

KÚRIAI DÖNTÉSEK BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2023/1
71. évfolyam

2023. január

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

4/2022. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.012/2022/12.) a Btk. 371. § (2) bekezdés <i>b)</i> pont <i>ba)</i> alpontjában meghatározott falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétségének elkövetési tárgya és a rongálással okozott kár meghatározása kérdésében	9
5/2022. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.024/2022/12.) a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 5. § 9. pontja szerinti „helyben lakó” fogalmának értelmezéséről, az életvitelszerű tartózkodás igazolásáról.....	18
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.008/2022/8. számú határozata.....	22
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.019/2022/9. számú határozata.....	28
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.030/2022/8. számú határozata.....	34
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.035/2022/7. számú határozata.....	45
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.050/2022/3. számú végzése	50
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.056/2022/3. számú végzése	51

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

1	I. Járművezetés ittas állapotban bűncselekmény elkövetése esetén járművezetéstől eltiltás kiszabásának mellőzésére csak különös méltánylást érdemlő okból kerülhet sor. Anyagi jogi törvénysértést eredményez, ha a bíróság más okból mellőzi e büntetési nem kiszabását.	
	II. A Kúria felülbírálati és döntési jogköre a felülvizsgálati eljárásban a törvénysértés kiküszöbölésére terjed ki. Ezért a kötelezően alkalmazandó büntetési nem kiszabásának elmulasztása esetén a felülvizsgálati eljárásban nem szabhat ki olyan büntetést, amelynek a mellőzése a jogerős ítéletben nem sértett kötelező anyagi jogi szabályt ...	54
2	I. A Btk. elkövetéskor hatályos 410. § <i>a)</i> pontjának helyes értelmezése szerint a bennfentes kereskedelem büntettének elkövetője az ügyletet maga köti (saját nevében), akár saját, akár más javára. A Btk. 410. § <i>b)</i> pontjában írt esetben az elkövető megbízást ad az ügylet megkötésére, ami valójában azt jelenti, hogy egy felbujtászerű cselekmény válik önálló tettesi magatartássá. Emiatt ebben az esetben a bűncselekmény befejezettségéhez nem szükséges az ügylet megkísérlése sem, ahhoz a megbízás elegendő. Értelemszerűen a megbízásra irányuló ajánlattétel már kísérlet lehet.	

A Btk. 410. § *b)* pontjában írt bűncselekmény miatt felel az ügyletkötésre történő megbízás adója. Amennyiben az ügyletkötésre megbízott számára is ismert a felhasznált információ bennfentes jellege, a megbízó a Btk. 410. § *b)* pontja, az ügylet megkötője a Btk. 410. § *a)* pontja szerint tettesként felel. Amennyiben az információ bennfentes jellegét a megbízó nem tárja fel a megbízott előtt és az számára más forrásból sem ismert, ez utóbbi büntetőjogi felelőssége értelemszerűen nem állapítható meg.

II. Abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el bűncselekményt, a bíróságot nem köti a közigazgatási eljárásban hozott határozat, illetve az abban megállapított tényállás. Ekként törvényileg rendezett, ha különböző eljárások találkoznak, ezáltal biztosított (védett), hogy ne legyen egyazon magatartásból kétféle valóságigényű megállapítás.

Ehhez képest a büntetéskiszabás, szankcionálás körében figyelembe vehető, veendő az egyazon személyre egyazon magatartás miatt megállapított jogkövetkezmények terhe

3

I. Büntetőügyben az anyagi jogerő szempontjából az jelent ügyet eldöntő rendelkezést, ami a vádról, illetve a vád alapján folyó eljárás lezárásáról érdemben és végérvényesen dönt. Ezáltal jut kifejezésre a büntetőjog alkalmazásának véglegessége, és érvényesül a „ne bis in idem” elve, valamint a „res iudicata” joghatása.

II. A törvény által biztosított jogorvoslati jog megnyílása és biztosítása vezethet a Be. 458. §-a alapján beálló jogerőhöz, amely „res iudicata”-hatás kiváltására alkalmas.

A törvény szerint lehetővé vált jogorvoslat biztosításának hiánya az említett jogerőhatás kiváltására nem lehet alkalmas. Ilyen esetekben van lehetőség a határozatra tévesen felvezetett jogerősítési záradék hatályon kívül helyezésére és a törvényes állapot helyreállítására.

III. Az elsőfokú ügydöntő határozattal szemben bejelentett kétirányú fellebbezések elbírálására két különböző eljárásban nincs törvényes lehetőség, mint ahogyan két külön – egymással szükségképpen konkuráló – határozat meghozatalára sem.

Ez ugyanis a „ne bis in idem” és a „res iudicata” elvének sérelmét jelentené.

A másodfokú bíróságnak nincs (nem is lehet) jogosultsága a törvény ellenében saját ügydöntő határozatának a törvény értelmében beállt jogerejét bármilyen módon feltörnie, és vélt vagy valós hibáját saját hatáskörben, az ügyben eljárását, ítéletét megkettőzve kijavítania

- 4 I. A másodfokú bíróságnak kizárólag a büntetés kiszabását támadó korlátozott fellebbezés esetén is törvényi kötelezettsége a bűnösség megállapításának felülbírálata. Ezt azonban kizárólag az elsőfokú ítéleti tényállás alapulvételével kell elvégeznie, melynek során a tényállásban nem szereplő vagy azoktól eltérő tényekre nem lehet figyelemmel.
- II. A figyelem megosztásának szükségessége mindig az adott eset körülményei által befolyásolt közlekedési szituáció függvénye. A belátható, egyenes vonalvezetésű, útkereszteződéssel nem érintett, felismerhetően nagy gyalogosforgalmú útszakaszon a terhelt figyelmének megosztását kizárólag a gyalogosforgalom ellenőrzése tehetné volna indokolttá, ezért ilyen körülmények között elvárható, hogy a lényegében a haladási irányával egybeeső területen kialakuló, más által keltett veszélyhelyzetet nyomban észlelje. Ha pedig a megengedett sebesség mintegy másfélszeresével közlekedve önmagát hozza olyan helyzetbe, hogy a balesetelhárítási kötelezettségének nem tud eleget tenni, e bekövetkezett balesetért maga is felelős 73
- 5 Felülvizsgálati indítvány csak az irányadó tényállással összhangban álló tényekre alapítható.
- A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság tényállását csak akkor egészítheti ki és helyesbítheti, ha megállapítja, hogy az részben megalapozatlan, és a részleges megalapozatlanságot az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy felvett bizonyítás útján kiküszöböli. Ellenkező esetben a másodfokú bíróságnak a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra kell alapoznia, így a tényállás kiegészítésére és helyesbítésére a megalapozott tényállás mellett nem kerülhet sor..... 78
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
POLGÁRI SZAKÁG**
- 6 Ha az eljárás megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, erre a felet az eljárásjogi lehetőségek ismertetésével és megfelelő határidő tűzésével fel kell hívni. 86
- 7 Nincs akadálya annak, hogy a kereset benyújtását követően elhunyt jogosult helyébe a perbe annak jogutóda lépjen, és követelhesse a jogelődöt haláláig megillető nem vagyoni kártérítés összegét. A perbeli jogutód azonban kizárólag a jogelődje által érvényesített, a kereset tárgyává tett nem vagyoni kártérítés követelésére jogosult 87
- 8 A sérelemdíj fizetésére kötelezés tényalapját nem önmagában a gyógyulási, túlélési esély csökkenése, elvesztése, hanem a ténylegesen bekövetkezett hátrány jelenti, és a sérelemdíj mértékét annak figyelembevételével kell meghatározni..... 89
- 9 Minden esetben az adott körülmények alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy megállapítható-e a család integritásának megsértése és azzal kapcsolatban olyan hátrány bekövetkezése, amely nem vagyoni kártérítést alapozhat meg. Ha a házastárs egyeneságbeli rokonának halála a szoros, az apa-gyermek kapcsolat szintjét elérő családi kötelék felbomlását jelenti, akkor a teljes családban éléshez való jog sérelme miatt e hozzátartozó is jogosult lehet a nem vagyoni kártérítésre 93
- 10 A képmás felhasználásához a hozzájárulás szükségességének vizsgálata során nem annak van jelentősége, hogy a közszereplőről a fénykép közszereplés alkalmával készült-e. Helyette azt kell vizsgálni, hogy a cikk tárgyát képező témával összefüggésben álló fénykép került-e közzétételre, és a közzététel módja – a felismerhetővé váláson túlmutatóan – valamilyen alapjog sérelmét (különösen az emberi méltóság vagy a magánélethez való jog megsértését) okozza-e..... 95
- 11 Erőteljes, túlzó, szélsőséges vélemény kifejtése esetén a jogi személy jóhírneve megsértésének megítélésénél a kifogásolt közlés tényleges tartalmát nem önmagában, a szövegkörnyezetből kiragadva, hanem a nyilatkozat többi részével együtt vizsgálva, a közlés lényegi mondanivalóját szem előtt tartva és az átlagolvasó értelmezését is figyelembe véve szükséges meghatározni. A vélemény tartalma és annak helyes vagy helytelen volta a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jog megsértése iránti igényt nem alapozza meg..... 99
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
GAZDASÁGI SZAKÁG**
- 12 I. A fizetéseképtelenségi eljárásban a csődjogi értelemben vett esedékesség fogalma eltér a polgári jogi fogalomtól, ezért az adós fizetéseképtelenségét a szerződésen alapuló lejárt tartozás ténye önmagában nem alapozza meg.
- II. Szerződésen alapuló lejárt tartozás miatt a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában nevesített fizetéseképtelenségi ok elsődlegesen a számla ellenőrzését elmulasztó – vagyis az azt nem teljesítő, de időben nem is vitató – adóst szankcionálja a fizetéseképtelenséggel, illetve egyben azzal, hogy a fizetéseképtelenség alól az adós utóbb már csak a fizetéssel szabadulhat. Mindehhez pedig elengedhetetlen, hogy az adós a Cstv. 27. § (3) bekezdésében részletezett fizetési felszólítást megelőzően, amelynek kézhezvételével esik a vitatás lehetőségétől, a megfelelő tartalmú számlát vagy annak hiányában a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és a teljesítési határidőt tartalmazó fizetési felhívást – és

	ezáltal a vele szemben támasztott követelést – megismerje	105			
13	I. Amennyiben az eljárás megszüntetésének oka már az elsőfokú eljárás alatt fennállt, de arról az elsőfokú bíróság nem döntött, vagy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntését felülbírálván az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezi és megszünteti az eljárást, e végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, az felülvizsgálati kérelemmel támadható. II. A törvényességi felügyeleti eljárás megindításának alapjául szolgáló folyamatos jogsértés megvalósul azzal is, ha a cég (a kérelem szerint) jogszabálysértő módon határoz a végelszámolással történő megszüntetéséről, és azt a cégbíróság bejegyzí a cégjegyzékbe. Az állított jogszabálysértő állapot mindaddig fennáll, amíg a végelszámolás folyamatban van, ezért a végelszámolás alatt benyújtott törvényességi felügyeleti eljárás iránti kérelem nem késett el	107			
POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG					
14	A konzultációs jog és kötelezettség kizárólag a munkáltató és a munkavállalókat képviselő szervek (szakszervezet vagy üzemi tanács) kapcsolatrendszerében értelmezhető, a szakszervezetek egymás közötti viszonyában nem	112			
15	A gyógypedagógiai pótlékra jogosultság feltételét képezi speciális nevelési igényű gyermek gondozása – nevelése erre vonatkozó szakértői megállapítás alapján...	115			
KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM					
16	A vámérték Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés <i>a)</i> és <i>b)</i> pontjának megfelelő kidolgozásánál a nemzeti adatbázist kell figyelembe venni. Ugyanazon ügyfél Magyarországra vagy tagállamba irányuló más behozatalai alkalmával bejelentett vámérték a vámhatóság akkor zárhatja ki az értékelésből, ha határidőn belül és az előírt eljárás szerint előzetesen kétségbe vonja. Az „azonos vagy közel azonos időpontban” exportált árukra irányadó időintervalluma a vámkezeléshez képest +/- 45 nap, azaz 90 nap	118			
17	A dologösszesség egybefoglalt vételáron történő értékesítésére kötött adásvételi szerződés alperes általi jóváhagyása során, az adásvételi szerződés jogszerűségének vizsgálata körében, külterületen, Mezőgazdasági Általános Tanyás (MÁT) építési övezetben lévő atipikus társasházi lakás vonatkozásában nem az ingatlan-nyilvántartási megnevezésnek, hanem a ténylegesen betöltött funkcióknak van jelentősége. Amennyiben a külterületi társasházi lakás az adásvételi szerződés megkötésekor tanyaként funkcionálva egy				
	gazdasági egységet képez a vele szomszédos külterületi szántófölddel, úgy a dologösszességben nem külterületi társasházi lakásként, hanem tanyaként jelenik meg				123
18	Az Ákr. 103. § (4) bekezdésének szempontjából a földvédelmi járulék „a jogszerű állapot helyreállítása” körébe tartozik, a földvédelmi bírság pedig a szankciók, vagyis „egyéb jogkövetkezmények” körébe sorolandó. Az Ákr. szerinti ügyintézési határidő eljárásjogi határidő, míg a Tfv. 24. § (3a) bekezdése szerinti termőföldvédelmi bírság kiszabására nyitva álló határidők anyagi jogi határidők				129
19	A termőföld megőrzése jelentős nemzetgazdasági érdek. A Tfv. 15/B. § (7) bekezdésében szabályozott földvédelmi járulék visszatérítésének a célja, hogy érdekelte tegye az engedély jogosultját, a tájrendezés minél jobb minőségben való elvégzésében				132
20	A Gytv. 14. §-ában foglalt megtiltási kötelezettség a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra által elkövetett embertelen bűnök tényét tagadó, kétségbe vonó, azokat jelentéktelen színben feltüntető vagy azokat igazolni törekvő (tiltott célú) gyűlést kivonja az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjog védelmi köréből. A gyülekezési hatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy a Gytv. 14. § <i>a)</i> és <i>b)</i> pontjában írt megtiltási feltételek fennállnak-e				135
21	A halgazdálkodásra jogosultak nyilvántartásából való törlés jogszerűségének megállapításakor nem mellőzhető a felek által megkötött és a bejegyzés alapjául szolgáló megállapodás vizsgálata és helytálló értelmezése				135
22	A földforgalmi törvény szerinti volt haszonbérleti minőségre és az ebből eredő előhaszonbérleti jogra akkor is alappal lehet hivatkozni, ha a bérleti jogviszony a jogosult önhibáján kívüli okból szakadt meg				142
23	I. Az Mmtv.-nek – az Alkotmánybíróság 21/2018. (XI. 14.) AB határozata alapján – 2021. július 1-jétől hatályos, 33/B. §-ával bevezetett rendelkezései nem korlátozzák azon személyek rokkantsági ellátás iránti igényérvényesítését, akik az őket az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés <i>a)</i> pontja alapján megillető ellátás összegét a folyamatban lévő hatósági és peres eljárásokban a tényleges egészségi állapotuk alapján kéri meghatározni. II. A hatóság az eljárása során köteles az Alkotmánybíróság határozatában foglalt követelményeket érvényre juttatni. Ehhez nincs szükség az Alkotmánybíróság külön rendelkezésére				146
24	Önmagában a telekadóztatásra vonatkozó joggyakorlat ismertetése nem felel meg az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközését állító indítvánnyal szemben				

	támasztott törvényi követelményeknek. Az indítványban meg kell jelölni, hogy az alkalmazandó önkormányzati rendelet valamely rendelkezése mely más jogszabályba ütközik, mi ennek az indoka, és melyek az azt alátámasztó bizonyítékok.	151
25	A jegyző birtokvédelmi eljárásának elmulasztása esetén nem alkalmazhatók a Kp. mulasztási perre vonatkozó rendelkezései, az eljárás lefolytatása nem tartozik a közigazgatási bíróság hatáskörébe.....	153

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I	C-163/21. sz. AD és társai kontra PACCAR Inc., DAF TRUCKS NV, DAF Trucks Deutschland GmbH ügyben 2022. november 10-én hozott ítélet.....	155
II	C-304/21. sz. VT kontra Ministero dell’Interno, Ministero dell’Interno – Dipartimento della Pubblica Sicurezza – Direzione centrale per le risorse umane ügyben 2022. november 17-én hozott ítélet.	159
III	C-358/21. sz. Tilman SA kontra Unilever Supply Chain Company AG ügyben 2022. november 24-én hozott ítélet.....	165
IV	C-458/21. sz. CIG Pannónia Életbiztosító Nyrt. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága ügyben 2022. november 24-én hozott ítélet.....	169
V	C-512/21. sz. Aquila Part Prod Com kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága ügyben 2022. december 1-én hozott ítélet.....	171

FÓRUM

	Bérces Viktor: A terhelt vallomásának értékelése és a beismerő vallomás jelentősége, különös tekintettel a hazai joggyakorlatra.....	179
	Czebe András: Audiatur et altera pars	187

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Uniformity decision No. 4/2022 (file No. Jpe.IV.60.012/2022/12) on determining the amount of damage caused, as well as the object concerned by the misdemeanour of vandalism under Section 371 (2), point (b), subpoint (ba) of Btk. [<i>the Criminal Code</i>], committed through placing a graffiti and causing a damage that does not reach the value limit under which a summary offence should be prosecuted	9
Uniformity decision No. 5/2022 (file No. Jpe.IV.60.024/2022/12) on the interpretation of the term ‘local resident’ under Section 5, point 9 of Act CXXII of 2013 on transactions in agricultural and forestry land, as well as on the verification of customary residence	18
Decision of the Uniformity Complaint Panel of the Curia No. Jpe.II.60.008/2022/8	22
Decision of the Uniformity Complaint Panel of the Curia No. Jpe.I.60.019/2022/9	28
Decision of the Uniformity Complaint Panel of the Curia No. Jpe.II.60.030/2022/8	34
Decision of the Uniformity Complaint Panel of the Curia No. Jpe.I.60.035/2022/7	45
Order of the Uniformity Complaint Panel of the Curia No. Jpe.II.60.050/2022/3	50
Order of the Uniformity Complaint Panel of the Curia No. Jpe.II.60.056/2022/3	51

CRIMINAL CHAMBER

1	<p>I. In case of committing the offence of driving under the influence of alcohol, not disqualifying the offender from driving is allowed only in cases worthy of special consideration. A violation of substantive criminal law is constituted, if the court decides for any other reason to dispense with that type of sanction.</p> <p>II. In the review proceedings, the scope of review by the Curia is limited to the remedy of violations of law. Thus, in case of failure to impose a mandatorily applicable sanction, the Curia may not impose in the review proceedings any sanction, the non-imposition of which in the judgment having <i>res iudicata</i> authority has not violated any mandatory provision of substantive law</p>	54
2	<p>I. Under the correct interpretation of Section 410, point (a) of Btk. [<i>the Criminal Code</i>], effective at the time of perpetration, the perpetrator of the offence of insider trading enters into the transaction on its own (in its own name), either for its own benefit, or for the benefit of others. In cases defined under Section 410, point (b) of Btk., the perpetrator engages an agent to enter into the</p>	

transaction, which practically means that an act of incitement will constitute a separate *actus reus*. Accordingly, in that latter case, not even an attempt of entering into a transaction is necessary for the offence to be completed: engaging an agent will be sufficient. Obviously, an offer for an agency contract may already constitute an attempted offence.

The person engaging an agent to enter into the transaction shall be responsible for the offence under Section 410, point (b) of Btk. If the ‘inside’ nature of the information was known also to the person engaged to effect the transaction, the principal shall be responsible for the offence under Section 410, point (b) of Btk., while the agent shall be responsible for the offence under Section 410, point (a) of Btk., both as perpetrators. The agent may obviously not be held criminally responsible, if the principal has not revealed the ‘inside’ nature of the information to the agent, and the agent itself has not become aware either of the ‘inside’ nature from any other source.

II. When determining whether the defendant has committed any offence, the court is bound neither to any decision adopted in the respective administrative procedure, nor to the set of facts established in that decision. Thus, the law addresses the overlap of different procedures, and thereby it is ensured that there will not be two findings arising out of the same act but based on two different realities.

Within that context, the burden of legal consequences applied to the same person for the same act(s) may be —and shall be— considered when imposing criminal sanctions

3	<p>I. In criminal cases, from the perspective of the final and binding effect under substantive law, a conclusive decision means any final decision on the merits of the indictment, as well as of the closing of the proceedings based on that indictment. The fact that the application of criminal law has a final character is expressed thereby, furthermore the principle of ‘<i>ne bis in idem</i>’ and the authority of ‘<i>res iudicata</i>’ are also guaranteed.</p>	56
---	--	----

II. The final and binding effect, which can have a ‘*res iudicata*’ authority, may occur under Section 458 of Be. [*Code of Criminal Proceedings*], as a result of the fact that the right to remedy provided for by the law has become available and is actually ensured. In lack of ensuring the right to remedy, which has become available by virtue of law, no final and binding effect may occur.

	In such cases, parties may seek for the annulment of the clause of final and binding effect attached falsely to the decision, as well as for the restoration of lawful conditions.	
	III. There is no lawful opportunity to determine on appeals of two different directions, submitted against the first instance conclusive decision, in two separate proceedings, nor is there any opportunity to deliver two separate decisions that are necessarily in conflict. Namely, that would constitute a violation of the principles of 'ne bis in idem' and 'res iudicata'.	
	The court of second instance has no (and may not have any) authority to act against the law and breach, in any way, the final and binding effect of its own conclusive decision created by virtue of law, as well as to correct its actual or assumed errors upon its own initiative, by doubling its proceedings and judgment regarding the given case.	66
4	I. Even in case of a limited appeal challenging only the sentencing, the court of second instance is obliged by law to review the finding of guilt as well. Nevertheless, that review shall be done exclusively on the basis of the set of facts included in the first instance judgment, and the court of second instance shall ignore all the factual elements not included in or deviating from that set of facts.	
	II. The necessity of sharing the attention depends always on the traffic situation influenced by the individual circumstances of the case at hand. On a visible, straight-line road section without any crossroads, where heavy pedestrian traffic is discernible, the defendant could have justified sharing its attention only with checking the pedestrian traffic; thus, under such circumstances, the defendant can be expected to perceive immediately any traffic emergency caused by another person in the area which coincides with the defendant's driving direction. And if the defendant places itself, by driving one-and-a-half times faster than the speed limit, in a situation where it cannot comply with its duty to prevent an accident, the defendant shall be also responsible for causing that accident	73
5	A motion for review before the Curia may be based only on facts that are consistent with the prevailing set of facts. The court of second instance may complete or correct the set of facts established by the court of first instance only, if it establishes that the set of facts is partially unfounded, and then it eliminates that partial unfoundedness through the content of the documents related to the taking of evidence conducted by the court of first instance, through factual conclusions or new taking of evidence. Otherwise, the court of second instance shall base its decision on the set of	
	facts established by the court of first instance, so neither any completion, nor any correction of the facts is allowed in cases where the set of facts is well-founded.....	78
	CIVIL CHAMBER CIVIL DIVISION	
6	If the deficiency serving as a basis for dismissal of the proceedings can be made up, or if it can be remedied through approval of the proceedings, the party shall be called on to do so, together with proper notification of the procedural possibilities and setting a due time limit.....	86
7	If the injured person has deceased after filing the action, it is not precluded that the successor of that person may enter the proceedings and claim for the amount of compensation for non-pecuniary damage to which the predecessor was entitled until its death. Nevertheless, the successor in the court proceedings may claim only the amount of compensation for non-pecuniary damage the predecessor has previously claimed for	87
8	The factual ground for ordering payment of grievance fee is not the limitation or the loss of chances for recovery or survival, but the harm actually suffered; thus, the court shall determine the amount of the grievance fee by considering that harm	89
9	The questions, whether any harm caused to the integrity of the family can be established, and whether any related damage that would justify a compensation for non-pecuniary damage has occurred, may be answered by considering the individual circumstances of each case. If the death of a lineal ascendant or descendant of the spouse has resulted in the breakdown of a strong family tie, which was equivalent to a father-and-son relationship, the relative concerned may also be entitled to compensation for non-pecuniary damage, based on the violation of the right to a full family	93
10	When examining the necessity of giving consent to the use of a personal portrayal, importance shall not be given to the question whether the photo, depicting the affected public figure, was taken at a time when the public figure was acting in its capacity as a public figure. Instead, it shall be examined whether the published photo is in connection with the topic being dealt with in the article, and whether the way it has been published causes —beyond the fact that the affected public figure becomes identifiable— a violation of any fundamental right (especially the right of human dignity and the right to privacy)	95
11	In case of expressing a powerful, exaggerated and extreme opinion, when deciding whether a legal person's right to good reputation has been violated, the actual content of the objected statement should not be determined in itself and out of its context, but together with all other parts of the	

communication, bearing in mind its essential message and considering its interpretation by the average reader. The content of the opinion, as well as whether it was right or wrong, shall not justify any claim based on the violation of the right to good reputation. 99

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

- 12 I. In insolvency proceedings, the concept of due date under insolvency law is different from its civil law counterpart, so the fact that a contract debt has become due will not in itself serve as a ground for the debtor’s inability to pay.
II. The ground for insolvency under Section 27 (2), point (a) of Cstv. [*Act on Bankruptcy Procedure and Liquidation Procedure*] sanctions primarily debtors who have failed to verify the invoice—that is, who have failed to settle the invoice but also have failed to dispute it—through declaring them insolvent, as well as through the consequence that such debtors may be discharged from their debts in the aftermath only upon payment. For that purpose, it is indispensable that the debtor be informed of the respective invoice or, in lack thereof, gain knowledge of the claim made against them, i.e. be informed of the factual and legal basis of the debt, its amount, and a payment reminder including the due date, before serving the payment notice mentioned in Section 27 (3) of Cstv. upon the receipt of which the debtor forfeits the opportunity to dispute the invoice 105
- 13 I. If any ground for dismissing the proceedings was existing already during the first instance proceedings, but the court of first instance did not decide thereon, or if the court of second instance has overturned the decision of the court of first instance by setting it aside and dismissing the proceedings, that order of the court of second instance may not be challenged by an appeal: instead, it may be challenged by a petition for review.
II. A continuous violation of law, serving as a basis for launching a procedure for the review of legality, is constituted also in cases where a company (according to its petition) has unlawfully adopted a decision on its winding-up, and the court of company registration has entered same into the company register. The alleged unlawful status shall be regarded as existing as long as the winding-up procedure is pending; thus, a petition seeking for a procedure for the review of legality filed during the winding-up procedure is not out of time.... 107

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

- 14 The right and obligation of consultation may be relevant only in the relationships between

- the employer and the bodies representing employees (such as trade unions or works councils), but not in the relationship between trade unions themselves 112
- 15 Special education allowance may be granted on condition that a child with special educational needs is being raised and taken care of, and the fact thereof is supported by an expert opinion 115

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- 16 The national database shall be taken into account when establishing the customs value in accordance with Section 30 (2), points (a) and (b) of the Customs Code. The customs authority may exclude from the valuation the customs value declared by the same party on the occasion of its other imports into Hungary or another Member State only if it has contested that value in advance, within the respective time limit and in accordance with the procedure set out by law.
The time period applicable to goods exported ‘at or about the same time’ is plus/minus 45 days counted from the customs clearance, i.e. 90 days 118
- 17 If there is a purchase contract to be approved by the defendant, concluded for the transfer of an aggregate of things at a single price, the defendant—when examining the legality of the purchase contract in respect of an atypical condominium apartment located in suburban land, in a ‘MÁT’ construction zone for agricultural farms—shall give importance to the actual function of the real property, instead of considering merely the classification in the land register. If the condominium apartment, at the time of concluding the purchase contract, functions as a farm and constitutes, together with the neighbouring suburban agricultural land, a single economic unit, it shall be regarded as a farm within the aggregate of things, and not as a condominium apartment located in suburban land 123
- 18 For the purpose of Section 103 (4) of Ákr. [*the Code of General Administrative Procedure*], land protection contribution falls within the ‘restoration of lawful conditions’, while land protection fine is a sanction, i.e. it shall fall within ‘other legal consequences’. The administrative time-limit under Ákr. is a procedural time-limit, while the time-limits for imposing land protection fine under Section 24 (3a) of Tfv. [*Act on the Protection of Agricultural Land*] are mandatory time-limits..... 129
- 19 Preserving agricultural lands is crucial for the national economy. The opportunity to obtain refund of the land protection contribution set out in Section 15/B (7) of Tfv. serves the purpose of motivating persons who obtained a permission to carry out the landscape work with the best possible quality 132

20	By means of the mandatory prohibition under Section 14 of Gytv. [<i>Act on the Right to Assembly</i>], public assemblies aimed at the (illegal purpose of) denial, calling into question, trivialisation or attempting to justify the fact of inhuman crimes committed by the national socialist and the communist dictatorships are excluded from the protection guaranteed by the fundamental right stipulated in Article VIII (1) of the Fundamental Law of Hungary. Authorities competent for cases involving the right to assembly shall examine whether the conditions for prohibition set forth in Section 14, points (a) and (b) of Gytv. are fulfilled.....	135	not fall within the competence of the administrative court.	153	
21	When determining on the legality of deletion from the register of persons whom a fish farming permission has been granted, examination and proper interpretation of the agreement serving as a basis for the registration may not be dispensed with.....	135	JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION		
22	The former position of lessee in an usufructuary lease contract and the right of first refusal for usufructuary lease resulting therefrom may lawfully be invoked even in cases where the usufructuary lease relationship has been terminated without any fault on the lessee's part.....	142	I	Judgment of 10 November 2022 delivered in Case C-163/21 AD and others v. PACCAR Inc., DAF TRUCKS NV, DAF Trucks Deutschland GmbH	155
23	I. Provisions of Mmtv. [<i>Act on the benefits for persons with reduced capacity to work</i>], introduced in its Section 33/B with effect from 1 July 2021, in accordance with decision No. 21/2018. (XI.14.) AB of the Constitutional Court shall not impose any limitation to claims for disability benefit submitted by persons who have requested that the amount of benefit, to which they are entitled under Section 33/A (1), point (a), be determined on the basis of their actual health condition in the respective administrative and court procedures. II. In its procedure, the competent authority shall enforce all the requirements set out in the decision of the Constitutional Court. That requires no separate order by the Constitutional Court	146	II	Judgment of 17 November 2022 delivered in Case C-304/21 VT v. Ministero dell'Interno, Ministero dell'Interno – Dipartimento della Pubblica Sicurezza – Direzione centrale per le risorse umane	159
24	Presentation of the case law concerning the taxation of real properties in itself will not fulfil the requirements set by the law for filing a motion that alleges the breach of law by a local government decree. In such a motion, it must be indicated which body of law is violated by the applicable local government decree, for which reasons; furthermore, the person filing the motion shall also present the evidence in support thereof.	151	III	Judgment of 24 November 2022 delivered in Case C-358/21 Tilman SA v. Unilever Supply Chain Company AG	165
25	In case of the local government clerk's failure to conduct the procedure for the protection of possessory rights, provisions of Kp. [<i>Code of Administrative Court Proceedings</i>] governing the action for establishing the omission of an administrative authority shall not apply; conducting the respective procedure shall	151	IV	Judgment of 24 November 2022 delivered in Case C-458/21 CIG Pannónia Életbiztosító Nyrt. v. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága	169
			V	Judgment of 1 December 2022 delivered in Case C-512/21 Aquila Part Prod Com v. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága	171
			FORUM		
				Viktor Bérces: Assessment of the testimony given by the defendant and the importance of the guilty plea, with special regard to the Hungarian case-law	179
				András Czebe: Audiatur et altera pars	187

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa
4/2022. Jogegységi határozat
(Jpe.IV.60.012/2022/12.)

A Btk. 371. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétségének elkövetési tárgya és a rongálással okozott kár meghatározása kérdésében

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a legfőbb ügyész előzetes döntéshozatali indítványa alapján lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A falfirkán értendő felületbevonat elhelyezése alapvetően a támadott idegen vagyontárgy külső megjelenésének háborítatlanságához fűződő érdek védelme szempontjából képez büntetendő magatartást.

2. A falfirka elhelyezésével elkövetett rongálás tényállásszerű, ha az elkövető az elkövetési tárgy, így bármely köz- vagy magántulajdonban lévő idegen vagyontárgy – azaz pénzben kifejezhető értékű ingó vagy ingatlan dolog – felületén, a tulajdonos vagy vagyonnevelésre jogosult engedélye nélkül hoz létre változtatást, így például jelet, ábrát vagy feliratot helyez el [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont ba) alpont].

3. A falfirka elhelyezése nem önálló elkövetési magatartás, hanem az elkövetés olyan módja, amelyet a törvény minősített esetként szabályoz, és amelynek a rongálás – egyébként a károkozás mértékéhez igazodó – minősítése kapcsán tulajdonít jelentőséget.

A falfirka esetében közömbös a vagyontárgyra felvitt ábrázolás tartalma, mibenléte, célja, önmagában a vagyontárgy felületén való elhelyezés ténye képez minősített esetet.

4. A firkálással, felfestéssel (lefestés), szennyezéssel (leöntés) elkövetett felületmegváltoztatás, a vagyontárgy állapotának megváltoztatása is állagsérelem, így a dologrongálás fogalma alá tartozik, mert megváltoztatja az eredeti felület megjelenését, és az eredeti állapot helyreállítása csak anyagi ráfordítás árán lehetséges.

Ebben az esetben az eredeti állapot helyreállításának költsége a rongálással okozott kár [Btk. 371. § (1) bekezdés, (7) bekezdés, 459. § (1) bekezdés 16. pont.].

Indokolás

I.

- [1] A legfőbb ügyész (a továbbiakban: indítványozó) a Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontjában írt jogkörében

eljárva előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pont első fordulata alapján, az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében, mivel álláspontja szerint az ítélezési gyakorlat megosztott a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 371. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétségének elkövetési tárgya és a rongálással okozott kár megítélésében.

- [2] Az indítványozó e két kérdést illetően a bírósági döntésekben megjelenő álláspontokat a következők szerint csoportosította.

[3] I.

1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság – megismételt eljárásban – a tárgyalás előkészítése során 2015. június 9. napján meghozott 12.B.V.11427/2015/3. számú végzésével a terhelt ellen rongálás vétsége [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont ba) alpont] miatt indított büntetőeljárást megszüntette [a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 6. § (3) bekezdés a) pont, 267. § (1) bekezdés a) pont], és az iratokat megküldte a Pesti Központi Kerületi Bíróság Szabálysértési Csoportjának.

A terhelt terhére irányuló ügyészi fellebbezés folytán másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 2015. augusztus 13. napján tartott tanácsülésen meghozott 32.Beüf.9915/2015/2. számú végzésével az elsőfokú végzést annyiban változtatta meg, hogy az iratok megküldésére vonatkozó rendelkezést mellőzte, egyebekben az elsőfokú végzést helybenhagyta.

A vádirat történeti tényállása szerint a terhelt 2014. április 11-én részt vett az Sz. téren tartott „Tiltakozás a tervezett német megszállási emlékmű megépítése ellen” elnevezésű demonstráción. Ennek során festékszóróval az M. Kft. tulajdonát képező, 17 500 forint értékű védőponyvára „ITT ÉS SEHOL MÁSUTT NÁCI SZOBOR NEM ÉPÜL” feliratot fűjt, s ezáltal a sértettnek a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozott.

A Kúria a felülvizsgálati eljárásban 2016. május 26. napján meghozott Bfv.II.398/2016/9. számú végzésével a fenti határozatokat hatályában fenntartotta. [BH 2016.325. szám]

A Kúria e határozata a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétételre került.

2. A Fővárosi Törvényszék a 23.Bf.V.5250/2015. számú határozata nyomán született, EBD 2016.B.5. szám alatt közreadott elvi döntés I. pontja szerint a falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás akkor tényállásszerű, ha az azzal érintett felület olyan végleges építmény része, amely állagsérelem nélkül nem távolítható el, ezért az emlékművön elhelyezett műanyag védőfóliára írás bűncselekményt nem valósít meg [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés ba) alpont, (7) bekezdés].

Kifejtette, hogy a Btk. 371. § (7) bekezdése szerinti értelmező rendelkezés a falfirka – fenti minősítő körülmény alkalmazása során irányadó – fogalmát akként rögzíti, hogy az a festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a tárgy rendeltetészerű használatához szükséges.

E fogalom meghatározás nyelvtani értelmezése eredményeképpen megállapítható, hogy a törvényhozó ezen elkövetői magatartás pönalizálása során ténylegesen nem a falfirka, hanem csupán a „firka” fogalmát határozta meg akkor, amikor azt bizonyos eszközökkel előállított, képi vagy szöveges megjelenítésű felületbevonatként definiálta. Emellett a hivatkozott értelmező rendelkezés a felület jellegére, annak jellemzőire semmilyen eligazítást nem ad, a „fal” fogalmát nem rögzíti.

A bűncselekmény megállapíthatósága a fentiek miatt indokolja a „fal” fogalmának meghatározását. A fal köznap és nyelvtani értelemben egy végleges építmény része, amely állagsérelem nélkül nem távolítható el. A Btk. 371. § (2) bekezdés *ba*) alpontja szerinti törvényi tényállással megegyező szabályozást a 2010. évi CLXI. törvény 21. § (1) bekezdése iktatta a korábbi Btk.-ba, az 1978. évi IV. törvénybe. E törvény magyarázata szerint az olyan graffiti lehet tényállásszerű, amely a házfal állagának sérelme nélkül nem távolítható el.

Hivatkozott arra, hogy a törvényi tényállás bevezetését és a hatályos Btk.-ban való elhelyezését nem vitásan a graffitik elhelyezésével megvalósított rongálási cselekmények igen elszaporodott volta indikálta, a törvényalkotó célja azonban – feltételezve a jogszabályoknak a józan ész és közjó szolgálatára vonatkozó alkalmasságát – nem lehetett valamennyi, bármely felületen megvalósított szöveges vagy képi felfestés büntetőjogi szankcionálása, ez ugyanis sértené az Alaptörvény Alapvetések XXVIII. cikkében is deklarált jogbiztonság követelményét, és a büntetőjogszabályok elfogadhatatlan kiterjesztő értelmezését eredményezné.

- [4] 3. A Marcali Járásbíróság a 2018. november 19. napján meghozott és 2019. március 14. napján jogerőre emelkedett 2.B.68/2018/11. számú ítéletében a terheltet 6 rendbeli rongálás vétségében [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *b*) pont *ba*] való büntetőjogi marasztalása mellett, az ellene 2 rendbeli falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétsége miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette.

A felmentő rendelkezéssel érintett tényállásrészek (VII. tényállási pont) szerint a terhelt 2016 nyarán a takarékszövetkezett sértett tulajdonát képező építési területen egy építés alatt álló épület burkolatlan, alagsori betonfalát 180x450 cm-es területen, illetőleg 2016. év második felében a városi önkormányzat sértett épületének vakolatlan, nyers téglafalát 180x160 cm-es területen festékszóró spray-vel összefújta, továbbá 2016 nyarán a Magyar Telekom Nyrt. tulajdonában álló, a postaépület előtt elhelyezett telefonfülke ajtajának üvegét festék- és lakkfilctollal összefirkálta, amely cselekményeivel kárt nem okozott.

A járásbíróság kifejtette, hogy – az EBD 2016.B.5. és a BH 2016.325. számú határozatokból kiindulva, valamint a korábbi Btk. 324. § (2) bekezdés *b*) pontjához fűzött miniszteri indokolás alapján, amely szerint „a bepiszkítás, bemocskolás (...) csak akkor büntetendő, ha a dolog állaga is sérelmet szenvedett, ezért az olyan graffiti lehet tényállásszerű, amely a házfal állagának sérelme nélkül nem távolítható el” – a telefonfülke mint egy beton alapzathoz csavarokkal, vagyis állagsérelem nélkül eltávolítható módon rögzített dolog, nem tekinthető építménynek, így annak üvegfelülete nyilvánvalóan falfelületnek sem minősülhet. A terhelt cselekménye állagsérelem nem okozott, mert a filctollas firkát a rendszeresen elvégzett normál takarítás útján el lehetett távolítani. Az építési területen álló félkész, félbemaradt építésű épületek nyers beton-, illetve téglafala nyilvánvalóan építményfalnak minősül ugyan, azonban e falfelületek befejezése félbemaradt, azok további építési tevékenységet, vakolást és festést vagy valamilyen más burkolást igényelnek. E munkálatok megtörténtéig a falfelület nem tekinthető véglegesnek, s amint a befejező munkálatokat elvégzik, a terhelt által felfestett ábrák minden további javítási tevékenység nélkül eltűnnek a falról. Ezért a terhelt cselekménye állagsérelem e falfelületekben nem okozott.

A Magyar Telekom Nyrt. sérelmére megvalósított cselekménnyel kapcsolatban a bíróság az ítélet indokolásában rögzítette, hogy nem valósult meg bűncselekmény, mert a vádemelésre e cselekmény miatt – tévesen – a városi önkormányzat sértett sérelmére folytatólagos elkövetés alapján került sor, amely folytatólagos bűncselekmény e részcsselekmény hiányában is megvalósult.

- [5] II. Az indítványozó szerint eltérő véleményt fogalmazott meg az elkövetési tárgy és a rongálással okozott kár vonatkozásában a Kúria a 2017. október 18. napján meghozott Bfv.III.835/2017/9. számú ítélete, valamint a 2019. március 6. napján meghozott Bfv.III.1.408/2018/10. számú végzése (EBH 2019.B.12. szám).

Mindkét határozat a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétételre került.

- [6] I. Az Egri Járásbíróság a 26.B.688/2015/8. számú, az Egri Törvényszék Bf.156/2016/3. számú határozatával 2017. február 10. napján jogerőre emelkedett ítéletében a terhelt bűnösségét rongálás vétségében [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *b*) pont *ba*] alpont] állapította meg az alábbi tényállás alapján.

A terhelt közalkalmazottként dolgozott a rendőrkapitányság épületében, ahol 2013 nyarától 2016 áprilisáig kizárólagosan használta az egyik irodát. Ez idő alatt az – ügyfélforgalom számára nyitva nem álló – iroda falaira több, nagyobb méretű ceruzarajzot, egy barkacsokrot, egy karácsonyfát, egy pálmafát, 6 darab hullámvonalat, 3 darab embernagyságú virágot és egy nap alakú ábrát készített. A rajzok eltávolítása csak az 55,5 négyzetméter falfelületű helyiség újrafestésével volt lehetséges. A bűncselekménnyel okozott kár 48 000 forint.

A Kúria a felülvizsgálati eljárásban 2017. október 18. napján meghozott Bfv.III.835/2017/9. számú ítéletével a fenti határozatokat megváltoztatta, és a

terheltet az ellene rongálás vétsége miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette.

Határozatában rámutatott, hogy a falfirka nem önálló elkövetési magatartás, hanem az elkövetés olyan módja, amit a törvény minősített esetként szabályoz, és a rongálás – egyébként a károkozás mértékéhez igazodó – minősítése kapcsán tulajdonít neki jelentőséget.

A Btk. 371. § (7) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezéshez képest a falfirka kapcsán közömbös a vagyontárgyra felvitt ábrázolás tartalma, mibenléte, célja, önmagában a vagyontárgy felületén való elhelyezés ténye képez minősített esetet. Ez egyben azt is jelenti, hogy a falfirka kapcsán nincs törvényi lehetőség arra, hogy a törvényi feltételek meglelte esetén a falfirka büntetőjogilag közömbös magatartás legyen.

Ugyanakkor kétségtelen az is, hogy a falfirka alatt értendő felületbevonat alapvetően a támadott idegen vagyontárgy külső megjelenésének háborítatlanságához fűződő érdek védelme szempontjából képez büntetendő magatartást.

Ez alatt értendők a nyilvánosság számára – akár állandóan, akár időszakonként – nyitva álló kültéri és beltéri helyiségek. Ha azonban valamely helyiség, bár az elkövető számára idegennek tekintendő, viszont kizárólagos használatában áll, akkor az annak felületén való bevonat elhelyezése rongálás, de a falfirka szerinti minősített eset általában nem állapítható meg.

Ezért a terhelt cselekménye a Btk. 462. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel nem bűncselekmény, hanem szabálysértés; a Btk. 371. § (7) bekezdésében meghatározott értelmező rendelkezés fogalmi elemei ugyanis nem valósultak meg, így a terhelt cselekménye nem minősül a Btk. 371. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint.

Megjegyezte ugyanakkor a Kúria, hogy az az álláspont viszont téves, miszerint a cselekmény azért nem rongálás, mert az a fal állagának sérelmét nem okozta. Valamely idegen vagyontárgy bepiszkítása, összekenyése stb. akkor is dologrongálás, ha nem közvetlenül az okozza a dolog károsodását, hanem a tárgyra került, a rendeltetésszerű használatához nem szükséges anyag eltávolítása nem lehetséges állagsérelem okozása nélkül. A fal összefirkálása e feltételnek – az irányadó tényállás szerint – megfelel. Ha viszont e feltétel fennáll, nem szükséges a rongálást okozó anyag – szükségképpen állagsérelemmel járó – eltávolítása, hanem az eredeti állapot ráfestéssel is véglegesen és teljes mértékben helyreállítható; ennek költsége azonban a sértett vagyonában okozott értékcsökkenés, ami a Btk. 459. § (1) bekezdés 16. pontja szerinti kár.

- [7] 2. A Szegedi Járásbíróság a 2017. január 18. napján kihirdetett és a Szegedi Törvényszék 2.Bf.397/2017/12. számú határozatával 2018. február 23. napján jogerőre emelkedett 7.B.2013/2016/7. számú ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett rongálás vétségében [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont].

Az irányadó tényállás szerint a terhelték nyilvános helyen elhelyezett hét óriásplakátot diszperzites festékkel lefestettek vagy leöntöttek, illetve azok egy részére nagy betűkkel feliratokat helyeztek el. Ezáltal a plakáton lévő szöveg részben olvashatatlaná,

részben nehezen olvashatóvá vált. A terhelték a plakátok ily módon történt megrongálásával összesen 137 655 forint kárt okoztak.

A Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott Bfv.III.1.408/2018/10. számú, 2019. március 6. napján kelt – EBH 2019.B.12. számon közzétett – határozatában utalt arra, hogy a Kúria Bfv.III.835/2017/9. számú felülvizsgálati határozata nem azért tartalmaz felmentő rendelkezést, mert az elkövetési magatartás a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kár okozásával nem lenne tényállásszerű, hanem a cselekmény azért minősülhetett szabálysértésnek, mert az elkövetés tárgyát képező falfelület az elkövető kizárólagos használatában állt.

A Kúria következetes, a Bfv.III.835/2017/9. számú határozatban már kifejtett – egyébként kommentárból is kiolvasható – álláspontja szerint a falfirka büntetőjogilag nem közömbös magatartás, a rongálás tényállásszerűségének megállapítására adhat okot, és az elkövetési tárgy „bármely köz- vagy magántulajdonban lévő vagyontárgy felületén a tulajdonos engedélye nélkül létrehozott jel, ábra vagy felirat” lehet (hivatkozott kommentár 1395. oldal). A falfirkával, felfestéssel, szennyezéssel elkövetett felületmegváltoztatás, a vagyontárgy állapotának megváltoztatása a dologrongálás fogalma alá tartozik, mert elcsúfítja az eredeti felület esztétikai megjelenését, és az eredeti állapot helyreállítása csak anyagi ráfordítás árán lehetséges, amely nem más, mint az anyagi jogi értelemben bekövetkező kár (vö. a Btk. kár fogalma).

„A vagyontárgy megrongálása esetén a kár az eredeti állapot helyreállításával kapcsolatban felmerült költség.” (*Magyar büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára, III. kötet, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018, 1938.*; valamint ugyanez az értelmezés olvasható a BELOVICVS Ervin által szerkesztett *Büntetőjog Különös Rész* című tankönyv (HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018) 691. oldalán is.

Ennél a fordulatnál nem feltétlenül szükséges, hogy a károsítás a vagyontárgy használhatóságára kihatasson, azt kizárja, hanem az is elegendő, ha a fizikai behatás a dolog esztétikai megjelenését és ezáltal az értékét csökkenti (pl. gépkocsi fényezésének megsértése, épület falának festékkel történő elcsúfítása) (hivatkozott kommentár 1394–1395. oldal).

- [8] 3. A fentiekkel egyező álláspontot foglalt el az eljáró bíróság:

a) a Budai Központi Kerületi Bíróság a 2018. október 17. napján meghozott és 2019. június 20. napján jogerős 25.Bpk.2034/2018/2. számú

büntetővégzésében villamos megálló eső előli beállója üvegtáblájának, villamos szerelvény ablakainak,

b) a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2019. augusztus 2. napján meghozott és 2019. augusztus 29. napján jogerős 412.Bpk.41.122/2019/2. számú büntetővégzésében parkoló melletti zajvédő falnak, c) a Budai Központi Kerületi Bíróság a 2019. december 4. napján meghozott és 2020. január 7. napján jogerős 9.Bpk.XI.2131/2019/2. számú büntetővégzésében élelmiszerbolt cégtáblájának (I. tényállási pont), telefonfülke (II. tényállási pont), cipőbolt kirakat (III. tényállási pont) és buszmegálló

oldala üvegének (V. tényállási pont), földgázvezetési kapcsolószekrénynek (VII. tényállási pont), hengeres hirdetőoszlopnak (IX. tényállási pont),
d) a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2020. július 8. napján meghozott és 2020. augusztus 4. napján jogerős 424.Bpk.51.256/2020/2. számú büntetővégzésében üzlet ajtaját fedő műanyag redőnynek (4. tényállási pont),
e) a Mohácsi Járásbíróság a 2021. június 15. napján meghozott és 2021. augusztus 5. napján jogerős 1.B.104/2020/26. számú ítéletében használtruha-gyűjtő konténernek (48. tényállási pont), köztéri padnak (49/b. tényállási pont),
f) a Szentesi Járásbíróság a 2019. január 29. napján meghozott és ugyanezen a napon jogerős 4.Fk.220/2018/14. számú ítéletében házon lévő ereszcatornának és villanyóra szekrénynek (VII. tényállási pont),
g) a Szegedi Járásbíróság a 2019. május 14. napján meghozott és 2020. június 30. napján jogerős 32.Fk.2195/2018/39. számú ítéletében információs táblának (31. tényállási pont), elektromos kapcsolószekrénynek (32. tényállási pont), társasház kerítésének (63. tényállási pont), hulladékgyűjtőnek (64. tényállási pont),
h) a Győri Járásbíróság a 2021. június 25. napján meghozott és 2021. július 13. napján jogerős Bpk.624/2021/3. számú büntetővégzésében fa törzsének, tér járdájának, épület ablakának,
i) a Nyíregyházi Járásbíróság a 2018. december 14. napján meghozott és 2019. január 19. napján jogerős 93.Bpk.1413/2018/2. számú büntetővégzésében buszmegállóban lévő reklámtáblának (9. tényállási pont),
j) a Nyíregyházi Járásbíróság a 2018. január 4. napján meghozott és 2018. április 19. napján jogerős 21.Bpk.1754/2017/2. számú büntetővégzésében tehergépkocsi oldalának (2. tényállási pont), horgonyzott lemezkerítésnek (3. tényállási pont), fából készült buszmegállónak, járdaburkolatnak, kapcsolószekrénynek (5. tényállási pont),
k) a Budaörsi Járásbíróság a 2020. június 25. napján meghozott és 2020. július 17. napján jogerős 5.Bpk.144/2020/3. számú büntetővégzésében közterületen található villanyoszlopon elhelyezett távközlési szekrénynek (I. tényállási pont), ház falára kihelyezett tüzcspot jelző műanyag tájékoztató táblának (II. tényállási pont),
l) a Paksi Járásbíróság a 2020. június 24. napján meghozott és a Szekszárdi Törvényszék 2.Bf.77/2020/6. számú határozatával 2020. október 16. napján jogerős 15.B.85/2019/9. számú ítéletében közterületre kihelyezett transzformátor szekrénynek (XV. tényállási pont),
m) a Szekszárdi Járásbíróság a 2019. február 25. napján meghozott és 2019. március 20. napján jogerős 17.Bpk.91/2019/3. számú büntetővégzésében újságos-lottózó pavilonnak (1. tényállási pont),
n) a Veszprémi Járásbíróság a 2020. szeptember 4. napján meghozott és 2020. november 4. napján jogerős 13.Bpk.1213/2020/9. számú büntetővégzésében közterületre kihelyezett távközlési nagyelosztó szekrénynek, szeméttárolónak,
p) a Pápai Járásbíróság a 2020. március 11. napján meghozott és 2020. április 3. napján jogerős

11.B.224/2018/65. számú ítéletében körforgalom melletti zajvédő plexifalának (1. tényállási pont), közterületen parkoló személygépjármű motorház tetejének (2. tényállási pont), épületre kihelyezett reklámtáblának (3. tényállási pont), ereszcatornának (4. tényállási pont), épület ablakának és redőnyének (6. tényállási pont) filctollal, alkoholos filcekkal, festékkel és festékszóróval történt – a sértetteknek 50 000 forintot meg nem haladó kárt okozó – összefirkálása miatt falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétsége miatt is megállapította.

[9] Az indítvány III. pontja szerinti két döntés érdemét tekintve megfelel a II. pont alatt kialakított, továbbfejlesztett gyakorlatnak, mert büntetőjogi felelősséget állapított meg [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *b)* pont *ba)* alpont, szabálysértési értékre, falfirka elhelyezésével elkövetett] rongálás vétségében; az eltérés abban jelentkezik, hogy a határozatok a jogi indokolás körében tévesen (feleslegesen) hivatkoztak az a EBD 2016.B.5. számú elvi döntésre, és a BH 2016.325 számú döntésre, illetve ezeknek a BH 2019.B.12. számú határozattal való együtt alkalmazhatóságára.

[10] 1. A Miskolci Járásbíróság a 2020. június 24. napján kihirdetett és a Miskolci Törvényszék 1.Bf.416/2020/44. számú határozatával 2021. július 1. napján jogerőre emelkedett 14.B.131/2019/122. számú ítéletében a terheltek bűnösségét rongálás vétségében [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *b)* pont *ba)* alpont] mondta ki.

A büntetőjogi marasztalás alapjául szolgáló tényállás lényege szerint a terheltek 2018. július 13. napján az üzletközpont oldalánál lévő beton támfalra, illetőleg az utolsó mondatot a támfal előtti aszfaltra, ezt követően a Centrum területén elhelyezett szökőkút mellett a térköre a magukkal vitt kartonsablónokat felhasználva gyorsan száradó, sárga színű, fluoreszkáló speciális pigmenteket tartalmazó lakk jelölőfestékkel és ugyancsak gyorsan száradó, időjárásnak, kopásnak, mechanikai hatásoknak ellenálló, speciális akril alapú fehér szín jelölőfestékkel a „Magyarország Alaptörvénye jogilag érvénytelen!”, „A magyar állam ma is Magyar Köztársaság!”, a „www.alkotmányos-ellenallas.hu” és az „Az alkotmányos rend védelme nem csak jog, hanem kötelesség is!” feliratokat festették.

A Városgazda Nonprofit Kft. dolgozói a felfestéseket többszöri oldószeres (nitrohigítós) lemosással, drótkéfével történő súrolással, és az oldószeres semlegesítést szolgáló vizes ecsetes atmoszással távolították el, legalább három munkaóra ráfordítással. A feliratok pusztán vízzel nem voltak az érintett felületekről lemoshatók.

A terheltek cselekményükkel a városi önkormányzat sértettnek 24 475 forint kárt okoztak.

[11] 2. A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2018. december 21. napján bíróság elé állítás során meghozott és a Fővárosi Törvényszék 20.Bf.6906/2019/7. számú határozatával 2019. május 21. napján jogerőre emelkedett 9.B.V.12.053/2018/3. számú ítéletében a terheltek rongálás vétségében [Btk. 371. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *b)* pont *ba)* alpont] mondta ki bűnösnek. Az ítéleti tényállás lényege a következő.

A terhelt 2018. december 18. napján a Parlament előtt – ahol egy demonstráción vett részt – a téren elhelyezkedő 33 méter magas zászlórúdra a nála lévő festékszóró flakonból a talapzattól számított 145 centiméter magasságtól 220 centiméter magasságig körbe, 280 centiméter hosszan egy fekete színű „SZTRAJK” feliratot helyezett el.

A rongálással okozott kár az 1 forintot meghaladta, az 50 000 forintot nem haladta meg.

A jogerős ítélet indokai szerint a falfirka egy elnevezés, nem szorosan kapcsolódik a falhoz, a terhelt festékszóróval helyezte el a feliratot a zászlótartó rúdra, amely köztudomású tény, hogy nem tartozik a rendeltetésszerű használatához. A saját tulajdonon kívül minden más jogviszonyba tartozó dolog rongálása e megítélés alá esik, a köztéren állandó jelleggel felállított zászlótartó rúd a terhelt számára nyilvánvalóan idegen dolognak minősült.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 2. § 8. pontja értelmében építmény az építési tevékenységgel létrehozott, illetve késztermékként az építési helyszínre szállított – rendeltetésére, szerkezeti megoldására, anyagára, készütségi fokára és kiterjedésére tekintet nélkül – minden olyan helyhez kötött műszaki alkotás, amely a terepszint, a víz vagy az azok alatti talaj, illetve azok feletti légtér megváltoztatásával, beépítésével jön létre, azaz az építmény az épület és műtárgy gyűjtőfogalma. Az Étv. 2. § 10. pontja alapján épület a jellemzően emberi tartózkodás céljára szolgáló építmény, amely szerkezeteivel részben vagy egészben teret, helyiséget vagy ezek együttesét zárja körül meghatározott rendeltetés vagy rendeltetésével összefüggő tevékenység, avagy rendszeres munkavégzés, illetve tárolás céljából, a 15. pontja szerint pedig műtárgy mindazon építmény, ami nem minősül épületnek és épület funkciót jellemzően nem tartalmaz. E törvényi meghatározások alapján a zászlórúd építménynek, azon belül műtárgynak minősül, ezáltal az EBD 2016.B.5. számú elvi döntés alapján annak állagsérelem nélkül el nem távolítható felülete falfirka elhelyezésére szolgálhat.

- [12] Az indítványozó a falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétségének elkövetési tárgya és a rongálással okozott kár megítélésével összefüggésben a Kúria Bfv.III.835/2017/9. számú és Bfv.III.1.408/2018/10. számú (EBH 2019.B.12.) határozataiban követett álláspontot tartotta helytállóknak.

- [13] Mindezek alapján a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pont első fordulata alapján, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében ennek megfelelő tartalmú jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

II.

- [14] A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja alapján a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.
- [15] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa az ügyben – a figyelemmel Bszi. 35. §-ban írtakra a Büntető Kollégium kúriai bíró tagjaival kiegészülve, a 37. § (4)–(5) bekezdése szerint – ülést tartott; melyen a legfőbb ügyész képviselője az írásbeli nyilatkozatban

foglaltakat fenntartotta és azzal egyező tartalommal szólalt fel.

III.

- [16] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz [ezzel egyezően rendelkezik a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja].
- [17] Jogegységi igény érvényesítése – értelemszerűen – valamely elvi kérdésben követendő jogi álláspont kialakítását célozza.
- [18] A Bszi. meghatározza, hogy mi lehet jogegységi igény tárgya [32. § (1) bekezdés], ki jogosult jogegységi igényt érvényesíteni [33. § (1) bekezdés], és rendelkezik az előzetes döntéshozatali indítványt elbíráló testületről, annak döntési jogköréről, határozathozataláról [35. §, 39–40. §, 41/A. § (1) bekezdés].
- [19] Következésképpen a Jogegységi Panasz Tanácsnak érdemben először mindig arra kell választ adnia, hogy az indítványban foglaltak alapján van-e – a Bszi. alapján jogegységi igény tárgyat képező – eldöntendő elvi kérdés.
- [20] E kérdésben a Jogegységi Panasz Tanácsot nem köti az indítványozó álláspontja. A jogegységi igény mibenléte, illetve annak alapossága a Jogegységi Panasz Tanács önálló elbírálásának tárgya [hasonlóképpen, mint a büntetőjogi felelősség önálló elbírálása; Be. 7. § (5) bekezdés].
- [21] Jelen esetben az indítványozó által felvetett kérdés ilyennek minősül.

IV.

- [22] Magyarország Alaptörvénye I. cikk (3) bekezdése szerint az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg; s alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [23] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
- [24] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.
- [25] Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy az ítélkező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék (7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]).
- [26] A bíróságnak a jogszabályok által kijelölt értelmezési kereteken belül kell azonosítaniuk az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük. (IV/3605/2021. AB határozat Indokolás [23])
- [27] Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata kimondja, hogy minden személynek egyénileg és másokkal együttesen joga van a tulajdonhoz; senkit sem lehet tulajdonától önkényesen megfosztani. [Az Emberi

- Jogok Egyetemes Nyilatkozata 17. cikk (1) és (2) bekezdése]
- [28] Az Emberi Jogok Európai Egyezményének az első kiegészítő jegyzőkönyve tartalmazza, hogy „Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tisztelőben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.” [Emberi Jogok Európai Egyezménye I. cikke]
- [29] Az Európai Unió Alapjogi Chartájának szövege megerősíti, hogy mindenkinek joga van a jogszerűen szerzett tulajdona birtoklásához, használatához, azzal való rendelkezéshez és ahhoz, hogy örökül hagyja. Kimondja továbbá, hogy a tulajdontól senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik. A tulajdon használatát törvényben kell szabályozni. [Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 17. cikk (1) bekezdése]
- [30] Az Alaptörvény nem határozza meg a tulajdon fogalmát, a tulajdonhoz való jog tartalmát az Alkotmánybíróság a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatban elemezte, az Alaptörvény hatályba lépése utáni gyakorlatában pedig több alkalommal is utalt rá, hogy ezek az értelmezések továbbra is irányadónak tekinthetők. [18/2015. (VI. 15.) és a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatok]
- [31] A rongálás törvényi tényállása a tulajdont védi, a tulajdonjog mint alapjog pedig felveti e védelmi viszony értelmezését. Az alapjogok ugyanis az államokat egyfelől tartózkodásra, másfelől az adott alapjog gyakorlása feltételeinek biztosítására kötelezik. Az államnak tehát negatív kötelezettsége van: tartózkodnia kell az állapot megzavarásától. Pozitív kötelezettség is társul mindehhez, amely magában foglalja a tulajdon védelmét, a tulajdonjog gyakorlásának biztosítását.
- [32] A büntetőjog e védelmi kötelezettség részeként szankcionálja a vagyon ellen irányuló bűncselekményeket, így a rongálást, védve ezáltal a tulajdon háborítatlanságát. Amikor tehát a büntetőjog az idegen javakat érő támadásra reagál, intézményvédelmi feladatának tesz eleget; elsősorban a tulajdont mint intézményt védi, tekintet nélkül a konkrét tulajdoni formára és a tulajdon alanyaira.
- [33] A tulajdonhoz kapcsolódó alapjog és számos tulajdonosi részjogosítvány viszont csak a tulajdon állagának épsége mellett gyakorolhatók teljeskörűen.
- [34] Ekként magyarázható a tulajdonhoz való jog intézményvédelmi oldala, vagyis a tulajdon tárgyának állagvédelme, mely az Alaptörvény hivatkozott XIII. cikkéből vezethető le.
- [35] A hazai jog, a nemzetközi és az európai uniós jogalkotás is erős szabadságjogként határozza meg a véleménynyilvánítás jogát. [Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 19. cikk, Emberi Jogok Európai Egyezménye 10. cikk, Alapjogi Charta 11. cikk.] A véleménynyilvánítás szabadsága többféle további szabadágjognak, az ún. kommunikációs alapjogoknak az anyajoga. A véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körébe esik a beszéd, a szólás, a vélemény, a gondolat és a kifejezés. Mindezek nem csupán szóban történő közlés által, hanem cselekvések, sőt, akár jelek, szimbólumok, különféle ábrák (rajz) révén is kifejeződhetnek.
- [36] Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás szabadságát érintően az 3322/2019. (XI. 26.) AB határozatában kifejtette: „A véleménynyilvánítás szabadsága kommunikációs jog. Az alaptörvényi védelem tárgya elsődlegesen az információ: demokratikus társadalom csak abban az esetben jöhet létre és maradhat fenn, ha lehetőség van arra, hogy a különböző (gyakran egymással ellentétes) vélemények a társadalmat formálhassák. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított szabadság egyaránt kiterjed a vélemény megformálására és e vélemény másokkal való megosztására. Az alaptörvényi védelem tárgya e vonatkozásban kettős: egyrészt az üzenet, a másokkal megosztott információ, másrészt pedig a vélemény megformálásának módja, azaz a kommunikációs csatorna. Nem csak azt biztosítja az Alaptörvény IX. cikke, hogy alkotmányos keretek között bármilyen tartalmú információ közölhető legyen, hanem arra is, hogy a véleménynyilvánító szabadon eldönthesse, hogy a véleményt milyen formában, milyen kommunikációs úton kívánja továbbítani.” (Indokolás [17]–[18] bekezdés)
- „Az Alkotmánybíróság gyakorlata egységes abban, hogy a közéleti közlésekhez (amikor a megosztott információ a közülethez kapcsolódik) fokozottabb alaptörvényi védelem kapcsolódik. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) rámutatott: »a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek. (Indokolás [17])«.” (Indokolás [20] bekezdés)
- [37] A 3048/2022. (II. 4.) AB határozat indítványozója csatlakozott a „Nem hallgatunk el” elnevezésű gyűléshez, gépjárművel behajtott a Budapest I. kerület Clark Ádám téri körforgalomba, ott több kört haladt, miközben gépjárműve kürtjét használta. A szabálysértési hatóság álláspontja szerint az indítványozó magatartása a „közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megszegése”, valamint a veszélyhelyzetre meghatározott magatartási szabályok megszegése” tényállásokat merítette ki. Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy önmagában a közlés másokkal való megosztásához rendelkezésre álló eszközök sokfélesége nem eredményezi azt, hogy fogalmilag az Alaptörvény IX. cikke védelmi körén kívül esne. (Indokolás [22] bekezdés)
- Ugyanakkor megállapította, hogy a vizsgált esetben az indítványozó magatartása (dudálás) nem élvezhet az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságának alapjoga keretében alapjogi jogvédelmet a közlekedés rendjét kisebb fokban sértő szabálysértési tényállást kimerítő olyan magatartás esetén, amelyet veszélyhelyzetben, jogszabállyal elrendelt általános gyülekezési tilalom időszakában, a gyülekezési törvénybe ütköző módon, előzetes bejelentés nélkül szervezett gyűlésen tanúsítottak, amelynek szervezői

- gyülekezési joggal való visszaélés szabálysértését valósították meg. (Indokolás [30] bekezdés)
- A határozatban megjelenített álláspont szerint – visszautalva a rongálást érintő korábbi AB határozatra – valamely magatartás bűncselekményé vagy szabálysértéssé nyilvánítása a véleménynyilvánításhoz való jog tekintetében az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében megjelenített korlátozást valósítja meg; vagyis a közérdekből tilalmazott – és büntetni rendelt – magatartások tanúsításával véleményt nyilvánítani, kifejezésre juttatni nem lehet. „Ha egy magatartás megvalósítja a Szabs. törvényben vagy a Btk.-ban tilalmazott valamely magatartást, a jogalkalmazó a véleménynyilvánítás szabadságára hivatkozással nem mellőzheti a Szabs. törvény vagy a Btk. alkalmazását. Ezzel ellentétes eljárás összeegyeztethetetlen lenne a törvények uralmának, a jogállamiságnak az elvével.” (Párhuzamos indokolás [61] bekezdés)
- [38] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően számos alkalommal vizsgálta – a vagyoni elleni bűncselekményeket érintően is – a tulajdonjognak a véleménynyilvánítás szabadságával való kollízióját.
- [39] Az 1/2019. (II. 13.) AB határozat indítványozói a Szabadság téri szovjet hősi emlékművet több alkalommal narancssárga színű festéket tartalmazó lufballonnal dobálták meg, ennek következtében pedig az emlékmű felszínén több festékfolt keletkezett.
- Az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy egy tett véleménynyilvánításként kezelésének szükséges, de nem elégséges feltétele az, hogy a magatartást elkövető a véleménye kifejezésének céljából cselekedjen. A vélemény szabadság megállapításához az is kell, hogy a közlés választott formája objektív módon is alkalmas eszköz legyen gondolatok közlésére. Hangsúlyos az is továbbá, hogy jelentősége van a véleménynyilvánítás tartalma és formája közötti megkülönböztetésnek, hiszen egyes tetteges közlési formák jellegüknél fogva speciális mérlegelési szempontokat igényelnek. A feszültség feloldása során az Alkotmánybíróság szerint igen gondosan kell eljárni, figyelembe kell venni, hogy csak kivételes esetekben igazolható alkotmányosan az olyan véleménynyilvánítás, amely a tulajdon tárgyát rongálja. (Indokolás [32] és [36] bekezdése).
- Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján figyelembe kell venni, hogy a tulajdonhoz való jog korlátozásának szükségessége tekintetében indokoltnak tekinthető-e a cselekvő véleményének tetteges magatartás által történő kifejezésre juttatása. (Indokolás [38] bekezdés)
- Vizsgálendő, hogy az érintett személynek a véleménye közlésére szolgáló cselekménye nem korlátozza-e oly mértékben másnak a tulajdonhoz való jogát, amely a tulajdon öncélú, a vélemény közlésének kereteit túllépő, visszafordíthatatlan vagy csak jelentős költségráfordítással visszafordítható károsodását eredményezi. Az Alkotmánybíróság megállapította: annak megítélése, hogy „adott esetben a véleménynyilvánítás szabadságának hatálya alatt vizsgálendő, erős alkotmányos védelemre igényt tartó cselekményről, avagy vandalizmusról van-e szó, az egyedi tényállás elemei alapján a bíróságok feladata”. (Indokolás [44] bekezdés)
- [40] A 14/2019. (IV. 17.) AB határozat indítványozói egy járdaszakasz berepedezett részeit színes festékekkel festették be, mindezt balesetmegelőzési céllal, valamint azért, hogy felhívják a figyelmét a hatóságoknak a burkolat hibáira.
- A bíróság szerint abban a dilemmában kellett állást foglalni, hogy a járási hivatal vajon megfelelően döntött-e akkor, amikor a közterület tulajdonosa érdekének védelmét helyezte előtérbe a véleménynyilvánítás szabadságával szemben.
- Az Alkotmánybíróság visszautalt az 1/2019. (II. 13.) AB határozatra: egy közterületi út vagy járdaszakasz olyan mértékű rongálása, amely a tulajdon tárgyában, azaz magában az út- vagy járdaszakaszban visszafordíthatatlan vagy csak jelentős költségek árán visszafordítható, sérelmet okoz. Az egyedi tényállás elemei alapján kell és lehet csak eldönteni, hogy az adott tett alkotmányos védelem alá esik vagy pedig vandalizmusról van szó, ebben dönteni pedig a bíróság jogosult. Az alapjogok, úgy mint a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog kollíziójának feloldása során gondos körültekintéssel kell eljárni, s figyelembe kell venni, hogy a véleménynyilvánítás, amely a tulajdon tárgyát rongálja, csak kivételes esetben lehet alkotmányosan igazolt.
- Vizsgálni kell tehát a kollízió során, hogy a tetteges magatartás indokolt volt-e, más eszközzel kifejezhető lenne-e az általa megnyilvánuló vélemény, s hogy az általa bekövetkezett tulajdonjog-korlátozás arányban áll-e a véleménynyilvánító cselekvés céljával. Az Alkotmánybíróság szerint ebben az esetben a véleménynyilvánításnak a tulajdonhoz való jogra tekintettel történő korlátozása aránytalan volt. A cselekmény beleillik azon magatartások körébe, amelyekhez a közterület tulajdonosa hallgatólagosan hozzájárul azáltal, hogy nem lép fel azokkal szemben a Szabs. tv. rendelkezései alapján. Egy ilyen ráutaló magatartással történő tulajdonosi hozzájárulás pedig egyenesen kizárja a cselekmény jogellenességét. (Indokolás [38]–[39] bekezdés).
- [41] A 17/2020. (VII. 17.) AB határozat indítványozói a „Nemzeti Konzultáció a bevándorlásról és a terrorizmusról” szülő, egy nagyvárosban elhelyezett óriásplakátot diszperzites festékekkel festettek le.
- A határozat szerint a Btk. az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt intézményvédelmi oldalnak szerez érvényt. Az intézményvédelem jelenti a tulajdon tárgyának állagvédelmét, s legitím cél lehet más alapjog korlátozásához. Az Alaptörvényben nem olvasható olyan rendelkezés, melynek értelmében ne lehetne korlátozni a véleménynyilvánítás szabadságát olyan esetekben, amikor a tetteges véleménynyilvánítás útján valamely dolog megrongálódik. Az óriásplakátok üzenetek hordoznak, alkotmányjogi megítélésük viszont eltérő lehet. Általánosságban az mondható, hogy egy plakát megrongálásában megvalósuló véleménynyilvánítás csak kivételes esetben korlátozhatja az üzleti célból plakátot elhelyező jogalany vállalkozási szabadságát vagy a politikai reklámot hirdető jogalany véleménynyilvánítási szabadságát, hiszen az más alapjogának gyakorlását korlátozza, lehetetleníti. Kétségtelen, hogy a plakátfestéssel

- véleménynyilvánítás kifejezése történt, de e szabadságnak szükséges korlátját jelenti a tulajdonhoz való jog intézményvédelmi oldala. (Indokolás [30]–[38] bekezdés)
- [42] A felidézett határozatok közös eleme, hogy az alapjogi kollízió feloldása során elsősorban az ún. fair balance tesztet kell elvégezni – ez a teszt a versengő alapjogok közötti egyensúly kialakítására törekszik.
- [43] „A védelmi kötelezettség teljesítése során mind a törvényhozónak, mind pedig a jogalkalmazónak figyelembe kell vennie azt, hogy egyik alapjog lényeges tartalma sem korlátozható, másrészt pedig arra kell törekedniük, hogy a konkuraló alapjogi pozíciók az arányosság elvének megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba kerüljenek.” [3/2016. (VII. 18.) AB határozat Indokolás [55] bekezdés]
- [44] Abban az esetben, amikor a jogvita során az egyik érintett alapjogának gyakorlása veszélyezteti a másik érintett alapjogának gyakorlását, akkor az „(...) érintett alapvető jogok védelmi körének feltárásával és az érintett alapvető jogok összemérésével (»kíméletes kiegyenlítésével és méltányos egyensúlyba hozásával«) kell döntésüket meghozniuk. Ennek során a bíróságok számára lényeges szempont, hogy az érintett alapvető jogok lényeges tartalma nem üresíthető ki, és az alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell.” (3/2016. (VII. 18.) AB határozat Indokolás [66]–[70] bekezdés)
- [45] A fair balance teszt mellett megjelenik a szükségesség-arányosság követelménye is, hiszen az Alkotmánybíróság szerint a kollízió végső feloldása így valósulhat meg. Ennek kézzel fekvő mércéje a következő szempont: egyik alapjog sem üresedhet ki, illetve mindegyik csak az elkerülhetetlen korlátozást szenvedje el, s annál nem többet.
- V.**
- [46] A véleménynyilvánítás szabadsága a büntetőjogi felelősségre vonás általános akadályának nem tekinthető. Alapjoggyakorlásra hivatkozás önkényt nem igazolhat, a véleménynyilvánítás pedig erőszakos magatartással, erőszakkal – nyilvánvalóan – nem gyakorolható [Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés; Btk. 15. §, 20. §].
- [47] Az indítványozó által megjelölt kérdések megválaszolása kapcsán ez a következőket jelenti.
- [48] A Btk. 371. § (1) bekezdésében írt rongálás törvényi tényállása a tulajdont, annak állagát és értékét védi. Elkövetési tárgya az idegen, értékkel bíró vagyontárgy, amely ingó és ingatlan dolog egyaránt lehet.
- [49] A rongálás törvényi tényállásában a Btk. közvetetten az Alaptörvény XIII. cikke intézményvédelmi oldalának szerez érvényt. „Az intézményvédelem alakítása során a tulajdoni formáktól, a tulajdon tárgyától és funkciójától is függően az állam által igénybe vehető tulajdonvédelmi eszközök eltérőek lehetnek. A tulajdonhoz való jog intézményvédelmi oldala (azaz a tulajdon tárgyának állagvédelme) legitim cél alapjog korlátozásához.” (17/2020. (VII. 20.) AB határozat Indokolás [33]–[34])
- [50] Az Alaptörvény a véleménynyilvánítás szabadságát, azaz valamilyen gondolat megfogalmazását és megosztását megjelenési formájára tekintet nélkül védi. Az Alaptörvényből nem következik, hogy ne lehetne korlátozni a véleménynyilvánítás szabadságát olyan esetekben, amikor a „tettleges véleménynyilvánítás” útján valamely dolog megrongálódik. (17/2020. (VII. 20.) AB határozat Indokolás [34])
- [51] A cselekmény tényállásszerűsége ellenében pedig csak olyan körülmények zárhatják ki a társadalomra veszélyességet (jogellenességet), melyek folytán az elkövető magatartása a társadalom számára hasznos, de legalább tűrt.
- [52] E körbe tartozhat valamely alapjog gyakorlása, kiváltképp és időtlenül ilyen az élethez való jog vagy a véleménynyilvánítás szabadsága [Alkotmány 54. § (1) bekezdés, 61. § (1) bekezdés; Alaptörvény II. cikk, IX. cikk].
- [53] Ez azonban erőszakos magatartás csak akkor lehet, ha közvetlen jogtalan támadást, illetve annak közvetlen fenyegető veszélyét hárítja el, vagy közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből ment (Btk. 29. §, 30. §, 24/2012. Büntető Elvi Döntés).
- [54] A véleménynyilvánítás pedig erőszakos magatartással, erőszakkal – nyilvánvalóan – nem gyakorolható.
- [55] Mindez összhangban áll azzal, hogy a Btk. bárminemű motivációtól, indítéktól és célzattól függetlenül büntetni rendeli az erőszak kifejtését, ami, ha testi épség elleni, akkor a testi sértés, ha dolog elleni, akkor a rongálás bűncselekményét valósítja meg (Btk. 170. §, 324. §). Mindemellett a jogosnak vélt igény erőszakkal érvényesítése is bűncselekmény (Btk. 273. §).
- VI.**
- [56] A jogegységi indítvány az alábbiak szerint alapos.
- [57] Eldöntendő elvi kérdés a Btk. 371. § (2) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjában meghatározott falfirka elhelyezésével elkövetett, szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálás vétségének elkövetési tárgya és a rongálással okozott kár fogalmának miként értelmezése.
- [58] Az indítvány elbírálásánál irányadó törvényi rendelkezések a következők.
- [59] A Btk. 371. § (1) bekezdése szerint, aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el. A (2) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján bűncselekmény valósul meg, ha a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást falfirka elhelyezésével követik el. A (7) bekezdés kimondja e § alkalmazásában falfirka: festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a vagyontárgy rendeltetésszerű használatához szükséges.
- [60] A Btk. 459. § (1) bekezdés 16. pontja szerint kár: e törvény eltérő rendelkezése hiányában a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés.
- [61] A Btk. 371. §-ában meghatározott rongálás a Btk. XXXVI. Fejezetébe felvett vagyon elleni bűncselekmény, ami az idegen vagyonban való szándékos károkozást rendeli büntetni, és mint ilyen, jogi minősítése elsődlegesen az okozott kár mértékéhez igazodik. Az 50 000 forintot meg nem

- haladó mértékű szándékos károkozás – fő szabályként, a Btk. 462. § (2) bekezdés *a*) pontjára tekintettel – nem bűncselekményt, hanem szabálysértést valósít meg.
- [62] Ugyanakkor a törvény meghatároz bizonyos körülményeket, amelyek megvalósulása esetén a szándékos károkozás – a rongálás módja vagy a megrongált (megsemmisített) vagyontárgy jellege miatt – fokozottan veszélyes a társadalomra, és ezen esetekben a cselekményt értékhatártól függetlenül, eleve vétségként vagy büntettként rendeli büntetni [Btk. 371. § (2) bekezdés *b*) pont, (3) bekezdés *b*) pont, (4) bekezdés *b*) és *c*) pont]. Ezekben az esetekben az 50 000 forintot meg nem haladó kár okozása is bűncselekményt valósít meg.
- [63] A Btk. 371. § (1) bekezdésében írt rongálás törvényi tényállása a tulajdont, annak állagát és értékét védi. Elkövetési tárgya az idegen, értékkel bíró vagyontárgy, amely ingó és ingatlan dolog egyaránt lehet.
- [64] A Jogegységi Panasz Tanács előrebocsátja, hogy a falfirka nem önálló elkövetési magatartás, hanem az elkövetés olyan módja, amit a törvény minősített esetként szabályoz, és a rongálás – egyébként a károkozás mértékéhez igazodó – minősítése kapcsán tulajdonít neki jelentőséget.
- [65] A rongálás esetében ugyanis a törvény nem határozza meg konkrétan és kimerítően az elkövetési magatartást, hanem annak csupán két fajtáját, a rongálást és a megsemmisítést rögzíti. A dolog megrongálása és megsemmisítése azonban többféle – károkozó – magatartás révén történhet.
- [66] Ugyanakkor kétségtelen az is, hogy a falfirka alatt értendő felületbevonat elhelyezése alapvetően a támadott idegen vagyontárgy külső megjelenésének háborítatlanságához fűződő érdek védelme szempontjából képez büntetendő magatartást.
- [67] Ez egyben azt is jelenti, hogy a falfirka kapcsán nincs törvényi lehetőség arra, hogy – a törvényi feltételek megléte esetén – a falfirka büntetőjogilag közömbös magatartás legyen.
- [68] A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja szerint a falfirka a rongálás tényállásszerűségének megállapítására adhat okot, és az elkövetési tárgy, így bármely – köz- vagy magántulajdonban lévő – vagyontárgy felületén a tulajdonos engedélye nélkül létrehozott jel, ábra vagy felirat lehet (EBH 2019.B.12. II. pont).
- [69] Idegen vagyontárgy bármely olyan dolog lehet, amelynek pénzben kifejezhető értéke van (például villamosmegálló üvegfelülete, telefonfülke, üzlet ajtaját fedő redőny, köztéri pad, ereszcsonna, tér járdája, épület ablaka, hirdetőoszlop, reklámtábla, újságos pavilon, transzformátor szekrény, szeméttároló, zajvédő plexifal, fából készült buszmegálló, villamos ablak, bolt cégtáblája, emlékmű stb.).
- [70] Ez alatt értendő továbbá a nyilvánosság számára – akár állandóan, akár időszakonként – nyitva álló – az elkövető számára idegen – kültéri és beltéri helyiségek is. Az elkövető számára idegennek tekintendő, de csak a helyiség használói számára nyitva álló, még korlátozott nyilvánosság által sem látogatható helyiség falán elhelyezett firka viszont nem meríti ki a falfirka fogalmát.
- [71] A Btk. 371. § (7) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezéséből következően a falfirka kapcsán közömbös a vagyontárgyra felvitt ábrázolás tartalma, mibenléte, célja, önmagában a vagyontárgy felületén való elhelyezés ténye képez minősített esetet.
- [72] Ehhez képest téves az a – a Fővárosi Törvényszék 23.Bf.V.5250/2015. számú, 2016.B.5. elvi bírósági döntésben kifejtett – álláspont miszerint falfirkának csak valamely végleges építmény részeként, állagsérelem nélkül el nem távolítható részén elhelyezett – az értelmező rendelkezés további feltételeinek is megfelelő – felületbevonat tekinthető; vagyis az, hogy a falfirka elkövetési módot a „fal” fogalmának mikénti meghatározásához köti.
- [73] Ebből következően téves azon jogértelmezés is, amely az elkövetési tárgy meghatározását az Etv. 2. § 8. és 10. pontja alapján vezeti le.
- [74] A rongálással okozott kár meghatározása szempontjából kifejtett következetes kúriai álláspont szerint:
„Valamely idegen vagyontárgy bepiszkítása, összekenyése stb. akkor is dologrongálás, ha nem közvetlenül okozza a dolog károsodását, hanem a tárgyra került, a rendeltetésszerű használathoz nem szükséges anyag eltávolítása nem lehetséges állagsérelem okozása nélkül. Ha viszont e feltétel fennáll, nem szükséges a rongálást okozó anyag – szükségképpen állagsérelemmel járó – eltávolítása, hanem az eredeti állapot ráfestéssel is véglegesen és teljes mértékben helyreállítható; ennek költsége azonban a sértett vagyonában okozott értékcsökkenés, ami a Btk. 459. § (1) bekezdés 16. pontja szerinti kár.” (Bfv.III.835/2017/9.)
- [75] Valójában a firkálással, felfestéssel, szennyezéssel (leöntéssel) elkövetett felületmegváltoztatás, a vagyontárgy állapotának megváltoztatása is az állagsérelem fogalma alá tartozik, mert megváltoztatja az eredeti felület megjelenését, és az eredeti állapot helyreállítása csak anyagi ráfordítás árán lehetséges, amely nem más, mint az anyagi jogi értelemben bekövetkező kár.
- [76] Firkálással, festéssel, szennyezéssel történő felület megváltoztatás rongálást valósít meg, ebben az esetben az eredeti állapot helyreállításának költsége (anyagi ráfordítás) a rongálással okozott kár [Btk. 371. § (1) bekezdés, 459. § (1) bekezdés 16. pont, EBH 2019.B.12. I. pont].
- [77] A Jogegységi Panasz Tanács mindezzel összhangban megerősíti a Kúria korábbi határozataiban megjelölt következő álláspontot.
- [78] A büntető anyagi jog alkalmazhatósága szempontjából egyedül az irányadó tényállás szerinti magatartásnak van jelentősége, amellyel az elkövető számára idegen vagyontárgy károkozással járó megváltoztatását valósította meg.
- [79] Idegen vagyontárgy megrongálásával kárt okozni pedig szükségképpen mások jogát sértő, ezért a Btk. 4. § (2) bekezdése szerint társadalomra veszélyes tevékenység. Ilyenként mint a Büntető Törvénykönyvben tilalmazott magatartás a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlásának módjára vonatkozó törvényi korlát.
- [80] A Btk. 4. § (1) bekezdése határozza meg a bűncselekmény fogalmát: Bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli.

- [81] Mindezek alapján a rongálás tényállásszerűsége a magatartás okától és céljától független. Ha az elkövető magatartásának az indoka a véleménynyilvánítás szabadságára történő hivatkozás, akkor sem hagyható figyelmen kívül az idegen dolog tulajdonosának a tulajdona sérthetlenségéhez (érintetlenségéhez) való joga.
- [82] Míg a tulajdon sérelme minden esetben sérti a tulajdonos tulajdonhoz való alapjogát, addig a véleménynyilvánításnak számos más egyenértékű, szavak, képek, szimbólumok, jelképek használatával megvalósítható módja van, amely szabálysértésnek vagy bűncselekménynek nem minősül.
- [83] Értelemszerűen – miként más bűncselekmény esetén is – a tulajdonos beleegyezése kizárja a cselekmény jogellenességét, így az a Btk. 15. § *h*) pontja szerinti büntethetőségét kizáró ok.
- [84] A Btk. 64. § (1) bekezdése alapján, ha az elkövető cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes vagy olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a Btk. szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása vagy más intézkedés alkalmazása szükségtelen, megrovás alkalmazható.
- [85] Mivel az előzőekben kifejtettek a Kúria korábban közzétett gyakorlatát is érintik, ezért a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Bfv.II.398/2016/9. számú határozatát – valamint a Fővárosi Törvényszék 23.Bf.V.5250/2015. számú, 2016.B.5. elvi bírósági döntését – nem tartja követendőnek, melyet a Bírósági Határozatok Gyűjteményében feltüntet.
- VII.**
- [86] Ekként a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Bszi. 32. § (1) bekezdés *a*) pont első fordulata szerinti okból, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, a Bszi. 33. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján a legfőbb ügyész indítványára az előzetes döntéshozatali eljárást lefolytatta, a Bszi. 40. § (2) bekezdése alapján a jogegységi indítványnak helyt adott és a rendelkező részben írtak szerint határozott.
- [87] A Jogegységi Panasz Tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2022. november 14.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Molnár Ferencné dr. s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró,

Dr. Kardos Andrea s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró, Dr. Schmidt Péter s.k. bíró, Dr. Tuba István s.k. bíró, Dr. Varga Eszter Ágnes s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa
5/2022. Jogegységi határozat
(Jpe.IV.60.024/2022/12.)**

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria K.VII. tanácsa által kezdeményezett jogegységi eljárásban, a 2022. november 28. napján megtartott ülésén, a „helyben lakó” fogalmának értelmezése és tényének igazolása tárgyában meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 5. § 9. pontja szerinti „helyben lakó” fogalmának lényege az adott lakóhelyen való életvitelszerű tartózkodás, amelyet a vételi ajánlatot elfogadó nyilatkozathoz csatolt okirattal kell igazolni. A lakcímet igazoló hatósági igazolás (lakcímkártya) önmagában nem igazolja a helyben lakás tényét. Ez a törvényi feltétel – egyebek között – a jegyző által kiállított hatósági bizonyítvánnyal igazolható hitelt érdemlően.
2. Az igazolás adatával szemben – a közigazgatási vagy polgári perben – ellenbizonyításnak van helye, amelynek során a bíróság bármely alkalmas bizonyítási eszközt figyelembe vehet.
3. A Kúria K.VII. ítélkező tanácsa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kfv.II.37.320/2016/4., Kfv.IV.37.041/2019/7. és Kfv.III.37.387/2021/6. számú határozatoktól eltérhet.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria K. VII. ítélkező tanácsa (a továbbiakban: Indítványozó) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés *b*) pontja, valamint 33. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő az előtte folyamatban lévő Kfv.VII.37.257/2022. számú földforgalmi ügyben, mert jogkérdésben el kíván térni a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatoktól.
- [2] A Kfv.VII.37.257/2022. számú ügy tényállása szerint a felperes és a perben nem álló eladók négy ingatlant érintő adásvételi szerződést kötöttek. A felperes az adásvételi szerződésben az elővásárlási jogát a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 18. § (1) bekezdés *e*) pontjára alapította. Az adásvételi szerződés közzétételét követően az alperesi érdekelt elfogadó jognyilatkozatot tett; az elővásárlási jogosultságát a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *d*) pontjára, illetve *c*) pontjára alapította. A helyben lakás tényének igazolására a lakcímkártyáját csatolta.
- [3] Az alperes a 2021. március 18. napján kelt 572.244-4/2021. számú, keresettel támadott határozatával az adásvételi szerződést az eladók és az alperesi érdekelt között hagyta jóvá. Az országos személyiadat- és

- lakcímnnyilvántartó rendszerből megállapította, hogy az alperesi érdekelt a perbeli ingatlanok közül egy ingatlan vonatkozásában olyan földműves, aki a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján helyben lakó szomszédnak, míg három ingatlan tekintetében a 18. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján helyben lakó földművesnek minősül.
- [4] Az elsőfokú közigazgatási bíróság a felperes keresetét elutasította. Kifejtette, hogy az alperesi érdekelt a közigazgatási eljárásban a lakcímkártyáját csatolta, annak adatait az alperes a közhiteles személyiadat- és lakcímnnyilvántartás alapján ellenőrizte. Álláspontja szerint a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdése alapján a felperes köteles bizonyítani, hogy az alperesi érdekelt életvitelszerűen nem a bejelentett lakcímén lakik. Az indokolásában a Kúria Kfv.II.37.320/2016/4. és Kfv.III.37.387/2021/6. számú – a BHGY-ben közzétett – ítéleteiben foglalt jogi álláspontra hivatkozott; a felperes által megjelölt polgári jogi tárgyú határozatokat nem vette figyelembe. Az elsőfokú bíróság szerint a felperes a perben nem bizonyította, hogy az alperesi érdekelt életvitelszerűen nem a bejelentett lakcímén élt a szerződés megkötését megelőző három évben. A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet.
- [5] Az Indítványozó az előzetes döntéshozatali indítványban kifejtette: nem egységes a jogértelmezés abban a kérdésben, hogy az elővásárlási jogosultságot megalapozó helyben lakás tényét milyen módon kell igazolni.
- [6] Az egyik jogi álláspont szerint elegendő az elővásárlásra jogosult helyben lakásról tett nyilatkozata, amelyet a hatóság a közhiteles lakcímnnyilvántartás adatai alapján ellenőrizhet. A mellette felhozott érvek a következők. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 29. § (1) bekezdés *g*) pontja a mezőgazdasági igazgatási szerv számára szűk mozgásteret biztosít a jogügylet hatósági jóváhagyása iránti eljárásban. A hatóság a helyben lakás ellenőrzése körében a lakcímnnyilvántartás adataira támaszkodhat, és azt tényként kell kezelnie; nem vizsgálhatja, hogy az elővásárlásra jogosult ténylegesen hol lakik. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az ellenérdekű fél a perben ne tehetné vitássá, hogy a fél nem a bejelentett lakcímén lakik életvitelszerűen (Kfv.II.37.320/2016/4., Kfv.IV.37.041/2019/7.).
- [7] A másik jogi álláspont szerint nem elegendő a helyben lakásról tett nyilatkozat, hanem annak alátámasztására az adásvételi szerződéshez csatolni kell az elővásárlási jogosultságot bizonyító okiratot; e körben azonban elegendő lakcímkártyát mellékelni. Ennek elmulasztását a hatóság a nyilvántartási adatok beszerzésével nem pótolhatja, hanem a szerződés jóváhagyását a szerződéses vevővel meg kell tagadnia (Kfv.III.37.387/2021/6.).
- [8] A harmadik – a szerződés hatálytalanságának megállapítása iránti polgári perben irányadó – jogértelmezés szerint a helyben lakás tényének bizonyításához nem elegendő csatolni a lakcímkártyát, mivel az nem az életvitelszerű, hanem csak a bejelentett lakóhelyet igazolja. Ezért e tény igazolására a Nemzeti Földalapba tartozó földrészek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 32. § (6) bekezdés *d*) pont *da*) alpontja szerinti, a jegyző által kiállított hatósági bizonyítvány vagy más, a helyben lakást hitelt érdemlő módon igazoló okirat fogadható el. Az igazolás elmaradása a hatálytalanságból eredő igény érvényesítése iránti perben utóbb nem pótolható; a hiányos jognyilatkozatot a Földforgalmi tv. 21. § (9) bekezdése alapján úgy kell tekinteni, mintha a fél az elővásárlási jogát nem gyakorolta volna (Pfv.VI.22.445/2017/23., Pfv.VI.21.768/2018/6., Pfv.VI.20.183/2019/5., Pfv.VI.20.424/2019/9.).
- [9] Az Indítványozó szerint bármelyik fenti jogértelmezés elfogadása a másik két jogi állásponttól való eltérést eredményezné.

II.

- [10] A Földforgalmi törvény ebben az ügyben alkalmazandó – 2021. december 24. napját megelőzően hatályos – rendelkezései:
5. § E törvény alkalmazásában
9. helyben lakó: az a természetes személy, akinek az életvitelszerű lakóhelye legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási területén az adás-vételi, a csere, illetve a haszonbérleti szerződés tárgyát képező föld fekszik;
10. helyben lakó szomszéd:
- a) aki helyben lakó és a tulajdonában vagy használatában lévő föld szomszédos az adásvételi, a csere vagy a haszonbérleti szerződés tárgyát képező földdel, vagy
- b) akinek az életvitelszerű lakóhelye legalább 3 éve azon a településen van, mely szomszédos az adásvételi, a csere vagy a haszonbérleti szerződés tárgyát képező föld fekvése szerinti településsel, és a tulajdonában vagy használatában lévő, a lakóhelye szerinti településen fekvő földje szomszédos az adásvételi, a csere vagy a haszonbérleti szerződés tárgyát képező földdel.
21. § (5) Az elfogadó jognyilatkozatot legalább teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni. Az elfogadó jognyilatkozatban meg kell jelölni az elővásárlási jogosultság jogalapját, továbbá ha az elővásárlási jog törvényen alapul, akkor az elfogadó jognyilatkozatban azt is meg kell jelölni, hogy az elővásárlásra jogosult mely törvényen és az ott meghatározott sorrend melyik ranghelyén gyakorolja az elővásárlási jogát. Az elfogadó jognyilatkozatnak tartalmaznia kell a 13–15. §-ban foglalt jogosultsági feltételként előírt nyilatkozatokat. Az elfogadó jognyilatkozathoz csatolni kell az elővásárlási jogosultságot bizonyító okiratokat is.
- (9) A (3)–(7) bekezdésben foglaltak megsértése esetén az elővásárlási jognyilatkozatot olyannak kell tekinteni, mintha az elővásárlási jogát az arra jogosult nem gyakorolta volna.
- [11] A Fétv. jelen ügyben alkalmazandó – 2021. június 4. napját megelőzően hatályos – rendelkezései:
17. § (1) Az adásvételi szerződésnek az elővásárlásra jogosultakkal a Földforgalmi törvény 21. § (1) bekezdésében meghatározott módon történő közlése során a szerződést négy eredeti példányban kell

- benyújtani a föld fekvése szerint illetékes települési önkormányzat (a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat) jegyzőjéhez (a továbbiakban: jegyző), amelyek közül egy példánynak a Földforgalmi törvény 8. §-a szerinti, és a Földforgalmi törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott biztonsági kellékekkel rendelkező papíralapú okmányon (a továbbiakban: biztonsági okmány) kiállítottak kell lennie. Az adásvételi szerződéshez csatolni kell az elővásárlási jogosultságot bizonyító okiratokat.
- [12] A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) jelen ügyben alkalmazandó – 2021. június 3. napját megelőzően hatályos – rendelkezései:
26. § (1) A Magyarország területén élő, e törvény hatálya alá tartozó polgár [4. § (1) bekezdés] köteles beköltözés vagy kiköltözés után három munkanapon belül lakóhelyének, illetve tartózkodási helyének címét nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni (a továbbiakban együtt: lakcímbejelentés).
- [13] A Korm. rendelet polgári ügyekben hivatkozott – 2021. december 31. napját megelőzően hatályos – rendelkezései:
32. § (6) Az árverésen árverezőként az vehet részt, aki
d) a 29. § (3) bekezdés szerinti helyben lakást
da) a lakóhely tekintetében a jegyző által kiállított, az életvitelszerű ott lakást bizonyító hatósági bizonyítvánnyal igazolja.
- III.**
- [14] Az Indítványozó álláspontja szerint az Nytv. 5. § (2) és (3) bekezdéseiben használt lakóhely elsősorban egy igazgatási kategória: azt a lakást vagy szállást jelöli, amely a polgárnak az állammal, továbbá más személyekkel való hivatalos kapcsolattartására, valamint lakóhelyhez kötött jogai és kötelezettségei megalapozásául szolgál. A tartózkodási hely elsősorban szintén igazgatási kategória, de inkább tényhelyzetet határoz meg, mivel három hónapnál hosszabb valóságos ott-tartózkodást foglal magában.
- [15] A Földforgalmi tv. 5. §-ában használt „helyben lakó” és „helyben lakó szomszéd” fogalmak azonban nem igazgatási kategóriák, hanem egyértelműen tényhelyzetre vonatkoznak. Ezt támasztja alá a Földforgalmi tv. 5. §-ához fűzött jogalkotói indokolás, miszerint a „helyben lakó” fogalma szűkítésre kerül arra a személyre, akinek az életvitelszerű lakóhelye (vagyis nem csupán a bejelentett) legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási területén az adás-vételi, a csere, illetve a haszonbérleti szerződés tárgyát képező a föld fekszik”. Hasonlóképpen, a „helyben lakó szomszéd” fogalma sem a lakás-szomszédokra, hanem a tulajdonban vagy használatban álló szomszédos földre vonatkozik.
- [16] Mivel a „helyben lakó” fogalom nem nyilvántartási állapotot, hanem a megszerezni kívánt földre vonatkozó valós, tartós kapcsolatot jelöl, igazolása sem korlátozódhat a lakcímkártya vagy a lakcímnnyilvántartás adataira, már a hatóság előtti eljárásban sem.
- IV.**
- [17] A legfőbb ügyész a nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy a Földforgalmi tv. 5. § 9. pontja szerinti „helyben lakó” fogalmának lényege az életvitelszerű tartózkodás, ami azt jelenti, hogy a bejelentett lakás a személy otthona: azt használja ténylegesen, a napi elfoglaltságait követően ide tér vissza. Utalt arra, hogy a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdése alapján a helyben lakás feltételét az elfogadó jognyilatkozathoz csatolt okirattal kell bizonyítani. Az Nytv. végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 29. § (1) bekezdése értelmében a lakcímet és annak változását be kell jelenteni, amelyről a járási hivatal hatósági igazolványt állít ki. Álláspontja szerint a lakcímkártya a bejelentett lakcímet igazolja, az életvitelszerű otthagás igazolására nem alkalmas, ezért annak további bizonyítása szükséges.
- [18] Kiemelte, hogy a jogalkotó ugyan nem határozta meg a bizonyításra felhasználható okiratok körét, ez nem jelenti azt, hogy az elővásárlási jogosultságot nem kell igazolni. Álláspontja szerint a Korm. rendelet 32. § (6) bekezdés d) pont da) alpontja alapján a jegyző által kiállított hatósági bizonyítvány alkalmas az életvitelszerű otthagás igazolására, ugyanakkor nem kizárt más olyan okirat becsatolása sem, amely az életvitelszerűség tényét a döntéshozatalhoz alkalmas módon legalább valószínűsíti. Végül utalt arra, hogy a megfelelő okiratot a Fétv. 17. § (2) bekezdése szerinti vevő és az is köteles csatolni, aki az elővásárlási jogosultságát a Földforgalmi tv. 5. § 10. pontjában foglalt „helyben lakó szomszéd” feltételére alapítja.
- [19] Az alperes fenntartotta azt az álláspontját, hogy az elővásárlási jogosultságot megalapozó helyben lakás tényének igazolására elegendő a jogosult erre vonatkozó nyilatkozata, amelyet a hatóság a lakcímnnyilvántartás adatai alapján ellenőrizhet. Nyilatkozatában azzal érvelt, hogy a hatályos jogszabályok értelmében a közhiteles lakcímnnyilvántartó rendszer adatai tartalmazzák a polgárok lakcímadatait, és a hatóság a jóváhagyási eljárásban e közhiteles rendszerből meríti az elővásárlási jogosultság ellenőrzéséhez szükséges adatokat.
- V.**
- [20] A Jogegységi Panasz Tanács az Indítványozó által feltett kérdésekben az alábbiak szerint foglalt állást.
- [21] A Jogegységi Panasz Tanácsnak először abban a kérdésben kellett döntenie, hogy mi a jelentéstartalma – lényege – a Földforgalmi tv. 5. § 9. pontjában írt „helyben lakó” fogalmának.
- [22] Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) 28. cikke értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a jónak érznek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [23] A Földforgalmi tv. 5. §-ához fűzött jogalkotói indokolás szerint az értelmező rendelkezések között

- csak a törvény által alkalmazott fogalmak meghatározása szükséges. Ilyen a helyben lakó fogalma, amely „szűkítésre kerül arra a személyre, akinek az életvitelszerű lakóhelye (vagyis nem csupán a bejelentett) legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási területén az adás-vételi, a csere, illetve a haszonbérleti szerződés tárgyát képező föld fekszik”. Az életvitelszerű lakóhely azt a többeltkövetelményt juttatja kifejezésre, hogy a személy ténylegesen a nyilvántartó hatóság felé bejelentett lakcímen él. Amíg tehát az életvitelszerű ottlakás valós tényeket, körülményeket, vagyis egy tényállapotot tükröz, addig a bejelentett lakóhely egy nyilvántartási állapotot jelöl. Az Nytv. 26. § (1) bekezdése szerint a Magyarország területén élő, e törvény hatálya alá tartozó polgár köteles a beköltözés vagy kiköltözés után három munkanapon belül lakóhelyének címét nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni. E rendelkezésből azonban nem következik, hogy a Földforgalmi tv. alkalmazásában, a releváns 3 éves időszakban az elővásárlásra jogosult személy megszakítás nélkül, folyamatosan a bejelentett lakcímen él.
- [24] A Jogegységi Panasz Tanács ezt követően azt a kérdést vizsgálta, hogy az elővásárlási jogosultságot megalapozó helyben lakás tényét milyen módon kell igazolni. A Földforgalmi tv. és a Fétv. sem határozza meg az elővásárlási jog fennállását igazoló okiratokat. Ebből következően minden olyan okirat alkalmas lehet e követelmény igazolására, amely hitelt érdemlően tanúsítja, hogy az elővásárlási jogára hivatkozó személy a meghatározott időszakban életvitelszerűen a bejelentett lakcímen élt. Ilyen okirat különösen a Korm. rendelet 32. § (6) bekezdés *d)* pont *da)* alpontja szerinti, a jegyző által kiállított hatósági bizonyítvány.
- [25] A lakcímkártya mint a lakcímet igazoló hatósági igazolás – vita esetén – a lakcím meghatározása körében fontos bizonyítási eszköz, de önmagában nem alkalmas a helyben lakás hitelt érdemlő igazolására. A Vhr. 16. §-a alapján a hatósági igazolvány célja a polgár tájékoztatása a bejelentett lakcímről annak érdekében, hogy azt a törvényben előírt kötelezettsége teljesítéséhez közhitelesen igazolhassa. A lakcímkártya a (2) bekezdésben meghatározott adatokat tartalmazza, úgymint személyes adatok, lakcím, kiállítás kelte és a kiállító hatóság megnevezése. Ezek az adatok viszont önmagukban nem tükrözik az elővásárlásra jogosult és a megszerezni kívánt föld közötti tényleges kapcsolatot, mivel az igazolvány kiállítására – amint ez az Nytv. 2022. január 1-jétől hatályos 26/A. § (1) és (2) bekezdésének egybevetett tartalmából is kitűnik – nem e célból kerül sor.
- [26] A Jogegységi Panasz Tanács harmadsorban vizsgálta az életvitelszerű ott lakást igazoló okirat – köztük kiemelten a Korm. rendelet szerinti hatósági bizonyítvány – eljárásjogi összefüggéseit. Az elővásárlásra jogosult mindenekelőtt arra köteles, hogy a Földforgalmi tv. 21. §-ában foglalt alaki és tartalmi követelményeknek megfelelő elfogadó nyilatkozatát a (3) bekezdésben meghatározott 60 napos jogvesztő határidőben megtegye, és ahhoz az elővásárlási jogosultságát igazoló okiratot csatolja. Ebből következően, ha az elővásárlásra jogosult a helyben lakását a jegyző által kiállított hatósági bizonyítvánnyal kívánja igazolni, azt az ajánlatot elfogadó nyilatkozatához az előzőekben írt határidőben köteles csatolni. Az ügyben eljáró mezőgazdasági igazgatási szerv mint hatóság hiánypótlást csak rendkívül szűk körben, a Fétv. 34. § (1)–(4) bekezdései szerint rendelhet el, ezért a fenti határidőn belül sem jogosult felhívni az elővásárlási jogosultat arra, hogy – példának okáért – az elmaradt hatósági bizonyítványt csatolja. A hiányzó okirati igazolás pótlására a határidő jogvesztő jellegére tekintettel egy későbbi per során sincsen lehetőség. A Földforgalmi tv. 21. §-ában foglalt követelmények megsértése, így a hatósági bizonyítvány csatolásának elmulasztása azzal a következménnyel jár, hogy a (9) bekezdés alapján úgy kell tekinteni, mintha az arra jogosult nem gyakorolta volna az elővásárlási jogát.
- [27] A helyben lakás tényének hatósági bizonyítvánnyal történő igazolása sem jelenti azt, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv határozata ellen indult közigazgatási perben vagy az adásvételi szerződés hatálytalanságának megállapítására irányuló polgári perben a fél ne tehetné vitássá az elővásárlási jogára hivatkozó természetes személy életvitelszerű helyben lakását az érintett településen. A jegyző által kiállított hatósági bizonyítvány a Pp. 323. §-a szerint közokirat, amellyel szemben ellenbizonyításnak van helye. Erre – a Pp. 265. § (1) bekezdése szerint – az a fél köteles, akinek érdekében áll az ellenbizonyítás, vagyis annak bizonyítása, hogy az elővásárlási jogával élő természetes személy nem a bejelentett lakcímen él életvitelszerűen.
- [28] A fentiek alapján a Jogegységi Panasz Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a Földforgalmi tv. 5. § 9. pontja szerinti – és ugyanígy az e § 10. pontjában foglalt – helyben lakó fogalmát az Alaptörvény 28. cikkével összhangban, a jogszabály céljára és a jogalkotói indoklásra figyelemmel úgy kell értelmezni, hogy a természetes személy életvitelszerűen él a bejelentett lakcímen. Következésképpen, a helyben lakás bizonyítására a lakcímkártya önmagában nem alkalmas, az életvitelszerű ott lakás a perben vita tárgyává tehető.
- [29] A Kúria ettől eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejüként.

VI.

- [30] Az előbbiekre figyelemmel a Jogegységi Panasz Tanács az előzetes döntéshozatali indítvány és a Bszi. 32. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján eljárva a rendelkező részben foglaltak szerint határozott a Bszi. 40. § (2) bekezdésének megfelelően.
- [31] A Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 41. § (1) bekezdése alapján a jogegységi határozatot a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzé teszi. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2022. november 28.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke, Dr. Kalas Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi

Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.008/2022/8. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a jogegységi panaszt elutasítja.
A jogegységi panasz eljárás illetéke az állam terhén marad.
A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú köztúti ellenőrzési hatóság határozatával – a járművek össztömegére vonatkozó előírások megsértése miatt – a felperest 50 000 Ft közigazgatási bírság megfizetésére kötelezte. A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes az határozat száma iktatószámú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. A határozat jogorvoslati tájékoztatása szerint a döntés ellen közigazgatási per indítható. A keresetlevelet az első fokon eljáró hatóságnál lehet benyújtani. Az ügyfélként eljáró gazdálkodó szervezet és az ügyfél jogi képviselője a közigazgatási perben elektronikus kapcsolattartásra kötelezett.
- [2] A határozatot a felperes részére 2021. július 21. napján kézbesítették. A határozattal szemben a felperes – jogi képviselője útján – 2021. július 28. napján Budapest Főváros Kormányhivatalánál (a továbbiakban: BFKH) terjesztett elő keresetlevelet. A BFKH a keresetlevelet még aznap továbbította az alpereshez.

Az elsőfokú végzés

- [3] A Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: az elsőfokú bíróság) a 2021. szeptember 16. napján kelt 9.K.705.300/2021/3. számú végzésével a keresetlevelet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés *i)* pontja alapján visszautasította. Indokolásában rögzítette, hogy a felperes a keresetlevelét a Kp. 39. § (1) bekezdésében előírtak ellenére nem a vitatott cselekményt megvalósító közigazgatási szervnél, hanem az ügyben nem érintett BFKH-nál terjesztette elő.

A Kúria jogegységi panasszal támadott végzése

- [4] A felperes fellebbezése alapján indult másodfokú eljárásban a Kúria a 2021. november 10. napján meghozott Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését – az indokolás megváltoztatásával – helybenhagyta.
- [5] Indokolásában megállapította, hogy a keresetlevelével az elsőfokú hatósághoz a keresetindítási határidőben megérkezett.

- [6] Rögzítette, hogy a Kúria gyakorlata szerint a keresetlevelével téves helyen történő előterjesztését az elsőfokú bíróságnak a határidő megtartottságával összefüggésben kell vizsgálnia, mert a keresetindítási határidő és a keresetindítás helye két összefüggő feltétel. Bármelyik feltétel elvétele ugyanolyan jogkövetkezésmennnyel jár. A keresetlevelével előterjesztésének időpontja az a nap, amikor a fél a keresetlevelet a megfelelő helyen előterjeszti, vagy amennyiben nem a megfelelő helyre nyújtja be, úgy az az időpont, amikor a keresetlevelével a megfelelő közigazgatási szervhez megérkezik.
- [7] A Kúria Kfv.VII.38.032/2019/9. számú és Kfv.III.38.428/2019/6. számú közzétett végzéseiben foglaltakra utalással kifejtette, hogy a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontja a polgári perrendtartásról szóló, 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 618. §-ához képest eltérő tartalommal szabályozza a keresetlevelével előterjesztésére vonatkozó szabályok megszegésének következményeit. Ez utóbbi jogszabályhely ugyanis kifejezetten azt az esetet szabályozza, amikor az elektronikus úton kapcsolatot tartó fél a beadványát nem elektronikus úton vagy elektronikus úton, de nem az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvényben (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) és a végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon terjeszti elő, és e tekintetben teszi kötelezővé a keresetlevelével visszautasítását. Ehhez képest a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontjában meghatározott „nem a jogszabályban meghatározott módon” való kifejezés ennél tágabb kört szabályoz.
- [8] Az E-ügyintézési tv. 16. § (1) bekezdésére és 13. § (1) bekezdésére figyelemmel leszögezte, hogy az elektronikus kapcsolattartás módjába beletartozik a közigazgatási szerv elektronikus kapcsolattartásra szolgáló elérhetőségének alkalmazása, azaz a keresetlevelének mint elektronikus küldeménynek a közigazgatási szerv elektronikus elérhetőségére való megküldése is. Ezért a tévesen, a nem megfelelő közigazgatási szervnél előterjesztett keresetlevelével visszautasítása a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pont második fordulatára alapítottan jogszerű, mert azt a jogi képviselő nem a jogszabályban meghatározottak szerint terjesztette elő.
- [9] Az elsőfokú bíróság ezért jogszerűen utasította vissza a keresetlevelet, azonban figyelemmel arra, hogy az határidőben a megfelelő közigazgatási szervhez megérkezett, a visszautasítás jogalapja nem lehetett a Kp. 48. § (1) bekezdés *i)* pontja, hanem csak az *l)* pontja.
- [10] Megjegyezte, hogy a Kúria Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzésében foglaltak – eltérő tényállása miatt – jelen ügyben nem voltak alkalmazhatók.

A jogegységi panasz

- [11] Az alperes (a továbbiakban: panaszos) jogegységi panaszában – tartalma szerint – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/D. § (1) bekezdés *c)* pontja alapján kérte a másodfokú végzés hatályon kívül helyezését, valamint a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását.
- [12] Előadta, hogy a jogegységi panasszal támadott végzés jogkérdésben eltér a Kúria BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú

- határozatától (a továbbiakban: Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat). Ezen kívül megjelölt 17 további kúriai határozatot, amelyek – véleménye szerint – a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozattal azonos álláspontot képviselnek: Kpkf.40.693/2021/2., Kpkf.40.735/2021/2., Kpkf.40.722/2021/2., Kpkf.40.811/2021/2., Kpkf.40.794/2021/2., Kpkf.40.492/2021/2., Kpkf.40.847/2021/3., Kpkf.40.608/2021/2., Kpkf.40.682/2021/2., Kpkf.40.746/2021/3., Kpkf.40.830/2021/2., Kpkf.40.611/2021/2., Kpkf.40.576/2021/2., Kpkf.40.910/2021/2., Kpkf.40.728/2021/4., Kpkf.41.112/2021/2.
- [13] Állította, hogy a Kúria úgy tért el korábban közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsófokú bíróság határozatában nem került sor.
- [14] Ervelése szerint a jogegységi panasszal támadott döntés és a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat között az ügyszoroság megállapítható. Ez utóbbi döntésében a Kúria ugyanis azt is kimondta, hogy amennyiben a jogi képviselővel eljáró felperes a keresetlevelét kizárólag nem a jogszabályban meghatározott helyen nyújtja be, akkor a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján kell a keresetlevelet visszautasítani, ebben az esetben a határidő megtartottsága fel sem merülhet.
- [15] Kifejtette, hogy a keresetlevél nem megfelelő helyen történő benyújtása mindenképpen a jogi képviselővel eljáró felperes terhére értékelendő, a mulasztás felperesi reparálás hiányában, a közigazgatási hatóságok gyors intézkedése folytán beállt körülmények, nem szolgálhatnak a felperes előnyére. A Kp. rendelkezéseiből nem vezethető le az az elvi megállapítás, miszerint a keresetlevél előterjesztésének időpontja az a nap, amikor a fél a keresetlevelet a megfelelő helyen előterjeszti, vagy amennyiben nem a megfelelő helyre nyújtja azt be, úgy az az időpont, amikor a keresetlevél a megfelelő közigazgatási szervhez megérkezik.
- [16] Abban a jogkérdésben is eltér a támadott végzés a közzétett eseti döntéstől, hogy kiterjesztően értelmezve a nem megfelelő előterjesztést, nem a határidőn belüli benyújtás, vagyis a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja, hanem az elektronikus benyújtás nem megfelelő módjai közé kívánja beilleszteni. Ez az értelmezés azért is téves, mert a felperesi jogi képviselő megfelelő űrlapot használt, megfelelően alkalmazta az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályokat, a mulasztása abban nyilvánul meg, hogy egy, az ügyben nem érintett közigazgatási szervhez nyújtotta be a keresetlevelét, vagyis a megfelelő módon, de téves helyen terjesztette azt elő.
- [17] A felperesi mulasztás jogkövetkezménye alóli mentesítés ahhoz vezetne, hogy a jogi képviselővel eljáró felperesek az ország bármely hatóságánál benyújthatnák a keresetlevelüket, ezáltal kiüresedne a Kp. 39. § (1) bekezdése.
- Az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [18] Az ellenérdekű fél a jogegységi panaszra észrevételt nem tett.
- A Jogegységi Panasz Tanács döntése és annak jogi indokai**
- [19] A jogegységi panasz nem alapos.
- [20] A Kúria először is leszögezi, hogy a jogegységi panaszban hivatkozott Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozatot a Kúria 2012. január 1. napja után hozta és az megjelent a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY).
- [21] A panaszos által feltüntetett további 17 határozatot a Kúria ugyan 2012. január 1. napját követően hozta, ám azok közül csak a Kpkf.40.693/2021/2., Kpkf.40.794/2021/2., Kpkf.40.492/2021/2., Kpkf.40.576/2021/2., Kpkf.40.847/2021/3. számú határozatok kerültek közzétételre a BHGY-ben. A Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek ezért csupán ezen végzések felelnek meg.
- [22] A Jogegységi Panasz Tanács töretlen gyakorlata szerint a Bszi. 41. § (3) bekezdés *b*) pontja alapján a jogegységi panaszban nem csak szám szerint kell megjelölni azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít a fél, hanem konkrétan be kell mutatni és meg kell indokolni a panaszolt határozat és az összehasonlítással hivatkozott határozatok közötti ellentétet (Jpe.I.60.011/2021/3. Indokolás [23], Jpe.I.60.029/2021/9. Indokolás [18], Jpe.II.60.019/2021/18. Indokolás [29]).
- [23] Jelen esetben a panaszos a jogegységi panaszában csak a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat tekintetében mutatta be az ügyszoroságot, terjesztett elő érdemi indokolást, ezért a Jogegységi Panasz Tanács kizárólag e végzést és a támadott végzést vizsgálhatta érdemben. Ugyanerre a következtetésre jutott a Jogegységi Panasz Tanács a panaszos jelen jogegységi panaszával lényegében megegyező szövegezésű, azonos határozatokat megjelölő Jpe.I.60.007/2022/6. számú határozatában (Indokolás [17]) és a Jpe.I.60.003/2022/9. számú jogegységi hatályú határozatában (Indokolás [18]) is.
- [24] A jogegység megtartása alkotmányos követelmény, amely alapján biztosítani kell, hogy a bíróságok a hasonló ügyeket azonos jogértelmezés mentén ítéljék meg. Ugyanannak a jogszabálynak nem lehet többféle értelme, a szétartó joggyakorlat sérti a jogbiztonság, végső soron a jogállamiság alkotmányos követelményét is. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [25] A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál ezért először azt kell megállapítani, hogy az összehasonlítás alapjául hivatkozott közzétett határozat valóban összevethető-e a jogegységi panasszal támadott kúriai döntéssel.
- [26] Az ügyszoroság összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben alkalmazott, a jogegységi panasz szempontjából releváns jogszabályok egyezőségét és a jogértelmezésnél értékelendő tények lényegi hasonlóságát. A jogértelmezés a konkrét tényálláshoz kötődik, így egy határozat elvi tartalmát, az adott jogi norma értelmét mindig a teljes tényállás figyelembevételével kell megállapítani. Lényeges tényállásbeli eltérés mellett a közzétett jogértelmezés már nem irányadó.
- [27] A kúriai határozat jellemzően akkor minősül precedensnek, ez által követendőnek, ha az mind ténybelileg, mind jogilag lényeges pontokon hasonlít

- a konkrét ügghöz. Két egymással maradéktalanul megegyező tényállású ügy bizonyosan nem létezik. Ezért a jogegységi panasz intézményének kiüresedéséhez vezetne, ha az ügyazonosság kizárólag csak a teljesen egyforma tényállások esetében lenne megállapítható. Ehelyett az ügyazonosság szempontjából azok a hasonló tényállások vehetők figyelembe, amelyek a releváns jogkérdés megítélése szempontjából egyáltalán nem vagy csupán jelentéktelen mértékben térnek el egymástól. Ha tehát a felmerülő azonos jogkérdés esetén a tényállások kizárólag nem fontos, mellékes elemekben mutatnak különbözőséget, akkor az ügyek azonosnak mondhatók. Mindig alapos vizsgálatot igényel annak megítélése, hogy az eltérő tényállási elemek érdemi relevanciával bírnak-e az eldöntendő jogkérdés szempontjából.
- [28] Lényeges elvi tétel továbbá, hogy a Kúria a jogegységi panasz eljárásban az ítélező tanács által megállapított tényállást nem bírálhatja felül, mivel ez az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot, a vizsgálat csak a közzétett és az ítélező tanács által meghozott döntések jogkérdésben való eltérésére szorítkozik (Jpe.I.60.005/2021/5., Indokolás [35]).
- [29] A Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat tényállása szerint a felperes az alperes határozatában foglalt jogorvoslati tájékoztatás ellenére a 2020. április 23. napján átvett határozat ellen 2020. május 20. napján az alperesnél e-papír szolgáltatás útján, valamint az elsőfokú bíróságnál 2020. május 21. napján papír alapon terjesztett elő keresetlevelet arra hivatkozással, hogy az elsőfokú hatóság nem rendelkezik elektronikus kapcsolattartási lehetőséggel. Az elsőfokon eljáró bíróság a felperes keresetlevelét a Kp. 48. § (1) bekezdés *i* pontja alapján – utalva a Kp. 39. § (1), (3) bekezdéseire és a 49. § (1) bekezdés *b* pontjára – visszautasította. A felperes fellebbezése folytán eljáró Kúria mint másodfokú bíróság a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozatával az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta. Kifejtette, hogy a jogalkotó a téves helyen történő előterjesztést nem nevesítette külön visszautasítási okként, ezt a körülményt a határidő megtartottságával összefüggésben kell vizsgálni. A keresetindítási határidő és a keresetindítás helye két összefüggő feltétel, bármelyik feltétel elvétése ugyanolyan következménnyel jár. Másképpen fogalmazva, a keresetlevelnek mind a téves helyre történő, mind a határidőn túli előterjesztése a határidő elmulasztása miatti visszautasítási okot eredményezi. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság nem az elektronikus kapcsolattartás szabályainak megsértését állapította meg, és nem is a keresetlevél benyújtása módjának jogszerűtlenségét rögzítette. A visszautasítás indoka a téves helyre történő benyújtásból eredő elkészttség volt, mely esetre a Kp. 48. § (1) bekezdés *l* pontja nem alkalmazható, mert az kiüresítené a Kp. 39. § (1) és (3) bekezdéseit. Megítélése szerint a 48. § (1) bekezdés *l* pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel nem a téves helyre, hanem az E-ügyintézési tv.-ben meghatározott módtól eltérően, a nem megfelelő elektronikus nyomtatványon történő, téves módon való benyújtást jelenti. Ettől eltérően, a Kp. 48. § (1) bekezdés *i* pontja alkalmazásához vezet, ha a jogszabály szerinti helyre, határidőben a keresetlevél nem kerül előterjesztésre. Mivel a perbeli esetben a benyújtás helye alóli kivételek a felperes hivatkozása ellenére nem voltak megállapíthatók, az ügyben határidőben előterjesztett keresetlevél nem volt.
- [30] A Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat tényállását összevetve a panaszolt végzés alapjául szolgáló ügy tényállásával megállapítható, hogy bár mindkét ügyben a keresetlevél elkészttségének kérdése merült fel, az ügyazonosság mégsem áll fenn.
- [31] A Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat alapjául szolgáló ügyben nem volt tényállási elem, hogy a keresetlevél még a keresetindítási határidőn belül megérkezett a Kp. 39. § (1) bekezdésének megfelelő szervhez, nem volt vitatott, hogy a keresetlevél a megfelelő helyre nem érkezett meg. Erre figyelemmel e döntésében a Kúria nem is foglalt állást abban a jogkérdésben, hogy elkészt-e a keresetlevél akkor, ha azt a felperes téves helyen terjeszti elő, de végül mégis még a keresetindítási határidőn belül megérkezik a megfelelő helyre. A jogvita tárgyát az képezte, hogy az elsőfokú hatóság biztosította-e az elektronikus kapcsolattartás feltételeit, és felmerült-e olyan ok, amely alapján a felperes jogszerűen nyújthatta be keresetlevelét a bírósághoz.
- [32] A közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat elvi magja az, hogy a jogalkotó a téves helyen történő előterjesztést nem nevesítette külön visszautasítási okként, hanem ezt a körülményt az elsőfokú bíróságnak a határidő megtartottságával összefüggésben kell vizsgálnia, mert a keresetindítási határidő és a keresetindítás helye két összefüggő feltétel, bármelyik feltétel elvétése ugyanolyan jogkövetkezménnyel jár. A keresetlevelnek mind a téves helyre, mind a határidőn túli előterjesztése a határidő elmulasztása miatti visszautasítási ok, azaz a Kp. 48. § (1) bekezdés *i* pont alkalmazását eredményezi. Ha a jogi képviselővel eljáró felperes a keresetlevelét a jogszabályban meghatározott helyen (is) előterjeszti, úgy a határidő megtartottságát vizsgálni kell és ennek elmulasztása esetén alkalmazandó a Kp. 48. § (1) bekezdés *i* pontja. Amennyiben a jogi képviselővel eljáró felperes a keresetlevelét kizárólag a nem a jogszabályban meghatározott helyen nyújtja be, a bíróságnak elsődlegesen a benyújtás helye alóli kivételeket [Kp. 41. § (3), (5) bekezdés, 39. § (3a) bekezdés] kell vizsgálnia és amennyiben a kivétel-szabály nem alkalmazható, úgy a Kp. 48. § (1) bekezdés *i* pontja alapján kell a keresetlevelet visszautasítani, ebben az esetben a határidő megtartottsága fel sem merülhet.
- [33] Ezzel szemben a Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú végzéssel zárult ügyben jelentős többletkörülmény az, hogy a BFKH a hozzá tévesen benyújtott keresetlevelet még olyan időben továbbította az elsőfokú közigazgatási szervhez, hogy az oda a keresetindítási határidőn belül meg is érkezett. A Kúria itt azt mondta ki a joggyakorlatra hivatkozással, hogy a keresetlevél előterjesztésének időpontja az a nap, amikor a fél a keresetlevelet a megfelelő helyen előterjeszti, vagy amennyiben nem a megfelelő helyre nyújtja be, úgy az az időpont, amikor a keresetlevél a megfelelő közigazgatási szervhez megérkezik. Leszögezte, hogy miután a keresetlevél határidőben a megfelelő közigazgatási

- szervhez megérkezett, a visszautasítás jogalapja nem lehet a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja.
- [34] Az alkalmazandó jog, azaz a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontjának értelmezése szempontjából annak a ténynek van jelentősége, hogy határidőben beérkezett-e a keresetlevél a megfelelő helyre. Ha mindkét összevetett kúriai ügyben, azaz mind a közzétett, mind a panasszal támadott ügyben beérkezett a keresetlevél a megfelelő helyre, az ügyszakosság megállapítható. Szintén fennáll az ügyszakosság, ha egyik ügyben sem volt határidőben előterjesztett keresetlevél. Am, ha az egyik ügyben megérkezett határidőben a megfelelő helyre a keresetlevél, a másikban pedig nem, akkor ügyszakosságról nem beszélhetünk.
- [35] A Kúria a Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú végzésében megalapozatlannak ítélte, hogy az elsőfokú bíróság elkésettnek tekintette azt a keresetlevelet, amelyik végül is határidőben megérkezett a megfelelő helyre. Erre figyelemmel mondta ki, hogy a máshol előterjesztett keresetlevél nem késett el, ezért azt nem lehet a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján visszautasítani.
- [36] A releváns tényállásbeli különbség kizárja, hogy a jogkérdésben való eltérés egyáltalán felvethető legyen. Mivel a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozattól eltérően a Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú ügyben nem késett el a keresetlevél, ezért mindkettőben nem lehet a visszautasítás jogalapja az elkésettség. A Kúria a bíróságokra nézve kötelező jogértelmezésként bizonyosan nem mondhatja ki, hogy elkésett a keresetlevél és a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján vissza kell utasítani, ha az a téves helyen történt előterjesztés ellenére a megfelelő helyre keresetindítási határidőn belül megérkezett.
- [37] A fentiek alapján a Jogegységi Panasz Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a panasszal támadott végzés és az összehasonlításul hivatkozott Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat alapjául szolgáló tényállások közötti eltérések érdemi jelentőséggel bírnak, ezért az ügyek egymással nem vehetők össze.
- [38] A panaszban kifejtettekre figyelemmel a Jogegységi Panasz Tanács rámutat még arra, hogy a Kúria a Jpe.I.60.007/2022/6. számú határozatában – a kúriai joggyakorlat áttekintése alapján – megállapította, hogy a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontjában meghatározott esetben történő visszautasítás vonatkozásában a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számon közzétett döntésben foglalt elvi tételt a Kúria továbbra is irányadónak tekinti (Indokolás [24]). Annak kockázatát, hogy a keresetlevél időben megérkezik-e a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti közigazgatási szervhez, az azt téves helyen előterjesztő felperesnek kell vállalnia és következményeit viselnie kell (Indokolás [25]). Utalt arra is a Kúria, hogy az elkésettség jogkövetkezménye a téves helyre való benyújtás esetén nem automatikusan alkalmazandó, hanem ez a feltétel – ahogy a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú döntésben is kifejtésre került – összefügg a keresetindítási határidővel. Ha a téves helyen történő előterjesztést követően a keresetlevél továbbküldésére nem kerül sor vagy nem a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti szervhez történik meg a továbbítás, illetve a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti szervhez kerül továbbításra a keresetlevél, azonban az a keresetindítási határidőn túl érkezik meg, a visszautasításról szóló végzést a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján kell meghozni. Azonban, ha arra adat merült fel, hogy határidőben a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti szervhez megérkezett a keresetlevél, és az ekként elkésettnek nem tekinthető, egyéb perakadály hiányában arról a bíróságnak érdemben kell döntenie (Indokolás [26]).
- [39] A Jogegységi Panasz Tanács a Jpe.I.60.003/2022/9. számú jogegységi hatályú határozatában (Indokolás [33]) szintén megállapította, hogy a Kp. 39. § (1) bekezdés és a 48. § (1) bekezdés *i*) pont alkalmazásában továbbra is irányadó a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számon közzétett határozat.
- [40] A jogegységi panasszal támadott ügyben viszont nem volt vitatott, hogy a keresetlevél határidőben a megfelelő helyre megérkezett. A Kúria ítélező tanácsa tehát az elkésettség kérdésében követte a joggyakorlatot.
- [41] A fentiekre figyelemmel a Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a jogegységi panasszal támadott Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú végzés jogkérdésben nem tér el a Kúria közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozatától.
- [42] Végezetül a Jogegységi Panasz Tanács utal arra a több korábbi döntésében is megfogalmazott megállapítására, miszerint a jogegységi panasz eljárás a közzétett határozattól való eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, és nem nyit újabb jogorvoslati fórumot a panaszos számára a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdekszerelemének orvoslására (Jpe.I.60.001/2021/2. Indokolás [13]). A panasz eljárás a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó sui generis eljárás, a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe. I.60.011/2021/3., Indokolás [19], [20]).
- [43] A Jogegységi Panasz Tanács ezért nem vizsgálhatta a felperes jogi képviselője által előterjesztett úrlap megfelelőségét, az elektronikus kapcsolattartásra szolgáló elérhetőség alkalmazásának szabályszerűségét, és nem foglaltathott állást a támadott Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú határozat törvényességéről, az abban foglalt, a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjával összefüggésben kifejtett jogi indokolás jogszerűségéről.
- [44] Mindezek alapján a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Záró rész

- [45] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdésében meghatározott jogegységi panasz eljárási illeték – figyelemmel a panaszos részére az Itv. 5. § (1) bekezdés *c*) pontjában biztosított teljes személyes illetékmentességre – a Bszi. 41/C. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 102. § (6) bekezdése szerint az állam terhén marad.
- [46] Az ellenérdekű félnek a jogegységi panasz eljárással összefüggésben költsége nem merült fel, így e tárgyban rendelkezni nem kellett.
- [47] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. november 14.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Puskás Péter bíró helyett, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Somogyi Gábor bíró helyett, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Szabó Klára bíró helyett, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró

Dr. Márton Gizella bíró többségi határozattól eltérő álláspontja

- [48] A jogegységi panasz eljárás során a panaszos kétirányú – azaz két jogkérdést érintő – kérelmet terjesztett elő a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdésére alapítottn.
- [49] Egyrészt a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés *i*) pontja kapcsán állította a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozattól és a teljesen tényállásazonos Kpkf.VI.40.728/2021/4. számú határozattól való eltérést abban a jogkérdésben, hogy a téves helyre benyújtott keresetlevél esetében – ahogy azt mindkét precedenshatározat azonosan kifejtette –, a téves helyen előterjesztést a keresetindítási határidő megtartottságával összefüggésben kell vizsgálni, mert a keresetindítási határidő és a keresetindítás helye két összefüggő feltétel, bármelyik feltétel elvétése ugyanolyan jogkövetkezménnyel jár, a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alkalmazását eredményezi. A téves helyen való előterjesztés esetében – fejtette ki –, nem vizsgálható, hogy a keresetlevél utóbb, a felperes ráhatása nélkül, a hatóság gyors reagálása folytán érkezett meg az alpereshez.
- [50] Másrészt a panaszos a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontja kapcsán állította, hogy a támadott határozat eltér a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozattól, mert a téves helyen való előterjesztés nem azonos az elektronikus benyújtás nem megfelelő módjával, a támadott végzésben a Kúria a bírói gyakorlatól eltérve, a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontját kiterjesztően értelmezte.
- [51] A jogegységi panasz elbírálásakor a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának elsősorban arról, a jogkérdésben állított eltérésről kell döntenie, amelyen a támadott határozat alapul.
- [52] A jogegységi panasz által állított két jogkérdésben való eltérés közül ezért a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontját kellett volna elsőként vizsgálni. A Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel értelmezése és alkalmazhatósága tekintetében a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat [18]–[19] bekezdésében foglaltak és a támadott határozat [12] bekezdésében foglaltak ellentétben állnak. A támadott határozat azon megállapítása, hogy a tévesen, a nem megfelelő közigazgatási szervnél előterjesztett keresetlevél visszautasítása a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pont második fordulatára alapítottan jogszerű, mert azt a jogi képviselő nem a jogszabályban meghatározottak szerint terjesztette elő, ellentétben azzal, ami a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat [19] bekezdésében áll, hogy a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel nem a téves helyre, hanem az E-ügyintézési törvényben [2015. évi CCXXII. törvény] meghatározott módtól eltérően, a nem megfelelő elektronikus nyomtatványon történő, téves módon való benyújtást jelenti. A téves helyre benyújtás nem jelenti a „nem a jogszabályban meghatározott módon” való előterjesztést, mert ez utóbbi kitélet az E-ügyintézési törvény és Korm.r. [451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet] szabályozza, azaz a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) és *m*) pontjainak értelmezése csak az E-ügyintézési törvény és a Korm.r. előírásai szerint lehetséges, míg a téves helyre történő előterjesztés a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alkalmazásához vezet, ha a Kp. 39. § (1) bekezdéstől eltérő helyre való benyújtás feltétele nem áll fenn és e jogszabály szerinti helyre, határidőben keresetlevél nem került előterjesztésre.
- [53] Ebben a jogkérdésben fennálló eltérés vizsgálatának nem akadálya a Jpe.II.60.008/2022/8. számú határozatban hivatkozott, tényállások közti eltérés (lásd [36]–[37] bekezdést), mert a tényállások közti eltérés (az, hogy a keresetlevél a jogszabály által előírt helyre megérkezett vagy sem) csak a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alkalmazásában lehet releváns, az *l*) pont alkalmazásában irreleváns és a vizsgálatnak elsőként – ahogy fentebb erre már történt utalás –, a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontja tekintetében állított jogkérdésben való eltérésre kellett volna kiterjednie, nem pedig az *i*) pont értelmezésére, alkalmazhatóságára.
- [54] A Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontja jogegységi panasz eljárásban való értelmezéséhez a Bszi. szerinti feltételek fennálltak, a jogértelmezéshez – ebben a körben – az ügyek tényállásbeli azonossága megállapítható, az elektronikus úton való benyújtás és annak módja vizsgálata mindkét ügyben megtörtént, e jogkérdésben a támadott határozatban és a precedenshatározatban is volt bírósági megállapítás, jogi indoklás és a jogkérdést érintően eltérés is. A Jpe.II.60.008/2022/8. számú határozat e jogkérdés vizsgálatáról egy szót sem szól, ennek vizsgálatával adós marad, továbbá nem szolgálnak elfogadható indokul az *l*) ponthoz kifejtett jogi indoklás jogszerűsége vizsgálatának mellőzéséhez a panaszhatározat [42] bekezdésében írtak. Egy jogszabályi rendelkezés értelmezése és alkalmazhatósága szükségszerűen magában foglalja a jogszabály alkalmazásához fűzött jogi indoklást, mert az szabja meg az alkalmazhatósága körét. Téves indoklással alkalmazott jogszabályi rendelkezés – ha esetleg a döntés érdemben helyesnek is bizonyul –, a joggyakorlatot befolyásolja, téves

- jogértelmezéshez és jogalkalmazáshoz vezethet, amely jogkérdésben való eltéréseket eredményezhet.
- [55] Mindezt a Bszi. 41/A. § (3) bekezdése alapján a jogegységi panaszhatározat indokolásához külön álláspontként csatolom a véleményemet.

Budapest, 2022. november 14.

Dr. Márton Gizella s.k.
bíró

Dr. Tóth Kincső bíró csatlakozása dr. Márton Gizella bíró többségi határozattól eltérő álláspontjához

- [56] Dr. Márton Gizella tanácselnök asszony által írt többségi határozattól eltérő álláspontban foglaltakat nem kívánom teljes terjedelemben megismételni, az alábbiak szerint indokolom a véleményemet.
- [57] A többségi határozattól eltérő álláspont pontosan jelöli, hogy a jogegységi panasz eljárás során a panaszos két jogkérdést érintően terjesztett elő kérelmet a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdésére alapítottn.
- [58] Egyrészt vitatta a panaszos, hogy a Kúria eljáró tanácsa a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés *i*) pontja kapcsán betartotta a jogegység követelményét. E körben utalt a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú döntésre, és arra a kérdésre várta a választ, hogy a téves helyen történő előterjesztést lehet-e a keresetindítási határidő elmulasztásaként értelmezni, vagy e két kérdést nem lehet összefüggőnek tekinteni. E kérdésben az elkészült határozattal egyet értek, mert a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja körében releváns tényállási elemek a támadott kúriai döntés és e közzétett döntés között eltérést mutatnak, a két eset és a levont jogi következtetések nem összevethetőek, ügyszó szerint nincs.
- [59] Másrészt viszont a panaszos a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontja kapcsán indokoltan állította, hogy a támadott kúriai döntés összevethető a BH 2021.5.152. számú közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozattal, az előbbi az utóbbitól indokolatlanul tér el, megbontva a jogegységet.
- [60] E kérdésben dr. Márton Gizella tanácselnök többségi határozattól eltérő álláspontja pontosan tartalmazza, hogy a „Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel értelmezése és alkalmazhatósága tekintetében a BH 2021.5.152. számú közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat [18]–[19] bekezdésében foglaltak és a támadott határozat [12] bekezdésében foglaltak ellentétben állnak. A támadott határozat azon megállapítása, hogy a tévesen, a nem megfelelő közigazgatási szervnél előterjesztett keresetlevél visszautasítása a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pont második fordulatára alapítottan jogszerű, mert azt a jogi képviselő nem a jogszabályban meghatározottak szerint terjesztette elő, ellentétes azzal, ami a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat [19] bekezdésében áll, hogy a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel nem a

téves helyre, hanem az E-ügyintézési törvényben [2015. évi CCXXII. törvény] meghatározott módtól eltérően, a nem megfelelő elektronikus nyomtatványon történő, téves módon való benyújtást jelenti.”

- [61] Itt fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a támadott kúriai végzés Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjának értelmezése körében azért mutathat ellentétet a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat [18]–[19] bekezdésében foglaltakkal, mert a tényállásban az eljáró tanács lényeges elemeket nem tüntetett fel, továbbá az indokolást sem részletezte kellő mértékben, így pontosan nem tisztázható, hogy ez egy téves jogértelmezés vagy csupán egy hiányos indokolás következménye, mert a tényekből levont következtetés alapján véve helyes. Tény ugyanis, hogy a közigazgatási alrendszerek elektronikus elérhetősége eltérhet, ezért a téves helyen való előterjesztés együtt járhat (de nem kötelezően jár együtt) a „nem a jogszabályban meghatározott módon” való előterjesztéssel, de ebben az esetben erre a tényállásban és a jogi indokolásban részletesen ki kell térni, mert ha ez hiányzik, akkor csak az állapítható meg, hogy az eljáró tanács azonosította a téves helyen való benyújtást és a „nem megfelelő módon való előterjesztést”. Ez utóbbi esetben azonban a jogértelmezés egységességének követelménye sérül, a támadott döntés ugyanis eltér egy közzétett kúriai határozattól. Ezt az eljáró Panasztanácsnak véleményem szerint meg kellett volna állapítania.
- [62] Itt ismét utalok arra, hogy dr. Márton Gizella tanácselnök asszony helyesen érvelt azzal, hogy a „Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontja jogegységi panasz eljárásában való értelmezéséhez a Bszi. szerinti feltételek fennálltak, a jogértelmezéshez – ebben a körben – az ügyek tényállásbeli azonossága megállapítható, az elektronikus úton való benyújtás és annak módja vizsgálata mindkét ügyben megtörtént, e jogkérdésben a támadott határozatban és a precedenshatározatban is volt bírósági megállapítás, jogi indokolás és a jogkérdést érintően eltérés is.”
- [63] A fentiekre figyelemmel nem értek egyet a határozatban a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjához tartozóan tett megállapításokkal, és emiatt a Bszi. 41/A. § (3) bekezdése alapján a jogegységi panaszhatározat indokolásához külön álláspontként csatolom fenti véleményemet, csatlakozva dr. Márton Gizella többségi határozattól eltérő álláspontjához.
- Budapest, 2022. november 14.
- Dr. Tóth Kincső s.k.
bíró
- Dr. Farkas Katalin bíró csatlakozása dr. Márton Gizella bíró többségi határozattól eltérő álláspontjához**
- [64] Dr. Márton Gizella tanácselnök asszony többségi határozattól eltérő álláspontjával – azok megismétlése nélkül – teljes egészében egyetértek az alábbiak szerint:
- [65] A Kúria a Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését, amelyben a

keresetlevelet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi. I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alkalmazásával, elkésztés okán visszautasította, az indokolás módosításával helyben hagyta. Megállapította, hogy a Budapest Főváros Kormányhivatala a hozzá ugyan keresetindítási határidőben érkezett, de tévesen megküldött keresetlevelet továbbította a megfelelő közigazgatási szervhez. Figyelemmel arra, hogy a keresetlevél határidőben a megfelelő közigazgatási szervhez megérkezett a visszautasítás jogalapja nem lehet a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja, csak *l*) pontja mivel a jogi képviselő nem a jogszabályban meghatározottak szerint terjesztette azt elő. A kereset visszautasítása ezért jogszerű volt.

- [66] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdésére alapítottan a panaszos a Kúria Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú végzésének a hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra utasítását kérte két jogkérdést érintő kérelmében. Egyrészt állította, hogy a Kúria eljáró tanácsa a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alkalmazása kapcsán jogkérdésben eltért a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozattól. Másrészt Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontja kapcsán állította, hogy a támadott Kpkf.IV.40.884/2021/2. számú végzés indokolatlanul tér el a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozattól, megbontva a jogegységet. Álláspontja szerint a keresetlevél téves helyen való előterjesztése nem azonos a keresetlevélnek nem megfelelő, nem a jogszabályban meghatározott (elektronikus) módon való benyújtásával.
- [67] Egyetérték dr. Márton Gizella tanácselnök megállapításával, amely szerint a panaszos által felvetett két jogkérdés közül elsőként a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitélt kell értelmezni. Ebben a körben a panaszos által hivatkozott határozatok eltérő tényállásának nincs relevanciája, kizárólag az *l*) pont tekintetében állított jogkérdést kellett vizsgálni, amely tekintetben a jogértelmezéshez az érintett két ügyben a tényállásbeli azonosság (összehasonlíthatóság) megállapítható volt, mivel azt, hogy az elektronikus úton történő benyújtás és annak módja jogszerű volt-e a Kúria eljáró tanácsai vizsgálódásának tárgyát képezték, döntésük jogi indokaiban arra kitértek, és a két határozatból a panaszos által felvetett jogkérdésben való eltérés is megállapítható volt.
- [68] Amint arra dr. Márton Gizella tanácselnök „különvéleményében” helyesen rámutatott: „A Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel értelmezése és alkalmazhatósága tekintetében a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozat [18]–[19] bekezdésében foglaltak és a támadott határozat [12] bekezdésében foglaltak ellentétben állnak. A támadott határozat azon megállapítása, hogy a tévesen, a nem megfelelő közigazgatási szervnél előterjesztett keresetlevél visszautasítása a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pont második fordulatára alapítottan jogszerű, mert azt a jogi képviselő nem a jogszabályban meghatározottak szerint terjesztette elő, ellentétes azzal, ami a Kpkf.VI.39.206/2021/2.

számú határozat [19] bekezdésében áll, hogy a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel nem a téves helyre, hanem az E-ügyintézési törvényben [2015. évi CCXXII. törvény] meghatározott módtól eltérően, a nem megfelelő elektronikus nyomtatványon történő, téves módon való benyújtást jelenti.”

- [69] A fentiekre figyelemmel a Bszi. 41/A. § (3) bekezdése alapján a jogegységi panaszhatározat indokolásához a többségi határozattól eltérő álláspontként csatolom fenti véleményemet, egyben csatlakozva dr. Márton Gizella tanácselnök véleményéhez.

Budapest, 2022. november 14.

Dr. Farkas Katalin s.k.
bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.019/2022/9. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát elutasítja. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2015. november 24-én indított versenyfelügyeleti eljárása eredményeként 2018. december 19-én kelt határozatában megállapította, hogy a felperesi vállalkozások a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. §-ába ütköző magatartást folytattak 2012 és 2014 között egyes, több település önkormányzatai által kiírt közbeszerzési eljárásokkal összefüggésben. Az alperes a jogsértésre tekintettel valamennyi felperessel szemben a Tpv. 78. §-a szerinti, maximális összegű bírságot szabott ki.
- [2] Megállapította, hogy az ügyintézési határidő 2018. január 9-én [helyesen: január 19-én] járt le, amelyet az ügy bonyolultsága és összetettsége miatt túllépett, az eljárás elhúzódsát azonban nem tekintette enyhítő körülményként figyelembe vehető tényezőnek. E körben hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.37.291/2009/29. számú ítéletére, amely szerint a jogsértés súlya szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a számonkérésre mikor került sor, az idő múlásával összefüggésben annak van relevanciája, hogy az ügy érdemi eldöntésére az kihatással volt-e. Megítélése szerint jelen esetben e feltétel nem teljesült, mivel a határidő túllépésének az ügy érdemi eldöntésére nem volt kihatása.
- [3] A felperesek az alperes határozata ellen keresettel éltek, amelyet az elsőfokú bíróság elutasított. A bíróság a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 43. § (1) bekezdésére hivatkozással rámutatott, hogy az eljárás elhúzódsa miatt a felperesek a keresetváltoztatási tilalomba ütköző jogi alapon kérték a bírság teljes mellőzését, mivel a keresetlevélben csak a bírság csökkentését megalapozó körülményként jelölték meg az ügyintézési határidő túllépését. A fentiekre

- tekintettel az ezzel kapcsolatos előadásuk a perben nem volt értékelhető.
- [4] A Kúria a Kf.VI.39.085/2021/5. számú másodfokú részítéletével (a továbbiakban: a Kúria Részítélete) az elsőfokú ítéletet a felperesekkel szemben kiszabott versenyfelügyeleti bírságra, illetve a perköltség és az illeték viselésére vonatkozó rendelkezések tekintetében hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [5] A megismételt eljárásban elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 104.K.702.939/2021/10. számú ítéletével megállapította, hogy a kereset részben, a megismételt elsőfokú eljárásban vizsgálni rendelt körben alapos. Az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy sérül-e a tisztességes eljáráshoz való jog arra tekintettel, hogy a 2012–2014. évek közötti időszakban történt események vizsgálatára 2015. november 24. napján indított versenyfelügyeleti eljárás a meghosszabbított ügyintézési határidőt 11 hónappal túllépve, 2018. december 19-én zárult le.
- [6] Az elsőfokú bíróság szerint alappal hivatkoztak a felperesek – többek között – arra, hogy amire 2018. október 19-én az alperes előzetes álláspontjáról értesültek, védekezési lehetőségük az eltelt időre tekintettel jelentősen korlátozódott. Az ügyintézési határidő túllépése érdemben kihatott a védekezési joguk gyakorlására, mivel a hatóság által megállapított tényállással szemben őket terhelte a bizonyítási kötelezettség mind a közigazgatási eljárásban, mind az azt követő közigazgatási perben. Az elsőfokú bíróság e körben jelentőséget tulajdonított a felperesek azon előadásának is, miszerint adatbázisaik, levelezéseik, írásos dokumentumaik egy része 2018-ra már nem volt fellelhető, valamint az a személy, akinek tanúkénti meghallgatását indítványozták volna, 2018 augusztusában elhunyt, ami szintén korlátozta védekezési lehetőségüket.
- [7] Az elsőfokú bíróság összegzése szerint a bíróság összehasonlítása szempontjából is az I. és a II. rendű felperesekre nézve hátrányos következménnyel járt az észszerű határidőn belüli ügyintézéshez való jog sérelme.
- [8] Az alperes az elsőfokú bíróság 104.K.702.939/2021/10. számú jogerős döntése ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság ítélete az ügyintézési határidő túllépésére vonatkozó joggyakorlattal ellentétes: eltér a Kúria Részítéletétől, valamint a Kúria Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítéletében foglaltaktól, illetve tévesen értelmezi az Alkotmánybíróság vonatkozó döntéseit.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [9] A Kúria a Kfv.III.37.053/2022/2. számú – a Kfv.III.37.053/2022/5. számú végzéssel kijavított – végzésében az alperes felülvizsgálati kérelmének befogadását megtagadta. A Kúria vizsgálta az alperes által megjelölt befogadási okokat, de a felülvizsgálati kérelem befogadását sem a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontja, sem a Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján nem találta indokoltnak. Ez utóbbi tekintetében a Kúria utalt arra, hogy a Kp. 117. § (4) bekezdés második mondata alapján a 118. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti ok esetében meg kell jelölni azt a közzétett kúriai határozatot és annak azt a részét, amelytől a felülvizsgálni kért határozat jogkérdésben eltér. Az alperes felülvizsgálati kérelmében e körben egyrészt a Kúria Részítéletére, másrészt a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítéletre hivatkozott. A Kúria a befogadást megtagadó végzésében megállapította, hogy az alperes által felhívott Kfv.IV.38.020/2019/9. számú [helyesen: Kf.IV.38.020/2019/9. számú] kúriai ügy tényállása eltér a jelen ügyétől, mivel ott az ügyintézési határidő túllépése nem volt megállapítható.
- [10] A Kúria hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárása során a Kúria Részítéletében foglalt, rá nézve kötelező iránymutatások tükrében hozta meg ítéletét. Döntése a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítéletben foglaltakkal sem volt ellentétes, az abba foglalt kritériumokat is szem előtt tartva jutott arra a következtetésre, hogy e konkrét ügyben a felperesekre jogszerűen nem szabható ki versenyfelügyeleti bírság. A Kúria nem mérlegelheti felül az elsőfokú bíróság döntését. Az, hogy az elsőfokú bíróság mérlegelése során e következtetésre jutott, és ez az alperes számára kedvezőtlen, önmagában nem alapozza meg a felülvizsgálati kérelem Kp. 118. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján történő befogadását. A fentiekben kívül az alperes nem hivatkozott a Kúria által közzétett, releváns határozatra, a Kúriának pedig nincs tudomása olyan egyéb döntésről, amely indokolta volna a befogadást.
- [11] A Kúria ezt meghaladóan a felülvizsgálati kérelmet – figyelemmel a Kp. 117. § (4) bekezdés utolsó mondatára, amelynek értelmében a fél által megjelölt befogadási okhoz a bíróság nincs kötve – más okból sem találta befogadhatónak. A felperes felülvizsgálati kérelme felsőbb bírósági iránymutatást igénylő kérdést nem vet fel, ezért a Kúria a rendkívüli jogorvoslati eljárásnak minősülő felülvizsgálati eljárás lefolytatására nem látott indokot.
- A jogegységi panasz**
- [12] Az alperes a Kúria ítéletével szemben jogegységi panaszt nyújtott be. Az ügyben eljáró Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/C. § (6) bekezdésében foglalt feltételek nem állnak fenn, ezért a jogegységi panaszt befogadta.
- [13] Az alperes panaszában kérte a Jogegységi Panasz Tanácsot, hogy a Bszi. 41/D. § (2) bekezdése alapján a panasszal támadott határozatot helyezze hatályon kívül, és a Kúriát a felülvizsgálati eljárás lefolytatására utasítsa, figyelemmel arra, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó kúriai végzés a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítéletétől jogkérdésben eltér, ezen eltérésre pedig a Fővárosi Törvényszék ítéletével szembeni felülvizsgálati kérelmében már hivatkozott, a Kúria azonban az eltéréssel okozott jogsértést nem orvosolta.
- [14] A panaszos kifejtette, hogy a Kúria a támadott végzésében tévesen állapította meg azt, hogy a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ún. Unilever ügyet eltérő tényállása miatt nem lehet figyelembe venni arra hivatkozva, hogy ott nem volt megállapítható az

- ügyintézési határidő túllépése. A panaszos szerint az észszerű ügyintézéshez való jog sérelmének megállapíthatósága szempontjából az ügyintézési határidő megtartottságának nincs perdöntő jelentősége sem a Kúria, sem pedig az Alkotmánybíróság joggyakorlata alapján. E körben hivatkozott a 25/2020. (XII. 2.) AB határozatra.
- [15] A panaszos szerint ténykérdés, hogy a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ügyben a Kúria helytállóan ítélte, hogy „[a]z elsőfokú bíróság azt rögzítette az ítéletében, hogy az ügyintézési határidő túllépése – a perben tett nyilatkozatokra is figyelemmel – nem volt megállapítható”, míg a jelen jogegységi panasz alapját képező ügyben az ügyintézési határidő túllépését maga a panaszos állapította meg, ugyanakkor az ügyintézési határidő túllépése, illetve megtartottsága a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítélet tartalma és alkalmazhatósága szempontjából nem releváns körülmény, így a Kúria hivatkozása az eltérés jelentőségére alaptalan.
- [16] Utalt arra, hogy a jogegységi panasz alapját képező közigazgatási jogvita és a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ügy közötti párhuzamot nem az ügyintézési határidő megtartottságában látta megvalósulni, hanem abban, hogy az ügyintézési határidő túllépése esetén milyen vizsgálati szempontok mentén ítélték meg az észszerűség kérdése, milyen mélységben szükséges a felperesnek igazolnia az őt ezzel összefüggésben ért jogsérelmet, és ha volt jogsérelm, annak megállapíthatóságához milyen jogkövetkezmény társulhat.
- [17] A panaszos szerint a Kúria a Kf.IV.38.020/2019/9. ügyben hozott ítéletében mind a fennálló joggyakorlatra, mind arra a körülményre figyelemmel volt, hogy a védekezési jog olyan súlyú sérelme, amely az egész ügy érdemére kihat, vagyis amely sérelem hiánya eltérő tartalmú érdemi döntést eredményezett volna, a határozat teljes egészében történő hatályon kívül helyezését indokolja. Nem állhat fenn olyan eset, amikor a védekezési jog illetén sérelme mellett a jogsértés megállapítása megalapozott marad, ugyanakkor jogkövetkezmény mégsem alkalmazható, hiszen ez a jogértelmezés egy olyan helyzetet eredményez, amelyben nem áll fenn tényleges különbség az ügy érdemére kiható jogsérelm és az ügy érdemét nem érintő jogsérelmek eredményei között.
- [18] Utalt a panaszos arra is, hogy a Fővárosi Törvényszék által jelen ügyben alkalmazott mérce, vagyis az, hogy a jogsérelm a szankcionálási jog elenyészését eredményezi, sem a közzétett kúriai ítéletben, sem más ítéletben nem jelent meg, annak alapját a 25/2020. (XII. 2.) AB határozat teremtette meg. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság 25/2020. (XII. 2.) AB határozatával bevezetett koncepció differenciálás nélküli alkalmazása oda vezet, hogy a Fővárosi Törvényszék látszólagos érdeksérelmeket orvosol az észszerű idő sérelme esetén. Ez azonban a bizonyítási szint erodálásához és aszimmetriájához vezet, mert míg a közérdek érvényesítése érdekében a versenyhatalóságnak kifejezetten magas bizonyítási sztenderdeknek kell megfelelnie, addig a jogsértő vállalkozások nem releváns érvekre hivatkozással is mentesülhetnek a valós jogkövetkezmények alól. A panaszos szerint a Fővárosi Törvényszék – a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítélet alapján – akkor járt volna el helyesen, ha a felperes által állított jogsérelm súlyához igazodik, hiszen az a teljes hatályon kívül helyezés elmaradása alapján nyilvánvalóan nem hatott ki az ügy érdemére, nem a szankcionálási jog elenyészését állapítja meg, csupán bírságsökkentést alkalmaz.
- [19] A jogegységi panasz arra is kitért, hogy a Fővárosi Törvényszék által elfogadott jogsérelmek ellentétesek az EU joggyakorlatával.
- Az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [20] A felperes nyilatkozatában kifejtette, hogy a Kúria Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítélete és a támadott Kfv.III.37.053/2022/2. számú végzés között nem áll fenn ügyszabotosság. Más-más tényállás alapján születtek e döntések, az ügyintézési határidő elmulasztásának problémája és az ügyek észszerű határidőn belül történő befejezésének kérdése is más-más aspektusból került vizsgálat alá. Jogkérdésben való eltérés sem állapítható meg a két döntés között, mivel a bírság alkalmazásának mellőzése vagy a határidő túllépése miatti bírságsökkentés sem azonos a két ügyben.
- [21] A felperes rámutatott arra, hogy a jogegységi panasz végeredményben arra a kérdésre irányul, hogy a törvényszéki ítélet (amelynek felülvizsgálatát kérték a Kúriától) jogszerűen semmisíthette-e meg a felperesre kiszabott bírságot, ezt azonban a Kúria panasszal támadott döntése nem is érinti.
- [22] A felperes kifejtette azon álláspontját is, hogy ha még ügyszabotosság is lenne, a jogkérdésben való eltérés nem állapítható meg, a kúriai döntések, és a törvényszéki ítélet a jogegységi panaszban jelölt módon nem térnek el egymástól.
- [23] A felperes végül utalt arra, hogy a jogegységi panasz számos eleme irreleváns a jogegységi eljárásban, olyan megfogalmazásokat tartalmaz, mintha „a GVH Határozat tárgyában hozott Törvényszéki ítélet felülbírálatára és felülvizsgálatára irányulna egyfajta 'harmadfokként'”. Nem a jogegységi panasz eljárás tárgya a törvényszéki ítélet felülvizsgálata, ehhez képest a panaszos ezzel kapcsolatban fejt ki részletes érveit.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [24] A Kúria elsőként arra mutat rá, hogy jogegységi panasz eljárásban nem az alkotmánybírósági határozatokkal való ellentétet vizsgálja. Az alkotmánybírósági határozatokban kifejtett alkotmányos jogoktól és elvektől való eltérés önmagában történő – a vonatkozó jogszabály-értelmezés közbejötté nélküli – vizsgálata nem lehet a jogegységi panasz eljárás tárgya, az nem a Kúria, hanem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik. A Jogegységi Panasz Tanács több döntésében hangsúlyozta, hogy a panaszos által megjelölt alaptörvényi rendelkezések és felhozott alapjogi érvek, amelyek jobbára tartalmuk szerint alkotmányjogi panaszoknak minősíthetők, nem lehetnek jogegységi panasz eljárás tárgya, ezekben a kérdésekben a Jogegységi Panasz Tanácsnak nincs módja, hatásköre eljárni. A Kúria jogértelmezésének alaptörvényi megfelelése alkotmányjogi panasz tárgya lehet. (Jpe.I.60.002/2021/7., Jpe.I.60.011/2021/3., legutóbb Jpe.II.60.010/2022/4. Indokolás [15])

- [25] A fentiek alapján a panaszosnak a 25/2020. (XII. 2.) AB határozattal kapcsolatos érveit a Kúria jelen eljárásban nem tudta értékelni.
- [26] A panaszos számos érveléssel ismertette álláspontját a megismételt eljárásban meghozott Fővárosi Törvényszék 104.K.702.939/2021/10. számú ítéletének törvényességével szemben. E körben megállapítható, hogy a jogegységi panasz eljárásban a Kúria nem az alsóbb fokú bíróságok döntéseinek a Kúria döntéseitől való eltéréseit vizsgálja. Így jelen eljárásban – ahogy a felperes nyilatkozatában kifejtette – nem vizsgálhatja a Kúria a Fővárosi Törvényszék ítéletét. Ebben az eljárásban súlytalan az összes olyan panaszosi érv, amely azt fejtja ki, hogy a Fővárosi Törvényszék ítélete miért nem jogszerű. Az alsóbb fokú bíróságok ítéletei jogszerűségének bevonása a jogegységi panasz eljárásba azt eredményezné, hogy ez úton meg lehetne kerülni a felülvizsgálati eljárást, amely nyilvánvalóan a jogegységi panasz céljától funkcióidegen.
- [27] Jelen eljárás tárgya, hogy a Kfv.III.37.053/2022/2. számú végzés jogkérdésben eltér-e a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítéletétől. Mivel a Kúria Kfv.III.37.053/2022/2. számú végzése a felülvizsgálati kérelem befogadása megtagadásáról döntött, ezért a Kúria jelen eljárásban elsőként azt vizsgálta meg, hogy a befogadás megtagadása tárgyában a Kf.IV.38.020/2019/9. számú másodfokú ítélet lehet-e referencia-határozat.
- [28] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa már több döntésében rámutatott, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, melynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez, jogértelmezéshez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Sem a Bszi., sem más jogszabályok nem rendelkeznek a jogegység alapvető feltételéről, a döntések jogi egybevetetőségéről. A jogegység leggyakrabban anyagi jogi kérdés, mivel azt kell biztosítani, hogy a bíróságok hasonló ügyeket ugyanolyan tartalommal döntsenek el. A jogegység követelményén belül tehát az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyszabásosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység. (Jpe.I.60.002/2021/7. Indokolás [19])
- [29] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának a jogegységi panaszok elbírálása során körvonalazódik az a gyakorlata, amely szerint a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó kúriai döntés adott esetben nemcsak a befogadhatósági okok értelmezése tekintetében lehet vizsgálat tárgya. A Jpe.II.60.019/2021/18. számú határozatban a Kúria Jogegységi Panasz tanácsa érdemi vizsgálat keretében utasította el a felperes és az alperes külön-külön benyújtott felülvizsgálati kérelmének befogadását megtagadó döntés elleni jogegységi panaszt. A Jpe.I.60.029/2021/9. számú határozat szintén érdemi vizsgálat tárgyává tette a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó döntést. Mindkét Jpe. határozat közös vonása, hogy a befogadást megtagadó döntést nemcsak a befogadási okok értelmezése körében vetette össze más kúriai határozattal, továbbá közös vonásnak tekinthető – s ez a jogegységi panasz eljárás sajátosságából is ered –, hogy mindkét ügyben a Kp. 118. § (1) bekezdés b) pontja szerinti befogadási ok körében történt a vizsgálat. A Kp. e rendelkezése értelmében a Kúria a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, ha a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés miatt indokolt.
- [30] A fentiek alapján megállapítható, hogy amennyiben a Kúria a befogadást a Kp. 118. § (1) bekezdés b) pontja alapján meg is tagadta, úgy az erről szóló végzés összevethető más, valamely érdemi (elvi) kérdésekben is állást foglaló kúriai határozattal.
- [31] Jelen ügyben továbbá megállapítható, hogy a Kúria a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ügyben fellebbezés alapján mint másodfokú bíróság járt el, így értelemszerűen ehhez az eljáráshoz nem társul befogadási eljárás, míg a Kfv.III.37.053/2022/2. számú ügyben a Kúria felülvizsgálati eljárás keretében hozott végzést. További kérdésként merül fel, hogy bár a Kp. 118. § (1) bekezdésének szabályai a fellebbezési eljárásban nem alkalmazhatók, azonban egy felülvizsgálati kérelmet megtagadó döntés összevethető-e jogegységi panasz eljárásban egy fellebbezés alapján meghozott döntéssel.
- [32] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozat tekintetében teszi lehetővé a jogegységi panasz eljárást, a Bszi. nem tesz különbséget a tekintetben, hogy a Kúria mely hatáskörében járt el. Így mivel mind a fellebbezés során meghozott másodfokú határozatot, mind pedig a felülvizsgálati kérelmet megtagadó döntést közzé kell tenni a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, az összevetetőségnek megvan a törvényi alapja még akkor is, ha az eljárások más-más fázisában hozza meg a Kúria a másodfokú és a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a határozatot, akkor is, ha ez utóbbinál már a jogerős döntést követő rendkívüli jogorvoslati eljárási szakról van szó. A jogegységi panasz eljárás során a Kúria a különböző jogértelmezéseket veti egybe, így a különböző hatáskörökben és eljárási szakaszokban (azaz a jogerős és a jogerő utáni eljárásokban) meghozott döntés is lehet vizsgálat tárgya.
- [33] Jelen ügyben a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó döntés és a nem felülvizsgálati eljárás során meghozott határozat, azaz a két szempont kombinációja együtt merül fel, azonban a fent kifejtettek alapján ez nem képezi eljárási akadályát a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó döntés jogegységi panasz eljárás keretében történő vizsgálatának.
- [34] A Jogegységi Panasz Tanács ezt követően az ügyszabásosság (összevetetőség) kérdését vizsgálta meg. A Kúria ez irányú gyakorlata szerint a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyszabásosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály

- egyezségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa több esetben rámutatott, hogy nincs ügyazonosság: eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyazonosság továbbá: azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén. (Jpe.I.60.002/2021/7. Indokolás [20]–[21])
- [35] A jelen eljárás tárgyát képező Kfv.III.37.053/2022/2. számú ügyben a Kúria az alábbi tényállás alapján tagadta meg a befogadást. A Fővárosi Törvényszék megismételt eljárásban azt vizsgálta, hogy az alperes eljárása az ügyintézési határidő megtartottsága szempontjából megfelelt-e a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog és annak részjogosítványa, az észszerű határidőn belüli ügyintézéshez fűződő jog követelményeinek. Megállapította, hogy a hatóság a 2017. március 9. napja és 2018. augusztus 1. napja között eltelt, mintegy 17 hónapban érdemi eljárási cselekményt nem fogantatosított. A hatóság ugyan 2017. május 10. napján az eljárási határidőt meghosszabbította, amely azonban 2018. január 19. napján – a korábbihoz hasonlóan – érdemi eljárási cselekmények nélkül, szintén eltelt. Az alperesnek a vizsgálati jelentés 2017. március 9-i elkészültétől számítva a határidő meghosszabbítása révén több mint 10 hónap állt rendelkezésére az eljárás ügyintézési határidőn belüli lezárására, amely teljes egészében intézkedés és eredmény nélkül telt el. Az ügyben csak 2018. augusztus 1-jétől kezdve történtek ismét érdemi eljárási cselekmények, amelyet ettől az időponttól számítva mintegy 4 hónap alatt, 2018. december 19-én sikerült lezárnia a hatóságnak. Az eljárás lefolytatását összességében értékelve megállapította, hogy amennyiben az alperes észszerű időben megtette volna a szükséges érdemi intézkedéseket, a törvényben előírt – meghosszabbított – ügyintézési határidőn belül meghozható lett volna az eljárást lezáró határozat. Az elsőfokú bíróság nem értékelte az alperes javára az ügyintézési határidő lejártát követően fogantatosított eljárási cselekményeket (az engedékenységi kérelem elbírálását, az egyezségi kísérletet, az egyezségi tárgyalást, az üzleti titok kezelését), mivel annak ellenére, hogy valóban a felperesek érdekeit szolgálták, azokra csak jelentős késedelemmel, 2018. augusztus 1-jét követően került sor. Az alperes továbbá nyilatkozatában nem hivatkozott olyan eljárási akadályra, amely gátolta volna ezen eljárási cselekményeknek a meghosszabbított törvényi határidőben – 2017. március 9. és 2018. január 19. között – történő megtételében. Mindezekre tekintettel megállapította, hogy az ügyintézési határidő jelentős – 334 nappal történő – túllépése a felperesek vonatkozásban a perbeli esetben olyan jogsérelmet okozott, amely ténylegesen bekövetkezett joghátrányként értékelendő a bírság kiszabásának mérlegelésekor.
- [36] A Kúria a Kfv.III.37.053/2022/2. számú ügyben – a befogadás megtagadása körében – figyelembe vette azt is, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárása során a Kúria Részítéletében foglalt, rá nézve kötelező iránymutatások tükrében hozta meg ítéletét. Kifejezetten utalt a Kúria arra, hogy a Fővárosi Törvényszék döntése a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítéletben foglaltakkal sem volt ellentétes, az ott taglalt kritériumokat is szem előtt tartva jutott arra a következtetésre, hogy e konkrét ügyben a felperesekre jogszerűen nem szabható ki versenyfelügyeleti bírság. A Kúria a befogadást megtagadó döntésben kitért arra is, hogy nem mérlegelheti felül az elsőfokú bíróság döntését.
- [37] A Kf.IV.38.020/2019/9. számú ún. Unilever ügy tényállása szerint az ügyintézési határidő túllépése a rendelkezésre álló adatok alapján nem volt egyértelműen megállapítható. A Kúria úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan nem folytatott e körben további bizonyítást arra hivatkozással, hogy még amennyiben az alperesi határidő-túllépés megállapítható is lett volna, a felperes nem bizonyított olyan konkrét, ügyféli jogait alapvetően sértő alperesi cselekményt, amely a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmét igazolta volna.
- [38] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának az ügyazonossággal kapcsolatos gyakorlata bár a tényállások összehasonlíthatóságát, a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát megköveteli, de ezt szélesebb kontextusba értelmezi. A tényálláshasonlóságnak a felmerült (véltén vagy valósan ütköző) elvi kérdések, a jogkérdések összevethetősége szempontjából kell fennállnia. Ezért már az idézett Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat is utalt arra, hogy közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit is figyelembe kell venni az ügyazonosság megítélésénél.
- [39] E fenti összefüggés alapján megállapítható, hogy mind a Kfv.III.37.053/2022/2. számú ügy, mind a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ügy, amelynek tárgya versenyfelügyeleti eljárás volt foglalkozott az ügyintézési határidő túllépésének jogkövetkezményeivel a szankcionáló közigazgatási határozatok esetén. Az alperes állítása szerint a Tpv. hatálya alá tartozó eljárásokban az eljárási határidő esetleges túllépése nem eredményezi a szankcionálási jogkör elenyészését, hovatovább nem minősül minden ügyben az ügy érdemére kiható érdemi szabálysértésnek, illetve az ügyintézési határidő túllépése nem teszi automatikusan észszerűtlenné az alperes ügyintézési idejét. Fölmerült a beadványok alapján az is, hogy az alperes eljárására irányadó határidő nem anyagi jogi, így annak eltelté nem eredményezheti a szankciókiszabási jog elenyészését.
- [40] A fentiek alapján a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa úgy ítélte meg, hogy a jelen eljárásban a jogegységi panasszal támadott határozat és az alperes által jelölt referenciahatározat között fennáll az összevethetőség, ezért a panasszal érdemben foglalkozott.
- [41] A Kúria a gyakorlatában a versenyfelügyeleti eljárásokban az ügyintézési határidő túllépését – a

- jelen ügyben egymással szembe állított határozatokon túl – több döntésében vizsgálta. E vizsgálatok eredményeként a Kúria – az adott tényálláshoz igazodóan – részben eltérően ítélte meg az ügyintézési határidő túllépését [lásd például a Kfv.VI.38.108/2016/26. számú hatályában fenntartó döntést és az Alkotmánybíróság 5/2017. (III. 10.) AB határozatát követően erre hivatkozva meghozott Kf.II.37.959/2018/14. számú ún. Alcufer ítéletet], részben olyan döntést hozott, amelyben korábban előre nem látott szempontokat bontott ki (lásd például a Kfv.IV.37.759/2021. számú ítélet az ügyek észszerű határidőn belül való befejezése és az ügyintézési határidő betartása közötti viszonyt illetően). Erre tekintettel a Kúria jelen jogegységi panasz eljárásban – a konkrét ügy eldöntését megelőzően – szükségesnek tartotta áttekinteni saját gyakorlatát az ügyek észszerű határidőn belül történő befejezéséhez kapcsolódó követelményeket szempontjából.
- [42] Az ügyintézési határidők hatóság általi megtartásának kötelezettsége egyrészt abból fakad, hogy a jogalkalmazó szervek a jogalkotó által meghatározott előírást betartsák (kötelesek a jogalkotó által meghatározott határidőn belül döntést hozni), másrészt abból, hogy ha a fél köteles az eljárás határidők pontos betartására – akár a jogvesztés terhe mellett –, akkor a féllel szemben álló hatóságtól is elvárható – akár a fegyveregyenlőség alapján is –, hogy a rá irányadó határidőn belül az eljárási cselekményeket foganatosítsa, illetve határidőn belül eldöntse az ügyet. Tehát a jogalkotó által meghatározott határozathozatali és szankcióalkalmazási határidő elmulasztásának hátrányát a mulasztó, jogszabályi kötelezettségüket határidőben nem teljesítő hatóságok, ne pedig az ügyfelek viseljék.
- [43] Az ügyintézési határidők hatóság általi túllépésének vizsgálata azonban több tényező együttes figyelembevételét igényli, a jogkövetkezmény bíróság általi megítélése számos körülménytől függ. Függ a közigazgatási szankció karakterétől, az adott hatósági eljárás sajátosságaitól, az elmulasztott határidő jogi természetétől és egyéb jellemzőitől.
- [44] A versenyfelügyeleti eljárás büntetőjogi karakterrel rendelkezik, ezért ezen eljárásokban a határidők megtartásánál és a bírság-büntetés mint represszív szankció alkalmazásánál ezt figyelembe kell venni.
- [45] Bírságszankciónál alapvető kérdés, hogy a hatóság anyagi jogi vagy eljárási határidőt lépett-e túl, a következők szerint:
- [46] Anyagi jogi határidő túllépése esetén a bírságszankció kiszabásának lehetősége általában elenyészik [lásd például a csatornabírságról szóló 5/2017. (III. 10.) AB határozatot]. A közigazgatási hatóság számára a szankcióalkalmazás lehetőségének elenyészése nem jogvesztés, hanem egy lehetőség megszűnése. Az eljárási határidők elmulasztása azonban nem jár együtt automatikusan a szankcionálási lehetőség elenyészésével, de az észszerű határidőn belüli ügyintézéshez való jog ezt is keretek közé szorítja. Az eljárási határidők meg nem tartása esetén elsősorban a bírságszankció arányossága válik az értelmezés tárgyává [lásd például az adóbírságról szóló 25/2020. (XII. 2.) AB határozatot] azzal, hogy az ügy összes körülménye alapján előfordulhat olyan eset, amikor a határidő túllépése nem hat ki az ügy érdemére, a szankcionálás nem enyészik el, de nem is válik korlátozottá. Más a helyzet ha az eljárási határidő meg nem tartásán túl további eljárási szabályok megsértése is fennáll.
- [47] Jelentősége van továbbá annak, hogy keletkezett-e konkrét hátránya a félnek abból, ha a hatóság a határidőt túllépte. Állandónak mondható kúriai gyakorlat szerint az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés az ügyintézési határidő túllépése akkor, ha a határidő-túllépés következtében a közigazgatási szerv olyan új jogszabályt alkalmaz, amely az ügyfélre hátrányosabb (pl.: Kfv.IV.35.068/2014/6.). Szintén kihat az ügy érdemére az az esetkör, amikor a hatóság határidő-túllépése miatt a fél bizonyítási lehetősége elnehezül (pl. dokumentumok már nem lelhetők fel, a tanú meghal stb.), vagy egyéb módon jelent hátrányt a fél számára. Tehát eljárási határidők esetén sem kizárt, hogy elenyészik a bíróság kiszabásának lehetősége, ha a határidő túllépése miatt a fél eljárási pozíciója gyengül.
- [48] Mind az anyagi jogi, mind az eljárási határidők túllépése tekintetében értékelni kell azt a körülményt is, amikor a fél közrehatása miatt lépi túl a hatóság az eljárási határidőt, azaz, ha a fél együttműködési kötelezettségének megszegése miatt nem tud hozni a hatóság megfelelő határidőben döntést. Az együttműködési kötelezettséget a hatóság is megszegheti, az ebből adódó ügyintézési határidő túllépés a másik oldalon szintén értékelendő, például ha a hatóság a jogszabályban foglalt lehetőségével élve meghosszabbítja az ügyintézési határidőt, de ennek tartalma alatt megfelelő indok nélkül eljárási cselekményt nem végez, s ez vezet később a határidő-túllépéshez.
- [49] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése értelmében „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék.” Az alkotmánybírósági értelmezés szerint az Alaptörvényben foglalt a hatósági eljárások észszerű határidőn belüli befejezésének követelménye és a jogszabályokban foglalt ügyintézési határidők betartásának előírása nem teljesen fedi le egymást (lásd például a 25/2020. (XII. 2.) AB határozatot, Indokolás [37] vagy a 3458/2020. (XII. 14.) AB végzést, Indokolás [14]). Ez azt jelenti, hogy pusztán az eljárási határidő megsértése miatt – mivel a törvény szerinti eljárási határidő nem azonosítható mechanikusan az alapjog szerinti észszerű határidővel – nem biztos, hogy sérül az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, de kivételesen azt is jelentheti, hogy az ügyintézési határidők betartása mellett – a különböző határidő-hosszabbítások vagy a határidőbe be nem számítható indokolatlan eljárási cselekmények elrendelése miatt – az ügyek észszerű határidőn belül való befejezésének alkotmányos előírása sérül (versenyfelügyeleti eljárás tekintetében lásd a Kúria Kfv.IV.37.759/2021. számú ítéletét).
- [50] Mindezeket követően a Kúria jelen ügyben a következőképpen ítélte meg a jogegységi panasszal támadott és a hivatkozott referenciahatározat közötti viszonyt.
- [51] A Kúria Kfv.III.37.053/2022/2. számú végzése az alperes felülvizsgálati kérelmének befogadását megtagadta. Hivatkozott a jogegységi panasz eljárásban megjelölt Kf.IV.38.020/2019. számú ügy

- tényállására – s az alperes felülvizsgálati kérelmében foglaltakkal szemben – úgy ítélte meg, hogy az ügyintézési határidő túllépése szempontjából a két ügy eltér egymástól. Idézte a [42] bekezdésében a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítélet azon szövegrészét, amely szerint „A tisztességes ügyintézéshez való jog magában foglalja az eljárás észszerű időn belül történő befejezésének követelményét is. Az eljárás időtartamának észszerű jellegét minden ügy egyedi körülményei, többek között a jogvitának az érdekelt számára fennálló fontossága (a jogvita tétje), az ügy összetettsége, a felperes és a hatáskörrel rendelkező hatóság viselkedése alapján kell értékelni. A szóban forgó ügyre vonatkozóan – mivel – a felperes ezen összefüggéseket nem mutatta be, konkrét jogsérelmet az ügyintézési határidő esetleges túllépésével összefüggésben nem igazolt, ezért az ügyintézési határidő megtartottságára vonatkozó további bizonyítás felvételének nem volt helye. Az elsőfokú bíróság az alperes állításával ellentétben nem tett olyan megállapítást, mely szerint az ügyintézési határidő túllépése a felperest mentesíthetné a jogsértésért megállapított felelősség alól, az a szankcionálási jog elenyészését jelenthetné (Indokolás [33]).”
- [52] A Kúria a Kfv.III.37.053/2022/2. számú végzésben összevetette az ügyintézési határidő túllépése miatti jogkövetkezményeket a Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítélet állításaival, s arra a következtetésre jutott, hogy azzal nem ellentétes az elsőfokú bíróság azon következtetése, amely szerint e konkrét ügyben a felperesekre jogszerűen nem szabható ki versenyfelügyeleti bírság. Mindezek miatt a Kúria – s azt is figyelembe véve, hogy felülvizsgálati eljárásban egyébként nem mérlegelheti felül az elsőfokú bíróság döntését – a befogadást megtagadta.
- [53] A Kúria Kf.IV.38.020/2019/9. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta és elfogadta az elsőfokú bíróság azon megállapítását, hogy az ügyintézési határidő túllépése a rendelkezésre álló adatok alapján nem volt egyértelműen megállapítható. Ezzel szemben a Kfv.III.37.053/2022/2. számú ügy alapjául szolgáló elsőfokú bíróság által feltárt tények szerint a hatóság 17 hónapon keresztül eljárási cselekményt nem végzett, a határidőt meghosszabbította, de érdemi intézkedésre csak ezt követően került sor, a határidő túllépése miatt a tényállás tisztázásához szükséges iratok, dokumentumok nem voltak fellelhetők, egy fontos tanú elhalálozott, összességében a hatóság az ügyintézési határidőt 334 nappal túllépte. Mindezen körülmények vezettek ahhoz, hogy az elsőfokú bíróság a bírság alkalmazására nem látott lehetőséget. Tehát az ügyben nemcsak az eljárási határidők túllépése, hanem az ügyfél eljárási pozíciójának a határidő-túllépés miatti gyengülése vezetett a szankcionálási lehetőség elenyészéséhez.
- [54] A fentiek alapján a Jogegységi Panasz Tanács úgy ítélte meg, hogy a Kúria a Kfv.III.37.053/2022/2. számú ügyben, a referenciahatározatot nem sértő módon tagadta meg az alperes felülvizsgálati kérelmének befogadását, a Kúria közzétett Kf.IV.38.020/2019/9. számú határozatától jogkérdésben való eltérés az ügyben nem állapítható meg.
- [55] Mindezek alapján a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Elvi tartalom

Ha az eljáró hatóság az ügyintézési határidőt túllépi, az ezzel összefüggő jogkövetkezményeket az határozza meg, hogy a hatóság anyagi jogi vagy eljárási határidőt lépett-e túl. Anyagi jogi határidő túllépése esetén a bírságszankció kiszabásának lehetősége – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – elenyészik. Az eljárási határidők elmulasztása azonban nem jár együtt automatikusan a szankcionálási lehetőség elenyészésével, ilyenkor a határidő túllépésének mértékétől, annak tisztességes ügyintézésre gyakorolt hatásától függ, hogy a bírság szankció mellőzhető-e, a bírság összege mérsékelhető-e, avagy az nincs hatással a bírságra mint jogkövetkezmény alkalmazására.

Záró rész

- [56] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (8) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.
- [57] A jogegységi panasz eljárásban állam által viselendő költség nem merült fel, az ellenérdekelt fél a jogegységi panasz eljárásra költséget nem igényelt. A jogegységi panaszt benyújtó alperes az Itv. 5. § (1) bekezdés c) pontja – és nyilatkozata alapján – személyes illetékmentességben részesül. Mindezekre tekintettel ezekről a kérdésekről a Kúriának rendelkeznie nem kellett.
- [58] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. november 21.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Dr. Balogh Zsolt s.k. előadó bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró,
Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró,
Dr. Darák Péter s.k. bíró,
Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró,
Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró,
Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadémizált Dr. Fekete Ildikó bíró helyett,
Dr. Hajnal Péter s.k. bíró,
Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Harter Mária s.k. bíró,
Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró,
Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró,
Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.030/2022/8. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a felperesek jogegységi panaszát elutasítja. Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül, egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 500 000 (ötszázezer) forint jogegységi panasz eljárásban felmerült költséget. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás**A jogegységi panasz tekintetében irányadó tényállás**

- [1] A 2009. január 1. és 2017. április 1. között a felperesek általános forgalmi adó (áfa) adónemben csoportos adóalanyként működtek, kijelölt tag képviselőjük az I. rendű felperes volt.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság az I. rendű felperesnél mint a megszűnt csoportos adóalany képviselőjénél a csoport kötelezettségei tekintetében áfa adónemben 2014. január 1. és 2014. április 30., 2014. június 1. és 2014. június 31., 2014. szeptember 1. és 2015. március 31. és 2015. május 1. és július 31. közötti időszakokra bevallások utólagos vizsgálata ellenőrzést végzett a nagykereskedelmi üzletágat érintően. Nagykereskedelmi tevékenységet az I. és II. rendű felperes végezte, melynek során a belföldi beszállítóktól származó különféle termékeket (kávéfélések, csokoládék, energiatalok, kozmetikai és higiéniai termékek, gyermekjátékok, szoftverek, műszaki cikkek) Közösségen belüli vevőnek értékesítették. Az I. és a II. rendű felperesnek átfedéssel, összesen 23 beszállítója volt ebben az időszakban. Az adóhatóság részletesen vizsgálta a beszállítói hálózat felépítését, szereplőinek (fő)tevékenységét, személyi összefonódásait, a beszállítók adózásra, székhelyre, telephelyre, fióktelepre, vagyoni helyzetre vonatkozó adatait, a működés személyi és tárgyi feltételeit, a társaságok képviseletét, a szállításokat, számlaműveleteket, az I. és a II. rendű felperesek számlakibocsátók ellenőrzésére vonatkozó magatartását. A lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként az adóhatóság megállapította, hogy a nagykereskedelmi üzletágban vizsgált ügyletekben érintett társaságok adókijátszás részesei voltak, az adókijátszás láncjából mesterségesen létrehozott értékesítési láncolatok szereplőiként az I. és a II. rendű felperesek adókijátszás részeseivé váltak, erről tudtak, vagy kellő körültekintés mellett tudniuk kellett volna. Erre figyelemmel I. rendű felperes esetében 425 db, II. rendű felperes esetében 123 db számla tekintetében megállapította, hogy az adólevonási jog nem gyakorolható.
- [3] Mindezek alapján az elsőfokú hatóság a 2018. július 23. napján kelt, határozat számal számú határozatával az I. rendű felperest összesen 2 736 222 000 Ft adókülönbözet, 1 225 037 000 Ft adóbírság és 130 451 000 Ft késedelmi pótlék megfizetésére kötelezte. Határozatának rendelkező részében rögzítette, hogy a csoportos adóalanyiságban részt vevő bármely tag – mind a csoportos adóalanyiság időszakában, mind azt követően – egyetemlegesen felelős a csoportos adóalanyiságban részt vevő valamennyi többi taggal együtt a csoportos adóalanyiságban részt vevő tagnak a csoportos adóalanyiság időszakában, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) törvény alapján keletkező kötelezettsége teljesítéséért.
- [4] A felperesek fellebbezése folytán eljáró alperes a 2018. december 20. napján kelt határozat száma 2 számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Határozatát az Áfa tv. 119. § (1) bekezdésére, 120. §-ára, a 127. § (1) bekezdés a) pontjára, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 15. § (3) bekezdésére,

a 165. § (2) bekezdésére, valamint az Sztv. 166. § (1) bekezdésére, továbbá az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 2. § (1) bekezdésére és a 97. § (4), (6) bekezdéseire alapította. Megállapította, hogy az I. és a II. rendű felperesek mesterséges konstrukcióban, többszintű számlázási láncolaton keresztül belföldön beszerzett termékeket (kávé, édesség, vegyi áru) kizárólag a Közösség más tagállamába értékesítették, az áfa-csoport tagjainak a belföldi beszerzések okán levonási joguk keletkezett, míg a közösségi értékesítésre tekintettel, adófizetési kötelezettségük nem merült fel, és ez folyamatos visszaigénylői pozíciót eredményezett. A csoport tagjai az ügyletek időpontjában tudatában voltak az adókijátszás kockázatának, azonban az adókijátszásban való részvétel elkerülése érdekében a tőlük észszerűen várható intézkedéseket nem tették meg, ezáltal a belföldi szállítók által, az ügyletekről kibocsátott számlák alapján a csoport adólevonási joggal nem élhet. A közösségi termékértékesítések megtörténtét az adóhatóság elfogadta.

- [5] A felperesek keresetükben az alperesi határozat elsőfokú határozatra kiterjedő megváltoztatását, másodlagosan hatályon kívül helyezését vagy megsemmisítését és az elsőfokú hatóság új eljárásra kötelezését kérték eljárásjogi és anyagi jogi jogsérelmet állítva. E körben hivatkoztak arra, hogy az ügyféli pozíció tévesen került meghatározásra, mert a II–V. rendű felpereseket mellőzték az eljárásból; az eljárási határidő túllépése miatt az adóbírság kiszabása jogszabálysértő; az adóhatóság korlátozta a felperesek védekezéséhez, a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjogát; az adóhatóság figyelmen kívül hagyta a kifogásolt ügyletek FMCG (Fast-Moving Consumer Goods: a gyorsan forgó fogyasztási cikkek összefoglaló elnevezése) szektorban szokásos gazdasági racionalitását, továbbá nem bocsátotta rendelkezésre az általa felhasznált bizonyítékokat. Anyagi jogi sérelemként az Áfa tv. 120. § a) pontja és 127. § (1) bekezdés a) pontja megsértését állították. Előadták, hogy adólevonási jogukat az I. rendű felperes jogszerűen gyakorolta, az adóhatóság a közösségi és a nemzeti joggyakorlattal ellentétesen értékelte a bizonyítékokat, a javukra szóló tényeket nem vette figyelembe. Részletesen kifejtették az egyes bizonyítékokkal és határozati megállapításokkal kapcsolatos álláspontjukat.
- [6] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte a határozatban foglaltak alapján.
- [7] A Kúria Kfv.I.35.284/2020/15. számú végzése folytán megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság figyelembe vette a Kúria végzésében a csoportos áfa alanyisággal kapcsolatban kifejtett érvelést, elbírálta az összes eljárási kifogást. Az anyagi jogi jogszabálysértések körében összességében rögzítette, hogy az alperes kiterjedt bizonyítási eljárást folytatott, melynek során az egyes láncolatok valamennyi tagja tekintetében vizsgálatot rendelt el, az ügyletekben a felperesek, a beszállítók, az alvállalkozói, a fellelhető fuvarozó társaságok és a vevők oldaláról érintettek tekintetében ellenőrzést, nyilatkoztatást végzett, emellett értékelte a belső nyilvántartásokból rendelkezésre álló információkat. Utalt arra, hogy az alperes az Art. 1. § (2) bekezdése,

- a 2. § (1) bekezdése, valamint az Áfa tv. és az Sztv. határozatában tételesen felsorolt jogszabályhelyeire alapozva hozta döntését, amely azon a jogalapon állt, hogy a felperesek egy olyan mesterségesen meghosszabbított számlázási láncolat részesei voltak, melyben a felpereseknek az egymást ismerő belföldi eladó és külföldi vevő közé ékelődve belföldi beszerzésekre tekintettel levonható adója keletkezett, a közösségi értékesítését azonban fizetendő adó nem terhelte, ami folyamatosan visszaigénylő pozíciót eredményezett, azaz az adókijátszásból származó haszon a felpereseknél realizálódott. A konstrukció kiterjesztésével a felperesek vizsgált belföldi beszerzései olyan számlázási láncolatokon keresztül valósultak meg, melynek tagjai adókijátszásra irányuló magatartást tanúsítottak. Láncolatok felépítésére gazdaságilag észszerűtlen módon került sor, a körülményekről pedig az áfa csoport érintett tagjai tudtak, vagy az észszerű intézkedések megtétele mellett tudniuk kellett volna. Ítéletében részletesen kitért a láncolat tagjainak magatartására, az értékesítés körülményeire, illetve a felperesek által végzett ellenőrzési cselekményekre. Ítéletének 27–49. oldaláig részletezte tételesen az alperes által feltárt körülményeket és értékelte a felperesi kereset szemszögéből a bizonyítékokat.
- [8] A felperesek a jogerős ítélettel szemben a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 117. § (1) bekezdésében foglalt határidőn belül felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő. Felülvizsgálati kérelem befogadhatósága okaként a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)–ad)* alpontjaira és *b)* pontjára hivatkoztak. A jogegységi panasszal érintett körben előadták, hogy az elsőfokú bíróság ítélete az adózói tudattartalom vizsgálata, megállapítása és a bizonyítási teher telepítése kapcsán ellentétes a Kúria Kfv.V.35.197/2021/7., Kfv.I.35.244/2020/7., Kfv.I.35.362/2020/10., Kfv.I.35.358/2018/5., Kfv.I.35.540/2017/4., Kfv.I.35.028/2018/7., Kfv.V.35.025/2016/6., Kfv.I.35.631/2011/7., Kfv.I.35.098/2020/4., Kfv.I.35.356/2015/4., Kfv.I.35.706/2019/9. számú precedens képes döntéseiben, illetve az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-610/19, C-611/19. számú ügyben kifejtettekkel, valamint a Kúria 5/2016. (IX. 26.) KMK véleményében írtakkal. Ezzel összefüggésben állították, hogy helye van a felülvizsgálati kérelem befogadásának a joggyakorlat egységének és továbbfejlesztésének szükségességére, a felvett jogkérdés különös súlyára, illetve társadalmi jelentőségére is tekintettel, miután az adóhatóság és az elsőfokú bíróság a Kúria újabb határozatainak fényében irányadónak nem tekinthető határozatait adaptálta a perbeli ügy tényállására, figyelmen kívül hagyva az EUB és az azokkal konzekvens kúriai határozatokat. Nézetük szerint a „standardizált elemekkel” és olyan „objektív körülményekkel” való bizonyítás, amely kétséget kizáróan nem támasztja alá az adólevonási jog jogszerűtlenségét, nem lehet jogszerű csak azért, mert valamilyen szabálytalanságot igazolnak az értékesítési lánc olyan szereplőinél, akiket az adólevonási jog megtagadásával érintett számlabefogadó nem is ismer, akikkel nem is volt kapcsolata.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott döntése és jogi indokai**
- [9] A Kúria Kfv.I.35.192/2022/3. számú végzésében (továbbiakban: Kúria végzése) a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta.
- [10] A Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontjára alapított befogadás körében hangsúlyozta, hogy a Kúria töretlen gyakorlata szerint a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a közigazgatási perben a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria jogegységi határozatában kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben, illetve az általa közzétett eseti határozatban még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdés vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn. Rögzítette, hogy a Kúria a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor tekinti indokoltnak, ha a jogerős ítélet által felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes, annak követése azonban a körülmények változására tekintettel nem támogatható. Összegző megállapítása szerint a jogerős ítélet nem vetett fel olyan elvi jelentőségű jogkérdést, amellyel kapcsolatban a Kúria még nem foglalt állást, a Kúria nem észlelt olyan jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdést sem, amelynek vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, illetve nem valószínűsíthető, hogy jelen ügy kapcsán a joggyakorlattól eltérő bírói gyakorlat megismétlődésének, a jogegység megbomlásának a veszélye állna fenn.
- [11] Megállapította a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *ab)* alpontja körében, hogy a felperesek nem igazolták, hogy az egyedi ügyben felmerült probléma miatt és mennyiben érintené a társadalom széles körét. Nem támasztották alá azt sem, hogy a jogkérdés a saját egyedi ügyön túlmutatna, továbbá arra sem hivatkoztak, hogy nagy számban lennének folyamatban ügvek ugyanezen jogkérdésben, és a jogszerű megítélésükhöz kúriai iránymutatás szükséges.
- [12] A Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *ac)* alpontja körében rámutatott, hogy felperesnek az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező érveléséről a Kúria a megelőző eljárásban döntött, az indítványt elutasította, mert álláspontja szerint az adóalanyokkal szemben az egyetemleges felelősségük érvényesítésének eljárásjogi feltételei, ezáltal a tisztességes eljáráshoz való alapjoguk biztosításának megítélése a közösségi jog értelmezését nem igényli.
- [13] Nem találta megalapozottnak a felülvizsgálati bíróság a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *ad)* alpontjára alapított befogadási kérelmét sem, hangsúlyozva, hogy az elsőfokú bíróság a kereseti kérelem vizsgálatára vonatkozó joggyakorlatot követte. Rögzítette, hogy a felülvizsgálati eljárásban jogkérdésben dönt, ténykérdést nem vizsgálhat, bizonyítékokat nem mérlegelhet felül. A felpereseknek a bizonyítási eljárással, anyagi pervezetéssel és a bíróság tájékoztatási kötelezettségével összefüggő kifogásait a

- Kfv.I.35.258/2019/6. számú ítéletében már korábban vizsgálta, azokat alaptalannak találta. További eljárási kifogások (adóhatósági iratmegismerés, eljárási határidők megsértése, adóbírság kiszabása) körében rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság az irányadó kúriai gyakorlatot követte, ebben a körben a joggyakorlat egysége nem sérült.
- [14] A Kúria rámutatott arra is, hogy a bizonyítékok mérlegelésén alapuló ítélet felülvizsgálati eljárásban eredménnyel csak akkor támadható, ha a bíróság a tényállást iratellenesen állapította meg, illetőleg a bizonyítékok mérlegelése kirívóan okszerűtlen. Az eljárási bíróság ítéletében a Kp. 78. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdése szerint állapította meg a tényállást, döntésének jogi indokolása a Kp. 84. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 346. § (5) bekezdésében foglaltaknak megfelel. A felperesek érvelése lényegében a bizonyítékok ismételt egybevetésével felülmérlegelésre irányult, amire a Kúriának nincs jogszabályi lehetősége, e tekintetben a Kúria jogértelmezése kiforrott. Az ügy tényállása alapján a felperesek nem tártak elő joggyakorlatot egységesítendő vagy továbbfejlesztendő vitás jogkérdést, a jogerős ítélet a Kúria adólevonási jog megtagadása tárgyában kialakított joggyakorlatának megfelel.
- [15] A Kp. 118. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti befogadás kapcsán megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében nem tapasztalható a kialakult joggyakorlattól való eltérés, a bizonyítás kérdése, az adózóktól, azaz felperesektől észszerűen elvárható intézkedések köre megfelel a közzétett eseti határozatokban foglaltaknak. Az elsőfokú bíróságnak az áfalevonási jog gyakorlásának jogszerűsége kapcsán az alperes által feltárt tényállásból és azt alátámasztó bizonyítékokból kellett kiindulnia, azokat értékelnie és a következmények levonása kapcsán tekintettel lennie a Kúriának a levonási jog gyakorlására irányadó gyakorlatára és az EUB döntéseiben kidolgozott elvekre. Utalt arra, hogy szabályszerűen tagadja meg az adóhatóság az adólevonási jog gyakorlását attól a számlabefogadótól, amely – annak ellenére, hogy az ügylet tekintetében szabálytalanságra utaló körülmények merültek fel – nem teszi meg az észszerűen elvárható intézkedéseket annak érdekében, hogy áfacsalás részesévé ne váljon. Álláspontja szerint a bíróság jogszerűen hivatkozott a visszaélészerű magatartás kapcsán a Halifax ügyben az EUB által kidolgozott teszt alkalmazásának szükségességére és e körben helyesen alkalmazta a Kúria által is követett és használt tesztet. Idézte a Kúria a Kfv.I.35.544/2016/5. számú, illetve a Kfv.I.35.631/2021/5. számú ítéletét.
- [16] Megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem súlypontját az a hivatkozás adja, mely szerint a felperesek tudattartalmát az adóhatóság nem vizsgálta, illetve standard szempontok mentén feltárt szabálytalanságokból közvetlenül következett a számlabefogadó felelősségére. E körben rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság ezeket a felperesi előadásokat értékelte, és elvégezte a felperesek tudattartalmával kapcsolatos, a Kúria által megkívánt elemzést, vizsgálta, hogy a felperesek megtették-e minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy az ügylet ne vezessen adókijátszáshoz. Döntése mindenben megfelel az irányadó kúriai gyakorlatnak és az EUB döntéseinek. Itt utalt a C-611/19. számú ügyre, rögzítve, hogy az elsőfokú bíróság ezen döntés figyelembevételével eljárva értékelte az értékesítési láncban korábban eljáró gazdasági szereplők magatartását, a felperesek észszerűen elvárható magatartását és vizsgálta a tudattartalmat. Kifejezetten értékelte az egyes beszállítók vonatkozásában a felperesek részéről végzett ellenőrzési cselekményeket. (elsőfokú ítélet 45–49. oldala). Nem állapítható meg az elsőfokú bíróság ítéletéből annak hiánya, hogy a tudattartalom tekintetében nem önálló bizonyíték értékelése történt. Hangsúlyozta a Kúria, hogy a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott kúriai döntések minden esetben egyedi tényálláson alapulnak és azokkal összefüggésben mond ki a Kúria csak az adott ügyre vonatkozó elvi tételeket, amelyek azonban nem forgathatók át egy az egyben minden ügyre, mert az az adott ügy tényállásától, az abban feltárt egyedi bizonyítékoktól függ, hogy megállapítható-e a számlabefogadónak az adókijátszásra vonatkozó pozitív tudattartalma.
- [17] A Kúria irányadónak tekintette a Kfv.I.35.362/2020/10. számú döntésében kifejtetteket. Az értékesítési lánc vizsgálatával összefüggésben utalt a Kfv.I.35.425/2013/5. számú döntésre és a Kfv.I.35.388/2016/5. számú döntés [26] bekezdésében foglalt okfejtésre. Megjegyezte, hogy a jogerős ítéletben felhívott EUB ítéletek – ugyanígy – a teljes láncban értékelték a levonási jog gyakorlójának helyzetét ([18] bekezdés). Ez a megállapítás a felperesek esetére is igaz és irányadó, ennek a vizsgálatnak az elsőfokú bíróság teljes mértékben eleget tett.
- [18] A támadott döntés szerint áfa adónemben a Kúria már jelentős számú határozatában, különböző aspektusokból vizsgálta a levonási jog gyakorlásának feltételeit, miként azok közül a Kp. 118. § (1) bekezdés *b)* pontja kapcsán felperes többre is hivatkozott. Abban a kérdésben, hogy a számlakibocsátó működésének jogszerűsége – annak bármely aspektusa is érintett – alapvetően meghatározza a számla befogadójának jogosultságát, a joggyakorlat egységes, és továbbfejlesztése sem szükséges. Nem vitatható, hogy az áfa adónemet érintő kérdések a bíróságok előtt nagy számban merülnek fel, azonban mint arra Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpont kapcsán már utalt a Kúria, a joggyakorlat kiforrott, a felperesek által hivatkozott körülmények nem keletkeztetnek új típusú, más megítélés alá eső ügyet. A befogadás megengedésére ezen okból sem kerülhet sor.
- [19] A Kúria összegző értékelése szerint az elsőfokú ítélet a Kúria joggyakorlatától jogkérdésben nem tért el, az elsőfokú bíróság jogerős ítéletében a nemzeti és az uniós gyakorlatot megvizsgálta, döntése meghozatala során azokat értelmezte és alkalmazta. Rámutatott a Kúria arra is, hogy a jogerős ítélet jogszerűségének, a bizonyítékok értékelésének és az indokolás megfelelő kimunkálásának vizsgálata egyebekben az érdemi felülvizsgálat és nem a befogadás körébe tartozik. Annak megítélése, hogy az elsőfokú bíróság az adott ügy tényei alapján a határozat jogszerűsége kérdésében milyen

következtetésre jut, nem jogkérdésnek, hanem ténykérdésnek minősül. A Kúria azonban a felülvizsgálati eljárásban jogkérdésben dönt, bizonyítékok értékelését nem mérlegeli felül. Az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat értékelte, indokolási kötelezettségének eleget tett, így jogkérdés vitatásának hiányában önmagában a felperesi álláspont kifejtése nem elegendő a felülvizsgálati kérelem befogadásához. A felperesek által a befogadás alapjául megjelölt kúriai ítéletekben kifejtett álláspontot követve a bizonyítékok mérlegelése, értékelése alapján jutott az elsőfokú bíróság a keresetet elutasító döntéshez.

A jogegységi panasz

- [20] A felperesek a Kúria végzése ellen a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztettek elő, amelyben állították, hogy a Kúria végzése a Kúria közzétett határozataitól eltér, ezért annak hatályon kívül helyezése és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása indokolt.
- [21] Elsődlegesen azt állították, hogy az eljáró kúriai tanács munkájában szubjektív és objektív okból is kizárt bírók vettek részt, mert a Kp. 10. § (1) bekezdés c) pontja alapján a tanács négy tagjának be kellett volna jelentenie az elfoglaltságát, miután éveken át együtt dolgoztak az elsőfokú ítélet meghozó, akkor még az adóhatóságnál jogi képviselőként tevékenykedő bíróval a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjában. Álláspontjuk szerint a bírói tanács két tagjával szemben abszolút kizárási ok is fennállt a Kp. 10. § (2) bekezdése alapján, mert a Kfv.I.35.284/2020. számú, előzményi ügyet lezáró, 15. számú döntés meghozatalában közreműködtek.
- [22] A felperesek hivatkoztak arra is a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont alapján történő befogadás tekintetében, hogy a Kúria eljáró tanácsa tévesen értelmezi az adott jogszabályi rendelkezést, a „törtlen gyakorlat” fogalmát, a Kúria végzésének [33] bekezdésében felsorolt szempontok nem a befogadás valódi feltételei, azokat az eljáró tanács tévesen vette át a közigazgatási perekben nem alkalmazható 2/2021. (VII. 12.) PK véleményből. Jogegységi panaszfelvetésként fogalmazták meg, hogy „a Kúria közzétett határozatainak mellőzése – vagy a fél (érintett) által vélt mellőzése - bírósági jogvita előzmények nélküli jogerős ítéletet eredményező perben a felülvizsgálat lehetőségének kizárásával a felülvizsgálati kérelem befogadásának megtagadása által végleg lezárható-e olyan befogadási okra hivatkozással, amelyet a felülvizsgálatra vonatkozó Kp.-beli jogi szabályozás nem tartalmaz, csupán a Pp. – (...) – Kúria Polgári Kollégiuma általi véleményezés keretében vethető fel”. Álláspontjuk szerint ez a gyakorlat ellehetleníti, ezáltal veszélyezteti a közzétett kúriai határozatok érvényesülését, és eredményezi a jogegység megbomlását.
- [23] Az ügyazonosság körében azzal érveltek, hogy a Kúriának azt összefüggéseiben és mélységében kell vizsgálnia (vö. Kúria végzése [45] bekezdés), és ebben az ügyben észlelnie kellett volna, hogy a hivatkozott eseti döntések többsége alátámasztja azt az álláspontjukat, hogy a jogerős ítélet által megfogalmazott „észszerűen elvárható intézkedések” nem voltak ily módon elvárhatók felperesektől, továbbá a döntések másik része pedig azt igazolja, hogy a bíróságnak további körülményeket kellett volna értékelési körbe vonnia ahhoz, hogy a felperesek adólevonási jogának jogszerű megtagadása objektív tények alapján megállapítható legyen. Sérlemzték, hogy a hivatkozott, 11 darab döntést a Kúria tanácsa nem vette számba és nem ütköztette azokkal a jogerős ítéletet, különösen, hogy ez a jogerős ítéletből is hiányzott. Kifogásolták azt is, hogy a Kúria végzése összefoglalóan értékelte a hivatkozott döntéseket, és nem értettek egyet azzal, hogy miként lehet egyedi ügyet precedensképes határozatokkal érdemben összevetni (vö. Kúria végzése [47] bekezdés), az egyedi tényállások eltérésének nem tulajdonítottak kiemelt jelentőséget, hangsúlyozva, hogy az adójogilag releváns tények azonosságán lehet csak a hangsúly.
- [24] Állították, hogy valamennyi, általuk hivatkozott ügygel fennállt az ügyazonosság. E körben kiemelték, hogy a Kfv.V.35.197/2021/7. számú döntést a felhasználható bizonyítékok megszorító értelmezése körében, a Kfv.I.35.244/2020/7. és Kfv.I.35.362/2020/10. számú döntést az elfogadható bizonyítás módszertana és a számlabefogadó adólevonási jog megvonásához vezető felelősség megállapításához, a Kfv.I.35.358/2018/5. számú és Kfv.I.35.540/2017/4. számú döntést a marasztalás alapjául szolgáló – és az EUB által is értékelt – körülmények és a bizonyítási kötelezettség körében, a Kfv.I.35.028/2018/7. és Kfv.I.35.098/2020/4. számú döntést az EUB Halifax ügyben kidolgozott tesztjének figyelembe vétele körében, a Kfv.V.35.025/2016/6. számú döntést az adózó által alkalmazott, de a piacon fizetendő, észszerűen elvárható legalacsonyabb ár tekintetében alperest terhelő bizonyítási kötelezettség körében, a Kfv.I.35.356/2015/4. és a Kfv.I.35.706/2019/9. számú döntést a bizonytalan történeti tényállásra nem alapítható adójogi jogkövetkezmény elve körében, a Kfv.I.35.631/2011/7. számú döntést az észszerű ellenőrzés, a számlabefogadó tudattartalom vizsgálata körében hivatkozták meg.
- [25] Állították, hogy az elsőfokú bíróság – a Kúria végzésének megállapítása ellenére (vö. [46] bekezdés) – a Halifax ügyben kidolgozott teszt szerinti elemzést nem végezte el ügyükben, az ezzel kapcsolatos közzétett döntéssel nem is foglalkozott, a Halifax tesztet a bíróság csak megemlítette jogerős ítéletében, ezzel a bíróság és a Kúria teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a Kfv.I.35.028/2018/7. számú döntést. Ennek következtében teljes mértékben hiányzott annak értékelése, hogy a piaci viszonyok változása (dohánykiskereskedelmi tevékenység jogszabályi ellehetlenítése) miatt a vizsgált nagykereskedelmi tevékenység valós gazdasági helyzetre adott szükségszerű válasz volt. Vizsgálat, elemzés nélkül – álláspontjuk szerint – nem lehetett volna azt ítéleti bizonyossággal kimondani, hogy mesterségesen hoztak létre számlázási láncolatot. Érdemben is elemezték a Halifax teszt szerinti lépésekre adandó válaszokat, ezzel is bemutatva az értékelés hiányát (JEP.V.2.).
- [26] A felperesi tudattartalom bizonyítása és a standardizált szempontok körében rámutattak, hogy

- a bíróság a kúriai és az EUB határozatokban meghatározott szempontok szerinti bizonyítást, az objektív tények alapján történő elemzést nem végezte el és ennek ellenére állapította meg, hogy az adólevonási jog felperesektől való megvonása jogszerű volt, s a Kúria végzése ennek ellenére sem látta indokoltnak a felülvizsgálati kérelem befogadását. Állították, hogy a bíróság csak az alperesi határozatra támaszkodott a bizonyítékok értékelése során, egyúttal mellőzte (el sem olvasta) a felperesek érdemi érveit, továbbá a bíróság nem végzett ellenőrzési cselekményeket, tényszerűen sem vizsgálta a releváns körülményeket, hanem az alperesi határozat „standardizált elemekre” épülő bizonyítékait másolta át a jogerős ítéletbe, mely okból a Kúria végzése tévesen tartalmazza, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékok mérlegelése, értékelése alapján jutott a keresetet elutasító döntésre. Ellentmondást láttak abban, hogy a közzétett gyakorlat és a Kúria végzése szerint is saját bizonyítékokkal és értékelési szempontok alapján, koherens értékelést követően lehet megállapítani az adólevonási jog szempontjából releváns tudattartalmat, ennek ellenére a jogerős ítélet kritika nélkül elfogadta a „standardizált szempontok” szerinti bizonyítást, holott az EUB és a Kúria gyakorlata kizárja a standardizált szempontokra alapítottan az adólevonási jog megtagadását.
- [27] Állították, hogy a jogerős ítélet és a Kúria végzése ellentétes a Kfv.I.35.706/2019/9. számú és a Kfv.I.35.356/2015/4. döntéssel, mert a jogerős ítélet erre vonatkozó tilalom ellenére bizonytalan tényállásra és az értékesítési láncban távolabb álló adózók magatartásából levont következtetéseken alapul, s nem is tesz különbséget a „tudta” vagy a „tudhatta volna” fordulat között. Nincs annak bizonyítéka, hogy az I. és a II. rendű felperes tudatosan és célzatosan „egy egész üzletágat építettek fel”. A jogerős ítélet a szándékos magatartás mellett vizsgálta a felperesek gondatlanságára utaló magatartási elemeket (tudhatta volna), amely egy alapvető ellentmondás. E hibákat a standardizált elemek átvételével és kritika nélküli értékelésével magyarázták.
- [28] A Halifax teszt alkalmazásának hiánya miatt állították, hogy a jogerős ítélet és a Kúria végzése ellentétes a Kfv.I.35.098/2020/4. számú döntéssel.
- [29] A Kfv.I.35.631/2011/7. számú döntés kapcsán azzal érveltek, hogy a Kúria precedens döntésében kimondta, hogy az a körülmény, hogy a számla befogadója nem ellenőrizte a számlakibocsátó tevékenységének szabályszerűségét, a személyi és tárgyi feltételek meglétét, önmagában nem értékelhető úgy, hogy az előbbi tudta vagy tudnia kellett volna, hogy adócsalásban vesz részt. Ezen ellenőrzés elvégzése ugyanis nem a számla befogadójának, hanem az adóhatóságnak a feladata. Mindezzel ellentmondásban áll, hogy a jogerős ítélet kellő körültekintést, észszerű, további ellenőrzést várt el felperesektől, amely alapján a standardizált elemeket észlelni kellett volna.
- [30] Ezt az érvelést tovább vezetve utaltak arra, hogy a Kfv.V.35.197/2021/7. számú döntés alapján az adózói tudattartalmat önállóan a bizonyítékok komplex értékelésével kell vizsgálni, nem elegendő azt standardizált elemekkel alátámasztani. Hivatkoztak az EUB C-611/19. számú ügyben hozott döntésére, amely szerint a tényleges érvényesülés és az arányosság elvével ellentétes az a nemzeti gyakorlat, amely előzetesen megállapított kritériumokon nyugvó feltételezésre és nem bizonyítékokra alapítva mondja ki az adócsalásban való aktív részvételt. Idézték a C-610/19. számú ügyben hozott döntést is, kiemelve, hogy a hiteltelen számlák önmagukban nem szolgálhatnak az adólevonási jog megtagadásához, ahhoz a jog által megkövetelt módon bizonyítani kell, hogy az adózó tudta vagy tudnia kellett volna, hogy az ügyletekkel a számlakibocsátó vagy a szolgáltatói láncban korábban közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban vesz részt. Sérlemzték, hogy az adóhatóság ott is megállapította az adókijátszó magatartást, amikor a láncolat egy olyan pontján tárt fel adókijátszást, amelyet egy vagy több közbenső beszállító választotta el az I. rendű felperestől és/vagy közvetlen beszállítójától. E körben az esetről esetre való bizonyítás szükségességével érvelt (C-610/19. Vikingo ügy 64. pontja).
- [31] Ugyanígy a komplex adójogi tényállás értékelésének és a saját értékelési szempontoknak a szükségességével érveltek a Kfv.V.35.197/2021/7. és Kfv.I.35.244/2020/7. számú döntést idézve.
- [32] Állították a felperesek (vö. JEP VII.3. pont), hogy a joggyakorlat továbbfejlesztése – szemben a Kúria végzése megállapításával – indokolt lenne abban a kérdésben, hogy a számlakibocsátó működésének jogszerűsége – annak bármely aspektusa is érintett – alapvetően meghatározza a számla befogadójának jogosultságát, a joggyakorlat egységes, továbbfejlesztés indokolt. Álláspontjuk szerint épp ez az a kérdés, amelyben a magyar joggyakorlat nem követi konzekvensen az EUB esetjogát, sem a Kúria annak megfelelő gyakorlatát, sem a társadalmi igényeket. Egyetértettek azzal, hogy a jelen ügy körülményei nem keletkeztetnek egy új típusú, más megítélésű ügyet, azonban az ügy egyedi sajátosságai – huszonhárom beszállító, huszonöt relációban másfél évig tartó számlakibocsátása – kiemeli a standardizált elemekkel való bizonyítás jogszerűtlenségét, abszurditását.
- [33] Sérlemzték (vö. JEP VII.4. pont), hogy a Kúria tanácsa nem tekintette a társadalom széles körét érintő vagy különleges súllyal bíró ügynek a felmerült jogkérdéseket, holott ezt igazolták, illetve a Kúria végzése maga is elismeri, hogy számos adólevonási jog gyakorlásával kapcsolatos ügy van a Kúria előtt (vö. Kúria végzése [50] bekezdés), amely önmagában bizonyítja a társadalom széles körét érintő jelleget.
- [34] A Kfv.I.35.362/2020/7. számú döntésre utalva a felperesek kiemelték, hogy a beszállítói oldalon felmerült hiányosságok nem tekinthetők olyan objektív körülményeknek, melyek megalapozzák az adócsalás megállapítását, s az alperesnek, a törvényszéknek és a befogadásról való döntéskor a Kúriának is figyelembe kellett volna vennie, hogy a hatóságnak a számlakibocsátókra vonatkoztatva egyenként kellett volna elvégeznie az elemzést, különösen, hogy 23 beszállítónak, 25 relációban, másfél év távlatában, különböző beszállítói időszakokra végzett tevékenysége volt a vizsgálat tárgya. A standardizált elemek csak bizonyos beszállítókra voltak kimutathatóak, de nem olyan

- súllyal, összefüggésben és számossággal, amely minden beszállító esetében elérte volna a „tudta vagy tudhatta volna” jogilag megkövetelt bizonyítottság mértékét. Állították, hogy a Kúria végzésének megállapításával szemben a beszállítók nem egyenként kerültek elemzésre, ez csak a látszat volt, összemossott vizsgálat zajlott, a jogilag megkövetelt bizonyítás nem valósult meg.
- [35] A Kfv.I.35.358/2018/5. számú döntés figyelmen kívül hagyását azért kifogásolták, mert annak elvi tartalma szerint nem lehet az adólevonási jog megtagadását olyan körülményekre alapítani, melyről az EUB már kimondta, hogy önmagukban nem képezhetik annak akadályát. Ezt az elvi tételt a bíróságok nem követték, s nem tartották be azon iránymutatását sem, hogy az adóhatóságot terheli a bizonyítási kötelezettség, csak objektív tények alkalmasak a tudatállapot bizonyítására, s nem róható az adózó terhére olyan körülmény, amelyről észszerűen elvárható magatartás tanúsítása mellett nem szerezhetett tudomást. Ugyanebben a körben idézték a Kfv.35.540/2017/4. számú döntést is, hangsúlyozva, hogy a Kúria nem észlelte, hogy a törvényszék eltért ezektől a szempontoktól, amikor a standardizált elemekként meghatározott körülmények felsorolása által és nem objektív bizonyítékokkal alátámasztva tett megállapítást.
- [36] A Kfv.35.025/2016/6. számú döntés alapján állították, hogy az adóhatóságnak kell bizonyítania, hogy az adózó vételára alacsonyabb volt, mint a piacon fizetendő, észszerűen elvárható legalacsonyabb ár, amelyből az adózó tudhatta, hogy adókijátszásban vesz részt. Álláspontjuk szerint ügyükben a legalacsonyabb ár alkalmazása a gazdasági tevékenység észszerűtlenségének legfőbb bizonyítéka volt, amelyet bizonyítékokkal cáfolt is (2019. augusztus 22-i és 2021. szeptember 20-i beadványban), ennek ellenére a törvényszék ezzel érdemben nem foglalkozott, bizonyítékait nem vizsgálta, amelyet hatályon kívül helyezést eredményező hibaként kellett volna értékelni.
- [37] Állították a felperesek, hogy ellentmondás van a Kúria határozatai (s emellett az EUB döntései) között a standardizált elemek tekintetében. Míg az alperesi határozat által idézett Kfv.I.35.132/2017/6. és Kfv.I.35.318/2017/11. számú döntések kifejezetten kinyilvánítják, hogy a standardizált elemek gátját képezik a levonási jog gyakorlásának, addig a felperesek által felhívott vagy Kúria végzése által idézett kúriai, európai uniós eseti döntések, ezzel ellentétes megállapításokat tartalmaznak, melyekből az első két döntésben foglalt „elvi tétel” meghaladottá vált.
- [38] Álláspontjuk szerint a levonási jog megtagadásának nem lehet oka olyan körülmény, amelyet a számlabefogadó nem köteles ellenőrizni, vagy az ellenőrzés tőle nem várható el; amelyet a számlabefogadó még ellenőrzéssel sem tud megállapítani; amelyet az adóhatósági vizsgálat tárt fel és/vagy utólagos tények. A bizonyítási eljárás elégtelensége kapcsán felhozott érvelésük alátámasztásaként hivatkoztak a Kúria végzésében idézett, Kfv.I.35.362/2020/10. számú döntés [51] bekezdésében foglaltakra, amely alapján épp ellentétes döntés meghozatalát látták indokoltnak. Utaltak arra is, hogy ha elfogadja a bíróság a standardizált elemekkel való bizonyítást, akkor teret enged a hatóság rendeltetésellenes joggyakorlásának, és bírósági kontroll nélkül marad a hatóság gyakorlata, melyre figyelemmel is kérte a Jogegységi Panasz tanács beavatkozását.
- [39] Az alperes nyilatkozatában kérte a jogegységi panasz elutasítását. Hangsúlyozta, hogy a jogegységi panasz nem a befogadást megtagadó végzés elleni rendes vagy rendkívüli jogorvoslat, így a Kúria végzésének okszerűsége és jogszerűsége jogegységi eljárásban nem kontrollálható, csupán az ellenőrizhető, hogy megalapozott-e az az álláspont, hogy az elsőfokú bíróság nem tért el döntéshozatala során a felperesek által hivatkozott közzétett kúriai határozatoktól. Hangsúlyozta, hogy a kizárási indítvány nem lehet jogegységi panasz tárgya, az érdemben sem megalapozott. Érvelése szerint a felperesek a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésébe nem tartozóan kérték annak vizsgálatát, hogy a Kúria kitágította a befogadási okok körét és Kp-ben nem szereplő okból döntött a felülvizsgálati kérelmük megtagadásáról. Emellett rámutatott, hogy a befogadási okok magyarázata nem bővíti a megtagadás okait. Álláspontja szerint a felperesek ellentmondásosan érvelnek felülvizsgálati kérelmükben, amikor arról írnak, hogy a Kúria nem reagált az általuk megjelölt 11 db eseti döntésre. Alperes szerint a Kúria végzése részletes indokolást tartalmaz arra nézve, hogy az ítélet miért nem ellentétes a közzétett eseti döntésekkel. Tényszerűnek látta annak megállapítását, hogy az ítélet az adózóktól észszerűen elvárható intézkedések körében megfelelt a közzétett gyakorlatnak, az elsőfokú bíróság elvégezte az adózói tudattartalom részletes vizsgálatát. Véleménye szerint a felperesek nem jogkérdésben, hanem ténykérdésben kérték a Kúria végzése felülvizsgálatát, egyfajta felülmérlegelést várva a Jogegységi Panasz Tanácstól. Kiemelte, hogy az ítélet a standardizált elemekre hivatkozott ugyan, de valamennyi, az ügy szempontjából jelentős körülményt megvizsgált, mind a gazdasági esemény megvalósulása, mind az adózói tudattartalom körében, az ügyleteket az egyes számlakibocsátókra lebontva, sajátos értékelési szempontok mentén haladva, így a felperesek ezzel ellentétes hivatkozása alaptalan. Állította, hogy jelen ügyben nincs bizonytalan tényállás, az I. és a II. rendű felperes passzív adózói magatartása igazolt volt, az árképzéssel kapcsolatos tényfeltárás is megtörtént. Iratellenesnek tekintette azt a felperesi állítást, hogy a törvényszék nem értékelte a felperesek által végzett ellenőrzési cselekményeket, mivel ezzel kapcsolatos megállapításait az ítélet 45–49. oldala tartalmazza. A Halifax teszt kapcsán tett kúriai megállapításokat is alaposnak találta. A felperesek álláspontjával szemben azt hangsúlyozta, hogy a Kúria pontosan megvizsgálta a felülvizsgálati kérelem tükrében az elsőfokú bíróság eljárását, és ez alapján állapította meg, hogy nem tért el a bíróság a Kúria közzétett határozataitól. Záró érvelésként utalt arra, hogy a standardizált elemek felsorolása nem jogsértő, az sohasem lehet önálló alapja adójogi elmarasztalásnak, mert az adóhatóságnak minden esetben részletesen kell bizonyítania, hogy az adózó tudta vagy tudnia kellett volna arról, hogy adókijátszásban vesz részt. Álláspontja szerint egyik kúriai döntés sem értelmezhető úgy, hogy a standardizált elemek felsorolása minden vizsgálat és

bizonyítás nélkül elégséges az adózó terhére tett megállapításhoz.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai

- [40] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát (ratio decidendi) az azonos ügyekben követi (Jpe.I.60.002/2021/7. [18] bekezdés).
- [41] A felperesek jogegységi panaszukat a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére alapították, állítva, hogy a felülvizsgálati kérelmük befogadásának megtagadása során a Kúria nem vette figyelembe, hogy a felülvizsgálni kért ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltért a Kfv.V.35.197/2021/7., Kfv.I.35.244/2020/7., Kfv.I.35.362/2020/10., Kfv.I.35.358/2018/5., Kfv.I.35.540/2017/4., Kfv.I.35.028/2018/7., Kfv.V.35.025/2016/6., Kfv.I.35.631/2011/7., Kfv.I.35.098/2020/4., Kfv.I.35.356/2015/4., Kfv.I.35.706/2019/9. számú döntésekben foglalt jogértelmezéstől. Ezekre a döntésekre a felperesek már a felülvizsgálati kérelemben is hivatkoztak az álláspontjuk alátámasztásaként.
- [42] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevéből is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségyszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelem orvoslására. (Jpe.I.60.001/2021/2.) Ugyancsak e körben mutatott rá a Jogegységi Panasz Tanács arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuperfelülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3.).
- [43] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban azt is kifejtette, amit később a Jpe.II.60.027/2021/8. számú döntésében megerősített, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban eddig kialakult gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyazonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [44] A Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat azt is rögzítette, hogy a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyazonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit.
- [45] Nincs ügyazonosság az eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alapjal kérdőjelezhető meg az ügyazonosság továbbá azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.
- [46] A fentiekben kifejtett, a jogegységi panasz eljárás lényegét érintő érvekre utalva állapítja meg a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a felperesek eljáró bírók kizárásával kapcsolatos kifogásai érdemben nem vizsgálhatóak, mert ezek az érvek nem kapcsolódnak a jogegység kérdéséhez, közzétett kúriai határozatokhoz, lényegüket tekintve egy szuper felülvizsgálatot célzó állítások, amelyek nem összeegyeztethetőek a jogegységi panasz intézményének céljával. E körben a Jogegységi Panasz Tanács az érdemi válaszadást ez okból mellőzi.
- [47] A Jogegységi Panasz Tanács Jpe.II.60.019/2021/18. számú döntésben részletesen foglalkozott a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó döntéssel kapcsolatos jogegységi panasz eljárás kereteivel. Kifejezetten vizsgálta a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzés kapcsán, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdésének rendelkezései miként hozhatók összefüggésbe a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján előterjesztett jogegységi panasszal. A Kúria Jpe.II.60.019/2021/18. számú döntésének [40]–[42] bekezdésében részletesen kifejtette, hogy a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján előterjesztett jogegységi panasz a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pontjához tartozó befogadási okokhoz kapcsolódóan érdemben nem vizsgálható, mert ezen befogadási okokhoz más, általánosabb értékelési szempontok társulnak [nem az ügy érdeme, hanem a befogadási okok tekintetében releváns egyéb körülmények – joggyakorlat egysége, továbbfejlesztése, a jogkérdés különleges súlya, társadalmi jelentősége, uniós jogi norma értelmezésének szükségessége vagy alapvető, az ügy érdemére kiható eljárási, alapjogi jogsérelem – értékelésén alapul a döntés], továbbá a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján előterjesztett panasz feltétele,

- hogy a jogkérdésben [s nem a befogadási okok releváns körülményeiben] való eltérésre a felülvizsgálati kérelemben már hivatkozzon a panaszos, amely e befogadási okok tekintetében nyilvánvalóan teljesíthetetlen. E jogi érvelést jelen ügyben is irányadónak tekintti a Kúria, amely okból nincs lehetőség arra, hogy a felperesek jogegységi panaszának Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) és ab) alpontjaihoz tartozó érvelését – vö.: jogegységi panasz II. pontja a „törtlen gyakorlat” fogalmának értelmezése körében, továbbá VII.3. pont, VII.4. pont körében – érdemben vizsgálja, miután ezeket az érveket a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pontjának egyes jelölt alpontjaihoz tartozó érvelésként azonosította.
- [48] A Jogegységi Panasz Tanács megállapítása szerint a felperesek a közzétett eseti döntésekkel kapcsolatban több vonatkozásban is kifogásolták a Kúria végzését, s azon keresztül a jogerős ítéletet.
- [49] Egyik érvelésük szerint önmagában az a tény, hogy a jogerős ítéletet hozó törvényszék részletesen nem elemezte ki a közigazgatási perben előterjesztett beadványaikban (és a felülvizsgálati kérelemben is) hivatkozott közzétett határozatokat, mulasztást követett el. A Kúria a közzétett döntésekkel kapcsolatosan összefoglalóan tett megállapítását ellentmondásosnak tartották, és úgy vélték érvelésüket a Kúria félreértelmezte. E körben a Jogegységi Panasz Tanács álláspontja az, hogy valóban indokoltnak mutakozhat és erősíti a döntés meggyőző erejét, ha a közigazgatási perben hozott ítéletben a bíróság részletesen bemutatja, hogy a fél által hivatkozott eseti döntés(ek)e)t miként vagy miért nem vette figyelembe. Önmagában azonban az a tény, hogy ezt az összevetést nem vagy csak részben tartalmazza az ítélet, nem eredményezi, hogy a Kúriának a felülvizsgálati kérelmet automatikusan be kell fogadnia. Itt kell utalni arra, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálatához az Alkotmánybíróság többször megerősített álláspontja szerint a félnek nincs alanyi joga (3040/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [68]; 3373/2019. (XII. 19.) AB határozat, Indokolás [42]; 3024/2019. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [69]). Emellett a felülvizsgálat engedélyezése (Pp.) és a felülvizsgálati kérelem befogadása (Kp.) között nincs lényegi különbség, a két jogintézmény célja ugyanaz. A befogadásról közigazgatási perekben a Kúria minden esetben a Kp. 118. § (1) bekezdésében foglalt szempontok alapján határoz. Mindezek miatt a jogerős ítélet ezen állított hiányossága nem teszi jogszabálysértővé a Kúria végzését, a jogegység követelménye e kérdéshez kapcsolódóan nem értelmezhető.
- [50] A Kúria végzése helyesen tartalmazza az ügyazonosság körében azt, hogy a felperesek által hivatkozott eseti döntések tényállása nem összevethető, ezt a felperesek jogegységi panaszukban sem állítják. A felperesek az ügyazonosság körében az adójogilag releváns tényállási elemekben fennálló hasonlósággal érvelnek, állítva, hogy mindegyik ügyben arról kellett dönteni a hatóságnak és a bíróságnak, hogy az adólevonási jog gyakorolható-e vagy azt meg kell tagadni. Ez az érvelés azonban az ügyazonosság jogegységi ügyekben kidolgozott fogalmától elszakad [vö. fenti hivatkozásokkal], s nem veszi figyelembe, hogy az ügyekben felmerülő egyedi körülményeknek eltérő adójogi jelentősége van, s az adólevonási jog gyakorolhatóságának megítélése számos egyedi, sajátos körülmény lététől, hiányától függ. Ezek az ügyek kifejezetten az egyedi tényállások mentén ítéelhetőek meg, azaz a tényállás nem szakítható el a jogi értékeléstől az általános adójogi érvelésre hivatkozással.
- [51] Annak eldöntése ugyanis, hogy megvalósult-e valós gazdasági esemény, s ha igen, akkor kik között, illetve egy gazdasági esemény kapcsán az adózó tudatállapota mit fogott át, miről tudott vagy miről kellett volna tudnia észszerűen elvárható magatartás tanúsítása mellett, számos körülmény által befolyásolt, melyeket egyenként és összességében is értékelni kell ahhoz, hogy abból adójogi következtetéseket lehessen levonni. E körben nagy valószínűséggel nincs teljesen azonos tényállás, ugyanakkor vitathatatlan, hogy a tények értékelésének van egy kialakult általános zsinórmértéke, amelyet számos közzétett eseti döntés tartalmaz. Ezt az értelmezési metódust kérhetik számon a felperesek a Kúria végzésén a jogegységi panasz eljárásban, de nem elszakadva a történeti tényállástól.
- [52] A felperesek állítják, hogy a felülvizsgálati kérelmük befogadásának megtagadásakor a Kúria nem észlelte, hogy a jogértelmezési elvektől az elsőfokú bíróság eltért, ezáltal a közzétett eseti döntésekben kirajzolódó jogegységet megbontotta döntésével.
- [53] A részletes elemzések előtt indokolt hangsúlyozni, hogy az idézett döntések érvelésének felépítése minden esetben olyan, hogy az általános és iránymutató jogértelmezési elvek, gyakorlat bemutatását követően kerül sor az egyedi ügyben adójogilag releváns körülmények ismertetésére és az egyedi tényállás alapján az eljárásjogi és/vagy anyagi jogi következtetések levonására. Ha a felperesek kiidézik az egyedi ügyben felhozott, de az általános gyakorlatra vonatkozó érveket, azzal még nem igazolják, hogy a közzétett döntés és az ügyük között a jogegység megbomlott. Az általános, adójogi szemponttól megalapozott érvelés állított hiánya a felülvizsgálati kérelem, de nem a jogegységi panasz sikerét alapozhatja meg. Jogegységi panasz eljárásban azt biztosítja a Jogegységi Panasz Tanács, hogy az azonos megítélésű, jogi szempontból összevethető, összehasonlítható ügyekben a felek azonos jogértelmezésen nyugvó döntést kapjanak, ezáltal a jogegység talaján kiszámítható legyen a Kúria ítéltetése. Bár a felperesek vitatják, de az adólevonási jog gyakorlásával kapcsolatos ügyekben az egyedi körülményeknek van jogi relevanciája, azok döntő módon tudják befolyásolni az ügyek végkimenetelét, miután nem lehet egy általános, objektív mércét felállítani arra – épp a tényállások sokfélesége folytán –, hogy mikor mehet végbe ténylegesen gazdasági esemény, mi befolyásolja az adózó tudatállapotát, s melyek azok a körülmények, amelyek kizárják, hogy az adózó adókijátszásban való közreműködésére lehessen következtetni, s az sem határozható meg pontosan, hogy mi tekinthető minden körülmények között észszerű intézkedésnek. Ezek a kérdések minden esetben egyedi mérlegelés alapján bírálhatók el, s ahogy erre a Kúria eljáró tanácsa helyesen utalt, ezek az ügyek olyan bizonyítékértékelést igényelnek, amelyek

- felülbírálat a felülvizsgálati eljárásban rendkívül szűkkörű, kivételes.
- [54] A Kfv.V.35.197/2021/7. számú eseti döntésre a felperesek azért hivatkoztak, mert e döntés alapján az adózói tudattartalmat önállóan, a bizonyítékok komplex értékelésével kell vizsgálni, a gazdasági esemény megvalósulásának, a számlák hiteltelenségének körülményeitől elkülönült módon, saját bizonyítékok, saját értékelési szempontok alapján lehet a bizonyítást lefolytatni, elégtelen a standardizált szempontokra történő határozati hivatkozás az adócsalásban való részvétel megállapításához. Ezzel szemben a közzétett ügyben a Kúria hatályon kívül helyezte a döntést arra alapította, hogy a felperes tudattartalmát az elsőfokú hatóság és lényegében a másodfokú hatóság is egyetlen körülményre, a gyártói listánál alacsonyabb összegű ajánlatra (alacsony árfekvésre) alapította, rögzítve, hogy ez önmagában elegendő ahhoz, hogy a felperesi adózónak tudnia kellett volna, hogy adókijátszásban vesz részt. A Kúria a közzétett ügyben megállapította, hogy a felperesi ügyvezető e kérdésben észszerű magyarázatot adott, mely indokolttá teszi az adózói tudatállapot további hatósági vizsgálatát, mert a feltárt tények elégtelenek az adókijátszásban való közreműködés igazolására. Fontos kiemelni, hogy a felperesek érvelése a döntés elvi tartalmára és nem a döntés lényegi magvára épült, holott az egyedi tényállási elemeknek kiemelt jelentősége van az adójogi jogkövetkezmények szempontjából. Az elvi tétel kapcsolódik ugyan az egyedi döntéshez, azonban nagyobb körülmétekintéssel kell arra hivatkozni, ha a felperesek egy teljesen más tényállású ügyben azt kérik számon, hogy az esetükben miért nem került sor az elvi tétel mentén a hatósági döntés hatályon kívül helyezésére. A két ügy adójogilag releváns tényekben való hasonlósága nem állapítható meg, így a jogegység megbomlását a felperesi érvelés nem igazolja.
- [55] A Kfv.I.35.244/2020/7. számú döntés az adózó magatartását különbözően ítélte meg a beszállítók két csoportja tekintetében, s e két eltérő tényállás körében vizsgálta a hatósági megállapítások és a keresetet elutasító ítélet megalapozottságát. E vizsgálat során a Kúria úgy látta, hogy a hatósági döntés hiányos (és az azt jóváhagyó ítélet is téves), nem rendszerezett és nem követhető a bizonyítás, az érvelés, s nem világos, hogy a hatóság mit (gazdasági esemény hiányát vagy gazdasági esemény megvalósulása mellett az adózói tudatállapot alapján a kijátszásban való részvételt) állapított meg. A döntés felperesek által hivatkozott elvi tétele azt az eljárási lépésekre vonatkozó általános iránymutatást tartalmazza, amelyet az egyedi ügyben a hatóság elmulasztott betartani. A felperesek ügyében nem állapítható meg ilyen fokú tévedés és határozati bizonytalanság, mert egyértelmű, hogy a hatóság a gazdasági esemény megvalósulását nem vonta kétségbe, csupán az elvi iránymutatás szerint továbblépve, az adózó tudatállapotának vizsgálatát végezte el, mely értékelés helyességét vitatják a felperesek. E döntés kapcsán sem sérülhetett tehát a jogegység.
- [56] A Kfv.I.35.362/2020/10. számú ügyben a Kúria nem tudta megállapítani, hogy miért tagadta meg a hatóság az adólevonási jogot az adózótól. Itt hangsúlyozta, hogy vagy azt állapítja meg a hatóság, hogy nem valósult meg a gazdasági esemény, ekkor nincs szükség a tudattartalom vizsgálatára, vagy ha nem vitatja a gazdasági esemény létrejöttét, akkor az adózó tudattartalmának vizsgálatát kell elvégezni (tudta vagy kellő körülmétekintés mellett tudnia kellett volna, hogy adókijátszásban vesz részt). Ilyen probléma a felperesek ügyében nem merült fel. A közzétett döntésben a Kúria a hatóság által feltárt körülményeket arra tartotta alkalmasnak, hogy azt bizonyítsa, hogy a gazdasági események számlakibocsátói oldalról való teljesítése kétséges, de nem igazolják az adózói tudattartalmat. Rámutatott a Kúria, hogy az alperes döntése felsorakoztatta a beszállítói társaságok oldaláról felmerülő hiányosságokat, de azok az EUB döntése szerint nem tekinthetők olyan objektív bizonyítékoknak, amelyek az adócsalásban való részvételt igazolják. A Jogegységi Panasz Tanács e döntés kapcsán vizsgálta a felperesek és az eseti döntés adójogilag releváns tényállási elemeit, de nem látott teljes körű egyezőséget, amely az ügyazonosságot igazolta volna, ezt egyébként felperesek sem vezették le, amely miatt a jogegység hiányára, megbomlására sem lehetett következtetni. Itt kell utalni arra, hogy az adólevonási jog gyakorlása során vannak átfedést mutató tényállási elemek, amelyek vizsgálata majd minden ügyben felmerülhet. Ezeket standardizált elemekként azonosította a joggyakorlat, azonban ezek egyedi ügyben való vizsgálata, más körülményekkel való összevetése eredményezhet eltérő adójogi következtetéseket, amelyek nem teszik az egyedi ügyben meghozott döntést jogellenessé. A standardizált elemek azonosítása, felsorolása, ezeknek és más, adójogilag releváns, objektív tényekkel történő együttes értékelése már megalapozott döntés meghozatalát igazolhatja.
- [57] A Kfv.I.35.358/2018/5. számú eseti döntés megállapítása szerint az adóhatóság csak olyan, a számlabefogadó részéről fel nem ismerhető körülményekre (számlakibocsátói iratanyag teljes hiánya, bevallási és áfafizetési kötelezettség elmulasztása, székhely ismeretének hiánya, adóminimalizáló magatartás, szerszámáru kereskedelmi tevékenységhez szükséges személyi és tárgyi feltételek hiánya) alapozta a levonási jog megtagadását, amelyeket a kúriai és az EUB gyakorlat nem ismer el ilyenre alkalmasnak. Egyúttal rögzítette, hogy a felperes által ellenőrizhető nyilvántartásból elérhető adatokból nem lehetett a törvénytelen működésre következtetni. Ezen ügy kulcskérdése mindemellett az értékesített áruk feletti rendelkezési jog volt. A jogegységi panasz eljárásban nem vitatható a tényállás, ezért a döntéshozatal során a Jogegységi Panasz Tanács a jogerős ítélet és a Kúria végzésében (más esetekben ítéletében) megállapított tényekből indul ki. E szerint jelen ügyben a felperesek elégtelenül végeztek ellenőrzést, mert nyilvánvaló, a törvényes működést befolyásoló tényeket hagytak figyelmen kívül (ügyvezető személyének változása, megszűnt bankszámla, képviselői jog hiánya, szerződés dátumát, aláíróját, szállítót érintő, releváns elírások, hiányok stb.), amely miatt a két ügy között fel sem merülhet az összevethetőség kérdése.
- [58] A Kfv.I.35.540/2017/4. számú ügyben, az élő állat nagykereskedelemmel foglalkozó felperest érintően

az adóhatóság azért tagadta meg az adólevonás jogának gyakorlását, mert azt állapította meg, hogy a felperes azért nem tanúsított körültekintő magatartást, mert nem ellenőrizte a felvásárlások jogszerűségét, az állatok eredetére vonatkozó információval nem rendelkezett, az állatok egyedi beazonosítására nem törekedett. A Kúria döntésével hatályban tartott jogerős ítéletében a bíróság az élő állatokra vonatkozó nyilvántartási rendszerek adattartalmát vizsgálva jutott arra a következtetésre, hogy ezek alapján a tulajdonos személye nem tisztázható, azok az állattartók adatait tüntetik fel, de a felvásárlók adatait nem tartalmazzák, ahogy a marhalevél vagy marha útlevél sem. Mindezekből levonta azt a következtetést, hogy a felperes nem tudta ellenőrizni, hogy a számára értékesítő felvásárlók az állatok tulajdonjogát megszerezték-e, az állatok egyedi azonosítóival nem rendelkeztek. A Kúria a legfelsőbb bírósági és EUB gyakorlatot idézve a számlabefogadó oldaláról fel nem ismerhetőnek minősítette, a személyi és tárgyi feltételek hiányát és a felvásárlási jegyek hiányát, leszögezve, hogy a jogerős ítéletet hozó bíróság kellően indokolta döntését, a bizonyítékokat jogszerűen értékelte. Mindezek alapján az idézett döntés és a felperesek ügyének tényállásai eltérőek, mely az azonos döntéshozatal kényszerét kizárta.

- [59] A felperesek a Kfv.I.35.028/2018/7. és a Kfv.I.35.098/2020/4. számú ügyre alapítva hiányolták, hogy a jogerős ítéletet hozó bíróság nem végezte el ügyükben a Halifax tesztet (C-255/02.) és ezt a Kúria nem észlelte a felülvizsgálati kérelem befogadásáról való döntés meghozatalakor. Ezzel szemben tényszerűen megállapítható, hogy a Kúria a befogadás megtagadásakor vizsgálta a Halifax teszt elsőfokú bíróság általi alkalmazását, arra a végzése [46] bekezdésében utalt is, egyrészt rögzítve, hogy az elsőfokú bíróság ezt alkalmazta, másrészt két eseti döntésre [Kfv.I.35.544/2016/5., Kfv.I.35.631/2021/5.] utalva megerősítette a teszt alkalmazásának szükségességét. A jogegységi panasz eljárás nem a felülvizsgálati eljárás rendes jogorvoslata, hanem egy sui generis jogorvoslati eljárás, amelynek feladata a jogegység biztosítása. Abban az esetben, ha a Kúria eljáró tanácsa megállapítja a teszt alkalmazását, megerősíti a Halifax teszt alkalmazásának szükségszerűségét, akkor az a felperesek által is idézett joggyakorlat egységéhez igazodik. Jogegységi probléma tehát nem áll fenn. A teszt alkalmazását megállapító kúriai döntés helytállósága nem lehet része a jogegységet célzó sui generis eljárásnak, emiatt ezen érvelés mélyebb elemzésre nem kerülhet. Ellenkező álláspont esetén, a felperesek által elvárt felülbírálat arra vezetne, hogy a jogegységi panasz eljárás rendes jogorvoslati eljárássá válik, amelynek keretében vitatható a kúriai megállapítás igazságtartalma.
- [60] A Kfv.V.35.025/2016/6. számú döntésre azért hivatkoztak a felperesek, mert megerősíti azt az elvet, hogy az adóhatóság feladata annak bizonyítása, hogy mekkora az észszerűen elvárható legalacsonyabb ár. Allították, hogy ügyükben a hatóság ilyen bizonyítást nem folytatott le, amely miatt a felülvizsgálati kérelem befogadása lett volna indokolt. Ezzel szemben a hatósági megállapítás arra vonatkozott felperesek esetében, hogy a hivatalos forgalmazókkal is kapcsolatban álló, a hivatalos

forgalmazói árat és forgalmazási volument is ismerő felpereseknek, a hivatalos gyártók árainál alacsonyabb áron való beszerzés (ez ismert tény volt) a beszállítók egyedi körülményeire is tekintettel (újonnan alakult vállalkozások, piaci ismertségük hiánya, nagy szállítási volumen) fel kellett volna, hogy keltse a figyelmét, vajon milyen forrásból származó árukat forgalmaznak ezek a társaságok. Itt tehát nem önmagában az alacsony (legalacsonyabb) ár képezte a marasztalás alapját, hanem rész körülményként érvelt vele a hatóság, amely szerinte a gondos, körültekintő eljárást tette volna indokolttá. A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja szerint nem összevethető a két eset tényállása.

- [61] Felperesek a Kfv.I.35706/2019/9. és a Kfv.I.35.356/2015/4. számú ügy kapcsán azzal érveltek, hogy bizonytalan történeti tényállásra adójogi jogkövetkeztetés nem alapítható. Ez az elvi tétel álláspontjuk szerint ügyükben megdőlt. Ezen állítás (feltételezés) alátámasztásához, cáfolatához a tények vizsgálatára, felülvizsgálati eljárásban való felülbírálatára lett volna szükség, amely kapcsán a Kúria eljáró tanácsa helyesen utalt a felülvizsgálat kivételességére, a kúriai vizsgálat korlátaira. Figyelemmel arra, hogy a jogegységi panasz eljárásban a tények nem vizsgálhatóak [Jpe.60.002/2021/7. [24] bekezdés], az elsőfokú bíróság által megállapított tények alapján pedig nem állítható, hogy bizonytalan lenne a történeti tényállás az adott ügyben, ezért a jogegység megbomlása fel sem merülhet. A bíróság jogerős ítéletét az általa koherensnek minősített, jogsértést alátámasztó tényekre alapította, követve azt az elvi iránymutatást, hogy csak bizonyított tényállás alapján lehet adójogi jogkövetkezményeket alkalmazni. E körben is utalni kell arra, hogy a jogegységi panasz eljárás nem a felülvizsgálati eljárás rendes jogorvoslata, hanem egy sajátos, jogegységet biztosító jogorvoslati eljárás. Ha a tények újraértékelésére lenne szükség a jogegység vizsgálata körében, akkor az meghaladja a jogegységi panasz eljárás kereteit.
- [62] A Kfv.I.35.631/2011/7. számú ügyben kimondott általános elvi tétel, amelyre a felperesek hivatkoztak, önmagában szintén nem elegendő a jogegység érdekében történő beavatkozáshoz. A felperesek ügyében nem azon alapult az adólevonási jog hatósági megtagadása, hogy a felperesek nem ellenőrizték a számlakibocsátók személyi és tárgyi feltételeit, illetve e társaságok tevékenységének szabályszerűségét. A hatóság összetettebb bizonyítékláncolat alapján jutott erre a következtetésre, amely miatt az ügyazonosság ebben az esetben is kizárt, a kimondott elvi tételt az eljáró bíróság nem sérthette, azt a Kúria sem hagyhatta figyelmen kívül.
- [63] [63] A fentiekben kifejtettek tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács a felpereseknek a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján előterjesztett jogegységi panaszát a Bszi. 40/D. § (3) bekezdése alapján – mint alaptalant – elutasította.

A döntés elvi tartalma

- [64] Jogegységi panasz eljárásban az eljáró tanács bíróinak kizárásával kapcsolatosan előterjesztett panaszosi kifogások érdemben nem vizsgálhatók, mert lényegüket tekintve szuper felülvizsgálatot

- célzó állítások, amelyek nem egyeztethetőek össze a jogegységi panasz intézményének céljával.
- [65] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján előterjesztett jogegységi panasz a Kp. 118. § (1) bekezdés *a*) pontjához tartozó befogadási okokhoz kapcsolódóan érdemben nem vizsgálható, mert ezen befogadási okokhoz más, általánosabb értékelési szempontok társulnak, továbbá nem teljesül az a jogszabályi követelmény, hogy a jogkérdésben való eltérésre a felülvizsgálati kérelemben már hivatkozni kell a panaszosnak.
- [66] Az ügyazonosság nem igazolható a közzétett eseti döntések indokolásában megjelenő általános, iránymutató jogértelmezési elvek, gyakorlat bemutatásával, mert e kérdés az egyedi ügyekre vonatkozó tételes megállapítások tükrében ítéltető meg. Ha a felperesek érvelése a döntés elvi tartalmára és nem a döntés lényegi magvára épül, holott az egyedi tényállási elemeknek kiemelt jelentősége van az adójogi jogkövetkezmények szempontjából, akkor a jogegység megbomlását kellően nem igazolják.

Záró rész

- [67] A Bszi. 41/C. § (8) bekezdése értelmében, ha a Jogegységi Panasz Tanács indokoltan tartja tárgyalás tartását, arra a panasz előterjesztőjét és a (7) bekezdésben meghatározott személyeket a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai szerint idézi. Jelen ügyben nem merült fel indok a tárgyalás tartására, ezért a jogegységi panaszt tárgyalás tartása nélkül bírálta el.
- [68] A jogegységi panasz sikertelensége folytán a felpereseknek a megfizetett 3 500 000 forint jogegységi panasz eljárás illetékét viselniük kell a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésére és a 41/D. § (4) bekezdésére figyelemmel.
- [69] Az alperes a panasz eljárásban felmerült költségét az azt szabályozó jogszabályra utalással számította fel, összegszerűen tételezett költségjegyzéket nem csatolt. A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a jogegységi panasz eljárásban is megilleti költségterítés a panasz eljárásra okot nem adó felet (Jpe.I.60.005/2021/5.). Erre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács jelen ügyben is, figyelemmel a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésére, az alperes részére a költséget a Pp. 81. § (2) bekezdése, 82. § (1) bekezdése, a 83. § (1) bekezdése, 87. § (1) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés *b*) pontja és (5) bekezdése megfelelő alapulvételével állapította meg.
- [70] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. október 17.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Tóth Kincső s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Agnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az

aláírásban akadályozott Dr. Puskás Péter bíró helyett, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Somogyi Gábor bíró helyett, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Szabó Klára bíró helyett, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.035/2022/7. számú határozata

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja. A határozat ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes a holland jog szerint bejegyzett gazdasági társaság, amely online szálláshely-közvetítő foglalkási rendszert működtet.
- [2] Az alperes versenyhatóság a 2020. április 28-án kelt, keresettel támadott határozatával megállapította, hogy a felperes tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytatott a magyarországi felhasználóival szemben:
- 2017. augusztus 1-jétől megtévesztette a fogyasztókat, amikor a televízió-reklámjaiban, Google Ads hirdeteiseiben, a weboldal neve weboldalon, az alkalmazás neve alkalmazásban, továbbá stratégiai partnerei által üzemeltetett oldalakon a szolgáltatásán keresztül foglalkozó szálláshelyekkel kapcsolatban azok „ingyenes lemondhatóságát” állította;
 - 2015. június 1-jétől agresszív kereskedelmi gyakorlatot folytatott azzal, hogy a weboldal neve weboldalon és az alkalmazás neve alkalmazásban elérhető szálláshely ajánlatokkal összefüggésben sürgető jellegű, pszichés nyomásgyakorlásra alkalmas tájékoztatásokat tett közzé;
 - 2017. április 22-étől 2019. január 2-ig megsértette a szakmai gondosság követelményét az „ezen a szálláshelyen SZEP kártyával is foglalhat és fizethet” állítás nem egységes megjelenítésével.
- A megállapított jogsértés miatt a felperessel szemben 2 500 000 000 forint versenyfelügyeleti bírságot szabott ki, és eltiltotta őt a fenti megtévesztő és agresszív kereskedelmi gyakorlatok folytatásától.
- [3] A felperes az alperes határozata ellen közigazgatási pert indított, keresetét az elsőfokú bíróság a 2021. szeptember 29-én kelt és jogerős ítéletével elutasította.
- [4] Ítéletének indokolásában hangsúlyozta: az ügyleti döntés nem csupán egy mozzanat, hanem egy hosszabb folyamat, amely tájékozódással, kereséssel, információgyűjtéssel indul meg. Az ekkor ért benyomások, a felugró ablakokban megjelenő ingyenes lemondás lehetősége mind olyan információk, amelyek a fogyasztót az ügyleti döntés meghozatalára sarkallják. Ezt az álláspontot támasztja alá a Kúria Kf.III.38.283/2018/12. számú határozata is. A felperes ezért az ügyleti döntést

tévesen azonosította a szerződés megkötésének aktusával. A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának már a figyelemfelkeltéskor is érvényesülnie kell. Azaz nemcsak az olyan magatartás jogellenes, amely kizárólagosan meghatározza a fogyasztó döntését, hanem minden olyan magatartás, amely érdemben kihatással van a döntési folyamatra. A figyelemfelkeltés pedig kétségkívül e magatartások közé tartozik.

- [5] Az, hogy az ingyenes lemondási opcióval foglalható szoba ára és az ezen lehetőség nélkül foglalható szoba ára között különbség van, a fogyasztó számára még abban az esetben sem tudatosul, ha a két ár egy adott találati oldalon, csak eltérő helyen jelenik meg. Az átlagos fogyasztóban ugyanis az ingyenesség lehetősége olyan kedvező képet generál, amely arra ösztönzi, hogy a neki egyéb kondícióiban megfelelő szoba megtalálása után már tovább ne vizsgálódjon. Az ingyenes lemondás opciója az ingyenesség szó köznapri értelmét tekintve azt jelenti, hogy ebben az esetben nem kell semmit sem fizetni, amennyiben lemondás miatt az utazás meghiúsul. Azonban nem feltételezi azt, hogy az ingyenes lemondás mint a szálláshoz adott többlettérték plusz fizetési kötelezettséggel jár, amelyet a szoba árába beépítenek. Mindez a fogyasztót arra sarkallja, hogy az ingyenes lemondási lehetőség tudatában úgy hozzon döntést, hogy további opciókról ne tájékozódjon, az ingyenes lemondási lehetőség nélküli ugyanilyen kondíciókkal rendelkező szoba árát ne keresse meg.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [6] A felperes felülvizsgálati kérelmére eljárta Kúria a 2022. április 21-én kelt, jogegységi panasszal támadott közbenső ítéletével a jogerős ítéletet a bírság jogalapja tekintetében hatályában fenntartotta, a bírság összegszerűsége, a perköltség- és illetékviselésre vonatkozó rendelkezései tekintetében hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [7] Ítéletének indokolásában megerősítette: az ügyleti döntés meghozatala olyan folyamat, amelynek nemcsak az egészét, hanem egyes szakaszait is védi a jog. Ez okból minden olyan magatartást jogellenesnek kell minősíteni, amely érdemben kihatással van a fogyasztói döntés meghozatalára. A fogyasztó ügyleti döntése az a magatartás, hogy a felugró ablakban megjelenő üzenetek hatására az ajánlatot elfogadja vagy elveti.
- [8] A Kúria a Kfv.II.37.243/2021/11. számú határozatát idézve rámutatott: a felperes tévesen hivatkozott arra, hogy ingyenes lemondással foglalás esetén a lemondás igénybevételével a fogyasztót hátrány nem éri, a lemondásnak nincs ellenszolgáltatása. A hivatkozott döntés a jelen ügygel nem analóg. Jelentősége annak van, hogy az ingyenesség világos és egyértelmű jelentéstartalmat hordoz, az átlagfogyasztótól pedig nem várható el, hogy egy adott reklám tartalmában kételkedjen, annak valóságát tartalmával ellentétes körülményeket keresse, kutassa. A felperes kereskedelmi kommunikációja nem volt egyértelmű, nem volt világos, a fogyasztó nem tudott pontos képet alkotni az ingyenes lemondással hirdetett szolgáltatás

mibenlétéről, az a fogyasztó számára nyilvánvalóan egyfajta árkedvezmény formájában jelent meg, nem kellett szükségszerűen annak az ismeretnek a birtokában lennie, hogy habár a foglalás lemondásának nincsen díja, de az ilyen opcióval hirdetett ingyenes foglalás kedvezményét a szoba árába beépítették.

A jogegységi panasz

- [9] A felperes jogegységi panaszában a Kúria közbenső ítéletének hatályon kívül helyezését, és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [10] Előadta, hogy a felülvizsgálati kérelmében a Kúria Kfv.III.38.283/2018/12. és Kfv.II.37.243/2021/11. számon közzétett határozataitól jogkérdésben való eltérésre már hivatkozott, azonban a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.
- [11] Az ügyazonosság bemutatását követően, az Kfv.III.38.283/2018/12. számú határozat kapcsán kifejtette, hogy az eltérés az ügyleti döntésnek a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) 2. § h) pontja szerinti fogalmának értelmezése kapcsán áll fenn. A hivatkozott határozat indokolásának [60] és [61] bekezdései értelmében online értékesítés esetén kizárólag a termék virtuális kosárba helyezése (a „Kosárba rakom” gomb megnyomása) minősül az Fttv. 2. § h) pontja szerinti ügyleti döntésnek. Ennek megfelelője pedig a panaszos platformján az a mozzanat, amikor a fogyasztó a szállás oldalán a foglalás gombra kattintással megkezdi a szoba foglalását. A panasszal támadott közbenső ítélet indokolásának [57] bekezdése hasonló a hivatkozott határozat indokolásához, azonban konklúzióját tekintve a jogerős ítélet álláspontjának elfogadása miatt attól mégis eltér. Sérelmezte, hogy a panasszal támadott közbenső ítélet a felülvizsgálati kérelem vonatkozó kifogásaival kapcsolatos indokolást nem tartalmaz.
- [12] A Kfv.II.37.243/2021/11. számú határozat esetében az ingyenesség értelmezése tekintetében állított eltérést. A hivatkozott határozat indokolásának [62] bekezdésében a Kúria az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontja szerinti ár/díj/kedvezmény fogalmat úgy értelmezte, hogy az azonosítható, érdemi hátrány lehet, amely nem nyilvánvaló a szolgáltatás immanens természetére alapszik. A perbeli esetben az ingyenes lemondás opciója olyan többletszolgáltatás, aminek természetéből következik, hogy árkülönbséget eredményezhet. Továbbá, az ingyenesség nem az árkülönbségre vonatkozott, hanem a szoba teljes árára; amennyiben a fogyasztó igénybe vette az opciót és lemondta a foglalást, azonosítható, érdemi hátránya nem keletkezett. Erre figyelemmel a panasszal támadott közbenső ítélet elvi tartalma (Indokolás [78] bekezdés) és a hivatkozott határozat elvi tartalma (Indokolás [81] bekezdés) is ellentétes.
- [13] Az alperes nyilatkozatában kifejtette, hogy a jogegységi panasz megalapozatlan, ezért a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban Bszi.) 41/D. § (3) bekezdése értelmében a panasz elutasításának van helye. Álláspontja szerint a panaszos egyetlen esetben sem támasztotta alá, hogy a Kúria eltért volna a panaszos

által megjelölt határozatoktól. A panaszolt ítélet teljes mértékben összhangban van a Kúria joggyakorlatával a Kfv.III.38.283/2018/12. számú ítélet kapcsán, tekintettel arra, hogy az Fttv. 2. § h) pontjából következően az ügyleti döntés nem lehet azonos a foglalás megkezdésével, az ügyleti döntés fogalma átfogja azt a folyamatot, mely a foglalás megkezdéséhez vezet. A Kfv.II.37.243/2021/11. számú ítélet körében az alperes kifejtette, hogy nincs ügyazonosság, a panaszos érvelése alaptalan, tekintettel arra, hogy a Kfv.II.37.243/2021/11. számú ítéletben az ingyenesség kapcsán az adatokkal, mint értékkel bíró „fizetési módot” vizsgálta a bíróság, míg jelen ügyben a Kúria a támadott határozatban rámutatott a lemondható és nem lemondható szolgáltatás díja közötti különbségre és annak félrevezető kommunikációjára. Kifejtette, hogy az ingyenességre kommunikált termékek esetében azt kell figyelembe venni, hogy egy ingyenesnek kínált szolgáltatás igénybevétele esetén kell-e a fogyasztónak plusz pénzügyi ellenértéket átadnia a szolgáltató részére.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai

- [14] A jogegységi panasz – az alábbiak szerint – nem alapos.
- [15] A Kúriának az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdéséből következő alkotmányos feladata, hogy biztosítsa a bíróságok jogalkalmazásának egységét. Ezt a feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a korábbi döntéseiben elfogadott jogértelmezést, elvi megállapításokat (ratio decidendi) az azonos ügyekben követi.
- [16] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése értelmében jogegységi panasznak van helye – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta.
- [17] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevéből is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelm orvoslására. (Jpe.I.60.001/2021/2.) Ugyancsak e körben mutatott rá a Jogegységi Panasz Tanács arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás

felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3.).

- [18] A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál először is azt kell megállapítani, hogy a hivatkozott kúriai határozatok valóban összevethetők-e a jogegységi panasszal támadott kúriai határozattal. E körben hangsúlyozza a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál a támadott és a referenciaként megjelölt határozatok között. A jogértelmezések összehasonlítása azonban nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok egyrészt konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, másrészt ezt csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között teheték meg. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás-azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Ezt a nem teljes tényállási azonosságot, ugyanakkor lényegi összevethetőséget fejtette ki a Kúria a Jpe.I.60.005/2021. számú határozatában az ügyazonosság követelményének megfogalmazásával.
- [19] A Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat pedig azt is rögzítette, hogy a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyazonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit. Nincs ügyazonosság az eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyazonosság továbbá azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.
- [20] A jogegységi panaszt előterjesztő féltől elvárható, hogy a támadott döntés és a közzétett kúriai döntés(ek) közötti ügyazonosságot bemutassa, annak fennállását részletesen indokolja, a jogkérdésben való eltérést a kezdeményező pontosan megjelölje, és panaszában állítson fel párhuzamot a jogkérdés szempontjából releváns tények, alkalmazandó jogszabályok, az eljárás kereteit meghatározó kérelmi elemek hasonlóságára utalva, továbbá mutassa be, hogy a közzétett döntésekben milyen elvi megállapítás került rögzítésre, ugyanezen jogkérdésben milyen álláspontot fogadott el az ítélező tanács és indokolja meg, miben látja a közzétett és támadott kúriai döntés közötti eltérést.
- [21] A perbeli esetben a felperes elsőként a Kfv.III.38.283/2018/12. számú határozattól való eltérésre hivatkozott. Az ellentétet az ügyleti döntés Fttv. 2. § h) pontja szerinti fogalmának értelmezése kapcsán állította, ütköztetve e határozat indokolásának [60]–[61] bekezdéseit, valamint a

- panasszal támadott közbenső ítélet indokolásának [57] bekezdését.
- [22] Az Fttv. 2. § h) pontja szerint e törvény alkalmazásában ügyleti döntés: a fogyasztó arra vonatkozó döntése, hogy kössön-e, illetve hogyan és milyen feltételek mellett kössön szerződést, továbbá, hogy gyakorolja-e valamely jogát az áruval kapcsolatban.
- [23] A Kfv.III.38.283/2018/12. számú határozat alapjául szolgáló ügyben egy kozmetikai termékeket forgalmazó vállalkozás megtévesztette a fogyasztókat egyediként hirdetett ajánlataival, valamint valótlanul állította, hogy csak korlátozott ideig érhetőek el honlapján a felugró ablakokon látható termékek a feltüntetett promóciós árakon. A kúriai határozat indokolása szerint „a felperesek félreértelmezték az ügyleti döntés fogalmát, azt állítva, hogy csupán termék megvásárlására (rendelés feladására) vonatkozó fogyasztói döntés minősülhet ügyleti döntésnek. Mind az alperesi határozat, mind az elsőfokú ítélet részletesen bemutatja, hogy a fogyasztói döntés meghozatala tehát egy folyamat, amelynek nem csak az egészét, hanem egy szakaszát is védi a jog a maga eszközeivel. A kereskedelmi gyakorlat fogalmába az Fttv. 2. § d) pontja alapján lényegében az áru értékesítésével, eladásának ösztönzésével összefüggő, minden tevékenység, így a felugró ablakok alkalmazása is beletartozik. Az elsőfokú bíróság ítéletében pontosan rögzítette, hogy felperesek kommunikációjában mi tekinthető ügyleti döntésnek, amikor kifejtette, hogy a felperesek kereskedelmi gyakorlata két aktív választási gombot kínált, és ezek mindenképpen ügyleti döntésnek tekintendők, azon tájékoztatást követően is, hogy »Figyelem, ez egy megismételhetetlen egyszeri ajánlat, ha lejár az idő, ez az ablak eltűnik!«. A fogyasztó egyik döntése, hogy »Köszönöm nem érdekel«, a másik döntése pedig, hogy »Kosárba rakom«. A Kúria ezzel kapcsolatban arra mutat rá, hogy a »Kosárba« kattintás már egy ügyleti döntés, ha utóbb mégsem rendel a fogyasztó, ez már egy újraértékelés, újragondolás, újabb döntés. A felperesi álláspont elfogadása esetén olyan, hogy ügyleti döntés nem is volna akkor, ha – ahogy az interneten az szokásos – utóbb el lehet állni a vásárlástól» (Indokolás [60]–[61]).
- [24] A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a Kfv.III.38.283/2018/12. számú határozat indokolásának idézett szövegéből – szemben a panaszban foglaltakkal – nem következik, hogy online értékesítés esetén kizárólag a termék virtuális kosárba helyezése (a „Kosárba rakom” gomb megnyomása) minősül az Fttv. 2. § h) pontja szerinti ügyleti döntésnek, ilyen megállapítást a határozat nem tartalmaz. Hangsúlyozza a Panasz Tanács, hogy a felhívott ügyben a felperesek a fellebbezésükben arra hivatkoztak, miszerint az ügyleti döntés a vásárlás befejezésével, azaz a kosár tartalmának véglegesítésével dől el, a felugró ablakok csupán a termék kosárba helyezését szolgálják. A vásárlónak a termék kosárba helyezését követően még lehetősége van tovább böngészni, törölni, sőt akár a teljes kosarat üríteni, illetve dönthet úgy is, hogy a terméket a kosárban hagyja, és egy későbbi időpontban vásárolja meg. Ezzel az érveléssel összefüggésben fejtette ki a Kúria, hogy a „Kosárba» kattintás is ügyleti döntés, ha pedig utóbb mégsem rendel a fogyasztó, az ugyancsak egy – újabb – döntés.
- [25] A hivatkozott határozat és a panasszal támadott közbenső ítélet az ügyleti döntés mibenlétét nem értelmezte, illetve értékelte eltérően. Mindkét határozat egyezően mutatott rá arra az elvi megfontolásra, hogy az ügyleti döntés egy folyamat, a kereskedelmi gyakorlat jogszerűségének pedig e folyamat egésze alatt fenn kell állnia. A panasszal támadott közbenső ítélet alapjául szolgáló jogerős ítélet a jogértelmezés során éppen a Kfv.III.38.283/2018/12. számú határozatban foglaltakból indult ki, ezt követően pedig – az adott ügy egyedi tényállásának megfelelően – vizsgálta, hogy a fogyasztók ügyleti döntésének folyamatában miként értékelhető a felperes kereskedelmi gyakorlata (jogerős ítélet indokolás [87]–[88], panasszal támadott közbenső ítélet indokolás [57]).
- [26] A Jogegységi Panasz Tanács kiemeli, hogy a jogegységi panasz eljárásban nem általában vizsgálja a panasszal támadott határozat jogszerűségét, és nincs lehetőség a jogerős ítélettel szembeni megismételt, illetve újabb jogi érvek érdemi értékelésére sem. Emiatt a felperesnek a panasszal támadott közbenső ítélet indokolását sérelmező előadását nem vehette figyelembe.
- [27] A másik határozat, amellyel összefüggésben a felperes eltérésre hivatkozott, a Kfv.II.37.243/2021/11. számú határozat volt. E körben az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontjára és az ingyenesség mikénti értelmezésére utalt, kiemelve a határozat indokolásának [62] és [81] bekezdéseit, valamint a panasszal támadott közbenső ítélet indokolásának [78] bekezdését.
- [28] Az Fttv. 6. § (1) bekezdése szerint megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely valótlan információt tartalmaz, vagy valós tény – figyelemmel megjelenésének valamennyi körülményére – olyan módon jelenít meg, hogy megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtéveszse a fogyasztót az alábbiak közül egy vagy több tényező tekintetében, és ezáltal a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas: c) az áru ára, illetve díja, az ár, illetve díj megállapításának módja, különleges árkedvezmény vagy árelőny megléte.
- [29] A Kfv.II.37.243/2021/11. számú határozat alapjául szolgáló ügyben egy közösségi média platform által folytatott kereskedelmi gyakorlat tisztességtelenségét amiatt állapította meg a hatóság, mert a fogyasztóknak ugyan nem kellett díjat fizetniük a szolgáltatás igénybevételéért, de felhasználói aktivitásukkal és adataikkal üzleti hasznot hajtottak a vállalkozásnak. A kúriai határozat indokolása szerint „az alperes maga is elismerte, hogy saját értelmezése kiterjesztő. A Kúria elfogadja a kiterjesztő értelmezést annyiban, hogy ingyenesség alatt a szöveg kontextusától függően akár nem csak pénzbeli, de más a fogyasztói döntést befolyásoló, azaz valamilyen azonosítható érdemi – ugyanakkor nem a szolgáltatás immanens természetéből adódó nyilvánvaló (pl. ingyenes hirdetésből élő offline újság) – hátrányt lehet »elleniszolgáltatásnak« és akár a szolgáltatás áráként is értelmezni. Ugyanakkor az eljáró bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes jogértelmezése átlépi a jogalkalmazói

- kereteket, és jogszabály-módosítás nélkül nem lehet a »ár/díj/árkedvezmény« fogalmába beletartozónak értékelni a fenti feltételeknek meg nem felelő »ellenszolgáltatást.« Elvi élel rögzítette, hogy „az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontja alkalmazásában, áru ára vagy díja alatt (áru alatt értve a szolgáltatásokat is) a pénzügyi ellenszolgáltatáson túl minden olyan, a fogyasztónak hátrányt okozó ellenszolgáltatást is érteni kell, amely hátrány az áru természetéből immanens módon nem következik, közvetlenül hat, és szignifikáns, tehát ügyleti döntés befolyásolására érdemben képes vagy arra alkalmas” (Indokolás [62], [81]).
- [30] A Jogegységi Panasz Tanács rámutat, hogy a hivatkozott határozat kifejezetten a személyes adatoknak célzott hirdetésekre való használatra átadását vizsgálta, és arról mondta ki, hogy az a fogyasztó részéről nem tekinthető olyan ellenszolgáltatásnak, amely az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontja alá tartozna. Vizsgálódása során azt a kérdést járta körül, hogy ellenszolgáltatásnak tekinthető-e a nem pénzbeli hátrány, s ennek mentén fogalmazta meg a fentebb idézett szempontrendszert. Ezzel szemben a panasszal támadott határozat alapjául szolgáló ügyben a hatóság és a bíróság is egyértelműen pénzbeli hátrány felmerülését róta a felperes terhére, nevezetesen, hogy az ingyenes lemondással kínált szállás esetében nem nyújtott tájékoztatást arról, hogy az ingyenes lemondás árát a szállás árába beépítették. Így a konkrét esetre a hivatkozott határozat elvi tartalma nem vonatkoztatható.
- [31] A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál ezúttal is először azt kell megállapítani, hogy a hivatkozott határozat valóban összevethető-e a panasszal támadott határozattal. A jogértelmezések összehasonlítása nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok egyrészt konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, másrészt ezt csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között teheték meg. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás-azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Nem sérül a jogegység követelménye, ha az ítélező tanács nem követi az eltérő ténybeli és jogi megítélésű ügyekben alkalmazott jogértelmezési módszereket.
- [32] A Kúria a panasszal támadott ítélet indokolásának [55]–[56] bekezdéseiben részletesen foglalkozott a felperes által a Kfv.II.37.243/2021/11. számú határozattal összefüggésben felvetett szempontokkal, amikor kifejtette: „a hivatkozott döntés a jelen ügygel nem analóg, mert az adatátadás, adatkezelés, adatszolgáltatás aspektusából vizsgálta az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontját (...). Releváns jelentősége a jelen ügy szempontjából annak van, hogy az ingyenesség világos és egyértelmű jelentéstartalmat hordoz, az átlagfogyasztótól pedig nem várható el, hogy egy adott reklám tartalmában kételkedjen, annak valóság tartalmával ellentétes körülményeket keresse, kutassa (Kfv.III.37.020/2014/5.). Az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pont sérelméhez elegendő a kereskedelmi gyakorlat arra való alkalmassága, hogy a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készítse, amelyet egyébként nem hozott volna meg. Az ár a fogyasztó számára a versenyző kínálatok közötti választás során az eligazodást jelentő legfontosabb mérce, amelyhez közvetlenül kötődik az is, hogy a fogyasztók orientálódása során nemcsak az adott áru tényleges fogyasztói ára, hanem a számukra biztosított megtakarítás, kedvezmény feltüntetése is jelentős befolyásoló tényező lehet. A felperes kereskedelmi kommunikációja nem volt egyértelmű, nem volt világos, a fogyasztó nem tudott pontos képet alkotni az ingyenes lemondással hirdetett szolgáltatás mibenlétéről, az a fogyasztó számára nyilvánvalóan egyfajta árkedvezmény formájában jelent meg, nem kellett szükségszerűen annak az ismeretnek a birtokában lennie, hogy habár a foglalás lemondásának nincs díja, de az ilyen opcióval hirdetett ingyenes foglalás kedvezménye a szoba árába kerül beépítésre. (...) A felperes ingyenes lemondás lehetőségére vonatkozó kereskedelmi kommunikációja a valós tény, azaz, hogy lemondás esetén a fogyasztónak nem kell fizetnie semmit, megtevesztő módon tartalmazta, mivel a felperes nem tette egyértelművé, hogy a lemondás díja a szállás árába került beépítésre és az ingyenes lemondás nélkül azonos kondíciókkal bíró szállás kedvezőbb áron elérhető.”
- [33] Leszögezi tehát a Jogegységi Panasz Tanács, hogy alaptalan volt a jogegységi panasz kifogása, miszerint a felülvizsgálati eljárásban is hivatkozott eltéréseket a panasz tárgyává tett közbenső ítélet nem orvosolta, ugyanis tényleges jogértelmezési és – alkalmazási eltérés hiányában erre sem szükség, sem jogszabályi lehetőség nem volt. A panaszos felperes által megjelölt „eltérések” a felhívott ítéletek lényeges tényállásbeli különbözőségeiből adódtak, az pedig, hogy a jogszabályi háttere valamennyi vizsgált ügynek azonos volt, nem teremtett alapot a tényállás-adekvát jogértelmezés eltérőség alapú megkérdőjelezésére.
- [34] Ismételt hangsúlyozza a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a jogegységi panasz eljárásban az ítélező tanács által megállapított tényeket és önmagában a jogértelmezés helytállóságát nem bírálhatja felül, mivel ez az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot. A vizsgálat csak már közzétett és az ítélező tanács által meghozott döntések jogkérdésben való, a panasz által állított eltérésére kell, hogy szorítkozzon. Így a panasz eljárásban nem értékelhette újra az ügy tényállását, nem minősíthette újra a felperes által reklámozott ingyenes lemondási opciót.
- [35] A kifejtettre tekintettel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a panasszal támadott ítélet és a panaszban hivatkozott határozatok között a felvetett jogkérdésekben eltérés nem állapítható meg, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Záró rész

- [36] A panasz alaptalanságára tekintettel a jogegységi panasz eljárásnak az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű, megfizetett illetékét a panaszosnak kell viselnie a Bszi. 41/C. § (2) bekezdés i) pontja folytán alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 83. § (1) bekezdése alapján. A jogegységi panasz eljárás illetéke az Itv. 50. § (1)

bekezdése szerint 70 000 forint, mivel a jogegységi panasz közbenső ítélet ellen irányult. A panaszos ezért az Itv. 80. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján az általa megfizetett 3 500 000 forint illetékösszegeből a szükségtelenül megfizetett 3 430 000 forint különbözet visszatérítését kérheti az adóhatóságtól.

- [37] Az ellenérdekű fél a panasz eljárásban költséget nem igényelt, ezért e tárgyban rendelkezni nem kellett.
- [38] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. október 24.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Fekete Ildikó előadó bíró helyett, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Harter Mária s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.050/2022/3. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes 2022. október 6-án a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt nyújtott be a Kúria Pfv.IV.20.100/2022/5. számú határozata ellen. Álláspontja szerint a Kúria jogegységi panasszal támadott határozata jogkérdésben eltér a Kúria Birósági Határozatok Gyűjteményében közzétett, Pfv.IV.21.217/2021/5. számú határozatától. A Bszi. 41/D. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján kérte a panasszal támadott határozat hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A jogegységi panasz benyújtását megelőző eljárásban a felperes 2020. május 27. napján közérdekű adatigényléssel élt az alperessel szemben, majd 2020. július 10-én keresetlevelet terjesztett elő a Fővárosi Törvényszéken.
- [4] A Fővárosi Törvényszék 62.P.22.906/2020/10. számú határozatával elutasította a keresetet. A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéletábrla 8.Pf.20.571/2021/10. számú jogerős ítéletével megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, kötelezte az alperest a közérdekű adatok kiadására. A jogerős ítélettel szemben az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyet elbírálva a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú határozatot helyben hagyta.
- [5] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c*) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [6] A jogegységi panaszt előterjesztő felperes jogegységi panaszában úgy nyilatkozott, hogy „Az eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban Itv.) 57. § (1) bekezdés *o*) pontja értelmében tárgyi illetékmentes.”
- [7] Az Itv. 57. § (1) bekezdésének *o*) pontja értelmében tárgyi illetékmentes a polgári és közigazgatási ügyekben a személyes adatok védelmével, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságával összefüggésben indított per. A panasszal támadott Pfv.IV.20.100/2022/5. számú határozat rögzítette, hogy az eljárás az Itv. hivatkozott szakasza alapján illetékmentes, ezért a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 96. § (1) bekezdése és a 102. § (6) bekezdése alapján az illetéket az állam viseli. A panaszos erre alapozva nem fizette meg a jogegységi panasz eljárás illetékét, és nem nyújtott be költségkezdvezményre vonatkozó kérelmet.
- [8] Az Itv. 57. § (1) bekezdés *o*) pontja alapján a tárgyi illetékmentesség nem a jogegységi panasz eljárásra, hanem a polgári és közigazgatási ügyekben a személyes adatok védelmével, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságával összefüggésben indított perre, azaz a polgári vagy a közigazgatási peres eljárásra vonatkozik.
- [9] A jogegységi panasz eljárás önálló, a megelőző peres eljárástól elkülönülő eljárás, nem feleltethető meg az Itv.-ben említett polgári vagy közigazgatási pernek. A jogegységi panasz eljárás a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c*) pontja értelmében illetékköteles. A jogalkotó az Itv.-ben külön nevesítette azokat az eseteket, amelyekben kifejezetten a jogegységi panasz eljárásra kiterjedően az illeték megfizetése alól mentességet kívánt biztosítani. Ilyen rendelkezés az Itv. 57. § (1) bekezdés *a*) pontja, amelynek alapján illetékmentes a polgári és közigazgatási ügyekben az eljárás, ha a bíróság az eljárást (ideértve a fellebbezési és a felülvizsgálati és jogegységi panasz eljárást is) megindító beadványt visszautasítja, vagy az eljárást a Pp. 259. §-ában foglalt okokból megszünteti.
- [10] A Kúria következetes gyakorlata értelmében a jogegységi panasz eljárás sui generis jogorvoslati eljárás, az nem az alapeljárás folytatása. A jogegységi panasz előterjesztőjének ezért a panasz benyújtásakor vagy le kell rónia a szükséges eljárási illetéket, vagy megfelelő költségkezdvezmény engedélyezése iránti kérelmet kell előterjesztenie. Hiánypótlási felhívás kibocsátásának a jogegységi panasz eljárásban e körben sincs helye. (Jpe.I.60.017/2022/4.; Jpe.I.60.021/2022/3.; Jpe.I.60.033/2022/3.)
- [11] A Kúria tárgyi illetékmentességgel összefüggésben foglalt állást a Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozatában. A hivatkozott jogegységi panasz határozat rögzítette, hogy az alapeljárásban alkalmazott szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 16. §-a,

- amely a közigazgatási perre tárgyi illetékmentességet ad, a jogegységi panasz eljárásra nem vonatkozik.
- [12] A kifejettékre figyelemmel a panaszt nem illeti meg a jogegységi panasz eljárásban a peres eljárásokra vonatkozó tárgyi illetékmentesség, ezért tekintettel arra, hogy az eljárás illetékét nem fizették meg, a Kúria a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c*) pontja alapján a jogegységi panaszt – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasította.

Záró rész

- [13] Az eljárás az Itv. 57. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján illetékmentes.
- [14] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. november 7.

Dr. Patyi András s.k. a tanács elnöke,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,
Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró,
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró,
Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró,
Molnár Ferencné dr. s.k. bíró,
Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró,
Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró,
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró,
Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró,
Dr. Tóth Kincső s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.056/2022/3. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a VI. rendű terhelt jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] Az alapügy VI. rendű terheltje (a továbbiakban: panaszos) a Kúria Bfv.I.274/2021/14. számú végzésével szemben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő, amelyben arra kérte a Kúriát, hogy a támadott határozatot helyezze hatályon kívül, és a Kúriát utasítsa új eljárásra és új határozat hozatalára. Álláspontja szerint a Kúria ítélete tartalmában eltér a Kúria a BH 2020.10.292., BH 2019.7.197. és BH 2018.2.40. számú eseti döntésektől, valamint a Kúria Bfv.148/2021/11. számú precedensképes határozatától. A panaszos kérte a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.II.563/2019/34. számú ítélete végrehajtásának felfüggesztését, mert érvelése szerint a jogegységi panasz eljárás kihatással van a Kúria támadott határozatára, amely a Szegedi Ítéltábla ítéletét hatályában fenntartotta.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdésének *d*) pontja szerint, a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az elkészt.

- [4] A panaszos a Kúria támadott határozatát 2022. július 6. napján vette át. A jogegységi panasszal egyidejűleg a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) szabályainak alapulvételével 2022. október 24-én kelt igazolási kérelmet is előterjesztett, mert 2022. július 25. napján már előterjesztette a jogegységi panaszt, azt az ÁNYK rendszer beküldöttként jelölte meg, azonban igazolás arról nem érkezett. 2022. október 19. napján a Kúria Kezelőirodájától érdeklődésére azt a tájékoztatást kapta, hogy a jogegységi panaszt nem iktatták, így a panaszos az igazolási kérelemmel együtt ismét előterjesztette a jogegységi panaszt, amely 2022. október 25. napján érkezett a Kúriára.
- [5] A Bszi. 41/C. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a jogegységi panasz eljárás lefolytatása során a polgári perrendtartásról szóló törvény mely szabályait kell megfelelően alkalmazni. A Bszi. utaló szabálya a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényre (a továbbiakban: Pp.) vonatkozik és nem a Be.-re, így a Be. alapján előterjesztett igazolási kérelem nem vehető figyelembe a jogegységi panasz eljárásban. Megjegyzendő, hogy a Pp. szabályai közül sem alkalmazandóak a mulasztásra és annak igazolására vonatkozó szabályok, sőt, a Bszi. a visszautasítási okok körében rögzíti a hiánypótlási felhívás kiadásának mellőzését. Mindezek alapján a Kúriára 2022. október 25. napján érkezett jogegységi panasz elkésztett, mert a Bszi. 41/C. § (1) bekezdése alapján a jogegységi panasz a támadott határozat közlésétől számított 30 napon belül terjeszthető elő. A mulasztás igazolására sem a Bszi., sem a Pp. jogegységi panasz eljárásban alkalmazandó szabályai nem adnak lehetőséget, így a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *d*) pontja alapján a jogegységi panasz visszautasításának van helye.
- [6] A Jogegységi Panasz Tanács már korábban megállapította, hogy „[a] jogegységi panasz visszautasítását egyetlen, törvényben rögzített visszautasítási ok is indokolttá teszi [...]” (Jpe.I.60.001/2020/2. [20]). A fenti részletes, visszautasítást megalapozó okfejtést követően a Jogegységi Panasz Tanács a következőkre mutat rá.
- [7] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *e*) pontja szerint a jogegységi panasz visszautasításának van helye, ha az a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján került előterjesztésre, de a felülvizsgálati kérelemben az előterjesztő nem hivatkozott a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre. A panaszos a felülvizsgálati indítványában a Be. közelebbről meg nem jelölt kommentárját idézi a Be. 431. §-hoz. Ezen kívül abban egyetlen kúriai határozatot említ, a Kúria 2021. május 18. napján kelt Bfv.I.1266/2020/11. számú végzését, amelyre azonban a jogegységi panaszban nem hivatkozik (BH számon szerepeltetve sem). Emiatt a jogegységi panasz visszautasításának a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *e*) pontja alapján is helye van.
- [8] Megjegyzi a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a jogegységi panaszban hivatkozott határozatok (a BH 2020.10.292.; BH 2019.7.197. és BH 2018.2.40. számú eseti döntések, valamint a Kúria Bfv.148/2021/11. számú határozata) közül a BH 2020.10.292.; BH 2019.7.197. és BH 2018.2.40. számú eseti döntések mindegyikére igaz, hogy azokat a Kúria 2012. január 1. után hozta, így a Bszi.-ben írt konjunktív feltételek ezen részének

megfelelnek. A feltétel másik részének ugyanakkor nem tesznek eleget, mivel a jelzett határozatokat BH számon tették közzé és nem a Bíróági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY-ben). Valamennyi jelzett kúriai határozat a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyező végzés. A hatályon kívül helyező határozatok BHGY-ban való közzététele csak a Bszi. 2021. január 1-jétől hatályos módosítása nyomán kötelező. E határozatokat tehát a meghozatalukkor hatályos szabályok szerint nem kellett közzétenni. A jogegységi panaszban megtalálható határozatok közül a Kúria Bfv.148/2021/11. számú határozatával szemben nem áll fenn a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *f*) pontjában írt visszautasítási ok, azonban erre a határozatra a panaszos a felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott, amely a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján előterjesztett jogegységi panasz érdemi elbírálásához szükséges lett volna.

- [9] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *d*) és *e*) pontja alapján a jogegységi panaszt – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasította.
- [10] A Jogegységi Panasz Tanács megállapítja, hogy a jogegységi panaszban kért, Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.II.563/2019/34. számú ítélete végrehajtásának felfüggesztése nem indokolt, tekintettel arra, hogy a jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.

Záró rész

- [11] A jogegységi panasz visszautasítása folytán illetékfizetési kötelezettség nem merült fel az Itv. 57. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján.
- [12] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. november 14.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke
Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

I. Járművezetés ittas állapotban bűncselekmény elkövetése esetén járművezetéstől eltiltás kiszabásának mellőzésére csak különös méltánylást érdemlő okból kerülhet sor. Anyagi jogi törvénysértést eredményez, ha a bíróság más okból mellőzi e büntetési nem kiszabását [Btk. 55. § (2) bek.; Be. 649. § (1) bek. b) pont].

II. A Kúria felülbírálati és döntési jogköre a felülvizsgálati eljárásban a törvénysértés kiküszöbölésére terjed ki. Ezért a kötelezően alkalmazandó büntetési nem kiszabásának elmulasztása esetén a felülvizsgálati eljárásban nem szabhat ki olyan büntetést, aminek a mellőzése a jogerős ítéletben nem sértett kötelező anyagi jogi szabályt [Be. 662. § (6) bek. b) pont].

- [1] A járásbíróság a 2021. augusztus 3-án kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki járművezetés ittas állapotban vétségében [Btk. 236. § (1) bek.], és ezért őt 1 évre próbára bocsátotta.
- [2] Az elsőfokú ítélet ellen az ügyészség a terhelt terhére, pénzbüntetés és közúti járművezetéstől eltiltás kiszabása végett jelentett be fellebbezést. A fellebbezést elbírálva a másodfokon eljáró törvényszék a 2021. november 17-én kelt végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2021. július 2-án 08 óra 30 perc körüli időpontban legalább 3 cl Unicumot elfogyasztott, majd 2021. július 2. napján 21 óra 10 perc körüli időpontban személygépkocsijával, abban lányát és unokáját utasként szállítva, a b.-i vasútállomás parkolójából az onnan kb. 3 km távolságra, a vasútállomás környékén lévő szálláshelyére indult. A vádlott a rendőri intézkedésig 1,5 km távolságot tett meg.
- [4] A terhelt 2021. július 2-án 21 óra 13 perckor B.-n, a H. utcában igen enyhe fokú ittas állapotban vezette a tulajdonát képező Suzuki típusú személygépkocsit, amikor az F.-i Rendőrkapitányság járőrei közúti ellenőrzés céljából megállították. A rendőrajárőrök a vádlottal szemben 2021. július 2-án 21 óra 14 perckor Lion Alcolmeter 500 típusú alkoholtesztet alkalmaztak, amelynek – 0,30 mg/l – eredménye alapján őt a B.-i Rendőrsre hiteles légalkoholmérésre előállították.
- [5] A vádlottal szemben alkalmazott Dräger Alcotest 7110 H típusú hitelesített légalkoholmérő készülék első alkalommal – a 2021. július 2-án 21 óra 29 perckor megkezdett mérés során – 0,26 mg/l, második alkalommal – a 2021. július 2-án 22 óra 02 perckor megkezdett mérés során – 0,22 mg/l értéket mutatott. A vádlott szervezetében a járművezetésekor 0,25 mg/l értéknél nagyobb érték előidézésére alkalmas szeszes ital fogyasztásából származó alkohol volt.
- [6] A vádlott B, Mgv, T (traktor), F, Kerti traktor, K, AM kategóriákra érvényes vezetői engedélyét a rendőrajárőrök a helyszínen elvették.
- [7] A vádlott cselekményével megszegte a KRESZ 4. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt szabályt, amely szerint járművet az vezethet, akinek a szervezetében nincs szeszes ital fogyasztásából származó alkohol.
- [8] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a megyei főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a terhelt terhére, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontjában meghatározott okból, a Btk. más szabályát sértő, törvénysértő büntetés kiszabása, a járművezetéstől eltiltás mellőzése miatt. Indítványozta, hogy a Kúria a próbára bocsátást mellőzve a terhelttel szemben szabjon ki pénzbüntetést és közúti járművezetéstől eltiltást.
- [9] Az indítvány indokolása szerint a járásbíróság ítélete [16] bekezdésében azt állapította meg, hogy vádlott ittasságának fokára, kifogástalan közlekedési előéletére, a vádlott személyében rejlő társadalomra veszélyességre és a megtett távolságra figyelemmel – különös méltánylást érdemlő ok hiányában – sem tartotta szükségesnek a bíróság a büntetés céljának eléréséhez büntetés kiszabását, a Kúria 38. BK véleményében kifejtettek alapján járművezetéstől eltiltás alkalmazását. A járásbíróság a járművezetéstől eltiltás kiszabását különös méltánylást érdemlő ok hiányában, a terhelt javára megállapított enyhítő körülményekre tekintettel mellőzte.
- [10] A törvényszék végzésében nem változtatta meg a járásbíróság indokolását, és nem mellőzte a különös méltánylást fennálló ok hiányára vonatkozó megállapítást.
- [11] A Btk. 55. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel az ittas állapotban elkövetett járművezetés esetén a járművezetéstől eltiltás kiszabása különös méltánylást érdemlő eset hiányába kötelező, különös méltánylást érdemlő eset hiányában, más okból, annak mellőzésére nincs jogszabályi alap, az törvénysértő.
- [12] Mindezek alapján a megyei főügyészség arra tett indítványt, hogy a Kúria a járásbíróság ítéletét és a törvényszék végzését változtassa meg, a terheltet pénzbüntetésre és közúti járművezetéstől eltiltásra ítélje, a pénzbüntetés meg nem fizetése esetére rendelkezzen annak átváltoztatásáról.
- [13] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt indokaival egyetértve fenntartotta.
- [14] A terhelt és védője az indítványra nem tett észrevételt.
- [15] A felülvizsgálati indítvány – az alábbiak szerint – alapos.
- [16] Az ügyészség jogosult a terhelt terhére felülvizsgálati indítványt előterjeszteni [Be. 651. § (1) bek.], azt pedig a jogerős ügydöntő határozat közlésétől számított hat hónapon belül terjesztheti elő [Be. 652. § (3) bek.]. Jelen ügyben az ügyészséggel 2021. december 16-án elektronikus úton közölt végzéssel szemben az indítványt az ügyészség 2022. március 21-én terjesztette elő, így az joghatályos.
- [17] A felülvizsgálati indítvány a terhelt terhére irányul. A Be. 660. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt tanácsulésen bírálja el,

- kivéve, ha a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül az ügy nyilvános ülésen való elbírálását indítványozza [Be. 660. § (2) bek. a) pont]. A felülvizsgálati indítványt a terhelt 2022. május 31-én, a védő pedig 2022. május 19-én átvette, de a kézbesítéstől számított nyolc napon belül, és azt követően egyikük sem indítványozta nyilvános ülés tartását [Be. 660. § (2) bek. a) pont]. A Kúria eljáró tanácsának elnöke sem tartotta szükségesnek nyilvános ülés tartását [Be. 660. § (2) bek. b) pont], ezért a Kúria tanácsulésen bírálta el a felülvizsgálati indítványt.
- [18] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulata alapján felülvizsgálatnak van helye akkor, ha a büntetőjog más szabályának megsértése miatt szabtak ki – a *ba*) alpont szerint – törvénysértő büntetést, illetőleg – a *bb*) alpont szerint – törvénysértő intézkedést.
- [19] Jelen ügyben a bíróság jogerős ítéletében a terheltet járművezetés ittas állapotban vétségében [Btk. 236. § (1) bek.] mondta ki bűnösnek. A Btk. 55. § (2) bekezdése szerint a járművezetéstől el kell tiltani azt, aki járművezetés ittas állapotban vagy járművezetés bódult állapotban bűncselekményt követ el; különös méltánylást érdemlő esetben azonban a járművezetéstől eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.
- [20] Az ügyészség felülvizsgálati indítványában a járművezetéstől eltiltás ki nem szabását kifogásolta. Az indítvány a Btk. büntetéskiszabásra vonatkozó kötelező rendelkezésének megsértését sérelmezi, és ezért megfelel a hivatkozott felülvizsgálati ok feltételeinek, így érdemben elbírálható.
- [21] Általános érvennyel kimondható, hogy a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetés címén az olyan anyagi jogi szabály megszegése képez felülvizsgálati okot, amelynek alkalmazását a büntetés (intézkedés) meghatározása körében a törvény az ítélőbíró számára kötelezően előírja, avagy korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétele miatt az egyszerűsített felülvizsgálat (Be. XCIV. Fejezet) nem ad jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, másként szólva ilyen büntetést – illetve ilyen formában joghátrányt – a törvény nem ismer, nem tesz lehetővé.
- [22] Ez történik akkor is, ha a bíróság olyan büntetési nemet nem alkalmaz, amely az adott feltételek megléte esetén kötelezően kiszabandó. Ekként a büntetés olyan hiányban szenved, amelyre a törvény nem ad lehetőséget.
- [23] Ugyanakkor amennyiben egy büntetés kiszabását a törvény főszabályként ugyan előírja, de mellőzését – akár kivételes rendelkezéssel – lehetővé teszi, akkor az önmagában nem lehet felülvizsgálat tárgya, hogy a bíróság az arra vonatkozó, egyébként a bíró mérlegelésére bízott döntést indokoltan vagy indokolatlanul hozta-e meg.
- [24] Ennek megfelelően járt el például a Kúria a Bfv.II.345/2019/9. számú végzésében, amikor a kizárólag a járművezetéstől eltiltás mellőzésének indokolatlan voltát kifogásoló felülvizsgálati indítványt elutasította.
- [25] Ha azonban a bíróság a főszabályként kötelezően alkalmazandó büntetést nem a törvényben kivételt engedő, hanem más – a törvényben nem szereplő – okból nem szabja ki, a törvénysértés megvalósul, így ilyen esetben felülvizsgálatnak helye van (Kúria Bfv.II.1025/2019/5., Bfv.II.1230/2020/8.).
- [26] A jelen ügyben erről van szó. A Btk. 55. § (2) bekezdés második mondata járművezetés ittas állapotban elkövetése esetén a kötelezően alkalmazandó járművezetéstől eltiltás mellőzése kizárólagos okaként a különös méltánylást érdemlő esetet határozza meg.
- [27] Értelemszerűen az – a korábban írtak szerint – nem lehet felülvizsgálat tárgya, hogy a bíróság jogerős ítéletében különös méltánylást érdemlő okra alapította-e a szóban lévő büntetési nem mellőzését, és ha igen, az valóban megalapozza-e a járművezetéstől eltiltás mellőzését.
- [28] Jelen ügyben viszont az elsőfokú bíróság kifejezetten megjelölte, hogy különös méltánylást érdemlő ok nem merül fel a terhelt vonatkozásában (elsőfokú ítélet [16] bekezdés). A járművezetéstől eltiltás mellőzését azzal indokolta, hogy az a terhelt ittaságának fokára, kifogástalan közlekedési előéletére, a vádlott személyben rejlő társadalomra veszélyességre és a megtett távolságra figyelemmel – különös méltánylást érdemlő ok hiányában – sem szükséges a büntetés céljának eléréséhez. A fenti körülményeket enyhítő körülményként az elsőfokú bíróság már értékelte (elsőfokú ítélet 2. oldal [11] bekezdés), utóbb a [16] bekezdésben részben megismételte (ittasság fokára, kifogástalan közlekedési előélet, megtett rövid távolság), részben pedig összefoglalta (terhelt személyében rejlő társadalmi veszélyesség) azokat.
- [29] Az enyhítő körülmények azonban önmagukban nem tekinthetők egyúttal automatikusan különös méltánylást érdemlő körülménynek is; előbbieket a büntetés kiszabása körében, a büntetés nemének és mértékének meghatározása során értékelendők, míg utóbbi az elkövetés olyan sajátos körülménye (például – a cselekmény súlyának tükrében – a vezetésre indító váratlan és méltányolható ok vagy a terhelt életvitelében a járművezetéshez fűződő különös, meghatározó érdek), amely a járművezetéstől eltiltás mellőzésének indokoltságához vezethet.
- [30] A Btk. 55. §-ához fűzött miniszteri indokolás kifejezetten arra hivatkozik, hogy a törvény a járművezetéstől eltiltás alsó határát azért határozta meg az 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 59. § (1) bekezdésében írt legalább egy évnél jóval alacsonyabb, egy hónapi tartamban, mert az ittas járművezetés az alkoholos befolyásoltság mértékétől függetlenül bűncselekménynek minősül és amiatt kötelező a járművezetéstől eltiltás, ezért a bíróságnak szélesebb körben lesz lehetősége meghatározni az eltiltás tartamát. Ez is arra utal tehát, hogy az alkoholos befolyásoltság enyhe fokát, és ezzel összefüggésben nyilvánvalóan az egyéb büntetéskiszabási körülményeknek a terhelt javára eső voltát (alacsony megtett táv, kifogástalan közlekedési előélet) a törvényhozó a járművezetéstől eltiltás tartamának meghatározása során, nem pedig annak mellőzésével összefüggésben kívánta értékelni.
- [31] Az elsőfokú bíróság által a járművezetéstől eltiltás mellőzésének okaként megjelölt körülmények tehát nem tekinthetők a Btk. 55. § (2) bekezdése szerinti különös méltánylást érdemlő oknak, és az elsőfokú

- bíróság – amint azt kifejezetten ki is nyilvánította – maga sem tekintette annak.
- [32] A másodfokú bíróság sem mellőzte az elsőfokú bíróságnak a különös méltánylást érdemlő ok hiányára vonatkozó megállapítását. Indokolásában – annak ellenére, hogy a fellebbezés kifejezetten a járművezetéstől eltiltás kiszabására is irányult – e büntetési nem alkalmazásával, illetve a különös méltánylást érdemlő ok kérdésével egyáltalán nem foglalkozott, hanem csupán azt fejtette ki, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a büntetési célok elérése érdekében megfelelő joghátrányt választott, amikor a terheltet próbára bocsátotta. A törvényszék kiemelte, hogy az idősebb életkorú terhelt büntetlen előéletű, személyi körülményei kedvezőek, közlekedési előélete kifogástalan, a légalkohol koncentrációja igen alacsony mértékű, alkoholfogyasztása alkalmi jellegű volt, mely körülményekre tekintettel alaposan feltehető, hogy a büntetési célok a büntetés kiszabásának próbaidőre történő elhalasztása mellett is elérhetők, s az intézkedés tartamának felemelését sem tartotta indokoltnak (másodfokú ítélet [8] bekezdés).
- [33] Összességében tehát az elsőfokú ítélet kifejezetten, a másodfokú döntés pedig az abban foglaltakkal egyetértve úgy foglalt állást, hogy a jelen ügyben a különös méltánylást érdemlő ok nem tárható fel a terhelt vonatkozásában; a járművezetéstől eltiltás mellőzésének oka az volt, hogy a büntetési célok – a próbára bocsátás alkalmazásával – enélkül is megvalósulnak.
- [34] A Kúria tehát nem az eljáró bíróságok mérlegelését vizsgálta a különös méltánylást érdemlő ok fennállása tekintetében, hiszen az elsőfokú és ezzel egyetértve a másodfokú bíróság is megállapította, hogy ilyen a terhelt tekintetében nem állapítható meg; hanem azt, hogy a járművezetéstől eltiltás mellőzése sérti-e a Btk. 55. § (2) bekezdés első mondatában foglalt és ekként a második mondatban írt kivétellel nem érintett, kötelező szabályát.
- [35] A járművezetés ittas állapotban bűncselekményének elkövetése esetén nincs jogszabályi alap a – különös méltánylást érdemlő körülmény hiányában kötelező – járművezetéstől eltiltás mellőzésére, s ezt az sem teszi lehetővé, hogy e kötelező büntetés helyett egy azzal össze nem egyeztethető más, a törvénynél fogva nem kötelezően alkalmazandó joghátrány – jelen esetben próbára bocsátás – került kiszabásra a bíróság által. A Btk. 33. § (1) bekezdés *f*) pontja szerint a járművezetéstől eltiltás büntetés, melynek kiszabása – különös méltánylást érdemlő ok hiányában és ekként jelen esetben is – a Btk. 55. § (2) bekezdése alapján kötelező. A próbára bocsátás a Btk. 63. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján intézkedés, mely a (2) bekezdés szerint önállóan, büntetés helyett alkalmazható, ekként mellette büntetés – így a járművezetéstől eltiltás – nem szabható ki.
- [36] Következésképp a Kúria a jogerős ítélet anyagi jogszabálysértő voltát akként küszöbölte ki, hogy a törvény szerint kötelező büntetési nemet alkalmazta, az azzal össze nem egyeztethető intézkedést pedig mellőzte.
- [37] Ugyanakkor – és ebben eltért a Bfv.II.1230/2020/8. számú határozatától – a pénzbüntetés kiszabására nem látott lehetőséget. A Kúria felülbírálati és döntési jogköre a felülvizsgálati eljárásban a törvénysértés kiküszöbölésére terjed ki. Jelen esetben a bíróság jogerős ítéletében a járművezetéstől eltiltás alkalmazásának mellőzése miatt törvénysértő büntetést szabott ki (illetve helyette törvénysértő intézkedést alkalmazott), azonban a pénzbüntetés mellőzésével nem sértett kötelező szabályt. A járművezetéstől eltiltás önállóan is kiszabható, ekként a Kúria annak pótlásával a törvénysértést már orvosolta.
- [38] Megjegyzi a Kúria, hogy szintén anyagi jogszabálysértést jelent, ha a bíróság jogerős ítéletében egyidejűleg alkalmaz próbára bocsátást és szab ki járművezetéstől eltiltást. Következetes és töretlen a gyakorlata abban, hogy ilyen esetben a törvénysértést a próbára bocsátás mellőzésével küszöböli ki; fel sem merül azonban a próbára bocsátás helyett és a járművezetéstől eltiltás mellett más büntetési nem, így akár pénzbüntetés kiszabása; az előterjesztett ügyési indítványok sem irányultak arra. Az ettől való eltérésre a jelen joghelyzetben sincs alap (Kúria Bfv.II.55/2022/8., Bfv.III.1536/2017/7., Bfv.II.1237/2017/6., Bfv.II.1306/2017/4., Bfv.II.441/2017/4., Bfv.II.704/2016/4., Bfv.II.1005/2015/5., Bfv.II.803/2015/10., korábban: BH 2012.279., BH 2012.113., EBH 2011.2390.).
- [39] A Kúria ezért – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak helyt adott; a megtámadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján megváltoztatta és maga hozott a törvénynek megfelelő határozatot.
- [40] Ennek során mellőzte a próbára bocsátásra vonatkozó rendelkezést és a terheltet az alapügyben eljáró bíróságok által feltárt bűnösségi körülményekre is figyelemmel, a Btk. 55. § (2) bekezdés első mondata alapján közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. A tartam meghatározás során ugyancsak a fentebb már idézett, az alapeljárás során feltárt körülményekre volt figyelemmel és azok alapján jutott arra a következtetésre, hogy a büntetési célok eléréséhez a Btk. 56. § (3) bekezdésében meghatározott keret alsó határa felé közelítő tartamú, közúti járműfajta korlátozott járművezetéstől eltiltás szükséges és egyben elégséges.
- [41] A terhelt vezetői engedélyét a helyszínen elvették, majd a kormányhivatal a 2021. augusztus 11. napján kelt határozatával, a terhelttel szemben vezetési jogosultságának szüneteltetése a büntetőeljárás jogerős befejezéséig ügyében indított eljárást megszüntette és elrendelte vezetői engedélyének visszaadását. A jogosítvány elvételétől a visszaadásáig terjedő időt a Kúria a Btk. 56. § (2) bekezdése alapján a büntetés tartamába beszámította.
- [42] Egyebekben a jogerős marasztaló ítéletet nem érintette, hanem azt – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján – hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.399/2022/5.)

2I. A Btk. elkövetéskor hatályos 410. § a) pontjának **2** helyes értelmezése szerint a bennfentes kereskedelem büntettének elkövetője az ügyletet maga köti (saját nevében), akár saját, akár más javára. A Btk. 410. § b) pontjában írt esetben az elkövető megbízást ad az ügylet megkötésére, ami valójában azt jelenti, hogy egy felbujtásszerű cselekmény válik önálló tettesi magatartássá. Emiatt ebben az esetben a bűncselekmény befejezettségéhez nem szükséges az ügylet megkísérlése sem, ahhoz a megbízás elegendő. Értelemszerűen a megbízásra irányuló ajánlattétel már kísérlet lehet.

A Btk. 410. § b) pontjában írt bűncselekmény miatt felel az ügyletkötésre történő megbízás adója. Amennyiben az ügyletkötésre megbízott számára is ismert a felhasznált információ bennfentes jellege, a megbízó a Btk. 410. § b) pontja, az ügylet megkötője a Btk. 410. § a) pontja szerint tettesként felel. Amennyiben az információ bennfentes jellegét a megbízó nem tárja fel a megbízott előtt és az számára más forrásból sem ismert, ez utóbbi büntetőjogi felelőssége értelemszerűen nem állapítható meg [Btk. 410. § a), b) pont].

II. Abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el bűncselekményt, a bíróságot nem köti a közigazgatási eljárásban hozott határozat, illetve az abban megállapított tényállás. Ekként törvényileg rendezett, ha különböző eljárások találkoznak, ezáltal biztosított (védtett), hogy ne legyen egyazon magatartásból kétféle valóságigényű megállapítás.

Ehhez képest a büntetés kiszabás, szankcionálás körében figyelembe vehető, veendő az egyazon személyre egyazon magatartás miatt megállapított jogkövetkezmények terhe [Be. 7. § (5) bek.].

- [1] A törvényszék a 2020. június 19. napján meghozott ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki bennfentes kereskedelem büntettében [Btk. 410. § b) pont]. Ezért 100 napi tétel pénzbüntetésre ítélte, egy napi tétel összegét 500 000 forintban állapította meg, így mindösszesen 50 000 000 forint pénzbüntetés szabott ki. A pénzbüntetés megfizetésére 20 havi részletfizetést engedélyezett. Rendelkezett továbbá a pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak fogházban végrehajtható szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva az ítéletábrla mint másodfokú bíróság a 2021. március 4. napján jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelt terhére rótt cselekményt a Btk. 410. § a) pontja szerint minősítette. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 250 000 forintra mérsékelte, az értékpapírszámlán nyilvántartott 149 425 darab K. Nyrt. részvényt elkobozta. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét további pontosítások mellett helybenhagyta.
- [3] Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság által kiegészített és helyesbített tényállás lényege a következő.
Az Amerikai Egyesült Államokban székhellyel rendelkező B. LLC adóssal szemben két végrehajtási eljárás indult, az egyikben a végrehajtást kérő a D. Kft. volt, míg a másik végrehajtási ügyben a végrehajtást kérő a K. Bank Zrt. volt.
A végrehajtást kérőknek az adóssal szemben indított végrehajtási ügyében és a hozzá csatolt másik

végrehajtási ügyben a 2012. június 22. napján kelt meghatalmazás alapján a terhelt által vezetett ügyvédi iroda látta el a D. Kft. végrehajtást kérő jogi képviselőtét.

A végrehajtás során az eljáró végrehajtó 2012. december 11. napján lefoglalta a B. LLC tulajdonában lévő 149 425 darab K. D. Nyrt. által kibocsátott dematerializált tőrsz részvényt, melynek becsértéke 29 885 000 forint volt.

A terhelt magánszemélyként meg kívánta szerezni a végrehajtó által lefoglalt részvényt. Az általa vevőként a D. Kft. végrehajtást kérővel és az adós társasággal 2013. április 8. napján kötött megállapodás alapján közösen kérték a végrehajtót a részvényt adós árverésén kívül, de árverési vétel hatályával a részére történő értékesítésére, ehhez azonban a K. Bank Zrt. végrehajtást kérő nem járult hozzá.

A végrehajtó a 2013. november 28. napján kelt jegyzőkönyvben tájékoztatta a végrehajtásban részt vevő feleket, hogy a részvényt értékesítésével az E. Bank Zrt.-t bízta meg, amely azonban a megbízást visszautasította. A végrehajtó ezért a jegyzőkönyvben nyilatkozta a feleket, hogy jelöljenek meg olyan befektetési szolgáltatót, amelynek megbízás adható a részvényt értékesítésére, illetve közölnék, hogy kérik-e az értékpapírok árverésén történő értékesítését. A részvényt értéket 76 206 750 forint (510 forint/db) összegben határozták meg.

A végrehajtó a 2014. január 9. napján kelt jegyzőkönyvben arról tájékoztatta a feleket, hogy a részvényt a K. Bank Zrt. végrehajtást kérő kérelmére a K. S. M.-i Fióktelepe befektetési szolgáltatón keresztül, tőzsdei aukció keretében kerül értékesítésre.

A 76. és 81. sorszámú jegyzőkönyvek a terhelt által vezetett ügyvédi irodának mint a D. Kft. végrehajtást kérő meghatalmazott jogi képviselőjének is kézbesítésre kerültek, azok tartalmával a terhelt tisztában volt. A végrehajtás során a végrehajtást kérők nem terjesztettek elő kérelmet arra, hogy a részvényt árverésen kerüljön értékesítésre.

A végrehajtó 2015. január 10. napján megbízóként a K. S. M.-i Fióktelepe bizományossal bizományosi szerződést kötött, melyben megbízta a befektetési szolgáltatót a részvényt tőzsdei ügylet vagy tőzsdei ügyletek sorozata révén történő értékesítésével. A szerződés értelmében a bizományos 2015. február 16. napján a teljes részvényt 610 forint részvényenkénti árfolyamon eladási „Limit Ajánlatot” visz be a Budapesti Értéktőzsde (továbbiakban: BÉT) kereskedési rendszerébe „Napi Ajánlat” formájában. A végrehajtó a 2015. január 10. napján kiállított jegyzőkönyvben a következő tájékoztatást adta a felek részére: „a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 131. § (1) bekezdése értelmében az adós tulajdonában lévő, a K. D. Nyrt. által kibocsátott, korábban lefoglalt 149 425 db dematerializált értékpapír a Budapesti Értéktőzsde kereskedési rendszerében történő értékesítésére a K. S. M.-i Fióktelepe cégnek megbízást adok 2015. február 16. napján”.

A 121. sorszámú jegyzőkönyv a terhelt által vezetett ügyvédi iroda részére 2015. január 19. napján került kézbesítésre. Mivel ebben az időpontban a terhelt

külföldön tartózkodott, a jegyzőkönyv tartalmáról úgy szerzett tudomást, hogy arról a végrehajtási ügyben a helyettesítésére meghatalmazott ügyvéd telefonon értesítette a jegyzőkönyv kézbesítését követő napon.

A 121. számú jegyzőkönyvben foglalt információ birtokában, azokat felhasználva a terhelt a részvénycsomag értékesítésének napját megelőző tőzsdei kereskedési napon, 2015. február 13. napján 9:43 órakor, telefonon 150 000 darab K. részvényre vonatkozó vételi megbízást adott a B.-C. B. Zrt. ügyletkötőjén keresztül 540 forint/db limitáron visszavonásig. A vételi ajánlat a BÉT-nél vezetett ajánlati könyvben 2015. február 13. napján 9:43:19 időpontban rögzítésre került.

A terhelt ezt követően 2015. február 16. napján, az általa 8:11 órakor kezdeményezett telefonhívás alkalmával a K. részvényekre vonatkozó vételi ajánlatát úgy kívánta módosítani, hogy változatlan darabszám mellett a vételárat részvényenként 620 forintra emelte volna. Ekkor a B.-C. B. Zrt. eljáró üzletkötője arról tájékoztatta, hogy a vételi ajánlat legmagasabb összege részvényenként 612 forint lehet (ajánlattételi limit), mire a terhelt a vételi ajánlatát 612 forint/db-ra módosította. E vételi ajánlatot 2015. február 16. napján 8:15:42 időpontban rögzítették az ajánlati könyvben. A terhelt és a B.-C. B. Zrt. ügyletkötője között a beszélgetés során tőzsdei aukcióról vagy arra utaló körülményről nem esett szó.

2015. február 16. napján 9:28 órakor a K. S. M.-i Fióktelepének üzletkötője a végrehajtóval kötött bizományosi szerződés alapján 149 425 darab K. részvényre vonatkozó eladási ajánlatot vitt be a BÉT kereskedelmi rendszerébe ugyancsak 612 forint árfolyamon. Az eladási ajánlat 2015. február 16. napján 9:28:50 időpontban került rögzítésre az ajánlati könyvben. A terhelthez köthető vételi ajánlat és a K. S. M.-i Fióktelepe eladási ajánlatának párosítása révén 2015. február 16. napján 9:37:15 időpontban kötés született 149 425 darab K. részvényre vonatkozóan, 612 forint árfolyamon, összesen 91 448 100 forint értékben, és a részvénycsomagot tőzsdei vétel címén a terhelt B.-C. B. Zrt.-nél vezetett értékpapírszámláján aznap jóváírták. A részvények értékesítésére nem a BÉT kereskedelmi rendszerében alkalmazott tőzsdei aukció, hanem a BÉT rendszerében alkalmazott azonnali eladási megbízás keretében került sor.

A 121. számú jegyzőkönyvben rögzített, a részvénycsomag értékesítésére és annak időpontjára vonatkozó közlés a terhelt által a részvénycsomagra nézve adott vételi megbízások időpontjában a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (továbbiakban: Tpt.) elkövetéskor hatályos 201. § (3) bekezdés a) pontja értelmében bennfentes információnak minősült.

A részvény pénzügyi eszköz, a részvénycsomag értékesítésére adott eladási megbízás időpontja pedig a részvénycsomagot alkotó részvényekre mint pénzügyi eszközre vonatkozó információ. A közlés lényeges információt tartalmazott, mert egy olyan eseményre vonatkozott, amelynek bekövetkezése a terhelthez köthető vételi megbízások időpontjában megalapozottan várható volt. Az értékesítés tárgyának, mennyiségének, helyének, valamint időpontjának megjelölése okán az információ elég

konkrét volt ahhoz, hogy lehetővé tegye következtetések levonását ezen információk alapján a K. részvények árfolyamára gyakorolt pozitív hatásáról, különös tekintettel arra, hogy a vádbeli cselekmény időpontjában összesen 505 150 darab K. részvény volt forgalomban, az értékesítéssel érintett 149 425 darab részvény ennek kb. 30%-át tette ki.

Ekkor a részvényeket kibocsátó K. D. Nyrt. saját tőkéje meghaladta az 1,4 milliárd forintot, ennek egy darab részvényre vetített értéke pedig meghaladta a 2700 forintot. Ilyen körülmények közt a kibocsátó részvénytársaság saját tőkéjének $\frac{1}{3}$ -át képező részvénycsomag megvásárlása 612 forintos darabonkénti áron alacsony kockázatú, rendkívül kedvező befektetési lehetőségnek ígérkezett.

A terhelt által adott vételi megbízások időpontjában az általa felhasznált információ még nem volt nyilvános, az azt tartalmazó 121. számú jegyzőkönyvet az eljáró végrehajtó kizárólag a végrehajtásban résztvevő feleknek és érdekeltnek küldte meg, melynek tényét a jegyzőkönyvben is rögzítette. Az információt a K. S. M.-i Fióktelepe eladási ajánlatának a BÉT kereskedelmi rendszerében (ajánlati könyvben) történő rögzítéséig (2015. február 16. napján 9:28:50 időpontig) nem hozták nyilvánosságra.

A 121. számú jegyzőkönyvben foglalt lényeges és még nyilvánosságra nem került információ a K. részvények árfolyamának befolyásolására is alkalmas volt figyelemmel arra, hogy e részvényeket érintő utolsó ügyletkötésre a BÉT-en a terhelt által adott vételi megbízások időpontját több mint négy évvel megelőzően került sor, a köztes időszakban pedig 95 darab vételi ajánlatot rögzítettek az ajánlati könyvben. Ilyen helyzetben a várható eladási ajánlat az észszerűen eljáró, átlagos piaci ismeretekkel rendelkező, K. részvényt vásárolni kívánó piaci befektető által minden bizonnyal felhasználásra került volna befektetési döntése meghozatalakor. Ugyanakkor az információ árfolyam befolyásolására való alkalmasságát mutatja az a körülmény is, hogy a részvénycsomagra 2015. február 16. napján megkötött ügylet a K. részvények árfolyamában 20%-os árfolyam-növekedést eredményezett.

A terhelt a tőzsdei kereskedési szabályokkal a cselekmény elkövetésekor tisztában volt. Legkésőbb 2015. február 16. napján a B.-C. B. Zrt. üzletkötőjével 8:11 órától folytatott egyeztetése során, az üzletkötőnek a legmagasabb vételárra vonatkozó közléséből tudomást szerzett arról, hogy a részvénycsomagot érintő kereskedésben ajánlattételi limit alkalmazására kerül sor. Az eladási ajánlattétel időpontjának ismeretében, az azt megelőzően az ajánlattételi limitnek megfelelő vételár mellett adott vételi megbízással a terhelt kizárta annak lehetőségét, hogy a részvénycsomag megvásárlása céljából árverseny alakuljon ki, illetve, hogy a részvénycsomagot vagy annak egy részét más befektető vásárolja meg, a terhelt bennfentes információ felhasználásával kötött ügyletet.

A Magyar Nemzeti Bank a részvényügylet kapcsán 2015. március 18. napjától kezdődően a terhelt és a befektetési szolgáltató ellen bennfentes kereskedelem tilalmára vonatkozó jogszabályok megszegése miatt piacfelügyeleti eljárást folytatott és a 2016. szeptember 16. napján kelt határozatával a terhelten szemben bennfentes kereskedelem

- tilalmára vonatkozó jogszabályok megszegése miatt 20 000 000 forint piacfelügyeleti bírságot szabott ki, amelyet a terhelt 2016. december 14. napján megfizetett.
- [4] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (2) bekezdés *a*) pontjának *aa*) alpontjára és a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pontjának *ba*) alpontjára alapítottan – a megtámadott határozat megváltoztatása és a terhelt felmentése érdekében.
- [5] Indokai szerint tévedett az eljáró bíróság, amikor a terheltet bűnösnek mondta ki bennfentes kereskedelem büntetében, mivel bennfentes információt képező adat hiányában a cselekménye nem tényállásszerű. Ugyanis csak az olyan lényeges és konkrét információ minősül bennfentesnek, amely még nem került nyilvánosságra, közvetlenül vagy közvetve pénzügyi eszközre vagy a pénzügyi eszköz kibocsátójára vonatkozik, és nyilvánosságra kerülése esetén a pénzügyi eszköz árfolyamának lényeges befolyásolására alkalmas.
- [6] Ezzel szemben jelen ügyben a terhelt rendelkezésére álló információ nem volt elég konkrét ahhoz, hogy bennfentes információnak lehessen tekinteni, mivel csupán abban állt, hogy a meghatározott számú részvényt tartalmazó részvénytáblát 2015. február 16. napján vagy azt követően a BET-en, tőzsdei aukció keretében kerül értékesítésre.
- [7] Utalt rá: a bíróság téves jogi következtetéssel jutott arra az ítéleti megállapításra, hogy a végrehajtó által a terhelt ügyvédi irodájának megküldött 121. számú jegyzőkönyvben a részvénytábla értékesítésére és annak időpontjára vonatkozó közlés található. Valójában az értékesítés időpontját a felek nem tudhatták és nem is tudták, így ez az információ nem tartalmaz olyan konkrét adatot, amely miatt bennfentesnek minősül. A jegyzőkönyvben közölt további információ, így az értékesítés tárgyának mennyiségének és helyének megjelölése nincs összefüggésben a konkrétság igazolásával, vagy azért, mert ebből a szempontból irrelevánsak, vagy pedig, mert évek óta ismertek voltak.
- [8] Hivatkozott arra, hogy sem az eladó, sem az értékesítést végző befektetési szolgáltató nem hozott nyilvánosságra semmilyen információt az értékesítéssel összefüggésben, ekként semmilyen információt nem szántak a nyilvánosság számára, így nem is létezett olyan információ, amely nyilvánosságra kerülés esetén alkalmas lett volna a részvények árfolyamának lényeges befolyásolására.
- [9] Kifejtette, hogy téves az ítélet azon jogi következtetése, miszerint a bennfentes információ felhasználásával adott vételi megbízás árfolyamnövekedést eredményezett. Az árfolyam valójában nem is állapítható meg, mivel a részvénytábla vagy akár csak egy része a megvásárlása óta nem került értékesítésre. Az eljáró bíróság megállapítása emellett azzal is cáfolható, hogy a K. részvényre történő következő kötésre a terhelt által történt vásárlást követően két hónappal került sor, 551 forint/darab áron. Utalt rá, hogy egy részvény tényleges – és így a tőzsdei – értékét számos tényező befolyásolja, a kisebbségi tulajdonos személyének változása azonban nem. Valamely pénzügyi eszköz árfolyamát a nagy számú kötések áranak az átlaga határozza meg, a kis forgalom mellett kialakuló árfolyam rendszerint mesterséges árfolyam. Ehhez képest a K. részvényeknek a terhelt terhére rótt cselekményt megelőző években nem volt kereskedelmi forgalma, így piaci árfolyama sem.
- [10] Álláspontja szerint valamely ügylet árfolyamra gyakorolt hatását az ügyletkötést követő árfolyamalakulással lehet ellenőrizni, melyből a vizsgált ügyletet ki kell hagyni. Mivel a K. részvények árfolyama úgy alakult, hogy 2015-ben a további ügyletkötés alacsonyabb áron történt, az árfelhajtó hatás érvényesülése kizárt, a terhelt részvényvásárlása tehát sem a vásárlás napján, sem utóbb nem befolyásolta a K. részvények árfolyamát.
- [11] Álláspontja szerint a bíróság e körben a törvény ellenében nem fogadta el H. J. igazságügyi főkezesi szakértő véleményét, ugyanakkor kritika nélkül vette át a Magyar Nemzeti Bank határozatában írt téves megállapításokat annak ellenére is, hogy dr. M. G. tanú mint hozzáértő szakmai befektető akként vallott, miszerint az érintett befektetési tanácsadó mellett egy másik befektető is egyaránt árcsökkenést prognosztizált a részvénytáblát eladásra bocsátása esetére.
- [12] Indokai szerint az eljáró bíróság azon megállapítása is téves, hogy a terhelt kizárta az árverseny kialakulásának a lehetőségét. Ennek kapcsán kifejtette, hogy az árverseny esetleges kizárása a bűnösség megállapítása során amúgy sem releváns, hiszen az nem tényállási elem és nem része a bennfentes információ fogalmának sem. A bűncselekmény megvalósulása szempontjából emiatt irreleváns árversenyt nem a terhelt, hanem a végrehajtó és annak megbízottja zárta ki, mivel annak ellenére nem kérték az árfolyamsáv kiszűrését, hogy az üzletileg indokolt és jogilag lehetséges lett volna.
- [13] Kifejtette, hogy jelen esetben a 612 forintos maximum ár alatt volt az árverseny, hiszen a másik vevő azonos mennyiségre szóló ajánlata 525 forint/darabra szólott évek óta. Vélelmezhető, hogy a másik vevő árbecslése nem volt megfelelő, az ajánlatánál mindenképpen jobb ajánlatot kellett tenni, amely a napi maximum volt, és amelyet nem lehetett felüllicitálni, mert a végrehajtó és a megbízottja elmulasztotta az ársáv kiszűrését kezdeményezni. Az a körülmény, hogy a terhelt végül a lehetséges legmagasabb ajánlatot tette, kizárólag azt támasztja alá, hogy a tőzsdei ajánlattétel keretei között ügyesen és eredményesen, a vetélytársainál okosabban élt a törvényes lehetőségeivel.
- [14] Hivatkozott arra: a terheltnek arról volt tudomása, hogy a részvénytábla eladására tőzsdei aukción kerül sor, hiszen erről szólt a végrehajtó tájékoztatása, és ettől jogszerűen nem is lehetett volna eltérni. Tőzsdei aukción az árfolyambefolyásolás a szabályozásból adódóan még elméleti lehetőségként sem merülhet fel, a bennfentes aukció kizárt. Ennek megfelelően a terhelt tőzsdei aukción kívánt részt venni, ennek érdekében tette meg vételi ajánlatát.
- [15] Álláspontja szerint tévedett a másodfokú bíróság, amikor a terhelt bűnösségét – az elsőfokú bíróság ítéletétől eltérően nem a Btk. 410. § *b*) pontja, hanem – a Btk. 410. § *a*) pontja szerint minősülő bennfentes kereskedelem büntetében mondta ki, mert a terhelt sem az irányadó tényállás alapján, sem pedig értékpapírjogi értelemben nem kötött tőzsdei

- ügyletet, csupán tőzsdei ügylet megkötésére adott megbízást egy befektetési szolgáltatónak.
- [16] Utalt rá, hogy a terhelt büntetőjogi felelőssége egyfelől azért nem állapítható meg, mert tényállási elem hiánya miatt cselekménye nem bűncselekmény, másfelől azért sem, mert büntetethez a ténybeli és a társadalomra veszélyességben való tévedése is kizárja. Az a körülmény, hogy a vásárlás egészen más keretek között zajlott, mint amiről a terhelt tudott, eleve kizárja a bűnösségét bennfentes kereskedelem büntetében. A részvénypakett megvásárlása során az általa képviselt végrehajtást kérő Vht.-ban biztosított jogát gyakorolta összekapcsolva azt a saját személyes érdekével. Mivel nem titkosan, nem illegitím módon járt el, így alappal bízhatott abban, hogy cselekménye nem jogellenes és nem veszélyes a társadalomra.
- [17] A felülvizsgálati indítvány szerint az eljárás bíróságok megsértették a Be. 4. § (3) bekezdésében írt kétszeres eljárás tilalmára vonatkozó rendelkezést, mert a terheltet azt követően mondták ki bűnösnek bennfentes kereskedelem büntetében, hogy vele szemben a Magyar Nemzeti Bank piacfelügyeleti eljárásban piacfelügyeleti bírságot szabott ki a bennfentes kereskedelemre vonatkozó szabályok megsértése miatt.
- [18] Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjogára hivatkozással kifejtette, hogy az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény hetedik kiegészítő jegyzőkönyve 4. cikkének sérelme akkor állapítható meg, ha a kérelmezővel szemben két büntető jellegű eljárás folyt, amelyek tárgya a kérelmező által megvalósított ugyanazon jogellenes cselekmény volt, és a kérelmezőt az egyik eljárásban jogerősen elítélték vagy felmentették.
- [19] Hivatkozott arra, hogy az Európai Bíróság gyakorlata szerint ugyanazon tényállás alapján, ugyanazon személlyel szemben a büntetőeljárás során kiszabható szankció és a közigazgatási eljárás során alkalmazható adóbírság együttes kiszabása akkor kizárt, ha a tagállami jog tekintetében az adóbírság büntető jellegűnek minősül (Fransson ügy, C-617/10.). Ennek megítélése során a jogsértés tagállami jogi minősítésének, a jogsértés jellegének, illetve a kiszabható szankció természetének és súlyának van jelentősége (Bonda ügy, C-489/10.).
- [20] Álláspontja szerint az EJEB és az Európai Bíróság gyakorlatának elemzése során a másodfokon eljáró ítélőtábla helyesen állapította meg azt, hogy a terhelttel szemben közigazgatási eljárásban alkalmazott szankció ugyanúgy büntető jellegű, mint a pénzbüntetés. Tévedett azonban, amikor csaknem ugyanannyi pénzbüntetést szabott ki a terhelttel szemben, mint amennyi piacfelügyeleti bírsággal sújtotta a Magyar Nemzeti Bank, mert ez a kétszeres értékelés tilalmába ütközik. Ez pedig – az ítélőtábla álláspontjával szemben – nem büntetőkiszabási kérdés, hanem a büntetőjogi felelősségre vonás akadálya. Ezért a terhelttel szemben kiszabott pénzbüntetés és a vele szemben alkalmazott elkobzás egyaránt törvénytörés.
- [21] Kifejtette, hogy tévedett a másodfokon eljáró ítélőtábla, amikor a terhelttel szemben kiszabott pénzbüntetés egy napi tételének összegét valójában a napi tételek számánál irányadó szempontok alapján változtatta meg, és ennek során figyelembe vette a terhelttel szemben kiszabott piacfelügyeleti bírság összegét. Az ítélőtábla érvelésével szemben ez nem felel meg a kétszeres eljárás tilalmából fakadó kötelezettség teljesítésének.
- [22] Az elkobzással kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a jogerős ítéletben a terhelt terhére rótt Btk. 410. § b) pontjában írt cselekmény esetében a bennfentes kereskedelemnek elkövetési tárgya nincs, így az a törvényi feltételek hiánya miatt nyilvánvalóan nem eshet az elkobzás Btk. 72. § (1) bekezdés c) pontjának körébe.
- [23] Mindezek alapján elsődlegesen azt indítványozta, hogy a megtámadott határozatot a Kúria változtassa meg és a terheltet mentse fel, másodlagosan pedig azt, hogy a Kúria a terhelttel szemben kiszabott pénzbüntetést és elkobzást mellőzze.
- [24] A Legfőbb Ügyészség a Be. 657. § (2) bekezdése alapján tett nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [25] Indokai szerint a felülvizsgálati indítvány a jogerős ítélet árfolyam-növekedéssel kapcsolatos megállapítását sérelmező, az árverseny kizárását támadó, a tőkepiaci szakértői vélemény elvetését kifogásoló részeiben valójában a tényállás megalapozottságát vitatja, a megállapított tényállásban írtaktól eltérő tényekre hivatkozik, ezért a felülvizsgálati indítvány e részeiben törvényben kizárt.
- [26] A Tpt. elkövetéskor hatályos 201. § (4) bekezdésére hivatkozással kifejtette, hogy a bennfentes információ konkrétségének nem az ügylet időpontja teljesen pontos megjelölésében kell megnyilvánulnia, hanem a pénzügyi eszköz árfolyamára gyakorolt hatása tekintetében kell alkalmasnak lennie következtetés levonására. A részvények értékesítési megbízására vonatkozó, az értékesítés időpontját, helyét és darabszámát is tartalmazó információ jelen ügyben kétségtelenül ilyennek volt tekinthető egy évek óta tőzsdei forgalomba nem kerülő, de már keresett részvény esetében. Utalt rá, hogy az információt maga a terhelt is konkrétan értelmezte, és annak megfelelően járt el.
- [27] Álláspontja szerint téves az a hivatkozás, hogy jelen ügyben semmilyen információt nem szántak nyilvánosságra hozni, mivel a végrehajtó által megbízott befektetési szolgáltató által a tőzsde kereskedelmi rendszerébe bevitt eladási ajánlat megjelenésével a részvénycsomag értékesítésének szándéka, és annak feltételei is a rendes ügymenet szerint nyilvánosságra kerültek. Ugyancsak téves a részvények megjelenésének árcsökkenő hatására való hivatkozás, mert az ajánlati könyvben már előzetesen is voltak ajánlatok, így a részvényekre volt kereslet, amelyből az árfolyam – utóbb be is következő – lényeges emelkedésének valószínűségére lehetett következtetni. Ennek kapcsán utalt a Tpt. 201. § (5) bekezdésére, amely szerint az árfolyam befolyásolására alkalmas minden olyan információ, amely a befektető által nagy valószínűséggel felhasználásra kerülne befektetési döntése meghozatalakor. Erre figyelemmel már önmagában az értékesítés tényének ismerete miatt is bennfentesnek minősült a terhelt által felhasznált információ, mert a kínálat megjelenésének ismerete

- a vásárlási szándékra vonatkozó befektetési döntést jelentősen befolyásolta.
- [28] Az ügyész szerint a terhelt terhére rótt bűncselekmény jogerős másodfokú ítéletben írt minősítése és az elkobzás alkalmazása is törvényes.
- [29] Ez utóbbi kapcsán kifejtette, hogy a pénzügyi eszközre vonatkozó ügylet kötése és ilyen ügylet kötésére másnak a megbízása az elkövetési tárgy szempontjából azonos megítélés alá eső elkövetési magatartások, mert a bűncselekményt mindkét esetben a pénzügyi eszközre követik el, így az a minősítéstől függetlenül elkobzás alá esik.
- [30] A terhelt javára büntethetőséget kizáró tévedés sem állapítható meg. A tőzsdei aukció helyett azonnali eladási megbízás keretében történő értékesítésre történő megbízás mint tény a terhelt szándékát és elkövetési magatartását nem érintette, annak a bűncselekmény megvalósulására nem volt kihatása. A társadalomra veszélyességben való tévedést pedig kizárja az, hogy a terhelt jogi végzettséggel rendelkezik és a tőzsdei kereskedési szabályokkal tisztában volt, így azt is tudnia kellett, hogy a bennfentes információ felhasználásával kötendő ügylet jogellenes.
- [31] Utalt rá, hogy a Be. 4. § (3) bekezdése alapján a *res iudicata* a büntetőjogi felelősségre vonás eljárásjogi akadály, amely a jogerő után a Be. 637. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem felülvizsgálati, hanem perújítási ok.
- [32] Álláspontja szerint jelen ügyben nem állapítható meg, hogy a kiszabott büntetés a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközne, illetőleg a neme vagy a mértéke törvénysértő volna, így a pénzbüntetés napi összegének meghatározására vonatkozó védői kifogás valójában a büntetékiszabást támadja, amelyre azonban anyagi jogszabálysértés hiányában nincs törvényes lehetőség.
- [33] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat hatályukban tartsa fenn.
- [34] A védő a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára a felülvizsgálati indítványban írtakkal egyezően nyilatkozott.
- [35] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében a terhelt kifejtette, hogy a jogerős ítéletben terhére rótt cselekmény Btk. 410. § a) pontja szerinti minősítése téves, a tőzsdei ügyletkötés ugyanis az ítéletálla álláspontjával szemben nem bontható két szakaszra, a megbízás adására és az ügylet későbbi megkötésére. Hivatkozása szerint a bizományosi szerződés lényege, hogy a megbízó más személyt azzal bíz meg, hogy az részére saját nevében, de a megbízó javára kössön ingó dologra adásvételt. Ebből következően a tőzsdei ügyletnek egyetlen „ügyleti szakasza” van, a tőzsdei ügylet megkötése, amely a tőzsdén befektetési szolgáltatók között jön létre. A tőzsdei ügyleteket magánszemély nem, kizárólag a bizományosként eljáró befektetési szolgáltató kötheti meg.
- [36] Álláspontja szerint a téves minősítésből következően az elkobzás alkalmazása is jogszabálysértő tekintettel arra, hogy a Btk. 410. § b) pontjában írt cselekmény esetén a bűncselekmény a megbízás adásával befejezetté válik, ennek a bűncselekménynak nincs elkövetési tárgya és eredménye sem. Ha a tényállásnak nincs eredménye és azt nem dologra (részvényekre) követték el, az elkobzás törvényi feltételei nem állnak fenn.
- [37] Hivatkozott arra, hogy az elkobzás ítéletálla általi alkalmazása a súlyosítási tilalomba ütközik, mert az ügyészség az elsőfokú bíróság ítéletével szemben nem jelentett be fellebbezést a terhére, és az elkobzást a törvényszék nem a Btk. kötelező előírása ellenére, hanem mérlegelési jogkörében eljárva mellőzte.
- [38] Utalt rá, hogy a részvények megvásárlásával a vagyona nem gyarapodott, mert azokat saját, törvényes eredetű pénzeszközei felhasználásával szerezte meg, és azok ellenértékét meg is fizette.
- [39] Indokai szerint az elkobzás alkalmazása azért is törvénysértő, mert a Btk. 72. § (7) bekezdésében írt azon rendelkezésbe ütközik, hogy nincs helye elkobzásnak a cselekmény büntethetőségének elévülésére megállapított idő, de legalább öt év elteltével. Mivel a cselekményt 2015. február 14. napján valósította meg, e határidő a jogerős ítélet meghozatalakor már eltelt.
- [40] Kifejtette, hogy a szándéka nem fogta át a Tpt. mint háttérjogszabály rendelkezéseinek elemeit, így az alanyi oldal hiányában a szándékos bűncselekmény nem róható a terhére. Esetében valójában a gondatlan elkövetés lehetősége merül fel, amelyet azonban a törvény nem rendel büntetni.
- [41] Egyebekben a védő által előterjesztett felülvizsgálati indítvány indokaival egyetértve ahhoz csatlakozott.
- [42] A terhelt nyilatkozatára tett észrevételében a Legfőbb Ügyészség utalt rá, hogy az elkobzás alkalmazásának nem feltétele, hogy az elkövető az adott dologgal gazdagodjon, azzal vagyongyarapodást érjen el. Hivatkozott arra, hogy a Btk. 72. § (7) bekezdésében írt ötéves elévülési idő nem tekinthető abszolút határidőnek, az a büntethetőség elévüléséhez igazodik, ezért vonatkoznak rá az elévülés félbeszakításának és nyugvásának szabályai. Álláspontja szerint a terhelt magánszemélyként a részvénytársaságot meg kívánta szerezni, tisztában volt a végrehajtási jegyzőkönyvek tartalmával és a tőzsdei kereskedési szabályokkal is, ebből pedig kizárólag az egyenes szándékára vonható következtetés.
- [43] A terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [44] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a vádról rendelkező, jogerős ügyszórá határozattal szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- [45] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügyszórá határozata ellen van helye, és a jogerős ügyszórá határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 648. § a)–d) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [46] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint pedig akkor is, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő

- minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénytörtő büntetést.
- [47] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [48] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [49] A Btk. elkövetéskor hatályos 410. §-a szerint bennfentes kereskedelem büntette miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető, aki
- a) bennfentes információ felhasználásával pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletet köt,
 - b) a birtokában lévő bennfentes információra tekintettel mást azzal bízik meg, hogy a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletet kössön, vagy
 - c) előny szerzés végett bennfentes információt illetéktelen személynek átad.
- [50] Mindhárom elkövetési magatartás esetén értelemszerű, hogy a bűncselekmény csak bennfentes információ birtokában követhető el, enélkül a cselekmény nem tényállásszerű.
- [51] Ehhez képest a felülvizsgálati indítvány szerint a bíróság bennfentes információt képező adat hiányában állapította meg a terhelt büntetőjogi felelősségét, mert a terhelt birtokában lévő információ nem volt konkrét, nem volt alkalmas az árfolyam lényeges befolyásolására, és a részvénycsomag értékesítésével összefüggésben nem volt a nyilvánosság számára szánt információ.
- [52] A Tpt. elkövetéskor hatályos 201. § (3) bekezdése szerint bennfentes információ:
- a) a pénzügyi eszközzel – ide nem értve az árualapú származtatott ügyletet – kapcsolatos olyan lényeges információ, amely
 - aa) még nem került nyilvánosságra;
 - ab) közvetlenül vagy közvetve a pénzügyi eszközre vagy a pénzügyi eszköz kibocsátójára vonatkozik;
 - ac) nyilvánosságra kerülése esetén a pénzügyi eszköz árfolyamának lényeges befolyásolására alkalmas;
 - b) a pénzügyi eszközzel kapcsolatos megbízások végrehajtásával megbízott személyek esetében olyan lényeges információ az a) pontban meghatározottakon kívül, amely az ügyfél által adott és az ügyfél folyamatban lévő megbízásához kapcsolódik;
 - c) az árualapú származtatott ügylettel kapcsolatos olyan lényeges információ, amely
 - ca) még nem került nyilvánosságra;
 - cb) közvetlenül vagy közvetve az árualapú származtatott ügyletre vonatkozik;
 - cc) az elfogadott piaci gyakorlat alapján a piaci szereplők tudomására hozandó;
- cd) információt a piac szereplőivel rendszeresen közölnek.
- [53] A Tpt. 201. § (4) bekezdése alapján lényeges minden olyan információ, amely olyan eseményre vagy körülményre vonatkozik, amely bekövetkezett vagy bekövetkezése megalapozottan várható, és elég konkrét ahhoz, hogy lehetővé tegye következtetések levonását az adott körülménynek vagy eseménynek egy adott pénzügyi eszköz árfolyamára esetlegesen gyakorolt hatásáról. Az (5) bekezdés szerint az árfolyam befolyásolására alkalmas információ: minden olyan információ, amely a befektető által nagy valószínűséggel felhasználásra kerülne befektetési döntése meghozatalakor.
- [54] Az irányadó tényállás rögzíti a következőket:
- a részvény pénzügyi eszköz, a részvénycsomag értékesítésére adott eladási megbízás időpontjának közlése lényeges információ, mert egy olyan eseményre vonatkozott, amelynek bekövetkezése a terhelthez köthető vételi megbízások időpontjában megalapozottan várható volt;
 - az információ az értékesítés tárgyának, mennyiségének, helyének, valamint időpontjának megjelölése miatt elég konkrét volt ahhoz, hogy lehetővé tegye következtetések levonását az információ részvények árfolyamára gyakorolt pozitív hatásáról;
 - a kibocsátó saját tőkéjének harmadát képező részvénycsomag megvásárlása 612 forintos darabonkénti áron alacsony kockázatú, rendkívül kedvező befektetési lehetőségnek ígérkezett;
 - a terhelt által adott vételi megbízások időpontjában az általa felhasznált információ még nem volt nyilvános, arról kizárólag a végrehajtásban résztvevő felek és érdekeltek tudtak;
 - az információt az eladási ajánlat BÉT kereskedelmi rendszerében (ajánlati könyvben) történő rögzítéséig nem hozták nyilvánosságra;
 - a végrehajtó által közölt lényeges és még nyilvánosságra nem került információ a részvények árfolyamának befolyásolására alkalmas volt, mert a részvényeket érintő utolsó ügyletkötésre a BÉT-en a terhelt által adott vételi megbízások előtt több mint négy évvel került sor, a köztes időszakban pedig 95 darab vételi ajánlatot rögzítettek az ajánlati könyvben, valamint, mert a részvénycsomagra 2015. február 16. napján megkötött ügylet a részvények árfolyamában 20%-os növekedést eredményezett.
- [55] Az elsőfokú bíróság az ítéletének indoklásában kitért arra, hogy a K. részvényeket egy másik büntetőeljárás során zár alá vették, így azok forgalomképesek voltak ugyan, de nem voltak likvidek, azokkal nem kereskedtek. A részvények sorsát csak egy bizonyos szűk kör ismerte, elsősorban azok, akik a végrehajtási eljárásban érintettek voltak. A terhelt a végrehajtást kérő jogi képviselőjeként abban a helyzetben volt, hogy figyelemmel kísérhette a végrehajtási eljárás alakulását. A terhelt soha nem titkolta, hogy szeretné megvásárolni a részvényeket, ezt a korábbiakban többször is megkísérelte (elsőfokú ítélet 13. oldal).
- [56] Ehhez képest egy másik lehetséges vevő még az értékesítést megelőző napokban sem kapott (és nem is kaphatott) konkrét információt az értékesítés várható időpontjáról, azt csupán az értékesítés napján, a tőzsdei nyitás előtt tudta meg. Az információ megszerzését követően azonban már nem

- volt lehetősége jobb ajánlatot tenni (elsőfokú ítélet 23. oldal 2. bekezdés).
- [57] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint az eladás pusztán tényére és idejére vonatkozó információ a potenciális vevők részéről árfolyamnövelő hatással bírt volna, mert mobilizálni kezdték volna a befektetési szolgáltatóikat, és kiszámolták volna az aznapi tőzsdei kereskedési napra várható maximum árfolyamot. Ezt azonban nem tudták megtenni, mert nem tudták, hogy kínálat lesz (elsőfokú ítélet 23. oldal 3. bekezdés). A terhelt birtokában lévő információ nagy valószínűséggel felhasználásra került volna egy általában elvárhatóan és észszerűen eljáró befektető befektetési döntése meghozatalakor (elsőfokú ítélet 23. oldal 4. bekezdés).
- [58] Az elsőfokú bíróság érvelését az ítélet tábla kiegészítette: a pénzügyi eszközre vonatkozó bennfentes információ a végrehajtó arra vonatkozó tájékoztatása volt, hogy a lefoglalt részvények értékesítésére 2015. február 16. napján a BÉT kereskedési rendszerében fog sor kerülni. Ez az információ még nem került nyilvánosságra, ahhoz bárki, korlátozás nélkül, azonos feltételek mellett még nem juthatott hozzá (elsőfokú ítélet [39] bekezdés).
- [59] Az eljáró bíróságok bennfentes információra vonatkozó okfejtése helytálló, azzal a Kúria is egyetértett, megjegyzi továbbá a következőket.
- [60] A bennfentes kereskedelem jogi tárgya a tőkepiac tisztességtelen befolyástól mentes, zavartalan működése, amelynek alapja az ügyletek megkötése során elengedhetetlen esélyegyenlőség, a befektetők részére nyújtott információ egyenlő minősége. A tényállás egyben védi a tőkepiacon is érvényesülni hivatott tisztességes piaci magatartást is.
- [61] Jelen ügyben nem önmagában az a terhelt büntetőjogi felelősségének az alapja, hogy tudatában volt annak: a részvények eladásra kerülnek; hanem az, hogy – a tényállásban írtak szerint – ennek az információnak a birtokában közvetlenül olyan helyzetbe hozta magát – és csak saját magát –, amelyben csak ő nyerhetett, olyan „véletlent” idézett elő, amelyben egyedüli szereplő ő volt. Ez pedig nyilvánvalóan tilalmazott.
- [62] Az esélyegyenlőség elvét tehát ezáltal sértette meg, ez a terhelt bűnösségének alapja.
- [63] A tévedéssel kapcsolatos védői érvelést, illetve a terhelt gondatlan elkövetésre hivatkozását illetően a Kúria rámutat a következőkre.
- [64] A bűnösség a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához fűződő aktuális, pszichikus viszony.
- [65] Ez a kapcsolat a rá gondolásban fejeződik ki. Az alany akkor bűnös, ha az elkövetési magatartás tanúsításakor rá gondol a magatartás jellegére és következményére, és ebben a tudatban végrehajtja.
- [66] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) kívülvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [67] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, kívüllággtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a kívülvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, a gondatlanságra, illetve annak mértékére s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig jogkérdés.
- [68] Ha az irányadó tényállás valamely kívülvilágban megjelenő tény és abból vont ténybeli következtetést („tisztában volt”, „tudata átfogta”) egyaránt rögzíti, és ez utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.
- [69] Jelen ügyben pedig ez a helyzet.
- [70] Az irányadó tényállás rögzíti, hogy a terhelt a B. LLC-vel szembeni végrehajtási eljárás során az egyik végrehajtást kérő jogi képviselőjeként tisztában volt azzal: egy korábbi büntetőeljárás során zár alá vett részvényt eladásra kerül, azt magánszemélyként meg kívánta szerezni. Tisztában volt azzal is, hogy a végrehajtó melyik befektetési szolgáltatót bízta meg az értékesítéssel. Tudta azt is, hogy a befektetési szolgáltató várhatóan mikor fogja az ügyletet bonyolítani, mivel a végrehajtó arról tájékoztatta a feleket és jogi képviselőiket, hogy a befektetési szolgáltatónak 2015. február 16. napján fog megbízást adni a BÉT kereskedelmi rendszerében történő értékesítésre. Ennek megfelelően először a részvénycsomag értékesítésének napját megelőző tőzsdei kereskedési napon, 2015. február 13-án adott vételi megbízást a részvények megvásárlására, majd ezt a végrehajtó által megjelölt napon, 2015. február 16-án, még az eladási ajánlat BÉT kereskedelmi rendszerébe történő bevitelére előtt az általa akkor megismert ajánlattételi limit erejéig megemelte.
- [71] A tényállás rögzíti azt is, hogy a terhelt a tőzsdei kereskedési szabályokkal tisztában volt, miként azzal is, hogy a végrehajtó által közölt információ nem volt nyilvános, hiszen a végrehajtó azt csak a végrehajtásban érdekelt feleknek és érdekelteknek küldte meg.
- [72] A Btk. 7. §-a szerint szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja (egyenes szándék), vagy e következményekbe belenyugszik (eshetőleges szándék).
- [73] A szándékosság megállapítása szempontjából alapvető jelentősége van annak, hogy az elkövetőben milyen körülmények ismeretében alakult ki a cselekmény elkövetésére vonatkozó elhatározás.
- [74] Az egyenes szándékkal történő elkövetés feltétele mindenekelőtt azon életbeli jelenségek, körülmények, tények ismerete, amelyeket a törvényhozó a tényállásban értékelte. E körben az elkövetőnek tisztában kell lennie az általa tanúsított magatartással és a cselekménye előrelátható következményeivel is. E tudati oldalhoz a kifejezetten pozitív akarati-érzelmi viszonyulás, a kívánás kapcsolódik.
- [75] Jelen ügyben nyilvánvaló, hogy a hosszabb idő óta nem likvid részvények eladására vonatkozó, szűk körben (a végrehajtási eljárásban érdekelt felek számára) ismert információ felhasználása a terhelt részéről egyenes szándékkal azért történt, hogy azokat saját részére megszerezhesse. Az értékpapírszámvetés területén tapasztalatokkal rendelkező ügyvéd foglalkozású terhelt értelemszerűen tisztában volt az információ bennfentes jellegét megalapozó tényekkel, miként azzal is, hogy cselekménye a

- tőzsdei kereskedés szabályaiba ütközik, és egyben a büntetőjog által is tiltott.
- [76] Ekként tehát kétségtelenül egyenes szándékkal cselekedett. Ez pedig értelemszerűen azt is jelenti, hogy a (ténybeli vagy társadalomra veszélyességben való) tévedésre hivatkozás alaptalan. Megjegyzi a Kúria, hogy az értékesítés formájára vonatkozó ismeret hiánya a bűncselekmény megvalósulása szempontjából közömbös.
- [77] Az eljáró bíróság tehát okszerűen vont következtetést a terhelt bűnösségére, a terhére rótt cselekmény jogerős ítélet szerinti minősítése azonban téves.
- [78] Az elsőfokú bíróság a terhelt felelősségét a Btk. elkövetéskor hatályos 410. § *b)* pontjában meghatározott bennfentes kereskedelem büntetében mondta ki, a másodfokon eljáró ítélőtábla a cselekményt a Btk. 410. § *a)* pontja szerint minősítette.
- [79] Az ítélőtábla álláspontja szerint a Btk. 410. § *a)* pontjában írt bűncselekmény elkövetési magatartása az ügyletkötés, *b)* pontja szerint pedig az ügyletkötésre irányuló megbízás. A tőzsdén az ügyletkötésre irányuló megbízás. A tőzsdén az ügyletkötésre tőzsdei kereskedők, brókercégek bevonásával kerül sor, amely társaságokon keresztül az adásvételek bizományosi formában bonyolódnak, magánszemély csak ebben a formában köthet tőzsdei ügyletet. Indokai szerint az elsőfokú bíróság érvelése azt jelentené, hogy a Btk. 410. § *a)* pontja szerinti bűncselekménynek (ügyletkötés) csak speciális alanya lehetne, az a tőzsdei ügyletkötő, aki maga számára bonyolít ilyen üzletet, minden más eset csak a Btk. 410. § *b)* pontja szerint minősülhetne (másodfokú ítélet [53]–[55] bekezdés).
- [80] Ez az álláspont téves.
- [81] A Btk. elkövetéskor hatályos 410. § *a)* pontjának helyes értelmezése szerint az elkövető az ügyletet maga köti (saját nevében), akár saját, akár más javára. A Btk. 410. § *b)* pontjában írt esetben az elkövető megbízást ad az ügylet megkötésére, amely valójában azt jelenti, hogy egy felbujtásszerű cselekmény válik önálló tettesi magatartássá. Emiatt ebben az esetben a bűncselekmény befejezettségéhez nem szükséges az ügylet megkísérlése sem, ahhoz a megbízás létrejötte elegendő. Értelemszerűen a megbízásra irányuló ajánlattétel már kísérlet lehet.
- [82] Mindebből következik, hogy a Btk. 410. § *b)* pontjában írt bűncselekmény miatt felel az ügyletkötésre történő megbízás adója. Amennyiben az ügyletkötésre megbízott számára is ismert a felhasznált információ bennfentes jellege, a megbízó a Btk. 410. § *b)* pontja, az ügylet megkötője a Btk. 410. § *a)* pontja szerint tettesként felel. Amennyiben az információ bennfentes jellegét a megbízó nem tárja fel a megbízott előtt és az számára más forrásból sem ismert, ez utóbbi büntetőjogi felelőssége értelemszerűen nem állapítható meg.
- [83] Ennélfogva a terhelt cselekményének Btk. 410. § *a)* pontjában meghatározott bennfentes kereskedelem büntettként való jogerős ítélet szerinti minősítése törvénysértő, e vonatkozásban az elsőfokú bíróság álláspontja a helyes.
- [84] Ugyanakkor a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján felülvizsgálatnak akkor van helye, amennyiben a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabott ki.
- [85] A törvénysértő minősítés tehát nem önmagában felülvizsgálati ok, hanem abban az esetben, ha a törvénysértő minősítéshez törvénysértő bünteteskiszabás is kapcsolódik.
- [86] Ennek feltételei az alábbiak:
– a jogerős ítéletben a cselekmény minősítése törvénysértő, vagy más anyagi jogszabálysértésre került sor,
– a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés is törvénysértő és
– a két említett körülmény között oksági összefüggés van, azaz a törvénysértő büntetés a törvénysértő minősítés és/vagy az anyagi jogszabálysértés következménye.
- [87] A büntetés mértéke önmagában pedig akkor törvénysértő, ha annak neme és/vagy mértéke a Büntető Törvénykönyv valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésével ellentétes (BH 2012.239.).
- [88] Jelen ügyben viszont erről a következők szerint nincs szó.
- [89] A terhelttel szemben kiszabott büntetéssel kapcsolatban a védő hivatkozott arra, hogy az eljáró bíróságok megsértették a Be. 4. § (3) bekezdésében írt kétszeres eljárás tilalmára vonatkozó rendelkezést, és a terhelttel szemben törvénysértően szabtak ki büntetést közigazgatási eljárásban hozott piacfelügyeleti bírság alkalmazását követően. A védői értelmezés szerint a „ne bis in idem” alkalmazása, illetve a büntetőjogi szankció értelmezési és alkalmazási köre kiterjesztendő a közigazgatási hatóság által alkalmazott büntető jellegű jogkövetkezményekre is.
- [90] A Kúria ezzel kapcsolatban rámutat a következőkre.
- [91] Kétségtelen, hogy a terhelttel szemben a részvények megvásárlása kapcsán a Magyar Nemzeti Bank piacfelügyeleti eljárást folytatott, és a 2016. szeptember 16. napján kelt határozatával a bennfentes kereskedelem tilalmára vonatkozó jogszabályok megszegése miatt 20 000 000 forint piacfelügyeleti bírságot szabott ki, amelyet a terhelt 2016. december 14. napján megfizetett. Jelen büntetőügyben jogerős ügydöntő határozat 2021. március 4. napján született.
- [92] A kétszeres eljárás tilalma – az ún. *ne bis in idem* elv alkalmazása – Magyarországon az Alaptörvényben rögzített alkotmányos követelmény.
- [93] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése szerint senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg. Az említett cikk (6) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy a jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.
- [94] Ez pedig nem más, mint a büntetőeljárások, egyazon magatartás bűncselekményként megítélése ellenébe állított akadály, tilalom (ugyanazon bűncselekmény kapcsán ne szülessen kétszer ítélet).
- [95] A *ne bis in idem* elvnek egyik oldala (célja), hogy ne legyen többszörös az elítélés és a büntetés, a másik oldala az abban való megállapodás, hogy mi tekinthető az egyazon ténybeliség vonatkozásában *res iudicata*-hatást kiváltó jogerőnek.

- [96] Az ártatlanság vélelmét tartalmazó alaptörvényi rendelkezés a büntetőjogi felelősség végleges megállapítását kifejezetten és kizárólag a bíróság (és nem más hatóság) jogerős határozatához köti. A *ne bis in idem* elvét előíró rendelkezés pedig felmentésre és elítélésre utal, ilyen tartalommal pedig fogalmilag csak bíróság hozhat határozatot. A magyar jogrendszerben *res iudicata*-hatás kiváltására tehát az Alaptörvény rendelkezései szerint csak bírósági határozat képes, értelemszerűen közigazgatási határozat nem (BH 2018.301., Kúria Bfv.III.1.788/2017/13. [28]–[29] bekezdés).
- [97] A Be. 7. § (5) bekezdése szerint abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el bűncselekményt, a bíróságot nem köti a közigazgatási eljárásban hozott határozat, illetve az abban megállapított tényállás.
- [98] Ekként törvényileg rendezett, ha különböző igazságszolgáltatási eljárások találkoznak, vagyis az, hogy a büntetőeljárás elől, illetve után más eljárásnak kell kitérnie. Ezáltal biztosított (védett), hogy ne legyen egyazon magatartásból kétféle valóságigényű megállapítás.
- [99] Ehhez képest a büntetéskiszabás, szankcionálás körében figyelembe vehető, veendő az egyazon személyre egyazon magatartás miatt megállapított jogkövetkezmények terhe.
- [100] Ez az EJEK döntések nyomán kialakult gyakorlattal is összhangban álló.
- [101] Az Emberi Jogok Európai Egyezménye hetedik kiegészítő jegyzőkönyvének 4. cikk 1. pontja szerint, ha valakit egy állam büntető törvényének és büntetőeljárás törvényének megfelelően egy bűncselekmény kapcsán már jogerősen felmentették vagy elítélték, e személlyel szemben ugyanennek az államnak az igazságszolgáltatási szervei ugyane bűncselekmény miatt nem folytathatnak büntetőeljárást, és vele szemben abban büntetést nem szabhatnak ki.
- [102] E szabályt érintően kétségtelenül az egyik legfontosabb döntés az Engel és társai kontra Hollandia ügyben (5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72) született ítélet, amelyben az Emberi Jogok Európai Bírósága felállította a közigazgatási jogi intézkedések büntetőjogi jellegének megítéléséhez segítséget nyújtó feltételrendszert (Engel-kritériumok), melyek a következők:
– a jogsértés belső jog szerinti minősítése mint kiindulási alap;
– a jogsértés jellege;
– az előírt büntetés jellege és súlya.
- [103] A jogsértés jellegének megítélése során többek között figyelembe kell venni az adott jogsértést szankcionáló szabályozás célját és címzetti körét (mindenkire vonatkozik-e vagy csak egy bizonyos jogállással rendelkező csoportra), az előírt szankció célját (megtorló jellegű-e vagy a megelőzést szolgálja), illetve olyan jogi tárgyak védelmét szolgálja-e, amelyek védelmét rendszerint büntetőjogi rendelkezések útján biztosítják.
- [104] A Dungveckis kontra Litvánia (32106/08) ügyben az EJEK összefoglalta a kérdést érintő saját gyakorlatát. Eszerint az Egyezmény hetedik kiegészítő jegyzőkönyve 4. cikkének sérelme akkor állapítható meg, ha
– a kérelmezőt korábban jogerős határozattal elítélték vagy felmentették,
– a kérelmezővel szemben két eljárást folytattak,
– az eljárások mindegyike büntető jellegű volt,
– az eljárások tárgya a kérelmező által megvalósított ugyanazon jogellenes cselekmény volt.
- [105] Ehhez képest az A és B kontra Norvégia ügyben (24130/11, 29758/11) hozott ítéletében az EJEK úgy foglalt állást, hogy a *ne bis in idem* elve nem sérül, ha a büntetőeljárás és a közigazgatási eljárás egymást kiegészítik és nem megismétlik. Ez akkor állapítható meg, ha a két eljárás között kellően szoros tárgyi és időbeli kapcsolat van, amely magában foglalja a két eljárásban beszerzett bizonyítékok és azok értékelésének azonosságát, valamint a szankciók egymásra tekintettel történő alkalmazását is (vö. III/4328/2021. AB határozat [60] bekezdés).
- [106] Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikke szerint senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték. A rendelkezést az Európai Bíróság több határozata is értelmezte.
- [107] Az Európai Bíróság az Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson ügyben kimondta, hogy a *ne bis in idem* elve nem zárja ki, hogy valamely tagállam a hozzáadottérték-adóval összefüggő bevallási kötelezettségek teljesítésének elmulasztásában megnyilvánuló ugyanazon tényállásra egymást követően adójogi szankciót és büntetőjogi szankciót alkalmazzon, amennyiben az első szankció nem büntető jellegű, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata (C-617/10. [37] pont).
- [108] Újabb az Európai Bíróság a Luca Menci ügyben rögzítette, hogy az Alapjogi Charta 50. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a hozzáadottérték-adó törvényi határidőn belül történő megfizetésének elmulasztása miatt büntetőeljárás indítható egy olyan személlyel szemben, akit ugyanezen tényállás miatt már jogerősen az ezen 50. cikk értelmében vett büntető jellegű közigazgatási szankcióval sújtottak, feltéve, hogy ez a szabályozás:
– olyan, az eljárások és szankciók ilyen halmozásának igazolására alkalmas, általános érdekű célkitűzést szolgál, mégpedig a héával kapcsolatos jogsértések elleni küzdelmet, amelynek keretében ezek az eljárások és szankciók további célokat követnek,
– olyan szabályokat tartalmaz, amelyek biztosítják annak összehangolását, hogy az eljárások halmozása miatt az érintett személyre háruló többletterh a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjon, és
– olyan szabályokat ír elő, amelyek lehetővé teszik annak biztosítását, hogy a kiszabott szankciók összességének súlya az elkövetett jogsértés súlyához mérten a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjon (C-524/15., [63] pont).
- [109] Az Alkotmánybíróság a 8/2017. (IV. 18.) AB határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény rendelkezései nem zárják ki általános jelleggel, hogy a jogalkotó a büntetendő cselekményekhez – a büntetőjogi szankció mellett – más jogágba tartozó jogkövetkezmény(ek)et is fűzzön. A jogbiztonságból eredő kiszámíthatóság követelményéből ugyanakkor következik, hogy a jogalkotónak – amennyiben a büntetőjogi fenyegetettséggel rendelkező jogellenes cselekményhez más jogágba tartozó jogkövetkezmény is társul – egyértelműen,

- megfelelő részletességgel szabályoznia kell a különböző eljárások egymáshoz való viszonyát. Különösen hangsúlyos ez az alkotmányos követelmény a büntetőjogi, valamint az azzal rokon, de a büntetőjog „kemény magjához” nem sorolható eljárások viszonyában, ugyanis a büntetőjogi jellegű eljárások egyik jellemzője, hogy a büntetőjogi elmarasztaláshoz sok tekintetben hasonló funkciójú joghátrányokkal járnak, így felvetődhet a kettős szankcionálás lehetősége (8/2017. (IV. 18.) AB határozat [49] bekezdés).
- [110]Az együttesen alkalmazott szankciók alkotmányosságának vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította: „Az EJEB értelmezésében összeegyeztethető a *ne bis in idem* elvből fakadó követelményekkel, ha a nemzeti jog valamely jogellenes cselekmény szankcionálására közigazgatási és büntetőeljárás integrált, párhuzamos és egymással összekapcsolt alkalmazásával biztosít lehetőséget, amennyiben az eljárások, illetve az azok eredményeként alkalmazható szankciók előreláthatók az érintett számára, és a különböző joghátrányok között szoros tárgyi és időbeli kapcsolat áll fenn. Az EJEB értelmezésében tehát nem sérül a jogelv akkor, ha a büntetőeljárás és a közigazgatási eljárás egymást kiegészítik és nem megismétlik. Ezzel összhangban áll az EUB gyakorlata is, amely nem tekinti a *ne bis in idem* elv megsértésének ezen elv érvényesülésének arányos korlátozását. Ez utóbbi pedig akkor áll fenn, ha a szabályozás lehetővé teszi a különböző eljárásokban alkalmazott büntető jellegű szankciók összehangolását, valamint annak biztosítását, hogy a kiszabott szankciók összességének súlya megfeleljen az adott jogsértés súlyának.” (III/4328/2021. AB határozat [93] bekezdés).
- [111]Mindezekkel összefüggésben a Kúria rögzíti a következőket.
- [112]Nem kétséges, hogy a jelen ügy terheltjével szemben közigazgatási eljárás keretében bennfentes kereskedelem tilalmára vonatkozó jogszabályok megszegése miatt kiszabott piacfelügyeleti bírság büntető jellegű szankciónak tekinthető.
- [113]Nyilvánvaló, hogy a közigazgatási eljárás és a büntetőeljárás között szoros tárgyi és időbeli kapcsolat áll fenn, hiszen jelen ügyben a nyomozás elrendelésére a Magyar Nemzeti Bank feljelentése alapján került sor. A feljelentést a Magyar Nemzeti Bank a piacfelügyeleti bírságot kiszabó határozatának meghozatala napján, 2016. szeptember 16-án tette. A feljelentés azokon a tényeken alapul, amelyeket a közigazgatási eljárás feltárt.
- [114]Megjegyzi a Kúria, hogy a szoros tárgyi és időbeli összefüggés mellett eltérő a közigazgatási szankció kiszabását lehetővé tevő jogszabályok és szankció, valamint a büntető anyagi jog és a büntetőjogi szankció célja.
- [115]A közigazgatási anyagi jog az állam által elvárt magatartást hordozza, a közigazgatási szankció ennek a kötelezettségnek az objektív megsértéséhez fűzött jogkövetkezmény. Ez a közigazgatási szankció alkalmazásának abszolút célja. Önmagában ez megkülönbözteti a szubjektív (bűnösség) alapú büntetőjogi jellegű szankcióktól, amely a büntetőjog sajátossága (8/2017. (IV. 18.) AB határozat [82] bekezdés).
- [116]A bennfentes kereskedelem tilalmára vonatkozó szabályok megsértése jelentős hatással van a tőkepiac biztonságos és zavartalan működésére, a tőkepiac működésének tisztaságára. Ezt a Magyar Nemzeti Bank a határozatának meghozatala során figyelembe is vette.
- [117]Értelemszerűen e szabályok a piaci esélyegyenlőség megteremtése és fenntartása érdekében a befektetők érdekeit is védik.
- [118]E szabályok megszegése önmagában (objektíve) alkalmas arra, hogy megingassa a befektetők tőkepiac tiszta, átlátható és zavartalan működése iránti bizalmát. A bizalom megrendülésének pedig értelemszerűen negatív gazdasági hatásai lehetnek.
- [119]Nyilvánvaló, hogy a piacfelügyeleti bírság ennek orvoslására hivatott és alkalmas.
- [120]Ehhez képest az is nyilvánvaló, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás során az elkövető alanyi bűnösségének (szubjektív tényező) vizsgálata is szükséges. Ennek hiányában ugyanis a bűnösség megállapítására nem kerülhet sor.
- [121]A büntetőjogi felelősségre vonás nem pusztán a szankció formális alkalmazását jelenti, hanem többlettartalma és eltérő hatása is van.
- [122]A szabályszegések nem önmagukban, objektíve tesznek felelőssé, a bűnösség azt jelenti, hogy az alany tehet a bűncselekményt megvalósító magatartás tanúsításáról és a magatartásával előidézett következményekről. Ekként tehet arról, mert az elkövetéskor belátta, felismerte magatartása jellegét és annak lehetséges következményét (eredményét), illetőleg tehet arról, mert beláthatta volna, felismerhette volna cselekménye jellegét, lehetséges következményeit. A bűnösség ezért a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához fűződő aktuális, pszichikus viszony.
- [123]A bűnösség alapja a felróhatóság, a bűnös tett (kizárólag bíróság általi) helytelenítése. Végső soron ez a büntetőeljárás fő célja, ez különbözteti meg a közigazgatási eljárástól. Egyben – miként jelen ügyben is – ez adja a két eljárás egymást kiegészítő szükségességének indokát is.
- [124]Jelen ügyben a másodfokon eljárt ítéletábra kiküszöbölte azokat a hátrányokat, amelyek az eljárások halmozása miatt a terheltre többletterhet róttak, egyben biztosította azt, hogy a kiszabott szankciók összességükben az elkövetett jogsértés súlyához igazodjanak.
- [125]Határozatának indokolásában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság által kiszabott pénzbüntetés mértékét a piacfelügyeleti eljárásban kiszabott pénzbírság összegére tekintettel – azt a büntetésből levonva – lényegesen mérsékelte (másodfokú ítélet [73] bekezdés).
- [126]Ennek során figyelembe vette a büntetékiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56. BK vélemény III/9. pontját, amely szerint az elkövetőt a bűncselekmény következtében a büntetőjogi hátrányokon kívül egyéb tényleges hátrányok is érhetik. Ha ezek a büntetés mellett külön is egyéni visszatartó hatást fejthetnek ki, indokolt azokat enyhítő körülményként értékelni.
- [127]Nem sértett törvényt tehát az ítéletábra, amikor ilyen többlethátránynak tekintette a terhelt által már megfizetett piacfelügyeleti bírságot, és erre tekintettel a terhelttel szemben kiszabott pénzbüntetést enyhítette.

- [128]A kifejtettek alapján a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja szerinti felülvizsgálati ok nem valósult meg.
- [129]A büntetés kiszabásával kapcsolatos további védői érveléssel kapcsolatban a Kúria megjegyzi a következőket.
- [130]A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve adott terhelt esetében mit tekint enyhítő vagy súlyosító körülménynek, s azt miként értékeli.
- [131]Ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a büntetés törvényben rögzített céljára (Btk. 79. §) és a büntetés kiszabásának elveire (Btk. 80. §), valamint a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56. BK véleményben foglaltakra. Nyilvánvaló, hogy ezek a büntetéskiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró szempontjai. Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát sem a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége, sem a büntetéskiszabási tényezők értékelése nem képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, hogy az eljáró bíróság miként vette figyelembe a Btk. 79. és 80. §-ait, valamint az 56. BK véleményben foglaltakat.
- [132]A teljesség kedvéért utal a Kúria arra, hogy a terhelttel szemben ugyanazon cselekmény miatt több jogerős ügydöntő határozat hozatala a felülvizsgálatot eredményező eljárási szabálysértéseknek a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt kimerítő felsorolásában nem szerepel, ezért amiatt a felülvizsgálat törvényben kizárt. A kétszeres elítélés – a megvalósulása esetén – a Be. 637. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti perújítási ok lenne. Felülvizsgálat oka, illetve indoka a kétszeres elítélés törvénytörő megállapítása esetében való eljárásmegszüntetés lehetne [vö. Be. 648. § *b*) pont, 649. § (2) bekezdés *d*) pont, 608. § (1) bekezdés *e*) pont, 567. § (1) bekezdés *b*) pont] (Bfv.III.629/2020/11 [28]–[29] bekezdés).
- [133]A felülvizsgálati indítvány vitatta az elkobzás intézkedés alkalmazásának törvényességét is. Az indítvány szerint elkobzásnak nincs helye bennfentes kereskedelem büntette esetén, ha az elkövető a birtokában lévő bennfentes információra tekintettel mást azzal bíz meg, hogy a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletet kössön, ugyanis ilyenkor a bűncselekménynek nincs elkövetési tárgya.
- [134]Ez az álláspont téves.
- [135]A Btk. 72. § (1) bekezdés *c*) pontja szerint el kell kobozni azt a dolgot, amelyre a bűncselekményt elkövették.
- [136]A bennfentes kereskedelem Btk. 410. § *a*) pontjában írt esetében az elkövető maga köt ügyletet a pénzügyi eszközre vonatkozóan a bennfentes információ birtokában, a *b*) pont szerint pedig mást bíz meg a pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletkötéssel.
- [137]Nyilvánvaló, hogy mindkét cselekmény a pénzügyi eszközre (annak megszerzésére) irányul, a kettő közötti különbség csupán a megvalósításban van. Előbbi esetben ugyanis maga a bennfentes információval rendelkező személy az ügyletkötő, utóbbi esetben ezzel mást bíz meg. A pénzügyi eszközzel kapcsolatos szándéka ugyanaz, azonban nem közvetlenül maga valósítja meg, hanem az ügyletkötéshez más személyt vesz igénybe.
- [138]Értelemszerűen az elkövető cselekménye mindkét esetben a pénzügyi eszközre irányuló, arra elkövetett. Ekként tehát a Btk. 72. § (1) bekezdés *c*) pontjában írt elkobzásnak a Btk. 410. § *a*) és *b*) pontjában írt magatartás esetében is helye van.
- [139]Az elkobzás elévülésével kapcsolatos terhelti észrevétellel kapcsolatban helytállóan hivatkozott a Legfőbb Ügyészség arra, hogy az elkobzás Btk. 72. § (7) bekezdésében megállapított 5 éves elévülési ideje nem tekinthető ún. abszolút határidőnek, hanem ez a büntethetőség elévüléséhez igazodó határidő, ezért erre is vonatkoznak az elévülés félbeszakítására (és nyugvására) vonatkozó büntető anyagi jogi rendelkezések (BH 1993.275).
- [140]A Be. 649. § (2) bekezdés *e*) pontja alapján eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a súlyosítási tilalom megsértésével hozta meg.
- [141]Jelen ügyben az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az ügyészség a cselekmény helyes minősítése és a részvények elkobzása végett fellebbezést jelentett be.
- [142]A Be. 595. § (6) bekezdése pedig a másodfokú bíróság számára az elkobzásról való döntést abban az esetben is lehetővé teszi, ha a terhelt terhére nem jelentettek be fellebbezést.
- [143]Ezért a másodfokú eljárásban a terhelt álláspontjával szemben az elkobzás alkalmazására törvényesen került sor.
- [144]Ekként a Kúria a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálván – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.1.068/2021/12.)

3 I. Büntetőügyben az anyagi jogerő szempontjából az jelent ügyet eldöntő rendelkezést, amely a vádról, illetve a vád alapján folyó eljárás lezárásáról érdemben és végérvényesen dönt. Ezáltal jut kifejezésre a büntetőjog alkalmazásának véglegessége, és érvényesül a „ne bis in idem” elve, valamint a „res iudicata” joghatása [Be. 456. § (1) és (2) bek.].

II. A törvény által biztosított jogorvoslati jog megnyílása és biztosítása vezethet a Be. 458. §-a alapján beálló jogerőhöz, amely „res iudicata”-hatás kiváltására alkalmas.

A törvény szerint lehetővé vált jogorvoslat biztosításának hiánya az említett jogerőhatás kiváltására nem lehet alkalmas. Ilyen esetekben van lehetőség a határozatra tévesen felvezetett jogerősítési záradék hatályon kívül helyezésére és a törvényes állapot helyreállítására.

III. Az elsőfokú ügydöntő határozattal szemben bejelentett kétirányú fellebbezések elbírálására két különböző eljárásban nincs törvényes lehetőség, mint ahogyan két külön – egymással szükségképpen konkuráló – határozat meghozatalára sem. Ez ugyanis a „ne bis in idem” és a „res iudicata” elvének sérelmét jelentené.

A másodfokú bíróságnak nincs (nem is lehet) jogosultsága a törvény ellenében saját ügydöntő határozatának a törvény értelmében beállt jogerejét bármilyen módon feltörnie, és vélt vagy valós hibáját

saját hatáskörben, az ügyben eljárását, ítéletét megkettőzve kijavítania [Be. 604. § (1) bek. c) pont, 625. §].

- [1] Az ítéletábra a 2022. március 16. napján meghozott végzésével elutasította a fellebbviteli főügyészségnek az ítéletábra ítélete jogerősítési záradékának hatályon kívül helyezésére irányuló indítványát.
- [2] Az ügyben a törvényszék a 2021. február 16. napján kihirdetett ítéletével az I. r. és a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett emberölés bűntettének kísérletében [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. a) pont]. Ezért a vádlottakat személyenként 3 év 6 hónap szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztést fegyházban kell végrehajtani és a terheltet a büntetés fele részének kitöltése után bocsáthatók feltételes szabadságra. Rendelkezett továbbá a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [3] Az ítélet ellen a kihirdetéskor jelen lévő I. r. terhelt, illetve az I. r. és a II. r. terhelt védője nyomban, a II. r. terhelt pedig az ítélet részére történt kézbesítését követően jelentett be fellebbezést.
- [4] A tárgyaláson az ügyész a nyilatkozattételre három munkanapi határidőt tartott fenn.
- [5] A rendelkezésre álló iratok szerint a törvényszék ítélete ellen a megyei főügyészség 2021. február 18. napján mindkét terhelt terhére fellebbezést jelentett be. A fellebbezést a főügyészség elektronikus úton nyújtotta be, amely még aznap letöltésre került az Országos Bírósi Hivatal (a továbbiakban: OBH) rendszerében. Mivel azonban a beküldő ügyészség nem adta meg a helyes bírósi ügyszámot, a jogorvoslati kérelem lajstromozását az OBH rendszere beazonosíthatatlanság miatt visszautasította. A sikertelen lajstromozásról az OBH rendszere 2021. február 18. napján két értesítést adott fel Hivatali Kapun keresztül az ügyészségnek.
- [6] Az ügy másodfokú elbírálása során eljáró fellebbviteli főügyészség az ítéletábrához 2021. április 23. napján érkezett átiratában – miként képviselője a nyilvános ülésen – az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására tett indítványt az elkobzott bűnjelet érintő lefoglalás megszüntetésére vonatkozó rendelkezés mellőzése mellett.
- [7] Az ítéletábra mint másodfokú bíróság a 2021. augusztus 31. napján – nyilvános ülésen – meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy az elkobzott bűnjel vonatkozásában a lefoglalás megszüntetésére vonatkozó rendelkezést mellőzte, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Ítéletében rögzítette, hogy a bűnösségi körülmények áttekintése és értékelése során észlelte: az elsőfokú bíróság által kiszabott büntetés eltúlzottan enyhe, azonban ennek orvoslására az ügyészség ezt sérelmező, súlyosítást célzó fellebbezésének hiányában nem volt eljárásjogi lehetősége.
- [8] Az ítéletábra ítélete 2021. augusztus 31. napján jogerős lett. Ennek tanúsítása az indokolással ellátott írásba foglalt ítéletben megtörtént, azt az ítéletábra jogerősítési záradékkal látta el.
- [9] Ezt követően a fellebbviteli főügyészség az ítéletábrára 2021. október 22. napján érkezett átiratában – a megyei főügyészség átiratában írtakkal egyetértve – indítványozta, hogy az ítéletábra a másodfokú ítélet jogerősítési záradékát helyezze hatályon kívül, és a megyei főügyészség által előterjesztett ügyészi fellebbezést érdemben bírálja el.
- [10] Indokai szerint a megyei főügyészség által előterjesztett fellebbezés a bíróság által átvett küldeménynek, azaz határidőben benyújtottnak tekintendő. Hivatkozott az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési törvény) 14. § (4) bekezdés a) pontjára, amely szerint a hivatalos elérhetőségre kézbesített küldemény kézbesítettnek minősül, ha a hivatalos elérhetőséget biztosító szolgáltató a küldemény ügyfél által történő átvételét igazolja vissza, az igazolásban feltüntetett időpontban. Álláspontja szerint az elektronikus kapcsolattartás során alkalmazandó dokumentumot kísérő űrlap a bírósági ügyvitel automatizmusát szolgáló technikai megoldás, amelynek hiányos kitöltése nem tekinthető az informatikai követelmények hiányának. A címzett bíróság megjelölése nélkülözhetetlen a kézbesítés szabályszerűségéhez, a bírósági ügyszám azonban nem. A bírósági ügyszám elmaradása a benyújtás szabályszerűségét nem érinti, annak csak a lajstromozás tekintetében van jelentősége. Ekként jelen ügyben a bírósági ügyszám feltüntetésének elmaradása nem képezheti akadályát a fellebbezés szabályszerű elbírálásának figyelemmel arra, hogy az az OBH elektronikus rendszerében igazoltan letöltésre került.
- [11] Az ítéletábra a 2021. november 10. napján meghozott végzésével a fellebbviteli főügyészség indítványát – mint eljárásjogilag kizártat – elutasította.
- [12] Kitért arra, hogy a fellebbezés benyújtási körülményeinek tisztázása érdekében megkereste az OBH Informatikai és Elektronikus Ügyintézési Főosztályát. Az OBH álláspontja szerint a feladási- és letöltési igazolás kizárólag azt hivatott bizonyítani, hogy a feladó adott időpontban egy elektronikus küldeményt a bíróság szakrendszereinek irányába beküldött, és az megérkezett az OBH Tranzakciós Moduljába. Egy dokumentum joghatályos benyújtásának azonban további feltétele a sikeres lajstromozásról szóló igazolás is, melyet jelen ügyben az ügyészség nem kapott meg, sőt – mint ahogyan arra az indítványában maga az ügyészség is utal – két sikertelen lajstromozásról szóló értesítést kapott vissza még ugyanazon a napon. Ekként tehát az ügyészség fellebbezése nem értelmezhető hatályosan előterjesztettként.
- [13] Az ítéletábra indokai szerint a Be. nem biztosít lehetőséget arra, hogy a jogerős határozatot hozó bíróság bármilyen okból hatályon kívül helyezze saját határozatának jogerősítési záradékát, illetve magát a határozatot, majd egy megismételt eljárási cselekmény – nyilvános ülés – keretében új határozatot hozzon.
- [14] Ügyészségi fellebbezés alapján eljárva a Kúria a 2022. február 1. napján hozott Bpkf.I.1414/2021/5. számú végzésével az ítéletábra végzését hatályon kívül helyezte, és az ítéletábrát új eljárásra utasította, mert indokoltnak tartotta annak vizsgálatát, hogy a törvényszék ítélete elleni, a megyei főügyészség fellebbezése joghatályosnak tekinthető-e. E körben a megismételt eljárásra vonatkozóan előírta az iratok

- között elfekvő, és az OBH által felügyelt bírósági informatikai rendszer által a Legfőbb Ügyészség informatikai rendszere felé megküldött letöltési és feladási igazolások, továbbá az elektronikus dokumentumok főbb adatainak, valamint annak vizsgálatát, hogy a sikeres feladási és letöltési igazolásokat követően (azok ellenére) az OBH rendszere miért nem továbbította a fellebbezést a törvényszékre.
- [15] Az ítéletábra megismételt eljárásban hozott végzésének indokai szerint a megyei főügyészség a bíróság elektronikus rendszerébe 2021. február 18. napján elküldött fellebbezése a jogszabályi előírásoknak megfelel, és mivel annak benyújtását az OBH elektronikus rendszere igazolta, a küldemény határidőben kézbesítettnek minősül. Álláspontja szerint ezen nem változtat az a körülmény sem, hogy a fellebbezés a törvényszékhez – egyes informatikai követelmények hiánya miatt – nem jutott el és nem került lajstromozásra. Így a megyei főügyészség fellebbezése joghatályosnak tekintendő, az mégsem került elbírálásra.
- [16] Indokai szerint e probléma orvoslására a Be. alapján a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat igénybevételével, nem pedig a jogerősítési záradék hatályon kívül helyezése útján van lehetőség. Hivatkozott a Be. 462. §-ára, amely szerint a bíróság a jogerősítési záradékot és a véglegessé válási záradékot indítványra vagy hivatalból kijavíthatja vagy pontosíthatja, ha ezt az utóbbi felmerült körülmények szükségessé teszik. Álláspontja szerint a „kijavítás” vagy „pontosítás” nem azonos a záradék hatályon kívül helyezésével, ugyanis ebben az esetben a törvény ezt a szóhasználatot követné. A kijavítás, illetve pontosítás elírás vagy téves szóhasználat korrigálását és nem a záradék megsemmisítését jelenti.
- [17] Amennyiben a jogerősítési záradék törlése mégis lehetséges volna, a másodfokú bíróság a saját meghozott ügydöntő határozatának kötőerejét – erre vonatkozó törvényi rendelkezés hiányában – saját maga nem oldhatja fel. Ebből következően még a jogerősítési záradék hatályon kívül helyezését követően sem tűzhetne az ügyben új tárgyalási hatánapot, és nem hozhatna – az ügyészi fellebbezést is elbírálva – új másodfokú határozatot. Ennek ugyanis az előző határozatának saját maga általi hatályon kívül helyezése lenne az előfeltétele, amely azonban kizárt.
- [18] A jogerősítési záradék hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett indítványt elutasító végzéssel szemben a fellebbviteli főügyészség jelentett be fellebbezést.
- [19] Indokai szerint tévedett az ítéletábra, amikor azt állapította meg, hogy az el nem bírált joghatályos ügyészi fellebbezés ellenére sincs helye a jogerősítési záradék hatályon kívül helyezésének és az ügyészi fellebbezés elbírálásának. Álláspontja szerint a jogerősítési záradék hatályon kívül helyezése nem kizárt, a bírósági gyakorlat a tévesen megállapított jogerő esetére kidolgozta annak lehetőségét, hogy valamely bírósági határozat jogerőssé és végrehajthatóvá nyilvánítása tárgyában hozott záradék helyességét a bíróság utóbb maga is módosíthatja, megváltoztathatja (BH 2015.151.). Egy másik ítéletábrai végzésre hivatkozással kifejtette, hogy annak sincsen akadálya, hogy a jogerősítési záradékot a jogorvoslat tárgyában eljárva a felsőbb bíróság helyezze hatályon kívül és utasítsa az ügydöntő határozatot hozó bíróságot az el nem bíralt fellebbezés elbírálására.
- [20] Az olyan határozat, amely még nem emelkedett jogerőre, illetve amelynek tekintetében a jogerő megállapítása az eljáró bíróság részéről a tényleges helyzettel szemben tévesen történt, rendkívüli perorvoslat – így a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat – tárgyát sem képezheti.
- [21] Álláspontja szerint a súlyosításra irányuló ügyészi fellebbezés elbírálatlanságában megnyilvánuló törvénysértés az állam büntetőjogi igényének maradéktalan érvényesítése érdekében csak az ítéletábra végzésének megváltoztatásával lehetséges.
- [22] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbviteli főügyészség fellebbezését fenntartotta.
- [23] Indokai szerint az ítéletábra helytállóan állapította meg, hogy a megyei főügyészség fellebbezése joghatályos, tévedett azonban, amikor sem a másodfokú ítélet jogerősítési záradékának hatályon kívül helyezésére, sem pedig az ügyészi fellebbezésnek egy új eljárásban történő elbírálására nem látott lehetőséget.
- [24] A BH 1985.258. számú eseti döntésre hivatkozással kifejtette, hogy az ítéletábra a joghatályosan bejelentett ügyészi fellebbezést törvénysértő módon nem bírálta el, ennek hiányában viszont a másodfokú ítélet nem emelkedett jogerőre, mivel nincs helye az ítélet jogerőre emelkedése megállapításának mindaddig, amíg az érdekelt az őt megillető perorvoslati jogát nem gyakorolhatta.
- [25] A jogerősítési záradék nem olyan bírósági döntés, amelyhez önálló jogerőhatás fűződik, hanem a végrehajtást lehetővé tevő olyan megállapítás, amelyhez a bíróság nincs kötve. A Be. 462. §-a szerint a bíróság a jogerősítési záradékot és a véglegessé válási záradékot indítványra vagy hivatalból kijavíthatja vagy pontosíthatja, ha ezt az utóbbi felmerült körülmények szükségessé teszik.
- [26] A Kúria Bfv.I.603/2005/2. számú határozatára hivatkozással kifejtette, hogy az olyan határozat, amely még nem emelkedett jogerőre, illetve az eljáró bíróság részéről a tényleges helyzettel szemben tévesen történt, rendkívüli perorvoslat tárgyát sem képezheti.
- [27] Utalt rá, hogy a jogerősítési záradék helyességét a bíróság utóbb maga is módosíthatja, megváltoztathatja (BH 1985.408.), a tévesen záradékkolt bírósági határozattal szemben nincs helye felülvizsgálatnak, a záradékot az alapügyben eljáró bíróság hatályon kívül helyezheti. Valamely bírósági határozat jogerőssé és végrehajthatóvá nyilvánítása tárgyában hozott záradék helyességét a bíróság utóbb maga is módosíthatja, megváltoztathatja (BH 2015.151.). Ha a bíróság tévesen látja el jogerősítési és végrehajthatósági záradékkal az ítéletet, ahhoz jogerőhatás nem fűződik, így azt a bíróság utóbb módosíthatja (Kúria Bpkf.III.87/2022/4.).
- [28] Álláspontja szerint jelen ügyben a hatályon kívül helyezés alapja a Be. 457. § első mondata, amely szerint a fellebbezés az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését abban a részben függeszti fel, amelyet a fellebbezés folytán eljáró bíróság felülbírál. Jelen ügyben azonban ez a felülbírál elmaradt. Erre figyelemmel a bejelentett fellebbezés az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének akadályát képezte,

- így a Be. 459. § (1) bekezdése alapján a határozat jogerőre emelkedésének megállapítására és jogerősítési záradék kiállítására tévesen került sor.
- [29] Indokai szerint téves az ítéletábra álláspontja, mely szerint az ügyben a joghatályos ügyészi fellebbezés elbírálása esetén hozandó új másodfokú határozat feltétele az ítéletábra előző határozatának saját maga általi hatályon kívül helyezése lenne, mivel a védelmi fellebbezések tárgyában hozott másodfokú ítélet hatályon kívül helyezése ennek egyrészt nem feltétele, másrészt arra sem szükség, sem pedig törvényes lehetőség sincs.
- [30] Kifejtette, hogy az elsőfokú határozattal szembeni fellebbezések jellemzően egy eljárásban kerülnek elbírálásra, azonban a törvény nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a kétirányú fellebbezések külön határozatban történő elbírálását kizárná. Ekként lehetőség van a vádlottak terhére bejelentett ügyészi fellebbezésnek egy önálló másodfokú eljárásban történő elbírálására a korábbi másodfokú eljárásban hozott határozat kötőerejének feloldása nélkül. Ez esetben az ügyészi fellebbezés elbírálása során az ítéletábrának a másodfokú bírósági eljárás szabályai szerint kell az eljárását lefolytatnia tekintet nélkül arra, hogy a védelmi fellebbezések tárgyában korábban már lefolytatott egy másodfokú eljárást.
- [31] A fellebbviteli főügyészség fellebbezésében kifejtett indokokkal egyetértve utalt rá, hogy a Be. 667. § (1) bekezdése alapján a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot a bíróság törvénysértő jogerős ügydöntő határozata és végleges nem ügydöntő végzése ellen jelenthet be, de az ítéletábra ítélete álláspontja szerint a Be. 457. § első mondatára tekintettel nem emelkedett jogerőre. Emellett a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat a kifogásolt helyzet eljárásjogi rendezésére azért sem alkalmas, mert a Kúria ezen eljárásban kizárólag a törvénysértést állapíthatja meg, a határozat megváltoztatásáról vagy a törvénynek megfelelő határozat meghozatal céljából történő hatályon kívül helyezéséről nem rendelkezhet.
- [32] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria az ítéletábra végzését változtassa meg, az ítéletábra ítéletének jogerősítési záradékát helyezze hatályon kívül, és az ítéletábrát a megyei főügyészség fellebbezésének érdemi elbírálására hívja fel.
- [33] A fellebbviteli főügyészség fellebbezése nem alapos.
- [34] A Kúria előrebocsátja a következőket.
- [35] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.
- [36] „A jogorvoslatihoz való jog tényleges és hatékony érvényesítése nem csupán a jogalkotóval szemben (a jogszabályok tartalmát illetően) fennálló követelmény, hanem az Alaptörvény 28. cikkéből következően (a jogszabályok értelmezése során) a bíróságokat is kötelezi.” (3146/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [26])
- [37] „A jogorvoslat elvont alkotmányjogi fogalmát nehéz meghatározni, általában kettős jelentéstartalommal érvényesül: egyrészt igényérvényesítési lehetőséget, másrészt felülbírálathoz való jogot jelent. A felülbírálathoz való jog szorosan kötődik a bírósági, hatósági, közigazgatási jogorvoslati rendszerhez. Az Alaptörvény ezzel kapcsolatban úgy fogalmaz, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti”. Ez az alapjog tehát az első döntéshez képest – amelyet eleve feltételez a megfogalmazás, függetlenül attól, hogy az milyen formában jelenik meg – egy második döntéshez való jogot fogalmaz meg. A különféle eljárási kódexek sokszor saját jogorvoslat-fogalommal dolgoznak; ezek szerint a jogorvoslatnak van egy harmadik jelentése is: az, amit jogorvoslatként az eljárási kódexek meghatároznak. Vagyis a jogorvoslat kifejezés jelentheti magát azt az eszközt is, amelynek a segítségével az első döntés után a második döntést hozó fórumot használatba lehet venni (fellebbezés, panasz, kifogás, felfolyamodás, felülvizsgálati kérelem, keresetlevél).” (6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [94]).
- [38] A Be. 579. § (1) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata ellen fellebbezésnek van helye a másodfokú bírósághoz.
- [39] A Be. 581. §-a alapján az elsőfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésre jogosult a vádlott, az ügyészség, a védő, a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezés ellen a vádlott örököse, a kényszergyógykezelés elrendelése ellen a vádlott házastársa vagy élettársa, a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezés ellen a magánfél, a rá vonatkozó rendelkezés ellen a vagyoni érdekelt.
- [40] A Be. 582. § (1) bekezdése szerint, akivel az elsőfokú bíróság az ítéletet kihirdetés útján közli, a fellebbezését nyomban bejelentheti vagy erre három munkanapot tarthat fenn. A Be. 582. § (3) bekezdése alapján a kézbesítés útján közölt ítélet ellen nyolc napon belül lehet a fellebbezést előterjeszteni.
- [41] Kétségtelen, hogy a jogorvoslat joga (miként az elbírálásának igénye) az ügyészséget törvény szerint megilleti.
- [42] Nem tévedett az ítéletábra, amikor a megismételt eljárásban megállapította, hogy a megyei főügyészség fellebbezése határidőben benyújtottnak minősül, így az joghatályos.
- [43] A Be. 148. § (1) bekezdése szerint e törvény rendelkezéseit az elektronikus kapcsolattartás során a XXVII. Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályok háttérszabálya az E-ügyintézési törvény.
- [44] Az E-ügyintézési törvény 14. § (1) bekezdés a) pontja szerint a hivatalos elérhetőségre kézbesített küldemény kézbesítettnek minősül, ha a hivatalos elérhetőséget biztosító szolgáltató a küldemény ügyfél által történő átvételét igazolja vissza, az igazolásban feltüntetett időpontban. Ezzel összhangban állóan állapítja meg a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (Büsz.) 75/C. § (5b) bekezdése, hogy a beadványt akkor kell benyújtottnak tekinteni, ha az informatikai rendszer befogadás-visszaigazolást küldött.
- [45] Az iratok alapján megállapítható, hogy az OBH rendszere a megyei főügyészség fellebbezésének beérkezését követően feladási, majd letöltési igazolást küldött vissza az ügyészségnek. Ekként tehát a határidőben benyújtott fellebbezés valóban joghatályos.
- [46] Jelen ügyben azonban az eldöntendő kérdés valójában az, hogy van-e lehetőség arra, hogy az el nem bírált fellebbezés okán az ítéletábra (vagy a

- Kúria) a másodfokú ítélet jogerősítési záradékát hatályon kívül helyezze, és ezt követően a bejelentett, de el nem bírált fellebbezést az ítéletábra érdemben elbírálja.
- [47] Másként fogalmazva, az indítvány érvelését figyelembe véve, levezethető-e valóban a Be. rendelkezéseiből – és így teljesíthető-e az ügyésznek az az igénye –, hogy az el nem bírált fellebbezést a rendes jogorvoslat keretén belül maradván a másodfokú bíróság a jogerősítő záradékát hatályon kívül helyezve ugyanazon bűncselekményért, ugyanazon vádlottal szemben, egy immár második másodfokú eljárásban, egy második másodfokú ügydöntő határozatot hozva bírálja el.
- [48] A válasz nyilvánvalóan nem, melynek okán a Kúria a következőkre mutat rá.
- [49] A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogerő intézménye a jogállamhoz tartozó jogbiztonság érvényesülését szolgálja. A jogerős ügydöntő határozat két fontos pillére a „res iudicata” (ítélt dolog) és a „ne bis in idem” (kétszeres eljárás tilalma) elve időtlenül.
- [50] A kétszeres eljárás alá vonás és büntetés tilalmának alkotmányos szabályát korábban az Alkotmány nem nevesítette, azonban a „ne bis in idem” elvét az Alkotmánybíróság már korábban olyan alkotmányos jelentőségű rendelkezésnek tekintette, amely a „res iudicata” elvével együtt az állam büntetőhatalmának korlátját jelenti.
- [51] Az Alkotmánybíróság 9/1992. (I. 30.) AB határozatában (melyben megsemmisítette a törvényességi óvás emelésére vonatkozó jogszabályokat) már megfogalmazódtak azok az elvárások, amelyeket a Be. törvényi szintre emelt.
- [52] Az anyagi igazságosság és a jogbiztonság követelményét a jogerő intézménye hozza összhangba megint csak a jogbiztonság elsődlegessége alapján. A jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény. Az Alkotmánynak megfelelően biztosított jogorvoslati lehetőségek mellett beállott jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének biztonságát szolgálja. A jogerős határozatok megváltoztathatatlanságához és irányadó voltaához alapvető alkotmányos érdek fűződik. A jogállamiság lényeges eleme, hogy a törvénynek egyértelműen meg kell határoznia, mikor támadható meg egy bírósági határozat rendes fellebbezési jogorvoslattal; illetve, hogy a jogerőssé vált határozat megtámadására milyen feltételek alapján van lehetőség, s hogy mikor következik be az az állapot, amikor a jogerős határozat már semmiféle jogorvoslattal nem támadható. A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogerős határozat – az eldöntött kérdés személyi és tárgyi keretei között – irányadóvá váljék mind az eljárásban résztvevőkre, mind a később eljáró bíróságra, illetőleg más hatóságra. Ha a jogerő beálltához előírt feltételek teljesültek, akkor annak hatálya a határozat tartalmi helyességétől függetlenül beáll.
- [53] A jogállam büntetőhatalmának elve, hogy a bűnüldözésnek szigorú anyagi jogi és eljárási korlátok és feltételek között kell folynia, hogy a bűnüldözés sikertelenségének kockázatát az állam viseli. A jogerős ítélet az eljárásnak azt az eredményét teszi a jogerő végső szakaszában megtámadhatatlanná és mindenki számára irányadóvá, amelyet az ártatlanság vélelmével szemben, az összes eljárási garancia betartásával a bűnüldöző hatóságoknak és a bíróságnak sikerült elérniük. A bizonyítás sikertelensége éppúgy az állam kockázati körébe tartozik, mint az eljárás során elkövetett hibák, sőt – eltérő törvényi rendelkezés hiányában – az eljárást akadályozó bármely körülmény is, amely folytán a büntetőeljárás ideális célja, az igazságos és célját betöltő büntetés kiszabása nem teljesülhetett. Ha tehát a jogerős ítélet – a terheltnek kedvezően – törvényt sért, vagy egyébként igazságtalanul enyhe, ennek következményét nem viselheti a terhelt, ha a hatóságok hibáinak kijavítására nyitva álló és alkotmányos garanciákkal ellátott jogorvoslatokat, amelyek lehetőségével a terheltnek is számolnia kellett, már kimerítették [9/1992. (I. 30.) AB határozat].
- [54] „A büntetőeljárásnak alkotmányos jelentőségű, az állam büntetőhatalmának további korlátait kijelölő rendelkezése szerint büntetőeljárást nem lehet indítani, a már megindult eljárást meg kell szüntetni, ha a terhelt cselekményét már jogerősen elbírálták, kivéve a perújítás és a felülvizsgálat esetét [Be. 13. § d) pont]. E szabályban a büntetőjogi felelősségre vonásra irányadó, egymással szorosan összefüggő, két garanciális elvből, a »res iudicata«, az egyszer elbírált cselekmény »ítélt« jellegéből, valamint a »ne bis in idem«, az ugyanazon cselekmény miatti kétszeri eljárás alkotmányos jelentőségű tilalmából következő relatív eljárási akadály fogalmazódik meg. Az Alkotmánybíróság a törvényességi óvást megsemmisítő 9/1992. (I. 30.) AB határozatában kinyilvánította azon álláspontját, hogy az anyagi igazság és a jogbiztonság követelményét a jogerő intézménye a jogbiztonság elsődlegessége alapján hozza összhangba. »A jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény. Az Alkotmánynak megfelelően biztosított jogorvoslati lehetőségek mellett beállott jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének biztonságát szolgálja. A jogerős határozatok megváltoztathatatlanságához és irányadó voltaához alapvető alkotmányos érdek fűződik« (V/4. pont).” (42/1993. (VI. 30.) AB határozat)
- [55] Az indítvány szerinti eljárással szembeni védelem (tilalom) pedig immáron alaptörvényi szintű (magyar és nemzetközi jog viszonylatban is érvényesülően).
- [56] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdése ugyanis rögzíti, hogy „A jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték”.
- [57] A „ne bis in idem” elvének értelmezését az Alaptörvény hatálybalépését követően is fenntartotta az Alkotmánybíróság (33/2013. (XI. 22.) AB határozat indokolás [19] bekezdés), eszerint „az állami büntetőigény érvényesítése a jogállamokban kizárólag akkor nyerhet alkotmányos igazolást, ha

- azt olyan eljárási garanciák megtartása mellett folytatják, amelyek ellensúlyt képeznek az állami hatalommal szemben és elejét veszik az állami büntetőhatalom önkényes, visszaélésszerű gyakorlásának. Az állam büntetőhatalmának korlátját jelentő ilyen eljárási elvnek számít az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt alkotmányos garanciarendszer, valamint a büntetőeljárás törvény alapelvei között nevesített kétszeres értékelés tilalma is [Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdés, korábbi Be. 6. § (4) bekezdés *d*) pontja]. Ezen alkotmányos szabály szerint senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték. Az alkotmányos rendelkezés a »res iudicata«, valamint a »ne bis in idem« elvek összekapcsolásán keresztül egy relatív eljárási akadályt fogalmaz meg az elbírált, büntetendő cselekmények tekintetében [ezzel egyezően lásd: 42/1993. (VI. 30.) AB határozat, 1993, 300.]. Az alkotmányos szabály egyfelől alapjogi rendelkezés az állami büntetőhatalom visszaélésszerű gyakorlásával szemben, másfelől pedig a jogbiztonság érvényesülésének érdekében működő szabály, hiszen garantálja az érdemi bírósági döntések végleges jellegét (EJEB, Sergey Zolotukhin kontra Oroszország [GC] (14939/03), 2009. február 10., 78. bekezdés).”
- [58] Ezen túlmenően pedig az sem kétséges, hogy „A kétszeres eljárás alá vonás és büntetés tilalmának elvét – az Alaptörvényben megfogalmazotthoz hasonlóan – valamennyi jelentős emberi jogi egyezmény is tartalmazza. Az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: Egyezségokmány) 14. cikkének 7. bekezdése szerint: »[s]enkivel szemben sem lehet büntetőeljárást indítani vagy büntetést kiszabni olyan bűncselekmény miatt, amely miatt az adott ország törvényének és büntetőeljárásának megfelelően jogerős ítélettel már elítélték vagy felmentették.« Az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) hetedik kiegészítő jegyzőkönyvének 4. cikke pedig úgy fogalmaz, hogy: »[h]a valakit egy állam büntetőtörvényének és büntetőeljárás törvényének megfelelően egy bűncselekmény kapcsán már jogerősen felmentettek vagy elítélték, e személlyel szemben ugyanennek az államnak az igazságszolgáltatási szervei ugyanezen bűncselekmény miatt nem folytathatnak büntetőeljárást, és vele szemben abban büntetést nem szabhatnak ki.«” (8/2017. (IV. 18.) AB határozat indokolás [28])
- [59] Egyértelmű, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdése a büntetőeljárások, egyazon magatartás bűncselekményként megítélésének többsége ellenébe állított akadály, tilalom.
- [60] Ezt jelenti a szabályozás eredője, a „ne bis in idem crimen iudicator” elve, azaz ugyanazon bűncselekmény kapcsán ne szülessen kétszer ítélet. A kétszeri elítélés tilalma pedig kéz a kézben jár az egyezségi elbírált követelményével.
- [61] A Be. természetes módon, a jelentőségének megfelelően az Alapvető Rendelkezők között rögzíti a büntetőeljárás akadályait, amelyek alapvetően a „ne bis in idem” elvből, azaz a kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalmából erednek.
- [62] Ekként a Be. 4. § (3) bekezdése szerint büntetőeljárás nem indítható, illetve a megindult eljárást meg kell szüntetni, ha az elkövető cselekményét már jogerősen elbírálták, kivéve a rendkívüli jogorvoslati eljárások és egyes külön eljárások esetét.
- [63] A jogerő a Be.-ben az anyagi jogerőt jelenti, amely csak a vádról rendelkező ügydöntő határozathoz kapcsolódhat [Be. 449. § (2) bek.], az alaki jogerő fogalmi meghatározására a véglegessé válás szolgál. Alaki és anyagi jogerőhatás kiváltására (együtt) a bíróság ügydöntő határozata képes.
- [64] Az anyagi jogerő a határozat megváltoztathatatlansága, amely magában foglalja az alaki jogerőt, a határozat megtámadhatatlanságát.
- [65] A büntetőítélet rendeltetése, hogy döntőn a büntetőjogi felelősségről és a bűnösség megállapítása esetén a büntetésről. Büntetőügyben az anyagi jogerő szempontjából az jelent ügyet eldöntő rendelkezést, amely a vádról, illetve a vád alapján folyó eljárás lezárásáról érdemben és végérvényesen dönt. Ezáltal jut kifejezésre a büntetőjog alkalmazásának véglegessége, és érvényesül a „ne bis in idem” elve, valamint a „res iudicata” joghatása.
- [66] Ennek megfelelően rendelkezik a Be. 456. § (1) bekezdése akként, hogy a bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenre kötelező döntést tartalmaz a vádról, illetve a terhelt büntetőjogi felelősségéről, a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról. Az ügydöntő határozat a jogerőre emelkedését követően kizárólag rendkívüli jogorvoslattal vagy különleges eljárás eredményeként változtatható meg. Ez a „res iudicata”.
- [67] Ha pedig a vádról rendelkező ügydöntő határozat jogerőre emelkedik az abban elbírált cselekmény miatt a terhelttel szemben újabb büntetőeljárás nem folytatható [Be. 456. § (2) bek.]. Ez a „ne bis in idem” elve.
- [68] Az anyagi jogerő hatása tehát kettős: pozitívan alapja a büntetőjog főkérdésben hozott ítéleti döntés véglegességének, bizonyosságának, valamint a végrehajthatóságának. Negatívan pedig kizáró hatása van, ami a többszöri eljárás tilalmában ölt testet.
- [69] A Be. pontosan szabályozza az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének napját.
- [70] A Be. 458. § (1) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata azon a napon emelkedik jogerőre, amikor
- a)* azt kihirdették, feltéve, hogy ellene e törvény a fellebbezést kizárja,
- b)* a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy az ügydöntő határozatot tudomásul veszik, vagy a fellebbezést visszavonták,
- c)* a fellebbezési határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el, illetve
- d)* a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát helybenhagyta.
- [71] A Be. 458. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján a másodfokú bíróság ügydöntő határozata azon a napon emelkedik jogerőre, amikor azt meghozták,

- feltéve, hogy harmadfokú bírósági eljárásnak nincs helye.
- [72] A Be. 459. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy az egyesbíró vagy a tanács elnöke az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően a határozatra vezetett záradékkal tanúsítja az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének a tényét és a jogerőre emelkedés napját (a jogerősítési záradék).
- [73] A jogerő tehát az ítélet azon tulajdonsága, hogy rendes perorvoslattal nem támadható meg, és az elbírált vád vonatkozásában irányadóvá válik mindenki számára, ideértve a más bíróságot vagy a más hatóságot is.
- [74] A Kúria jogegységi határozatában rögzítette, hogy az anyagi jogerő a határozat megváltoztathatatlanágát, míg az alaki jogerő a megtámadhatatlanságát jelenti. Az anyagi jogerő az ügy tárgyának végleges, minősített kötőerővel történő lezárását jelenti, vagyis ítélt dolgot („res iudicatát”) eredményez. Az alaki jogerő ezzel szemben egyszerű kötőerőt jelent, amely kizárólag a határozat rendes jogorvoslattal történő megtámadhatóságát zárja ki („ne bis in idem”). Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével anyagi jogerővel rendelkezik, amely természetesen az alaki jogerőt, a megtámadhatatlanságot is jelenti, következésképpen végleges döntést jelent a bűnösség kérdéséről, a büntetőjogi következményekről, szankciókról vagy éppen ezek hiányáról. Az anyagi jogerő egyben azt is jelenti, hogy a büntetőjogi főkérdés eldöntését követően a határozat végrehajthatóvá válik (2/2015. Büntető jogegységi határozat 5. pont).
- [75] A jogerő beállta nem az eljáró bíróság döntésének (mérlegelésének) függvénye, az a törvény erejénél fogva (ipso iure) áll be a Be. 458. §-ában meghatározott időpontban.
- [76] Ehhez képest a Be. 459. § (1) bekezdésében írt jogerősítési záradék nem a jogerő létrehozása, hanem a törvény alapján beállt jogerő tényszerű megállapítása. Valójában egy deklaratív aktus, annak rögzítése, hogy az ítélet – törvényi rendelkezés folytán – jogerőre emelkedett.
- [77] Ezért téves az az álláspont, amely szerint a jogerősítési záradék hatályon kívül helyezése folytán a határozat jogereje is semmissé válik.
- [78] A Kúria rámutat arra, hogy különböző a jogorvoslati jog gyakorlásának törvény ellenében történő nem biztosítása (vagy a gyakorolt jog formai okból történő visszautasítása), és az, ha a jogosult a jogorvoslati jogát gyakorolhatta, de azt érdemben nem bírálták el.
- [79] A törvény által biztosított jogorvoslati jog megnyílása és biztosítása vezethet a Be. 458. §-a alapján beállt jogerőhöz, amely „res iudicata”-hatás kiváltására alkalmas.
- [80] Ehhez képest a törvény szerint lehetővé vált jogorvoslat biztosításának hiánya az említett jogerőhatás kiváltására sem lehet alkalmas. Ilyen esetekben van lehetőség a határozatra tévesen felvezetett jogerősítési záradék hatályon kívül helyezésére és ekként a törvényes állapot helyreállítására.
- [81] Ettől eltér a Be. 462. §-a szerinti kijavítás, pontosítás, bár nyilvánvalóan azonos tőről fakad a rendelkezés (azaz nem magához a záradékhoz fűződik önálló jogerőhatás), amely azonban nem több és nem kevesebb, mint amit jelent, és amit az ítéletábra szabálynak tulajdonított. Mindez nem azonos a hatályon kívül helyezéssel.
- [82] A Legfőbb Ügyészség helytállóan hivatkozott arra, hogy a bírósági gyakorlat valóban egységes abban: a jogerősítési záradékkal tévesen ellátott bírósági határozattal szemben nincs helye felülvizsgálatnak, a záradékot az alapügyben eljáró bíróság hatályon kívül helyezheti (BH 2015.151.). Nincs helye az ítélet jogerőre emelkedése megállapításának mindaddig, amíg az érdekelt az őt megillető perorvoslati jogát nem gyakorolhatta (BH 1985.258. I.).
- [83] Ilyenkor ugyanis a határozat egyáltalán nem lett jogerős. A jogerősítési záradék hatályon kívül helyezése így nem hoz létre új helyzetet, hanem csak a törvényes állapothoz való visszatérést szolgálja.
- [84] Jelen ügyben azonban nem erről van szó.
- [85] Az első fokon eljáró bíróságnak valamennyi jogosultnak biztosított jogorvoslati jogot az ítéletével szemben, és azzal valamennyi jogosult élt is. A Be. 457. §-a pedig értelemszerűen azt jelenti, hogy az elsőfokú ügydöntő határozat fellebbezés folytán nem emelkedett jogerőre első fokon, azt fel kellett terjeszteni a másodfokú felülbírálat érdekében az ítéletábrára. Ehhez képest a hivatalosan ismert, tudott védelmi fellebbezés alapján másodfokra felterjesztett ügyet a másodfokú bíróság eszerint el is bírálta. A másodfokon eljáró ítéletábra ügydöntő határozata pedig a Be. 458. § (2) bekezdés a) pontja alapján a törvény erejénél fogva a meghozatalakor jogerős lett, mivel azzal szemben a Be. 615. §-a alapján nem volt helye fellebbezésnek.
- [86] A Be. 579. § (1) bekezdése ugyanis általánosságban, a Be. 580. §-ában foglalt szűk körű kivételekkel, további feltétel előírása nélkül biztosítja az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés jogát a másodfokú bírósághoz, a másodfokú ítélet elleni fellebbezés tekintetében ezzel szemben a Be. 615. § (1) bekezdése eltérő rendelkezést tartalmaz. Ez pedig a másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés lehetőségét kizárólag a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bírósággal ellentétes döntése esetén biztosítja. Ez azt jelenti, hogy jelen ügyben a másodfokú bíróság döntésével a rendes (jogorvoslati) eljárás véglegesen lezárult. Az anyagi (és alaki) jogerő beállta ekként törvény szerinti, nem téves, miként annak záradékkal tanúsítása sem az, hanem a törvénynek mindenben megfelelő.
- [87] Az elsőfokú ügydöntő határozattal szemben bejelentett kétirányú fellebbezések elbírálására két különböző eljárásban nincs törvényes lehetőség, mint ahogyan két külön – egymással szükségképpen konkuráló – határozat meghozatalára sem.
- [88] Ez ugyanis a „ne bis in idem” és a „res iudicata” elvének sérelmét jelentené.
- [89] Helytállóan állapította meg az ítéletábra, hogy nincsen olyan törvényi rendelkezés, amely alapján az eljáró bíróság a saját ügydöntő határozatát hatályon kívül helyezhetné, majd ezt követően új eljárást folytathatna le.
- [90] A másodfokú bíróságnak nincs (nem is lehet) jogosultsága a törvény ellenében saját ügydöntő határozatának a törvény értelmében beállt jogerejét bármilyen módon feltörnie, és vélt vagy valós hibáját saját hatáskörben, az ügyben eljárását, ítéletét megkettőzve kijavítani.
- [91] A Be. szerint a rendes jogorvoslati eljárásokban a kasszáció kizárólag a fellebbezési bíróság döntési

- jogkörébe tartozik, az elsőfokú ügydöntő határozatot ugyanis csak a másodfokú bíróság [Be. 604. § (1) bek. c) pont], a másodfokú ügydöntő határozatot pedig csak a harmadfokú bíróság helyezheti hatályon kívül (Be. 625. §).
- [92] Összegezve, nyilvánvalóan törvényes az ügyészség azon igénye, hogy a bíróság az elsőfokú ítélet ellen bejelentett – súlyosításra irányuló – joghatályos ügyészi fellebbezést elbírálja. Ennek elmaradása azonban a másodfokú határozat jogerőre emelkedését nem befolyásolja, és ezen okból a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezés sem terjeszthető elő. Az indítvány által célzott – a hiba kijavítására irányuló – eljárás pedig a részletesen kifejtettek szerint törvénytörő (lenne), és amellett, hogy a Be. rendelkezéseibe ütközik, az Alaptörvény sérelmével is jár. A „ne bis in idem” és a „res iudicata” elve a tételes jog részét képezi.
- [93] Megjegyzi a Kúria, hogy jelen ügyben az ügyészi fellebbezés elbírálásának elmaradása nem a másodfokon eljáró ítélőtábla mulasztására vezethető vissza, hiszen az ítélőtáblának a bejelentett fellebbezésről nem volt tudomása.
- [94] Ezért eltérő a helyzet a fellebbviteli főügyészség által hivatkozott másik ítélőtábla végzése alapjául szolgáló tényállástól (is), amely ügyben az ítélőtábla egy szabályszerűen és határidőben benyújtott, azonban a törvényszék által szabálytalan módon előterjesztettnek tekintett, és ekként elutasított ügyészi fellebbezés érdemi elbírálására utasította a törvényszéket.
- [95] Végül megjegyzi a Kúria, hogy a védelmi fellebbezések felterjesztésével egyidejűleg az ítélőtáblához előterjesztett átiratában a fellebbviteli főügyészség maga is az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását indítványozta, mint ahogyan nem tett ezzel ellentétes nyilatkozatot utóbb a másodfokú nyilvános ülésen jelen lévő ügyész sem.
- [96] Nem tévedett tehát az ítélőtábla, amikor ítélete jogerősítési záradékának hatályon kívül helyezésére irányuló indítványt elutasította.

(Kúria Bpkf.III.465/2022/14.)

4I. A másodfokú bíróságnak kizárólag a büntetés kiszabását támadó korlátozott fellebbezés esetén is törvényi kötelezettsége a bűnösség megállapításának felülbírálata. Ezt azonban kizárólag az elsőfokú ítéleti tényállás alapulvételével kell elvégeznie, melynek során a tényállásban nem szereplő vagy azoktól eltérő tényekre nem lehet figyelemmel [Be. 583. § (3) bek., 590. § (5) bek.].

II. A figyelem megosztásának szükségessége mindig az adott eset körülményei által befolyásolt közlekedési szituáció függvénye. A belátható, egyenes vonalvezetésű, útkeresztezéssel nem érintett, felismerhetően nagy gyalogosforgalmú útszakaszon a terhelt figyelmének megosztását kizárólag a gyalogosforgalom ellenőrzése tehetné volna indokolttá, ezért ilyen körülmények között elvárható, hogy a lényegében a haladási irányával egybeeső területen kialakuló, más által keltett veszélyhelyzetet nyomban észlelje. Ha pedig a megengedett sebesség mintegy másfélszeresével közlekedve önmagát hozza olyan helyzetbe, hogy a balesetelhárítási kötelezettségének nem tud eleget tenni, e bekövetkezett balesetért maga

is felelős [KRESZ 3. § (1) bek. c) pont; Btk. 235. § (1) bek.].

- [1] A törvényszék a 2021. október 20-án kihirdetett ítéletével a II. r. vádlottat „halálos közúti baleset gondatlan okozásának vétsége” [Btk. 235. § (1) bek., (2) bek. b) pont] miatt 1 év 10 hónap szabadságvesztésre és 5 év közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 4 évi próbaidőre felfüggesztette, és akként rendelkezett, hogy annak végrehajtási fokozata fogház, végrehajtásának elrendelése esetén pedig abból a II. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] A kizárólag az ítélet büntetés-kiszabására vonatkozó rendelkezései ellen bejelentett ellentétes irányú fellebbezések folytán eljáró ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2022. február 16-án meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a II. r. vádlottat az ellene közúti baleset okozásának vétsége [Btk. 235. § (1) bek., (2) bek. b) pont] miatt emelt vád alól felmentette.
- [3] A másodfokú ítélet ellen a fellebbviteli főügyészség jelentett be másodfellebbezést, a II. r. vádlott bűnösségének megállapítása és vele szemben büntetés kiszabása végett.
- [4] Indokai szerint az ítélőtábla határozata indokolásának [47] bekezdésében tévesen helyezkedett arra az álláspontra, miszerint az elsőfokú bíróság csak a jogi értékelés körében rögzítette volna, hogy a II. r. vádlottnak mikor kellett észlelnie az I. r. vádlottat. Ezzel szemben az ítéleti tényállás a [11] bekezdésben tartalmazza ezt a tényt.
- [5] Álláspontja szerint az ítélőtábla azt is figyelmen kívül hagyta, hogy a veszélyhelyzet elvárt észlelésének helye és az elvárt cselekvés helye jelen esetben nem térhet el egymástól, mert – a tényállás szerint – miután a másik jármű takaró hatása az elütés helyétől 43–44 méterre megszűnt, már észlelnie kellett az úttest bal oldali forgalmi sávjában határozott léptekkel, megállás nélkül haladó I. r. terheltet. A II. r. vádlott azonban az I. r. vádlott által létrehozott veszélyhelyzet ellenére nem fékezett, és 75–80 km/h sebességét még 50 km/h sebességre sem csökkentette, noha az elütés helyétől 43–44 méterre, az I. r. terhelt által kialakított veszélyhelyzet észlelésekor 49–52 km/h sebességet meg nem haladó sebességről lassító fékezéssel is elkerülhette volna a balesetet. A megengedett sebességet meghaladó sebességgel közlekedő II. r. vádlott közlekedési szabályszegése ekként ok-okozati összefüggésben állt a sértett halálával.
- [6] Indítványozta ezért, hogy a Kúria az ítélőtábla másodfokú ítéletét megváltoztatva az elsőfokú ítélettel egyezően állapítsa meg a II. r. vádlott bűnösségét, és büntetését az elsőfokú ítélethez képest azzal az eltéréssel határozza meg, hogy vele szemben pénzbüntetést is szabjon ki.
- [7] A Legfőbb Ügyészség indítványában a másodfellebbezést – annak indokait is osztva – változatlanul fenntartotta.
- [8] Az átirat szerint az ítélőtábla a Be. 591. § (2) bekezdés a) pontjában írt szabályok figyelmen kívül hagyásával ítélete [46] bekezdésében olyan, általa szekundernek tekintett tényadatokat vett figyelembe, amelyekkel valójában a törvényben tilalmazott

- módon kiegészítette a tényállást. Ilyen, a másodfokú bíróság által megállapított tényként értékelte azt a megállapítást, amely szerint
- a II. r. vádlott abban az esetben került abba az objektív helyzetbe, hogy a felnőtt gyalogos jelenlétét felismerhesse, amennyiben a sértett édesanyjának irányába nézett, illetve
 - az I. r. terhelt objektív észlelhetősége és a veszélyhelyzet II. r. vádlott általi háritásának a megkezdése között nem egészen 1 másodperc telt el.
- [9] Az ítélet tábla érvelésével ellentétes álláspontja szerint ugyanakkor nem jogkövetkeztetésnek, hanem elsődlegesen ténytermészettel bíró, bár elvárhatósági elemet is tartalmazó tényadatnak kell tekinteni az ítéleti tényállás elsőfokú ítélet [11] bekezdésében írt megállapítását, amely szerint a II. r. vádlottnak az elütés helye előtt 43–44 méterre már észlelnie kellett az I. r. terheltet.
- [10] E megállapítás érvényét ráadásul a másodfokú bíróság ítélete [51], [52] és [53] bekezdésében kifejezetten spekulatív okfejtésekkel igyekezett annulálni, amely az ítélet tábla által megalapozatlannak tartott, de számára irányadó tényállás meg nem engedett felülbírálatát jelentette. A spekulatívnak minősített érveket ráadásul logikai alapon is hibásnak látta, hiszen a II. r. vádlottnak a számára megengedett sebességet legalább másfélszeresen meghaladó sebessége mellett a parkolóhely keresése nem volt lehetséges. A tekintett irányváltást minden ténybeli alapot nélkülöző megállapításnak tartotta. Ezzel együtt az aktuális forgalmi helyzet periférikus jellegű észlelhetősége valóban reális felmerülhetett, de ez kizárólag a jelentős mértékű sebességtúllépésre, vagyis a II. r. vádlott szándékos szabályszegő magatartására lett volna visszavezethető.
- [11] Az ítélet tábla határozata [39] bekezdésében a tényállás megalapozatlanságát eredményező hiányosságként rótta fel, miszerint az elsőfokú ítélet nem tartalmaz ténymegállapítást arra, hogy a II. r. vádlott rendelkezett-e helyismerettel a baleset környezetéről, az ott zajló gyalogosforgalomról. Ehhez képest az elsőfokú ítélet a [8] bekezdésben kifejezetten azt rögzíti, hogy a parkoló, illetve a parkolónál található élelmiszerüzlet miatt az úttesten gyalogos-átkelőhely hiányában is gyalogosforgalom volt.
- [12] Az ítélet tényét pedig a Legfőbb Ügyészség a sebességtúllépésben megnyilvánuló közlekedési szabályszegés szempontjából is relevánsnak ítélte, ugyanis az adott útszakaszon és körülmények között a II. r. vádlottnak alappal kellett számítania az úttesten gyalogos-átkelőhely hiányában is áthaladó gyalogosokra.
- [13] Az ítélet szerint továbbá az ítélet tábla ítélete [56] bekezdésében megjegyzésként olyan adatok rögzítésének elmulasztását kérte számon az elsőfokú bíróságon, amelyek esetleges hiánya egyrészt az irányadó tényállás megalapozatlansága támadásának törvényi tilalma folytán nem képezte felülbírálat tárgyát, másrészt a II. r. vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítása tekintetében a tényállás alapulvétele mellett jelentőségük sem volt.
- [14] Kitért végül arra is, hogy az ítélet tábla a jogi indoklás körében utalt ugyan a járművezetőtől elvárt fékezési intenzitás mértékére, de a konkrét tényállással összefüggésben nem értékelte.
- Hangsúlyozta ezért, hogy az elsőfokú ítélet [16] bekezdésében írt erős fékezés az igazságügyi műszaki szakértői vélemény kiegészítése, valamint a 2. számú melléklete figyelembevételével a II. r. vádlottól elvárható lassító fékezésnek feleltethető meg, míg az ugyanezen bekezdésben lassító fékezésnek megjelölt adat a normál lassító fékezés tartományába esik.
- [15] Indokai alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg, és a II. r. vádlottat mondja ki bűnösnek közúti baleset okozása vétségében [Btk. 235. § (1) bek., (2) bek. b) pont], ítélje ezért határozott ideig tartó szabadságvesztésre, amelynek végrehajtási fokozatát fogházban állapítsa meg, azonban a szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre függessze fel; állapítsa meg egyúttal, hogy a szabadságvesztés végrehajtása esetére a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő nap. Indítványozta továbbá, hogy a Kúria ítélje a vádlottat pénzbüntetésre is, továbbá határozott ideig tartó közúti járművezetéstől eltiltásra, amelynek tartamába a 2019. augusztus 7. napjától eltelt időt számítsa be, végül kötelezze a II. r. vádlottat az eljárás során felmerült bűnügyi költség megfizetésére.
- [16] A Kúria a másodfellebbezést a Be. 620. § (1) bekezdésének záró fordulata alapján nyilvános ülésen bírálta el.
- [17] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője az írásbeli átiratával egyező indítványában a fellebbeviteli főügyészség fellebbezését fenntartotta.
- [18] A védő a nyilvános ülésen kifejtett álláspontja szerint az ítélet tábla részletes, támadhatatlan érveléssel mentette fel a II. r. vádlottat bűncselekmény hiányában az ellene emelt vád alól. Ennek megfelelően a másodfokú ítélet indokolása összességében az ellentétes ügyészi okfejtés valamennyi elemét cáfolja.
- [19] Indokai alapján a másodfokú bíróság – a II. r. vádlott felmentéséről rendelkező – ítéletének helybenhagyására tett indítványt.
- [20] Az ügyészség másodfellebbezése alapos.
- [21] Figyelemmel arra, hogy az ítélet tábla ítéletével az első fokon elítélt II. r. vádlottat másodfokon felmentette, a fellebbeviteli főügyészségnek a másodfokú ítélet ellen bejelentett, az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntést sérelmező másodfellebbezése a Be. 615. § (1) bekezdése és a (2) bekezdés b) pontja szerint joghatályos.
- [22] A joghatályos másodfellebbezés alapján a Kúria a Be. 618. § (1) és (2) bekezdése szerinti terjedelemben bírálta felül a megtámadott másodfokú ítéletet, valamint az azt megelőző első- és másodfokú eljárást.
- [23] A felülbírálat tárgyát értelemszerűen és főszabályként először az eljárási szabályok megtartása, azon belül is a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértések, majd az ilyen következményt nem szükségszerűen maga után vonó eljárási szabálysértések vizsgálata képezi.
- [24] A felülbírálat során e sorrendben vizsgálódva a harmadfokú bíróság nem észlelt olyan, a Be. 607. § (1) bekezdésében és a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértést, amely az

- elsőfokú és/vagy a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésére alapul szolgálna.
- [25] Amint arra a másodfokú bíróság is utalt, a törvényszék ítéletével szemben a jogosultak a Be. 583. § (3) bekezdés *a*) pontja szerint kizárólag a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezések ellen jelentettek be fellebbezést, ezért a másodfokú bíróságnak határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra kellett alapítania, mellőzve megalapozottságának vizsgálatát is [Be. 591. § (2) bek. *a*) pont].
- [26] Ez egyúttal azzal a következménnyel jár, hogy az ítéletábrának az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntése [Be. 615. § (2) bek. *b*) pont] miatt a másodfokú bíróság ítélete ellen bejelentett másodfellebbezésben sem volt támadható az ellentétes döntés alapját képező – az elsőfokú bíróság által megállapított tényállással azonos – tényállás [Be. 615. § (4) bek. *a*) pont].
- [27] Következésképpen, e tényállás megalapozottságát a harmadfokú bíróságként eljáró Kúria sem vizsgálhatta, így határozatát a törvényszék által megállapított, és az előbbieket szerint az ítéletábra számára is irányadó tényállásra alapította [Be. 619. § (4) bek.].
- [28] Az ítéletábra az eljárást meghatározó jogszabályi rendelkezések alapos elemzésének eredményeként – a joggyakorlatot formáló eseti döntéseket is széleskörűen bemutatva – hibátlanul vezette le, hogy (legalábbis elméleti síkon) a büntető anyagi jog szabályainak sérelmeként bírálendő el, ha a korlátozott fellebbezés folytán az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás részleges megalapozatlansága a másodfokú bíróság eljárásában nem reparálható, és a tényállás e hibája folytán a bűnösség kérdésében nem lehet állást foglalni.
- [29] A tényállás e hibáját pedig az elsőfokú bírósághoz képest eltérő büntető anyagi jogi állásfoglalásából eredeztette, nevezetesen abból, hogy az ügy I. r. terheltjének a II. r. vádlottól elvárt észlelése időpontját nem tartotta azonosíthatónak az I. r. terhelt objektív észlelhetővé válásának pillanatával (amelyet ugyanakkor maga is balesetelhárítási kötelezettséget is megalapozó veszélyhelyzetként értékelt). Álláspontja szerint az elvárt észlelés és az elvárt cselekvés kisebb mértékben ugyancsak eltérhet egymástól. Ebből kifolyólag a II. r. vádlott részéről az újtesten tartózkodó I. r. terhelt objektív észlelhetővé válását követő – saját számításai szerint – mintegy 1 másodpercen belül megkezdett veszélyhelyzet-hárítását nem tartotta kifogásolhatónak. Következésképpen a balesetelhárítás lehetőségét a hárítás tényleges helyéről, az elütési pont előtti 25–26 méteres távolságból és annak pillanatában tartotta vizsgálandónak. Mivel pedig az irányadó tényállás nem tartalmaz ténymegállapítást a megengedett sebességgel haladó vádlotti gépjárműnek az elütést megelőző 25–26 méterről történő balesetelkerülési lehetőségeire, annak alapján a II. r. vádlott bűnösségének kérdését nem tartotta megítélhetőnek, amely megítélése szerint kizárólag a bűncselekmény hiányában történő felmentő rendelkezés meghozatalához vezethetett.
- [30] Törvényesen járt el az ítéletábra amikor megvizsgálta, hogy az elsőfokú ítélet ellen a Be. 583. § (3) bekezdés *a*) pontja alapján előterjesztett korlátozott fellebbezések okán a felülbírálat során nem érinthető tényállásban írt cselekmény megvalósít-e bűncselekményt.
- [31] Ugyanakkor a fellebbezési főügyészség fellebbezésének és a Legfőbb Ügyészség átiratának érveire figyelemmel a Kúriának állást kellett foglalnia, hogy az ítéletábra az ügy érdemére vonatkozó jogi következtetését valóban az általa is ismertett jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően, az irányadó tényállás tiszteletben tartásával, avagy attól eltérve vonta-e le.
- [32] Kulcskérdésként jelentkezett e körben, hogy az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának [11] bekezdésében tényt rögzített vagy jogi értékelő tevékenységet végzett-e, amikor kifejtette, hogy a II. r. vádlottnak 43–44 méterre az elütés helyétől már észlelnie kellett az újtest bal oldali forgalmi sávjában határozott léptekkel, megállás nélkül haladó gyalogost, az I. r. terheltet.
- [33] E megállapítás pedig természetét illetően valójában vegyes jellegű, mert egyszerre tartalmaz ténymegállapítást és jogi következtetést.
- [34] Ténykérdés, hogy az újtesten áthaladó I. r. terhelt objektív észlelhetősege mikor következett be. Ez a rögzült tényállás mellett a felülbírálat során nem érinthető, a jogi értékelés alapjául szolgáló ténymegállapítás.
- [35] Ezzel szemben jogi állásfoglalás kérdése, hogy az objektív észlelhetőség beállításának ténye nyomban elvárhatóvá tette-e a II. r. vádlott részéről az I. r. terhelt észlelését. Az elvárhatóság körében tett megállapítás ugyanis a gondatlanság fennállásának megítéléséhez tartozik, a gondatlanság pedig a bűnösség jogi fogalmát alkotja, ezért eldöntése jogkérdés (BH 2020.257.I.).
- [36] Az ítéletábra tehát a felülbírálat során a perjogi szabályokkal összhangban, az irányadó tényállás sérelme nélkül vizsgálhatta, hogy a II. r. vádlott részéről közlekedése során mikor várt elvárhatóvá az I. r. terhelt objektív veszélyhelyzetet eredményező jelenléte az újtesten.
- [37] Ugyanakkor a II. r. vádlottól elvárt elhárító magatartás tanúsításának időpontját a másodfokú bíróság kizárólag a rögzült tényállás alapján ítéltette meg. Ennek ellenére az ítéletábra az elvárhatóság körében tett állásfoglalását részben olyan, spekulatív jellegű megállapításokra alapította, amelyek a tényállásban megjelölt alappal nem bírtak. Ilyen, spekulatív jellegű megállapításnak tekinthető a II. r. vádlott lehetséges tekintetirányainak számbavétele a másodfokú ítélet [50] bekezdésében.
- [38] Az észlelés elvárt helyére vonatkozóan tehát a Kúriának a rögzült tényálláson alapuló jogi következtetést kellett levonnia, azonban az ítéletábra ítéletében írt spekulatív, a tényálláson kívüli ténybeli felvetések figyelmen kívül hagyásával.
- [39] A Kúria pedig úgy ítélte meg, hogy az adott esetben a veszélyhelyzet objektív észlelhetőségének és az elvárt észlelésének a pontja egybeesik, mert a tényállásból egyetlen olyan körülmény sem olvasható ki, amely az elvárt észlelés helyének és idejének az objektív észlelhetőség beálltától való elválasztását indokolta tenné.
- [40] A II. r. vádlott ugyanis nyílegyenesen vezető, belátható újtesten, nappali fényviszonyok között közlekedett az általa vezetett gépkocsival, miközben

- az adott útszakaszon útkereszteződés, illetve más, a figyelem másodfokú ítélet szerinti megosztását igénylő forgalmi körülmény az irányadó tényállás szerint nem volt.
- [41] Valóban nem vitás, hogy a forgalmi viszonyok áttekintése egyenes haladás esetén sem mellőzhető. A járművezetőnek észlelnie kell továbbá a közlekedési helyzetek változásait, az előtte, mellette haladó járművek közlekedését, alkalmasint a visszapillantó tükörbe, a műszerfalra kell tekintenie, márpedig az ilyen észlelés tekintetváltásokkal jár, bizonyos mértékben osztott figyelmet igényel (BH 2010.174.).
- [42] A figyelem megosztásának szükségessége azonban kézenfekvő módon az adott eset körülményei által befolyásolt közlekedési szituáció függvénye. Ennek megfelelően az útkanyarulat, a párhuzamos közlekedés, az úttesten kialakított villamospálya, illetve kiemelten az útkereszteződés stb. kivétel nélkül olyan körülményeket jelentenek, amelyek a figyelem megosztásának szükségességét indokolják. Ilyen, az adott közlekedési szituáció felmérését megnehezítő tényezők azonban jelen ügyben nem érvényesültek. A forgalmi viszonyok áttekintése ezért jelen esetben pontosan a II. r. vádlott haladási irányának megfelelő és a szemközti forgalom céljaira kialakított forgalmi sávok területének figyelemmel követését igényelte, azaz a közlekedési környezet azon részét, amely területen a veszélyhelyzet kialakult.
- [43] Ehhez hozzá kell tenni, hogy a gyalogos a közelben kijelölt gyalogos-átkelőhely hiányában a legrövidebb áthaladást biztosító irányban bárhol átkelhet az úttesten [1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 21. § (5) bek. b) pont]. Az ítéletábra okfejtése a közelben kialakított gyalogos-átkelőhely létét illetően (másodfokú ítélet [56] bekezdés) az irányadó tényállással kifejezett ellentétben áll, amely azt rögzíti, hogy az úttest e szakaszán kijelölt gyalogos-átkelőhely nem volt (elsőfokú ítélet [7] bekezdés).
- [44] A KRESZ idézett szabályának ismeretében a járművezetőnek lakott területen belül számítani kell arra, hogy az úttesten átkelő gyalogosok tűnhetnek fel. Különösen számítani kell a gyalogosok esetleges megjelenésére az irányadó tényállás szerint irányonként egy-egy forgalmi sáv, ezért szélességére, forgalmára tekintettel az átkelésre reális lehetőséget biztosító mellékútvonal úttestén.
- [45] Az irányadó tényállás ráadásul azt is rögzíti, hogy a II. r. vádlott által vezetett gépkocsi haladási irányát tekintve jobb oldalon, az úttest mellett kialakított parkoló van (elsőfokú ítélet [7] bekezdés); továbbá, hogy a parkoló, illetve a parkolónál található élelmiszerüzlet miatt a gyalogos-átkelőhely hiányában is gyalogosforgalom volt ([8] bekezdés).
- [46] A másodfokú bíróság álláspontja szerint e tények feltüntetése mellett az irányadó tényállás arra már nem tért ki, hogy a – baleset helyszínétől mintegy 900 méterre található lakóhellyel bíró – II. r. vádlott rendelkezett-e helyismerettel a baleset környezetében, vagy más felismerhető okból volt-e tudomása a tényként, de általánosságban megállapított gyalogosforgalomról. Ez azonban valójában közömbös.
- [47] Az ítéletábra idézett érveléséhez képest az úttesten zajló gyalogosforgalom felismerhető oka félreérthetetlenül kitűnik a tényállásból. E gyalogosforgalom ugyanis könnyen belátható, de az elsőfokú ítéletből is kiolvasható módon az úttest a II. r. vádlott haladási irányának megfelelő jobb oldalán létesített, a közlekedés valamennyi résztvevője számára azonosítható élelmiszerüzlet, illetve parkoló szükségyszerű velejárója. A mindennapi élet szokásos szükségleteinek beszerzésére szolgáló üzlet e rendeltetésénél fogva olyan forgalmat bonyolít, amelyek együtt járó következménye az élelmiszerüzlet közelében tapasztalható megnövekedett gyalogosforgalom, ideértve a G. A. tér II. r. vádlott által igénybe vett úttestén zajló gyalogosforgalmat is.
- [48] Amennyiben pedig a belátható, egyenes vonalvezetésű, útkereszteződéssel az adott útszakaszon nem érintett úttest mellett szükségképpen megnövekedett gyalogosforgalmat generáló, a közlekedés valamennyi résztvevője számára felismerhető rendeltetésű élelmiszerüzlet helyezkedik el, úgy az adott helyszínen a II. r. vádlott figyelmének megosztását az irányadó tényállás alapján egyetlen ok: éppen az üzlet által keletkeztetett gyalogosforgalom ellenőrzése tehette volna indokolttá.
- [49] Ilyen körülmények között tehát elvárható volt, hogy a II. r. vádlott a lényegében a haladási irányával egybeeső területen kialakuló, más által keltett veszélyhelyzetet nyomban észlelje.
- [50] Nem kerülhető meg továbbá az észlelés és a cselekvés lehetőségének a haladási sebességgel fennálló összefüggése sem.
- [51] A KRESZ 26. § (1) bekezdés a) pont ad) alpontja alapján személygépkocsival lakott területen 50 km/óra sebességgel szabad közlekedni. Következésképpen a II. r. vádlott az általa megválasztott, ezt meghaladó, legalább 75 km/óra sebességgel minimálisan 50%-kal átlépte az adott útszakaszon érvényesülő sebességhatárt.
- [52] A lakott területre éppen azért ír elő a KRESZ jelentősen alacsonyabb sebességértékeket, mert az ilyen terület jellegéből, a gyakoribb váratlan közlekedési helyzetek felismerhetőségének követelményéből adódóan csak alacsonyabb sebesség mellett, rövidebb fékút biztosításával növelhető a forgalom biztonsága (BH 2008.140.). A lakott területre meghatározott sebességhatárhoz képest legalább annak másfélszeresét elérő haladási sebesség ekként eleve kétséggé teszi a KRESZ 3. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott általános gondossági szabály teljesíthetőségét.
- [53] Ebből fakadóan: aki a megengedett sebesség túllépésével közlekedve önmagát hozza olyan helyzetbe, hogy a balesetelhárítási kötelezettségének nem tud eleget tenni, e bekövetkezett balesetért felelős (BH 2016.107.).
- [54] Az előbbieken kifejtettekhez képest az ítéletábra valójában a II. r. vádlott sebességtúllépésben jelentkező közlekedési szabályszegését a javára értékelve jutott arra az álláspontra, hogy az elütési ponttól visszafelé számított 43–44 méteres távolság helyett csak 25–26 méterről lett volna elvárható a részéről a veszélyhelyzet észlelése.
- [55] Okfejtésének kiindulópontjaként határozata [36] bekezdésében helyesen rögzítette az elvárhatóság vizsgálatának menetét. Ehhez képest a [46] bekezdésben az objektív és a tényleges észlelés helye

- közötti 17 méteres távolság megtételéhez szükséges időtartamot kizárólag a II. r. vádlott tényleges haladási sebességének alapulvételével számította ki „az elemi ismeretek” segítségül hívásával, mellőzve a [36] bekezdésben írt vizsgálódás lefolytatását. Nem mutatta ki tehát, hogy ugyanazon 17 méteres távolság megtétele a KRESZ 26. § (1) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontjában meghatározott legfeljebb 50 km/óra haladási sebesség mellett milyen időtartamot igényelt volna, noha ugyanezen számítási módszerrel megállapítható, hogy az esetben az adott távolság megtétele 0,7–0,8 másodperc helyett már mintegy 1,2 másodperc alatt ment volna végbe.
- [56] Amikor tehát az ítélet ítélete [52] bekezdésében arra jutott, hogy az objektív észlelhetőség pillanatától számítva kevesebb, mint egy másodperccel később megkezdett veszélyhelyzet háritás nem kifogásolható, akkor nem vette figyelembe, hogy szabályos sebesség mellett a II. r. vádlott gépkocsijával ugyanezen időtartam alatt nem 17 métert tett volna meg, hanem ennél kevesebbet, mintegy 11 métert. Ugyanezen összefüggést a másik oldalról szemlélve: a vádlotti gépjármű sebességét elvi síkon tetszőlegesen növelve a megengedett sebességhatár kétszeresére vagy akár háromszorosára, könnyen belátható, hogy ebben az elméleti esetben a szóban forgó 17 méteres távolság megtétele a valós eseményekhez képest is jóval rövidebb, a nullát alig meghaladó időtartam alatt ment volna végbe, azaz a II. r. vádlottnak még rövidebb idő állt volna rendelkezésére a veszélyhelyzet észlelésére és esetleges elhárítására. Ez azonban távolról sem azt jelentené, hogy a megengedett sebességhatár akár többszörös túllépésével közlekedő terhelt felelőssége ilyen durva sebességtúllépés mellett ne lenne megállapítható; ellenkezőleg, pontosan arra a megállapításra adna alapot, hogy kirívó közlekedési szabályszegésével maga zárta volna ki a veszélyhelyzet észlelésének és háritásának lehetőségét.
- [57] A megengedett sebességhatárnak – a konkrét esetben – legalább másfélszeres túllépése és a veszélyhelyzet észlelésére és elhárítására rendelkezésre álló időtartam rövidebb közötti összefüggés feltárása és értékelése ugyanakkor az ítélet tábla részéről elmaradt. Kifejezetten félrevezető ezért a másodfokú ítélet [51] bekezdésében az objektív észlelhetővé válást követő kevesebb, mint egy másodperccel megkezdett veszélyhelyzet-háritás nem kifogásolható jellegüként való értékelése.
- [58] Megjegyzendő továbbá, hogy az idézett megállapítás ráadásul csak annyiban érvényes, amennyiben a veszélyhelyzet-háritás fogalmába a tényleges cselekvést megelőző reakcióidő is beleértendő, amely a lassító fékezés számításánál további 0,9 másodpercet jelent. Ez azt jelenti, hogy a II. r. vádlott által vezetett gépjármű 75–80 km/óra sebességét alapul véve, az I. r. vádlott objektív észlelhetővé válásától a tényleges háritásig – az észlelésig megtett 17 méteres távolsághoz szükséges 0,7–0,8 másodperc időtartam és az észlelést követő lassító fékezés megkezdéséig számított 0,9 másodperc reakcióidő összeadásával helyesen – 1,6–1,7 másodperc telt el.
- [59] A veszélyhelyzet felismerhetővé válásának és elvárt észlelésének időbeli és térbeli egybeesése mellett az irányadó tényállás értelemszerűen nem szenved az ítélet tábla által felrótt hiányosságokban, mert tartalmazza az elvárt észlelés helyére és pillanatára alapított háritás lehetőségére vonatkozóan megállapított tényeket.
- [60] Szóba sem kerülhet tehát, hogy a tényállás alapján ne lehetne a II. r. vádlott bűnösségének vagy cselekménye büntetőjogi minősítésének kérdésében állást foglalni.
- [61] Az abszolút sebességtúllépésben megnyilvánuló közlekedési szabályszegés a másodfokú ítéletben helyesen kifejtettek szerint abban az esetben alapozza meg a II. r. vádlott büntetőjogi felelősségét, ha okozati összefüggésben áll a bekövetkezett eredménnyel, a sértett halálával.
- [62] Az eredményért viselt felelősség fennállását az sem zárja ki, hogy a II. r. vádlott az útesten áthaladó gyalogosokkal szemben elsőbbségre jogosult volt [KRESZ 21. § (7) és (8) bek.]. A közúti közlekedés szabályai szerint elsőbbségadásra kötelezett felelőssége tárgyában meghozott 6/1998. BJE határozatban meghatározott elvek ugyanis az elsőbbségadásra jogosult járművezető és az elsőbbségadásra kötelezett gyalogos viszonylatában is irányadóak. Ennek megfelelően az elsőbbségre jogosult jármű vezetője felelős az elsőbbségadási kötelezettségét megszegő gyalogos elgázolásáért, ha a baleset a jármű megengedett legnagyobb sebességgel haladása esetén nem következik be (EBH 2007.1681.).
- [63] Az irányadó tényállás szerint pedig a konkrét esetben az elvárt észleléssel azonos objektív észlelhetőség időpontjában és helyén, az elütési pont előtt 43–44 méterrel a II. r. vádlott 49–52 km/óra sebességgel haladva, lassító fékezéssel elkerülhette volna a balesetet.
- [64] Következésképpen, az elsőbbségre jogosult II. r. vádlottnak az abszolút sebességtúllépésben jelentkező közlekedési szabályszegése oksági kapcsolatban állt a sértett halálával, mert a közlekedési szabályok betartása mellett közlekedve, az elsőbbségre kötelezett I. r. vádlott által kialakított veszélyhelyzet elhárítható, így a sértett halála elkerülhető lett volna.
- [65] Figyelemmel arra, hogy a II. r. vádlott bűnösségét a másodfokú ítélet felmentő rendelkezésének megváltoztatásával a harmadfokú bíróság állapította meg, a jogkövetkezmények alkalmazásáról is a Kúriának kellett döntenie. Ez azt jelenti, hogy a harmadfokú bíróság nem az elsőfokú bíróság büntetékiszabására vonatkozó rendelkezéseit bírálta felül, hanem önállóan szabott ki büntetést.
- [66] A II. r. vádlott terhére megállapított közúti baleset okozásának vétsége egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [67] A Kúria a büntetés kiszabása során enyhítő körülményként értékelte a II. r. vádlott javára a négy évet meghaladó időmúlást, és ezzel összefüggésben a különösebb bizonyítási nehézséget fel nem vető büncselekmény miatt indított büntetőeljárás elhúzódtott voltát. A II. r. vádlott javára szól emellett büntetlen előélete, továbbá az a körülmény, hogy a baleset bekövetkezésében felelőssége kisebb fokú, mint az elsőbbségadási kötelezettségének megsértésével a veszélyhelyzetet kialakító, ráadásul gyermeke testi épségére kellő figyelmet nem fordító, a sértett mozgását nem kontrolláló I. r. terhelt.

- [68] Ezzel szemben a harmadfokú bíróság kizárólag azt értékelte a II. r. vádlott terhére, hogy a baleset bekövetkezése a közlekedés biztonságát szolgáló egyik legalapvetőbb közlekedési szabály megszegésével állt okozati összefüggésben.
- [69] A vázolt bünteteskiszabási körülmények ismeretében a II. r. vádlottal szemben a Btk. 33. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szabadságvesztés szolgálja a Btk. 79. §-ában szabott büntetési célokat.
- [70] Az enyhítő körülmények túlsúlya mellett a Kúria a szabadságvesztés tartamát a törvényi minimumot némileg meghaladó, ugyanakkor a Btk. 80. § (2) bekezdése szerinti törvényi középértéktől, 3 évtől érezhetően elmaradó 1 év 6 hónapi tartamban állapította meg.
- [71] A szabadságvesztés végrehajtási fokozata fogház [Btk. 37. § (1) bek.].
- [72] Alappal feltehető ugyanakkor, hogy a büntetlen előéletű, gondatlan vétség miatt elmarasztalt, kedvezőnek tekinthető személyi körülményekkel bíró II. r. vádlott esetében a szabadságvesztés célja annak tényleges végrehajtása nélkül is realizálható, ezért a Kúria a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását a Btk. 85. § (1) bekezdése alapján próbaidőre felfüggesztette.
- [73] A próbaidő tartamát a Btk. 85. § (2) bekezdésében meghatározott keretek között 2 évben határozta meg. A próbaidő ennél hosszabb tartamban való megállapítását szükségtelennak ítélte, utalva arra is, hogy a bünteteskiszabás körében értékelendő múltbeli tények a kiszabott büntetés végrehajtásának hosszabb távú fenyegetettségét nem indokolják, e múltbeli tények ismeretében a II. r. vádlott részéről az újabb bűnelkövetés kockázata csekély fokúnak ítéltető.
- [74] A szabadságvesztés végrehajtásának esetleges elrendelése esetén a Btk. 38. § (2) bekezdés a) pontjával összhangban a II. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [75] A bűncselekményt az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megsértésével elkövető, halálos eredményt okozó II. r. vádlottat a Kúria a Btk. 55. § (1) bekezdés a) pontja alapján közúti járművezetéstől eltiltásra is ítélte.
- [76] A járművezetéstől eltiltás tartamát a Btk. 56. § (3) bekezdésében szabott korlátok között a közlekedési szabályszegés súlyával arányban álló, ugyanakkor a II. r. vádlott kirívónak nem tekinthető közlekedési előéletét is szem előtt tartó 3 év 6 hónapi tartamban határozta meg.
- [77] A Btk. 56. § (2) bekezdése alapján rendelkezett a II. r. vádlott vezetői engedélyének a hatóságnál történt leadása óta eltelt időnek a járművezetéstől eltiltás tartamába való beszámításáról.
- [78] Az erre irányuló ügyészi indítvány ellenére is szükségtelennak ítélte ugyanakkor a Btk. 33. § (1) bekezdés d) pontjában írt pénzbüntetés kiszabását, ugyanis a Btk. 33. § (3) bekezdésének alkalmazásával a gondatlan vétség miatt elmarasztalt II. r. vádlottal szemben e büntetés további visszatartó hatást nem fejt ki.
- [79] Végül, a Kúria a Be. 574. § (1) és (2) bekezdése szerint kötelezte a II. r. vádlottat a terhére rótt cselekmény bizonyításával összefüggésben felmerült, az igazságügyi műszaki szakértő díjából, a pályaalkalmassági vélemény díjából és a nyomozás

során lefoglalt gépkocsi tárolási díjából összetevődő bünyügyi költség viselésére.

- [80] Mindezek alapján a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét a II. r. vádlott tekintetében a Be. 624. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, egyebekben pedig a másodfellebbezéssel támadott határozatot a Be. 623. §-a szerint helybenhagyta.

(Kúria Bhar.II.549/2022/4.)

5 Felülvizsgálati indítvány csak az irányadó tényállással összhangban álló tényekre alapítható. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság tényállását csak akkor egészítheti ki és helyesbítheti, ha megállapítja, hogy az részben megalapozatlan, és a részleges megalapozatlanságot az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy felvett bizonyítás útján kiküszöböli. Ellenkező esetben a másodfokú bíróságnak a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra kell alapoznia, így a tényállás kiegészítésére és helyesbítésére a megalapozott tényállás mellett nem kerülhet sor [Be. 593. § (1) bek. a) pont, 590. § (2) bek., 591. § (1) bek., 663. § (1) bek. b) pont].

- [1] A törvényszék a 2021. május 6. napján kihirdetett ítéletében a 2019. április 22. napjától 2019. április 24. napjáig őrizetben, azt követően letartóztatásban lévő terhellet bűnösnek mondta ki emberölés büntettének kísérletében [Btk. 160. § (1) bek.], ezért őt a bíróság – mint erőszakos többszörös visszaesőt – életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés-büntetést fegyházban kell végrehajtani. A bíróság a terhelte által előzetes fogvatartásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztésbe beszámítani rendelte, és megállapította, hogy a terhelte feltételes szabadságra legkorábban 30 év letöltése után bocsátható.
- [2] A terhelte által felmentésért, a védője által elsődlegesen megalapozatlanság miatt felmentésért, másodlagosan téves minősítés miatt és enyhítésért bejelentett fellebbezés folytán eljáró ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2021. október 15. napján megtartott nyilvános ülésen meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelte terhére rótt bűncselekményt életveszélyt okozó testi sértés büntettének [Btk. 164. § (1) és (8) bek.] minősítette, a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés tartamát 10 év fegyházbüntetésre enyhítette. Megállapította, hogy a terhelte feltételes szabadságra nem bocsátható. Mellőzte a bűneljegyzék 9. tételszám alatti bűneljre vonatkozó ítéleteti rendelkezést, valamint megállapította, hogy az eljárás során felmerült 593 827 forint bünyügyi költségből a terhelte 526 533 forint bünyügyi költség terheli, a fennmaradó 67 294 forintot az állam viseli. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy a terhelte 2019. április 22. napjától április 23. napjáig volt őrizetben, majd 2019. április 24. napjától letartóztatását tölti. A terhelte által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a másodfokú ítélet kihirdetéséig előzetes fogvatartásban töltött időt beszámítani rendelte.

- [3] A másodfokú bíróság 2021. október 15. napján jogerőre emelkedett ítélete ellen 2021. december 15. napján a fellebbviteli főügyészség nyújtott be a terhelt terhére a Be. 648. § a) pontja alapján, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában írt okból felülvizsgálati indítványt. Az indítvány szerint a másodfokú ítélet törvénysértő a bűncselekmény téves minősítése miatt, amelynek eredményeként a Btk. 90. § (2) bekezdésében írt kötelező törvényi rendelkezés folytán életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt terhelttel szemben határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetést szabott ki.
- [4] Hivatkozott arra, hogy a bírói gyakorlat szerint a tényállás az ítélet egészében és tartalmában vizsgálendő. A történeti tényállás részei az indokolásban írt, de tartalmilag tényeket rögzítő része is (BH 2015.216.). A terhelt tudattartalmára vonatkozó megállapítások, az ún. tudati tények nem a jogi értékelés részei, hanem a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredménye. A tényállás körébe tartozik a bűncselekmény elkövetésével összefüggő valamennyi körülményre vonatkozó ténymegállapítás, így az elkövető tudattartalmára – mint tudati tényekre – vont következtetés is (BH 2005.167., EBH 2019.B.15. [117]).
- [5] A fellebbviteli főügyészség kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában a 15. oldal 4. bekezdésében megállapította, hogy a terhelt szándéka a sértett testi sértésén túlmutatott, a terhelt a halálos eredmény bekövetkezésének lehetőségével is tisztában volt akkor, amikor a sértett vállának, majd hasának megszurását követően végül annak nyakát szúrta meg közepes erővel, ily módon szándéka – ha eshetőlegesen is – de ezen súlyosabb cselekmény bekövetkezésére is kiterjedt, azzal számolhatott. Emellett a tényállás részét képezi az a megállapítás is, mely szerint a terhelt a sértett sérülését látva teljes közömbösséget mutatott. Az ítéletábrá az elsőfokú bíróság által rögzített tényállást nem módosította, azt megalapozottnak értékelte és a másodfokú felülbírálat alapjának tekintette, ezért az a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárás során is irányadó. A fellebbviteli főügyészség szerint az ítéletábrá az irányadó tényállás alapján téves jogkövetkeztetésre jutott az elkövető szándékát illetően. Emellett ténybeli alapot nélkülöz azon következtetése, hogy az elkövetés eszközének használata az ölési szándékot kizárta (másodfokú ítélet [21] pontja). Álláspontja szerint ugyancsak nélkülözi a ténybeli alapot az ítéletábrái ítélet indokolása [21] pontjának azon következtetése is, miszerint az irányadó tényállás alapján a terhelt egy 5 cm pengehosszúságú kése ráfogott, ezért a penge hegyéből 7 mm állhatott ki a szúrások időpontjában. Ilyen, az elkövetés eszközének tulajdonságaira vonatkozó tények az irányadó tényállásban nem szerepelnek, az elkövetés eszköze az eljárás során nem volt fellelhető. Hivatkozott arra is, hogy az ítélezési gyakorlat az ilyen, a késsel a sértett nyakára irányzott, legalább közepes erővel történő szúrást, amely a nyaki főverőér és a belső torkolati véna sérülésével jár, ölési cselekményként értékeli (BH 1995.381.). Figyelemmel arra, hogy az élet kioltására alkalmas, életveszélyt okozó cselekmény eredményeként a halál nem következett be, a bűncselekmény kísérleti szakban maradt. Mindezek alapján a terhelt cselekményének törvényes minősítése a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés bűntettének kísérlete, mely bűncselekmény miatt az erőszakos többszörös visszaeső terhelttel szemben a Btk. 90. § (2) bekezdésére figyelemmel az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása nem mérlegelhető.
- [6] A fellebbviteli főügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés c) pontjára figyelemmel a felülvizsgálati indítvánnyal támadott, az ítéletábrá 2021. október 15. napján jogerős másodfokú ítéletét a terhelt terhére változtassa meg, a megállapított bűncselekményt a Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés bűntette kísérletének minősítse és az erőszakos többszörös visszaeső terhelt büntetését a Btk. 90. § (2) bekezdésére tekintettel életfogytig tartó, fegyház fokozatú szabadságvesztés-büntetésre súlyosítsa, egyúttal a Btk. 43. § (1) és (2) bekezdései alapján állapítsa meg a terhelt feltételes szabadságra bocsátásának legkorábbi időpontját.
- [7] A terhelt 2022. január 13. napján kelt beadványában az általa a másodfokú ítélet elleni fellebbezésnek megjelölt, azonban a harmadfokú eljárás feltételeinek hiányában tartalmilag felülvizsgálati indítványnak tekinthető beadványában indítványozta, hogy a Kúria változtassa meg a másodfokú ítéletet és életveszélyt okozó testi sértés helyett könnyű testi sértés vétségét állapítsa meg. Felülvizsgálati indítványában részletesen leírta, hogy hogyan történt a cselekmény, valamint vitatta azt, hogy a sértettnek életveszélyes sérülése keletkezett volna. E körben hivatkozott a szakértőre, a nyomozás elrendelésére, valamint a nyomozási bíró előtti eljárásban az ügy tárgyának megjelölésére, rendőri jelentésre, a helyszíni szemle adataira és a sértett vallomására is. Álláspontja szerint nem volt ölési szándéka, annak megfelelő kijelentést sem tett, és amikor a szúrást követően a sértett letérdelt, akkor ő nem ütött felé többet. Hivatkozott arra, hogy azért fogott rá a pengére, hogy nagyobb sérülés okozását elkerülje. Így mindkét kezét elvágta, erre figyelemmel nem lehetett ölési szándéka.
- [8] A terhelt a 2022. május 1. napján kelt beadványában felülvizsgálati indítványát tovább indokolta. Kifejtette, hogy nem lehetett a sértettnek életveszélyes sérülése, mert az általa csatolt zárójelentés, illetve az orvosi látélet és vélemény a büntetőjogi gyógytartamot 8 napon belülnek jelölte meg. Hivatkozott továbbá arra is, hogy az általa csatolt műtéti napló alapján a sértett traumatológiai osztályra történő felvételét követően közel 3 órával került sor a műtetre; álláspontja szerint, ha valaki életveszélyben van, nem várnak 3 órát a műtéttel.
- [9] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványát helyes indokainál fogva fenntartotta. Hivatkozott arra, hogy a terhelt által használt kés pontos méretei, nyél- és pengehosszúsága nem ismert, az az elsőfokú ítéleti tényállásban nem szerepel, ehhez képest a másodfokú ítélet indokolásának [21] bekezdésében szereplő okfejtés – így az, hogy a terhelt az 5 cm pengehosszúságú kése úgy fogott rá, hogy abból 7 mm állhatott ki – valójában ténybeli alap nélküli.
- [10] Kifejtette: a terhelt nem csupán egyszer, hanem négy alkalommal is megszurta a sértettet, ezek mindegyike irányított volt, ugyanis a tényállás arra nem utal,

hogy a sértett elhajlása vagy egyéb módon történő védekezése miatt a terhelt ennek köszönhetően szándékától eltérően találta volna el a sértettet a nyakán. A jelen ügyben a terhelt először a sértett jobb vállát, majd két ízben a hasát, végül – már célzottan – a nyak bal oldalát szúrta meg. Utóbbinál a szúrás már közepes erejű volt, ami miatt a külső nyaki vénán is 5 mm éles szélű metszett seb keletkezett. A nyaki véna ezen sérülése – még a véna teljes átmetszésének elmaradása esetén is – magában hordozta a vérvesztéses sokk lehetőségét. A halálos eredmény a terheltől kívül eső okból, a helyszínen a sértett segítségére siető személynek, majd az időszerű orvosi beavatkozásnak köszönhetően maradt el (elsőfokú ítélet 14. oldal 1. bekezdés). Hivatkozott arra, hogy a nyakra irányuló sérülésnél a terhelt azzal, hogy a kés pengéjére ráfogva adta le az utolsó szúrást, annak hatását ténylegesen nem uralta. Az elkövetés során nem tartható kontroll alatt, hogy a célba vett nyaki területen a véna csupán megvágásra, ne pedig átmetszésre kerüljön. A Legfőbb Ügyészség szerint a leírt tárgyi tényezők túlmutatnak a testi sértésre irányuló szándékon és a terhelt ölési szándékát támasztják alá, a cselekménye ezért helyesen a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés büntette kísérletének minősül. Arra figyelemmel, hogy a terhelt erőszakos többszörös visszaesői minőségét az eljáró bíróságok helytállóan állapították meg, ezért a helyes minősítéshez igazodóan a Btk. 90. § (2) bekezdése kötelező jelleggel írja elő az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabását, így a jogerős ítélet szerinti határozott tartamú szabadságvesztés törvénysértő.

- [11] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az eljáró bíróságok a Be. 649. § (2) bekezdésében írt eljárási szabálysértést nem vétettek.
- [12] A terhelt 2022. január 13. napján kelt beadványával kapcsolatosan a Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy mivel a terhelt abban a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatására tesz indítványt abból az okból, hogy a cselekménye helyesen nem életveszélyt okozó testi sértés büntettének, hanem könnyű testi sértés vétségének minősül, ezért az – mivel ahhoz képest a jogerősen kiszabott 10 év fegyház fokozatú szabadságvesztés-büntetés törvénysértően súlyos – tartalmilag a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjára alapított felülvizsgálati indítványnak tekinthető. A terhelt felülvizsgálati indítványát részben kizártnak, részben alaptalannak tartotta. Hivatkozott arra, hogy a Be. 650. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, a terhelt felülvizsgálati indítványa pedig részben az irányadó tényállástól eltérő körülményekre hivatkozik. A tényállás része az, hogy a sértett közvetett életveszélyes sérülést szenvedett, így a terhelt cselekményének a szükségszerűen 8 napon belül gyógyuló sérülést feltételező könnyű testi sértés vétségének történő minősítésére nem kerülhet sor.
- [13] Mindezekre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványával egyező indítványt tett.
- [14] A Kúria a felülvizsgálati indítványok tárgyában nyilvános ülést tartott.
- [15] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője a fellebbviteli főügyészség indítványában, valamint a Legfőbb Ügyészség írásbeli indítványában foglaltakat változtatás nélkül fenntartotta. Kiemelte, hogy a másodfokú ítélet [21] bekezdésében kizárólag a jogi indokolás körében jelenik meg az ítéletábrla azon megállapítása, hogy a terhelt egy 5 cm pengehosszúságú kést használt úgy, hogy a pengére ráfogva 7 mm állhatott ki a szúrások időpontjában. Álláspontja szerint ez valójában ténybeli alap nélküli, mert ilyen megállapítás az elsőfokú ítéletben nem szerepel. Az elkövetés eszköze nem lett meg, emellett maga a másodfokú bíróság rögzítette ítéletének [15] bekezdésében, hogy az elsőfokú bíróság által rögzített tényállás minden megalapozatlansági hibától mentes. Hivatkozása szerint a Kúria a Bfv.III.832/2012/6. számú, EBH 2013.B.13. számon közzétett döntésében arra mutatott rá, hogy egy olyan eljárásjogi helyzetben, amikor egy adott megállapítás kizárólag a másodfokú bíróság jogi indokolásában szerepel, az elsőfokú ítéletben rögzített tényállásban nem, és azzal a másodfokú bíróság nem is egészítette ki a tényállást, akkor a másodfokú ítélet jogi indokolásában foglaltak nem tekinthetők a tényállás részének. Hivatkozott arra, hogy a kés pontos méretét, pengehosszúságát, szélességét nem lehet tudni, de az bizonyos, hogy annak révén a tényállás szerint közvetett életveszélyes sérülést szenvedett a sértett. Az életveszély a halál bekövetkezésének reális lehetősége, a jelen ügyben konkrétan használt kés a halálos eredmény okozására kétségtelenül alkalmas volt. A terhelt nem egyszer, hanem négyszer is megszurta a sértettet, valamint mind a négy szúrás irányzott volt. A tényállás szerint már a sértett is ittas volt, együttesen italoztak, így a terhelt is tisztában volt azzal, hogy a sértett ittas, nem úgy reagál az esetleges támadásra, ahogyan egy józan ember. A sérülés helye és jellege is az ölési szándékra utal. A halálos eredmény azért maradt el, mert a sértett gyorsan kapott segítséget. Utalt arra, hogy a terhelt jelen ügyben a kés pengéjére ráfogott és úgy szúrt vele, a másodfokú bíróság ezen körülmény miatt zárta ki az ölési szándékot arra utalva, hogy ezzel korlátozta a terhelt a kés sértőképességét. Álláspontja szerint ez a megállapítás a nyakra leadott szúrás esetében nem igaz, a sérülésből az következik, hogyha a szúrás arrébb találja el a sértett nyakát, akkor jóval súlyosabb véna-sérülés következhetett volna be. A közepes erővel, hirtelen leadott szúrásnál nem lehet kiszámítani, hogy hol fogja a szúrás a nyakat érni, eltalálja-e a nyaki vénát vagy sem. Hivatkozott a BH 2007.177. számú döntésre, melyben emberölésnek minősítette a bíróság azt a cselekményt, amikor az elkövető hat alkalommal, közepes erővel szúrta meg a sértettet a fejére irányzottan egy 121 mm-es, mindösszesen 34 mm fejhosszúságú műszerész csavarhúzóval úgy, hogy annak a fejrésztől 2 cm állt ki. Az ügyben kiemelte a bíróság, hogy csak a véletlenül múlt, hogy nem a nyaki éret találta el az elkövető. Álláspontja szerint emiatt az elkövetési eszköz ilyen módon való használata nem zárja ki az ölési szándék megállapítását. Alapvetően a tárgyi tényezőket tartotta olyannak, amelyek segítenek a pontos minősítésben, azok pedig túlmutatnak a testi sértésre irányuló szándékon és arra utalnak, hogy a terhelt

- tisztában volt azzal: a bántalmazás a sértett halálához vezethet, de ez iránt közömbös volt, így cselekménye a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés büntette kísérletének minősül. A terhelt felülvizsgálati indítványát részben kizártnak, részben alaptalannak tartotta; az ugyanis az irányadó tényállástól eltérően hivatkozik arra, hogy milyen sérüléseket szenvedett a sértett és hogy hogyan történt az eset. Mindezekre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség átiratában foglalt indítványt tartotta fenn.
- [16] A terhelt védője hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság álláspontja szerint a törvényszék tévesen következtetett a terhelt szándékára, és ennek folytán tévedett a cselekmény jogi minősítésében is. Az elsőfokú bíróság eltúlzott jelentőséget tulajdonított az elkövetés eszközének, mert a kés ugyan az élet kioltására tipikusan alkalmas eszköz, de nem mindegy, hogy azt az elkövető hogyan használja. A tényállás szerint a terhelt egy 5 cm pengehosszúságú kése ráfogott, ezért a penge hegyéből 7 mm állhatott ki a szúrások időpontjában. A terhelt ezáltal korlátozta a kés sértő képességét, és mindezeket azért tette, hogy a súlyosabb, akár a végzetes következményeket elkerülje. Az eszköz használata arra enged következtetni, hogy a szándéka arra irányult: a halálos eredményt elkerülje, annak árán is, hogy ő maga is megsérül. Az eszköz ilyen módon történő használata kizárja az ölési szándékot. A terhelt vallomására hivatkozva kifejtette, hogy a két kaszálo mozdulatból, amelyet a sértett vállára irányított, a második felcsúszott, mivel a sértett elhúzódtott a szúrás elől, így a kés hegye a nyakát karcolta meg. Eszerint a vallomás szerint a terheltnek nem állt szándékában életfontosságú testrész megszurása; és az, hogy ez mégis bekövetkezett, a sértett kiszámíthatatlan mozgásának a következménye. Indítványozta, hogy a Kúria az ügyészi felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt, és a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [17] A terhelt hivatkozott arra, hogy azért fogott rá a pengére, hogy ne okozzon nagy sérülést. Nem bántani akarta a sértettet, csak megijeszteni. Ha nagy sérülést akart volna okozni, tudott volna, de nem akart.
- [18] A terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása a törvényben kizárt, a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványát pedig a felülvizsgálati indítvánnyal támadott másodfokú határozat érdemi felülbírálatra alkalmatlansága folytán nem lehetett elbírálni, ezért a megtámadott határozatot hatályon kívül kellett helyezni.
- [19] A Be. 648. § a) pontja értelmében felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van.
- [20] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [21] A Be. 651. § (1) bekezdése értelmében a terhelt terhére az ügyészség a 652. § (3) bekezdésére figyelemmel a jogerős ügydöntő határozat közlésétől számított 6 hónapon belül terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt.
- [22] A Be. 651. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel saját javára a terhelt a Be. 652. § (4) bekezdése szerint határidő nélkül terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt.
- [23] A Be. 652. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, valamint az indítvány előterjesztésének okát és célját.
- [24] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy mind a terhelt, mind a fellebbviteli főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítvány arra jogosulttól származik, határidőn belül lett előterjesztve, az indítványokban a támadott határozat és a felülvizsgálati indítvány oka és célja megjelölésre került.
- [25] A terhelt felülvizsgálati indítványa alapján azonban felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt.
- [26] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálati eljárás rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott okokra történő hivatkozással, a törvényben meghatározott feltételek fennállása mellett a jogerős ügydöntő határozat egyes, a törvényben meghatározott súlyos jogi és nem ténybeli hiányosságainak orvoslása céljából van helye. A törvény emiatt a Be. 650. § (2) bekezdésében kimondja: a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A felülvizsgálati eljárás lefolytatása során a Be. 659. §-a értelmében a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [27] Mindezekre figyelemmel felülvizsgálati ok nem alapítható az irányadó, jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállásban foglaltaktól eltérő tényekre; az ilyen, az erre alapított felülvizsgálati indítvány valójában a bíróság bizonyíték-értékelő tevékenységét, a bizonyítási eljárás lefolytatását, a bizonyítékok egyenként és összességében történő értékelését, összevetését és ezen keresztül a bíróság megfelelő tevékenysége eredményeként megállapított tényeket, végső soron a tényállást támadja, ami a törvényben kizárt.
- [28] Ennek következtében felülvizsgálati indítvány csak az irányadó tényállással összhangban álló tényekre alapítható. Az irányadó tényállás tartalmazza azt, hogy a sértett a nyak bal oldalán, a fejbiccentő izom vetületében 7 mm hosszú, éles szélű szúrt sebést szenvedett, mely utóbbi sebzés szúracsatornája a felszíni nagy nyaki véna területében végződött, a nyaki vénán 5 mm éles szélű metszett sebést okozva. Az elszenvedett sérülések közül a nyak felszínes véna sérülésének gyógytartama 8 napon túli, ugyanakkor közvetlen életveszélyes sérülés volt. A nyakon elszenvedett sérülés vonatkozásában fennállt a halálos sérülés bekövetkeztének reális lehetősége, és ezek elmaradása a terheltet kívül álló okoknak köszönhető. Az irányadó tényállás tartalmazza az életveszély mint eredmény bekövetkeztét, valamint a 8 napon túli tényleges gyógytartamot, emiatt a felülvizsgálati indítványt arra alapozni, hogy a sértett könnyű testi sértés

- alapjául szolgáló, 8 napon belüli sérülést szenvedett, nem lehet.
- [29] A felülvizsgálati indítvány ugyancsak kizárt azon részében, amelyben a bizonyítási eljárás során figyelembe vett bizonyítási eszközökből származó bizonyítékok újra mérlegelését, és ezen keresztül a sérülés jellegének, gyógytartamának eltérő megállapítását szorgalmazza. A tényállás támadásának tilalma ugyanis azt jelenti, hogy a felülvizsgálati eljárásban az irányadó ítéleti tényállás, annak elemei, valamint a tényállás megállapításához vezető okfolyamat, a bizonyítási eljárás lefolytatása, annak törvényessége, a bizonyítékok egyenként és összességében történő mérlegelése, és a bizonyítás eredményeképpen megállapított tények nem támadhatók.
- [30] A terhelt felülvizsgálati indítványa ezért törvényben kizárt volt, így azt – a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványának elbírálása eredményétől függetlenül – a Be. 656. § (2) bekezdés a) pontja alapján a Kúriának el kellett utasítania.
- [31] A fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványában a felülvizsgálat okaként a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba*) alpontjában megjelölt ok alapjául a törvénysértő minősítés miatt a Btk. 90. § (2) bekezdésében írt kötelező törvényi rendelkezés folytán a másodfokú bíróság által elmulasztott életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabását jelölte meg. Álláspontja szerint a cselekmény helyes minősítése a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés büntettének kísérlete.
- [32] A Btk. 160. § (1) bekezdése értelmében, aki más megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [33] A Btk. 90. § (2) bekezdése kimondja, hogy az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a 20 évet meghaladná vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.
- [34] Az emberölés büntettének büntetési tétele felső határa 15 év, ezért erőszakos többszörös visszaeső esetén – mert annak kétszerese a 20 évet meghaladja – az egyetlen törvényesen kiszabható szabadságvesztés-büntetés az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés. Minderre figyelemmel, amennyiben az irányadó tényállás alapján a cselekmény helyes (törvényes) minősítése a Btk. 160. § (1) bekezdése szerinti emberölés, úgy a másodfokú bíróság ítéletében kiszabott 10 év fegyházbüntetés törvénysértő büntetés.
- [35] Minthogy azt a Kúria jelen határozatában fentebb már kifejtette, a Be. 650. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, és a Be. 659. § (1) bekezdése értelmében felülvizsgálati eljárásban felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, attól eltérő tényállás figyelembevételére, a bizonyítékok ez irányú ismételt egybevetésére, eltérő értékelésére, valamint bizonyítás felvételére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség.
- [36] A Kúriának ezért a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján kellett abban a kérdésben állást foglalni, hogy az ügyben másodfokon eljáró ítéletábrá törvényesen minősítette-e a cselekményt a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és (8) bekezdése szerint minősülő életveszélyt okozó testi sértés büntettének.
- [37] A Btk. 164. § (1) bekezdése szerint, aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.
- [38] A Btk. 164. § (8) bekezdése szerint a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.
- [39] Az életveszélyt okozó testi sértés büntettének büntetési tételéből egyidejűleg az is következik, hogy amennyiben a másodfokú bíróság a cselekményt a törvénynek megfelelően minősítette, a minősítésre figyelemmel az erőszakos többszörös visszaesővel szemben kiszabott 10 év fegyház fokozatban végrehajtandó szabadságvesztés törvényes büntetés.
- [40] A Kúria a BH 2021.280. számú döntésében kimondta, hogy a felülvizsgálati indítvány alapján a felülvizsgálati ok vizsgálatát a jogerős tényállásban megállapított cselekmény alapján kell elvégezni, a hivatkozott anyagi jogi szabály megsértését ezen tényállás alapján kell megítélni. Felülvizsgálati eljárásban – az érdemi felülbírálatra alkalmatlansága folytán – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését eredményezi, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben – a terhelt bűnösségének megállapítása, felmentése, az eljárás megszüntetése, a bűncselekmény minősítése, illetve a Btk. anyagi jogi szabályainak megfelelően kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés – nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit.
- [41] Jelen ügyben erről van szó.
- [42] A fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványában helyesen hivatkozott a Kúria azon gyakorlatára, mely szerint a tényállás az ítélet egészében és tartalmában vizsgálendő. A történeti tényállás részei az indokolásban írt, de tartalmilag tényeket rögzítő részek is. Ugyancsak helyes a hivatkozás az EBH 2009.B.15. számú határozat [117] bekezdésében megjelenő álláspontra is. A Kúria ezen határozatában megállapította: az ítéleti tényállásban rögzített, a terhelt tudattartalmára vonatkozó megállapítások, ún. tudati tények nem a jogi értékelés részei, hanem a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredménye. A tényállás körébe tartozik a bűncselekmény elkövetésével összefüggő, valamennyi körülményre vonatkozó ténymegállapítás, a terhelt személyi körülményeivel összefüggő adatok, valamint az elkövető tudattartalmára – egyes cselekmények megtörténte vagy meg nem történte vonatkozó ismeretére, céljaira – mint tudati tényekre vont következtetés is.
- [43] A Kúria ugyanezen határozatában kimondta: a tudati – és más – tények megállapításától határozottan el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, amely a valóban már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi

- fogalmak formájában jelenik meg (pl. szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékosító jelenlét stb.). A kettő közötti kapcsolatot az teremti meg, hogyha az irányadó tényállás valamely, kívülvilágban megjelenő tény és abból vont ténybeli következtetést („tisztában volt”, „tudata átfogta”) egyaránt rögzíti és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, és ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van (EBH 2009.B.15. [118]–[119]).
- [44] Mindezekből következik az is, hogy ha a bíróság olyan tényt állapít meg az ítéletében – akár ítéletszerkesztési hiba miatt nem a történeti tényállás részeként, hanem az ítélet más részében –, amely a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredménye, az az ítéleti tényállás része, és mint ilyen, a felülvizsgálat alapját képezi. Ha a bíróság indokolásában olyan, a tudattartalomra vonatkozó vagy a vád tárgyává tett cselekmény elkövetésével összefüggő más körülményre vonatkozó megállapítást tesz, amely a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredménye és illeszkedik az általa megállapított tényállásba, ez nem tekinthető a megállapított tények jogi értékelésének és a jogi indokolás részének akkor sem, ha a fellebbviteli eljárás során megállapított ilyen tény alsóbb fokú bíróság általi megállapítására a fellebbviteli bíróság tévesen hivatkozik. E körben téves a Legfőbb Ügyészség képviselőjének a nyilvános ülésen az EBH 2013.B.13. döntésében foglaltakra történő hivatkozása, mivel a hivatkozott döntés a Legfőbb Ügyészség képviselője által előadottakat nem tartalmazza, csak az érintett ügyvel kapcsolatban tett annyi megjegyzést a Kúria, hogy – szemben a másodfokú határozat indokolásában és a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakkal – az irányadó tényállás az adott ténymegállapítást nem tartalmazta. A hivatkozott döntés azonban nem minősíti a tény megállapítását a jogi indokolás részeként, csupán arra mutat rá, hogy a másodfokú határozat indokolásában foglaltakkal ellentétben az így megállapított tény nem szerepel az irányadó tényállásban. Az erre való téves hivatkozás azonban nem változtatja a ténymegállapítást jogi értékeléssé. Mindaz, ami a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredményeként a tényállás körébe illeszkedő, bűncselekmény elkövetésével összefüggő valamely körülményre vonatkozik, ténymegállapítás, így az irányadó tényállás részének tekinthető. A valónak már elfogadott fizikai és tudati tények jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének megfeleltetése és az ennek eredményeként megjelenő jogi fogalmak jelentik a megállapított tények jogi értékelését. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában szereplő ténymegállapításokat is az irányadó tényállás részének kell tekinteni, ahogy ugyancsak a tényállás részét képezik az elsőfokú bíróság által az indokolásban megállapított tudati, valamint egyéb tények is.
- [45] Mindezekre figyelemmel a jelen ügyben a felülvizsgálatban irányadó tényállás a következő:
- [46] A terhelt a cselekmény idején nem szenvedett és jelenleg sem szenved olyan mentális zavarban, amely kizárta vagy korlátozta volna őt abban, hogy a cselekmény következményeit felismerje, vagy a felismerésnek megfelelően cselekedjen. A cselekmény időpontjában ittas lehetett, ennek mértéke nem ismert, a terhelt alkohol, gyógyszer vagy kábítószer függőségben nem szenved. Személyiségfejlődési jellegzetességei hajlamossá teszik agresszív jellegű konfliktuskezelési stratégiák megvalósítására.
- [47] A terhelt 2018 decemberében ismerkedett meg H. S.-nével, akivel rövid idő múlva összeköltöztek a B. I. Központ b.-i szállásán.
- [48] H. S.-né korábban a sértett élettársa volt, de miután a sértett 2018 októberében börtönbe került, kapcsolatuk megszakadt, H. S.-né pedig új kapcsolatba kezdett a terhelttel, amit 2019. január 11. napján történt szabadulását követően a sértettel is köztölt. Ezt követően a sértett és a terhelt néhány alkalommal véletlenszerűen összefutottak az utcán, de nem volt köztük vita, ellenségeskedés.
- [49] 2019. április 21. napján 20 óra 30 perc körüli időben az ittas állapotban lévő terhelt és a társaságában lévő H. S.-né az aluljáróban ismét összetalálkoztak a sértettel. A már szintén ittas sértettnél volt egy 2 literes üveg bor, amelyből a terheltet is megkínálta, abból mindketten fogyasztottak.
- [50] Az aluljáróból mindhárman felmentek a buszmegállóhoz, ahol békésen beszélgettek, közben dohányoztak és ittak. A beszélgetés során a terhelt ismeretlen okból elővett egy kést, amelynek a pengéjére ráfogva, bal kézzel egy alkalommal, közepes erővel a jobb vállán, kétszer kis erővel a hasán, majd a késen fogást váltva, már jobb kézzel egy alkalommal, közepes erővel a nyakának bal oldalán megszúrta a sértettet. Az utolsó szúrástól a sértett féltérdre esett, majd miután észlelte, hogy vérzik a nyaka, lement az aluljáróba segítséget kérni. A sértettet a mentők kórházba szállították, ahol a nyaki sérülését megműtötték.
- [51] A sértett az őt ért bántalmazás következtében a jobb vállon fél cm-es szúrt sebést, a hasfalon két pörkkel fedett sebést, valamint a nyak baloldalán a fejbiccentő izom vetületében 7 mm hosszú, éles szélű szúrt sebést szenvedett, amely utóbbi sebzés szúrásatornája a felszíni nagy nyaki véna területében végződött, a nyaki vénán 5 mm éles szélű metszett sebést okozva. Az elszennvedett sérülések közül a nyak felszínes vénasérülésének gyógytartama 8 napon túli, míg a többi sérülés gyógytartama egyenként 8 napon belüli, ugyanakkor a nyak felszínes vénasérülése közvetetten életveszélyes sérülés is volt, mivel a vérvesztéses sokk, illetve a negatív mellkasi nyomás miatt a légembólia kialakulásának reális lehetősége is fennállt. A nyakon elszennvedett sérülés vonatkozásában a támadott testtájékra, az elkövetés eszközére, valamint az erőbehatás nagyságára figyelemmel fennállt a halálos sérülés bekövetkeztének, illetve maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okozó sérülés (pl. idegképlet sérülése) keletkezésének reális lehetősége és ezek elmaradása a terheltten kívül álló okoknak köszönhető.
- [52] Az elsőfokú bíróság ítéletének további részében olyan megállapítást tett, hogy a terhelt a cselekmény elkövetésekor ittas volt, csupán annak mértéke nem volt megállapítható.
- [53] Ugyancsak a tényállás részét képezi az elsőfokú bíróság ítéletének 13. oldal 7. bekezdésében kezdődő és 14. oldal 1. bekezdésében folytatódó azon

- megállapítás, mely szerint az elkövetésül használt késsel történő bántalmazás – még úgy is, hogy a kés pengéjére a terhelt ráfogott – és a bántalmazott testtájékok közül a nyakat ért közepes erejű behatás együttes hatása eredményeként a sértettnél a súlyosabb sérülés, így a nagy mennyiségű vérvesztés vagy légembólia folytán akár a halál bekövetkezésének reális lehetősége is fennállt, annak elmaradása a sértetten kívül álló okból, a helyszínen a sértett segítségére siető személyek, majd az időszerű orvosi segítségnek volt köszönhető.
- [54] A fellebbviteli főügyészség indítványában foglaltakkal egyezően ugyancsak a tényállás részét képezi az elsőfokú ítélet 15. oldal 3. bekezdésében szereplő azon megállapítás is, mely szerint a terhelt szándéka a sértett testi sértésén túlmutatott, a terhelt a halálos eredmény bekövetkeztének lehetőségével is tisztában volt akkor, amikor a sértett vállának, majd hasának megszurását követően végül annak nyakát szúrta meg közepes erővel, ily módon szándéka, ha eshetőlegesen is, de ezen súlyosabb eredmény bekövetkeztére is kiterjedt, ezzel számolhatott. Ezen bekezdésben egyaránt található ténymegállapítás (a terhelt tisztában volt a halálos eredmény bekövetkezésének lehetőségével, ezzel számolhatott) és jogi értékelés (eshetőleges szándék).
- [55] Az ítéletábra másodfokú ítéletének indokolása a [21] és [22] bekezdésében ugyancsak tartalmaz ténymegállapításokat, amelyek a tudati tények tekintetében ellentétesek az elsőfokú bíróság ítéletében szereplő ténymegállapításokkal.
- [56] Az ítéletábra szerint a terhelt egy 5 cm pengé hosszúságú kése ráfogott, ezért a penge hegyéből 7 mm állhatott ki a szúrások időpontjában. A terhelt ezáltal korlátozta a kés sértőképességét, és mindezeket azért tette, hogy a súlyosabb, akár végzetes következményeket elkerülje. Nem alapos ezért az az ügyvézi hivatkozás, hogy a terhelt belenyugodott abba, hogy a sértett életét kiolthatja. Az eszköz használata arra enged következtetni, hogy szándéka éppen arra irányult, hogy a halálos eredményt elkerülje annak árán is, hogy ő maga sérül a kés használata során. Az ítéletábra ezen ténymegállapításaira alapozza azt, hogy az eszköz ilyen módon történő használata kizárta a terheltől az ölési szándékot.
- [57] A támadott testtájékra – nyakra – figyelemmel, a terhelt reálisan számolhatott azzal, hogy súlyos, akár életveszélyes sérülést is okozhat. Ebbe belenyugodott. A sértett karcolás jellegű szúrt sérüléseket, illetve a nyaki vénán 5 mm éles szélű metszett sérülést szenvedett. Ez utóbbi vénasérülés gyógytartama 8 napon túli, egyben közvetett életveszélyes sérülés is volt.
- [58] Mindezen ténymegállapításokra alapozta azt a jogi következtetést az ítéletábra, hogy a terhelt cselekménye a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és (8) bekezdés szerint minősülő, életveszélyt okozó testi sértés büntetendő törvényi tényállási elemeit megvalósította, ugyanakkor a halálra mint eredményre az eshetőleges szándéka sem terjedt ki.
- [59] Mivel az ítéletábra annak ellenére, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított ítéleti tényállás egyes megállapításaival ellentétes ténymegállapításokat tett, az elsőfokú bíróság által rögzített tényállást megalapozottnak tartotta, amely mentes a Be. 592. § (1) és (2) bekezdésében írt hiányosságoktól, ezért a felülvizsgálat során irányadó tényállás részét képezik a megjelölt eltérő ténymegállapítások.
- A felülvizsgálati eljárásban az ítélet érdemi felülbírálatra alkalmatlan, mert a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben (jelen esetben a felülvizsgálati indítvány alapjául szolgáló minősítés, valamint a Btk. anyagi jogi szabályainak megfelelően kiszabott büntetés kérdésében) nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit.
- [60] Mindez annak a következménye, hogy az ítéletábra mint másodfokú bíróság annak ellenére, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét megalapozottnak tartotta, a tényállást a terhelt tudattartalma, a tudati tények tekintetében, valamint az elkövetés módját illetően eltérően állapította meg. Jelen ügyben a tudati tények megállapítása az elhatárolás miatt nélkülözhetetlen. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság tényállását csak akkor egészítheti ki és helyesbítheti, ha megállapítja, hogy az részben megalapozatlan, és a részleges megalapozatlanságot az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy felvett bizonyítás útján kiküszöböli [Be. 593. § (1) bek. a) pont, 590. § (2) bek.]. Ellenkező esetben a másodfokú bíróságnak a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra kell alapoznia [Be. 591. § (1) bek.], így a tényállás kiegészítésére és helyesbítésére a megalapozott tényállás mellett nem kerülhet sor.
- [61] Jelen ügyben az ítéletábra eljárása abban volt helytelen, hogy az eltérő minősítés alapját tévesen a megállapított és általa megalapozottnak tartott tényállás eltérő jogi értékelésének tekintette, valójában azonban az iratok tartalma alapján, illetve ténybeli következtetés útján az elsőfokú bíróság tényállását kiegészítette, illetve helyesbítette, amely csak abban az esetben lehetséges, ha a másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát állapítja meg. Mivel azonban az ítéletábra megállapításai a terhelt tudattartalmával kapcsolatosan, illetve az elkövetés eszközére és módjára vonatkozóan az elsőfokú bíróság tényállásába illeszkedő ténymegállapító tevékenység eredményeként megállapított tények és nem a már megállapított tények jogi értékelése – hiszen maga az ítéletábra is előbb megállapította a tudati és az elkövetés körülményeihez kapcsolódó tényeket, majd vont le belőle a terhelt szándékára vonatkozó következtetést –, ilyen tény megállapítására csak részleges megalapozatlanság kimondása mellett, annak kiküszöbölése eredményeként kerülhetett volna sor. Az ítéletábra ezt elmulasztotta, ennek következtében a jogerős ügydöntő határozat olyan, egymásnak ellentmondó ténymegállapításokat tartalmaz a terhelt tudattartalmával kapcsolatosan, és olyan eltérő megállapítást az elkövetés módjával, eszközével kapcsolatosan, amely az érintett tényállás érdemi felülbírálatra alkalmatlanságát eredményezi, ezért felülbírálati eljárásban ez a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését eredményezte [Be. 663. § (1) bek. b) pont].
- [62] A Be. 663. § (1) bekezdés b) pontja alapján a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot

- hatályon kívül helyezi és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra utasítja, ha a 662. § (1) vagy (2) bekezdése szerinti határozat meghozatala az ügyiratok alapján nem lehetséges.
- [63] A Be. 663. § (3) bekezdésére figyelemmel a Kúria a megismételt másodfokú eljárás lefolytatására a következő utasításokat adja:
- [64] – A másodfokú bíróságnak vizsgálnia kell azt, hogy az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott-e, ebben az esetben határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra kell alapítania [Be. 591. § (1) bek.].
- [65] – Ha az elsőfokú bíróság ítélete részben megalapozatlan [Be. 592. § (2) bek.], úgy meg kell kísérelni annak kiküszöbölését, ennek során a tényállást kiegészítheti, illetve helyesbítheti, ha a helyes tényállás az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás útján megállapítható. Ebben a körben vizsgálni kell az elsőfokú ítélet ténymegállapításait teljeskörűen, azok esetleges ellentmondásait, valamint a tényállásból esetlegesen hiányzó tények körét, a ténybeli következtetéseket és állást kell foglalni abban, hogy amennyiben részleges megalapozatlanság áll fenn, az milyen módon küszöbölhető ki.
- [66] – Amennyiben az elsőfokú bíróság ítélete részben megalapozatlanságban szenved, úgy annak kiküszöbölése során a bizonyítást érintő ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés mellett vizsgálni kell azt is, hogy szükség van-e a részben megalapozatlanság kiküszöbölésére felvett bizonyításra, a terhelt kihallgatására.
- [67] – A másodfokú bíróságnak részben megalapozatlanság kiküszöbölését követően kell a helyesbített, kiegészített tényállás alapján az elsőfokú bíróság ítéletét felülbírálnia a Be. 593. § (3) bekezdése alapján abban az esetben, ha azt részben megalapozatlannak tartja.
- [68] – Mindezek alapján lesz lehetősége a másodfokú bíróságnak arra, hogy a megalapozott (vagy megalapozottá tett) tényállás hiánytalan és helyes ténymegállapításai alapján foglaljon állást a jogi értékelés körébe tartozó kérdésekben, a megállapított tudati tények alapján az esetleges szándékosság kérdésében, valamint a cselekmény minősítésének és a Btk. anyagi jogi szabályainak megfelelően kiszabott büntetés kérdéskörében.
- [69] A Be. 663. § (5) bekezdése szerint, ha a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi és a terhelt fogva van, a fogvatartás kérdésében határoz.
- [70] A Kúria megállapította, hogy a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésével a terhelttel szemben nem jogerősen életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabására került sor, ezért a Be. 552. § (2) bekezdésében megállapított okra figyelemmel indokolt a terhelt letartóztatásának elrendelése. A Kúria emellett a Be. 276. § (2) bekezdés *a)* pont *ab)* alpontjában foglalt ok fennállását is megállapította, mivel a terhelt letartóztatása előtti szociális helyzete, jövedelme, életkörülményei alapján megalapozottan lehet attól tartani, hogy a kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekmény miatt az elsőfokú ítéletben erőszakos többszörös visszaesőként életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélese miatt fennálló fenyegetettségre figyelemmel jelenléte a büntetőeljárásban másképp nem lenne biztosítható. A Kúria ugyancsak megállapította a Be. 276. § (2) bekezdés *c)* pont *cb)* alpontjának fennállását, az erőszakos többszörös visszaesői minőségét megalapozó elítélései alapján megalapozottan feltehető, hogy személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés nélkül újabb erőszakos bűncselekményt követne el. A letartóztatást a Be. 277. § (4) bekezdés *a)*, *c)* és *e)* pontjai, a bűncselekmény jellege, a terhelt személyi és családi körülményei, valamint a terhelt büntetőeljárás előtt tanúsított magatartása alapozza meg.
- [71] A Kúria mindezek alapján a terhelt letartóztatását a Be. 290. § (4) bekezdésében meghatározottak szerint, a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a megismételt eljárásban tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig elrendelte.
- [72] A Kúria a Be. 856. § (1) bekezdés *a)* pontja és (4) bekezdése, valamint 857. § (1) bekezdés *c)* pontja alapján rendelkezett a másodfokú ítéletben a terhelt terhére megállapított 526 533 forint büntügyi költségnek az esetleges megfizetése esetén a befizető terhelt részére történő visszatérítéséről.

(Kúria Bfv.I.1.484/2021/18.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

6Ha az eljárás megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, erre a felet az eljárásjogi lehetőségek ismertetésével és megfelelő határidő tűzésével fel kell hívni [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 240. § (1) bek. h) pont, 379. §, 381. §].

A fellebbezés elbírálásának alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes személyiségi joga megsértésének megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt indított pert a törvényszék előtt az alperessel szemben. A felperes a keresetlevél mellékleteként ügyvédi meghatalmazást csatolt. Az elsőfokon eljáró bíróság előtt a felperes jogi képviselőtét dr. P. Z. A. ügyvéd látta el.
- [2] Az ügyben hozott elsőfokú ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést. Az ítéletábra az ügy másodfokú tárgyalására a felperes képviselőjében dr. P. Z. A. ügyvédet idézte, majd a tanács elnöke tájékoztatta a jelenlévő felperest, hogy a korábban csatolt ügyvédi meghatalmazás nem a nevében eljáró dr. P. Z. A. ügyvédnek adott meghatalmazás, hanem helyettesítésre vonatkozik. Rögzítette azt is, hogy az elsőfokú eljárásban és a fellebbezés előterjesztésekor sem került dr. P. Z. A. egyéni ügyvéd vonatkozásában meghatalmazás csatolásra, egyben tájékoztatta a felperest, hogy a törvényszék előtti eljárásban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 20. § (1) és (3) bekezdése, valamint a 72. § (1) bekezdése alapján a jogi képviselő kötelező. Tájékoztatást adott arról, hogy a felperesnek meghatalmazott képviselője nincs, ezért a Pp. 74. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint a jogi képviselő nélkül tett nyilatkozatai hatálytalanok. Az ítéletábra a tárgyalás elhalasztásával egyidejűleg végzésében felhívta a felperest, hogy 15 napon belül csatoljon az ügy vitelére vonatkozó szabályos ügyvédi meghatalmazást oly módon, hogy az alkalmas legyen az elsőfokú eljárásban és a fellebbezésben tett jognyilatkozatok hatálytalanságának kiküszöbölésére; egyben figyelmeztette a felperest, hogy amennyiben a felhívásnak a megadott határidő alatt nem vagy nem teljeskörűen tesz eleget, a bíróság az eljárást hivatalból meg fogja szüntetni a Pp. 364. §-a, a 240. § (1) bekezdés h) pontja és a 73. § alapján.
- [3] Ezt követően a felperes dr. P. Z. A. ügyvéd részére és az ítéletábra előtti másodfokú eljárásra szóló ügyvédi meghatalmazást csatolt.

A fellebbezéssel támadott végzés

- [4] Az ítéletábra végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és a pert megszüntette, valamint a felperest az alperes javára perköltség megfizetésére kötelezte.

- [5] Végzésének indokolásában rögzítette: a keresetlevél mellékleteként csatolt ügyvédi meghatalmazásból nem tűnt ki az, hogy a felperes perbeli képviselőtét dr. P. Z. A. ügyvéd látja el, az okirat kizárólag helyettesítésre vonatkozó (dr. P. T. nevére szóló) meghatalmazást tartalmaz. Hivatkozott a Pp. 72. § (1) bekezdésére, amely szerint a törvényszék előtti eljárásban a jogi képviselő kötelező. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróságnak a keresetlevél előterjesztését követően vizsgálnia kell az alaki követelmények meglétét, így azt is, hogy a felperes csatolta-e a jogi képviselője részére adott joghatályos meghatalmazást. A törvényszéknek a Pp. 73. §-a és 74. § (1) bekezdése alapján hiánypótlás keretében – a mulasztás jogkövetkezményeire való figyelmeztetés terhe mellett – fel kellett volna hívnia a felperest joghatályos meghatalmazás csatolására, és a felhívás teljesítésének hiányában a keresetlevelet vissza kellett volna utasítania vagy utóbb az eljárást meg kellett volna szüntetnie [Pp. 171. § (1) bekezdés a) pont, 176. § (2) bekezdés e) pont, 240. § (1) bekezdés h) pont]. A törvényszék a meghatalmazás hiányát nem észlelte, illetve nem rögzítette azt, hogy a felperes csupán helyettesítésre és nem perbeli képviselőjére vonatkozó meghatalmazást csatolt, eljárását ennek hiányában folytatta le és hozott ítéletet. Miután az alperes fellebbezése alapján indult eljárásban a felperes ügy terjesztett elő fellebbezési ellenkérelmet, hogy képviselője ellátására dr. P. Z. A. részére meghatalmazást továbbra sem csatolt, a hiányosságot észlelve a felperes megkapta a szükséges tájékoztatást és a meghatalmazás hiányának jogkövetkezményeire történő figyelmeztetést. A felhívásnak a felperes csak részben tett eleget, mert az ezt követően csatolt meghatalmazása kizárólag a másodfokú eljárásra vonatkozik. Mindebből az ítéletábra arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú eljárásban a felperes jogi képviselő nélkül járt el, így a perben tett valamennyi nyilatkozata hatálytalan, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az eljárást hivatalból megszüntette a Pp. 241. § (1) bekezdés h) pontja és 364. §-a alapján.

A felperes fellebbezése és az alperes észrevétele

- [6] A végzés ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte a végzés hatályon kívül helyezését és a törvényszék ítélete ellen előterjesztett fellebbezés érdemi elbírálásának elrendelését.
- [7] Álláspontja szerint képviselője, aki az egész eljárásra kiterjedő szabályos meghatalmazással rendelkezett, az ügyben mindvégig eljáró, meghatalmazásának jogszerűségét és eljárásának törvényességét a törvényszék nem vonta kétségbe. A másodfokú bíróság tévesen értelmezte a meghatalmazás szövegét, ugyanis az előnyomott ügyvédi meghatalmazáson a jogi képviselőtét dr. P. Z. A.-t, majd „vessző” írásjel alkalmazásával állandó

helyettesítésre dr. P. T. ügyvédet bízta meg. A magyar nyelv általános szabályai szerint, a közfelfogással egyező módon a vessző írásjelként egyfelől, a bővített mondat esetében az elkülönítés legelterjedtebb eszköze, másfelől tagmondatokat választ el egymástól, illetve a gondolatjelhez és a zárójelhez hasonlóan közbevetést is kifejezhet. Ehhez képest a másodfokú bíróság nem az elvárható gondossággal értelmezte a mondat-, illetve szóközi vesszőnek mint írásjelnek a magyar nyelvben betöltött nyelvtani, szövegértelmezési funkcióját. A felperes életszerűtlennek is minősítette, hogy az ügyfél a perindítás előtt egy megbízott ügyvédet helyettesítő ügyvéd meghatalmazását tartalmazó okiratot ír alá, miközben az eljáró ügyvéddel a képviselőt ellátása tárgyában állapodott meg. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyaláson nem tette lehetővé, hogy a jogi képviselő álláspontját szóban ismertesse.

- [8] Az alperes ellenkérelmében a végzés helybenhagyását és a felperes költségének megfizetésére kötelezését kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [9] A fellebbezés alapos.
- [10] A Kúria megítélése szerint az ítélet tábla tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes nem rendelkezett az ügy vitelére vonatkozó szabályos meghatalmazással, ezért a kötelező jogi képviseletre tekintettel a jogi képviselő nélkül a perben tett nyilatkozatai hatálytalanok.
- [11] Az előre nyomtatott, az eljáró bíróság, valamint a per tárgya megnevezésénél pedig kézzel kitöltött – fellebbezési eljárás tárgyát képező – meghatalmazás szövegezése a következő: „Alulírott meghatalmazom Dr. P. Z. A. (cím), állandó helyettesítésre Dr. P. T. (cím) ügyvédet, hogy a »... tv. szék« bíróságnál (hatóságnál) folyamatba tett »Szem. jogok megs.« sz. ügyben jogi képviseletemet az ügyvédi törvényben foglaltak szerint ellássa.”
- [12] Nem kétséges, hogy a meghatalmazás szövege nem teljesen egyértelmű. Az értelmezési zavart az okozza, hogy a szövegben az állandó jogi képviseletre és a helyettesítésre szóló meghatalmazottak közül csak a helyettesítésre meghatalmazott személy neve után került feltüntetésre a mondatban tárgyesetbe tett „ügyvéd” szó. A jogi képviselő nevének és címének feltüntetését követően a vessző ugyanakkor az adott esetben – a magyar nyelv szabályai szerint – azonos szerepű (mellérendelt) mondatrészeket választ el egymástól. A felsorolásban alkalmazott írásjel figyelembevételével ezért elfogadható a felperes álláspontja, amely szerint a vitatott megfogalmazás – nyelvtanilag és logikailag is – értelmezhető úgy, hogy a meghatalmazás mindkét „ügyvéd” részére szól, és nem érthető csupán egy ügyvéd által a helyettesítésre szóló meghatalmazásként. Az okirat az alaki szabályoknak megfelel, abban feltüntetésre került a meghatalmazás keltének helye és ideje, azt a meghatalmazó sajátkezűleg aláírta, a meghatalmazást pedig a jogi képviselő pecsétlenyomattal és aláírásával ellátva elfogadta.
- [13] Az elsőfokú eljárás során eljáró bíróságok a felperes jogi képviselője részére adott meghatalmazást szabályszerűnek tekintve elfogadták, és azt az ítélet tábla is szabályszerűnek fogadva el intézkedett a Pp. 377. § (1)–(3) bekezdése szerint, valamint küldte

meg az alperes fellebbezését észrevétel céljából a felperes jogi képviselője részére a Pp. 372. § (1) bekezdése alapján. Ezt követően az ítélet tábla a másodfokú tárgyaláson tájékoztatta a felperest, hogy nem rendelkezik jogi képviselővel, ezért a jogi képviselő nélkül tett nyilatkozatai hatálytalanok, és felhívta hiánypótlás keretében szabályos ügyvédi meghatalmazás csatolására.

- [14] A Pp. 70. §-a értelmében a meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja. Amennyiben az ítélet táblának a másodfokú eljárás adott szakaszában a meghatalmazás értelmezésével kapcsolatban aggályai merültek fel, a Pp. 6. §-ában foglalt közzehatási kötelezettségének megfelelően megnyilatkozathatta volna a felperes tárgyaláson jelen lévő jogi képviselőjét a meghatalmazás tartalmának tisztázása érdekében. Amennyiben pedig az ítélet tábla a meghatalmazás értelmezése alapján úgy ítélte meg, hogy a felperes jogi képviselővel nem rendelkezik, a hiánypótlás keretében az elsőfokú eljárásra vonatkozó jóváhagyásra kellett volna a felet felhívni (Pp. 379. §), a szabályszerű meghatalmazás másodfokú eljárásban történt utólagos csatolása ugyanis az elsőfokú eljárásban tett jognyilatkozatokat nem teszi hatályossá.
- [15] Miután azonban a Kúria – az ítélet tábla álláspontjával szemben – úgy ítélte meg, hogy a felperes által csatolt okiratból megállapítható, hogy a meghatalmazás nemcsak helyettesítésre, hanem a jogi képviseletre is vonatkozik, tévesen állapította meg az ítélet tábla, hogy a felperes jogi képviselővel nem rendelkezik, és szükségtelenül hívta fel a felperest hiánypótlásra. Ezért a részben eredménytelennek minősített hiánypótlást követően jogszabályt sértve szüntette meg az eljárást a Pp. 364. §-a szerint alkalmazandó 240. § (1) bekezdés *h* pontja alapján.
- [16] Mindezekre figyelemmel a Kúria az ítélet tábla végzését hatályon kívül helyezte és a fellebbezés érdemi elbírálására utasította.

(Kúria Pf.IV.24.850/2022/2.)

7Nincs akadálya annak, hogy a kereset benyújtását követően elhunyt jogosult helyébe a perbe annak jogutóda belépjen, és követelhesse a jogelődöt haláláig megillető nem vagyoni kártérítés összegét. A perbeli jogutód azonban kizárólag a jogelődje által érvényesített, a kereset tárgyává tett nem vagyoni kártérítés követelésére jogosult [1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 84. § (1) bek. e) pont; 1952. évi III. törvény (régi Pp.) 61. § (1) bek., 146–146/B. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes édesapja 2011. szeptember 26-án T. község külterületén, a forgalomtól elzárt területen egy álló helyzetben lévő, járó motorú mezőgazdasági vontató bal hátsó kereke mögött állva szállítási helyzetben rögzítette a vontatóhoz kapcsolt tárcsát, amikor a jármű vezetőjének lába a kuplungpedálról lecsúszott, és a hátramenetbe kapcsolt jármű hátrafelé megindulva áthajtott a felperes édesapján, aki 8 napon túl gyógyuló sérüléseket szenvedett.
- [2] A jármű üzemben tartója az alperessel kötött kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes édesapja 2014. április 9-én indított pert az alperes ellen, és keresetében 1 000 001 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni. A felperes édesapja 2015. június 14-én elhunyt, perbeli jogutóda a felperes, aki a felemelt keresetében 5 307 925 forint vagyoni kártérítés és 10 000 000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [4] Az alperes a kereset részbeni elutasítására irányuló érdemi ellenkérelmében hivatkozott arra, hogy a felperes kizárólag a jogelődje által a perben követelt 1 000 001 forint nem vagyoni kártérítés megfizetését kérheti.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével 5 096 857 forint vagyoni kártérítés és 7 000 000 forint nem vagyoni kártérítés, valamint azok késedelmi kamatai felperes részére történő megfizetésére kötelezte az alperest, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [6] Az EBD 2014.P.2. számú elvi bírósági döntésre hivatkozással megállapította, hogy a vagyoni kárigények érvényesítése körében, ha a sértett (a felperes jogelődje) a testi sértés miatt polgári pert kezdeményez vagyoni és nem vagyoni kárának megtérítése iránt, az eljárás tartama alatt pedig meghal, örökösei a folytatódó eljárásban az előterjesztett igényeket érvényesíthetik, a sértettet ért károk azonban csak a halál időpontjáig terjedő időszakra számolhatók el.
- [7] A nem vagyoni kártérítés mértékének meghatározásakor figyelemmel volt arra, hogy a felperes jogelődjének sérülései műtéti beavatkozást követően, maradványállapot mellett 10 hónap alatt gyógyultak, és a maradványállapot a mindennapi élettevékenységek elvégzésében közepes, illetve nagy fokban korlátozta. Értékelte továbbá, hogy a felperes jogelődje 30%-os mértékű munkaképesség-csökkenést és 25%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett el, a korábbi munkáinak elvégzésére alkalmatlanná vált, az addigi aktív élete szükségtelenül és idejekorán megszűnt.
- [8] A mindkét fél fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett – 1 000 001 forintot meghaladóan a keresetnek helyt adó, valamint a keresetet részben elutasító – rendelkezését megváltoztatta, és az alperes marasztalásának összegét 12 110 559 forintra felemelte.
- [9] Az alperesnek a felperes perbeli legitimációját érintő fellebbezési hivatkozásával kapcsolatban abból indult ki, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 85. § (1) bekezdése szerint a „személyiségi jogok” csak személyesen érvényesíthetők, ugyanakkor az igényérvényesítés folyamatát a jogában sérelmet szenvedett megkezdte, és semmiféle joglemondásra vonatkozó peradat nem merült fel. Hivatkozott arra, hogy a felperes anyagi jogi jogutódként perbe lépett, és ezzel eljárásjogi jogutóddá vált, a felperesi pozícióban pedig a jogutódot ugyanazon eljárási jogok illetik és kötelezettségek terhelik, mint a jogelődjét. Álláspontja szerint ezért a felperest a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 146. § (1) bekezdése szerint a keresetváltogatás joga is megillette. Ebből

azt a következtetést vonta le, hogy a felperes vagyoni kártérítési igényt érvényesíthetett, és a nem vagyoni kártérítési igény összegét felemelhette. Értelmezése szerint mindez az EBD 2014.P.2. számú elvi bírósági döntéssel sem ellentétes, mivel az kizárólag a nem vagyoni kártérítési igény érvényesítéséről szól, és annak a jogelőd általi peresítését teszi a jogutód igényérvényesítésének feltételévé.

- [10] Az elsőfokú bíróság által a felperes javára megítélt nem vagyoni kártérítés összegének 10 000 000 forintra való felemelését azzal indokolta, hogy a felperes jogelődje által elszenvedett sérülések sorozata, a műtéti beavatkozás, a többhavi kórházi tartózkodás, a hosszú gyógytartam, a maradványállapot, valamint az azzal járó munkaképesség-csökkenés és egészségkárosodás, az addigi életvitel jóformán teljes felszámolása a kereset szerinti összegű kompenzációt tette szükségessé. Ehhez képest az alperes által fizetendő vagyoni kártérítés összegét 2 110 559 forintra leszállította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és a marasztalás összegének 3 110 560 forintra, azon belül a nem vagyoni kártérítés összegének 1 000 001 forintra való leszállítását kérte.
- [12] Megsértett jogszabályhelyként a régi Ptk. 85. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [13] Megismételte azt a hivatkozását, hogy a felperes a perben csak azt a nem vagyoni kártérítési igényt érvényesítheti, amelyre vonatkozóan a jogelődje a perben nyilatkozatot tett, ennél többet nem, mert a fenti jogszabályhely alapján a személyhez fűződő jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni. Előadta, hogy bár a felperes a régi Pp. 146. § (1) bekezdése szerint jogosult volt a kereset felemelésére, azonban ennek a nyilatkozatnak nem volt anyagi jogi háttere. Érvéle szerint ezért a keresetet a jogelőd által peresített követelést meghaladóan érdemben el kellett volna utasítani. Utalt arra, hogy az EBD 2014.P.2. számú elvi bírósági döntés értelmében a peresített igényérvényesítés stádiumába nem jutott nem vagyoni kártérítés nem esik anyagi jogutódlás alá, átszállása más személyre mind élők között, mint halál esetére kizárt, az örököse átszálló hagyatékknak nem része. Éppen ezért állította, hogy a kereset felemelésére a nem vagyoni kártérítés körében az öröklés sem adott anyagi jogi alapot.
- [14] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezésének hatályában fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [15] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [16] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése az alperes által megjelölt okból jogszabálysértő.
- [17] A régi Ptk. 85. § (1) bekezdésének első mondata értelmében a személyhez fűződő jogokat – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivételekkel – csak személyesen lehet érvényesíteni. Vagyis: ezen alanyi

- jogok érvényesítése, a jogérvényesítés módja és terjedelme a jogosult akaratától függ (BH 2005.247.). Ez a nem vagyoni kártérítés mint a személyhez fűződő jogok megsértésének egyik lehetséges jogkövetkezménye [rég Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pont] tekintetében is irányadó. E jogi kööttség lényeges tartalma szerint a nem vagyoni sérelmet szenvedett fél a nem vagyoni kártérítés megfizetésére irányuló igényét élők közötti szerződéssel másra át nem ruházhatja, és arról végintézkedéssel sem rendelkezhet, továbbá az igény a törvényes örökösekre sem száll át. E személyhez kööttség indoka, hogy a személyiségi jogi sérelmet szenvedett fél maga döntheti el, miszerint érte-e olyan súlyú sérelem, amellyel kapcsolatban szükségesnek mutatkozik annak nem vagyoni kártérítéssel történő kiegyenlítése (Kúria Pfv.III.20.179/2013/4.). Mivel azonban a szóban forgó igény eredményessége esetén olyan jogkövetkezmények levonására kerül sor, amely a károsultat ért hátrányokat pénzzel reparálja, a kapott összeg vagyonát gyarapítja, és adott esetben a hagyatékhöz tartozik, ezért nincs akadálya annak, hogy a jogról való rendelkezést, azaz a kereset benyújtását követően elhunyt jogosult helyébe a perbe annak jogutódai lépjenek, és ők követelhesék a jogelődöt haláláig megillető nem vagyoni kártérítés összegét (BH 1996.639.). A bírói gyakorlat tehát a nem vagyoni kártérítés esetében a perbeli jogutódlást az említett körben megengedi (EBH 2004.1022., BH 2007.255., BH 1997.435.II., Kúria Pfv.III.21.074/2014/7., Pfv.III.21.108/2016/9.).
- [18] Mindez azt jelenti, hogy a jogutódlás tárgya nem a személyhez fűződő jogában megsértett jogelőd által érvényesíthető alanyi jog, azaz a nem vagyoni kártérítés követelésére való jog, hanem az általa már keresettel érvényesített jog, a peresített nem vagyoni kártérítési igény. Ez a követelés a hagyatékhöz tartozik, és annak a jogutódra történő átszállása, az öröklés az a per alapjául szolgáló jogviszonyban bekövetkező jogutódlás, amelynek a régi Pp. 61. § (1) bekezdésében meghatározott eljárásjogi jogkövetkezménye a felek személyének változása. A perbeli jogutód azonban kizárólag a jogelődje által érvényesített, a kereset tárgyává tett nem vagyoni kártérítés követelésére jogosult. Emiatt bár a keresetét – a régi Pp. 146–146/B. §-aiban foglalt szabályok szerint – megváltoztathatja, de ez nem teszi számára lehetővé, hogy az anyagi jog alapján őt meg nem illető további követelést érvényesítsen, és a keresetét felemelje.
- [19] Eltérő következtetésre a mindkét fokú bíróság által felhívott és a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott EBD 2014.P.2. számú elvi bírósági döntés (Debreceni Törvényszék 4.Pf.21.030/2012/7.) alapján sem lehetett jutni. Az ugyanis a fentiekkel egyezően tartalmazza – egyebek mellett – azt, hogy a még a peresített igényérvényesítés stádiumába nem juttatott nem vagyoni kártérítési követelés nem esik anyagi jogi jogutódlás alá, átszállása más személyre mind élők között, mind halál esetén kizárt, engedményezését a régi Ptk. 328. § (2) bekezdése tiltja, míg az örökösekre átszálló hagyatéknak nem része. Mint ahogy azt is rögzíti, hogy a nem vagyoni kártérítési követelés tekintetében a jogosult örököseinek a jogutódi minősége elismerésének határa a károsult személyes perindítása a követelés iránt. Ez pedig a jogerős ítélet indokolásában kifejtett értelmezéssel szemben nem csupán a jogelőd általi peresítést teszi a jogutód igényérvényesítésének feltételévé, hanem egyben a jogutódlást az ily módon érvényesített nem vagyoni kártérítési igényre korlátozza.
- [20] Mivel pedig a felperesnek a perindítás után elhunyt édesapja keresetében 1 000 001 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest, ezért perbeli jogutódként a felperes sem követelhetett többet, és a felemelt kereset alapján a nem vagyoni kártérítés tekintetében az alperes ezt meghaladó marasztalásának nem lehetett helye. A jogerős ítélet ezzel ellentétes, felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése a régi Ptk. 85. § (1) bekezdését sérti.
- [21] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatta, és az alperes által a felperes részére fizetendő marasztalási összeget 3 110 560 forintra leszállította.
- (Kúria Pfv.III.20.105/2022/5.)
- 8A sérelemdíj fizetésére kötelezés tényalapját nem önmagában a gyógyulási, túlélési esély csökkenése, elvesztése, hanem a ténylegesen bekövetkezett hátrány jelenti, és a sérelemdíj mértékét annak figyelembevételével kell meghatározni [2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:4. § (2) bek., 2:43. § a) pont, 6:519. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 346. § (5) bek.].**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az I. rendű felperes édesanyjánál és a II. rendű felperes házastársánál 2002-ben jóindulatú daganatot diagnosztizáltak, amely miatt több alkalommal műtöttek.
- [2] A felperesek hozzátartozója 2016 októberében jobb oldali tarkótáji fejfájás fokozódása miatt kereste fel kezelőorvosát, aki infiltrációs kezelést javasolt. Az injekciós beavatkozást 2016. október 21-én 13 órakor végezték az alperes idegsebészeti klinikáján. A Lidocain és Midazolan beadása után a kezelőorvos a felperesek hozzátartozóját magára hagyta, és a megfigyeléséről nem rendelkezett. A II. rendű felperes a kórterembe 13 óra 20 perckor történt visszaérkezésekor észlelte, hogy a házastársa eszméletlen, a szája elkékült. A reanimációt követően a felperesek hozzátartozóját az intenzív osztályon helyezték el. A 2016. október 21-én végzett koponya CT, valamint a 2016. október 23-án végzett koponya és nyaki gerinc MRI vizsgálat oxigénhiány okozta agykárosodást igazolt. A felperesek hozzátartozója 2016. október 31-én – a keringésének összeomlását követően – elhunyt.
- [3] Az alkalmazott gyógykezelés esetén 1–2 órás megfigyelés javasolt, amely a beteg tudatának, vérnyomásának, pulzusának, légzésének empirikus megfigyelését jelenti kb. 10–15 percenként. A Midazolan nevű gyógyszer beadása után a légzés megfigyelése kötelező, annak egyik lehetséges mellékhatása ugyanis a légzésbénulás.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [4] A felperesek keresetükben kérték annak megállapítását, hogy az alperes károkozó

magatartásával megsértette a teljes és egészséges családban éléshez fűződő személyiségi jogukat. Kérték továbbá az alperesnek a részükre személyenként 5 000 000 forint sérelemdíj és annak 2016. október 31-től a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezését. Előadták: az I. rendű felperes feljelentése alapján indult büntetőeljárásban készült szakvélemények szerint a hozzátartozójuk elvesztette a gyógyulásra, életben maradásra való esélyét annak következtében, hogy az alperes orvosa a sérelmezett beavatkozás után a megfigyeléséről nem rendelkezett. Álláspontjuk szerint ez a szakmai szabályszegés a hozzátartozójuk életét, testi épségét és egészségét közvetlenül veszélyeztette, az a bekövetkezett halállal közvetlen okozati összefüggésbe hozható.

- [5] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Allította, hogy a mulasztással közvetlen okozati összefüggésben a felperesek hozzátartozója gyógyulási és túlélési esélyének csökkenése állt, ami az ő személyiségi jogát sértette, a felperesek vonatkozásában legfeljebb a teljes családban éléshez fűződő személyiségi jog sérelmének veszélyét okozta. Hivatkozott egyúttal arra, hogy a polgári jog csak a már bekövetkezett jogsérelem esetére biztosít sérelemdíjat, a jogsérelemmel fenyegető helyzet esetére nem.
- [6] Az alperes beavatkozájának érdemi ellenkérelme szintén a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes a felperesek hozzátartozójának kezelése során a szakma szabályait megszegte, amellyel a beteg túlélési esélye csökkent; az alperes ezzel megsértette a felperesek teljes családban éléshez fűződő személyiségi jogát. Kötelezte az alperest, hogy a felperesek részére fizessen meg személyenként 5 000 000 forint sérelemdíjat és annak 2016. október 31-től a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatát.
- [8] A büntetőeljárásban kirendelt szakértők szakvéleményeit a felperesek indítványára bizonyítékként felhasználta. Azok alapján megállapította, hogy az alperes orvosa szakmai szabályt szegett akkor, amikor a beavatkozás elvégzését követően nem rendelte el a beteg megfigyelését. A szakértők egyező álláspontjaként vette figyelembe, hogy a szakmai szabályok szerint végzett megfigyelés esetén a légzésbénulás annak bekövetkezését követően nyomban észlelhető lett volna, és a szövődmény elhárítása hamarabb megtörténhetett volna, ezáltal a betegnek nagyobb esélye lett volna az életben maradásra. Mindezekből azt a következtetést vont le, hogy az alperes mulasztása, szakmai szabályszegése okozati összefüggésbe hozható a beteg életben maradási, gyógyulási esélyének elvesztésével.
- [9] Megalapotatlannak tartotta az alperesnek azt a hivatkozását, hogy mivel a szakmai szabályszegéssel okozati összefüggésben nem a halálos eredmény bekövetkezése áll, ezért a felperesek személyiségi jogának megsértése nem állapítható meg. Hivatkozott arra, hogy a Kúria ítélkezési gyakorlata szerint a gyógyulási esély elvesztésének vizsgálata nem az okozati összefüggés, hanem a felróhatóság körébe tartozik, és ebből következően, ha van orvosi

hiba, az egészségügyi szolgáltató csak annak bizonyításával mentesülhet a felelősség alól, hogy a hiba nélkül sem maradt volna esély a gyógyulásra. A Kúria felhívott eseti döntéseiből kiemelte továbbá: a kártérítési kötelezettség terjedelmére nem lehet kihatása annak, hogy a felelősség a gyógyulási esély elvesztésén, csökkenésén úgy alapul, hogy ahhoz kötődően az egészségkárosodás vagy a halál bekövetkezett. Arra is utalt, hogy a sérelemdíj iránti igényt nem önmagában a gyógyulási esély elvesztése, csökkenése alapozza meg, hanem az a személyiségi jogsértés, amely a beteg halálával bekövetkezik. Emiatt azt állapította meg, hogy a felperesek az alperes felróható mulasztásával összefüggésben a teljes családban éléshez fűződő joguk sérelme miatt megalapozottan érvényesítettek igényt.

- [10] A sérelemdíj mértékének meghatározásakor figyelemmel volt arra, hogy a bírói gyakorlat a közeli hozzátartozó elvesztését külön bizonyításra nem szoruló nem vagyoni károsodásként értékeli. Álláspontja szerint az a tény, hogy az I. rendű felperes már teljesen önálló életet él, és saját családot alapított, az igényét nem tette megalapozatlanná. Nem vitatott tényként értékelte, hogy az I. rendű felperest az édesanyja elvesztése érzelmileg megviselte, míg a II. rendű felperesre a házastársa hirtelen, tragikus módon bekövetkezett halála jelentős lelki terhet rótt. A jogsértés súlyára, a felróhatóság mértékére, valamint a jogsértésnek az I. rendű felperesre és szűkebb családi környezetére gyakorolt hatására is tekintettel a felperesek által követelt sérelemdíjat alkalmasnak tartotta az őket ért sérelem kompenzálására.
- [11] Az alperes fellebbezése folytán eljárás másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta, az alperes által a felperesek részére személyenként fizetendő sérelemdíj összegét 2 000 000 forintra és annak az elsőfokú ítélet szerinti mértékű és tartamú kamatára leszállította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét – a per főtárgya tekintetében – helyben hagyta.
- [12] Az alperes fellebbezési érvelésével szemben az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részét és jogi indokolását nem tartotta egymással ellentmondónak. Értelmezése szerint az elsőfokú bíróság a szakvélemények alapján csak azt találta megállapíthatónak, hogy az alperes mulasztása a felperesek hozzátartozójának túlélési, gyógyulási esélyét csökkentette, ez azonban – a Kúria e körben alkalmazott gyakorlatára figyelemmel – nem befolyásolja azt, hogy az alperes kártérítési kötelezettségének terjedelme a beteg halálával bekövetkező személyiségi jogsértés okozta hátrányhoz igazodik.
- [13] A fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira figyelemmel abban a kérdésben foglalt állást, hogy a felperesek hozzátartozója túlélési esélyének az alperes mulasztása következtében történt elvesztésével sérültek-e a felperesek személyiségi jogai, s ha igen, az milyen mértékű sérelemdíjjal kompenzálható.
- [14] Abból indult ki, hogy az egészségügyi szolgáltató felelőssége szempontjából a gyógyulási, illetve életben maradási esély elvesztése azt jelenti, a beteg egészségügyi ellátás alatti vagy azt szorosan követő

- állapotrosszabbodása vagy halála bekövetkezése elkerülésének lehetősége vész el valamilyen „orvosi műhiba”, azaz az egészségügyi dolgozó valamely jogellenes és felróható magatartása következtében. Hangsúlyozta, hogy ilyen esetben az egészségügyi szolgáltató az okozati összefüggés bizonyítottságának hiányában a ténylegesen bekövetkezett hátrányért (állapotrosszabbodásért, halálért) nem felelhet, az oksági kapcsolat a hiba, mulasztás és a gyógyulási, túlélési esély elvesztése, nem pedig az állapotrosszabbodás, illetve a halál között áll fenn. Hivatkozása szerint ez egyben azt is jelenti, hogy az esély elvesztése nem a felróhatóság, hanem az okozati összefüggés keretében vizsgálendő.
- [15] Kifejtette ugyanakkor, hogy a gyógyulás és túlélés esélye szorosan kapcsolódik a beteg élethez, testi épséghez és egészséghez fűződő, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:43. § a) pontjában nevesített, valamint a hozzátartozók családi élethez, családi kapcsolatokhoz való – törvényben nem nevesített, de a bírói gyakorlat által elismert – személyiségi jogához. Emiatt pedig megállapította, hogy a gyógyulási, túlélési esély elvesztése az alperes fellebbezési érvelésétől eltérően nem csupán veszélyezteti ezeket a személyiségi jogokat, de ennek az oksági kapcsolatnak a fennállása alapot ad azok megsértésének megállapítására is.
- [16] Tévesnek minősítette az alperesnek azt az álláspontját is, amely szerint az esély csökkenésével járó jogsérelem alanya csak az ellátást igénybe vevő személy lehet, a hozzátartozói nem. Érvelése szerint ennek a megkülönböztetésnek észszerű indoka, logikus magyarázata nincs, és a bírói gyakorlat a beteg túlélési esélyének csökkenését, elvesztését éppúgy a hozzátartozók személyiségi jogában okozott sérelemnek tekinti, mint ahogy a gyógyulási esély elvesztését a beteg személyiségi joga sérelmeként értékeli.
- [17] Alaptalannak találta továbbá azt a fellebbezési hivatkozást, hogy mivel a felperesek a keresetüket az alperes által okozott halálos eredményre, nem pedig a hozzátartozójuk túlélési esélyének csökkenésével okozott sérelemre alapították, ezért az utóbbi jogcímen az elsőfokú bíróság a keresetnek nem adhatott volna helyt. E körben rámutatott: a fentiek szerint a gyógyulási, túlélési esély nem önállóan védett jogtárgy, nem a már említett személyiségi jogoktól független, önálló személyiségi jog; ezért az elsőfokú bíróság azzal, hogy a túlélési esély elvesztése miatt állapította meg a felperesek személyiségi jogának sérelmét és az alperes felelősségét, nem tért el a keresetben érvényesített jogtól, és nem terjeszkedett túl az érdemi döntésnek a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 342. §-ában meghatározott korlátain.
- [18] A másodlagos, a sérelemdíj összegének leszállítására irányuló fellebbezési kérelem indokaival viszont annyiban egyetértett, hogy a túlélési esély csökkenésével okozott személyiségi jogsértés jogkövetkezményként csak olyan mértékű sérelemdíj érvényesíthető, amely kifejezetten az esély csökkenésével áll releváns oksági kapcsolatban. Ezzel kapcsolatban hivatkozott arra, hogy – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 244. § (2) bekezdésének és a Ptk. 2:52. § (2) bekezdésének utaló szabálya folytán alkalmazandó – Ptk. 6:519. §-a szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés nélkülözhetetlen feltétele a személyiségi jogsértés és a nem vagyoni sérelem közötti okozati összefüggés. Emiatt rögzítette, hogy ha a beteg halála mint végeredmény és az egészségügyi szolgáltató felróható hibája, illetve mulasztása között az okozati összefüggés nem állapítható meg, a nem vagyoni sérelmet jelentő hátrány a túlélésre való esély elvesztésében, csökkenésében és nem a halál bekövetkeztében áll. Ebből arra következtetett, hogy ilyen esetben kizárólag az életben maradási esély csökkenése képezheti a sérelemdíj fizetésére kötelezés tényalapját. A teljes kártérítés elvén túlmutatónak tartotta, ha az egészségügyi intézménynek olyan károkat is meg kellene térítenie, illetve olyan nem vagyoni sérelmekért is helyt kellene állnia, amelyek nem az esélycsökkenéssel, hanem magával a halállal okozati összefüggésben keletkeztek. Ennek megfelelően – a BDT 2010.2197. és BDT 2017.3649. számon közzétett eseti döntésekre utalással – kifejtette, hogy miután a halál okozta nem vagyoni sérelem mértéke nyilvánvalóan meghaladja a túlélési esély csökkenésével okozott nem vagyoni hátrány mértékét, a túlélési esély elvesztése vagy csökkenése esetén a személyiségi jogában megsértettet kompenzációként arányos, de a halálos eredmény számbavételénél alacsonyabb mértékű sérelemdíj illetheti meg.
- [19] Mivel az alperes fellebbezésében nem vitatta, hogy a halálos eredményhez viszonyítottan az elsőfokú bíróság reálisan állapította meg a sérelemdíj mértékét, ezért ebből az összegből kiindulva vizsgálta, hogy azt a fentiekre figyelemmel mennyivel indokolt csökkenteni. Ennek során elsősorban annak az esélynek a mértékét, valószínűségét vette figyelembe, amely az alperes felróható magatartása folytán hiúsult meg. Tekintettel azonban arra, hogy sem a túlélés esélyének mértékére, sem a túlélés reális időtartamára vonatkozóan nem állt rendelkezésre peradat, és a szakvélemények tartalma alapján e kérdésekben a további bizonyítástól sem volt várható eredmény, a perben feltárt összes körülmény mérlegelésével a felpereseket a hozzátartozójuk túlélési esélyének csökkenése folytán ért nem vagyoni sérelem kompenzálására személyenként 2 000 000 forint sérelemdíjat tartott arányosnak.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amely annak részbeni hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezésének helybenhagyására irányult.
- [21] Állították, hogy a másodfokú bíróság eljárási szabályt sértett, amikor a Pp. 279. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a Pp. 346. § (5) bekezdésében írtak ellenére a kereseti kérelemben, valamint a rendelkezésre álló bizonyítékokban, köztük a szakvéleményekben foglaltakat az ítélezési gyakorlattal ellentétes módon mérlegelte, s így jogszabálysértő módon felülbírálta a szakvéleményeket, ezáltal megszegte a Pp. 2. § (2) bekezdésében rögzített kereseti kérelemhez kötöttség elvét.

[26] Az alperes és beavatkozója felülvizsgálati ellenkérelmekben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.

A Kúria döntése és jogi indokai

[28] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.

[30] A felpereseknek a felülvizsgálati kérelmükben kifejtett álláspontja szerint a szakvélemények alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a hozzátartozójuk halála és az alperes elvárható gondosságát sértő magatartása között közvetlen okozati összefüggés állt fenn. Ugyanerre már a keresetlevelükben, a jogi érvelés körében is hivatkoztak. Az elsőfokú bíróság azonban az ítéletének indokolásában a szakértői bizonyítás eredményének értékelésével azt állapította meg, hogy az alperes mulasztása, szakmai szabályszegése a felperesek hozzátartozójának gyógyulási, életben maradási esélyének elvesztésével volt okozati összefüggésbe hozható. Jóllehet fellebbezési ellenkérelmükben a felperesek a fenti állításukat megismételték, a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet említett ténymegállapításának helyességét fellebbezés hiányában nem vizsgálta. Ennélfogva az a felülvizgálatnak sem lehetett tárgya, és ezért az ismertetett, a Pp. 3. § (2) bekezdésének és a 279. § (1) bekezdésének sérelmén alapuló felülvizsgálati érvelés érdemben nem volt vizsgálható.

[31] A felperesek megsértett jogszabályhelyként az ugyancsak bizonyítékmérlegelési szabályt tartalmazó Pp. 279. § (2) bekezdését is feltüntették, de anélkül, hogy ennek megfelelő indokokat adtak volna elő. Emiatt – a Pp. 413. § (1) bekezdés *b*) pontjára, valamint az 1/2017. PJE határozat szerint a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadó 1/2016. (II. 5.) PK vélemény 3. és 4. pontjára figyelemmel – érdemi elbírálásra ez a felülvizsgálati hivatkozás sem volt alkalmas.

[32] A felperesek további eljárási szabálysértésként a Pp. 346. § (5) bekezdésének megsértését állították. E jogszabályhely második mondata szerint a jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, vagy az arra irányuló indítványt elutasította. Ez a követelmény az adott esetben teljesült azzal, hogy a másodfokú bíróság az esély elvesztésének az okozati összefüggés körében történő vizsgálatával és annak a sérelemdíj mértékét is meghatározó jelentőségével kapcsolatos, a Kúria – mindkét fokú bíróság által hivatkozott – Pfv.III.22.375/2016/6. számú határozatában foglaltaktól eltérő jogi álláspontját megindokolta. Ehhez képest a jogkérdésben való eltérés okai az állított eljárási szabálysértés megvalósulása tekintetében érdemben nem voltak vizsgálhatóak. Ebből a szempontból – a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben – annak sem lehetett relevanciája, hogy a felhozott indokok mennyiben voltak újszerűek, azok különböztek-e a hasonló tárgyú perekben a másodfokú bíróság korábban hozott határozataiban kifejtett jogi érvektől.

[33] A felülvizsgálati kérelemben megjelölt egyetlen anyagi jogi jogszabályhelynek, a Ptk. 1:4. § (2) bekezdésének megsértésére hivatkozásukat a felperesek azzal indokolták, hogy az esély

mértékének meghatározhatatlansága az alperes felróható magatartásának következménye, ezért az esély konkrét mértékének állítása és bizonyítása az alperest terhelte volna, akinek erre vonatkozó állítása sem volt. A másodfokú bíróság ugyanakkor arra figyelemmel, hogy sem az esély mértékére, sem a túlélés reális időtartamára vonatkozó peradat nem állt rendelkezésére, a sérelemdíj összegét mérlegeléssel, valójában a Pp. 279. § (3) bekezdésének alkalmazásával határozta meg. Ez a mérlegelés megfelelt az utóbbi jogszabályhely által támasztott követelménynek, és ezért a szabad belátás szerinti döntés meghozatalának eljárásjogi akadálya nem volt. A polgári jog fentiekben említett alapelvi rendelkezésére viszont az állítási és bizonyítási érdek meghatározásakor sem lehetett figyelemmel lenni, és az a mérlegelésnek sem lehetett szempontja.

[34] A felperesek azonban a jogerős ítélet felülvizgálatát nem kizárólag az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, hanem a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással is kérték. A felülvizsgálati kérelmükben a Kúria következetes ítélkezési gyakorlatának bemutatásaként több olyan határozatot megjelöltek, amelytől a jogerős ítélet a perben vizsgált jogkérdésben eltért. Ezt az eltérést pedig nem csupán valós indok nélkülinek, s ezáltal a Pp. 346. § (5) bekezdését sértőnek, hanem szükségtelennek is tartották. A jogerős ítélet kifogásolt indokaival szemben hivatkoztak arra, a felhívott kúriai határozatokban kifejtett, és általuk is helyesnek tartott állásponton, amely szerint a kártérítési kötelezettség terjedelmére nem lehet kihatása annak, hogy a felelősség a gyógyulási, túlélési esély elvesztésén, csökkenésén alapul. A felülvizgálat alapját ezért az említett jogkérdésben a Kúria közzétett határozatától való eltérés is jelentette.

[35] A másodfokú bíróságnak az alperes fellebbezése alapján abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felperesek hozzátartozója túlélési esélyének az alperes mulasztása következtében történt elvesztésével sérültek-e a felperesek személyiségi jogai, s ha igen, az milyen mértékű sérelemdíjjal kompenzálható. Ennek során a másodfokú bíróság ugyan az elsőfokú bírósággal egyezően a keresetben állított személyiségi jogsértést megállapíthatónak tartotta, de erre a következtetésre részben eltérő okfejtés alapján jutott. Hivatkozása szerint ilyen esetben az egészségügyi szolgáltató az okozati összefüggés bizonyítottságának hiányában a ténylegesen bekövetkezett hátrányért nem felelhet, mivel az oksági kapcsolat a mulasztás és az esély elvesztése, nem pedig az állapotrosszabbodás, illetve a halál között áll fenn. Emiatt azt állapította meg, hogy az esély elvesztése nem a felróhatóság, hanem az okozati összefüggés keretében vizsgálandó. Ez a Kúria felülvizsgálati kérelemben feltüntetett Pfv.III.20.325/2016/3., Pfv.III.22.375/2016/6., Pfv.III.22.388/2016/6. és Pfv.III.20.883/2019/7. számú határozataiban kifejtettektől eltérő álláspont a következők miatt volt téves. Habár ilyen esetben a beteg halálát nem közvetlenül, direkt módon az egészségügyi szolgáltató felróható magatartása okozza, azonban annak hiányában reális, jogi szempontból értékelhető esélye lett volna az életben maradásra, vagyis a mulasztás hiányában reális esély lett volna a halálhoz vezető okfolyamat

megszakítására (Kúria Pfv.III.21.314/2021/5.). Az alperes mulasztásának hiányában tehát reális esély lett volna a károsodás (adott esetben a halál) elmaradására, ezért az alperes felelőssége a halál mint káros eredmény által a felpereseknek okozott hátrányokért áll fenn. Ezen túlmenően, ha az esély elvesztését – a jogerős ítéletben foglaltaknak megfelelően – az okozatosság körében kellene értékelni, az azt eredményezné, hogy az alperesnek a kimentésre nem lenne lehetősége, a felróhatóság hiányának bizonyítása kiüresedne. Ha ugyanis a bírói gyakorlat a felek között úgy osztaná meg a bizonyítási feladatokat, hogy elvárná a felperesektől annak bizonyítását, hogy az alperes ellátás során elkövetett szakmai szabályszegés, mulasztás vagy az elvárható gondosságnak meg nem felelő magatartása okán nem maradt reális, értékelhető esély a túlélésre, akkor az alperes számára ennek ellenkezőjének a bizonyítása már fogalmilag kizárt, tehát a károsult ez esetben a károsító felróhatóságát is bizonyítaná, ami vele szemben nem követelmény. Ez egyrészt ellentétes lenne a felróhatósági alapú felelősség alapelveivel, másrészt a bizonyítási feladatok aránytalan elosztását jelentené, illetve méltánytalan a károskozóra, hiszen gyakorlatilag elzárna őt a kártérítési felelősség alóli mentesülés lehetőségétől [Kúria Pfv.III.21.396/2021/7. (BH 2022.262.)].

- [36] A fentiekből következően a másodfokú bíróságnak az, a felperesek által ugyancsak sérelmezett megállapítása sem lehetett helytálló, hogy a túlélési esély csökkenésével okozott személyiségi jogsértés jogkövetkezményeként csak olyan mértékű sérelemdíj érvényesíthető, amely kifejezetten az esély csökkenésével áll releváns oksági kapcsolatban. Éppen ezért a sérelemdíj fizetésére kötelezés tényalapját sem önmagában az esély csökkenése, elvesztése, hanem a ténylegesen bekövetkezett hátrány jelenti, a sérelemdíj mértékét tehát annak figyelembevételével kell meghatározni. Ez az értelmezés felelt meg a Kúriának a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Pfv.III.22.375/2016/6., Pfv.III.20.597/2018/6. és Pfv.III.20.655/2018/4. (BH 2020.109.) számú határozataiban foglaltaknak, amelyek szerint a kártérítési kötelezettség terjedelmére nem lehet kihatása annak, hogy a felelősség a gyógyulási esély elvesztésén, csökkenésén úgy alapul, hogy ahhoz kötődően az egészségkárosodás bekövetkezett.
- [37] Mindezek miatt az elsőfokú bíróság által a felperesek javára a keresettel egyezően megítélt sérelemdíj összege leszállításának a jogerős ítéletben megjelölt indokok alapján nem lehetett volna helye. Mivel pedig azt, hogy a halálos eredményhez viszonyítottan az elsőfokú bíróság reálisan állapította meg a sérelemdíj összegét, az alperes fellebbezése alapján a másodfokú bíróság sem tekintette vitatottnak, ezért a felülvizsgálati kérelemben kért érdemi döntés meghozatalának nem volt akadálya.
- [38] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott, a hivatkozott, közzétett határozataitól jogkérdésben eltérő rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

(Kúria Pfv.III.20.287/2022/5.)

9 Minden esetben az adott körülmények alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy megállapítható-e a család integritásának megsértése és azzal kapcsolatban olyan hátrány bekövetkezése, amely nem vagyoni kártérítést alapozhat meg. Ha a házastárs egyeneságbeli rokonának halála a szoros, az apa-gyermek kapcsolat szintjét elérő családi kötelék felbomlását jelenti, akkor a teljes családban éléshez való jog sérelme miatt e hozzátartozó is jogosult lehet a nem vagyoni kártérítésre [1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) 75. § (1) bek., 76. §, 355. § (1) és (4) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] B. S., az I. rendű felperes apósa, a II. rendű felperes édesapja és a III. rendű felperes házastársa volt. Kórelőzményében – egyebek mellett – idült obstruktív tüdőbetegség, ischaemiás szívbetegség, csökkent bal kamra funkció, aorta és kéthegyű műbillentyű, valamint Parkinson-kór szerepelt. 2008. november 25-én vették fel az alperes urológiai osztályára, ahol a húgycsővön keresztüli hólyagtumor eltávolítást végeztek. 2008. december 15-én – pár napja tartó erős fülladás miatt – az alperes sürgősségi betegellátó osztályán jelentkezett, és az újabb kórházi felvételét követően, 2008. december 17-én az Országos Kardiológiai Intézetbe helyezték át, ahol az elvégzett szívlultrahang-vizsgálat műbillentyű elzáródást igazolt. Az azonnal megkezdett vérrögoldó kezelés ellenére azonban klinikai állapotromlás lépett fel, és a felperesek hozzátartozója – vérmérgezéses shock tünetei között – 2008. december 20-án elhunyt.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [2] A felperesek keresetükben a hozzátartozójuk elvesztése miatti vagyoni és nem vagyoni kárai megtérítésére kérték kötelezni az alperest. Az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítésként 1 000 000 forint, a II. rendű felperes 3 000 000 forint és ezen összegek késedelmi kamatai megfizetésére tartott igényt.
- [3] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest – egyebek mellett – az I. rendű felperes javára 1 000 000 forint, a II. rendű felperes részére 2 500 000 forint nem vagyoni kártérítés és ezen összegek 2008. december 21-től járó késedelmi kamatai megfizetésére kötelezte.
- [5] Az alperes kártérítési felelősségét arra tekintettel állapította meg, hogy a felperesek hozzátartozója részére a 2008. novemberi műtétjét követően, az otthonába bocsátásakor nem megfelelő tájékoztatást adott a véralvadást gátló injekció használata tekintetében; a 2008. december 15. és 2008. december 17. közötti kórházi ellátás során nem a panaszoknak, az adott egészségi állapotnak megfelelő vizsgálatokat végezte el, amelynek eredményeképpen nem megfelelő diagnózist állított fel, illetve a megfelelő diagnózis felállítása elkésztett történt, amely a felperesek hozzátartozójának halálához vezetett.
- [6] A nem vagyoni kártérítési igények elbírálásakor abból indult ki, hogy a felpereseknek a hozzátartozójukkal szoros családi kapcsolata állt

- fenn, és elvesztésével sérült a családhoz való joguk. Értékelték, hogy mindhárman nehezen élték meg a hozzátartozójuk rövid idő alatt, csupán néhány nap lefolyása alatt történt elvesztését. Az I. rendű felperes esetében figyelembe vette, hogy évtizedek óta ismerte az apósát, közöttük apa-fiú kapcsolat, igen szoros családi viszony alakult ki. A II. rendű felperesnél pedig az ugyancsak szoros szülő-gyermek viszonyra volt tekintettel.
- [7] Mindezek alapján, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 75. § (1) bekezdésére, 76. §-ára, valamint a 355. § (1) és (4) bekezdésére hivatkozással állapította meg a nem vagyoni kártérítések összegét. A II. rendű felperes keresetének ezt meghaladó részében való elutasítását azzal indokolta, hogy nem alakult ki nála komplikált gyászreakció, és az édesapja elvesztését már jelentős részben feldolgozta.
- [8] Az alperes és beavatkozója fellebbezései, valamint a II. és a III. rendű felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a marasztalás tőkeösszegét – egyebek mellett – az I. rendű felperes esetében 500 000 forintra, a II. rendű felperes esetében 1 500 000 forintra leszállította.
- [9] Nem értett egyet az alperesnek azzal a fellebbezési hivatkozásával, hogy az I. rendű felperes nem tartozik bele a nem vagyoni kártérítésre jogosult hozzátartozók körébe. Ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy az egységes családban élés személyhez fűződő joga egy adott család valamennyi tagját megilleti, és mindig a tényállástól függően, az eset összes körülményeinek mérlegelése alapján dönthető el a hozzátartozók nem vagyoni kártérítésre való jogosultsága. Ehhez képest az I. rendű felperesnél azt a perben bizonyított ténytet tartotta lényegesnek, hogy az apósával ugyanolyan szoros, szeretetteljes családi kapcsolatban állt, mint a gyermeke, a II. rendű felperes vagy a házastársa, a III. rendű felperes. Éppen ezért azt állapította meg, hogy az I. rendű felperes is jogosult volt a nem vagyoni kártérítésre.
- [10] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helyesen vette számba mindazokat a nem vagyoni hátrányokat, amelyek a felpereseket a hozzátartozójuk halálával összefüggésben érték, de azokat nem a súlyuknak megfelelően értékelte, és a mérlegelés során nem volt figyelemmel a káreseménykori ár- és értékviszonyokra, valamint a hasonló jellegű ügyekben megítélt nem vagyoni kártérítések összegére. A felperesek javára megítélt nem vagyoni kártérítések összegének egymáshoz viszonyított arányát ugyan helyesnek minősítette, de azokat eltúlzottnak találta. Ennek megfelelően rendelkezett a leszállításukról.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelmek**
- [11] A jogerős ítélet ellen az I–II. rendű felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak részbeni hatályon kívül helyezését, és az alperesnek – a keresettel egyezően – az I. rendű felperes részére 1 000 000 forint, a II. rendű felperes részére 3 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és késedelmi kamatai megfizetésére kötelezését kérték.
- [12] Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdését és a 221. § (1) bekezdését, valamint a régi Ptk. 355. § (4) bekezdését jelölték meg.
- [16] Az alperes és beavatkozója felülvizsgálati ellenkérelmeikben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [17] A felülvizsgálati kérelem részben megalapozott.
- [18] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése az I–II. rendű felperesek által megjelölt régi Ptk. 355. § (4) bekezdését sérti.
- [19] A másodfokú bíróság a felülvizsgálati kérelemben állított eljárás szabálysértések nélkül hozta meg a jogerős ítéletét. Az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, és a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének sérelme akkor állapítható meg, ha a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettel eltérő következtetésre lehet jutni (EBH 2013.119.II.). A nem vagyoni kártérítés mértékének megállapítása miatt a jogerős ítélet akkor jogszabálysértő, ha a személyiség sérelmének meghatározása körében a bíróság elmulasztotta a tényállás feltárását, illetve a bizonyítékokat kirívóan okszerűtlenül, logikátlanul értékelte (Kúria Pfv.III.22.127/2009/4.).
- [20] A jogerős ítélet ugyanakkor az I–II. rendű felperesek nem vagyoni kártérítési igényeinek megalapozottsága szempontjából lényeges ténymegállapítások kapcsán okszerűtlen bizonyítékmérlegelést nem tartalmazott. Az elsőfokú bíróságnak a másodfokú bíróság által is irányadónak tekintett ténymegállapításait a felülvizsgálati kérelmükben az I–II. rendű felperesek sem vitatták, mint ahogy arra sem hivatkoztak, hogy elmaradt volna az őket ért nem vagyoni hátrányok teljes körű feltárása. Azt sérelmezték, hogy a hátrányokat a másodfokú bíróság nem a súlyuknak megfelelően értékelte, és azok kompenzálására az elsőfokú bíróságtól eltérően meghatározott mértékű nem vagyoni kártérítések nem alkalmasak. Ennek vizsgálatát azonban nem ebben a körben, hanem a régi Ptk. 355. § (4) bekezdéséhez kapcsolódóan kellett elvégezni.
- [21] Az I–II. rendű felperesek kifogásolták továbbá, hogy a másodfokú bíróság az általa hivatkozott, hasonló jellegű ügyekben megítélt nem vagyoni kártérítési összegeket nem megfelelően értékelte, és a figyelembe vett határozatokat nem jelölte meg. Az összehasonlítás alapjául szolgáló ítéletek azonban nem bizonyítékok, azok nem megfelelő értékelése nem jelenti a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének sérelmét (Kúria Pfv.III.20.279/2018/4.).
- [22] A felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal szemben nem tette hiányossá a jogerős ítélet indokolását, s ezáltal nem eredményezte a régi Pp. 221. § (1) bekezdésének megsértését, hogy a másodfokú bíróság a káreseménykori ár- és értékviszonyokat nem tárta fel. A bíróságok – a jogszabályok és az ítélkezési gyakorlat által direkt módon nem definiált – értékviszonyokban történt változást mint a nem vagyoni kártérítés mértéke meghatározásánál lényeges szempontok egyikét értékelik, és általában köztudomású tényként veszik figyelembe. Noha ez az adott esetben is megtörtént, az I–II. rendű

- felperesek az erre vonatkozó részletesebb levezetést, az összehasonlítás alapjának tekintett statisztikai adatok feltüntetését hiányolták. Az indokolási kötelezettség teljesítése szempontjából azonban csak annak volt jelentősége, hogy a másodfokú bíróság a jogerős ítélet indokolásában kellő részletességgel számot adott a mérlegelésének szempontjairól, és megjelölte mindazon körülményeket, amelyek alapulvételével a nem vagyoni kártérítések összegét meghatározta.
- [23] A jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése ugyanakkor az I–II. rendű felperesek által megjelölt egyetlen anyagi jogi jogszabályhelyet, a régi Ptk. 355. § (4) bekezdését sérti. Az itt megfogalmazott teljes kártérítés elve a nem vagyoni kártérítés esetében azt jelenti, hogy annak alkalmasnak kell lennie a károsultat ért nem vagyoni hátrányok hozzávetőleges kompenzálására. A pénzbeli kártérítésnek a nem vagyoni károknál az a funkciója, hogy az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozásáról olyan vagyoni szolgáltatás nyújtásával gondoskodik, amely az elszenvedett sérelemért körülbelül egyenértékű másnemű előnyt nyújt [34/1992. (VI. 1.) AB határozat III/2. pont]. Ezzel szemben az I–II. rendű felperesek helyesen hivatkoztak arra, hogy a másodfokú bíróság a feltárt hátrányokat nem kellő súllyal értékelte, és a javukra megítélt nem vagyoni kártérítési összegek nem felelnek meg a káreseménykori ár- és értékviszonyoknak, valamint a bírói gyakorlatnak.
- [24] A hozzátartozójuk elvesztésével az I–II. rendű felperesek teljes családban éléshez való joga sérült. E személyiségi jog alapja az a családi köteleken alapuló, szoros érzelmi, bizalmi kapcsolat, amely egy adott család tagjai között fennáll, amelyre jellemző egymás támogatása, segítése, a lelki kötődés és a családi kötelekkel által nyújtott érzelmi biztonság (BH 2020.10.). Mint ahogy önmagában az együttélés az említett személyiségi jog megsértése miatt érvényesített nem vagyoni kártérítési igényt nem alapozza meg, a külön háztartásban élő felnőtt gyermeknek is sérülhet a teljes családban éléshez való joga a szülő halálával (BH 2011.248.). Ebből következően minden esetben az adott körülmények alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy megállapítható-e a család integritásának megsértése és azzal kapcsolatban olyan hátrány bekövetkezése, amely nem vagyoni kártérítést alapozhat meg.
- [25] Az I. rendű felperes a régi Ptk. 685. § b) pontjában meghatározott hozzátartozónak minősült, az elhunyt a házastársának egyeneságbeli rokona volt. Kétségtelen, hogy ez a hozzátartozói viszony kívül esik azon a körön, amelyre tekintettel a hasonló tárgyú perekben a teljes családban éléshez való jog sérelmére hivatkozással általában nem vagyoni kártérítési igényt érvényesítenek. A fentiekből következően azonban az igény megalapozottsága csak az ügy egyedi sajátosságainak figyelembevételével volt eldönthető. Ezek alapján pedig a másodfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy az I. rendű felperes és az elhunyt hozzátartozója között fennállott szoros és szeretetteljes, az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában foglaltak szerint az apa-fiú kapcsolat szintjét elérő családi viszony a teljes családban éléshez való jog sérelmét, és arra tekintettel a nem vagyoni kártérítésre való jogosultságot megalapozta. Ugyanakkor éppen ennek az évtizedekig megvolt erős családi kötelék váratlan felbomlásának a megfelelő súllyal történő értékelése indokolta volna az alperesnek a keresettel egyező marasztalását. Jóllehet a szakvélemény szerint az I. rendű felperes a hozzátartozójának elvesztését alapvetően feldolgozta, és nála komplikált gyászreakció nem alakult ki, a halálest a jövőre vonatkozó elképzelései elnehezédését, a családi kapcsolatai beszűkülését eredményezte. Mindezek miatt a jogerős ítélet indokolásában kifejtettekkel szemben az I. rendű felperes által követelt 1 000 000 forint nem vagyoni kártérítés sem a káreseménykori ár- és értékviszonyok, sem az összehasonlításra alkalmas ügyekben követett bírói gyakorlat figyelembevételével nem tekinthető eltúlzottnak.
- [26] A II. rendű felperes az édesapját vesztette el. A különélő szülő és a nagykorú gyermeke között – az elsőfokú bíróság ténymegállapítása szerint – érzelmileg szoros családi kapcsolat áll fenn, a II. rendű felperes számára az édesapja jelentette a lelki támaszt. Habár a szakvélemény szerint komplikált gyászreakció nála sem volt kimutatható, és a veszteséget már jelentős részben feldolgozta, a nagy érzelmi felkavarodottsággal, fokozott szorongással megélt halálest a családi és szociális kapcsolatainak beszűkülése mellett a szabadidős tevékenységeinek csökkenését eredményezte. Ehhez képest az elsőfokú bíróság által megítélt 2 500 000 forint nem vagyoni kártérítés az, amely a jogsértés súlyára is tekintettel alkalmas az ismertetett hátrányok kiegyensúlyozására, emellett megfelel a másodfokú bíróság által is nevesített további mérlegelési szempontoknak.
- [27] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel, a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését részben – az I–II. rendű felperesek keresetével kapcsolatban felmerült első- és másodfokú perköltség, valamint a le nem rótt teljes kereseti és fellebbezési illeték viselésére is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a körben a per főtárgya tekintetében helybenhagyta, az említett költségek viseléséről a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, egyebekben a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Pfv.III.21.589/2019/6.)*
- 10**A képmás felhasználásához a hozzájárulás szükségességének vizsgálata során nem annak van jelentősége, hogy a közszereplőről a fénykép közszereplés alkalmával készült-e. Helyette azt kell vizsgálni, hogy a cikk tárgyát képező témával összefüggésben álló fénykép került-e közzétételre, és a közzététel módja – a felismerhetővé váláson túlmutatóan – valamilyen alapjog sérelmét (különösen az emberi méltóság vagy a magánélethez való jog megsértését) okozza-e [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:43. § g) pont, 2:44. § (1) bek., 2:48. § (1) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes ügyvédként jár el a közelmúltban közéleti vita célkeresztjében szereplő, a büntetés-végrehajtási intézményekkel szembeni fogvatartotti kártérítési

ügyekben, és nagy számban látja el a fogvatartottak képviselőjét. A közéleti vita tárgya, hogy a közvélemény egy része kifogásolja a fogvatartottak kártérítési igényeinek megalapozottságát.

- [2] Az alperes szerkesztésében 2021. február 17-én megjelent „Jó lövés, bedobás: koppant ellenünk a bíróságon a börtönbiznisz nagy nyertese, F. G.” című cikkben az alperes nyilvánosságra hozott egy, a felperesről készült portréfelvételt, képaláírásként a felperes neve és a kép forrásaként egy internetes sajtótermék feltüntetésével. A cikk részletesen taglalja a felperes közéleti vita kapcsán előtérbe került, jogi képviselőként kifejtett tevékenységét, megemlítve, hogy akik a fogvatartottak jogi képviselőjét látják el ezekben az ügyekben, mintegy „bizniszt” alapítottak a fogvatartottak kártérítési igényeire, és ebből rövid idő alatt meggazdagodtak. A cikk megfogalmazása szerint a felperes „a börtönbizniszben többszázmilliót tétellel vett részt”. A cikk tájékoztatást adott a közéleti vita kapcsán a felperesre vonatkozóan elhangzott közlésekkel összefüggésben a felperes feljelentése alapján az alperes újságírójával, főszerkesztőjével és az igazságügyi államtitkárral szemben aljas indokból, nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmozás vétsége miatt indult büntetőeljárásról, amelyet az elsőfokú íráság végzésével megszüntetett.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes keresetében a képmáshoz való joga alperes általi megsértésének megállapítását, az alperesnek a jogsértés abbahagyására, a sérelmes helyzet megszüntetésére, vagyis a képmásnak a honlapról való eltávolítására, végleges törlésére, a további jogsértéstől való eltiltására, valamint elégtétel adására kötelezését kérte. Előadta, hogy a képmását az internetes sajtótermék az engedélye nélkül közzéte, és az alperes annak ugyancsak engedély nélküli átvételéért az említett sajtóterméssel azonos módon tartozik felelősséggel. Kiemelte: önmagában az, hogy a képmását a közösségi oldalon, a személyes profilján nyilvánosságra hozta, továbbá engedélyt adott annak egy egyesület honlapján történő megjelenítéséhez, nem értelmezhető mások részére korlátlan felhasználáshoz adott hozzájárulásként.
- [4] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes az említett témában való véleménynyilvánítás során, közéleti szereplőként személyiségi jogainak szükséges és arányos mértékű, az emberi méltóságát tiszteletben tartó korlátozását túrni köteles, és ez a túrés kötelezettség a képmásának felhasználására is kiterjed. Hivatkozott arra, hogy a cikk tárgya az általa korábban közölt interjú utóélete, amely szintén közéleti vita tárgya, továbbá a felperes képmása és a szöveges tartalom között szoros kapcsolat áll fenn, a képmás bemutatása ezért nem öncélú.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes képmáshoz fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a 2021. február 17. napján a ... internetes oldalon közzétett „Jó lövés, beadás: koppant ellenünk a bíróságon a börtönbiznisz nagy nyertese, F. G.” című cikkben a felperes hozzájárulása nélkül jelentette meg a

felperes képmását. Kötelezte az alperest, hogy a jogsértést 5 napon belül hagyja abba, szüntesse meg a sérelmes helyzetet a felperes képmásának végleges eltávolításával. Az alperest a további jogsértéstől eltiltotta. Kötelezte továbbá az alperest, hogy adjon a felperes számára a saját költségén elégtételt oly módon, hogy az eredeti cikkel azonos betűtípus és betűméret alkalmazásával, közvetett és/vagy közvetlen kommentár nélkül 5 napon belül tegye közzé az alábbi közleményt az eredeti cikk címe alatt, a lead fölött legalább 30 napig, azt követően pedig az eredeti cikk hozzáférhetőségéig: »Közlemény. A 2021. február 17. napján megjelent „Jó lövés, bedobás: koppant ellenünk a bíróságon a börtönbiznisz nagy nyertese, F. G.” című cikkünkben dr. F. G. ügyvéd képmását tartalmazó fénykép dr. F. G. engedélye nélkül került felhasználásra, amely személyiségi jogi sérelemért elnézést kér a (...) Szerkesztősége.« Kötelezte az alperest, hogy a (...) kezdőoldalon a sérelmezett cikk eredeti megjelenítésével azonos módon 24 órás időtartamban jelenjen meg a következő cím, melyre kattintással az eredeti cikk a fenti közleménnyel együtt elérhető: „Közlemény: dr. F. G. képmását hozzájárulása nélkül használtuk fel.”

- [6] Döntését a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:43. § g) pontjára és 2:48. § (1) bekezdésére alapította. A feleknek abból az egyező nyilatkozatából indult ki, hogy a cikk megjelenése előtt az alperes nem kérte a felperes hozzájárulását a fényképfelvétel közzéadásához. Ehhez képest annak, az érdemi védekezésben kifejtett álláspontnak a helyességét vizsgálta, amely szerint az alperes a felperes engedélye nélkül nyilvánosságra hozott fényképfelvétele jogszerűen használta fel a közéleti vitában megfogalmazott közlések illusztrációjára érdekében. Ennek kapcsán elsődlegesen azt állapította meg, hogy a cikk közéleti üggyel összefüggésben íródott. Figyelembe vette, hogy a felperes jelentős jogi képviselői tevékenységet lát el a fogvatartottak érdekében. Álláspontja szerint azonban a felperes e tevékenysége miatt közszereplőnek nem tekinthető, és a közszereplői minőségét az az alperes által hivatkozott tény sem alapoza, hogy az újságcikket írt a fogvatartottak kártérítési igényeivel kapcsolatban. Mivel a felperes kétségtelenül érintette a közéleti vitát, hiszen az a fogvatartottak jogi képviselőjét ellátó ügyvédek e tevékenységéből származó jövedelmére is kiterjed, ezért vizsgálata a Ptk. 2:44. §-ának alkalmazhatóságát. Ebben a körben pedig arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes képmásának a hozzájárulásának mellőzésével történt nyilvánosságra hozatala nem volt szükséges, a felperes személyének bemutatása ugyanis a cikkben nevének és életútjának ismertetésével már eleve megtörtént. Azt, hogy a felperes magánélete körében készített (az ügyvédi mivoltát semmilyen módon nem látható) képmásának bemutatásával a széles nyilvánosság számára azonosíthatóvá vált, a tartalom szempontjából indokolatlannak és szükségtelennek tartotta. Emellett a képmás bemutatását aránytalannak is minősítette, mivel az a felperest közvetlen közelről, portrészzerűen ábrázolja, s így az kifejezetten a magánéletére tartozó fényképfelvételnek tekinthető.

- [7] Az egyesület honlapját vizsgálva azt állapította meg, hogy az ott közzétett képmás egyezik a cikkbelivel, a cikk ugyanakkor a fényképfelvétel nagyobb részét látatja, ott jobban kivehető a felperes mögötti természeti környezet, és az jobban utal a magánélet területére tartozó élethelyzetre. Egyetértett a felperessel abban, hogy a képmás nyilvánosságra hozatalára vonatkozó engedélyt kiterjesztően értelmezni nem lehet, és erre tekintettel értékelte azt a körülményt, hogy a felperes által adott engedély kizárólag a nevezett egyesület részére szolgált, és az engedély által megcélzott nyilvánosság jelentősen szűkebb az országos ismertségű alperes nyilvánossági körénél. Azt az alperes által hivatkozott tényt, hogy a felperes korábban újságíróként működött, a közéleti vita szempontjából lényegtelennek tekintette.
- [8] Annak sem tulajdonított jelentőséget, hogy a felperes feljelentése alapján az alperes újságírójával és főszerkesztőjével, valamint az igazságügyi államtitkárral szemben rágalmozás vétsége miatt indult büntetőeljárást a bíróság jogerős végzésével megszüntette. E körben értékelte, hogy a cikk a büntetőeljárás említett módon történt befejezéséről megalapozottan tudósított, azonban álláspontja szerint ehhez a felperes képmásának bemutatása nem volt szükséges. Ennek indokaként azt jelölte meg, hogy az olvasó a képmás alapján a feljelentő személyét azonosította, aki azonban közszereplőnek nem minősül, és a közéleti ügy által érintett tevékenysége a jogi képviselői tevékenység.
- [9] Hivatalos tudomása alapján tényként rögzítette, hogy egy másik perben hozott jogerős ítélettel egy másik szerkesztője a megállapított személyiségi jogszétségre tekintettel a felperes képmásának eltávolítására kötelezték. Ebből pedig azt a következtetést vont le, hogy a képmás felhasználása már eredetileg is jogsértő volt.
- [10] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [11] A tényállás kisebb módosítása mellett is osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját, és egyetértett azzal, hogy a fényképfelvétel közlése sérti a felperes képmáshoz való jogát.
- [12] Rámutatott: a közéleti vitára alapot adó kártérítési perekhez a felperes a cikk kontextusából fakadóan csak ügyvédi mivoltában és feljelentőként kapcsolódik. A felperes közéleti szereplői minőségét – az elsőfokú bíróságtól eltérően – ugyan az ügyvédi tevékenységével kapcsolatban megállapíthatónak tartotta, de feljelentői mivoltában annak ellenére sem, hogy a feljelentés közérdeklődésre számot tartó eseményekhez kötődik.
- [13] Az elsőfokú bírósággal egyezően kifejtette, hogy a fényképfelvétel nem csupán portréfelvétel, hanem egyúttal a kiránduló, szabadidejét töltő magánszemély élethelyzetét bemutató felvétel és ekként a felperes ábrázolása nem függ össze a kártérítési perekben ügyvédként kifejtett tevékenységével. Hivatkozása szerint ennek a magánéleti eseményen készült fényképfelvételnek a közlése a hitelesség alátámasztását nem szolgálta.
- [14] A Ptk. 2:44. §-ának alkalmazása körében kiemelte, hogy a fényképfelvétel a képmás és a magánéleti élethelyzet ábrázolása szétválaszthatatlan, és ezért a közéleti vitával össze nem függő, a felperes közéleti vitához nem kapcsolódó élethelyzetében készült fényképfelvétel bemutatása alkalmas a képmáshoz való jog megsértésére. Utalt a Kúria Pfv.IV.20.908/2020/6. számú ítéletének indoklására, amely szerint mindig a konkrét ügyben, az érintett személy közéleti vitában betöltött szerepe alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy az érintett személy közéleti szereplőnek minősül-e. A 7/2014. (III. 7.) AB határozatra és a 3019/2021. (I. 28.) AB határozatra is hivatkozással kifejtette továbbá, hogy az adott közlés nem kapcsolódik a közügyek szabad vitatásához, a fogvatartotti kártérítésekkel kapcsolatos társadalmi vitához.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [15] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett előfelülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte.
- [16] Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdését, valamint a Ptk. 2:44. § (1) bekezdését, a 2:48. § (1) és (2) bekezdését jelölte meg.
- [17] Sérelmezte: a másodfokú bíróság nem adta érdemi indokát annak a megállapításának, hogy ha a felperest a jogi képviselőként tett esetleges sajtónyilatkozatai kapcsán közéleti szereplőnek lehet tekinteni, akkor feljelentői mivoltában miért nem, még akkor sem, ha a feljelentés közérdeklődésre számot tartó eseményekhez kapcsolódik. Ennek a jelentőségét abban jelölte meg, hogy a másodfokú bíróság említett megállapítása szolgált a jogvita érdemi eldöntésére.
- [18] Érvéle szerint mindkét fokú bíróság túlságosan mereven, kategorikusan ítélte meg, hogy a felperes mely tevékenysége minősül közéleti szereplésnek, és ezzel túlléptek a Ptk. 2:44. § (1) bekezdésének értelmezési keretein. Ezzel szemben előadta: a felperes azzal, hogy a kártalanítási eljárások szabályozásával kapcsolatos közéleti vitába aktívan belépett, abban a témának szentelt publicisztikájával részt vett, e körben közéleti szereplői státuszba került. Emiatt pedig álláspontja szerint az e témával összefüggő megszólalások kapcsán a Ptk. 2:44. §-a értelmében a felperes személyiségi jogainak védelme szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozható volt. Állította, hogy az ismert előzmények után az sem esett a közéleti vitán kívül, hogy a felperes a rágalmozás miatt feljelentést tett a tevékenységét nyilvánosan kritizáló államtitkárral és az interjút készítő újságírókkal szemben.
- [19] Az ügy megítélése szempontjából annak tulajdonított jelentőséget, hogy a cikk és az abban felhasznált képmás milyen összefüggésben állnak egymással, a képmás a cikkben tárgyalt tartalomhoz ad-e többletinformációt, és ezek együttes tartalma alapján milyen következtetésekre jut az átlagolvasó. Mivel pedig a felperes a kártalanítási eljárásokkal kapcsolatos társadalmi vita vonatkozásában a jogerős ítélet indoklása szerint is közéleti szereplőnek minősül, és az ahhoz kapcsolódó tevékenységével összefüggésben fokozott tőrési kötelezettség terheli, ezért álláspontja szerint a felperes közéleti szereplői

tevékenységével kapcsolatos büntetőeljárásról, annak eredményéről akár a felperes képmásának az engedély nélküli közzétételével is tudósíthat. Mindezekhez képest közömbösnek tartotta, hogy a felvétel a felperest miféle háttér előtt ábrázolja.

- [20] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [22] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 2:44. § (1) bekezdését.
- [23] A másodfokú bíróság a felülvizsgálati kérelemben állított eljárási hibát nem vétett. A jogerős ítélet jogi indokolása ugyanis megfelelt a Pp. 346. § (5) bekezdésében támasztott követelményeknek. Annak az alperes által kiemelt részében a másodfokú bíróság a Ptk. 2:44. § (1) bekezdésének értelmezése alapján a felperes közéleti szereplői minőségét illetően az elsőfokú bíróságtól részben eltérő következtetésre jutott, és azt állapította meg, hogy a felperes feljelentőként ugyan nem, de ügyvédi tevékenységen keresztül kapcsolódik a cikkben érintett közéleti vitához. Ezt az alperes részéről vitatott megállapítását pedig megindokolta azzal, hogy példalózó jelleggel nevesítette az utóbbi tevékenységnek azokat az elemeit, amelyek álláspontja szerint alkalmasak az említett kapcsolat megeremtésére. A felülvizsgálati kérelemben szükségesnek tartott, ennél részletesebb magyarázat hiánya a megjelölt eljárási szabálysértés megállapítására nem adhatott okot, és az ismertetett jogi indokok helyességének megítélése az ugyancsak kért, az anyagi jogi jogszabályhelyek alkalmazásán alapuló tartalmi jellegű vizsgálatra tartozott.
- [24] Az alperes érdemi védekezésében a Ptk. 2:48. § (1) bekezdése által megkövetelt, a képmás felhasználásához szükséges hozzájárulás meglétére nem hivatkozott. Ehelyett mindvégig azt állította, hogy a Ptk. 2:44. § (1) bekezdésére figyelemmel a felperes hozzájárulása nélkül használhatta fel annak képmását. Az utóbbi jogszabályhely értelmében a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplők személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja; azonban az nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével. A Ptk. 2:44. § (2) bekezdése szerint a közéleti szereplőt a közügyek vitatásának körén kívül eső közléssel vagy magatartással szemben a nem közéleti szereplővel azonos védelem illeti meg.
- [25] Erre figyelemmel elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy az alperes által közölt cikk és az annak illusztrálására felhasznált fénykép közérdeklődésre számot tartó eseményről szóló beszámoló minősíthető-e, kapcsolatos-e közéleti vitával, és így kiterjed-e rá a közügyek vitatását megillető magas szintű alkotmányos védelem (3348/2018. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [23]). Ebben a körben a másodfokú bíróság a személyiségi jogi perekben is alkalmazandó PK 12. számú állásfoglalás II. pontjának megfelelően állapította meg, hogy a cikk a fogvatartottak elhelyezésének körülményei miatt

indult kártérítési perek által kiváltott széles körű közéleti vitához kapcsolódott, mivel a felperesnek az e perekben ügyvédként kifejtett jogi képviselési tevékenysége mellett a felperes feljelentése alapján az alperes újságírójával, főszerkesztőjével és az igazságügyi államtitkárral szemben indult büntetőeljárás megszüntetéséről számolt be. Ehhez képest tévesen jutott arra – a fentiekben már ismertetett – jogi következtetésre, hogy a felperes az ügyvédi tevékenységével kapcsolatban közéleti szereplőnek minősül, feljelentőként azonban nem. A Kúria – a jogerős ítélet indokolásában is hivatkozott – Pfv.IV.20.908/2020/6. számú ítéletében már kifejtette, hogy míg a kialakult bírói gyakorlat szerint a közhatalmat gyakorló személyek és a politikuskok közszereplők, addig ezen kívül mindig a konkrét ügyben, az érintett személy közéleti vitában betöltött szerepe alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy közéleti szereplőnek minősül-e. Ennek megállapításához – a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban, a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatban és a 3019/2021. (I. 28.) AB határozatában kijelölt értelmezési tartományra is tekintettel – nélkülözhetetlen feltételnek tartotta, hogy az érintett személy egy közéleti vita aktív alakítójaként lépjen fel, vagy a közvélemény formálásában bármilyen módon részt vegyen. Mindezek ismeretében a másodfokú bíróság által a felperes közéleti szereplői minőségének vizsgálatakor alkalmazott különbségtételnek, a már említett kártérítési perekben kifejtett ügyvédi tevékenység és a feljelentés eltérő megítélésének sem lehetett helye. A felperes a cikkben megjelenített közéleti vitában nemcsak a fogvatartottak jogi képviselésének ellátásával, hanem az adott témában újságíróként történt véleménynyilvánításával is aktív szerepet vállalt. Mivel pedig az alperes által bemutatott, eredménytelen kimenetelű büntetőeljárás a felperesnek a szóban forgó ügyvédi tevékenységével összefüggésben megfogalmazott kijelentés miatti feljelentése alapján indult, s így az nem kétségesen a vizsgált közéleti vitához kapcsolódott, ezért a másodfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a felperes feljelentőként nem minősült közéleti szereplőnek.

- [26] A Ptk. 2:44. § (1) bekezdésének alkalmazása során ezt követően abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy az Alaptörvény II. cikke szerinti emberi méltóság és az ebből fakadó magánszférához való jog vagy az Alaptörvény IX. cikke szerinti véleménynyilvánítás szabadságához és a sajtó tájékoztatáshoz való joga élvez-e elsőbbséget, amely így a másik alapvető jogot szükségszerűen korlátozza.
- [27] Az Alkotmánybíróság a 3019/2021. (I. 28.) AB határozatában – a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban kifejtettekre utalva – hangsúlyozta, hogy mindaddig, amíg valamely tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, az emberi méltóság védelmével összefüggésben a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás ritkán alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását. Valamely jelenkori eseménnyel kapcsolatban a nyilvánosság figyelme elé került személyről készült képmás általában az eseménnyel összefüggésben az engedélyük nélkül nyilvánosságra hozható. Az Alkotmánybíróság e határozatában általánosságban

- jelentette ki, hogy a hozzájárulás alóli kivétel akkor igazolható, ha a felvétel és a közszereplés között kapcsolat teremthető, és mind a felvétel készítése, mind nyilvánosságra hozatala összefügg a közszerepléssel.
- [28] Az Alkotmánybíróság a 26/2019. (VII. 23.) AB határozatában további szempontként határozta meg, hogy amennyiben a sajtó közügyek vitatásával kapcsolatos ügyben, közszerepléssel összefüggésben tesz közzé képmást, a „képmásvédelem” csak akkor lehet a sajtószabadság valós korlátja, ha a képmás közzététele – a felismerhetővé váláson túlmutatóan – valamilyen alapjog sérelmét (különösen az emberi méltóság vagy a magánélethez való jog megsértését) okozza [Vö. 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, 17/2016. (X. 20.) AB határozat]. Ilyen esetekben kell a konkrét körülményeket alapul véve egyensúlyozni a sajtószabadság és a képmásvédelem eltérő szempontjai között. Külön nevesített alapjog hiányában közszereplés során mindenki túrni köteles képmása közzétételét.
- [29] Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) is számos döntésében vizsgálta a véleménynyilvánítás szabadságához kapcsolódóan a magánszemélyek magánszférájához való jogának a terjedelmét. Kifejtette, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikke nemcsak a gondolatot és az információt védi, hanem azt a formát is, amelyekben az megjelenik, így kiterjed a fényképek közzétételére is, azaz a véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja a fényképek közzétételét is (Egeland and Hanseid v. Norway, no. 34438/04, 2009. április 16-i ítélet, Von Hannover v. Germany, no. 59.320/00, 2004. június 24-i ítélet, Von Hannover kontra Németország (No. 2.), no. 40.660/08 és 60.641/08, 2012. február 7-i ítélet, Von Hannover kontra Németország (No. 3.), no. 8772/10, 2013. szeptember 19-i ítélet, Verlagsgruppe News GmbH and Bobi v. Ausztria, 59.631/9, 2012. december 4.). Az EJEB ítéleteiben általános jelleggel állapította meg, hogy milyen szempontokat kell vizsgálni a képfelvételnek az érintett személy hozzájárulása nélkül történő közzététele esetén a jogsértés megítélése során, így különösen azt, hogy a közlés mennyiben járul hozzá a közéleti vitához, mennyire ismert az érintett személy, és mi a sajtóközlemény témája, milyen volt az érintett személy korábbi magatartása, továbbá a képfelvétel milyen körülmények között készült (az információ megszerzésének módja és annak valóságosága, körülményei), mi a közlemény tartalma, formája és következményei (Von Hannover v. Germany no. 59.320/00., [109]–[113], Verlagsgruppe News GmbH and Bobi kontra Ausztria 2012. december 4., 59.631/09, [72]). A vizsgálandó elemek között szerepel az a feltétel is, hogy a cikk és a bemutatott kép között legyen kapcsolat, ez utóbbihoz kapcsolódjon a cikk tartalma (annak mérlegelésénél, hogy az egyén mennyire nem kívánja nyilvánosságra hozni fizikai megjelenését a közérdeklődéssel szemben, számos tényezőt kell figyelembe venni). (Österreichischer Rundfunk kontra Ausztria, 2006. december 7., 35.841/02 [68]).
- [30] A fentiekben meghatározott szempontok alapján a hozzájárulás szükségességének vizsgálata során nem annak van jelentősége, hogy a közszereplőről a fénykép közszereplés alkalmával készült-e. Helyette azt kell vizsgálni, hogy a cikk tárgyát képező témával összefüggésben álló fénykép került-e közzétételre, és a közzététel módja – a felismerhetővé váláson túlmutatóan – valamilyen alapjog sérelmét (különösen az emberi méltóság vagy a magánélethez való jog megsértését) okozza-e (Kúria Pfv.IV.20.069/2021/3.).
- [31] A jogerős ítélet indokolása szerint a perbeli fényképfelvételen a képmás és a magánéleti élethelyzet ábrázolása szétválaszthatatlan, ezért a közéleti vitával össze nem függő, a felperes ahhoz nem kapcsolódó élethelyzetében készült fényképfelvétel bemutatása alkalmas a képmáshoz való jog megsértésére. Ezzel szemben a cikk tartalma és a fényképfelvétel közötti kapcsolat annak ellenére is megállapítható volt, hogy a fényképfelvétel a felperest nem a közéleti szereplői minőségét megalapozó, a korábbiakban már hivatkozott tevékenységének kifejtése közben, vagyis közszereplés alkalmával ábrázolja. A fényképfelvétel ugyanis csupán a felperes személyének beazonosítását szolgálja, és annak közzététele nem haladja meg a cikkben bemutatott közéleti vita illusztrálásához szükséges tartalommal. Az az ábrázolás módját, a felperes mögött látható háttérrel is figyelembe véve a felperes magánéletére vonatkozóan – ahogyan arra felülvizsgálati kérelmében az alperes is helyesen utalt – semmiféle többletinformációt nem nyújt. Ebből a szempontból volt jelentősége annak, hogy a felperes ugyanezen fényképfelvétel felhasználásához az egyesület honlapján, az ügyvédi kamarai tisztújításon jelöltként való bemutatása érdekében hozzájárult; ami azt támasztotta alá, hogy a megjelenített képi tartalmat maga sem tekintette magánszférájának a nyilvánosságra nem tartozó részének.
- [32] Mindezek miatt a Kúria az Alkotmánybíróság és az EJEB hivatkozott döntéseiben vizsgálat mérlegelési szempontok figyelembevételével azt állapította meg, hogy a cikkben a felperes képmásának a hozzájárulása nélkül történt bemutatása nem járt a képmáshoz való jogának aránytalan sérelmével a szólás- és sajtószabadság mint a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlásával szemben. Az ezzel ellentétes jogi következtetést tartalmazó, a keresetnek helyt adó elsőfokú ítéletet helyben hagyó jogerős ítélet ezért sérti a Ptk. 2:44. § (1) bekezdését.
- [33] A Kúria a kifejtettékre figyelemmel a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

(Kúria Pfv.IV.20.290/2022./6.)

11 Erőteljes, túlzó szélsőséges vélemény kifejtése esetén a jogi személy jóhírneve megsértésének megítélésénél a kifogásolt közlés tényleges tartalmát nem önmagában, a szövegkörnyezetből kiragadva, hanem a nyilatkozat többi részével együtt vizsgálva, a közlés lényegi mondanivalóját szem előtt tartva és az átlagolvasó értelmezését is figyelembe véve szükséges meghatározni. A vélemény tartalma és annak helyes vagy helytelen volta a jóhírnev védelméhez fűződő személyiségi jog megsértése iránti igényt nem alapozza meg [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:44. § (1) bek., 2.45. § (2) bek.; Alaptörvény IX. Cikk (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes által kiadóként üzemeltetett internetes oldalon 2020. október 12-én (...) című cikkben (a továbbiakban: cikk) a szerző a felperes által kiadott (...) című könyv megjelenéséhez kapcsolódóan ismertette egy lapban a homoszexualitás genetikai hátterét feltáró kutatás eredményét, majd ennek megállapításaira hivatkozással arról írt, hogy „a homoszexualitás komplex jelenség, az a (negatív) környezeti hatások és a genetikai okok – és a kettő közül az előbbi a döntő! – bonyolult összjátékaként alakul ki. Mivel pedig a gyermekek nincsenek abban a helyzetben, hogy képesek legyenek a negatív környezeti hatások kivédésére, a társadalom és a politika, a kormány és a törvényhozás feladata, hogy elérje: hagyják békén a gyerekeinket azok, akik meg akarják akadályozni az alapismeretek, a biztonságot adó egyértelműségek erős bevésését”. Ezt követően fejti ki, hogy a felperes által kiadott könyvet a pedofiliához, az alperes egyesületet pedig egy pedofil szervezethez hasonlóan kell megítélnünk. Mert végül is erről van szó. A pedofiliát az áldozat életkora teszi bűncselekménnyé, nem a hetero- vagy homoszexualitás. A jobboldali-konzervatív véleményközegnek ezt kell képviselnie, ezt kell szembe állítania a baloldali-liberális-progresszív véleményközeg gyűlölködéséről, uszításáról, alkotmányos jogok sárba tiprásáról, az igazságosság és az egyenlőség sérelméről, a „kisebbség” idejekorán történő megértéséről és elfogadásáról történő beszédével.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [2] A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy az alperes megsértette a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a cikkben az általa kiadott könyvet a pedofiliához, őt pedig egy pedofil szervezethez hasonlította. Kérte az alperes megfelelő elégtételadásra és 1 000 000 forint sérelemdíj megfizetésére kötelezését.
- [3] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy a tudományos alapokra helyezett véleménycikkben kifogásolt közlést közérdeklődésre számot tartó témában tette, ezért a felperest fokozott türesemmel köteleztség terheli. Álláspontja szerint a sérelmezett közléssel a szerző a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt álló értékítéletet fogalmazott meg, az nem sérti a felperes jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát. Vitatta a sérelemdíj jogalapját és összecszerúságát is.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította: az alperes megsértette a felperes jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát a (...) oldalon 2020. október 12-én megjelent (...) című cikkében azzal, hogy a felperes által kiadott (...) című könyvet a pedofiliához, a felperest pedig egy pedofil szervezethez hasonlította. Kötelezte az alperest saját költségén helyreigazító közlemény közzétételére, továbbá 1 000 000 forint sérelemdíj megfizetésére.
- [5] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a peres felek nem vitatták, hogy a cikk közérdeklődésre számot tartó kérdéssel foglalkozik, a felperesre vonatkozó része pedig véleménynek minősül. Az alperes a sérelmezett közlések személyiségi jogokat sértő

jellegét és a jogkövetkezmények alkalmazhatóságát vitatta.

- [6] Az elsőfokú bíróság az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatára hivatkozással kiemelte: a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szózással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. Az Alkotmánybíróságnak a véleménynyilvánítás szabadsága körében meghatározott szempontrendszerére utalva arra is rámutatott, hogy a közügyekkel összefüggésben megfogalmazott, közhatalmat gyakorló személyre vagy közszereplőre vonatkozó, értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás főszabály szerint nem lehet alapja a polgári jogi felelősségre vonásnak. Mindez azonban nem jár az érintettek emberi méltósága, magánélete és jóhírneve védelmének kiüresedésével.
- [7] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta: a társadalmilag kialakult közfelfogás nem tesz különbséget a pedofil hajlam és annak megvalósítása között, ezért megítélése szerint a jogsértés alkalmas a felperes társadalmi megítélésének negatív megváltoztatására. A sérelmezett kijelentés – a felperesnek és kiadványának a pedofiliához hasonlítása – ugyanis olyan súlyosan sértő, indokolatlanul bántó, dehonesztáló, minden alapot nélkülöző vélemény, amelyet a felperesnek nem kell eltűrnie. Kiemelte, hogy a felperes által kiadott antológia a társadalmi jelenségek feldolgozásával, annak a gyermekek részére történő bemutatásával foglalkozik, célja a világ sokszínűségének bemutatása, az elfogadásra nevelés, amely végső soron mások emberi méltóságának tiszteletben tartását jelenti, amelyet az Alaptörvény és a polgári jog is kifejezetten véd. Sem a (...) című könyvben, sem a felperes tevékenységében nem merült fel a pedofília jelensége, a felperes nem tett olyan utalást, hogy helyeselné vagy legitimálná a gyermekekkel folytatott szexuális aktust. A felperes tevékenységének ezzel ellentétes a célja: a társadalmi kirekesztés ellen lép fel, a kisebbségekkel, a hátrányos helyzetű csoportokkal szembeni elfogadás növelése érdekében adta ki a könyvet.
- [8] Ezért az elsőfokú bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:45. § (2) bekezdése és a 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján megállapította a felperes jóhírnévhez fűződő joga megsértését, az alperest kötelezte a c) pont szerint elégtétel adására, valamint a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján sérelemdíj megfizetésére.
- [9] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a kereset elutasította.
- [10] A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak a jogsértés megítélése körében elfoglalt álláspontjával. Az Alkotmánybíróság gyakorlatára utalva kiemelte, hogy a jóhírnévhez való jog megsértése tényekhez kapcsolódó magatartással valósulhat meg. A joggyakorlat alapján a jogsértő cselekmény megvalósulhat úgy is, hogy az látszólag véleménynyilvánítást fejez ki, azonban valójában annak alapjául szolgáló tény fennállására is utal, és így értékítéletté válik (3165/2021. (IV. 30.) AB határozat (Indokolás [44])).

- [11] A másodfokú bíróság indokolása szerint a PK 12. számú állásfoglalás alapján a cikk teljes tartalmát, a sérelmezett közlés közvetlen szöveggörnyezetét vizsgálva a kifogásolt közlés arról mond véleményt, hogyan kell a felperes kiadványáról és a tevékenységéről vélekedni, azt milyen más tevékenységhez hasonlóan kell megítélni. A szerző ennek körében teszi meg a keresetben sérelmezett összehasonlítást, amely szintén értékítéletnek minősül. Kiemelte: a jogsértés megítélése körében is érvényesül a közügyek szabad folyásának elsőbbsége. A felperes közéleti szereplőnek minősül, ezért a tevékenységét, megnyilvánulásait ért kritikai észrevételek, véleménynyilvánítások vonatkozásában fokozott türelességi kötelezettség terheli a Ptk. 2:44. § (1) bekezdésének a jogi személyekre történő megfelelő alkalmazása folytán. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) jogértelmezésére utalva hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokra az „információk”-ra vagy „eszmék”-re alkalmazandó, amelyek kedvező fogadtatásúak, vagy amelyeket ártalmatlannak, illetve közömbösnek tartanak, hanem azokra is, amelyek sértenek, megütöztetést keltenek vagy felkavarnak; ezek a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményei, amelyek nélkül nem létezik egy demokratikus társadalom.
- [12] A másodfokú bíróság ezeket a szempontokat értékelve úgy ítélte meg, hogy a sérelmezett közlés nem becsületsértő tényállítás, nem ad alapot a felperes jóhírnév védelméhez fűződő joga megsértésének a megállapítására. A felperes által sérelmezett kifejezések közérdekű ügyben kifejtett, jelentős társadalmi vitát kiváltó témakörhöz kapcsolódó értékítéletet fejeznek ki. Ez az értékítélet ugyan kétségtelenül túlzó és provokatív módon megfogalmazott, azonban a cikk szöveggörnyezetéből kitűnik, hogy milyen logika mentén, milyen célkitűzések, milyen indokok alapján került sor a szerző által ennek az álláspontnak a megfogalmazására. A közlés célja nem a felperes lejáratása, nem a védett tulajdonsággal rendelkező tagjaival szembeni támadás volt, hanem figyelemfelhívás annak igazolására, miért szükséges a társadalmi, kormányzati fellépés a gyermekek beavatkozásmentes pszichoszexuális fejlődésének a biztosítása érdekében. Azt pedig, hogy ez alkalmas-e a szerző céljának az elérésére, hogy az értékítélet helytálló-e, jó-e vagy rossz-e, a bíróság nem vizsgálhatja. A kommunikációs jogok „anyagja”, a véleménynyilvánítás szabadsága ugyanis kiterjed arra is, hogy a közlő megossza másokkal a túlzó, felfokozott, meghökkentő, provokatív véleményét, az értékítélet helyállóságát vagy helytelenségét pedig a bíróságok semmilyen módon nem vizsgálják.
- [13] A felperes állításával szemben a cikk a mesekönyv és a pedofília között annyiban von párhuzamot, hogy mindkét esetben gyerekek kerülhetnek veszélybe. Ennek a helyállóságát vagy helytelenségét azonban a bíróságok a korábban már kifejtettek alapján nem értékelhetik. A szerző nem azt állítja tényként, hogy a felperes vagy a tagjai nem ítélik el a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekményeket és azt sem, hogy – bármilyen módon – a kiskorúakkal szemben szexuális visszaélést tanúsítanak vagy ilyet támogatnak. A sérelmezett közlések olyan értékítéletek, amelyek a közügyekben való megszólalás keretében, egy közéleti szereplő tevékenységéről kerültek kifejtésre. A véleménynyilvánítás szabadságának alapjogába való beavatkozás szükségessége mindezek alapján nem indokolt. Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartáról szóló 2016. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [14] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását. Megsértett jogszabályként a Ptk. 2:42. § (1) bekezdését, a 2:43. § d) pontját és a Pp. 231. §-át jelölte meg. Hivatkozott az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének, a IX. cikk (1) bekezdésének, az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEÉ) 8. és 10. cikkének a megsértésére is.
- [15] Felülvizsgálati álláspontja szerint a másodfokú bíróság a véleménynyilvánítás szabadságának a jogi kereteit megsértve, kirívóan okszerűtlenül ítélte meg a felperes által sérelmezett közlést. Mindenféle ténybeli alap nélkül állapította meg, hogy a cikk tudományos levezetést tartalmaz. Azt nem vitatta, hogy a bíróságoknak nem kell állást foglalniuk a cikkben írt társadalmi vitában, illetve, hogy a felperes közéleti szereplő. Állította, hogy a másodfokú bíróság jogszabályt sértve jelenítette meg a felperesre használt pedofil jellemzés megítélése körében a szerző vélt álláspontját, és nem értékelte a felperes kisebbségvédő szerepét, azt, hogy nagy társadalmi megbecsülés övezi. Hangsúlyozta, a felperesnek és tagjainak semmilyen tevékenysége, kiadványa, ideértve a cikkben említett – szexualitással egyáltalán nem foglalkozó – mesekönyvet is, soha nem propagált vagy helyeselt bármilyen pedofil cselekményt. A felperes a pedofiliát mentális zavarnak (parafília) tartja, manifeszt megvalósítása esetén a társadalom minden tagjához hasonlóan elítéli, mint olyan magatartást, amely súlyosan károsítja a gyermekek testi, erkölcsi és lelki fejlődését. Állította, hogy a cikk nem mutat be a pedofiliáról semmilyen (tudományos) elemzést, nem is utal ilyenre, ezért a pedofília elsődleges, köznyelvi jelentéséből kell kiindulni annak elemzésénél. A cikkben közölt párhuzamnak nincs a józan ész szerint semmiféle távoli vagy hipotetikus ténybeli alapja. Önmagában az, hogy a pszichoszexuális neveléssel kapcsolatban eltérő értékítéletek léteznek társadalomban és erről közéleti vita folyik, nem tágtítja az ebben résztvevő személy türekltségét olyan mértékűvé, hogy ténybeli alap nélkül a társadalmi megvetés által övezett pedofiliával vonják párhuzamba, a tevékenységét, kiadványát ehhez hasonló megítélésűnek titulálják.
- [16] A felperes érvelése szerint a kifogásolt közlés súlyosan megbélyegző, gyűlöletkeltő, alkalmas a felperes szexuális kisebbségvédő tevékenysége folytán kialakult pozitív társadalmi megítélésének a rombolására, ezáltal a felperes jóhírnévének a megsértésére. A szerző ugyanis éppen azt a homofób toposzt erősíti, hogy a nem heteroszexuális emberek pedofilok. Hivatkozott az EJEB *Vejdland and Others v. Sweden* ügyben hozott ítéletére, amelyben

- megállapította, hogy a homoszexualitással kapcsolatos kijelentések súlyos és előítéletet ébresztő állítások, még akkor is, ha nem tekinthetők direkt felhívásnak gyűlöletből fakadó cselekmények elkövetésére. Érvelése szerint a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés ugyanolyan súlyos, mint a „fajon, származáson vagy bőrszínen” alapuló diszkrimináció. A meghökkentő, túlzó kifejezések használata is csak indokolt esetben akceptálható az EJEB gyakorlatában, ezért közszereplőként sem terheli a sérelmezett kijelentésem miatt korlátlan tűrési kötelezettség.
- [17] Allította, hogy a cikkben a szerző tényleges szándéka a felperest megbélyegző jelző használatával a gyűlöletkeltés. A pszichoszexuális fejlődéssel kapcsolatos eltérő álláspontok önmagukban nem pedofilok, sem a konzervatív, sem a nem konzervatív nézet – magyarázat nélkül ennek ellenkezőjét állítani egyszerű uszítás. Az LMBTQ jogvédő felperest egy ártatlan kiadvány miatt pedofil szervezethez hasonlítani ok nélkül ugyanígy jogsértő, mint ahogy konkrét tény és érv nélkül jóhírnevet sértő lenne azt állítani, hogy a Római Katolikus Egyház pedofil szervezet és hogy az egyházi álláspontja pedofil lenne.
- [18] A jogvédő civil szervezetek örkutya szerepet töltenek be a nyilvánosságban és e körben hasonlóan kell megítélni tevékenységüket, mint a sajtó munkáját – [pl. EJEB: TASZ kontra Magyarország, Magyar Helsinki Bizottság kontra Magyarország ügy. Ezért álláspontja szerint a másodfokú eljárásban sértült a tárgyalás nyilvánossága, az EJEE 10. Cikkében is védett véleménynyilvánításhoz való joga és a tisztességes eljáráshoz való joga is (EJEE 6. Cikk), mivel a képviselője nem kapott a másodfokú tárgyaláson engedélyt a kép- és hangfelvétel készítéséhez. Érvelése szerint alapjogsértő a Pp. 231. §-a, amely általában tiltja a kép- és hangfelvétel készítését a tárgyaláson. Ezért kérte az eljárás felfüggesztését és az Alkotmánybíróság eljárásának a kezdeményezését a Pp. 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján a Pp. 232. § (1) és (2) bekezdései alaptörvényellenessége megállapítása és megsemmisítése végett.
- [19] Az alperes a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokaira hivatkozással.
- Kúria döntése és jogi indokai**
- [21] A felülvizsgálati kérelem alaptalan a következők szerint.
- [22] A Pp. 424. § (1)–(3) bekezdésének értelmezéséből következően a felülvizsgálat alapja anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés lehet. Eljárásjogi szabálysértésre hivatkozás akkor lehet eredményes, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van.
- [23] A felperes mind anyagi, mind eljárási szabálysértésre hivatkozással támadta a jogerős ítéletet.
- [24] Eljárási szabálysértésként azt sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem engedélyezte, hogy a törvényes képviselője dokumentumfilm forgatása céljából kép- és hangfelvételt készítsen. A felperes felülvizsgálati kérelmében azonban nem jelölte meg, hogy a felvétel készítésének megtiltása miért jelent az ügy érdemére kiható jogszabálysértést. A Pp. 232. § (1) bekezdésének az a rendelkezése, hogy a nyilvánosság tájékoztatása érdekében a nyilvános tárgyalásról a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 1. § 8. pontja szerinti médiatartalom-szolgáltató és nem bárki készíthet felvételt, az adatvédelemhez és a személyiségi jogok védelméhez kapcsolódó alapvető jogok érvényesülését biztosítja, mivel a sajtó olyan, a közvéleményt professzionális módon tájékoztató szerv, amelynek tevékenységére a hatósági felügyelet mellett többlet törvényi előírások vonatkoznak. A másodfokú bíróság nyilvános tárgyalást tartott, a felperes azon kifejtette az álláspontját. A másodfokú bíróság előzetes tájékoztatása szerint azon az arra feljogosított sajtószerv készíthetett volna kép- és hangfelvételt, így az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzése biztosított volt, az ítélezési folyamat átláthatósága nem sérült. Így tehát az ügy érdemi elbírálására kiható eljárási szabálysértés nem történt.
- [25] A felülvizsgálati kérelem alapján ezt követően a Kúriának azt kellett megítélnie, hogy a másodfokú bíróság megsértette-e a Ptk. 2:45. § (2) bekezdését, amikor az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és elutasította a keresetet azért, mert álláspontja szerint a kifogásolt közlések olyan véleménynek minősülnek, amelyek nem sértik a felperes jóhírnevét.
- [26] A Kúria e vizsgálat lefolytatásához a következő szempontokat vette alapul.
- [27] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. A (2) bekezdés szerint Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit, míg a (4) bekezdés alapján a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. A VI. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.
- Az Alaptörvénnyel összhangban a Ptk. védi a személyiségi jogokat. A Ptk. 3:1. § (3) bekezdése értelmében a jogi személy személyhez fűződő jogaira a személyiségi jogokra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csupán az embert illetheti meg. A jogi személy személyhez fűződő jogaihoz azok a személyiségi jogok tartoznak, amelyek nem csak a természetes személyre vonatkozhatnak. E rendelkezésből következően a jogi személy jogosult jóhírnévhez való joga védelmében fellépni.
- [28] A Ptk. 2:45. § (2) bekezdése kimondja, hogy a jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tény állít vagy híresztel, vagy valós tény hamis színben tüntet fel.
- [29] A Kúria Pfv.IV.21.082/2017/4. számú határozatában kifejtette, hogy a jogi személy jóhírnevének megsértésére általában valótlan és – a közfelfogás szerint – a jogi személy hátrányos megítélését kiváltó, sértő tények állítása, híresztelése vagy hamis színben való feltüntetése alkalmas.
- [30] A Ptk. 2:44. § (1) bekezdése alapján a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság

- séreلمe nélkül korlátozhatja; azonban az nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.
- [31] Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánításhoz való jog tekintetében – a jóhírnév sérelmének megítéléséhez kapcsolódóan is – megállapította a bírói mérlegeléshez szükséges alkotmányos szempontrendszer. Ezek a következők: a véleményt kifejező nyilvános közlés közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e; a nyilvános közléssel érintett személy közszereplői minőségben jelenik-e meg; a közlés tényállítást vagy értékítéletet foglal-e magában és sérti-e az érintett személy emberi méltóságát vagy jóhírnevét (becsületét). (3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [38]). Mindezek mérlegeléséhez az Alkotmánybíróság meghatározta az alkotmányos alapelveket (13/2014. (IV. 18.) AB határozat (ABH), Indokolás [39]–[41]). Kimondta, hogy azt is vizsgálni kell, hogy a közlés nem lépte-e túl a véleménynyilvánítás megengedett határát. Ennek azért van jelentősége, mert a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata vagy más jogsérelem okozása (3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [30]–[32] ABH, Indokolás [40]). Az Alkotmánybíróság tesztje alapján pedig esetről esetre lehet megállapítani, hogy a véleménynyilvánítási szabadságot vagy az érintett jóhírnevét, becsületét kell-e előtérbe helyezni” (3357/2019. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [28]).
- [32] Az Alkotmánybíróság több ügyben arra is rámutatott, hogy a pusztán sértegető gyalázkodásra az Alaptörvény IX. cikke nem ad szabadságot: a „csak és kizárólag az érintett személy lejáratására irányuló, egyfajta szitokszóként megjelenő forma nem tartozik a véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásának alkotmányosan védett körébe” (1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [35]; 3093/2019. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [17]). Azokban az esetekben ugyanakkor, amikor a közlés a sértett – személyét kétségkívül sértő, de – magatartásának közösségi hatására vonatkozó utalás volt, az Alkotmánybíróság a közlést az Alaptörvény IX. cikkének védelmi körébe vonta (3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [30]). Ha egy közlés nem öncélú gyalázkodás, hanem egy közéleti kérdés megvitatása, akkor „a sértő, erős kifejezések (adott esetben a trágár kifejezések is) a védelmi körbe tartoznak, a véleménynyilvánítás korlátját ez esetben csak az emberi méltóság érinthetetlen magva jelenti” (3322/2019. (XI. 26.) AB határozat, Indokolás [25], 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]–[40]). Míg az értékítélet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg (13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]).
- [33] Az EJEB is számos döntésében vizsgálta a véleménynyilvánítás szabadságát (10. Cikk) és általános jelleggel – az Alkotmánybíróság által meghatározott szempontrendszerhez hasonlóan – rögzítette a közérdeklődésre számot tartó témák és a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás szükségességének megítélése során figyelembe
- veendő szempontokat, kiemelve: „a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalom egyik nélkülözhetetlen alappillére, fejlődésének és minden egyes személy önkiteljesedésének alapfeltétele; a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak az elfogadott vagy ártalmatlannak, illetve jelentéktelennek tekintett információkra vagy eszmékre vonatkozik, hanem valamennyi olyan információra és eszmére is, amelyek támadóak, sokkolóak vagy zavaróak. Ilyenek a pluralizmus, a tolerancia és a felvilágosultság, amelyek nélkül nem létezik demokratikus társadalom”. Ahogyan a 10. cikk kimondja, e szabadság alól vannak kivételek, amelyeket azonban szigorúan kell értelmezni, és a korlátozások szükségességét meggyőzően alá kell támasztani [Handyside kontra Egyesült Királyság (1976. december 7., Series A no. 24), Morice kontra Franciaország [GC], no. 29369/10, § 124, 2015. április 23.; Delft AS kontra Észtország [GC], no. 64569/09, § 131, ECHR 2015; Peringek kontra Svájc [GC], no. 27510/08, § 196, ECHR 2015]. Az EJEB rámutatott arra is, hogy nem állnak védelem alatt azok a közlések, amelyek szándékosan és súlyosan megzavarják a közrendet és nyilvános erőszakra szólítanak fel [Rabczewska v. Poland (no. 8257/13, 2022. szeptember 15-i ítélet, § 46.]. A védelem szintjét illetően pedig rögzítette, hogy az EJEB 10. cikke (2) bekezdése alapján kevés lehetőség van a politikai megszólalás vagy a közérdekű kérdésekről folytatott vita korlátozására [lásd Siirek kontra Törökország (no. 1) [GC], no. 26682/95, § 61, ECHR 1999-IV; Lindon, Otchakovsky-Laurens és July kontra Franciaország [GC], nos. 21279/02 and 36448/02, § 46, ECHR 2007-IV; valamint Axel Springer AG kontra Németország [GC], no. 39954/08, § 90, 2012. február 7.].
- [34] A Kúria az Alkotmánybíróság iránymutatásának megfelelően elsőként azt vizsgálta, hogy a per tárgyát képező cikk közéleti kérdésben való megnyilvánulásnak tekinthető-e. A peres felek egyezően adták elő, hogy a felperes közszereplő, a szerző a sérelmezett közlést közéleti vitában, a közügyek szabad vitatása körében fogalmazta meg. A felperes egyesület a kifejezetten óvodás és kisiskolás korú gyermekek szexuális érzékenyítését célzó mesekönyv kiadásával olyan közügyben, közérdeklődésre számot tartó kérdésben nyilvánult meg, amely széleskörű társadalmi vitát váltott ki, a kérdésben közéleti és hétköznapi emberek is megnyilvánultak. Mindezekre tekintettel ebben a közéleti kérdésben a véleménynyilvánítás határai is tágabbak, a felperes türeli kötelezettsége is nagyobb az átlagnál.
- [35] Az alperes perbeli védekezése szerint az írás a szerző éles hangvételű véleményét tartalmazza. A felperes ezt nem vitatta, maga is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kifogásolt közlés nem tényállítást, hanem véleménynyilvánítás. A cikkben írtak a Kúria megítélése szerint is értékítélet tartalmazó véleménynyilvánításnak minősülnek, azok nem tényállítások, ezért azokat a Kúria ennek megfelelően vizsgálta. A kifogásolt közlések jogsértő jellegének megítélésénél – a PK 12. számú állásfoglalásra is tekintettel – azt szükséges vizsgálni, hogy azok az olvasók számára ténylegesen milyen tartalmat hordoznak; a kifogásolt közléseket,

- kifejezéseket nem formális megjelenésük, hanem valóságos tartalmuk szerint kell figyelembe venni, a cikk egymással összetartozó részeit összefüggésükben kell értékelni, és az értékelésnél tekintettel kell lenni a társadalmilag kialakult közfelfogásra is.
- [36] A Kúria az előzőekben ismertetett szempontokra figyelemmel a sérelmezett közlések megítélésében a másodfokú bíróság álláspontjával ért egyet a következő indokok miatt.
- [37] A szerző a cikk címe alatt alcímként szerepelteti az írásban elemző módon megfogalmazott véleményének összegzését: „a pedofiliát az áldozat életkora teszi bűncselekménnyé, nem a hetero- vagy homoszexualitás”. Ezt követően ír arról, hogy mi hangzott el a miniszterelnök által a rádióban adott interjúban a felperes (...) című könyvével kapcsolatban, majd ismerteti a bal- és jobboldali véleményközeg felháborodását az ehhez kapcsolódó közéleti vitában. Ezután tér ki egy újságban közzétett kutatás eredményére a homoszexualitás kialakulásának okairól, és teszi fel azt a kérdést, hogy van-e valamiféle társadalmi-politikai felelősség abban, milyen hatás éri a gyermekeket. Mindezeket követően fogalmazza meg a személyes véleményét, hogy „a homoszexualitás nem másság, hanem sajnálatosság, amelyet az ember nem maga a választ, hanem véletlenül örököl és/vagy környezete hatására válik azzá. Az előbbi ellen nincs mit tenni, ám az utóbbi ellen tehetünk, s tennünk is kell.” Mivel szerinte a gyermekek nincsenek abban a helyzetben, hogy a környezeti hatásokat kivédjék, a társadalom, a politika, a kormány feladata intézkedni és megakadályozni a negatív környezeti hatásokat. Ezután fogalmazza meg a sérelmezett kijelentéseket, majd megismétli az alcímbe írt megállapítását: „a pedofiliát az áldozat életkora teszi bűncselekménnyé, nem a hetero- vagy homoszexualitás,” és arra buzdít, hogy a jobboldali-konzervatív véleményközegnek is ezt az álláspontot kell képviselnie; „a baloldali-liberális-progresszív véleményközeg beszédével”.
- [38] A Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban, hogy a sérelmezett közlés a cikk tartalma alapján, azt szövegösszefüggésében értékelve, a szerző személyes meggyőződését közlő olyan megszólalás (értéktétel), amelyre függetlenül attól, hogy az értékes vagy értéktelen, helyes vagy helytelen, tiszteletre méltó vagy elvetendő, kiterjed a véleménynyilvánítás szabadsága a közügyek szabad folyásának biztosítása érdekében. A másodfokú bíróság az Alkotmánybíróság, az EJEB iránymutatásának és a PK. 12. számú állásfoglalásnak megfelelően, helytállóan állapította meg, hogy a szerző nem azt állította, hogy a felperes pedofil szervezet, és nem tett olyan kijelentést sem, hogy a (...) című könyv a pedofiliát népszerűsíti. A felperes állításával szemben nem buzdít a homoszexuálisokkal, leszbikusokkal szembeni gyűlöletre, nem uszít az LMBTQ közösségekkel szembeni gyűlöletre, nem ítéli el a felperes által képviselt értékeket. Kifejezetten utal arra, hogy a pedofiliát nem a hetero- vagy homoszexualitás teszi bűncselekménnyé, az az áldozat életkora miatt jelent veszélyt. A közlés nem öncélú gyalázkodás, nem követeli a (...) című könyv betiltását. A szerző a könyv kiadásának tényére és a kérdéssel kapcsolatos tudományos kutatás eredményére alapítottan fogalmaz meg éles hangvételi kritikát a könyv gyermekek személyiségfejlődésére kifejtett hatásáról. A vélemény lényege tehát az, hogy a könyvben olvasható mesékkel történő érzékenyítés az érintett korosztályra nézve ugyanolyan nem kívánatos és veszélyes, mint a társadalom által elítélt pedofília. Ezzel a cikk szerzője egy közéleti megnyilvánulással kapcsolatban nyilatkozta ki erőteljes módon megfogalmazott, elítélő értékítéletét, amely a véleménynyilvánítás szabadságát élvezzi.
- [39] A felperes arra helytállóan hivatkozott, hogy a jogi személyek jóhírnevének megítélése körében is jelentősége van a társadalmi megítélésük során róluk kialakult képnek, amely az egyediségüket is jelzi harmadik személyek felé. A jóhírnév a jogi személyiség lényegét adó alkotóelemnek minősül, és mint ilyen részese a személyiségi jogvédelemben. Önmagában azonban a perbeli esetben az a körülmény, hogy a felperes jogi személyként az őt érintő közlések tartalmát magára nézve sérelmesnek tartja, nem teszi megállapíthatóvá a személyét érintő jogsérelem bekövetkezését. A Kúria megítélése szerint a szerző a felperes által sérelmezett értékítéletével a társadalmat is megosztó közéleti vitához kapcsolódó következtetéseit fogalmazta meg, amely akkor is a véleményszabadság oltalma alatt áll, ha az általa tudományosnak minősített cikket nem pontosan vagy nem helytállóan értékelte. A vélemény tartalma és annak helyes vagy helytelen volta a személyiségvédelmi igényt nem alapozza meg (PK 12. számú állásfoglalás III. pont). Az Alkotmánybíróság mércéje szerint az értékítéletet és személyes meggyőződést közvetítő vélemények ugyanis mindaddig, amíg összefüggésben állnak a közügyekkel, attól függetlenül élvezik a véleményszabadság alkotmányos oltalmát, hogy helyes vagy helytelen, tetsző vagy nem tetsző, egyes megítélések szerint értékes vagy éppen értéktelen gondolatot tartalmaznak. Ezt kívánja meg a nézőpontsemleges véleménynyilvánítási fórum szabadságának értéke is. A véleménynyilvánítás szabadsága nem nyújthat védelmet az olyan közlések számára, amelyek célja a pusztá megalázás, a bántó vagy sértő kifejezések használata vagy más jogsérelem okozása (3052/2022. (II. 11.) AB határozat, Indokolás [55]–[56]), ezek a feltételek azonban – figyelemmel a sérelmezett közlés szövegkörnyezetére – a felperessel szembeni öncélú támadásként nem azonosíthatóak, ebből következően pedig ultima ratio-ként bármely szankció alkalmazása a szólás szabadságának szükségtelen és aránytalan korlátozását jelentené.
- [40] Mindezekre tekintettel a Kúria úgy ítélte meg, hogy a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelem alapján vizsgált jogszabályokat, ezért azt hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.IV.20.448/2022/16.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

12I. A fizetésképtelenségi eljárásban a csődjogi értelemben vett esedékesség fogalma eltér a polgári jogi fogalomtól, ezért az adós fizetésképtelenségét a szerződésen alapuló lejárt tartozás ténye önmagában nem alapozza meg [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 27. § (3) bek.].

II. Szerződésen alapuló lejárt tartozás miatt a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában nevesített fizetésképtelenségi ok elsődlegesen a számla ellenőrzését elmulasztó – vagyis az azt nem teljesítő, de időben nem is vitató – adóst szankcionálja a fizetésképtelenséggel, illetve egyben azzal, hogy a fizetésképtelenség alól az adós utóbb már csak a fizetéssel szabadulhat. Mindehhez pedig elengedhetetlen, hogy az adós a Cstv. 27. § (3) bekezdésében részletezett fizetési felszólítást megelőzően, amelynek kézhezvételével esik a vitás lehetőségétől, a megfelelő tartalmú számlát vagy annak hiányában a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és a teljesítési határidőt tartalmazó fizetési felhívást – és ezáltal a vele szemben támasztott követelést – megismerje [Cstv. 27. § (2) bek. a) pont, 27. § (6) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:130. § (1) bek., 6:153. §, 6:156. §; 2000. évi C. törvény (Számv. tv.) 166. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló eljárások

- [1] Az elsőfokú bíróság végzésével az eljárást soron kívül megszüntette a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 27. § (6) bekezdése alapján. Határozatának indokolása szerint a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja és a 4/2013. PJE határozat alkalmazásával megállapította, a hitelező követelése szerződésen alapul, azonban számla kiállítása és önkéntes teljesítés hiányában figyelmeztetnie kellett volna az adóst a kezességéből eredő kötelezettsége fennállására, esedékességére, és arra is, hogy azt megfelelő határidőn belül teljesíteni kell. Az adósnak ekkor nyílt volna lehetősége a követelés vitására, és csak abban az esetben küldhette volna meg a hitelező a Cstv. 27. § (3) bekezdése szerint a fizetési felszólítást, ha a fentieknek előzetesen eleget tett. Mindebből az elsőfokú bíróság arra következtetett, hogy a hitelező a felszámolás iránti kérelemhez mellékelte fizetési felszólításban tette csődjogi értelemben lejárttá a követelést, amikor az adós tudomására hozta a kezességén alapuló követelése pontos összegét és jogcímét, és megfelelő határidőt adott a teljesítésre. Az adós a 2020. december 4-én kelt és 2020. december 12-én közzétett nyilatkozatával így szabályszerűen vitatta a követelést, a fizetésképtelenség megállapításának a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában írt törvényi feltételei nem álltak fenn.
- [2] A hitelező fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát a Cstv. 6. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó, a polgári

perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 389. §-a és Pp. 383. §-a alapján a Pp. 386. § (4) bekezdésére tekintettel, annak helyes indokaira utalással helybenhagyta. Határozatának indokolásában kifejtette, a Cstv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazása szempontjából a követelés nem vitatott vagy elismert minősége csak abban az esetben állapítható meg, ha az adós a Cstv. 27. § (3) bekezdésében előírt fizetési felszólítás átvételét megelőzően a követelésről és annak esedékességéről kétséget kizáró módon tudomást szerzett. Ebből következik, hogy a követelés csak abban az esetben minősíthető nem vitatottnak, ha a hitelező az írásbeli felszólításban közzétett adatokat előzőleg már félreérthetetlenül és utólag igazolhatóan az adós tudomására hozta. A követelés valamennyi lényeges feltételének közzlése a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:5. §-a szerint a kötelezethez való megérkezéssel válik hatályossá.

- [3] A másodfokú bíróság kiemelte: a hitelezőnek már a kérelemben elő kell adnia, hogy az adós a fizetési felszólításban meghatározott követelésről miként értesült, amelyre tekintettel a Pp. 265. § (1) bekezdésének alkalmazásával – figyelemmel a Cstv. 24. § (1) bekezdésére – az ő érdekében áll mindezek bizonyítása. Az elsőfokú bíróság a PJE értelmezésének megfelelően, a bizonyítékok helytálló mérlegelésével állapította meg, hogy a hitelező nem tudta bizonyítani a tényállítást. Megjegyezte, hogy az adós törvényes képviselőjének meghallgatása a Pp. 230. § (1) bekezdésében szabályozott eljárási cselekmény, nem minősül bizonyítékként értékelhető bizonyítási eszköznek. A vitás alapjául szolgáló tényeket azonban utólag kétséget kizáró bizonyítékkal kell alátámasztani. Az adós a követelés közzlésével, illetve annak elmulasztásával kapcsolatban jogi képviselője útján egyértelműen nyilatkozott, így törvényes képviselőjének meghallgatása sem vezethetett volna eltérő érdemi döntésre.
- [4] Nem fogadta el a hitelező érvelését abban a részében sem, ami a követelésről történő közzlés módjának jelentőségét érintette. Kifejtette, a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában szabályozott okból a felszámolás csak abban az esetben rendelhető el, ha a hitelező ténylegesen lehetőséget biztosított az adós számára, hogy tartozását a Cstv. 27. § (2c) bekezdésében előírt tartalommal írásban vitassa. Hangsúlyozta, a hitelező az elsőfokú eljárásban nem jelölt meg ilyen bizonyítási eszközt. Mindebből az elsőfokú bíróság a jogszabályok helytálló alkalmazásával jutott arra a következtetésre, hogy a követelés előzetes közzlésének hiányában a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján az adós fizetésképtelensége nem volt megállapítható.

- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [5] A jogerős végzés ellen a hitelező nyújtott be felülvizsgálati kérelmet anyagi jogi jogszabálysértésekre [Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pont] hivatkozással, és egyúttal a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontja és a 409. § (3) bekezdése alapján.
- [6] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság határozata ellentétes 4/2013. PJE határozatban foglaltakkal. A jogegységi határozat értelmében ugyanis a Cstv. szerinti felszólítást megelőzően az adóssal közölni szükséges a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és teljesítési határidejét, ezért véleménye szerint nincs jelentősége annak, hogy az adóssal ezek a tények milyen módon voltak közölve, a lényeg csupán az, hogy az adós azokról tudomást szerezzen és a hitelező ezt bizonyítani tudja. Ezt követően ugyanis továbbra is meg kell küldeni a jogszabály által előírt, írásba foglalt fizetési felszólítást, amely lényegében ugyanolyan tartalommal rendelkezik. Az eljáró bíróságok két írásbeli fizetési felszólítást követeltek meg, annak ellenére, hogy a jogegységi határozat csupán bizonyítható közlést, illetőleg a követelés ismertté válását írja elő.
- [7] A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjára alapított kérelmében a joggyakorlat továbbfejlesztésének biztosítása körében megjelölte a Pécsi Ítéltábla Fpkf.IV.40.070/2015/2. számú határozatát, amelynek a hitelező által kiemelt rendelkezése szerint: „ha a hitelezőnek számlát nem kell kiállítania, két felszólítást kell küldenie az adósnak akkor is, ha a teljesítési határidőt a szerződés tartalmazza. Az adós a követelést a második fizetési felszólítás kézhezvételéig vitathatja.” Álláspontja szerint ez joggyakorlat túlságosan általánosító, jelentősen túlterjeszkedik a törvényi szabályozáson és a törvény célján, egyben ellentétes a 4/2013. PJE határozattal és meghaladottá is vált, ezért átfogó felülvizsgálata indokolt. Utalt a Ptk. 6:130. § (1) bekezdésére a pénztartozás teljesítésének idejét illetően, a 6:153. §-ára és a 6:156. §-ára a kötelezetti és az átvételi késedelem szabályával, végül a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) 166. §-ára a számviteli bizonylat szabályozásával. Álláspontja szerint teljesen más megítélés alá kell essen az, amikor az adós írásba foglalt szerződésben vállalt, összegszerűségében ott pontosan megjelölt tartozását nem egyenlíti ki a szintén e szerződésben megjelölt határidő leteltéig. Ez esetben ugyanis nagy bizonyossággal kizárható, hogy az adós fizetési kötelezettsége jogcíméről, összegéről és esedékességéről nem tud, sőt számos esetben kétséget kizáróan tudomása van arról (önként teljesít is, elismeri tartozását), miáltal indokolatlan minden esetben megkövetelni a követelés előzetes esedékessé tételét írásbeli felszólítással.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [8] A Kúria előjáróban rögzíti, a felszámolási eljárások vagyoni jogi ügynek minősülnek, ezért a felülvizsgálati kérelemmel érintett eljárásra a Pp. felülvizsgálat korlátozására, illetve engedélyezésére vonatkozó szabályai irányadók (Kúria Gfv.VII.30.288/2019/2., megjelent: BH 2020.47.).
- [9] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság határozatát a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésekre – Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pont, (2c) bekezdés – utalással, azonos jogi indokollással hagyta helyben.
- [10] A fentiekre figyelemmel a Pp. 408. § (2) bekezdése és a 409. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem elbírálása érdekében a hitelezőnek engedélyezés iránti kérelmet kellett előterjesztenie.
- [11] A Kúria a hitelező engedélyezés iránti kérelmét a Pp. 411. § (1) bekezdése alapján vizsgálta.
- [12] A kérelemhez kötöttség perjogi szabályából [Pp. 2. § (2) bekezdés] következően – miként azt a felülvizsgálat engedélyezésével összefüggésben az 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) a 6. pontjában értelmezte – a Kúria a felülvizsgálatot kizárólag a fél által megjelölt okból engedélyezheti. Erre figyelemmel a hitelező által előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet kizárólag abból a szempontból vizsgálta, hogy az abban előadottakra figyelemmel a jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat továbbfejlesztésének biztosítása, valamint a Kúria közzétett határozatától eltérés miatt indokolt-e.
- [13] Jelen ügyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben előadottak alapján a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjában és (3) bekezdésében foglalt követelmények – az alábbiak szerint – nem teljesültek.
- [14] A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának második fordulata abban az esetben teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését, ha az a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében indokolt. Erre az okra a felek akkor hivatkozhatnak, ha egy elvi kérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes ugyan, de ennek a joggyakorlatnak a követése a továbbiakban változatlan formában nem támogatható, figyelemmel például a társadalmi vagy gazdasági viszonyok megváltozására, avagy arra, hogy a jogszabályokban változás következett be, amely kétséges teszi, hogy a meglévő iránymutatások továbbra is irányadók lehetnek.
- [15] Jelen ügyben kizárt a felülvizsgálat engedélyezését a hitelező által megjelölt okból, hogy a felülvizsgálat engedélyezése alapjául felvetett jogkérdés nem volt az adott ügyre vonatkozatható, továbbá az is, hogy a felhozott érvek nem voltak a joggyakorlat felülvizsgálatát indokoltá tévő körülményként értékelhetők.
- [16] A hitelező által felhozott érvek – sem az esetleges önkéntes teljesítés, sem a tartozás elismerése – nem volt sem a társadalmi vagy gazdasági viszonyok változásaként értékelhető, sem a Ptk. megjelölt szabályai keretében olyan jogszabályváltozás, amely a kialakult joggyakorlat, közelebbről a 4/2013. PJE határozatban foglalt iránymutatás felülvizsgálatát indokoltá tehetné volna. A Ptk. 6:130. §-ának jelen ügyben releváns rendelkezése ugyanis a pénztartozás teljesítésének idejét a korábban hatályban volt 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 2013. július 1-jétől – tehát a jogegységi döntés idején már – hatályos 292/A. §-ával azonos tartalommal rendezi. Nem járt érdemi változással a kötelezetti és az átvételi késedelem szabályozása sem a Ptk.-ban a régi Ptk. rendelkezéseit képest (298. §, 302. §). Nem jelentett új szabályozási tartalmat a Számv. tv.-nek a számviteli bizonylatra vonatkozó rendelkezése sem, amely szintén hatályban volt a jogegységi döntés meghozatalakor.

- [17] A Kúria rámutat: a hitelező érvelése kizárólag a követelés polgári jogi értelemben vett esedékességén és a kötelezett eszerint előálló késedelmén alapult, és ezen keresztül állította a Ptk. szabályaira is hivatkozással a jogegységi határozat meghaladottságát. A fizetése képtelenségi eljárásban azonban eltér a polgári jogi fogalomtól a csődjogi értelemben vett esedékesség – amely jogkérdésben a Kúria a 4/2013. PJE határozatban állást foglalt –; az adós fizetése képtelenségét a szerződésen alapuló lejárt tartozás ténye önmagában nem alapozza meg.
- [18] Szerződésen alapuló lejárt tartozás miatt a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában nevesített fizetése képtelenségi ok hagyományosan a számla ellenőrzését elmulasztó – vagyis az azt nem teljesítő, de időben nem is vitató – adóst szankcionálja a fizetése képtelenséggel, illetve egyben azzal, hogy a fizetése képtelenség alól az adós utóbb már csak a fizetéssel szabadulhat. Mindehhez pedig elengedhetetlen, hogy az adós a Cstv. 27. § (3) bekezdésében részletezett fizetési felszólítást megelőzően, amelynek kézhezvételével esik a vitatás lehetőségétől, a megfelelő tartalmú számlát – avagy annak hiányában a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és a teljesítési határidőt tartalmazó fizetési felhívást – és ezáltal a vele szemben támasztott követelést megismerje.
- [19] Az engedélyezési kérelemben a fentiekben túl megjelölt bírósági határozattal, a Pécsi Ítéltábla Fpkf.IV.40.070/2015/2. számú végzésével – különösen annak figyelembe venni kért, kiemelt szövegrészével – összefüggésben a hitelező valójában nem a PJE határozat meghaladott jellege alapjául érvelt, hanem az attól eltérő bírósági gyakorlat körében, ami nem volt értelmezhető az engedélyezési eljárásban a megjelölt engedélyezési ok szerint.
- [20] A hitelezőnek azon alapuló hivatkozása, hogy a másodfokú bíróság döntése ellentétes a Kúria 4/2013. PJE határozatával – mivel az csupán bizonyítható közlést, illetve ismerté válást ír elő, az ügyben eljáró bíróságok viszont két írásbeli fizetési felszólítást követeltek meg – a Kúria rögzíti: a felülvizsgálni kért jogerős végzés indokolásából ([12], [13] bekezdés) kitűnően, jelen ügyben a hitelező kérelmének tartalmi hiányossága és a hitelező bizonyítási érdekébe tartozó bizonyítás hiánya [Cstv. 24. § (1) bekezdés, Pp. 265. § (1) bekezdés] – nem pedig a fizetési felszólítást megelőzően elvárt fizetési felhívás mikénti közlése – vezetett oda, hogy nem volt megállapítható a követelés csődjogi értelemben vett lejárttá tétele az adós fizetési felszólítást megelőző értesítésével a 4/2013. PJE határozatban foglaltak szerint. A jogerős döntés tehát nem a hitelező által felvetett körülményen alapult, így ez az eltérés a felülvizsgálat engedélyezésének alapjául nem szolgálhatott.
- [21] A 4/2013. PJE határozat egyébként nem foglal állást abban a kérdésben, hogy a Cstv. 27. § (3) bekezdésében írt fizetési felszólítást megelőző fizetési felhívást milyen módon kell közölni az adóssal, ennél fogva az alsóbb fokú bíróság esetleges megszorító jogértelmezése sem vezethetett volna egyben szükségszerűen a jogegységi határozattal ellentétes megállapításhoz.
- [22] A Kúria a kifejtettek értelmében a joggyakorlat továbbfejlesztésének biztosítása, valamint a Kúria

közzétett határozatától eltérő ítéleti rendelkezésre hivatkozással a felülvizsgálatot nem látta engedélyezhetőnek, következőképpen azt a Pp. 411. § (1) bekezdése alapján megtagadta.

(Kúria Gfv.VI.30.158/2022/2.)

131. Amennyiben az eljárás megszüntetésének oka már az elsőfokú eljárás alatt fennállt, de arról az elsőfokú bíróság nem döntött, vagy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntését felülbírálván az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezi és megszünteti az eljárást, e végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, az felülvizsgálati kérelemmel támadható [2016. évi CXXX. törvény 379. §, 240. §].
II. A törvényességi felügyeleti eljárás megindításának alapjául szolgáló folyamatos jogsértés megvalósul azzal is, ha a cég (a kérelem szerint) jogszabálysértő módon határoz a végelszámolással történő megszűnéséről, és azt a cégbíróság bejegyzi a cégjegyzékbe. Az állított jogszabálysértő állapot mindaddig fennáll, amíg a végelszámolás folyamatban van, ezért a végelszámolás alatt benyújtott törvényességi felügyeleti eljárás iránti kérelem nem késett el [2006. évi V. törvény (Ctv.) 79. § (1) bek., 74. § (1) bek. d) pont; 1995. évi LVII. törvény (Vgtv.) 39. § (4a)–(4b) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A kérelmezett a 2011. december 21-én megtartott alakuló közgyűlésén elfogadott alapszabállyal határozatlan időtartamra jött létre meghatározott érdekeltségi területeken helyi vízgazdálkodási közfeladat két ütemben történő megvalósítása céljából. Az Alapszabály V. fejezetének rendelkezései szerint a II. ütemmel érintett természetes személyek többféle fizetési mód közül választhattak.
- [2] A kérelmezett küldöttgyűlése a 9/2017. (V. 30.) számú határozatával az Alapszabály V. fejezetében a II. ütemre vonatkozó részt módosította, a II. ütemre eső érdekeltségi hozzájárulás befizetési határidejét egységesen 2017. 09. 30.-ban állapította meg. A küldöttgyűlés az 5/2018. (V. 3.) számú határozatával a kérelmezett végelszámolás útján történő megszüntetéséről határozott.
- [3] A végelszámolási eljárás megindítását a cégbíróság 2018. június 1. hatállyal a cégjegyzékbe bejegyezte, az jelenleg is folyamatban van.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A kérelmező 2019. szeptember 9-én benyújtott kérelmében törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kezdeményezte az elsőfokú bíróságnál a Sarkadkeresztúri Közös Önkormányzati Hivatal Jegyzője által a be nem fizetett érdekeltségi hozzájárulások adók módjára történő behajtása iránt hivatalból indított eljárások következtében kialakult jogszabálysértő helyzetre hivatkozva. Állította a kérelmezett fenti két küldöttgyűlési határozata jogszabálysértő. Az előbbi tette lehetővé, hogy a meg nem valósult II. ütemmel érintett ingatlanulajdonosok és használók terhére jogosulatlanul érdekeltségi hozzájárulást állapítsanak meg, az utóbbi pedig a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.) 37. §-ában előírt elszámolási eljárás helyett jogszerűtlenül a társaság

- végelszámolásáról határozott, amivel a már befizetett hozzájárulások visszafizetését akadályozta.
- [5] A kérelmező a másodfokú bíróság Cgtf.III.30.245/2020/5. számú végzésével elrendelt megismételt eljárásban pontosított kérelmében a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 79. § (1) bekezdésének második fordulatára is hivatkozással állította, törvényességi felügyeleti eljárásnak van helye a kérelmezettel szemben a Ctv. 74. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján. Az érdekeltségi hozzájárulások adók módjára történő behajtása következtében jogszabálysértő helyzet áll fenn, továbbá az I. ütem megvalósulására tekintettel elszámolási eljárásnak lenne helye, a végelszámolási eljárásra vonatkozó szabályok nem teszik lehetővé a befizetett érdekeltségi hozzájárulásokkal való korrekt elszámolást. Ezt követően részletesen kifejtette, hogy milyen okból tekinti a fenti két küldöttgyűlési határozatot jogszabálysértőnek, kérte azok megsemmisítését és a kérelmezett új határozatok hozatalára kötelezését.
- [6] A kérelmezett észrevételében a kérelemben foglaltakat vitatta.
- Az első- és a másodfokú határozat**
- [7] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban hozott végzésével a kérelmet elutasította, megállapítva, hogy a kérelemben hivatkozottak alapján a határozatok nem jogsértőek.
- [8] A kérelmező fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság végzését a polgári perrendtartásról szóló 2006. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 389. §-a alapján hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette. A végzés jogorvoslati figyelmeztetése szerint ellene 15 napon belül fellebbezésnek van helye.
- [9] A másodfokú bíróság a Ctv. 79. § (1) bekezdésére és a Pp. 176. § (1) bekezdés *i*) pontjára utalással rögzítette, a jogvesztő határidő elteltét az eljárás megindításával összefüggésben az eljárás egész tartama alatt – hivatalból – vizsgálni kell. Az alapeljárás 2019. szeptember 9-én indult. A kérelmező pontosított kérelmében a két megnevezett küldöttgyűlési határozat jogszerűségét vitatta, ezért az eljárásra okot adó körülmény bekövetkezésének az időpontja a határozatok meghozatalának napja, amely 2017. május 30., illetve 2018. május 3.. A 2017-ben hozott határozat tekintetében a Ctv. 79. § (1) bekezdése alapján a törvényességi felügyeleti eljárás megindítására meghatározott 1 éves jogvesztő határidő már 2018. év folyamán, míg a 2018-as határozat tekintetében 2019. május 3-án letelt. Erre figyelemmel a 2019. szeptember 9-én előterjesztett kérelem elkészült.
- [10] A másodfokú bíróság kifejtette, a határozathozatal ideje pontosan ismert, olyan – egyébként szinte kivétel nélkül mulasztásban megnyilvánuló – jogsértő állapot nem keletkezett, amelynek folyamatos fennállására figyelemmel az eljárás a későbbiekben is megindítható lenne. A be nem fizetett érdekeltségi hozzájárulások behajtása iránt indított jegyzői eljárások következtében kialakult jogszabálysértő helyzetet nem lehet ilyennek tekinteni, mivel a pontosított kérelem érdemét kifejezetten a határozatok jogszerűségének vizsgálata képezte. Ezért az elsőfokú végzés kötelező hatályon kívül helyezésének és az eljárás megszüntetésének volt helye, figyelemmel az 1/2017. PJE határozat folytán a Pp. alkalmazása körében továbbra is irányadó 4/2003. PJE határozat rendelkező rész második bekezdésére.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [11] A kérelmező a másodfokú bíróság végzése ellen fellebbezést (helyesen: felülvizsgálati kérelmet) terjesztett elő, amelyben annak hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra, valamint új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [12] A kérelmező előadta, nem érdekeltként, hanem a Ctv. 77. § (1) bekezdés *b*) pontjának *ba*) alpontjában megjelölt hatóságként kérte a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását. A kérelmező hatósági hatáskörét a Vgtv. 39. § (4a)–(4b) bekezdése szabályozza, amely határidő nélkül lehetővé teszi a hatósági ellenőrzés lefolytatását és az ezt követő intézkedések megtételét.
- [13] A kérelmező álláspontja szerint a 9/2017. (V. 30.) számú határozat olyan jogszabálysértő állapotot idézett elő, amely jelenleg is fennáll, ugyanis a beruházás meg nem valósult II. üteméhez tartozó ingatlanok tulajdonosai és használói által meg nem fizetett érdekeltségi hozzájárulást az illetékes adóhatóság köztartozásként tartja nyilván, azaz őket a jogszabálysértő módon megállapított fizetési kötelezettség terheli. Az 5/2018. (V. 3.) számú határozat alapján pedig a végelszámolás jelenleg is tart. Az eljárás megindítása ezért mindaddig kérhető, amíg a jogszabálysértő állapot fennáll a Ctv. 79. § (1) bekezdés második fordulatára értelmében.
- [14] A kérelmezett felülvizsgálati ellenkérelmében a másodfokú bíróság végzésének hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [15] A Kúria elsődlegesen rögzíti, a másodfokú bíróság végzése a Pp. 379. §-án alapult, miszerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát végzéssel – teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll – hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, ha a Pp. 240. § (1) bekezdése vagy a 241. § (1) bekezdése szerinti ok az elsőfokú vagy a másodfokú eljárásban fennáll. A másodfokú végzés indokolásából megállapítható, hogy a másodfokú bíróság álláspontja szerint a megszüntetési ok már az elsőfokú bíróság előtti eljárásban felmerült, csak az elsőfokú bíróság elmulasztotta a kérelem visszautasítását, illetve az eljárás hivatalból történő megszüntetését. A másodfokú bíróság tehát az elsőfokú bíróság e körben elfoglalt álláspontját felülbírálván rendelkezett az eljárás megszüntetéséről, ennek megfelelően a döntését nem az elsőfokú eljárás szabályai szerint hozta meg.
- [16] Bár az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat a Pp. alapján elbírálandó ügyekben nem tekintette irányadónak az egyes, polgári eljárásban meghozott végzések elleni fellebbezés lehetőségéről 2/2008. (V. 19.) PK véleményt – amelynek VI. pontja értelmében a másodfokú bíróság által hozott permegszüntető végzés fellebbezéssel abban az

- esetben támadható, ha a permegszüntetés oka a másodfokú eljárás alatt következett be –, a szabályozás tartalmi változatlanlanságára tekintettel az iránymutatásban megfogalmazott szempontok a Pp. 379. § értelmezése és alkalmazása körében változatlanul figyelembe veendő (Kúria Gfv.VI.30.187/2022/3.).
- [17] A Kúria ezért a kérelmező másodfokú végzésben szereplő jogorvoslati tájékoztatásban foglaltaknak megfelelően előterjesztett jogorvoslati kérelmét felülvizsgálati kérelemnek tekintette, és ekként bírálta el.
- [18] A Kúria a jogerős végzést a Ctv. 72. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban hivatkozott okokból részben, az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.
- [19] A felülvizsgálati kérelem alapján, valamint tekintettel arra, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás iránti kérelemben megjelölt, jogsértőnek állított küldöttgyűlési határozatok meghozatalától számított egyéves jogvesztő határidő nem vitásan eltelt, a Kúriának kizárólag abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a Ctv. 79. § (1) bekezdésének az a fordulata, amely szerint, ha a cég valamely jogszabálysértő helyzetet vagy állapotot nem szüntet meg, az eljárás megindítása mindaddig kérhető, amíg ez a helyzet vagy állapot fennáll, alkalmazandó-e az adott ügyben.
- [20] A Kúria egyetértett a jogerős végzésben kifejtettekkel abban a részében, miszerint nem lehet ilyenek tekinteni a be nem fizetett érdekeltségi hozzájárulások adók módjára történő behajtása iránt indított jegyzői eljárások következtében kialakult jogszabálysértő helyzetet. E körben a kérelmező arra hivatkozott, hogy a 9/2017. (V. 30.) számú küldöttgyűlési határozat következtében a meg nem fizetett érdekeltségi hozzájárulásokat az illetékes adóhatóság köztartozásként tartja nyilván. Ez nem tekinthető a kérelmezett cég folyamatos jogsértésének, illetve olyan körülménynek, állapotnak, amelyet a víziközmű-társulat „tart fenn”, illetve meg tud szüntetni. A vízgazdálkodási társulatokról szóló 160/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 13. § (3) bekezdése értelmében a határidőre be nem fizetett érdekeltségi hozzájárulást az intézőbizottság elnökének megkeresésére az ingatlan fekvése szerint illetékes jegyző – az adózás rendjéről szóló jogszabályok szerint – hajtja be, a befolyt összeget pedig a behajtási költségek levonása után negyedévenként a társulat számlájára utalja át. Az intézőbizottság elnökének megkeresését követően tehát a jegyzői eljárásra a kérelmezettnek nincs ráhatása.
- [21] A másodfokú bíróság helytállóan ítélte meg, hogy az állított jogsértés a 9/2017. (V. 30.) számú határozat meghozatalához, mint egyszeri aktushoz köthető, ezért e körben a jogerős végzés nem sérti a Ctv. 79. § (1) bekezdését, e részében az elsőfokú bíróság végzésének hatályon kívül helyezése, valamint az eljárás megszüntetése a Pp. 379. §-a alapján jogszerű volt.
- [22] A Kúria megítélése szerint azonban alappal hivatkozott a kérelmező a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy az általa jogszabályba ütközőnek tekintett 5/2018. (V. 3.) számú közgyűlési határozattal elhatározott végelszámolás folyamatban léte re tekintettel fennáll egy olyan állapot, amely alapul szolgál a folyamatos jogsértés megállapítására, ezért a kérelme e tekintetben nem minősül elkésettnek.
- [23] Tény, hogy a bírói gyakorlat általában a mulasztásban megnyilvánuló, konkrét (kezdő) időponthoz nem köthető jogsértéseket tekinti olyan törvénysértő állapotnak, törvénysértő működésnek, amely alapot ad a Ctv. 79. § (1) bekezdés utolsó fordulata alapján az ezen állapot fennállása alatt előterjeszhető kérelem benyújtására (ennek tipikus esete például, amikor a vezető tisztségviselő évek óta nem hívja össze a legfőbb szerv ülését). Előfordulhat viszont olyan helyzet is, hogy a törvénysértő állapot kialakulása egy adott időponthoz, adott esetben egy határozat hozatalához köthető, de annak eredményeként bekövetkezik és fenn is marad a törvénysértő működés. Ilyen eset lehet például, ha összeférhetetlen, kizárt vezető tisztségviselőt választ egy cég, és őt a cégjegyzékbe bejegyzik. A törvénysértő állapot a tisztség megszűnéséig, a cégjegyzékből való törléséig fennáll, ahogy jelen ügyben is a végelszámolás bejegyzésével mindaddig, amíg az folyamatban van, fennáll a jogszabálysértő helyzet, állapot, amennyiben a végelszámolás elhatározása – a víziközmű-társulat megszűnésének másik módja, a Korm. rendeletben szabályozott elszámolási eljárás helyett – jogszabályba ütközött. A Vgtv. 34. § (4) bekezdése alapján alkalmazandó Ctv. 113. §-a értelmében ugyanis a legfőbb szerv a végelszámolás folyamata alatt – a cég törlésére irányuló kérelem cégbírósághoz történő benyújtásáig – elhatározhatja a végelszámolás megszüntetését és a cég működésének továbbfolytatását.
- [24] A Kúria rámutat, a kérelmező a pontosított kérelmében ugyan a küldöttgyűlési határozat jogszerűtlenségét hangsúlyozta, ez azonban a fentiek szerint nem zárja ki a folyamatos jogsértés megállapítását, ahogyan a felülvizsgálati ellenkérelemben hangsúlyozott azon körülmény sem, hogy a kérelmező a Ctv. 81. § (1) bekezdés c) pontja szerinti intézkedés meghozatalát, a cég által hozott jogszabálysértő határozat megsemmisítését, és megfelelő határidő kitűzésével új határozat hozatalának előírását indítványozta. A Ctv. 81. § (1) bekezdésének abból a rendelkezéséből, amely szerint a törvényes állapot helyreállítása érdekében a cégbíróság az intézkedésre okot adó körülménytől, illetve annak súlyától függően hozhatja meg a taxatív felsorolt intézkedések valamelyikét, az következik, hogy azok tekintetében a jogalkotó mérlegelési lehetőséggel ruházta fel a bíróságot. Ez egyben azt is jelenti, hogy a kérelmező által a törvényességi felügyeleti eljárásban megjelölt intézkedés tekintetében a kérelemhez kötöttség elve nem érvényesül, a cégbíróság az intézkedésre okot adó körülménytől, illetve annak súlyától függően bármelyik nevesített intézkedést alkalmazhatja, amelytől a cég törvényes működésének helyreállítása várható.
- [25] A Kúria ezért a másodfokú bíróság végzését a Ctv. 72. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 424. § (1) és (3) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint részben hatályában fenntartotta, egyebekben hatályon kívül helyezte és a másodfokú

bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

- [26] Az új eljárásban a másodfokú bíróságnak érdemben kell elbírálnia a kérelmező végelszámolás jogszerűtlen elrendelésére alapított, elsődlegesen az elsőfokú végzés megváltoztatására és kérelmének helyt adó határozat hozatalára, másodlagosan az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelmét.

(Kúria Gfv.VI.30.192/2022/4.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

14 A konzultációs jog és kötelezettség kizárólag a munkáltató és a munkavállalókat képviselő szervek (szakszervezet vagy üzemi tanács) kapcsolatrendszerében értelmezhető, a szakszervezetek egymás közötti viszonyában nem [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 233. § (1) bek. b) pont].

A tényállás

- [1] A kérelmező szakszervezet a kérelmezett munkáltatónál képvisellel rendelkezik és a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 276. § (8) bekezdése alapján jogosult a kollektív szerződés módosítását kezdeményezni és a módosítással kapcsolatos tárgyaláson tanácskozási joggal részt venni. A munkáltatónál hatályos kollektív szerződést korábban egy másik szakszervezet kötötte.
- [2] A kérelmezett 2022. január 18-ára tűzte ki a 2021–2023. évi jövedelempolitikai megállapodással összefüggésben a kollektív szerződéses hatályú bérmegállapodás tárgyalását. A kitűzött tárgyaláson a kollektív szerződést megkötő szakszervezet képviselői nem jelentek meg. A kérelmező kijelentette, hogy a tárgyalás eredménytelen, figyelemmel arra, hogy a kollektív szerződéses tárgyalásokat a kollektív szerződés aláírására jogosult és a tanácskozási joggal rendelkező szakszervezet együttes jelenlétében szükséges lefolytatni, és kezdeményezte a bértárgyalás új időpontra történő kitűzését. A kérelmezett képviselői ekkor felajánlották, hogy a 2022. évi bérmegállapodás részleteiről, az azzal kapcsolatos háttérinformációkról tájékoztatást adnak a kérelmezőnek.
- [3] A kérelmezett 2022. január 19-én kérte az érdekképviselők együttműködését abban, hogy a szükséges tárgyalások lefolytatására és a 2022. évi bérmegállapodás megkötésére kerüljön sor. Ezzel egyidejűleg rögzítette, hogy a kollektív szerződés módosításának, illetőleg a kollektív szerződéses hatályú bérmegállapodás megkötésének nem feltétele a felek egyidejű személyes jelenlétében történő tárgyalás lefolytatása. A kérelmező még aznap megküldött válaszában tájékoztatta a kérelmezettet arról, hogy álláspontja nem felel meg az Mt. 276. § (8) bekezdésében foglaltaknak és továbbra is ragaszkodott új időpont kitűzéséhez.
- [4] A kollektív szerződést megkötő szakszervezet 2022. január 20-án válaszlevelében kifejtette, hogy a kérelmező szakszervezettel az együttműködés megromlott, nem kívánnak személyes tárgyalásokba bocsátkozni a kérelmező képviselőjének jelenlétében. Ugyanezen levelében hivatkozott a Covid-helyzetre, majd kifejtette, hogy a kollektív munkaügyi kapcsolatok során az írásbeli egyeztetések, szövegszerű és számszaki előkészítések írásbeli formában történő közlése a

tárgyalások hatékony előrehaladását eredményezi és hozzájárul a megállapodások végleges formájának mielőbbi kialakításához.

- [5] A kérelmezett 2022. január 20-án tájékoztatta az érdekképviselőket arról, hogy a személyes jelenléttel történő kollektív szerződéses tárgyalások lefolytatását nem látja megvalósíthatónak, ezért áttért az írásbeli tárgyalásokra. Ennek megfelelően megküldte a jövedelemfejlesztési javaslatát és kérte, hogy 2022. január 24-én 9 óráig az érdekképviselők a visszajelzéseket küldjék meg. A kérelmező a január 21-én kelt levélben kifejtette a konzultációt érintő szakmai álláspontját: előadta, hogy a konzultáció egyik aleshete a bértárgyalás. Ezt alapozza meg, hogy az Mt. tételesen nem is szabályozza a bértárgyalásokkal kapcsolatos jogokat, kötelezettségeket. Előadta, hogy nem felel meg a jogszabályi feltételeknek, az Mt. 233. § (2) bekezdésének, hogy elküldik a megállapodás tervezetét. Hangot adott azon aggodalmának is, hogy esetlegesen háttértárgyalások folynak a másik szakszervezettel.
- [6] A kérelmezett ezt a feltételezést visszautasította, felajánlotta, hogy a kérelmező bármikor telefonon kérjen tájékoztatást vagy felvilágosítást a humán erőforrás gazdálkodási igazgatóságtól, mely lehetőséggel a kérelmező nem élt. A kérelmező 2022. január 22-én ismét kérte a jogszabályban foglaltaknak megfelelő bértárgyalás lefolytatását, amely során biztosítva van a véleménycsere és a szakmai álláspontok ütköztetése. A kérelmezett 2022. január 23-án megküldte a másik szakszervezet álláspontját a szakmai tervezettel kapcsolatban, egyidejűleg közölte, hogy a kérelmezetti javaslatot átdolgozzák, annak eredményéről mihamarabb tájékoztatást küld. A levélre válaszolva a kérelmező megismételte azon kérését, hogy a konzultációt a jogszabályoknak megfelelően folytassák le.
- [7] A kérelmezett 2022. január 24-én 12 óra 30 perckor megküldött elektronikus levelében szóbeli szakmai konzultáció lehetőségét kínálta fel 13 és 14 óra között a Teams felületén a pandémiás helyzetre és az idő rövidségére tekintettel. A kérelmező csak a közölt időpontot követően olvasta el a meghívót, ezt követően visszajelezte, hogy komolytalan a kérelmezett szóbeli konzultációra ily módon megtett javaslata. A kérelmezett ezt követően megküldte a megállapodás tervezetét és mellékleteit, és kérte az érdekképviselők mielőbbi nyilatkozatát arra, hogy az abban foglaltakkal egyetértettek-e. A kérelmezett és a másik szakszervezet 2022. január 26-án aláírta a bérmegállapodást, melyről a kérelmező a másik szakszervezet honlapjáról szerzett tudomást.
- Kérelem és ellenkérelem**
- [8] A kérelmező 2022. január 31-én kérelmet terjesztett elő, melyben azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a kérelmezett a 2022. évi jövedelempolitikai

- megállapodás megkötésére irányuló tárgyalások során megszegte a konzultáció lefolytatására vonatkozó szabályokat, mikor nem biztosította számára a közvetlen, személyes véleménycserét. Előadta, hogy a konzultációt a vonatkozó garanciális szabályozás értelmében célhoz kötötte, a tárgyalásra való felkészüléshez elegendő időt biztosítva, a megállapodás szándékával kell lefolytatni, melynek során biztosítani kell a felek szükséges szintű képviselét, a közvetlen személyes véleménycsere lehetőségét, valamint az érdemi tárgyalás követelményét.
- [9] Téves azon kérelmezetti álláspont, mely szerint az Mt. 233. § (2) bekezdésének megfelel, ha az érdekképviselőkkel külön-külön folytat érdemi tárgyalást. A jogszabály a személyes jelenlét alapuló eljárás követelményét fogalmazza meg, mely a kifogásolt konzultáció során nem teljesült. Hivatkozott arra, hogy mindkét fél (szakszervezet) jelenlétében szükséges lefolytatni a kollektív szerződéses tárgyalásokat, mert ezt írja elő az Mt. 276. § (8) bekezdése. Hangsúlyozta, hogy több alkalommal is kérte a jogszabályban foglaltaknak megfelelő bértárgyalás lefolytatását. Álláspontja szerint a kérelmezettnek a pandémiás helyzetre való hivatkozása nem megalapozott, a járványügyi intézkedések nem korlátozták a tárgyalások megtartását.
- [10] Utalt arra, hogy a 2022. január 26-án aláírt bértárgyalás együttes aláírásával arra lehet következtetni, hogy a szerződést kötő felek közvetlen és személyes véleménycserét folytattak egymással. A kifogásolt eljárás sérti az Mt. 276. § (8) bekezdését és a 6. § (2) bekezdését.
- [11] A kérelmezett a kérelem elutasítását kérte. Előadta, hogy a kollektív szerződés rögzíti, hogy a feleknek tárgyalási és egyeztetési kötelezettségük van, azt azonban nem, hogy ennek szóban kellene megvalósulnia. Vitatta azon kérelmezői értelmezést, hogy az Mt. 233. §-ában foglalt személyes véleménycsere alatt a személyes jelenlétet kell érteni, a személyes jelleg akkor is biztosított, ha az nem a felek egyidejű jelenléte, hanem egyéb, közvetlen kommunikációt lehetővé tevő módon valósul meg (e-mail, telefon vagy videóhívás). Állította, hogy az írásbeli tárgyalásra való áttérés a hatékonyságot szolgálta, ugyanis így kívánta elejét venni annak, hogy a két szakszervezet hátráltassa a hatékony együttműködést és a bértárgyalás előtti megkötését. Hivatkozott arra is, hogy az adott időpontra a bértárgyalások már sürgetővé váltak, a munkavállalók érdeke azt kívánta, hogy a megállapodást mielőbb kössék meg.
- [12] Az Mt. 233. § (1) bekezdés *b)* pontja értelmében a konzultációs kötelezettség a munkáltató és a szakszervezetek között állt fenn, a szakszervezet és szakszervezet között azonban nem. Ebből eredően a 2022. január 18. napjára kitűzött bértárgyalás alkalmas lett volna arra, hogy a kérelmező az érdemi javaslatait előterjessze, az érdemi tárgyalás kizárólag a kérelmező téves jogértelmezése miatt maradt el. Sem a kérelmező téves értelmezése, sem pedig azon körülmény, hogy a másik szakszervezet nem jelent meg a konzultáción, nem róható a kérelmezett terhére. Állította, hogy többször is biztosította a konzultáció lehetőségét, mellyel a kérelmező nem kívánt élni, a másik szakszervezettel szemben pedig végig passzív magatartást tanúsított. Alaptalanul vádaskodott, és e magatartásával figyelmen kívül hagyta az Mt. 6. § (2) bekezdésében rögzített követelményeket. Előadta, hogy a két szakszervezet együttes személyes jelenlétét nem tudta biztosítani, de ez nem is volt jogszabályi kötelezettsége, viszont az Mt. 276. § (8) bekezdésének betartása érdekében írásbeli tárgyalást folytatott le, hogy konzultációs kötelezettségének eleget tegyen.
- Az első- és a másodfokú bíróság határozata**
- [13] A törvényszék végzésével megállapította, hogy a kérelmezett a 2022. évi jövedelempolitikai megállapodás megkötésére irányuló tárgyalások során megsértette az Mt. 233. §-ában meghatározott konzultáció szabályait. A konzultációt a kezdeményezésben megjelölt célhoz kötötte, megfelelő időpontban kell lefolytatni, és biztosítani kell a feleknek a megfelelő szinten történő képviselést, továbbá azt, hogy a véleménycsere lehetőség szerint személyesen, egymás jelenlétében, érdemi tárgyalások során kerüljön sor. Egyetértett a bíróság a kérelmezettel abban, hogy a közvetlen, személyes jelleg megvalósulhat például videóhívás útján is. Nem teljesíti azonban a felsorolt kritériumokat sem az írásbeli nyilatkozatok formájában történő tárgyalás, sem a telefonos egyeztetés.
- [14] Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az adott esetben a konzultáció egy kollektív erejű megállapodás érdekében zajlott. Nem értékelte a kérelmezett terhére, hogy a másik szakszervezet a kijelölt tárgyalási időpontban nem jelent meg, azonban valamennyi érintett fél jelenlétének hiányában a konzultáció eredménytelennek volt tekinthető. A kérelmező 2022. január 18-át követően folyamatosan kezdeményezte az érintettek közötti közvetlen személyes konzultációt, melytől a kérelmezett elzárkózott, amit jogszerűen nem tehetett meg.
- [15] Az elsőfokú bíróság szerint az Mt. 233. § (2) bekezdése és a 6. § (2) bekezdése alapján az már önmagában megalapozza a konzultációs jog megsértését, hogy a kérelmezett 30 perccel későbbi időpontra hirdette meg a konzultáció időpontját. A kérelmezett köteles olyan időpontot meghatározni a konzultációra, hogy az érintettek gondoskodni tudjanak a megfelelő képviselőről, e követelményeknek az eljárása nem felelt meg. A kérelmezetti jogsértés megállapításának nem akadály, ha esetlegesen a kérelmező maga is felróhatóan járt el. Az eljárás során nem a konzultáció során tanúsított magatartások megítélése volt a lényeges, hanem az, hogy a 2022. január 18-án megtörtént konzultációs kezdeményezést követően volt-e olyan konzultáció a felek között, amely teljesítette az Mt. 233. § (2) bekezdésében rögzített követelményeket, ilyen azonban nem volt. A kérelmezőnek a konzultációs jog gyakorlásához valós érdeke fűződött.
- [16] A kérelmezett fellebbezése folytán eljáró ítéletábrá végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Megállapította, hogy a kérelmezett fellebbezésében megalapozatlanul hivatkozott a kérelem előterjesztésére nyitva álló határidő elmulasztására. Kifejtette, hogy a 2022/14/EK irányelv, a 2000. évi LV. törvény és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 113. számú ajánlása alapján az

- Mt. 233. § (1) bekezdése szabályait úgy kell értelmezni, hogy a konzultációs jog nem kizárólag a szakszervezet és a munkáltató közötti párbeszéd és véleménycsere, abba beleértendő a munkavállalók képviselője, a szakszervezetek és a munkáltató közötti kollektív szerződéses erejű bérmegállapodás megkötésére vonatkozó tárgyalás is.
- [17] Ennek megfelelően abban a kérdésben kellett döntenie, hogy megsértette-e a konzultációs jogot a kérelmezett azzal, hogy írásbeli együttműködést ajánlott a szakszervezetek részére, tekintettel arra, hogy a kollektív szerződés kötésére jogosult szakszervezet nem kívánt a kérelmezővel közös tárgyalásokat lefolytatni. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az irányelvből is kitűnően a konzultációt úgy kell lefolytatni, hogy lehetőség legyen a munkaadóval találkozni, és mind a munkaadóval, mind a többi szakszervezettel közvetlen véleménycsere és párbeszédet folytatni. Az Mt. 233. § (2) bekezdése szerinti érdemi tárgyalás a kollektív szerződéses hatályú megállapodás tekintetében csak a felek együttes, közvetlen, személyes jelenlétével biztosítható, írásbeli nyilatkozatokkal nem.
- [18] Az eset összes körülményei és a Covid19 világiárványra tekintettel a Teams-en történő személyes konzultáció meg is felelhetett volna ezen előírásoknak, azonban fél órával a tárgyalást megelőzően küldött értesítés nem felelt meg sem az irányelv, sem az Mt. rendelkezéseinek, de az alapvető magatartási követelményeknek sem. A kérelmezett sem telefonhívással, sem egyéb módon nem hívta fel a kérelmező figyelmét a videokonferenciára, így az adott helyzetben nem volt elvárható, hogy a kérelmező 30 perccel később részt vegyen a Teams-értekezleten és álláspontját megfelelően képviselje. A kérelmezett 2022. január 19-én kelt levelében maga vetette fel, hogy nem feltétlenül a felek egyidejű személyes jelenlétében a tárgyalást lefolytatni, és erre válaszul írta a másik szakszervezet, hogy nem kívánnak személyes tárgyalásokba bocsátkozni a kérelmezővel.
- [19] A kérelmezett eljárása megakadályozta az Mt. 276. § (8) bekezdése szerinti jogok gyakorlásában és abban a kérelmezőt, hogy a kollektív szerződéses hatályú bérmegállapodást – tanácskozási joggal – aláírja. Bár a munkáltatónak nincs lehetősége a szakszervezetek közötti érdekellentét elsimítására, ugyanakkor a kérelmezett kezdeményezésére és hozzájárulásával valósult meg a szakszervezetekkel folytatott írásbeli konzultáció.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [20] A kérelmezett felülvizsgálati kérelmében kérte, hogy a Kúria a másodfokú határozatot helyezze hatályon kívül és hozzon a kérelmező kérelmét elutasító új határozatot.
- [21] Érvelése szerint a jogerős határozat sérti az Mt. 233. § (1) bekezdését, a másodfokú bíróság álláspontja ugyanis sem a jogszabályi rendelkezésből, sem a 2002/14/EK irányelvből nem vezethető le. Az Mt. 233. § (1) bekezdés *b)* pontjának értelmezéséből az következik, hogy a konzultációs jog kizárólag a munkáltató és a szakszervezet kapcsolatrendszerében értelmezendő kötelezettség, a szakszervezetek egymás közötti viszonyában nem. A kérelmezett ugyanakkor ennek a kötelezettségének a kérelmezővel szemben már 2022. január 18-án eleget tett, biztosítva a szakszervezet és a munkáltató között a konzultáció lefolytatását, így a bíróságok döntése nyilvánvalóan ezen jogszabályi rendelkezésbe ütközik.
- [22] A 2002/14/EK irányelv 2. cikk *g)* pontjába foglalt azon megfogalmazás alapján jutott a másodfokú bíróság az ettől eltérő jogértelmezésre, miszerint ennek az irányelvnek az alkalmazásában „konzultáció” a munkavállalók képviselői és a munkaadó közötti eszmecsere és párbeszéd. Ezzel szemben az irányelv többszámú megfogalmazásából nem következik, hogy a konzultációs jog a szakszervezeteket egymás vonatkozásában is megilletné. Kétségtelen tény, hogy egy munkáltatónál több érdekképviselői szervezet is működhet, ugyanakkor az irányelv 2. cikk *g)* pontja is csak a munkavállalók képviselői és a munkaadók közötti, nem pedig a munkavállalók képviselőinek egymás közötti párbeszédjére utal. Ennek megfelelően az eljáró bíróságok helytelenül jutottak arra az álláspontra, hogy érdemi tárgyalás csak valamennyi érintett fél egyidejű jelenlétével lett volna lehetséges.
- [23] Nem volt vitatott az a körülmény, hogy a 2022. január 18-ára kitűzött érdemi tárgyaláson a kérelmezett a kollektív szerződés aláírására jogosult szakszervezet hiányában is készen állt érdemi konzultációt folytatni a kérelmezővel, amelytől éppen a kérelmező zárkózott el. Ezen az érdemi tárgyaláson a másik szakszervezet képviselői személyesen nem jelentek meg, ami nem értékelhető a kérelmezett terhére, így ezen tárgyalás szabályosan megtartott konzultációnak volt tekinthető. A 2022. január 18-i bértárgyalás szabályosan került megtartásra, ennek keretében a konzultáció lehetősége a kérelmező számára biztosított volt, ezen a kérelmező és a kérelmezett képviselői egyidejűleg jelen voltak.
- [24] A szakszervezetek közötti konzultációs kötelezettség nem állt fenn, a szakszervezetek képviselőinek a konzultáció szabályszerű lefolytatásához ezért nem kötelező egyidőben jelen lenniük. Abszurdnak minősíthető, hogy a szakszervezetek közötti konzultáció meghírusulásáért vagy elmaradásáért a munkáltatót terhelne felelősség.
- [25] A kérelmezett kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság alap nélkül fogadta el a kérelmező azon állítását, hogy a kérelmezett közreműködött abban, hogy a kérelmező kirekesztésével kerüljön sor a kollektív szerződéses hatályú bérmegállapodás megkötésére. Nem volt lehetősége a másik szakszervezet elzárkózó magatartását elfogadni vagy elutasítani vagy kikényszeríteni a szakszervezetek együttműködését. Amennyiben az eljáró bíróságok álláspontja szerint az Mt. 233. §-ában foglalt rendelkezést úgy kellene értelmezni, hogy az érdemi tárgyalás csak valamennyi fél egyidejű jelenlétével folytatható le, úgy ki kellett volna térniük indokolásukban arra is, hogy a konzultáció általuk elvárt formában történő megtartása az eljárás tárgyát képező esetben milyen módon lett volna lefolytatható. Valamennyi körülményt figyelembevéve az Mt. 233. §-a esetleges megsértéséből nem következhet az Mt. 276. § (8) bekezdésének megsértése.

- [26] A kérelmező felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős végzést hatályában tartsa fenn, mivel a másodfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és helytálló az abból levont jogi következtetése is. Az Mt. 233. § (2) bekezdése szerinti érdemi tárgyalás a kollektív szerződéses hatályú bérmegállapodás tekintetében csak a felek együttes, közvetlen, személyes jelenlétével biztosítható, írásbeli nyilatkozatokkal nem. Ugyancsak nem felel meg ennek a kérelmezett munkáltató által a humánigazgatóval felajánlott telefonos tájékoztatás.
- [27] Az irányelvből kitűnően a konzultációt úgy kell lefolytatni, hogy lehetőség legyen a munkaadóval találkozni és mind a munkaadóval, mind a többi szakszervezettel közvetlen véleménycserét és párbeszédet folytatni. A kérelmezett eljárása megakadályozta a kérelmezőt az Mt. 276. § (8) bekezdése szerinti jogai gyakorlásában és abban, hogy a kollektív szerződéses hatályú bérmegállapodásról érdemben fejthesse ki véleményét.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [28] A kérelmezett felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint megalapozott.
- [29] Az Mt. 233. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint konzultáció: a munkáltató és az üzemi tanács vagy a szakszervezet közötti véleménycsere, párbeszéd. Az Mt. 233. § (2) bekezdése rendelkezik arról, hogy a konzultációt a megállapodás érdekében, a kezdeményezésben megjelölt célnak megfelelően oly módon kell lefolytatni, hogy biztosítható legyen *a)* a felek megfelelő képvisellete, *b)* a közvetlen, személyes véleménycsere, *c)* az érdemi tárgyalás
- [30] Az Mt. 289. § (1) bekezdése alapján a kérelmező a konzultációra vonatkozó szabály megszegése miatt fordult a bírósághoz és a törvényszék mint munkaügyi bíróság a kérelmező kérelme alapján az Mt. 289. § (2) bekezdése szerint polgári nemperes eljárás keretében az Mt. 233. §-ában meghatározott konzultáció szabályainak megsértését állapította meg (Mfv.II.10.129/2014/5., EBH 2014.M.24.9.).
- [31] A jogerős határozat a konzultáció szabályainak megsértését az érintett szakszervezetek képviselőinek együttes személyes jelenléte hiánya, valamint az Mt. 276. § (8) bekezdésének megsértése miatt állapította meg.
- [32] Az irányadó tényállás alapján az ugyan tényként megállapítható, hogy a felek között a 2022. évi jövedelempolitika tárgyában konzultáció nem történt, ebből azonban még nem következik a kérelem megalapozottsága és az, hogy a kérelmezett megsértette a konzultáció szabályait.
- [33] Az irányadó szabályokból nem következik, hogy a munkavállalói érdekképviselői szervezeteknek – bármilyen jogállásuk – egymással bármilyen tárgykörben tárgyalást, konzultációt kellene folytatniuk, azaz valamennyiük együttes jelenlétében lehetne csupán lefolytatni a konzultációt. A konzultációs kötelezettségnek nem alanyai egymás viszonylatában a munkavállalói érdekképviseltek. Az Mt. 233. § (1) bekezdés *b)* pontja e tekintetben egyértelmű rendelkezést tartalmaz: a konzultáció egy részről a munkáltató, másrésztől a munkavállalókat képviselő szervek (üzemi tanács, szakszervezet) között folyik.
- [34] Az Mt. 233. § (1) bekezdése a 2002/14/EK irányelv átültetése érdekében található az Mt.-ben. Maga az irányelv is tájékoztatásról és konzultációról rendelkezik. A tájékoztatási kötelezettség csak a munkáltatói kötelezettségek tekintetében értelmezhető úgy, hogy a munkáltató adott esetben a munkavállalói képviselők kérésére a munkaviszonnyal vagy a munkaügyi kapcsolatokkal összefüggő információkat köteles szolgáltatni. Ilyen információszolgáltatási kötelezettsége a munkavállalói képviselőknek egymással szemben nincs.
- [35] Téves a másodfokú bíróságnak az az álláspontja, miszerint az irányelv által használt többesszámból az következne, hogy a konzultáción valamennyi érdekképviselő köteles részt venni. Helytállóan hivatkozott a kérelmezett felülvizsgálati kérelmében arra, hogy bár egy munkáltatónál több érdekképviselői szervezet is működhet – ez a kérelmezett esetében is így van – ugyanakkor az irányelv 2. cikk *g)* pontja is csak a munkavállalók képviselői és a munkaadók közötti, nem pedig a munkavállalók képviselőinek egymás közötti párbeszédjére utal. Ilyen jogértelmezés a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 113. számú ajánlásának az értelmezéséből sem vezethető le egyértelműen. A konzultációs jog kizárólag a munkáltató és a szakszervezet kapcsolatrendszerében értelmezhető kötelezettség, a szakszervezetek egymás közötti viszonyában nem. Ennek megfelelően helytállóan állította a kérelmezett felülvizsgálati érvelésében azt, hogy az Mt. 233. § (1) bekezdés *b)* pontjának helyes értelmezése szerint a kérelmező szakszervezet és a másik szakszervezet között konzultációs kötelezettség nem állt fenn. A szakszervezetek képviselőinek a konzultáció szabályszerű lefolytatásához ezért nem volt kötelező egyidejűleg jelen lenniük.
- [36] Az eljárás során nem volt vitatott az a tény, hogy 2022. január 18-ára tűzött érdemi tárgyaláson a kollektív szerződés aláírására jogosult szakszervezet nem jelent meg, a kérelmező azonban igen. A kérelmezett a másik szakszervezet jelenléte hiányában is készen állt érdemi konzultációt folytatni a kérelmezővel, ez elől azonban maga a kérelmező zárkózott el a másik szakszervezet távollétére hivatkozva. A konzultáció ilyen okból való elutasítása nem volt jogszerű indok, mert semmilyen szabályból nem következik a munkáltatónál működő másik kollektív szerződés kötésére jogosult szakszervezet részvételi kötelezettsége, így a konzultációra kitűzött időpontban a kérelmező érdekkörében felmerülő okból hiúsult meg a konzultáció a kérelmező és a kérelmezett között.
- [37] Arra helytállóan utalt a másodfokú bíróság, hogy az Mt. 233. § (2) bekezdése szerint érdemi tárgyalás a felek közvetlen, személyes jelenlétével biztosítható. A „közvetlen, személyes véleménycsere” azt kívánja rögzíteni, hogy a konzultációnak olyan módon kell folynia, hogy a feleknek egymással szemben rögtön, de legalább észszerű időn belül lehetőségük legyen reagálni egymás nyilatkozataira, így ez akár informatikai eszközök útján is jogszerűen megvalósulhat, írásbeli nyilatkozatokkal azonban ez nem biztosítható.

- [38] Az Mt. 276. § (8) bekezdése alapján a kérelmező szakszervezetnek joga volt arra, hogy a kollektív szerződés módosítására irányuló tárgyalásokon tanácskozási joggal részt vegyen. Ugyanakkor a kollektív szerződés megkötésére, illetve módosítására, illetve az erre irányuló eljárásra vonatkozóan a törvény semmilyen eljárás jellegű követelményt nem határoz meg, azaz az erre vonatkozó tárgyalás során nem kell érvényesülnie az Mt. 233. §-a szerinti konzultációs szabálynak. A kollektív szerződéses tárgyalás a felek távollétében kölcsönös írásbeli nyilatkozatokkal is lebonyolítható, azt nem a konzultáció szabályainak szem előtt tartásával kell lefolytatni. Ezért az Mt. 276. § (8) bekezdésének megsértéséből nem következik a konzultációs szabályok megsértése, amely kérdés csupán nem peres eljárás tárgya lehet és azzal, hogy a kérelmező kérelmet terjesztett elő, az általa érvényesített jog tárgyában kellett az érdemi döntést meghozni.
- [39] Az elsőfokú bíróság szerint a kérelmezett megszegte az Mt. 6. § (2) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettségét is önmagában azzal, hogy a 2022. január 24-én 13 órára kitűzött konzultációt 30 perccel későbbi időpontra hirdette meg. A Kúria ezzel az állásponttal nem ért egyet.
- [40] Megállapítható, hogy a konzultációs kötelezettségének a munkáltató már 2022. január 18-án eleget tett, melyen mind a kérelmező, mind a kérelmezett megjelent és annak elutasítására a kérelmező jogszerűnek nem minősíthető indoka alapján került sor. A munkáltatónak nem volt olyan kötelezettsége, hogy az elutasítást követően újabb konzultációt biztosítson a kérelmező számára. Így, pusztán abból a tényből, hogy a 2022. január 24-én folytatandó konzultációról rövid idővel annak kezdete előtt értesítette a kérelmező a kérelmezett, nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy ezzel megsértette az együttműködési kötelezettséget és az Mt. 233. §-ában foglaltakat.
- [41] Az együttműködési kötelezettség a joggyakorlás és kötelezettségteljesítés módjára vonatkozó szabály, önálló jelentősége csak akkor van, ha ezt jogszabály kifejezetten kimondja. Az adott ügyben nem állapítható meg, hogy a munkáltató nem teljesítette, illetve nem kívánta teljesíteni kötelezettségeit, így nem állapítható meg az Mt. 6. § (2) bekezdésének megsértése sem. A szakszervezetek közötti békétlenség, bizalmatlanság és együttműködésre képtelenség nem róható fel a munkáltatónak.
- [42] Mindezekre figyelemmel a Kúria a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős végzést hatályon kívül helyezte, az elsőfokú végzést megváltoztatta és a kérelmező kérelmét elutasította.

(Kúria Mpk. VIII.10.078/2022/4.)

15 A gyógypedagógiai pótlékra jogosultság feltételét képezi speciális nevelési igényű gyermek gondozása – nevelése erre vonatkozó szakértői megállapítás alapján [a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénynek a szociális, valamint gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban való végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm.rend. 15. § (6) bek.].

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás

- [1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 1999. január 1-jétől 2020. november 23-ig állt közalkalmazotti jogviszonyban az alperessel kisgyermeknevelő munkakörben. Jogviszonya fennálltának időtartama alatt állítása szerint két sajátos nevelési igényű (SNI) kisgyermek gondozását-nevelését végezte: az egyik kisgyermek P. O. B. (BNO F8400 autizmus spektrumzavar), akit a felperes 2018. október 4-től 2019. március 31-ig gondozott és nevelt, míg a másik O. Á. (BNO F9390 nem meghatározható gyermekkori emocionális zavar), akinek a gondozását a felperes 2016. december 2-től 2019. augusztus 31-ig végezte.
- [2] Mindkét kisgyermek vonatkozásában a Budapesti Fejlesztő Központ Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Óvoda Gyermekneurológiai és Gyermekpszichiátriai szakrendelésén készült vizsgálati vélemény a megbetegedésről.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [3] A felperes pontosított keresetében 110 000 forint gyógypedagógiai pótlék és késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest arra hivatkozva, hogy sajátos nevelési igényű gyermekeket gondozott és nevelt.
- [4] Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen az eljárás megszüntetését, másodlagosan a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy a gyermekek nem voltak SNI-s gyermekek, mert nem született esetükben erre vonatkozó szakvélemény, valamint az együttműködési megállapodás megkötésekor egyik gyermek esetében sem merült fel ennek ténye. Alapító okirata, szervezeti és működési szabályzata és szakmai programja szerint nem nyújtott sajátos nevelési igényű gyermekeknek nevelést és gondozást vagy korai fejlesztést, az ehhez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel az intézmény nem rendelkezett. Előadta továbbá, hogy a pótlékra jogosultság feltétele, hogy legalább két sajátos nevelési igényű gyermek egy csoportban legyen és ott történjen a nevelésük és gondozásuk. Vitatta a kereset összességéről is.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [5] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest 110 000 forint gyógypedagógiai pótlék és késedelmi kamata megfizetésére. Határozata indokolása szerint a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) hatálya nem terjed ki a bölcsődékre. Megállapítása szerint a kisgyermek a peresített időszakban sajátos nevelési igényűnek minősültek a róluk kiállított szakértői vélemények hiányában is. Kizárólag annak tulajdonított jelentőséget, hogy a valóságban ténylegesen sajátos nevelési igényű gyermekek gondozását látta el a felperes, függetlenül az SNI jogi értelmezésétől.
- [6] Nem vizsgálta, hogy mit tartalmazott az alperes szervezeti és működési szabályzata, illetve alapító okirata, mivel az alperes ellátási megállapodást kötött a kisgyermekekre és annak eleget is tett. Kifejtette, hogy a jogszabály a pótlékra való jogosultság körében kizárólag a nevelés-gondozás tevékenység ellátására tekintettel állapítja meg a jogosultságot, nem a gyermekek korai fejlesztésére,

- és nem ír elő a jogszabály e körben személyi és tárgyi feltételeket sem.
- [7] Alaplatannak ítélte az alperesnek a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek (a továbbiakban: Kjt.), a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban Kjt. vhr.) 15. § (6) bekezdése által előírt három feltételre való hivatkozását is. Indokolatlannak tartotta az alperes azon hivatkozását, hogy pótlék csak abban az esetben járt volna, ha legalább két ilyen speciális feltétellel rendelkező gyermeket együtt, egy időben nevelt volna a felperes.
- [8] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletábrá ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. Megalapozatlannak találta a bíróság az alperesnek az eljárás megszüntetése tárgyában előterjesztett indítványát, illetve elévülési kifogását, így az ügyet érdemben vizsgálta. Kifejtette, hogy a Kjt. vhr. 15. § (6) bekezdése visszautalva a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényre (a továbbiakban: Gyvt.), illetve az Nkt.-ra, meghatározza a sajátos nevelési igényű gyermek fogalmát. Nem találta megalapozottnak az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy szakértői vélemény nélkül is megállapítható lenne a sajátos nevelési igény pusztán a BNO kód alapján, az ebben történő állásfoglalásra kizárólag szakértői bizottság, a pedagógiai szakszolgálat jogosult. Ennek működési rendjét tartalmazza a pedagógiai szakszolgálati intézmények működési rendjéről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet).
- [9] Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a sajátos nevelési igényt a pedagógiai szakszolgálat megyei szakértői bizottsága állapítja meg az erre irányuló szakértői vizsgálat alapján szakértői véleményben. A felperesre háruló bizonyítási teher ellenére a perben nem igazolta azt, hogy az általa gondozott két kisgyermek sajátos nevelési igényű volt, ezért ennek következményeit viselnie kellett. A korai fejlesztés a pótlékra való jogosultságot nem alapozta meg, az pedig nem volt igazolt, hogy a két gyermek SNI-s érintettségét szakértői vélemény határozta volna meg.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [10] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül és az elsőfokú bíróság ítéletét hagyja helyben. Előadta, hogy keresetét mindvégig a Kjt. vhr. 15. § (6) bekezdésére alapította. Álláspontja szerint a gyógypedagógiai pótlékra való jogosultság szempontjából annak van jelentősége, hogy gondozott-e sajátos nevelési igényű és/vagy korai fejlesztésben részesülő gyermeket vagy sem. P. O. B. egy autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek esetében álláspontja szerint nem szorul külön bizonyításra, hogy sajátos nevelési igényű, O. Á. esetében pedig rendelkezésre áll a szakszolgálat tájékoztatása, hogy korai fejlesztésben részesül a mai napig.
- [11] Hivatkozott arra, hogy a Kjt. vhr. 15. § (6) bekezdése visszautal a Gyvt. 42. § (3) bekezdésére. A gyógypedagógiai pótlékra való jogosultság szempontjából annak van jelentősége, hogy gondozott-e sajátos nevelési igényű és/vagy korai fejlesztésben részesülő gyermeket vagy sem. A Kjt. vhr. hivatkozott rendelkezése a nevelés-gondozási tevékenység és nem a fejlesztési tevékenység kifejtéséhez köti a pótlékjogosultságot, így a másodfokú bíróság csak abban az esetben utasíthatna volna el a keresetet, ha kimondja, hogy egyik gyermek sem volt sajátos nevelési igényű és/vagy nem részesült korai fejlesztésben a peres időszakban.
- [12] A jogerős ítélet kiemeli, hogy a bérpótlékhoz a feladat ellátásának speciális jellegére, a munkavégzést befolyásoló körülményeire, többletelre van szükség, ebből azonban nem az következik, hogy csak a szakvéleménnyel rendelkező gyermek esetében állt fenn a többletmunkavégzés, az általánostól eltérő munkafeltétel a kisgyermeknevelő oldalon, hanem ellenkezőleg, szakvélemény hiányában is fennállnak a gyermekkel kapcsolatos olyan többletteladatok, amelyek indokolják a többletdíjazást.
- [13] Indokolatlannak ítélte az alperes arra történő hivatkozását is, hogy a pótlék csak abban az esetben illet meg a közalkalmazottat, ha legalább két sajátos nevelési igényűnek tekintendő gyermek azonos csoportba jár, mivel mindez a megjelölt jogszabályi rendelkezésekből nem következik.
- [14] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet „hagyja helyben”. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy szakvélemény hiányában a gyermekeket nem lehet SNI-vel érintett gyermekeknek tekinteni. A sajátos nevelési igény egy gyűjtőfogalom, amely többletjogokat biztosít a különleges bánásmódot igénylő gyermekeknek. Ezt szakértői bizottság állapítja meg az EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés c) pontja értelmében, mert az SNI diagnosztikájának fontos szerepe van abban, hogy a gyermekek időben hozzájussanak a korai fejlesztéshez. Amennyiben elfogadható lenne a felperes és az elsőfokú bíróság álláspontja, ebben az esetben a bölcsődevezetőnek mindenféle segítség és orvosi képzettség nélkül a BNO kódok alapján kellene döntenie, hogy melyik kisgyermek SNI-vel érintett és melyik kisgyermeknevelőnek kell pótlékot fizetnie. Ez abszurd elvárás ebben az esetben anélkül, hogy bármilyen alátámasztott, igazolt információja lenne az intézményvezetőnek, hogy melyik gyermek SNI-vel érintett, pótlékot kellene fizetnie. Összességében sem találta jogszerűnek az elsőfokú bíróság határozatát.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [15] A Kúria gyógypedagógiai pótlékra való jogosultság feltételei tárgyában korábban még nem határozott, ezért a felülvizsgálati kérelem befogadását a Pp. 523. § (2) bekezdése alapján a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjába foglalt okból engedélyezte.
- [16] A felperes felülvizsgálati kérelme nem megalapozott.
- [17] A perbeli esetben az eljáró bíróságoknak abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy az érintett gyermek a perbeli időszakban SNI-s gyermeknek volt-e tekinthető vagy sem. Az első- és másodfokú bíróság álláspontja e tekintetben alapvetően

különbözött: az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy a peresített időszakban erre vonatkozó szakértői vélemény hiányában is megállapítható az SNI, az utóbbi szerint a szakvélemény hiánya ezt kizárja. Helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a Kjt. vhr. 15. § (6) bekezdésében szabályozott gyógypedagógiai pótlék annak igazolásához, hogy a közalkalmazott sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését-gondozását végző csoportban dolgozik szükséges az Nkt. 4. § 25. pontjában meghatározott sajátos nevelési igényű gyermek fogalmának alkalmazása. Helytállóan jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy „a korai fejlesztésben részesülés” különbözik az SNI-től, azt az EMMI rendelet 7. § (1) bekezdése, illetve a Gyvt. is megkülönbözteti.

- [18] Az SNI-s gyermek fogalma a jogrendben egységes: azt az Nktv. 4. § 25. pontja határozza meg akként, hogy sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi- vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozási zavarral) küzd.
- [19] Ezt a rendelkezést hívja fel a Gyvt. 15. § (11a) bekezdése is. Az is kétségtelenül megállapítható, hogy e törvény nem alkotott önálló (az Nktv.-től eltérő) SNI-s fogalmat noha számos helyen használja. A pótlék jogosultságot e törvényre utalással határozza meg a Kjt. vhr. 15. § (6) bekezdése, így az Nktv.-re figyelemmel kell értelmezni az SNI fogalmát, s az EMMI rendelet 7. §-a ugyanezt a fogalmat használja.
- [20] Helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság azt is, hogy szakértői vélemény nélkül nem állapítható meg a sajátos nevelési igény pusztán a BNO kód alapján. Az Nktv. 4. § (25) bekezdésének SNI-s gyermekekre vonatkozó definíciója szerint szakértői bizottság által komplex szakértői vizsgálatot követően kiállított szakértői vélemény alapján kerül sor a gyermek sajátos nevelési igényének megállapítására, abban a bíróság nem foglalhat állást. Az erre hivatott szerv a pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsága.
- [21] Az Nktv. 94. § (1) bekezdés *h)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján született EMMI rendelet rendelkezik a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről. A rendelet az SNI szakértői megállapítását a megyei szakértői bizottság hatáskörébe teszi. A szakértői eljárás (egyebek mellett) a szülő kérelmére vagy a szülő egyetértésével a bölcsőde kezdeményezésére indulhat. A rendelet 11. § (2) bekezdése szerint, ha a járási szakértői bizottság megítélése szerint – jellemzően a korai fejlesztési igény elbírálására irányuló szakértői vizsgálat során – a gyermeknél SNI valószínűsíthető, úgy az ügyet köteles (iratokkal együtt) áttenni a megyei bizottsághoz. A szakértői eljárás a gyermek születésétől fogva megindítható.
- [22] Mindezek alapján megállapítható, hogy a sajátos nevelési igényt a pedagógiai szakszolgálat megyei szakértői bizottsága állapítja meg erre irányuló szakértői vizsgálat alapján szakértői véleményben. Mivel ilyen szakvéleményt a felperes a peres eljárás

során – erre irányuló külön felhívás ellenére – nem csatolt, annak következményeit viselnie kell [Pp. 265. § (1) bekezdés]. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság helytállóan utasította el a felperes pótlék megfizetésére vonatkozó igényét.

- [23] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv. VIII.10.086/2022/5.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

16 A vámérték Vámkódex 30. cikk (2) bekezdése a) és b) pontjának megfelelő kidolgozásánál a nemzeti adatbázist kell figyelembe venni.

Ugyanazon ügyfél Magyarországra vagy tagállamba irányuló más behozatalai alkalmával bejelentett vámérték a vámhatóság akkor zárhatja ki az értékelésből, ha határidőn belül és az előírt eljárás szerint előzetesen kétségbe vonja.

Az „azonos vagy közel azonos időpontban” exportált árukra irányadó időintervalluma a vámkezeléshez képest +/- 45 nap, azaz 90 nap [2016. évi XIII. törvény (Vámtv.) 33. §; 2017. évi CLII. törvény (új Vámtv.) 215. §; 2010. évi CXX. törvény (Jat.) 15. §; 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 105. §; 2913/92/EGK rendelet 30. cikk].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2012. évben több alkalommal előterjesztett indítványaira az Európai Unió vámterületére különféle Kínából behozott textilipari termékek lettek szabad forgalomba bocsátva. Az elsőfokú vámhatóság a későbbiekben a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK tanácsi rendelet (a továbbiakban: Vámkódex) 29. cikke alapján bejelentett ügyleti értékeket túlzottan alacsonynak értékelte. A vámértékeket a Vámkódex 31. cikkében foglalt szabad módszer alapján állapította meg. Az elsőfokú határozatokat helybenhagyó 2719903595 számú alperesi döntést támadó kereset nyomán a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 3.K.27.349/2013/9. számú ítéletével az alperesi határozatot az elsőfokú határozatokra is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte.
- [2] A megismételt eljárásban ismételt pótlólagos vámtartozást állapítottak meg felperes terhére, újílag a Vámkódex 31. cikk alapján. Időintervallumként a vizsgálat tárgyát képező vám eljárások dátumától számított +/- 45 napot, erre vonatkozó adat hiányában +/- 1 évet vettek alapul. A 3104993548 számú alperesi határozatot felperes ismételt keresettel támadta. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság igazságügyi szakértői bizonyítást folytatott le, és a 3.K.27.114/2015/51. számú ítéletével az alperesi határozatot az elsőfokú határozatra kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte.
- [3] Időközben az elsőfokú vámhatóság további szabadforgalomba hozatalok kapcsán is módosította a vámértékeket. A felperes keresete nyomán az ehhez tartozó 3104993559 iktatószámú alperesi határozatot a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt 3.K.27.115/2015. számú ítéletével az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú vámhatóságot új eljárásra kötelezte. Az új eljárás szempontjai megegyeztek a 3.K.27.114/2015/51. számú ítélet iránymutatásával. A jogerős ítélet ellen egyik fél sem élt felülvizsgálati kérelemmel.
- [4] A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.27.114/2015. és 3.K.27.115/2015. számú

jogerős ítéletei alapján folyó megismételt eljárásokat az elsőfokú vámhatóság egyesítette. Az elsőfokú határozat rendelkező rész 1. számú táblázata tartalmazta az alap vám eljárások és az új határozatok számait, a 2. számú táblázat összesen 10 743 600 forint vámtartozást állapított meg, a 3. számú táblázatban különbözeti biztosíték visszatérítéséről rendelkeztek, míg a 4. számú táblázat a lekötött különbözeti biztosítékkal történt elszámolást követően megfizetendő összesen 9 819 200 forint vámtartozást tartalmazta. Az elsőfokú határozat indokolása szerint a vámértéket a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés b) pontja szerint a hasonló áruk ügyleti értéke alapján, ennek körén belül a felperes bejelentett vámértékén kívüli legalacsonyabb ügyleti érték alapján állapították meg. Az alkalmazott adatbázis +/- 45 napos időszakon belül a NAV érintett adó- és vámigazgatóságainak megkeresésre adott válaszain, és a korábbi eljárások belföldi megkereséseinek eredményein alapult. A határozat indokolása az egyes vámtarifaszámokhoz igazodóan egyediesítve is tartalmazza a vámérték meghatározás során figyelembe vett adatokat.

- [5] A alperes a 2234352327 számú határozatával helybenhagyta az elsőfokú döntést. Indokolásában kitért arra, hogy az elsőfokú vámhatóságnak nem kellett az eljárást az elejétől kezdeni, kizárólag a jogerős ítéletekben foglalt hiányosságokat kellett pótolni. A korábbi jogerős ítéletek elfogadottnak tekintették az ügyleti értékek elvetését, és a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés b) pontjának alkalmazását írták elő a +/- 45 napos időintervallumra vonatkozó adatok felhasználásával. Az uniós adatok beszerzését a jogerős ítéletek nem írták elő kötelező jelleggel.
- [6] Az alperesi határozatot az elsőfokú vámhatóság 2018. június 27-én közölte felperessel.

A kereseti kérelem

- [7] A felperes mind eljárásjogi, mind anyagi jogi okokból kezdeményezte az alperesi határozat bírósági jogorvoslatát. Álláspontja szerint a vámhatóságnak meg kellett volna keresni az Európai Unió vámügyekkel foglalkozó szerveit – OLAF, TAXUD, EUROSTAT –, a megkereséseket követően a Vámkódex 30. cikk (2) a), illetve b) pont alkalmazásával az azonos vagy hasonló áruk ügyleti értékét kellett volna figyelembe venni. Ennek során tekintettel kellett volna lenni a felperes által vámkezeltetett áruknak a nemzeti és a közösségi vámhatóságok által nem kifogásolt ügyleti értékeire. A meghatározásnál alkalmazandó időtartamnak pedig a +/- 45 napos időtartamnál hosszabbnak kellene lennie. Alperes szelektíven értelmezte a korábbi igazságügyi szakértői véleményben foglaltakat. Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta.
- [8] A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 11.K.27.638/2018/26. számú ítéletével elutasította felperes keresetét. A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a Kfv.I.35.268/2019/12. számú

végzésével ezen ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.

Az elsőfokú ítélet

- [9] Az új eljárásban az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével elutasította a keresetet.
- [10] A felperes eljárásjogi hivatkozásait – másodfokú határozat kézbesítése az alapeljárás megindulásakor hatályos jogszabályok szerint; a jogorvoslati záradékban a bíróság téves megnevezése; az elsőfokú határozat rendelkező részének egyértelműsége; a tényállás változása miatt nem határozat módosítás, hanem új határozathozatal; az elsőfokú hatóság ügyintézőjének elfogultsága – az elsőfokú bíróság alaptalannak értékelte. Alaptalannak tekintette a felperes azon előadását is, miszerint az adóhatóság 2012. augusztus 1. és 2014. december 31. közötti időszakra áfa adónemben folytatott ellenőrzésének az ügyleti értékekre vonatkozó nemleges megállapítását a vámérték vizsgálat során figyelembe lehetne venni. Az sem lehet irányadó, hogy pl. Szlovákiában és Németországban vám eljárás alá vont tételek esetében sem tártak fel szabálytalanságot, holott az ellenőrzés felperes teljes vertikumát vizsgálta.
- [11] Az anyagi jogi szempontú vizsgálódáshoz az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az előzményi ítéletek alapján jogszerűen került sor az ügyleti érték elvetésére. A vámérték meghatározását a Vámkódex 30. cikkének sorrendiségével kellett elvégezni akként, hogy a saját adatbázis mellett felhasználhatta a vámhatóság a közösségi vámadatbázis adatait is.
- [12] Az alperes vámérték kimunkálására alkalmazott módszerének azt a mozzanatát, amellyel a perbeli ügyleti értékekkel azonosan irreálisan alacsony, felperes által kifogásolt vámértékeket figyelmen kívül hagyta, nem lehet jogsértőnek tekinteni, mert ez tartalmilag az ügyleti érték elvetésének minősül, amelyről viszont a pert megelőző előzményi ítélet jogerősen már döntött, így az ítélt dolognak minősül. A felperes által alkalmazott egységáruk tekintetében a későbbiekben kitért arra, hogy – ellentétben a felperesi érveléssel –, a Vhr. 151. cikk (4) bekezdése nem azonos importőr, hanem azonos előállító vonatkozásában tartalmaz előírásokat.
- [13] A felperes által hivatkozott Európai Unió intézmények, így az OLAF, a TAXUD, az EUROSTAT egyikéről sem mondható el az, hogy olyan vámérték kimunkálására szolgáló adatokat tartalmazó vámadatbázist működtetnének, mely indokolta volna a vámhatóságok által irányukba intézett megkeresést, azzal együtt, hogy ilyen jellegű megkeresési kötelezettséget sem jogszabály, sem a bíróság iránymutatása nem írt elő a vámhatóság számára.
- [14] Az alkalmazandó időintervallum esetében helytálló az a felperesi érvelés, hogy nincs a +/- 45 napos időintervallum használatára vonatkozóan jogszabályi előírás. A perbeli esetben alkalmazásának alapját nem jogszabály, hanem a megelőző, jelen per anyagává tett perben eljárt szakértő szakvéleménye, szakmai álláspontja adta.
- [15] Az elsőfokú bíróság mellőzte a felperesnek az Európai Unió Bizottsága közösségi vámadatbázis létre, illetve annak részére megküldendő adatokból a vámérték meghatározás alapjául szolgáló

információk kinyerésének módja iránti megkeresésére irányuló bizonyítási indítványát. Az elsőfokú bíróság mellőzte a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó indítványát is, mivel a perben nem merült fel olyan jogértelmezési vagy jogalkalmazási kérdés, mely a nemzeti és közösségi jog bíróság általi értelmezésével ne lett volna megválaszolható.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [16] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte, másodlagosan az alperesi határozatnak az elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú hatóság új eljárásra kötelezését indítványozta.
- [17] Az alperesi határozat kézbesítése kapcsán nem vitatta, hogy a másodfokú határozat kézhezvétele ténylegesen is megtörtént, azonban azt szabályszerűen a másodfokú vámhatóságnak kellett volna kézbesíteni. Figyelmen kívül maradt ugyanis az a tény, hogy mind a mai napig léteznek a hibátlan szabad forgalomba helyezésre vonatkozó határozatok. Az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2016. évi XIII. tv. (a továbbiakban: Vámtv.) 33. § (5) bekezdése a személyi, tárgyi tényállásbeli elemek bármelyikének megváltozása esetére ír elő az új határozat meghozatalát, azonban ezek az elemek nem változtak meg.
- [18] Álláspontja szerint sem az első-, sem a másodfokú vámhatóság nem tartotta be az előzményi perekben hozott ítéletekben foglaltakat, és emiatt az elsőfokú bíróság is téves álláspontra helyezkedett. Az Európai Unió Bíróságának C-291/15. számú ítélete alapján az ügyleti érték elvetését követően a vámérték Vámkódex 30. cikk szerinti meghatározása során nemzetközi összehasonlítást kell végezni. Ennek során meg kell keresni az uniós adatbázisokat. A felperes saját vámkezeléseihez kapcsolódó a vámhatóság által elfogadott ügyleti értéket is figyelembe kell venni, a jogerős ítélet kapcsolódó indokolása téves. Az azonos vagy hasonló árukra vonatkozó adatok feltárásakor az időintervallum nem határozható meg +/- 45 napban. Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta.
- [19] Az alperes ellenkérelmében a felperes alaptalan előadásaira tekintettel a jogerős ítélet hatályban tartását indítványozta. Az előzetes döntéshozatal kezdeményezését ellenezte.
- [20] A Kúria értékelése szerint a felperes által hivatkozott kérdésekben az eljárás kimenetele az uniós jog értelmezésétől függött. Ezért úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a Kfv.I.35.491/2020/7. számú végzésben megfogalmazott kérdéseket terjesztette elő, majd az EUB C-187/21. számú ítéletét (a továbbiakban: Ítélet) követően folytatta a felülvizsgálati eljárást.
- [21] Az Ítéletre tekintettel, mind az felperes, mind az alperes előkészítő iratot csatolt.
- [22] A felperes az Ítélet kapcsán hangsúlyozta, hogy annak alapján a perbeli esetben az elsőfokú vámszerv által begyűjtött adatok egyrésztől nem voltak elegendőek, másrésztől nem voltak pontosak. Az Ítélete alapján azonban azt is szükséges lett volna ismertetni, hogy összességében hány vám eljárás

adatát vizsgálták. Az első fokon eljáró igazgatóság helyesen a társ magyar vámigazgatóságoktól is adatokat kért, de ennek eredménye végső soron nincs bemutatva a vámigazgatósági határozatokba és egyértelműen leellenőrizhetetlen. Ennek megfelelően az sem állapítható meg, hogy valóban hasonló áruk adatait találták meg. A szükséges rendszerben a váminformációs rendszerek vizsgálata csak az első lépés. Adatbázisok megfelelése kapcsán hivatkozott az ítélet 56. bekezdésére, melynek folytán semmi sem akadályozta meg a vámhatóságot abban, hogy az érdemi vizsgálat lefolytatása érdekében az uniós intézményekhez, illetve társ vámhatósághoz forduljon. Az Ítélet alapján a vámhatóság nem zárhatta volna ki a felperes által importált termékek adatait, ugyanis azok ügyleti értéke nincs kétségbe vonva, ugyanazon vámszerv azonos és hasonló áruk körében a vámértékeket rendre elfogadta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [24] A felperes felülvizsgálati kérelme részben alapos.
- [26] A felperes eljárásjogi hivatkozásait az elsőfokú bíróság elbíráta, indokaival a Kúria érdemben egyetért. A határozat módosítása, illetve új határozat hozatala kérdésében az elsőfokú bíróság helytállóan alapította ítéletét a Vámtv. 33. § (5) bekezdésére, mely szerint, ha a személyi, tárgyi vagy a tényállásbeli elemek bármelyike megváltozik az alapeljáráshoz képest, a vámhatóság által hozott határozat nem módosításnak, hanem új határozatnak minősül. Az alapeljárások dokumentumai voltak a felperes által hivatkozott vámárú nyilatkozatok, melyeknek lényegi elemei vonatkoztak a vámárú értékének kiszámítására: ezek közé tartozik a számla szerinti értéknek és a vámérték ügyleti érték szerinti módszer alkalmazásával történő meghatározásának megjelölése. A perbeli esetben a számla szerinti érték ugyan nem változott, de a vámárúnyilatkozaton megjelölt módszer – alperes értékelése szerint – már nem volt alkalmas a vámérték meghatározására. A vámérték meghatározás módszerében a vámárúnyilatkozathoz képest megjelenő eltérés a Vámtv. 33. § (5) bekezdése szerinti olyan tényállásbeli változás, amelynek követése új határozattal kell történi. Felperes vonatkozó felülvizsgálati kérelme nem alapos.
- [27] Felperes hivatkozott arra is, hogy bár kézhez kapta az alperesi határozatot, azt szabályszerűen nem az elsőfokú vámhatóság, hanem – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. tv. (a továbbiakban: Ket.) időközi változására - az alperes kézbesíthette volna. Mivel pedig a Kp. hatálya alatt már nincs lehetőség az eljárási hiba érdemi vagy nem érdemi jellegének vizsgálatára, az elsőfokú bíróságnak a közigazgatási cselekményt meg kellett volna semmisíteni. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság szükségtelenül hivatkozott a jogalkotásról szóló 2010. évi CXX. tv. (a továbbiakban: Jat.) 15. § (1) bekezdés b) pontjára.
- [28] Az elsőfokú bíróság a kézbesítés kérdésében helytállóan tért ki arra, hogy az uniós vámjog végrehajtásáról szóló, 2018. január 1. napjától hatályos 2017. évi CLII. tv. (a továbbiakban: új Vámtv.) 215. § (2) bekezdése következtében – mely szerint a 2018. január 1-jét megelőzően indult eljárásokat az eljárás megindításakor hatályos anyagi- és eljárásjogi jogszabályok alapján kell lefolytatni – az alperesi határozat kézbesítésére a Ket.-nek a Vámtv. 2. § (1) bekezdésének rendelkezése folytán alkalmazandó normái közül az eljárás megindításakor hatályos eljárási szabályait kellett alkalmazni. Az új Vámtv. 215. § (2) bekezdése nem határozza meg, mit ért „indult eljárás” alatt, nem alkalmazza a „megismételt eljárás”-ra utalást, az azonban kétségtelen, hogy nem alkalmazza az elsőfokú bíróság által relevánsnak tekintett „alapeljárás megindításakor” fordulatot sem.
- [29] Az új Vámtv. ezen rendelkezésének értelmezése során a Kúria, figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkére, szükségesnek tekintette a jogalkotói cél vizsgálatát. Mivel az új Vámtv. a hatósági munka folytonosságának biztosítását meghaladóan nem tartalmaz indokolást, a Kúria a Jat. 15. §-ának rendelkezéseit és az ahhoz kapcsolódó törvényi indokolást is értékelte. Ennek folytán a Kúria nem tekintette szükségtelennek, hogy az elsőfokú bíróság alkalmazta a Jat. szabályait. A Jat. 15. § (1) bekezdése szerint a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően a) keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint b) megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni. A törvényi indokolás alapján a Jat. a b) pont szerinti fordulattal a jogszabályok továbbhatásának kérdését kívánta rendezni. A Kúria értékelése szerint a hatósági munka folytonosságára való törekvés és a továbbhatás követelménye egymással összecseng. A perbeli esetben akkor valósulhat meg a közös jogalkotói cél, ha az új Vámtv. szerinti „indult eljárás” annak természetétől – megismételt eljárás, új eljárás, jogorvoslati eljárás – függetlenül az eljárás kezdeteitől indulva, az eljárás egészét felöleli.
- [30] A perbeli alperesi határozathoz kapcsolódó vámhatósági eljárások megindulására kétséget kizáróan 2017. január 1. napja előtt került sor. A Ket. 2016. december 31. napjáig hatályos 105. § (7) bekezdése alapján a másodfokú döntés kézbesítése iránt az elsőfokú döntést hozó hatóság intézkedik. A felperes esetében ennek megfelelően történt a másodfokú határozat közzlése. Az elsőfokú bíróság helytállóan határozta meg a Ket. irányadó szabályát és annak alapján jogszerűen tekintette megalapozatlannak felperes vonatkozó keresetét.
- [32] A Kp. irányadó 92. § (1) bekezdés b) pontja szerint a bíróság a közigazgatási cselekményt – a közzlésére visszamenőleges hatállyal – megsemmisíti, ha a megelőző eljárás lényeges szabályainak megszegésével okozott jogsérelem a perben nem orvosolható. A felperes felülvizsgálati kérelme formailag megalapozott, mivel a Kp. ezen rendelkezése valóban nem tartalmazza az „érdemi” jellegre vonatkozó követelményt. A Kúria felülvizsgálati – pl. Kfv.I.35.210/2020/6. végzés [31] pont –, és másodfokú eljárásban hozott – Kf.VI.39.066/2020/5. végzés [29] pont – határozatai alapján azonban az állapítható meg, hogy a megelőző eljárás lényeges eljárási szabályainak megszegése is csak akkor ad lehetőséget a közigazgatási cselekmény megsemmisítésére, ha a szabály megszegése jogsérelmet okoz és ez a jogsérelem a perben nem orvosolható. Az alperesi határozat

- megsemmisítését a Kp. 92. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint lehetővé tevő jogszabályi feltételek nem következtek be. Így az elsőfokú bíróság érdemi jellegre történő téves hivatkozása nem befolyásolta a kapcsolódó kereset elutasításának jogszerűségét.
- [33] A vámérték meghatározása körében a Kúria nyomatékosítja, hogy a perbeli alperesi határozat meghozatalára egyes tételek esetében két-, más esetekben egy jogerős ítélet meghozatalát követően került sor. Ezért az elsőfokú bíróság helytállóan vizsgálta, hogy vannak-e olyan vámhatósági megállapítások, amelyek már ítélt dolognak minősülnek, így kizárt a kérdés ismételt bírósági jogorvoslata. A Kúria egyetért azzal, hogy az ügyleti értékek elvetésének jogszerűségét a korábbi ítéletek már rögzítették.
- [34] Az EUB-hoz történő fordulás érdekében a Kúria vizsgálta a megelőző jogerős ítéletek új eljárásokra adott szempontjait. Megállapította, hogy egyik ítélet sem írta elő a vámhatóság számára kötelezően a nemzeti adatbázison túl más adatbázis használatát. Az új eljárás szempontjai között a „felhasználhatja” fordulat alkalmazása nem jelent ilyen kötelezést. Ugyancsak nem volt megelőzően jogerős ítéleti döntés abban a kérdésben – bár volt erre vonatkozó kereseti kérelem –, hogy a felperes saját vámkezeléseihez tartozó, nem kifogásolt vámértékek figyelembe vehetők-e vagy sem az új vámérték kidolgozása során. Ebben a körben tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a felperes egyéb vámkezeléseihez tartozó ügyleti értéket azért vetette el, mert azok a perbeli ítélettel egyezően alacsonyak, és mivel a perbeli ügyleti értékeket a vámhatóság elvetette, az egyéb vámértékek elvetése is ítélt dolognak minősül. A saját vámkezelésekből kimunkálható vámérték kérdése érdemben vizsgálható volt. Az idő intervallum kérdése a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.27.114/2015. és 3.K.27.115/2015. eljárásaiban vált relevánssá. A jogerős ítéletek az aggálytalannak értékelt igazságügyi szakértői vélemény kapcsán foglalkoztak a kérdéssel, de az új eljárás szempontjai között egyik ítéletben sem szerepel előírás az idő intervallumra, a vámhatóság az igazságügyi szakértői vélemény szerint vizsgálta a kérdést. A Kúria ezért ebben a kérdésben is látott lehetőséget az EUB megkeresésére.
- [35] Az EUB az Ítélet 62. pontjában kitért arra, hogy a vámhatóságok a Vhr. 181a. cikk alapján milyen eljárési cselekmények mentén utasíthatják el a bejelentett árat. A vámhatósági eljárás ezen elemeire nézve a felperesnek a megelőző eljárások egyikében sem volt kereseti kérelme, és az a jelen peres eljárásnak sem volt tárgya. Erre figyelemmel a Kúria az Ítéletre tekintettel sem vizsgálta ezt a kérdést.
- [36] Az EUB Ítéletében a 33–57. pontokban önállóan és egymásra tekintettel is vizsgálta a nemzeti, más tagállami és az Unió adatbázisok adatainak jellegét, felhasználhatóságát. Alapvetőnek tekintette, hogy a vámérték megállapítására vonatkozó uniós jogi rendelkezések méltányos, egységes és semleges rendszer létrehozására irányulnak, amely kizárja az önkényes és fiktív vámértékek alkalmazását. A vámértéknek tükröznie kell a behozott áru valós gazdasági értékét, és következőképpen tartalmaznia kell ezen áru minden gazdasági értékkel rendelkező elemét.
- [37] Amikor a vámhatóság, miután megállapította, hogy a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a*) pontjában előírt módszer nem alkalmazható, a 30. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján határozza meg a vámértéket, akkor döntését az áru értékelésével azonos vagy közel azonos időpontban az Unióba exportált hasonló árukra vonatkozó adatokra kell alapoznia. A vámhatóságok az őket terhelő gondossági kötelezettségre tekintettel kötelesek a rendelkezésükre álló valamennyi információforrást és adatbázist megkeresni a vámérték legpontosabb és a valósághoz leginkább közelítő módon történő meghatározása érdekében.
- [38] Az EUB lényegesnek tekintette, hogy a vámhatóság olyan adatbázist használjon rendszeresen, amelyhez való hozzáférés szabad és azonnali. Emiatt a vámhatóság nem kötelezhető arra, hogy hivatalból vagy egyszerű kérelemre rendszeresen olyan információ forrásokhoz vagy adatbázisokhoz való hozzáférésre törekedjen, amelyek nem szükségesek a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjának alkalmazásához, különösen akkor nem, ha az ezekhez való hozzáférése nem szabad és azonnali, vagy ha az utóbbiakban foglalt adatok nem alkalmasak arra, hogy a Vámkódex ezen rendelkezése alapján elfogadott határozat indokolásában szerepeljenek.
- [39] A nemzeti adatbázisok, adattartalmuk folytán, főszabály szerint tartalmazhatják a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjának alkalmazásához szükséges adatokat. Ráadásul e nemzeti adatbázisok mindegyike – meghatározásából eredően – szabadon és azonnal hozzáférhető az adatokat a rendszerbe bevívó és a rendszert kezelő tagállami vámhatósága számára.
- [40] Más tagállamok vámhatóságai vagy az Unió szolgálatai által létrehozott és kezelt adatbázisokból származó adatokat felhasználása attól a kérdéstől függ, hogy az érintett nemzeti vámhatóság képes-e a vámértéket a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjának megfelelően, azonnal a rendelkezésére álló adatok segítségével megállapítani. Tekintettel kell lenni arra, hogy a más tagállamok megfelelő hatóságai csak a Tanácsnak a tagállamok közigazgatási hatóságai közötti kölcsönös segítségnyújtásról, valamint a vám- és mezőgazdasági jogszabályok helyes alkalmazásának biztosítása érdekében e hatóságok és a Bizottság együttműködéséről szóló 515/97/EK rendeletének megfelelően benyújtott kérelem útján hívhatnak le saját adatbázisaikból információkat. A más tagállamok vámhatóságai által kezelt adatbázisokból való rendszeres információszerzésre vonatkozó kötelezettség előírása szükségtelenül megnehezítené az ellenőrzési eljárások lefolytatását, amely veszélyeztetné a csalás és az Unió pénzügyi érdekeit sértő egyéb jogellenes tevékenységek elleni küzdelem célkitűzését.
- [41] Az uniós szinten összegyűjtött statisztikai adatok – különösen az Európai Bizottság Adóügyi és Vámuniós Főigazgatósága (TAXUD), az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és az EUROSTAT, az Európai Unió Statisztikai Hivatala adatbázisai – összesített és bizalmas jellegük miatt nem biztos, hogy szükségszerűen tartalmaznak olyan információkat, amelyek a vámértéknek a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a*) és *b*) pontja alapján történő

- meghatározásához felhasználhatók. A váminformációs rendszer nem tartalmaz az Unió vámterületén teljesített valamennyi vámkezelési műveletről olyan információkat, amelyekből az illetékes hatóságok minden esetben kiszűrhetik az áru vámértékének a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjának megfelelően történő meghatározásához szükséges adatokat. Az EUROSTAT részére a tagállamok összesített adatokat küldenek, így azok önmagukban nem tűnnek alkalmasnak arra, hogy lehetővé tegyék a vámhatóság számára a vámértéknek a meghatározását. Ugyanez vonatkozik minden olyan uniós szinten létrehozott adatbázisra, amely vámügyi információkat tartalmaz.
- [42] A vámhatóságokat a Vámkódex végrehajtása során terhelő indokolási kötelezettségen keresztül először is lehetővé kell tennie az indokok egyértelmű és kétséget kizáró bemutatását, amelyek alapján a hatóságok mellőzték a vámérték meghatározására szolgáló egy vagy több, a jelen esetben a Vámkódex 29. cikkében szereplő módszer alkalmazását. Másodszor a hatóságoknak fel kell tüntetniük azokat az adatokat, amelyek alapján az áruk vámértékét kiszámították, ezzel lehetővé téve a határozat címzettje jogainak védelmét és azt, hogy eldöntse, hasznos-e megtámadni ezt a határozatot, valamint a bíróságok számára a határozat jogszerűségének felülvizsgálatát. Azok a bizalmas adatokat kezelő adatbázisok, amelyek célja, hogy statisztikai módszerekkel felderítsék a csalásnak minősíthető kereskedelmi modelleket, nem képezhetik részét a Vámkódex 6. cikkének (3) bekezdésében megkövetelt indokolásnak. Az ilyen adatbázist nem lehet úgy tekinteni, mint amely a vámérték meghatározása céljából a vámhatóságok rendelkezésére áll.
- [43] Mindezzel együtt a tagállami vámhatóságok nem zárhatók el attól, hogy az adott ügy körülményeitől függően és a gondossági kötelezettségére tekintettel megfelelő kérelmekkel forduljanak más tagállamok vámhatóságaihoz, illetve az Unió intézményeihez és szolgálataihoz a vámérték meghatározásához szükséges kiegészítő adatok megszerzése céljából.
- [44] Az EUB az Ítélet 57. pontjában azt a választ adta a Kúria megkeresésére, hogy a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontját úgy kell értelmezni, hogy a vámérték e rendelkezésnek megfelelő meghatározása során a tagállami vámhatóság szorítkozhat az általa bevitt adatokat tartalmazó és általa kezelt nemzeti adatbázisban szereplő adatok felhasználására, anélkül hogy – amennyiben a fenti adatok e célból elegendők – be kellene szereznie a más tagállamok vámhatóságainak vagy az Unió intézményeinek és szolgálatainak birtokában lévő információkat, az említett vámhatóság azon lehetőségének sérelme nélkül, hogy ellenkező esetben megkeresse az említett hatóságokat vagy intézményeket és szolgálatokat a fenti meghatározáshoz szükséges kiegészítő adatok megszerzése céljából.
- [45] Az EUB az Ítéletének 58–65. pontjaiban abban a kérdésben is állást foglalt, hogy a tagállami vámhatóság a vámérték meghatározása során kizárhatja-e a vámkezelést kérő személy más ügyleteihez kapcsolódó, de sem nemzeti, sem más tagállami vámhatóság által nem kifogásolt ügyleti értékeket.
- [46] A kérdés elbírálása során az EUB abból indult ki, hogy a Vhr. 150. cikkének (5) és 151. cikkének (5) bekezdései nem zárják ki, hogy a vámértéknek a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjának megfelelő, egy adott behozatalt illetően történő meghatározása céljából figyelembe vegyék az ugyanezen gazdasági szereplő által végzett egyéb behozatalokra vonatkozó, e kódex 29. cikke alapján megállapított ügyleti értékeket. A szabály egyaránt vonatkozik a nemzeti és a más tagállami vámkezelésekhez kapcsolódó ügyletekre.
- [47] A Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjának megfelelő vámérték meghatározása során a vámhatóság akkor zárhatja ki ugyanazon gazdasági szereplőnek az említett tagállamba irányuló más behozatalai alkalmával bejelentett vámértékeket, amennyiben azokat a hatóság a Vámkódex 78. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján, a 221. cikkében előírt határidőn belül és a végrehajtási rendelet 181a. cikkében előírt eljárás szerint előzetesen kétségbe vonja.
- [48] A helyzet eltérő akkor, ha az érintett gazdasági szereplő más tagállamokban megvalósított behozatalokhoz kapcsolódó ügyleti értékekre hivatkozik. A nemzeti vámhatóság ugyanis nincs abban a helyzetben, hogy befolyásolja a többi tagállam hasonló hatóságainak a végrehajtási rendelet 181a. cikke alkalmazására vonatkozó döntését. Így önmagában az a tény, hogy ezen hatóságok nem vonták kétségbe a szóban forgó ügyleti értékeket, nem akadályozhatja meg a nemzeti hatóságot abban, hogy értékelje az ügyleti értékek valóságosságát. A nemzeti tagállami vámhatóság akkor zárhatja ki ugyanazon gazdasági szereplő más tagállamokba irányuló egyéb behozatalai alkalmával bejelentett vámértékeket, amennyiben ezen kizárást a Vámkódex 6. cikkének (3) bekezdésével összhangban a szóban forgó ügyleti értékek valóságosságát érintő tényezőkre való hivatkozással indokolja.
- [49] Az EUB az Ítélet 65. pontjában azt a választ adta, hogy a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontját úgy kell értelmezni, hogy a tagállami vámhatóság a vámérték meghatározása során kizárhatja a vámkezelést kérő személy más ügyleteihez kapcsolódó, de sem nemzeti, sem más tagállami vámhatóság által nem kifogásolt ügyleti értékeket, azzal a feltétellel, hogy egyrészt az e tagállamba irányuló behozatalokhoz kapcsolódó ügyleti értékeket az említett hatóság a Vámkódex 78. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján, az annak 221. cikkében előírt határidőn belül és a végrehajtási rendelet 118a. cikkében előírt eljárás szerint előzetesen kétségbe vonja, másrészt pedig a más tagállamokba irányuló behozatalokhoz kapcsolódó ügyleti értékek vonatkozásában a fenti vámhatóság e kizárást a Vámkódex 6. cikkének (3) bekezdésével összhangban a szóban forgó ügyleti értékek valóságosságát befolyásoló tényezőkre való hivatkozással indokolja.
- [50] Az EUB az Ítélet 66–73. pontjaiban vizsgálta azt a kérdést is, hogy a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában alkalmazott szabályokra irányadó „az áru értékelésével azonos vagy közel azonos időpontban” meghatározás milyen időtartamot fed le.
- [51] Az EUB itt is kitért arra, hogy a vámérték megállapítására vonatkozó uniós jogi rendelkezések

- méltányos, egységes és semleges rendszer létrehozására irányulnak, amely kizárja az önkényes és fiktív vámértékek alkalmazását. A vámértékek tehát tükröznie kell a behozott áru valós gazdasági értékét, és következőképpen tartalmaznia kell ezen áru minden gazdasági értékkel rendelkező elemét. Az a követelmény, hogy az áru értékelésével „azonos vagy közel azonos időpontban” exportált áruk ügyleti értékét kell figyelembe venni, annak biztosítására irányul, hogy kiküszöbölhetőek legyenek az értékelendő áruk árát befolyásoló kereskedelmi gyakorlatok és piaci feltételek jelentős változásának kockázata.
- [52] Az értékelendő áruk vámkezelését megelőző 45 napot és az azt követő 45 napot magában foglaló 90 napos időszak kellően közel áll az Unióba irányuló export időpontjához, és ezzel kiküszöbölhető az értékelendő áruk árát befolyásoló kereskedelmi gyakorlatok és piaci feltételek jelentős változásának kockázata. Amennyiben azonban ezen 90 napos időszak alatt nincs megvalósult export, akkor a vámhatóság feladata annak vizsgálata, hogy került-e sor ilyen kivételre hosszabb, de az értékelendő áruk kivételének időpontjától nem túl távol eső időszakban, feltéve, hogy e hosszabb időszak során az értékelendő áruk árát befolyásoló kereskedelmi gyakorlatok és piaci feltételek lényegében azonosak maradtak. A vámhatóság csak akkor alkalmazhatja egymást követően a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *c)* és *d)* pontjában, illetve ennek hiányában annak 31. cikkében előírt vámérték-meghatározási módszereket, ha a nemzeti bíróság által gyakorolt felülvizsgálat mellett megállapítja az ilyen kivétel hiányát.
- [53] Az ÉUB az Ítélet 73. pontjában azt a választ adta, hogy a Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában alkalmazott, az áru értékelésével „azonos vagy közel azonos időpontban” exportált áruk fogalmát úgy kell értelmezni, hogy a vámérték e rendelkezés szerinti meghatározása során a vámhatóság az értékelendő áruk vámkezelését megelőző 45 napot és az azt követő 45 napot magában foglaló 90 napos időszakon belüli adatok felhasználására szorítkozhat, amennyiben az értékelendő árukkal azonos vagy azokhoz hasonló áruk Unióba történő kivételére irányuló, ezen időszakban teljesített ügyletek lehetővé teszik ezen áruk vámértékének a fenti rendelkezésnek megfelelő meghatározását.
- [54] Mindezekre tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján a jogerős ítéletet megváltoztatta, az alperesi határozatot az elsőfokú határozatra is kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Eljárási kérdésekben az alaptalan kereseti kérelemre és felülvizsgálati kérelemre tekintettel a Kúria nem ad a korábbiaktól eltérő iránymutatást.
- [55] Az új eljárás során az elsőfokú vámhatóságnak a szabad és azonnali hozzáférés követelményére tekintettel a nemzeti adatbázisra alapította kell meghoznia határozatát, melynek tartalmaznia kell az arra vonatkozó indokolást, hogy miért elégségesek ezen adatok a vámérték Vámkódex 30. cikk (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjának megfelelő kidolgozására, miért nem szükséges a tagállami vámhatóságok vagy az Unió szolgálatai által létrehozott és kezelt adatbázisokból származó adatokat felhasználása.
- Amennyiben az elsőfokú vámhatóság arra a határozatában megindokolt következtetésre jut, hogy nem elégséges a nemzeti adatbázis, nincs elzárva a megkeresésektől azzal, hogy a megkeresések nem terjedhetnek ki azokra a bizalmas adatokat kezelő adatbázisokra, amelyek célja, hogy statisztikai módszerekkel felderítsék a csalásnak minősíthető kereskedelmi modelleket.
- [56] A felperesnek Magyarországra irányuló más behozatalai alkalmával bejelentett vámértékeket alperes csak akkor zárhatja ki, ha azokat a Vámkódex 78. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján, a 221. cikkében előírt határidőn belül és a végrehajtási rendelet 181a. cikkében előírt eljárás szerint előzetesen kétségbe vonta. Amennyiben az [55] pontban írtak alapján úgy találja, hogy a nemzeti adatbázis nem elégséges a vámérték megfelelő kidolgozásához, akkor a tagállami behozatalok esetében a másik tagállam által kétségbe nem vont ügyleti értéket a vámhatóság akkor zárhatja ki, ha ezen kizárást a szóban forgó ügyleti értékek valószínűségét érintő tényezőkre való hivatkozással határozatában megindokolja.
- [57] A vámérték vizsgálatokat a vámhatóságnak az érintett vámkezelését megelőző 45 napot és az azt követő 45 napot magában foglaló 90 napos időszakon belül kell elvégezni. Hosszabb időszakot abban az esetben vizsgálhat, amennyiben ezen 90 napos időszak alatt nincs megvalósult export, de ekkor határozatában be kell mutatnia, hogy e hosszabb időszak során az értékelendő áruk árát befolyásoló kereskedelmi gyakorlatok és piaci feltételek lényegében azonosak maradtak.
- (Kúria Kfv.I.35.340/2022/7.)
- 17** A dologösszesség egybefoglalt vételáron történő értékesítésére kötött adásvételi szerződés alperes általi jóváhagyása során, az adásvételi szerződés jogszerűségének vizsgálata körében, külterületen, Mezőgazdasági Általános Tanyás (MÁT) építési övezetben lévő atipikus társasházi lakás vonatkozásában nem az ingatlan-nyilvántartási megnevezésnek, hanem a tényleges betöltött funkcionálnak van jelentősége. Amennyiben a külterületi társasházi lakás az adásvételi szerződés megkötésekor tanyaként funkcionálva egy gazdasági egységet képez a vele szomszédos külterületi szántófölddel, úgy a dologösszességben nem külterületi társasházi lakásról, hanem tanyaként jelenik meg [2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi törvény) 3. § (1) bek., 5. §, 19. § (5) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A II. rendű alperesi érdekelt mint eladó, valamint a I. rendű alperesi érdekelt mint vevő között 2016. szeptember 9. napján adásvételi szerződés jött létre a külterület .../26 helyrajzi számú, kivett szántó művelési ágú, 2360 m² területű ingatlan és a külterület .../4/A/1 helyrajzi számú 64 m² területű 2 lakószobás társasházi lakás (a hozzá tartozó 772/2860 eszmei hányaddal és az alapító okiratban meghatározott helyiségekkel) ingatlan dologösszességként történő értékesítésére. Az adásvételi szerződés tárgyát képező ingatlanok egymással szomszédosak. Az adásvételi szerződésben a szerződő felek a két ingatlant

- oszthatatlan szolgáltatásként, dologösszességként jelölték meg.
- [2] Az adásvételi szerződés 4. pontja rögzíti, hogy az ingatlan a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) alapján mező-, erdőgazdasági hasznosítású földnek minősül, így az adásvételre a jogszabály hatálya kiterjed. Az adásvételi szerződés 5. pontja szerint az I. rendű alperesi érdekeltnek elővásárlási joga nem áll fenn, a 7. pont értelmében az 1. pontban jelölt ingatlanokra az elővásárlási jog csak együttesen gyakorolható.
- [3] Az adásvételi szerződés 2016. szeptember 15. napjától 2016. november 14. napjáig terjedő kifüggesztésének időtartama alatt, 2016. november 11. napján a felperestől elfogadó jognyilatkozat érkezett, amelyben a földre vonatkozóan gyakorolta elővásárlási jogát a Földforgalmi törvény 18. § (1) bekezdésének c) pontja és (4) bekezdésének a) pontja alapján mint helyben lakó szomszéd földműves, családi gazdálkodó. A felperes az adásvételi szerződésben foglaltakat magára nézve nem teljes körűen fogadta el, mivel csak a földre vonatkozóan tett nyilatkozatot, ezért az alperes kizárólag az I. rendű alperesi érdekeltől készített jegyzéket a Földforgalmi törvény 23. § (4) bekezdés b) pontja alapján. A helyi földbizottságként eljáró Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara Megyei Elnöksége (a továbbiakban: Kamara) a BACS01-01384-7/2017. számú állásfoglalásában az adásvételi szerződés jóváhagyását az I. rendű alperesi érdekelttel támogatta.
- [4] Az állásfoglalást a felperes kifogással támadta, annak elutasítása folytán indult közigazgatási perben a K.-i Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 15.K.27.244/2017/10. számú ítéletével a keresetet elutasította. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság az 1.Kf.650.011/2018/7. számú végzésével kijavított 1.Kf.650.011/2018/4. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a kifogást elutasító közigazgatási határozatot hatályon kívül helyezte, amely másodfokú ítéletet a Kúria a Kfv.IV.37.066/2019/3. számú végzésével hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság az új eljárásban a 11.Kf.650.417/2019/8. számú ítéletével a K.-i Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.K.27.244/2017/10. számú ítéletét helybenhagyta. A másodfokú ítélet [14] pontja rögzíti, hogy „a Földforgalmi törvény 30. § (4) bekezdése értelmében a mezőgazdasági igazgatási szerv döntését közli többek között az elfogadó nyilatkozatot tevő elővásárlásra jogosultakkal is, így a felperes az alperesi határozattal szemben keresetet terjeszthet elő, jogorvoslati joga biztosított.”
- [5] Az állásfoglalás elleni kifogást elutasító határozat tárgyában indult közigazgatási per jogerős befejezését követően az alperes az adásvételi szerződés jóváhagyására irányuló eljárást lefolytatta és a 2020. szeptember 3. napján kelt 594.533/2/2020. ügyiratszámú határozatával a szerződő felek között hagyta jóvá az adásvételi szerződést. Az alperes a közigazgatási határozatban a Földforgalmi törvény 6. §-ának (2) bekezdésére és 5. §-ának 17. pontjára utalva megállapította, hogy az adásvétel tárgyát képező ingatlanok tulajdonjogának átruházása során a Földforgalmi törvény földre vonatkozó, az adásvételi szerződés keletkezésének napján hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni. Megállapította, hogy az I. rendű alperesi érdekelt magyar állampolgár, a földműves nyilvántartásban nem szerepel, földművesnek nem minősül, a birtokában álló föld mértéke a megvásárolni kívánt föld mértékével együtt sem lépi túl a Földforgalmi törvény 10. §-ának (2) bekezdése szerinti 1 hektárt, vállalta a Földforgalmi törvény 13–15. §-ában foglalt kötelezettségeket, a Földforgalmi törvény 27. §-ában foglalt megtagadási okok egyike sem áll fenn, a Kamara támogatta az adásvételi szerződés vevővel történő jóváhagyását.
- [6] Az alperes az elfogadó jognyilatkozatot tett felperes tekintetében rögzítette, hogy földművesnek minősülő magyar állampolgár, az adásvételi szerződés szerinti föld megszerzésével sem lépi túl a birtokmaximumot, az elővásárlási jogra való hivatkozások körében pedig vizsgálta, hogy a Földforgalmi törvény 18. § (1) bekezdés c) pontjára alapított elővásárlási jogra hivatkozása megalapozott, azonban nem teljes egészében fogadta el a dologösszességre vonatkozó adásvételi szerződést, mivel a két ingatlan közül csak a föld vonatkozásában tett elfogadó nyilatkozatot, így a nyilatkozata nem felelt meg a Földforgalmi törvény 21. § (8) bekezdésében foglalt előírásnak. Az alperes a felperesről jegyzéket nem készített, azt nem küldte meg a Kamarának. Az alperes megállapította, hogy a felperes tekintetében a Földforgalmi törvény 23. § (1) bekezdés c) pontjának ca) alpontja alapján megtagadási ok áll fenn, ezért az adásvételi szerződést az I. rendű alperesi érdekelttel hagyta jóvá.
- A kereseti kérelem, a védírat és az alperesi érdekeltnek nyilatkozata**
- [7] A felperes keresetében jogszabálysértésre hivatkozással kérte az 594.533/2/2020. ügyiratszámú határozat megsemmisítését és szükség szerint az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését. Vitatta az alperes jogértelmezését. Az adásvételi szerződés szerint csak az egyik ingatlan föld, így az alperes az adásvételi szerződés és az elfogadó jognyilatkozat érvényességi és hatályosulási feltételeknek való megfelelését helytelenül vizsgálta, a Földforgalmi törvény speciális rendelkezései ellenére a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) oszthatatlan szolgáltatásra (ún. dologösszeség) vonatkozó szabályait jogszabálysértően alkalmazta, nem vette figyelembe, hogy a Földforgalmi törvény rendelkezéseibe ütköző érvénytelenségi ok áll fenn. Sérelmezte, hogy az alperes nem hozott érdemi döntést az elővásárlási jog jogosultjának elfogadó nyilatkozata megtagadásáról, azt a határozat rendelkező része nem tartalmazza, csak az indoklása. Hangsúlyozta, hogy föld és más vagyontárgy dologösszességbe foglalása esetén a szakigazgatási szerv hatásköre hiányzik. Álláspontja szerint földnek nem minősülő ingatlan vonatkozásában arra a vagyontárgyra az eljárása a Földforgalmi törvény 1. § (1) bekezdése alapján nem terjedhet ki. A Földforgalmi törvény 5. § 17. és 21. pontja szerinti fogalmak alapján a társasházi lakásként nyilvántartott ingatlant nem lehet földnek

- minősíteni, így arra irányuló szerződés jóváhagyására az alperesnek nincs hatásköre. Hangsúlyozta, hogy a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdése szerinti, egybefoglalt vételáron (dologösszesség földjogi fogalma) történő értékesítést a jogalkotó korlátozni kívánta, mert az elővásárlási jog gyakorlása megakadályozására bevett módszer volt, hogy több földet egybefoglalt vételáron kívántak eladni, holott azok nem képeztek gazdasági egységet. A Földforgalmi törvény 23. §-ának (1) bekezdése alapján is kérte a közigazgatási határozat jogszabálysértő voltának megállapítását, mivel az alperes az eljárásában jogszabályellenesen nem készített iratjegyzéket és jogszabályellenesen nem küldte meg az elfogadó nyilatkozatát a Kamarának állásfoglalás kiadása céljából, megsértve ezzel a Földforgalmi törvény 23. § (1)–(4) bekezdésének a rendelkezéseit. Hivatkozott továbbá arra, hogy az alperes megsértette a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 1. §-ának (1) bekezdésében, 2. §-ának (1)–(3) bekezdésében, 3. §-ának (1) és (2) bekezdésében, a 13. § (2) bekezdés *n*) pontjában, (3) és (6) bekezdésében, 50. §-ának (1) és (6) bekezdésében, valamint 71. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseket.
- [8] Az alperes a védiratában kérte a kereset elutasítását és a felperes marasztalását a perköltségben. A határozatban foglalt indokokat fenntartotta.
- [9] Az I. rendű alperesi érdekelt – csatlakozva az alpereshez – kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását. Kifejtette, hogy a teljes egybefoglalt vételárat kifizette, és a 2020. szeptember 24. napján kelt 215.209/3/2020.09.11. számú határozattal a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték. Vítatta a felperes perbeli legitimációját, keresetösszege jogának fennállását, mivel álláspontja szerint ez csak akkor lenne helytálló, ha a felperes érvényes jognyilatkozatot tett volna. A Kúria több ítéletében rámutatott, hogy pusztán az ügyféli minőség, az a tény, hogy valaki kap egy közigazgatási határozatot, még nem alapozza meg a perbeli legitimációt. Álláspontja szerint a felperes az adásvételi szerződésre érvénytelen, semmis jognyilatkozatot tett, mivel csak a földre vonatkozóan élt az elővásárlási jogával, így keresetösszege joga a jognyilatkozat érvényes és hatályos voltának bizonyítására terjed. Álláspontja szerint a Ptk. lex generalis rendelkezései alkalmazandók abban a körben, hogy az elővásárlásra jogosult a vételi ajánlatot csak teljes egészében fogadhatja el, e tekintetben a Földforgalmi törvénynek nincs speciális rendelkezése. Ezt támasztja alá a 2/2009. (VI. 24.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) 9. pontja is. Hangsúlyozta, hogy az adásvételi szerződés tárgyát képező két ingatlan egymással szomszédos, és nincsen szó rosszhiszemű joggyakorlásról. Előadta, hogy a K. .../4/A/1. hrsz.-ú ingatlan nem társasházi, hanem tulajdonképpen egy olyan tanya, amelyen két lakóépület áll, az I. rendű alperesi érdekelt lakóépületében nincs is csak egy lakás, ezért nem is felel meg a társasházi követelményeknek. Rámutatott, hogy a felperes évekig tartó pereskedése megakadályozta az ingatlan felújításában, az ingatlanok évekig nem kerültek a nevére, ezért hitelt és egyéb támogatást nem tudott igénybe venni. A felperes polgári perben bizonyíthatná azt, hogy a dologösszességként való értékesítés az elővásárlási jog meghíúsulását célzó rosszhiszemű, tisztességtelen joggyakorlás lenne, ez azonban a közigazgatási per kereteit meghaladja. Álláspontja szerint a felperes nem kérheti a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 92. § (2) bekezdése szerint a határozat megsemmisítését, mivel ebben az esetben a hatósági ügy lezáratlan maradna, illetve jelen ügyben az értelmezhetetlen, mivel közérdekről nincs szó. Az alperes jogszerűen állapította meg, hogy a felperes nem teljes mértékben fogadta el a vételi ajánlatot magára nézve kötelezően.
- [10] Az I. rendű alperesi érdekelt tájékoztatást adott a felperes közeli hozzátartozójáról, valamint arról, hogy az ingatlanok időközben a helyi építési szabályzat módosításával Mezőgazdasági Általános Tanyás (MÁT) övezetről Gazdasági Kereskedelmi és Szolgáltató (GKSZ) övezetté lettek átminősítve, ezáltal a beépíthetőség 3%-ról 30%-ra növekedett.
- [11] Az I. rendű alperesi érdekelt rámutatott, hogy az adásvételi szerződés a dologösszesség sajátos esete. A szocialista állami tulajdon idején a tulajdonos a dolgozói részére külterületen szolgálati lakásokat létesített, amelyekhez földterületeket is biztosított. Az ingatlanokat a rendszerváltást közvetlenül megelőzően privatizálták. A II. rendű alperesi érdekelt a lakóingatlant 1984-ben vásárolta meg, majd a termőföldszerzés szabályainak kiterjesztését követően 1989. év végén, 1990. év elején megvásárolta az általa használt szántót is. A lakóingatlan, bár társasházi lakás, de nullás („0”-val kezdődő) hrsz.-ú külterületi ingatlan. A lakóingatlan és a szántó természetben egybefüggőek, az eladó a privatizáció előtt és azt követően is dologösszességként használta az ingatlanokat. A privatizáció, a tervezett értékesítés indokolta a külterületi lakóingatlanok (tanyák) társasházzá alakítását (önállóan forgalomképes ingatlanok).
- [12] Az I. rendű alperesi érdekelt kifejtette, hogy a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdése szerinti egybefoglalt vételáron történő értékesítés azt jelenti, hogy az egymással szomszédos vagy egy mezőgazdasági üzemközpontozóhoz tartozó, több hrsz.-on nyilvántartott ingatlanok (tulajdoni hányadok) vételáraként egyetlen pénzüsszeg, egyetlen vételár, ún. egybefoglalt vételár az ellenszolgáltatás. Az esetleges elővásárlási jogot gyakorló személy az önálló hrsz.-ú ingatlanokra, ingatlan tulajdoni hányadokra nem talál az adásvételi szerződésben vételárat, vételárrészt vagy érték meghatározást. Az alperes által jóváhagyott adásvételi szerződés meghatározza a lakás és a szántó vételárát. A Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdéséből nem vonható le olyan következtetés, hogy az egybefoglalt vételár a több föld eladásának egyetlen közös értékesítési formája. Egyediesíteni kell, így álláspontja szerint K.-n számos esetben megtalálható külterületi ingatlanok dologösszességként történő értékesítése törvényes adásvételi forma. A szerződés érvénytelenségére vonatkozó felperesi hivatkozást teljes egészében aaptalannak tartja, az alperes mint mezőgazdasági igazgatási szerv, az adásvételi szerződés jóváhagyására rendelkezik hatáskörrel. Nyilvánvalóan tévesnek tartja azt a felperesi

álláspontot, hogy kizárólag termőföld lehet az adásvételi szerződés tárgya, és az alperesnek nincs hatásköre a szerződés jóváhagyására. Nincs visszautasítási vagy eljárás megszüntetési ok, és a hatáskör hiányára vonatkozó eljárásjogi hiba sem merült fel. Rámutatott, hogy a Földforgalmi törvény 23/A. §-a nem volt hatályban a perbeli időszakban, a felperes által hivatkozott preambulum szövege is többször módosult. A közigazgatási perben pedig a felperes alappal nem hivatkozhat a szerződés érvénytelenségére.

- [13] A II. rendű alperesi érdekelt a jogerős ítélet meghozatala előtt a perben nyilatkozatot nem tett, hivatalból való perbeállításáról az elsőfokú bíróság a jogerős ítéletben intézkedett.

A jogerős ítélet

- [14] Az elsőfokú bíróság a 2021. december 9. napján meghozott 5.K.701.502/2020/37. számú jogerős ítéletében a felperes keresetét alaposnak értékelte, az alperes határozatát a külterület .../26. hrsz-ú ingatlan tekintetében megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte, továbbá rendelkezett az ingatlan-nyilvántartást vezető szerv megkereséséről, hogy a .../26 hrsz-ú ingatlanról az I. rendű alperesi érdekelt tulajdonjogát törölje, egyidejűleg a II. rendű alperesi érdekelt tulajdonjogát eredeti jogcímen jegyezze vissza. Az ítélet indokolásában rögzítette, hogy az alperes hatáskörébe tartozott az adásvételi szerződés jóváhagyási eljárás során történő vizsgálata, mivel az annak tárgyát képező egyik ingatlan a Földforgalmi törvény 5. § 17. pontja alapján egyértelműen mezőgazdasági hasznosítású föld. Rögzítette továbbá, hogy a Földforgalmi törvény meghatározza a jóváhagyási eljárás egyes szakaszait, így az alperesnek már az eljárás első szakaszában értékelnie kellett volna azt a körülményt, hogy az adásvételi szerződésben dologösszességként értékesíteni kívánt ingatlanok közül csak az egyik tartozik a Földforgalmi törvény hatálya alá, ezért az adásvételi szerződés 7. pontjának utolsó mondata (amely szerint az 1. pontban megjelölt ingatlanokra az elővásárlási jog csak együttesen gyakorolható) miatt a jogszabályi előírások megsértése okán semmis szerződésnek minősül a föld tekintetében. Az adásvételi szerződés 2. pontja szerinti vételár meghatározás pedig a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdése szerinti egybefoglalt vételáron történő értékesítésnek felel meg, amely csak alkalmazható, ha a szerződés tárgyát képező ingatlanok a Földforgalmi törvény 5. § 17. pontja szerint mezőgazdasági hasznosítású földek. Ugyanakkor az adásvételi szerződés tárgyát képező egyik ingatlan társasházi lakásként nyilvántartott, ezért a két ingatlan dologösszességként, egybefoglalt vételáron történő értékesítésére vonatkozó szerződési kikötés jogszabályi rendelkezésbe ütközik. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy ezt a hibát az alperes nem vette figyelembe, az I. rendű alperesi érdekeltről jegyzéket készített és a Kamara támogató állásfoglalása alapján az adásvételi szerződést az I. rendű alperesi érdekelttel hagyta jóvá. Rámutatott, hogy az alperesnek fel kellett volna ismernie, hogy a Földforgalmi törvény 23. § (1) bekezdés a) pontja szerinti megtagadási ok áll fenn, ezért – mindenféle további eljárási cselekmény foganatosítása nélkül –

az adásvételi szerződés jóváhagyásának megtagadásáról kellett volna 15 napon belül döntést hoznia. Az elsőfokú bíróság e körben a keresetet megalapozottnak értékelte, ezért a kereset további indokainak érdemi vizsgálatát mellőzte. A megismételt eljárásra iránymutatásként előírta, hogy az alperesnek abból kell kiindulnia a jóváhagyási eljárásban, hogy az adásvételi szerződés semmissége miatt annak jóváhagyását – kizárólag a föld vonatkozásában – meg kell tagadnia.

A felülvizsgálati kérelem

- [15] A jogerős ítélettel szemben az I. rendű alperesi érdekelt terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és a felperes keresetének az elutasítását. A felülvizsgálati kérelem indokaként hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet sérti a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdését és 23. § (1) bekezdését. Kifejtette, hogy a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdése az adásvételi szerződés megkötésének napján több föld egybefoglalt vételáron történő eladására vonatkozó rendelkezést tartalmazott. Ennek Kúria általi értelmezésére az egy mezőgazdasági üzemközpontozás körében már sor került, azonban arra nincs kúriai döntés, hogy feltétlenül semmis-e az az adásvételi szerződés, amely a Ptk. dologösszességre vonatkozó rendelkezései alapul vételével egybefoglalt vételáron értékesít földet és valamely más – földnek nem minősülő ingatlan – pl. major, présház, lakóház, udvar. Előadta, hogy ... megyében például a tanyasias övezetek nagy részén a faluszéli utcák általában úgy néznek ki, hogy az udvar hátsó része már külterületnek minősül, azonban egybekerítve használják és adott esetben értékesítik azokat. Hangsúlyozta, hogy lehetnek olyan esetek, élethelyzetek, amikor az eladó érdekében áll egy ilyen jogügylet, és nem az elővásárlási jog kijátszása a cél, hanem valamely méltányolandó jogos érdek. Álláspontja szerint az alperes és a bíróság nem veheti át a jogalkotó szerepét, a Földforgalmi törvény pedig meghatározza, hogy milyen szintű jogszabálysértés éri el a semmisség szintjét. Kiemelte, hogy a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdése nem a perbeli esetet szabályozza, így álláspontja szerint jogszabálysértő a jogerős ítélet azon leegyszerűsítése, hogy ezen rendelkezésbe „ütközik” jelen perbeli szerződés, ezért mindenképpen semmis.
- [16] Az I. rendű alperesi érdekelt hivatkozott továbbá az egységes kúriai ítélezési gyakorlat sérelmére, amely a Földforgalmi törvény 23. § (1) bekezdését értelmezve az észszerűség talaján állva arra a megállapításra jutott, hogy egy esetleges rossz, hibás elővásárlói elfogadó nyilatkozat nem szolgálhat az eredeti adásvételi szerződés megtagadása alapjául.
- [17] Az I. rendű alperesi érdekelt hivatkozott továbbá a Kúria perbeli legitimációval kapcsolatban kifejtett töretlen gyakorlatának megsértésére (Legfelsőbb Bíróság Pfv.X.21.861/2003., BH 2005.10.358). Álláspontja szerint a felperes keresetösszeírás jogi álláspontja fenn, ha a felperes érvényes jognyilatkozatot tett volna, s a Kúria több ítéletében rámutatott, hogy pusztán az ügyféli minőség, az a tény, hogy valaki kap egy közigazgatási határozatból, még nem alapozza meg a perbeli legitimációt. Álláspontja szerint a felperes önhatalmúan egy

- dologösszességként, egybefoglalt vételáron megkötött adásvételi szerződésre érvénytelen, semmis jognyilatkozatot tett, amikor csak a földre vonatkozóan élt az elővásárlási jogával, így keresetösszege joga is csak abban a körben áll fenn, hogy bizonyítsa a jognyilatkozat érvényességét és hatályosságát. Nem méltányolható, hogy megpróbálja elérni a jóváhagyás megtagadását azért, hogy egy ismételt kifüggesztésnél majd jogszerű nyilatkozatot tehessen. Álláspontja szerint a Ptk. lex generalis rendelkezései alkalmazandóak abban a körben, hogy az elővásárlásra jogosult a vételi ajánlatot csak teljes egészében fogadhatja el. Ebben a körben a Földforgalmi törvénynek nincsen speciális rendelkezése. Álláspontja alátámasztásaként hivatkozott a PK vélemény 9. pontjában foglaltakra.
- [18] Az I. rendű alperesi érdekelt hangsúlyozta, hogy miként azt a közigazgatási perben is bizonyította, az adásvételi szerződés tárgyát képező két ingatlan szomszédos egymással, a K. .../4/A/1 helyrajzi számú ingatlan tulajdonképpen nem társasház, hanem egy olyan tanya, amelyen két lakóépület áll. Megismételte a keresetlevélben tett hivatkozását, miszerint az ingatlan felújításának, komfortosabbá tételét a felperes a perlekedéssel megakadályozza. Ismételtlen hangsúlyozta azt is, hogy a felperes nem kérhette a határozat megsemmisítését, mivel ebben az esetben egy lezáratlan hatósági ügy maradna, közérdek hiányában a Kp. 92. § (2) bekezdése jelen perben alkalmazhatatlan, illetve értelmezhetetlen.
- [19] Kifejtette továbbá, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv az adásvételi szerződés jóváhagyásáról dönt, nem az egyes személyekről, vevőkről, elővásárlókról. A hatósági döntés tárgya az adásvételi szerződés jóváhagyása, ez van összhangban a Földforgalmi törvény 23. § (1) bekezdésében és a 30. § (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezésekkel és szóhasználattal. Ennek megfelelően az alperes jogszerű döntést hozott. Rámutatott, hogy az alperes vizsgálta a felperesi jognyilatkozatot, arról megállapította, hogy nem jogszerű, mivel a felperes nem fogadta el a vételi ajánlatot teljes mértékben magára nézve kötelezően, a dologösszesség elemeiből pedig nem válogathat. Előadta, hogy teljességgel alaptalannak tartja a felperes azon okfejtését és logikáját, amelyet a közzétételi formanyomtatványból vezet le.
- [20] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján, továbbá az alperesi érdekelt kötelezését a felülvizsgálati eljárás költségeinek a megfizetésére. Álláspontja szerint a jogerős ítéletben az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, jogi következtetései helyesek, az alkalmazott jogszabályok értelmezése is megfelelő. Az alperesi érdekelt értelmezésének elfogadása a jogalkalmazó számára a jövőben abszurditáshoz vezető mérlegelési lehetőséget teremtene, amellyel a jogalkalmazó közigazgatási szerv és közigazgatási bíróság a jövőben átveheti a jogalkotó szerepét, és a Földforgalmi törvénynek a több föld egybefoglalt vételárára vonatkozó speciális, különös rendelkezése helyett a termőföldnek más vagyontárggyal való dologösszességbe foglalása esetén azt kellene vizsgálni, hogy lehet-e és ha igen, milyen tartalommal kivételt tenni a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezés alól. Hangsúlyozta, hogy a jogerős ítéletben megjelenő jogértelmezés szolgálja a jogszabály céljának megfelelő ítélkezési gyakorlat megerősítését.
- [21] Az alperes és a II. rendű alperesi érdekelt a felülvizsgálati eljárás során felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő, nyilatkozatot nem tett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [22] Az I. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati kérelme – a következők szerint – alapos.
- [23] A Kúria a 3. sorszámú végzésében a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pontjának aa) alpontjában meghatározott ok alapján befogadta, ezt követően a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdésének, továbbá a Kp. 120. § (5) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati kérelem és a felperes felülvizsgálati ellenkérelme keretei között, a rendelkezésre állt iratok és bizonyítékok alapján vizsgálta felül. Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a megállapított tényállásból az irányadó jogszabályi rendelkezések alkalmazásával részben okszerűtlen jogi következtetést vont le. Az I. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati érveivel és a felperes érveivel összefüggésben a Kúria a következőket emeli ki.
- [24] A Kúria nem fogadta el az I. rendű alperesi érdekeltnek a felperes perbeli legitimációja hiányával kapcsolatos érvelését. Az elsőfokú bíróság a jogerős ítélet [71] pontjában helytállóan rögzítette, hogy a felperes keresetösszege joga nem tehető kétségessé, a Kúria Kfv.IV.37.066/2019/3. számú végzése alapján a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság által meghozott 11.Kf.650.417/2019/8. számú ítéletből erre nézve okszerű következtetést vont le. Az I. rendű alperesi érdekelt álláspontjával szemben jelen perbeli ügyben a felperes nem pusztán ügyféli minőségére alapította a perbeli legitimációját, a peres eljárás során saját elfogadó nyilatkozatának jogszerűségét kívánta bizonyítani és ebből fakadó jogait érvényesíteni.
- [25] A Kúria nem adott helyt a dologösszességként, egybefoglalt vételáron megkötött adásvételi szerződés tekintetében a Ptk. rendelkezéseire alapított I. rendű alperesi érdekelti hivatkozásoknak. Miként azt az elsőfokú bíróság a jogerős ítéletében kifejtette, több ingatlan dologösszességként történő értékesítésére alapesetben valóban a Ptk. és a PK vélemény az irányadó. Az alperes határozatának alapjául szolgáló adásvételi szerződés tárgyát egyrésztől mezőgazdasági hasznosítású föld képezi, ami megalapozza a Földforgalmi törvény rendelkezéseinek alkalmazását és az alperes mezőgazdasági igazgatási szervként való eljárását. Az alperes tehát nem lépte túl a hatáskörét azzal, hogy az adásvételi szerződést a Földforgalmi törvény rendelkezései alapján megvizsgálta. Az elsőfokú bíróság ezáltal arra is helyesen mutatott rá, hogy a Földforgalmi törvény speciális rendelkezései alapján kellett eljárni.
- [26] Az I. rendű alperesi érdekelt megalapozottan sérelmezte az adásvételi szerződés Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdésébe való ütközésén alapuló semmisség jogerős ítélet szerinti megállapítását. A Kúria helytállóan értékelte az elsőfokú bíróság azon

- megállapítását, hogy az adásvételi szerződés 2. pontja szerinti vételár meghatározása a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdése szerinti egybefoglalt vételáron történő értékesítésnek felel meg, ugyanakkor arra nézve már nem kellően megalapozott következtetést vont le, hogy a Földforgalmi törvény 23. § (1) bekezdés a) pontja szerinti megtagadási ok áll fenn, mivel az adásvételi szerződés tárgyát képező egyik ingatlan társasházi lakásként nyilvántartott, így nem minősül a Földforgalmi törvény 5. § 17. pontja szerinti mezőgazdasági földnek.
- [27] A Földforgalmi törvény adásvételi szerződés megkötésekor hatályos 5. § 17. pontja meghatározta a mező-, erdőgazdasági hasznosítású föld fogalmát, 5. § 21. pontja a pedig a mezőgazdasági üzemműközpont fogalmát, a 19. § (5) bekezdése pedig úgy rendelkezett, hogy „Több föld egybefoglalt vételáron történő eladására akkor kerülhet sor, ha azok egymással szomszédosak vagy egy mezőgazdasági üzemműközpontoz tartoznak.” Nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy a Földforgalmi törvény az egybefoglalt vételáron történő eladás feltételeként egymással szomszédos földeket vagy egy üzemműközpontoz tartozó földeket nevesít, amely fogalmakat a Földforgalmi törvény rendelkezéseivel összhangban kell értelmezni.
- [28] A Kúria hangsúlyozza, hogy a Földforgalmi törvény 3. § (1) bekezdése értelmében – ha a Földforgalmi törvény másként nem rendelkezik – a tanyára a földre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Ez a tárgyi adásvételi szerződés vonatkozásában kiemelt jelentőséggel bír, mivel az adásvételi szerződés tárgyát képező ingatlanok Mezőgazdasági Általános Tanyás (MÁT) övezetben helyezkedtek el, s bár a lakóingatlan társasházzá minősítése megtörtént, de az változatlanul külterületi ingatlan, amelyet – az I. rendű alperesi érdekelt előadása szerint – az eladó a természetben azzal egybefüggő szántóval dologösszességként használt. Az I. rendű alperesi érdekelt a peres eljárásban hivatkozott ugyan e speciális társasházi lakás tanya jellegére, azonban ezt a körülményt az elsőfokú bíróság a jogerős ítéletében nem vizsgálta. A jogerős ítélet mindössze azt rögzíti, hogy az adásvételi szerződést a szerződő felek föld és társasházi lakás dologösszességként történő értékesítésére kötötték meg, s a társasházi lakásként nyilvántartott ingatlan nem minősül a Földforgalmi törvény 5. § 17. pontja szerinti mezőgazdasági hasznosítású földnek. A jogerős ítélet indokolása azonban arra már nem terjed ki, hogy a Földforgalmi törvény 5. § 25. pontja szerinti tanya („a település külterületén fekvő, legfeljebb 1 hektár nagyságú olyan földrészlet, amelyhez a föld mellett növénytermesztés és állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos terméfeldolgozás és terméktárolás céljára létesített lakó- és gazdasági épület, illetve ilyen épülecsoport is tartozik vagy az olyan földrészlet, amely az ingatlan-nyilvántartásban tanyaként szerepel”) fogalmának az ingatlan-nyilvántartásban külterületi társasházi lakásként felvett ingatlan a ténylegesen betöltött funkciója alapján megfelelt-e.
- [29] A Kúria utal arra, hogy eltérő tényállású ügyben már vizsgálta az ingatlan-nyilvántartás közhitelességét, s a Kfv.V.35.649/2021/6. számú ítéletében rámutatott arra, hogy az ingatlan-nyilvántartás a bejegyzett jogok, stb. tekintetében közhiteles nyilvántartás, ugyanakkor azon adat, amelyre a közhitelessége nem áll fenn, bizonyítással társasházi lakás mellett az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének terjedelmére nézve rögzítette, hogy „A művelési ág mint adat nem közhiteles”.
- [30] Az I. rendű alperesi érdekelt az adásvételi szerződéssel érintett külterületi ingatlan tanyasias jellegére hivatkozott, azonban annak vizsgálata nem történt meg. A társasház kialakításával egyidejűleg a lakóingatlan belterületbe vonására nem került sor, az ingatlan-nyilvántartásban külterületi társasházi lakásként felvett ingatlanról pedig az ingatlan-nyilvántartás adatai alapján nem állapítható meg, hogy ténylegesen társasházi lakás vagy tanya funkciót tölt be. E vizsgálat hiánya az ügy érdemi megítélését befolyásolja. A szántó szomszédjában fekvő külterületi társasházi lakás tényleges funkciójának feltárása a tényállás tisztázása körébe tartozó kérdés, az nem tekinthető a Földforgalmi törvény 19. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezés alóli – jogalkotó által nem szabályozott – kivételnek, azáltal jogalkalmazói jogalkotásnak sem. A Földforgalmi törvény egyértelmű szabályozást tartalmaz arra nézve, hogy a tanya – a Földforgalmi törvény eltérő rendelkezése hiányában – a földre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ez pedig szükségessé teszi annak tisztázását, hogy az adásvételi szerződés tárgyát képező lakóingatlan tanya funkciót tölt-e be. Ennek hiányában megalapozottan nem állapítható meg az adásvételi szerződés semmissége.
- [31] A Kúria összességében úgy értékelte, hogy megalapozott az I. rendű alperesi érdekelt azon érvelése, hogy az alperes által jóváhagyott adásvételi szerződés tárgyát képező dologösszesség tekintetében nem annak van jelentősége, hogy az egyik ingatlan föld, a másik pedig társasházi lakás. E körben az I. rendű alperesi érdekelt helyesen hivatkozott arra, hogy „0”-val kezdődő helyrajzi számú, azaz külterületi „társasház”-ról van szó, amely körülmény nem hagyható figyelmen kívül. A Kúria rámutat arra, hogy a társasházakra jellemző belterületi fekvéstől eltérően jelen perbeli esetben külterületen lévő, mezőgazdasági földdel szomszédos, atipikus társasházi lakásról van szó. Egy ilyen ingatlan speciális jellege folytán elsődlegesen a sajátosságokat kell vizsgálni, így azt, hogy ténylegesen bír-e olyan funkciókkal, amelyek alapján társasházi lakásként való nyilvántartása ellenére a valóságban tanya funkciót tölt be, egy gazdasági egységet képezve a mellette fekvő földdel, azaz ténylegesen tanyaként tekintendő. Ennek vizsgálata során annak is jelentősége van, hogy az adásvételi szerződés megkötésekor a külterületi „társasház” a helyi építési szabályzat szerinti Mezőgazdasági Általános Tanyás (MÁT) övezetbe tartozott. Ezeket a körülményeket az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, a társasházi lakásnak kizárólag az ingatlan-nyilvántartási megnevezését tartotta szem előtt.
- [32] A fentiekre figyelemmel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.

[33] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak vizsgálni kell, hogy az adásvételi szerződés tárgyát képező külterületi társasházi lakás az eladáskor tanya funkciót töltött-e be, ezáltal a tanyára vonatkozó szabályok alkalmazandók-e rá. Ennek megállapításával hozható megalapozott döntés arról, hogy több föld egybefoglalt vételáron történő eladásának szabályai alkalmazandók-e, ezáltal a Földforgalmi törvény rendelkezései alapján volt-e jogszerű lehetőség az adásvételi szerződés egybefoglalt vételáron történő megkötésére és az ilyen tartalmú szerződés hatóság általi jóváhagyására.

(Kúria Kfv.I.37.241/2022/9.)

18 Az Ákr. 103. § (4) bekezdésének szempontjából a földvédelmi járulék „a jogszerű állapot helyreállítása” körébe tartozik, a földvédelmi bírság pedig a szankciók, vagyis „egyéb jogkövetkezmények” körébe sorolandó. Az Ákr. szerinti ügyintézési határidő eljárásjogi határidő, míg a Tfv. 24. § (3a) bekezdése szerinti termőföldvédelmi bírság kiszabására nyitva álló határidők anyagi jogi határidők [2007. évi CXXIX. törvény (Tfv.) 21. §, 23. §; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 103. § (4) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A .../93 és .../152 hrsz.-ú, szántó művelési ágú ingatlanok (a továbbiakban: perbeli ingatlanok) a felperes tulajdonában állnak, azok földhasználati nyilvántartásba bejegyzett használója a felperes. Az alperes hivatalból tudomásszerzést követően 2021. március 11. napján helyszíni szemlét tartott többek között a perbeli ingatlanokon, melynek során észlelte, hogy a felperes a .../152 hrsz.-ú ingatlanon betonfalat épített, a .../93 hrsz.-ú ingatlanon pedig egy tavat létesített. A Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság az alperes megkeresésére akként nyilatkozott, hogy a .../93 hrsz.-ú ingatlanon található tó engedéllyel nem rendelkezik.
- [2] Az alperes 2021. július 23. napján kelt 10.362/2021. számon a perbeli ingatlanok vonatkozásában hivatalból földvédelmi eljárást indított, arról a felperest értesítette, egyúttal tájékoztatta, hogy a perbeli ingatlanokon helyszíni szemlét tart.
- [3] A 2021. augusztus 4. napján megtartott helyszíni szemle során az alperes bemérte az engedély nélkül más célra hasznosított területek nagyságát, továbbá felvette a felperes nyilatkozatát (10.362-2/2021. számú jegyzőkönyv).
- [4] Az alperes 2021. augusztus 13. napján kelt 10.362-4/2021. számú végzésével a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Tfv.) 16. § (8) bekezdése alapján nyilatkozattételre hívta fel a felperest, hogy kéri-e a perbeli ingatlanokon létesített tavak és létesítmény fennmaradását, ugyanezen a napon kelt 10.362-3/2021. számú megkeresésével a Fejér Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztálya Növény- és Talajvédelmi Osztályától szakkérdés vizsgálatát kérte, amely arra irányult, hogy a termőföld újrahasznosítása, más célú hasznosításának engedélyezése, illetve engedély nélküli más célú hasznosítása megfelel-e a termőföld minőségi

védelme tekintetében meghatározott követelményeknek.

- [5] A felperes 2021. augusztus 23-án benyújtott nyilatkozatában kérte a létesítmények fennmaradását, amelyhez a Fejér Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztálya FE/NTO/02908-3/2021- számú feljegyzésével külön előírások nélkül hozzájárult.
- [6] Az alperes 2021. szeptember 16. napján kelt 10.362-7/2021. számú határozatával hozzájárult a perbeli ingatlanok mint termőföldek végleges más célú hasznosításának folytatásához, megállapította, hogy az utólagos hozzájárulás a termőföld végleges más célú hasznosítására kiadott engedélynek minősül. Határozatával az engedély nélküli tó és egyéb létesítmény céljára igénybe vett, összesen 2966 m² területű termőföld igénybevételéért 563 120 forint földvédelmi járulékot, és 1 689 360 forint földvédelmi bírságot állapított meg.
- [7] Határozatának indokolásában hivatkozott a Tfv. 2. § 19. pontjára, 16. § (1) bekezdés a) pontjára, 9. § (1) bekezdés a) pontjára és a 16. § (2) bekezdésére. A felperes nyilatkozatával kapcsolatban kifejtette, hogy a betonkerítésnek nevezett széles betonépítmény is a termőföld igénybevételével jár, és az földvédelmi engedély-kötelesnek minősül. A betonkerítéssel körbezárt, humusztól megfosztott gödör a perbeli ingatlanon található volt termőföldet érinti, az a továbbiakban mezőgazdasági termelésre alkalmatlan. A 2010. évi légi fotók alapján megállapította, hogy a .../93 hrsz.-ú ingatlanon található tó nem 10 évvel korábban létesült. A földvédelmi járulék és a földvédelmi bírság körében a Tfv. 16. § (5) bekezdésére, a 21. § (1) bekezdésére és a 22. § (1) bekezdés cb) pontjára és a (4) bekezdés b) pontjára hivatkozott.

A kereseti kérelem és a védírat

- [8] A felperes módosított keresetében az alperesi határozat földvédelmi járulék, illetve földvédelmi bírság kiszabásáról rendelkező pontjainak megsemmisítését kérte. Azt állította, hogy az alperes eljárása és határozata sérti az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 103. § (4) bekezdését, továbbá, hogy az alperes megsértette az indokolási kötelezettségét. Arra hivatkozott, hogy az alperes nem indította meg határidőben a hatósági eljárást és ezért nem folytathatta volna azt le, és nem szabhatott volna ki földvédelmi bírságot és járulékot. Minderre tekintettel érvelése szerint új eljárás elrendelésének sincs helye, mert az eljárás határidőben már nem indítható meg.
- [9] Az alperes védíratában a felperes keresetének elutasítását kérte. Kiemelte, az eljárás 2021. július 23. napján indult, ekkor vette kezdetét a 60 napos ügyintézési határidő. A 2021. március 11-i ellenőrzési jegyzőkönyv egy másik eljárás keretében történő helyszíni szemlééről készült, az nem része a perbeli eljárásnak. 2021. szeptember 16-án kiadta a határozatát, így az ügyintézési határidő kétszeres túllépésére nem került sor. Hangsúlyozta, hogy a földvédelmi járulék kiszabása annak következménye, hogy a felperes a termőföldön más célú hasznosítást végez. Ennek folytán pedig ezen szankció nem tartozik az Ákr. 103. § (4) bekezdése alá.

A jogerős ítélet

- [10] A bíróság jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította. Rögzítette, hogy a perbeli esetben szántó művelési ágú ingatlanokon tó létesült, illetve betonfal épült, ami a termőföld más célú hasznosításának minősül. Ehhez a hatóság előzetes engedélyre van szükség. Amennyiben az engedélyezés a más célú hasznosítás megkezdésekor még nem történt meg, úgy az a Tfv. 16. § (1) bekezdés a) pontja értelmében engedély nélküli más célú hasznosításnak minősül, melynek jogkövetkezménye a Tfv. 16. § (7) bekezdése értelmében, hogy az igénybe vevőt a termőföld eredeti állapotba történő helyreállítására kell kötelezni. Kivételt képez ez alól az az eset, ha az ingatlanügyi hatóság kérelemre a végleges más célú hasznosítás folytatásához hozzájárul. Erre az esetre a Tfv. 17. § (5) bekezdése elrendeli, hogy az ingatlanügyi hatóság a más célú hasznosításhoz való utólagos hozzájárulásával egyidejűleg rendelkezik a fizetendő földvédelmi járulékról és földvédelmi bírságról. Mindennek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a termőföld engedély nélküli más célú hasznosítása esetén a földvédelmi járulék és bírság olyan jogkövetkezmény, amely az engedély utólagos megadása esetén is alkalmazandó, azaz olyan speciális ágazati jogkövetkezményről van szó, amely szükségképpen együtt jár a termőföld más célú hasznosításával, annak utólagos engedélyezésével. Erre figyelemmel pedig a földvédelmi járulék és a bírság nem minősül olyan jogkövetkezménynek, amelynek alkalmazása az Ákr. 103. § (4) bekezdésében írtak fennállása esetén mellőzhető lenne. Kiemelte, hogy a földvédelmi járulék és bírság kiszabása szükségszerű, azokat úgy kell érteni, hogy azok a jogszerű állapot helyreállítása körébe tartoznak, függetlenül az ügyintézési határidő túllépésétől, illetve annak mértékétől.
- [11] Hangsúlyozta, nincs jelentősége annak, hogy az alperes eljárása során az ügyintézési határidőt túllépte-e, illetve hányszorosan, mert a járulék és bírság a jogszerű állapot helyreállításának körébe tartozó, kötelezően alkalmazandó intézkedés. A Tfv. 24. § (3a) bekezdése alapján kifejtette, hogy nincs arra vonatkozó adat, és a felperes maga sem hivatkozott arra, hogy esetében a cselekménynek az ingatlanügyi hatóság tudomására jutásától számított egy év, illetve a cselekmény elkövetésétől számított öt év eltelt volna.
- [12] Megállapította, az alperes döntése és eljárása nem sérti az Ákr. 2. § (2) bekezdés c) pontját, figyelemmel arra, hogy az alperes döntését az eljárás megindításáról történő felperesi értesítéstől számított határidőn belül meghozta, így az észszerű időben történő döntéshozatal követelménye ez ügyben teljesült, és kitért arra, hogy az alperesi határozat indokolása megfelel az Ákr. 81. § (1) bekezdése szerinti tartalomnak.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet alperesi határozatra kiterjedő hatályon kívül helyezését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új, jogszabályoknak megfelelő határozat meghozatalára kötelezését, harmadlagosan a jogerős ítélet megváltoztatását, az

alperesi határozat megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására utasítását kérte.

- [14] Azt állította, hogy a jogerős ítélet sérti az Ákr. 103. § (4) bekezdését, és arra is hivatkozott, hogy az alperes az ügyintézési határidő kétszeresét túllépte, ezért földvédelmi bírság, illetve járulék kiszabásának nem lett volna helye. Rámutatott, az Ákr. 103. § (4) bekezdése egyértelmű a tekintetben, hogy az alperes nem alkalmazhat egyéb jogkövetkezményt, ha az ügyintézési határidő kétszeresen túllépte, márpedig a földvédelmi bírság, illetve a földvédelmi járulék egyéb jogkövetkezménynek minősül. Ezzel ellentétes álláspont az Ákr.-ből, illetve a vonatkozó jogszabályból nem következik, ilyet az eljáró bíró sem tudott megjelölni. Érvélese szerint az egyéb jogkövetkezmény csak úgy értelmezhető, hogy abba beletartozik bármilyen fizetési kötelezettség, mert az nem tartozik a jogszerű állapot helyreállítása körébe. Álláspontja szerint a jogerős ítéleti megállapítást a Tfv. 24. § (3a) bekezdése is cáfolja, ugyanis, ha egy év után nincs helye földvédelmi bírság kiszabásának, akkor nyilván nincs helye akkor sem, ha az alperes kétszeresen túllépte az ügyintézési határidőt.
- [15] Felülvizsgálati kérelmében sérelmezte az indokolási kötelezettség megsértését is. E körben arra hivatkozott, hogy az eljáró bíróság nem indokolta meg, hogy a perbeli eljárásban miért nem minősül egyéb jogkövetkezménynek a földvédelmi bírság, illetve a földvédelmi járulék. Utalt a jogerős ítélet [25], [29] és [30] bekezdéseire. Rámutatott, az alperesi határozat hiányos, mert abból nem állapítható meg, hogy a 2021. március 11-én megtartott helyszíni ellenőrzés ellenére az alperes miért 2021. július 23-án indította meg a hatósági eljárást. Hivatkozott az Ákr. 81. §-ához fűzött Kommentárra, kiemelve a Kommentárban hivatkozott ítéleteket. Hivatkozott emellett a Ket. „vonatkozó” Kommentárjára, továbbá a KGD 2014.141. számú eseti döntésére, illetve a Kúria Kfv.35.019/2021/7. számú ítéletére. Hangsúlyozta, az alperesnek és a bíróságnak is meg kell indokolnia a döntését teljes körűen, ennek azonban sem az alperesi határozat, sem a bírósági döntés nem felel meg, mert a bíróság számítalan, a keresetben felhozott évrre, jogszabályi hivatkozásra nem reagált. E körben kifogásolta azt az ítéleti megállapítást is, amely szerint nincs jogszerű lehetőség arra, hogy a bíróság az alperes döntéséből kizárólag a földvédelmi bírság és a földvédelmi járulék kiszabására vonatkozó rendelkezéseket semmisítse meg. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem indokolta meg, hogy részbeni hatályon kívül helyezésre miért ne lenne lehetőség. Kifogásolta, az ítéletből nem állapítható meg, hogy a hatósági eljárás mely napon indult meg. Rámutatott, a bíróság megállapította, hogy az alperes a perbeli ügyről 2020 novemberében értesült, majd ezt követően 2021 márciusában tartott helyszíni ellenőrzést, az eljárást pedig 2021. július 23. napján kelt végzésével indította meg. Utalt a Veszprémi Törvényszék 5.K.700.982/2020/2. számú ítéletére, amely szerint a hivatalbóli eljárások esetén az eljárás megindulásának napja az első eljárási cselekmény elvégzésének napja. Utalt arra is, hogy az iratanyag tartalma szerint a bíróság bizonyítást folytatott le az eljárás kezdő időpontja tekintetében, azonban erről az ítélet egyáltalán nem rendelkezik.

- [16] Kifogásolta a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését is. E körben hivatkozott a Kúria Kfv.IV.37.119/2021/5. számú ítéletére, amely szerint a közigazgatási szerv a jogalkalmazás során a konkrét eljárásban nem hagyhatja figyelmen kívül az ügyfél jogait. Hivatkozott a Kp. Kommentárra, kiemelve az ott hivatkozott bírósági döntéseket, emellett utalt a Kúria Kfv.I.35.290/2017/11. számú ítéletére. Kifejtette, az alperes állítása szerint bejelentés alapján indult meg az eljárás, azonban az alperes a bejelentésről feljegyzést nem tudott csatolni, ennek hiánya pedig a tisztességes eljárásba ütközik.
- [17] Felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a Kúria közzétett határozatától való eltérésre is, egyrészt a tényállás hiánya körében. E körben idézte a KGD 2014.141. számú eseti döntést, és előadta, hogy a bíróság nem állapított meg tényállást, illetve az ítéletben a bejelentésről nem szólt, annak ellenére, hogy az alperes erre alapozta az eljárását. Pedig a perbeli esetben az ügyintézési határidő tekintetében ennek jelentősége van. Hivatkozott e körben az Ákr. 101. §-ához fűzött Kommentárra is. Felülvizsgálati kérelmében a jogkérdésben a Kúria közzétett határozatától való eltérés tekintetében hivatkozott az Ákr. 103. § (3) bekezdésének megsértésére. E körben a Kfv.37.306/2021/5. és Kfv.37.760/2021/7. határozatot jelölte meg. Álláspontja szerint mivel az alperes elismerte, hogy 2020 novemberében szerzett tudomást a föld más célú hasznosításáról, ezért az ügyintézési határidőt innen kell számítani, de legkésőbb 2021. március 11. napjától, ami alapján megállapítható, hogy az alperes az ügyintézési határidőt kétszeresen túllépte.
- [18] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Az ügyintézési határidő kezdő napja tekintetében előadta, hogy a hivatalbóli eljárás ügyintézési határideje az Ákr. 50. § (1) bekezdése alapján az eljárás megindulásának napján kezdődik, az eljárás pedig az első eljárási cselekménnyel indul meg, ami nem más, mint a hivatalbóli eljárás megindításáról szóló értesítés. Eddig a pontig a Tfv. 24. § (3a) bekezdése szerinti elévülési határidő telik. A perbeli esetben arra hivatkozott, hogy az első észlelés egy társhatóság által történt, amely áttette az ügyet az alpereshez. Ekkor megindult a Tfv. 24. § (3a) bekezdése szerinti elévülési határidő, de az ügyintézési határidő még nem kezdődött meg. Mivel a vízügyi hatóság válaszáig függött az, hogy az alperes indít-e hivatalból eljárást, be kellett várni a vízügyi hatóság válaszát. Kiemelte, hogy az Ákr. megkülönbözteti a hatósági eljárást és a hatósági ellenőrzést, amelyek között az Ákr. 101. § (1) bekezdése teremt kapcsolatot. Idézte az Ákr. 100. §-ához fűzött Kommentárt, amely alapján azt állította, a perbeli esetben az ügyintézési határidő kezdő időpontja 2021. július 23. napja.
- [19] Az Ákr. 103. § (4) bekezdése körében kifejtette, hogy az engedély nélküli más célú hasznosítási eljárásban a jogalkotó létrehozott egy speciális ágazati jogkövetkezményt, amely alapján a jogsértést elkövető ügyfél jól jár, a közérdek sérelme pedig kiegyenlítésre kerül, és a jogszerű állapot helyreáll. Az alperesnek a Tfv. 16. § (7) bekezdése és 17. § (1d) bekezdése alapján a felperest fel kellett hívnia, hogy kéri-e az ingatlan végleges más célú hasznosításához az alperes utólagos hozzájárulását. A felperes kérte az utólagos hozzájárulást, ami két másik jogkövetkezménnyel jár együtt: a bírsággal és a földvédelmi járulékkal, a Tfv. 17. § (5) bekezdése alapján. Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a jogalkotó akaratának megfelelően e hármast csomagot egységként kezelte, mint a jogszerű állapot helyreállítását.
- [20] Azt is állította, hogy az indokolási kötelezettségét sem az elsőfokú bíróság, sem az alperes nem sértette meg. Kiemelte, hogy az ügyintézési határidő kezdő időpontját az elsőfokú bíróság nem tekintette releváns kérdésnek, mert a Tfv. egy speciális három, egymástól elválaszthatatlan elemből álló ágazati jogkövetkezménnyel állítja helyre a jogszerű állapotot, így az nem esik az Ákr. 103. § (4) bekezdése szerinti korlátozás alá.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [22] A Kúria a jogerős ítéletet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.
- [23] A jogerős ítélet akként foglalt állást, hogy a földvédelmi járulékat és a bírság nem minősül olyan Ákr. 103. § (4) bekezdése szerinti „egyéb jogkövetkezménynek”, amelynek alkalmazása mellőzhető lenne.
- [24] A Tfv. 21. § (1) bekezdése szerint a termőföld más célú hasznosítása esetén egyszeri földvédelmi járulékot kell fizetni. A Tfv. 24. § (1) bekezdés f) pontja pedig akként rendelkezik, hogy földvédelmi bírságot köteles fizetni az, aki a termőföldet engedély nélkül hasznosítja más célra.
- [25] Ezen jogszabályi rendelkezések alapján az állapítható meg, hogy a földvédelmi járulékat a termőföld más célú hasznosításának olyan jogkövetkezménye, amely tekintetében nem releváns, hogy a más célú hasznosításra engedély birtokában vagy engedély nélkül került-e sor. A földvédelmi járulékat megfizetése tehát nem jogellenességhez (engedély nélküliséghez), hanem a más célú hasznosítás tényéhez kapcsolódik, annak automatikus következménye. Ezzel szemben a Tfv. 24. § (1) bekezdés f) pontja szerinti földvédelmi bírság abban az esetben kerül kiszabásra, ha a termőföld más célú hasznosítására engedély nélkül kerül sor, vagyis a bírság kiszabásának előfeltétele a jogellenesség.
- [26] Az Ákr. 103. § (4) bekezdése szerint a hivatalbóli eljárás esetében az ügyintézési határidő kétszeres túllépése esetén a hatóság a jogszerű állapot helyreállítására kötelezően túl egyéb jogkövetkezményt nem alkalmazhat.
- [27] A Tfv. idézett rendelkezéseiből és a fentiekben kifejtettekkel az következik, hogy míg a földvédelmi járulékat a jogszerű állapot helyreállítása körébe tartozik, a földvédelmi bírság a szankciók, vagyis az egyéb jogkövetkezmények körébe. Mindebből következően, a jogerős ítéletben foglaltak igazak a földvédelmi járulékra, de nem igazak a bírságra, mert a földvédelmi bírság mint szankció az Ákr. 103. § (4)

- bekezdése szerinti „egyéb jogkövetkezmény” kategóriájába esik, míg a földvédelmi járulék a „jogszerű állapot helyreállítása” körébe.
- [28] A jogerős ítélet arra is kitért, hogy a földvédelmi bírság kiszabásának korlátját a Tfv. 24. § (3a) bekezdése szabályozza. Eszerint, nincs helye földvédelmi bírság kiszabásának, ha a cselekménynek az ingatlanügyi hatóság tudomására jutásától számított egy év, illetve a cselekmény elkövetésétől számított öt év eltelt. A határidő számításakor a jogorvoslati eljárás időtartamát nem kell figyelembe venni.
- [29] A Kúria megállapította, hogy míg a Tfv. 24. § (3a) bekezdése anyagi jogi határidőt szabályoz, az Ákr. 103. § (4) bekezdése szerinti ügyintézési határidő eljárási határidő. E két határidőre vonatkozó szabályozás ezért nem egymást kizáró, hanem párhuzamosan érvényesülő határidőket tartalmaz. Tévedett ezért az eljárási bíróság, amikor speciális eljárási határidőnek értelmezte a Tfv. 24. § (3a) bekezdésének anyagi jogi jellegű szubjektív és objektív határidőre vonatkozó szabályozását és tévesen állapította meg, hogy az ügyben egyébként szintén alkalmazható „speciális ágazati határidő” kizárná az Ákr. 103. § (4) bekezdésének alkalmazhatóságát.
- [30] A felperes mindezért helytállóan kifogásolta felülvizsgálati kérelmében, hogy az elsőfokú bíróság megsértette indokolási kötelezettséget, mert az ügyintézési határidő megtartottságát nem vizsgálta, annak ellenére, hogy az az Ákr. 103. § (4) bekezdése alkalmazható az ügyre. Az elsőfokú bíróság ítéletében ugyan megállapította, hogy az alperes döntését az eljárás megindításáról történő felperesi értesítéstől számított határidőn belül meghozta (ítélet [37] bekezdés), azonban nem adott arról számot, hogy e megállapítás alapjául milyen időpontoknak milyen jelentőséget tulajdonított, sommás megállapításának indokolása teljes mértékben hiányzik. E tekintetben pedig vizsgálendő lett volna a hatósági ellenőrzés (2021. március 11.), a hivatalbóli eljárás megindításának (2021. július 23.) és a határozat meghozatalának időpontja (2021. szeptember 16.) körében, hogy megállapítható-e az ügyintézési határidő kétszeres túllépése.
- [31] Szükségesnek tartja megjegyezni e körben a Kúria, hogy a hatósági ellenőrzés és a közigazgatási hatósági eljárás (közigazgatási hatósági ügy [Ákr. 7. § (1) bek.]) két elkülönülő eljárási szakasz, a kettő közötti kapcsolatot az Ákr. 101. § (1) bekezdés a) pontja teremti meg.
- [32] A fentiekben kifejtettek tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak az ügyintézési határidő kétszeres túllépésének megtörténtét kell vizsgálnia, e körben tett megállapításait részletesen meg kell indokolnia, rögzítve az e körben releváns időpontokat. Az Ákr. 103. § (4) bekezdése szempontjából pedig különbséget kell tennie a földvédelmi járulék és a földvédelmi bírság között, azzal, hogy a földvédelmi bírság az Ákr. 103. § (4) bekezdése szerinti „egyéb jogkövetkezmények” közé tartozik.

(Kúria Kfv.II.37.452/2022/6.)

19 A termőföld megőrzése jelentős nemzetgazdasági érdek. A Tfv. 15/B. § (7) bekezdésében szabályozott földvédelmi járulék visszatérítésének a célja, hogy érdekeltté tegye az engedély jogosultját, a tájrendezés minél jobb minőségben való elvégzésében [2007. évi CXXIX. törvény (Tfv.) 15/B. §, 2011. évi CDXXV. törvény (Alaptörvény) 28. Cikk].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Szekszárdi Körzeti Földhivatal a felperes kérelmére 10298/2006. számú határozatában ásványi nyersanyag és meddőanyag deponálás céljából engedélyezte a korábban .../5-6. helyrajzi számon nyilvántartott termőföld végleges más célú hasznosítását. A földvédelmi járulék összegét a felperes maradéktalanul megfizette.
- [2] A .../1. helyrajzi számú és a .../4. helyrajzi számú ingatlan legelő művelési ágban, a .../5. helyrajzi számú ingatlan fásított terület művelési ágban történő újrahhasznosítását a Tolna Megyei Kormányhivatal Szekszárdi Járási Hivatala a 10245/2/2019. iktatószámú határozatával elfogadta.
- [3] A felperes a 10245/2/2019. számú határozatra utalással 2019. október 4. napján kérelmet terjesztett elő a határozatban foglalt újrahhasznosított területekre megfizetett földvédelmi járulék visszaigénylése iránt. Az alperes az érintett földrészleteken helyszíni szemlét tartott, melynek során megállapította, hogy az ingatlanokat az ingatlan-nyilvántartási művelési ágaknak megfelelően, legelő, illetve fásított területként hasznosítottak, azonban az FF/337/1/2021. iktatószámú határozatával a kérelmet elutasította. Kifejtette, hogy a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Tfv.) 15/B. §-a 2013. november 1-jével került beiktatásra, mely rendelkezés célja a célkitermelőhely, az anyagnyerő hely és a külfejtéses bányászati tevékenység végzéséhez szükséges termőföld végleges más célú hasznosításának engedélyezésére vonatkozó külön szabályok rögzítése volt. A határozat szerint a hivatkozott rendelkezés kizárólag e három célhoz kötötten alkalmazható.
- [4] Az alperes határozata szerint a 10298/2006. számú határozat a termőföld végleges más célú hasznosítását a Tfv. 15/B. §-ban megjelölt céloktól eltérően, ásványi nyersanyag és meddőanyag deponálás céljából engedélyezte. Az ebben a határozatban foglaltakra tekintettel a Tfv. 15/B. §-ban foglalt – a célkitermelőhely, anyagnyerő hely és a külfejtéses bányászati tevékenység végzéséhez szükséges termőföld végleges más célú hasznosításának engedélyezésére vonatkozó – speciális szabályok a jelen ügyben nem alkalmazhatók.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A határozattal szemben előterjesztett keresetében a felperes az alperes határozatának megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint az alperes nem bírálta el teljeskörűen a kérelmét, mivel csak a 10.298/2006. számú engedélyben megállapított földvédelmi járulékról rendelkezett, annak ellenére, hogy az eljárásban további három végleges más célú hasznosítási engedélyben (10.021-7/1995., 10.133/1995., 10.360/2002.) megállapított földvédelmi járulék megfizetését tanúsító banki

- igazolást csatolt be. Vitatta továbbá az alperes jogértelmezését, kifejtve, hogy az érintett ingatlanokon bányavállalkozóként külfejtéses bányászati tevékenységet végzett, melyet a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bányatörvény) bányászati tevékenységet definiáló 49. § 4. pontja, valamint a feltárást definiáló 9. pontja alapján kell megítélni. Ezek alapján pedig a deponálás mint az ásványi nyersanyag és meddőanyag tárolása, lerakása a bányászati, azon belül a külfejtéses bányászati tevékenységnek elengedhetetlen része.
- [6] Az alperes védiratában a kereset elutasítását kérte. A határozatában foglaltak fenntartása mellett utalt arra, hogy a felperes kérelmében kizárólag az újrahasznosítást elfogadó 10245/2/2019. számú határozatra hivatkozott, a végleges más célú hasznosítást engedélyező határozatot vagy határozatokat és a megfizetett földvédelmi járulékot vagy járulékokat nem konkretizálta. Az alperes szerint továbbá az újrahasznosítási eljárás, illetve a Tfv. 15/B. § (7) bekezdése szerint számított összeg megtérítése érdekében lefolytatott eljárás vonatkozásában a külfejtéses bányászati tevékenység fogalmát a Tfv. 2. § 10. pontja szerint kell megítélni.
- A jogerős ítélet**
- [7] A Pécsi Törvényszék jogerős ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperesi kérelem egyértelműen a 10245/2/2019. számú határozattal elfogadott újrahasznosítással érintett (Bátaszék 0219/1., 0219/4. és 0219/5. helyrajzi számú) ingatlanokra megfizetett földvédelmi járulék visszafizetésére korlátozódott, a felperes a kérelem megszövegezése során egyedül a 10245/2/2019. számú határozatot jelölte meg, majd az abban foglalt újrahasznosított területekre vonatkozóan kérelmezte a földvédelmi járulék visszafizetését. Alperes a támadott határozatában ezen három ingatlanhoz kapcsolódóan megfizetett földvédelmi járulék visszaigénylésére vonatkozó kérelmet utasította el, a felperesi kérelmet tehát kimerítette.
- [8] A jogerős ítélet szerint a Tfv. 15/B. §-ával bevezetett rendelkezések az általánostól eltérő szabályok alkalmazását teszik lehetővé a termőföld más célú hasznosításának engedélyezése során. Ezen eltérő szabályok egyike, hogy a Tfv. 15/B. § (7) bekezdésére hivatkozással a jogosult kérheti az újrahasznosított területre kiszámított földvédelmi járulék 50%-ának megfelelő pénzösszeg megfizetését, amennyiben a célkitermelőhely létesítéséhez szükséges megelőző földvédelmi eljárásban a végleges más célú hasznosításért megállapított földvédelmi járulékot maradéktalanul megfizette. A Tfv. 15/B. § (1) bekezdésére figyelemmel a célkitermelőhelybe a külfejtéses bányászati tevékenység is beletartozik, amely tevékenység tartalma a Tfv. 2. § 10. pontjában írt fogalom meghatározás alapján konkretizálható. Ezen definíció szerint a külfejtéses bányászati tevékenységbe földvédelmi szempontból a kutatás, feltárás és kitermelés műveletek tartoznak bele, amelyek eltérő rendelkezés hiányában a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bányatörvény) 49. §-a alapján határozhatóak meg.
- [9] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a Bányatörvény 49. § 4. pontjában adott definíció a jelen eljárásban nem volt alkalmazható és a Bányatörvény kutatás, feltárás és kitermelés fogalmát meghatározó 49. § 9., 15. és 17. pontjainak értelmezéséből arra a következtetésre jutott, hogy a külszíni bányászati tevékenység Tfv.-ben meghatározott, földvédelmi eljárások során irányadó fogalmába nem tartozik bele az ásványi nyersanyag és meddőanyag deponálása, amely célból az érintett termőföldek végleges más célú hasznosítását az illetékes hatóság korábban engedélyezte. A megelőző eljárás során az alperesnek a Tfv.-ben írtakat szem előtt tartva kellett eljárni, az abban írt fogalom meghatározások felhasználásával. A Tfv. 2. § 10. pontja a külfejtéses bányászati tevékenységet a Bányatörvényben definiált olyan fogalmakkal írta le, melyek közül egyikük sem foglalja magában a kitermelt meddőanyag deponálását. Tény, hogy a bányászati tevékenységbe a fogalom Bányatörvény szerinti meghatározása alapján beletartozik a keletkező hulladékok kezelése, valamint az ásványvagyon gazdálkodás, azonban a Tfv. -ben írt és a megelőző eljárás során irányadó külfejtéses bányászati tevékenység fogalma ennél szűkebb tartalommal került megalkotásra, melyet az alperes a határozatában helyesen értelmezett.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [10] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az ügyben eljáró bíróság új eljárásra utasítása iránt. A keresetlevélben foglaltak megisméltése mellett hangsúlyozta, hogy az újrahasznosítással érintett, a jogosultságába tartozó bányatelekkel lefedett ingatlanokon külfejtéses bányászati tevékenységet végzett a szükséges engedélyek (földvédelmi, környezetvédelmi, bányafelügyeleti) birtokában. A bányászati tevékenységet a Bányatörvény 49. § 4. pontja definiálja, a Tfv. 15/B. §-a pedig a célkitermelőhely, anyagnyerő hely létesítésével és külfejtési bányászati tevékenység végzésével összefüggésben határoz meg speciális szabályokat a termőföld végleges más célú hasznosítását érintően.
- [11] A bányászati tevékenység egyik fajtája a külfejtéses bányászati tevékenység, melyet Tfv. 2. § 10. pontja határoz meg, a feltárás pontos fogalmi meghatározását a Bányatörvény 49. § 9. pontja adja meg. A feltárás folyamatként a természetlen meddőanyagok és a humuszréteg külön deponálásra kerülnek a bányászati tevékenység munkaterületén, amelyet a bányászati tevékenység megvalósítandó biztonsági és egészségvédelmi követelmények minimális szintjéről szóló 4/2001. (11. 23.) GM rendelet 2. § b) pontjának *ba)* alpontja határoz meg. Abból a felülvizsgálati kérelem szerint egyértelműen levezethető, hogy a deponálás mint az ásványi nyersanyag és meddő anyag tárolása, lerakása a bányászati, azon belül a külfejtéses bányászati tevékenységnek is elengedhetetlen része, mely tevékenységet kizárólag az erre a célra engedélyezett területen lehet folytatni a bányafelügyelet engedélyével.
- [12] A felperes hivatkozott arra, hogy a Bányatörvény 49. § 4. pontjának a 10298/2006. számú határozat meghozatala idején hatályos *c)* [jelenleg *d)*] alpontja értelmében a bányászati tevékenység részét képezi a bányászati tevékenység befejezését követő

- tájérendezés is. A bányászati tevékenység felügyeletét ellátó bányafelügyelet többek között azt is megállapította, hogy a tájrendezést a felperes – a szintén ezen hatóság által jóváhagyott bányabezárási műszaki üzemi tervben foglaltaknak megfelelően – végrehajtotta. A felperes szerint ez is azt támasztja alá, hogy a más célú hasznosítási engedéllyel érintett ingatlan bányászati tevékenységgel volt érintett. Az alperesnek nincs jogszabály által biztosított hatásköre arra, hogy a tevékenység megítélését szemben a bányafelügyelettel máshogyan minősítse.
- [13] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult annak kiemelése mellett, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre bocsátott bizonyítékok, adatok alapján helyes tényállást állapított meg, és abból megfelelő jogi következtetéseket vont le. A felülvizgálni kért ítélet a jogszabályoknak megfelel, és olyan eljárási szabálysértés sem történt, amelynek az ügy érdemi elbíráására lényeges kihatása lett volna.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [14] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [15] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 120. § (5) bekezdése, valamint a 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [16] A felülvizsgálati eljárásnak a felülvizsgálati kérelem alapján nem volt tárgya az, hogy az alperes kimerítette-e a felperesi kérelmet, így a jogerős ítéletet ebben a körben a Kúria nem érintette.
- [17] Helytállóan rögzítette továbbá az elsőfokú bíróság, hogy abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy helytálló-e az alperes – elutasítás indokaként megjelölt – Tfv. 15/B. § (7) bekezdésének értelmezésén alapuló érvelése.
- [18] A Tfv. 2. § 10. pontja szerint e törvény alkalmazásában külfejtéses bányászati tevékenység: a bányafelügyelet által engedélyezett, a termőföld fel- és altalajának eltávolításával járó homok, kavics vagy agyag ásványi nyersanyag – ideértve mindezek változatait és keverékeit is – kutatása, feltárása és kitermelése.
- [19] A Tfv. 15/B. § (1) bekezdése alapján a célkitermelőhely és anyagnyerő hely létesítéséhez és a külfejtéses bányászati tevékenység végzéséhez (a továbbiakban együtt: célkitermelőhely) szükséges termőföld más célú hasznosításának engedélyezése esetén a 9–13. §-ban foglaltakat ezen alcímben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.
- [20] A Tfv. 15/B. § (5) bekezdése értelmében, ha a végleges más célú hasznosítással érintett területet a jogosult a célkitermelőhely megszüntetése esetére irányadó szabályok alapján kiadott véglegessé vált határozat előírásainak megfelelően úgy állítja helyre, hogy ennek eredményeként a végleges más célú hasznosítással érintett terület egésze vagy annak egy része e törvény szerinti újrahasznosítása valósul meg, a jogosult köteles az újrahasznosítást az ingatlanügyi hatóságnak bejelenteni.
- [21] A Tfv. 15/B. § (7) bekezdése értelmében az újrahasznosítás elfogadásáról szóló határozat alapján, annak véglegessé válását követő 60 napon belül, a jogosult kérheti az újrahasznosított területre az 1. melléklet 1. pontja alapján kiszámított földvédelmi járulék 50%-ának megfelelő pénzüsszeg megfizetését, feltéve, hogy a jogosult a célkitermelőhely létesítéséhez szükséges megelőző földvédelmi eljárásban a végleges más célú hasznosításért megállapított földvédelmi járulékot maradéktalanul megfizette. A határidő elmulasztása jogvesztő, annak elmulasztása esetén igazolási kérelem előterjesztésének nincs helye. A kérelmet ahhoz az ingatlanügyi hatósághoz kell benyújtani, amely az újrahasznosítás elfogadásáról szóló határozatot hozta. A kérelemben meg kell jelölni azt a számlaszámot és az azt vezető pénzüintézet megnevezését, ahova átutalással a kérelmező az összeg megfizetését kéri.
- [22] A jogerős ítélet szerint a Tfv. 15/B. § (1) bekezdésére figyelemmel a külfejtéses bányászati tevékenység tartalma a Tfv. 2. § 10. pontjában írt fogalom meghatározás alapján konkretizálható. Ebben a földvédelmi szempontból a kutatás, feltárás és kitermelés műveletek tartoznak bele, amelyek Bányatörvény 49. §-a alapján határozhatóak meg.
- [23] A Kúria megállapította, hogy tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a Tfv. 15/B. § rendelkezéseit csupán a külfejtéses bányászati tevékenység fogalmára szűkítette le, a törvény megfogalmazása szerint ugyanis az újrahasznosítás szempontjából annak van jelentősége, hogy mi minősül „a végleges más célú hasznosítással érintett terület”-nek. Nem indokolta továbbá azt sem, hogy a meddőanyagok és a humuszréteg deponálása milyen okból minősülne hulladékkezelésnek (jogerős ítélet [35] bekezdés).
- [24] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [25] Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése értelmében „A termőföld természeti erőforrás, amely a nemzet közös örökségét képezi, annak védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”
- [26] A Tfv. 15/B. §-át beiktató 2013. évi CLXIX. törvény megalkotására irányuló javaslat általános indokolása szerint a „termőföld Magyarország legfontosabb természeti erőforrása, amelynek megőrzése, illetve sokoldalú funkcióképességének fenntartása jelentős nemzetgazdasági érdek. (...) A környezeti elemek védelme egyaránt jelenti azok minőségének, mennyiségének védelmét, az igénybevételének és terhelésének a megelőzését, illetve a lehetséges csökkentését vagy a megszüntetését.” Az alkalmazandó normát tartalmazó 17. §-hoz fűzött indokolás kimondja, hogy „A szabályozás érdekeltté teszi az engedély jogosultját, a tájrendezés minél jobb minőségben való elvégzésében, mivel az ingatlanügyi hatóság a végleges más célú

hasznosításért befizetett földvédelmi járulék összege, valamint az újrahasznosított területre kiszámított földvédelmi járulék összege különbözzenek a jogosult javára történő visszatérítéséről – kérelemre – intézkedik.”

- [27] A Tfv. 15/B. § (7) bekezdését utóbb a 2013. évi CCL. törvény és a 2019. évi CX. törvény módosította, azonban a módosítások a visszatérítés jogintézményének célján nem változtattak.
- [28] A kifejtettek alapján a Kúria megállapította, hogy a visszatérítés jogintézménye azt a célt szolgálja, hogy a végleges más célú hasznosítás engedélyezését követően az érintett terület helyreállítása megtörténjen, az ismételten mező-, illetve erdőgazdasági művelésre alkalmas legyen, és ennek megtörténtében az engedély jogosultja anyagilag is érdekelt legyen. Ebből következően pedig „a végleges más célú hasznosítással érintett terület” fogalma nem szűkíthető le kizárólag arra a területre, ahol a Bányatörvény 49. §-a szerinti feltárás, kitermelés vagy kutatás folyt, hanem abba minden, a külfejtéses bányászati tevékenység végzéséhez szükséges és azzal érintett termőföldet bele kell érteni. Ez az értelmezés feleltethető meg ugyanis annak az Alaptörvény által meghatározott célnak, hogy a termőföld – a más célú hasznosítás megszüntetését követően – a jövő nemzedékek számára is rendelkezésre álló nemzeti kincs maradjon.
- [29] A kifejtettek tekintetével a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján úgy változtatta meg, hogy a megtámadott közigazgatási cselekményt megsemmisítette, és a közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezte. A hatóságnak a megismételt eljárásban a fentiekben leírtak figyelembevételével kell a kérelmet elbírálnia.

(Kúria Kfv.IV.37.344/2022/6.)

20 A Gytv. 14. §-ában foglalt megtiltási kötelezettség a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra által elkövetett embertelen bűnök tényét tagadó, kétségbe vonó, azokat jelentéktelen színben feltüntető vagy azokat igazolni törekvő (tiltott célú) gyűlés kivonja az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjog védelmi köréből. A gyülekezési hatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy a Gytv. 14. § a) és b) pontjában írt megtiltási feltételek fennállnak-e [2018. évi LV. törvény (Gytv.) 14. §; 2016. évi CL. törvény (Akr.) 52. § (3) bek.].

A közigazgatási per alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2022. november 14. napján 09:19 órakor ügyfélkapun keresztül bejelentette az alperesnek, hogy ... napján ... órától ... óráig a Budai várban a Bécsi kapu tetején statikus gyűlést kíván szervezni. A felperes a gyűlés célját a „Kitörésben” részt vett hősökre való megemlékezésben jelölte meg.
- [2] Az alperes a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 11. § (2) bekezdése szerinti egyeztetési kötelezettségére tekintettel, a tényállás tisztázása érdekében a felperest mint a gyűlés egyik szervezőjét 2022. november 15. napján 9:00 órára rövid úton, személyes egyeztetésre idézte hivatalos helyiségébe. Az egyeztetés során a felperes előadta, hogy a megtartani szándékozott gyűlés keretében a Bécsi kapu feletti területen egy 9 m x 90

cm nagyságú molinót kívánnak kifeszíteni, amelyen a „Tisztelet a hősöknek!” szöveget fog állni.

- [3] A felperes továbbá előadta, hogy a megtartani szándékozott gyűlés nem a klasszikus „Becsület napi” megemlékezés lesz, hanem kizárólag a „Kitörésben” résztvevőknek állít emléket.
- [4] Az alperes munkatársa a személyes egyeztetés keretében az általános jogi tájékoztatási kötelezettsége körében felhívta a felperes figyelmét arra, hogy a gyülekezési hatóságnak a gyűlés tudomásulvételével kapcsolatban mérlegelnie kell az esetleges tiltó okok alkalmazásának kérdését is, így mérlegelendő körbe tartozik a Gytv. 14. §-ában meghatározott megtiltási ok vizsgálata is.

Az alperes határozata

- [5] Az alperes 2022. november 16. napján kelt, 01000-160/1430-3/2022. rendb. számú határozatával a gyűlés bejelentésben megjelölt helyszínen és időpontban történő megtartását a Gytv. 14. §-a alapján megtiltotta.
- [6] Az alperesi határozat a gyűlés tervezett időpontjával kapcsolatosan megállapította, hogy az napra pontosan az 1945. február 11. napján lezajlott „Kitörés napjának” 78. évfordulójára esik, továbbá azt is rögzítette, hogy a helyszín, azaz a Budai vár Bécsi kapu mint a „Kitörés” kezdő helyszíne egyértelműen az említett történelmi eseményhez köthető.
- [7] A döntés hivatkozott a Gytv. 14. § a) és b) pontjára, mely szerint a gyülekezési hatóság a gyűlés megtartását megtiltja, ha a gyülekezés helyszíne olyan országos jelentőségű történelmi emlékhely vagy időpontja olyan nap, amely a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök áldozataira emlékeztet, és a bejelentéskor rendelkezésre álló körülmények alapján fennáll a közvetlen veszélye annak, hogy a gyűlés alkalmas a köznyugalom megzavarására.
- [8] Az alperes megállapítása szerint a gyűlés a korábbi évek „Kitörés napi” rendezvényeihez hasonló, s a résztvevők köre is azonos, mely rendezvény a korábbi tapasztalatok alapján alkalmas lehetett arra, hogy a külső szemlélőkben félelmet, riadalmat, ellenérzést keltsen. Ez pedig a Gytv. 14. §-ában foglaltak szerint alkalmas lehet a köznyugalom megzavarására, s indokoltá teszi a megtiltási ok alkalmazását. Határozatában utalt arra, hogy a társszerv minősített okiratban foglalt megállapításait is figyelembe vette.

A keresetlevél és a védirat

- [9] A felperes keresetlevelében az alperesi határozat hatályon kívül helyezését és az alperes perköltségben történő marasztalását kérte.
- [10] A felperes szerint a támadott határozat mindenekelőtt azért jogszabálysértő, mivel annak meghozatalára a Gytv. 13. § (1) bekezdésében megállapított határidőn túl került sor. Bár a határozaton 2022. november 16. nap 08 óra 25 perc szerepel (ebből a nap, óra, perc kézzel írottan), azonban a felperes részére a határozat 2022. november 16. napján 09:33 órakor került továbbításra ügyfélkapujára, a rendőrség honlapján pedig 2022. november 16. napján 09:34 órakor került közhírré tételre. A Gytv. 15. § (1) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy kétség esetén a közlés időpontjának a közhírré tétel időpontját kell

- tekinteni. A határidő vonatkozásában előadta, hogy az anyagi jogi jellegű, melynek elmulasztása jogvesztéssel jár. Álláspontja szerint a határidőn túli közléssel az alperes nem csak a Gytv. 13. § (1) bekezdését, hanem az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését is megsértette.
- [11] A felperes másodlagosan arra is hivatkozott, hogy amennyiben határidőben is történt a határozat meghozatala és közlése, az sérti az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését, a Gytv. 1. § (1) bekezdését, a 13. § (1) bekezdését, a 14. §-t, valamint az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 1. §-át, a 2. § (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjait, a 6. § (1) és (3) bekezdéseit, továbbá a 9. §-t, a 62. §-t, a 63. §-t, a 64. §-t és a 81. § (1) bekezdését.
- [12] Ezzel összefüggésben a felperes arra hivatkozott, hogy a határozat nem tartalmaz a bejelentett rendezvényre vonatkozó tényállást. Az indokolásban megjelölt tények, bizonyítékok jelentős része nem tárgyi, hanem egy másik – korábban betiltott – gyűlésre vonatkozik, de az erre alapított tiltó határozattal való összefüggést nem támasztja alá. Márpedig a 30/2015. (X. 15.) AB határozat is rámutatott arra, hogy az Ákr. által is deklarált hivatalbóliság elvéből fakadóan a rendőrség mint gyülekezési hatóság hivatalból állapítja meg a tényállást. Az alperes gyülekezési hatóság a döntés meghozatalához vezető eljárási utat megfordította, s a tényállás tisztázása körében valójában a következtetésből indul ki.
- [13] A felperes hivatkozott arra, hogy a jogszabály konjunktív feltételeket állapít meg, így csak a Gytv. 14. § *a*) és *b*) pontjának együttes fennállása, megvalósulása esetén állhat fent tiltási ok. Álláspontja szerint jelen ügyben a Gytv. 14. § *a*) pontja nem valósul meg, mivel a tárgyi bejelentés nem feleltethető meg a korábbi évek ún. „Kitörés napi” bejelentéseinek, az alperes azt azzal özszemosta.
- [14] A felperes kifejtette, hogy a „Kitörésről” mint történelmi eseményről történő megemlékezés annak évfordulóján és annak helyszínén önmagában nem jogszerűtlen, mivel nem a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök áldozataira emlékeztet, s ekként a Gytv. 14. § *a*) pontja szerinti kritériumot nem meríti ki.
- [15] Vitatta továbbá a felperes a határozat történeti tényekre történő utalását, valamint azt is, hogy nem felel meg a valóságnak az az állítás, miszerint felperes több olyan bejelentést is tett, mely köthető lenne a „Kitörés napjához”. Az a határozati állítás miszerint a „bejelentőnek szükségszerűen ismernie kellene a gyülekezési hatóságnak azt a töretlen gyakorlatát, amely a „Kitörés napi” bejelentések következetes megtiltását jelenti”, éppen arra utal, hogy a gyülekezési hatóság minden olyan megemlékezésre irányuló bejelentést, amely a „Kitöréshez” mint történelmi eseményhez kapcsolódik, a bejelentés valós vizsgálatának, értékelésének elvégzése nélkül, csupán annak látszatát keltve egyszerűen megtilt, prejudikál.
- [16] A felperes előadta, hogy a gyűlés során nem lesz vonulás, nem lesznek beszédek, az nem kerül meghirdetésre, azaz a „Kitörés napjának” nevezett gyűlés jellegzetességeit nem hordozza, azzal nem azonosítható. Az alperes gyülekezési hatóságnak a tényállás tisztázása mellett, az indokolási kötelezettsége körében arra is választ kellett volna adnia, hogy mi okból vonta kétségbe a bejelentő szavahihetőségét, jóhiszeműségét és negligálta tényállításait. Ugyanis a rosszhiszeműség bizonyítása az alperest terheli. Álláspontja szerint az alperes a lehetséges valószínű közvetlen veszélyt felderíteni és igazolni nem tudta határozatában.
- [17] Az alperes 2022. november 23. napján kelt védiratában elsődlegesen a felperes keresetlevele visszautasítását kérte a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján tekintettel arra, hogy a felperes keresetindítási határidőt elmulasztotta és igazolási kérelmet nem terjesztett elő. Másodlagosan a felperes keresetét mint megalapozatlant kérte elutasítani. Továbbá kérte a felperes perköltségeiben történő marasztalását.
- [18] A Kúria Kgyk.VII.39.537/2022/6. számú végzésével a keresetlevelet a Kp. 48. § (1) bekezdés *l*) pontja alapján, a Pp. 618. § (1) bekezdés *b*) pontjára is figyelemmel visszautasította, amelyet a felperes a törvényes határidőn belül újra benyújtotta, így Kp. 49. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint a keresetlevél benyújtásának joghatásai fennmaradtak.
- [19] Az alperes védiratában a keresetlevél elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte.
- [20] Az ügyintézési határidő megtartottságával kapcsolatban hivatkozott a Kúria Kgyk.IV.39.450/2022/5. ítélet [25] bekezdésében foglaltakra, amely alapján a határozat meghozatala és expedialása vonatkozásában a felperes nem hivatkozhatott alappal az elkésettségre. Előadta, hogy eljárása során a Kúria Kgyk.VII.39.086/2022/8. számú ítéletének megfelelően mérlegelte a Gytv. 14. §-ban meghatározott konjunktív feltételek együttes fennállását. Megállapításait a megkeresésére kibocsátott, társszerv által elkészített, minősített okiratba foglalt tények is alátámasztják.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [21] A kereset – az alábbiak szerint – nem alapos.
- [22] A Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy jogszerűen döntött-e az alperes, amikor a keresettel támadott határozatával a felperes által bejelentett gyűlés megtartását megtiltotta. A keresettel támadott határozat jogszerűségét a Kúriának a Kp. 2. § (4) bekezdése, a 84. § (2) bekezdése, a 85. § (1) és (2) bekezdései, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 342. § (1) bekezdése szerint a kereseti kérelem korlátai között, a meghozatalának időpontjában fennálló tények alapján kellett vizsgálnia. A tényállást a Kp. 78. § (1) és (2) bekezdéseire, valamint a Pp. 279. § (1) és (2) bekezdéseire figyelemmel a peres felek tényállításai és az általuk rendelkezésre bocsátott bizonyítékok egyenként és összességében, a megelőző eljárásban megállapított tényállással is összevetve történő értékelése alapján, a meggyőződése szerint állapította meg.
- [23] A felperes keresetlevelében hivatkozott arra, hogy a bejelentését 2022. november 14. napján 9 óra 19 perckor tette meg, ezért álláspontja szerint az alperes 2022. november 16. napján 9 óra 19 percig hozhatott

- volna ügyében döntést, azonban a határozatot csak 2022. november 16. napján 9 óra 33 perckor közzölték vele. A bejelentés és a határozat közzlése között tehát 48 óránál hosszabb idő telt el, ami álláspontja szerint a Gytv. 13. § (1) bekezdését sérti, miszerint „a gyülekezési hatóság a bejelentés beérkezésétől számított 48 órán belül a gyűlésnek a bejelentésben megjelölt helyszínen vagy időpontban való megtartását megtiltja, ha az egyeztetést követően rendelkezésre álló információk alapján megalapozottan feltehető, hogy a gyűlés a közbiztonságot vagy a közrendet közvetlenül, szükségtelen és aránytalan mértékben veszélyezteti, illetve mások jogainak és szabadságának szükségtelen mértékű és aránytalan sérelmével jár, és a közbiztonság, a közrend vagy mások jogainak és szabadságának védelme az (5) bekezdés szerinti enyhébb korlátozással nem biztosítható.”
- [24] A Kúria gyakorlata szerint a bejelentés vizsgálatát a hatóság hivatalból végzi, ez azonban nem szükségképpen eredményezi hatósági eljárás lefolytatását és annak eredményeként hatósági határozatot. A gyülekezési hatóság az ellenőrzés eredményeként juthat arra a következtetésre, hogy a Gytv. 11. § (4) bekezdése alapján a gyűlés rendjének fenntartása, valamint a közrend biztosítása érdekében határozatot hoz vagy a bejelentett rendezvényt a Gytv. 13. § (1) bekezdése vagy a Gytv. 14. §-a alapján határozattal megtiltja. Ebben az esetben a megtiltó határozatot már – hivatalból megindított és a határozattal nyomban el is döntött – hatósági eljárásban hozza. A megtiltó határozat tartalmára tehát már vonatkoznak az Ákr. hatósági eljárásra irányadó szabályai. (K.IV.40.000/2021/5. [15] bekezdés) E körben nem hagyható figyelmen kívül a Gytv. 11. § (1) bekezdése sem, amely kimondja, hogy a bejelentés elintézésére a közigazgatási eljárások általános szabályait a Gytv.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.
- [25] A Gytv. a határidő számítására nem állapít meg sajátos szabályokat, ezért a Kúria az ügyintézési határidő megtartottságát az Ákr. 52. § (3) bekezdésének alapján vizsgálta. E rendelkezés szerint az az órákban megállapított határidő az okot adó cselekményt követő óra első percében kezdődik, vagyis az alperes számára az ügyintézési határidő 2022. november 14. napján 10 órakor kezdődött, és az 2022. november 16. napján 10 órakor járt le. Figyelemmel arra, hogy az alperes nemcsak, hogy a határozatát nem vitatottan 2022. november 16. napján 8 óra 25 perckor meg hozta, hanem még az ügyintézési határidő lejárta előtt közölte is a felperessel, a Kúria nem találta megalapozottnak a felperes e körben tett előadását.
- [26] A felperes az ügyintézési határidő megtartottságával kapcsolatban hivatkozott arra is, hogy a határozat közzlése vonatkozásában az Ákr. 50. § (4) bekezdését is alkalmazni kell, amely szerint az ügyintézési határidőn belül a döntés közzlése iránt is intézkedni kell. Amint arra a Kúria Kgyk.IV.39.450/2022/5. számú ítéletében rámutatott, a Gytv. nem írja elő, hogy a gyülekezési hatóság határozatát 48 órán belül közölni is kell, épp ellenkezőleg, a Gytv. 15. § (1) bekezdése – eltérően az Ákr. 50. § (4) bekezdésében meghatározott általános szabálytól – a gyülekezési ügyek intézésének sajátosságaira tekintettel a határozat közzlésére külön rendelkezést tartalmaz. A Kúria rámutat, hogy a közzlése haladéktalanságát a 48 órás határidőhöz mérten kell megítélni. (Kgyk.IV.39.450/2022/5. [25])
- [27] A felperes érvelésének központi eleme az volt, hogy az általa bejelentett gyűlés egyrészt nem a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök áldozataira emlékeztet, ekként a Gytv. 14. § a) pontja szerinti kritériumot nem meríti ki, másrészt nem meríti ki a 14. § b) pontját sem, mert nem áll fenn a közvetlen veszélye annak, hogy a gyűlés tagadja, kétségbe vonja, jelentéktelen színben tüntesse fel vagy igazolni törekedjen a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra által elkövetett embertelen bűnök tényét.
- [28] A Kúria Kgyk.VII.39.086/2022/8. számú ítéletének [18]–[22] bekezdéseiben már értelmezte a Gytv. 14. §-ának két feltételét. A Kúria nem lát okot arra, hogy az alperes határozatában helytállóan felhívott, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett e határozatától jogkérdésben eltérjen, azt továbbra is irányadónak tartja, abba foglalt jogértelmezéssel egyetért.
- [29] A Kúria e határozatában rögzítette azt, hogy a gyülekezési hatóságnak a Gytv. 14. §-a szerinti megtiltási kötelezettség alkalmazása során milyen körülményeket kell vizsgálnia. Elsőként azt, hogy a gyűlést az a) pontban írt helyszínre vagy időpontban tervezik-e megtartani. Majd ennek igenlő megválaszolása esetén azt, hogy a bejelentéskor rendelkezésre álló körülmények alapján fennáll-e annak közvetlen veszélye, hogy a gyűlés a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra által elkövetett embertelen bűnök tényét tagadja-e, kétségbe vonja-e, jelentéktelen színben tünteti-e fel, vagy azokat igazolni törekszik-e. Végül azt kellett vizsgálnia, hogy ennek következtében a gyűlés alkalmas a köznyugalom megzavarására.
- [30] Indokolt rámutatni, hogy a Gytv. 14. § a) pontja egy objektív, a szervező tudattartalmától független tényállási elemet határoz meg. Ennek megfelelően nincs jelentősége annak, hogy az adott helyszínről vagy időpontról a szervező miként gondolkodik. A gyülekezési hatóság akkor tesz eleget az Ákr. 62. §-ában meghatározott tényállásbiztosítási kötelezettségének, ha objektív körülmények és a történelmi-, továbbá annak esetlegesen ismert tágabb kontextusa alapján értékeli a gyűlés helyszínét és időpontját.
- [31] A felperes a keresetleveléhez csatolta a nyilatkozatát arról, hogy nem a nemzetiszocializmust kívánja éltetni a rendezvényén, hanem a Kítörés hőseiről megemlékezni. Kifogásolta ugyan az alperes gyűlés kontextusával kapcsolatos megállapításait, azonban nyilatkozata nem volt alkalmas arra, hogy alátámassza, hogy a határozatban foglaltakkal ellentétben 1945. február 11. napja, miért ne emlékeztetne a nemzetiszocialista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök áldozataira. Magyarországon az elmúlt években a „Becsület Napja”, a „Kítörés Napja” és a „Budapest Erőd” („Festung Budapest”) rendezvények azonos időpontja és részben azonos vagy közeli helyszíne miatt egymástól elválaszthatatlanná váltak. Azok időpontját a korábbi rendezvények tapasztalatai, valamint az 1945. februári kítörés okai és következményei alapján a közzlése olyan

- időpontnak tartja, amely a nemzetiszocialista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök áldozatára emlékeztet. Amint arra a Kúria korábban már rámutatott, a „Becsület Napja” nem csupán a Budapest ostroma és ennek részeként a kitörési kísérlet során életüket vesztett, hazájukat védő katonák hősiességéről való megemlékezést mint kegyeleti aktust jelenti – amelynek jogszerűségét senki sem kérdőjelezte meg –, hanem „az évek, évtizedek során ráépült, köré szerveződött ideológiai felhangokkal együtt egy olyan, a nemzetiszocialista diktatúra, illetve annak elfogadhatóvá tétele mellett kiálló megnyilvánulást is, amely ekként már ellentétes az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásában foglaltakkal (a történeti alkotmány idegen megszállás miatt bekövetkezett felfüggesztésének el nem ismerésével, a magyar nemzet és polgárai ellen a nemzetiszocialista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök elévülésének tagadásával).”
- Vagyis – mivel a „Becsület Napjához” kapcsolódónak tartotta – helytállóan jutott arra a következtetésre az alperes, hogy a gyűlés időpontja olyan nap, amely a nemzetiszocialista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök áldozataira emlékeztet. Nem volt e körben sem alapos a felperes hivatkozása, miszerint az alperes „összemosta” a „Kitörés Napját” és a „Becsület Napját”, mert a gyűlekezési hatóság határozatában a két esemény kapcsolatát mutatta be, nem tett közöttük egyenlőséget.
- [32] A Gytv. 14. § b) pontjának „azokat igazolni törekszik” fordulata a gyűlés közvetlen céljára vonatkozik, azonban „a gyűlés a nemzetiszocialista vagy kommunista diktatúra által elkövetett embertelen bűnök tényét tagadja, kétségbe vonja, jelentéktelen színben tünteti fel” fordulatok a gyűlés – akár a szervező eredeti szándékával ellentétes – eredményére vonatkoznak, melyeket a Kúria Kgyk.VII.39.086/2022/8. számú ítéletében együtt tiltott célként jelölt meg. Ennek megfelelően e rendelkezés alkalmazása során a gyűlekezési hatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy fennáll-e a közvetlen veszélye annak, hogy a maga a gyűlés mint kommunikációs csatorna (médiium) ilyen eredményre vezet-e. Ettől pedig nem választható el a mondat záró fordulata, amely az eredményhez képest a gyűlés köznyugalom megzavarására való objektív alkalmasságát is megkívánja.
- [33] Igaz, hogy a szervező a gyűlekezési hatósággal folytatott egyeztetés során úgy nyilatkozott, hogy a gyűlést nem hirdeti nyilvánosan, ez azonban nem érinti azt, hogy a Gytv. 2. §-a értelmében a gyűlés fogalmi eleme annak nyilvánossága, vagyis, hogy ahhoz bárki szabadon csatlakozhat. A gyűlekezési hatóságnak ezért azt is vizsgálnia kellett, hogy fennáll-e annak közvetlen veszélye, hogy a gyűléshez olyan személyek csatlakoznak, akiknek magatartása folytán a látszólag nem tiltott célú gyűlés tiltott célúvá válik. A korábbi hasonló rendezvények és a minősített adatok alapján megalapozottan állapította meg az alperes, hogy fennáll a közvetlen veszélye annak, hogy – azáltal, hogy a gyűlés a nemzetiszocialista diktatúra által elkövetett bűnök tényét tagadja, kétségbe vonja vagy jelentéktelen színben tünteti fel – a gyűlés alkalmassá válik a köznyugalom megzavarására.
- [34] A Kúria eljáró tanácsa megtekintette a minősített adatot tartalmazó iratot. Annak ismertetésére a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény rendelkezéseire alapján nem kerülhetett sor, a minősített adatok a határozat indokolásában nem jelenhettek meg. Az eljáró tanács tagjai megismerték a tájékoztatásban foglaltakat, és azt is figyelembe véve győződhetek meg az alperes határozatának jogszerűségéről, biztosított volt a felperes tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő joga.
- [35] Mindezekre figyelemmel a Kúria megállapította, hogy az alperes az Ákr. 62. §-ának megfelelően, a Gytv. 14. §-ának alkalmazásához szükséges, releváns körben a tényállást tisztázta, döntését bizonyítékokkal alátámasztotta. Az Ákr. 3. § második mondata szerint a hatóság hivatalból állapítja meg a tényállást, ami azt is megkívánja, hogy a gyűlekezési hatóság a bejelentésben nem szereplő vagy a bejelentő által elhallgatott körülményeket feltárja, és ezek alapján hozza meg döntését. Szemben a felperes állításával, a bejelentésben és az egyeztetési eljárás során tett nyilatkozatait figyelembe vette, és azokat a rendelkezésére álló bizonyítékokkal is összevetette. A szükséges és elégséges mértékben eleget tett továbbá az Ákr. 81. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének.
- [36] A fentiek alapján a Kúria igazoltnak találta, hogy a felperes által bejelentett gyűlés tiltott célra irányul, megállapította, hogy a gyűlés nem tartozik az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjog által védett körbe.
- [37] A felperes keresetében a Gytv. 13. § (1) bekezdésének megsértését is állította, azonban erre vonatkozó érveit nem fejtette ki. A Kúria megállapította, hogy a bejelentett gyűlés megtiltását nem a Gytv. 13. § (1) bekezdésére, hanem a Gytv. 14. §-ára alapozta, amely a fentieknek megfelelően – a 14. § a) és b) pontja konjunktív feltételeinek megvalósulása esetén – a gyűlés megtiltását kötelezően írja elő, vagyis e körben a jogalkotó maga végezte el azt a szükségességi-arányossági tesztet, amelyet a más esetekben a gyűlekezési hatóságra bízott. Erre figyelemmel a 14. § szerinti esetekben nemhogy nem írja elő, hanem egyenesen nem teszi lehetővé a megtiltásnál enyhébb korlátok alkalmazását. A Kúria ezért a Gytv. 13. § (1) bekezdésének sérelmét sem találta megalapozottnak.
- [38] Keresetlevelében a felperes azt állította, hogy az alperes azzal, hogy a nyilatkozattól eltérő, azzal ellentétes állításokat tett, de azokat nem bizonyította, – a fentiekben vizsgált Ákr. 62. §-án és a 81. § (1) bekezdésén túl – megsértette az Ákr. 1. §-át, a 2. § (2) bekezdés a) és b) pontjait, a 6. § (1) és (3) bekezdését, 9. §-át, a 63–64 §-ait. Ezeket az állításait azonban nem támasztotta alá és nem indokolta meg. Így nem volt megállapítható, hogy mire alapozza azt, hogy az alperes megsértette az Ákr. alapelvek szerepéről rendelkező 1. §-át, hogy a 2. § (2) bekezdésének a) és b) pontjának pontosan mely fordulatát és miként sértette meg az alperes. Erre vonatkozó kifejezett előadás nélkül az sem volt megállapítható, hogy a hatóság a jóhiszeműség elvét és a bizalmi elvet miként sértette meg. Nem hivatkozott ilyenre, és a periratok alapján fel sem merült, hogy az alperes hatáskör hiányában járt volna el, vagy más szerv hatáskörét vonta volna el, ezért az

- hatóság fogalmát meghatározó Ákr. 9. §-ának megsértésére sem hivatkozhatott alappal a felperes.
- [39] Az ügyfél nyilatkozatával összefüggésben kifejtett felperesi érvekkel kapcsolatban indokolt felhívni a figyelmet arra, hogy az Ákr. a szabad bizonyítási rendszer talaján áll. A szabad bizonyítás elvét tételező rendelkezéseket azonban nem lehet sem a normaszövegből, sem pedig tágabb kontextusukból, így pl. alapjogi összefüggései közül kiragadni. A szabad bizonyítás elve a hivatkozással ellentétben nem pusztán a bizonyítékok értékelésére vonatkozik, és nem is csupán a bizonyítás módja megválasztásának szabadságát jelenti. A – különböző korlátai miatt egyébként a közigazgatási eljárásokban tiszta formájában nem érvényesülő – szabad bizonyítás azt jelenti, hogy a hatóság a bizonyítandó tény – főszabályként – bármilyen, annak bizonyítására alkalmas eszközzel bizonyíthatja, az egyes bizonyítékokat egyenként és összességükben szabad meggyőződése szerint értékeli. Az Ákr. 64. § az ügyfél nyilatkozatának kiemelt szerepéről rendelkezik, és ennek megfelelően az (1) bekezdésében lehetővé teszi, hogy ha jogszabály nem zárja ki, az ügyfél a nyilatkozatával pótolhassa a hiányzó bizonyítékot, ha annak beszerzése nem lehetséges. E rendelkezés nem teszi kötétté az Ákr. bizonyítási rendszerét, nem eredményezi azt, hogy akár gyülekezési ügyben az ügyfél nyilatkozata kötné a hatóságot. E rendelkezés az ügyfél számára a más módon be nem szerzhető bizonyíték pótlásának lehetőségét biztosítja, amely feltétl a perbeli esetben nem állt fenn.
- [40] A támadott közigazgatási határozat a keresetben megjelölt körben nem bizonyult jogszabálysértőnek, ezért a bíróság a felperes keresetét – mint alaptalant – a Kp. 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján elutasította.

(Kúria Kgyk.IV.39.539/2022/9.)

21A halgazdálkodásra jogosultak nyilvántartásából való törlés jogszerűségének megállapításakor nem mellőzhető a felek által megkötött és a bejegyzés alapjául szolgáló megállapodás vizsgálata és helytálló értelmezése [2013. évi CII. törvény (Hhvtv.) 33. § (1) bek., 24. § (6) bek., 74. § (4) bek.].

- A felülvizsgálat alapját képező tényállás**
- [1] A felperes és az I. rendű alperesi érdekelt – a 224/2004. (XI. 5.) számú képviselő-testületi határozat alapján – 2004. december 9. napján együttműködési megállapodást kötött az I. rendű alperesi érdekelt tulajdonában álló ... hektár nagyságú – holtágakból és összekötő csatornákból álló – holtágrendszer vonatkozásában. Az együttműködési megállapodás 2. pontja rögzítette, hogy az I. rendű alperesi érdekelt mely vízterületek halászati jogát adta határozott időre haszonbérbe a felperesnek, a 3. pontban pedig azt, hogy az I. rendű alperesi érdekelt a .../3, a .../8 és a .../4 hrsz-ú, összesen ... hektár vízterület halászati jogát nem adta haszonbérbe, mert a 4. pont szerint a 3. pontban megjelölt vízterület halászati jogának gyakorlására együttműködési megállapodást kötött a felperessel az I. rendű alperesi érdekelt az öt megillető halászati jogának gyakorlásával összefüggő feladatok

elvégzésére. Ezeket a feladatokat a halászatról és horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Hhvtv.) rendelkezéseire utalással határozták meg. Az együttműködési megállapodás 8. pontja szerint a 4. pont szerinti vízterületre eső bevételt a felperes negyedévenként volt köteles átutalni az I. rendű alperesi érdekelt számlájára, a felperes a feladatok ellátásáért díjazást, költségtérítést, természetbeni juttatást nem igényelhetett.

- [2] Az együttműködési megállapodást határozott időtartamra, 2005. január 1. és 2014. december 31. napja közötti időre kötötték, majd azt 2020. december 31. napjáig meghosszabbították a 2009. december 10. napján kelt együttműködési megállapodás módosításával. Az együttműködési megállapodás 17. pontja szerint az együttműködési szerződés a szerződés lejártával, közös megegyezéssel vagy felmondással szűnik meg.
- [3] Az alperes a 2021. március 22. napján kelt, JN/56/00878-1/2021. számú határozatával 2021. január 1. napjával a .../4 helyrajzi számú vízterület vonatkozásában a felperest törölte a halgazdálkodásra jogosultak nyilvántartásából. Határozatát a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény (a továbbiakban: Hhvtv.) 33. § (1) bekezdésére és a 34. § (6) bekezdésére alapította. Az együttműködési megállapodás 6. és 17. pontjára utalva kifejtette, hogy az együttműködési megállapodás 2020. december 31-ével, a szerződés lejártával megszűnt, ezért a felperest a halgazdálkodásra jogosultak nyilvántartásából törölni kellett.

A kereseti kérelem, az alperes védírata, az érdekelti nyilatkozatok

- [4] A felperes az alperes fenti határozata ellen előterjesztett keresetlevelében az alperes határozatának a megsemmisítését kérte. A Hhvtv. 74. § (4) bekezdésére hivatkozással előadta, hogy 2013. augusztus 31-én változatlanul az együttműködési megállapodás alapján – tehát nem haszonbérleti jogviszony alapján – illette meg a halászati jog, mely jog a törvény erejénél fogva 2028. augusztus 31-ig még megilleti, ezért nem lett volna törölhető a nyilvántartásból.
- [5] Kereseti érveit kiegészítve előadta, hogy a halászati jog jogosultjaként szerepelt a közhiteles VIZA nyilvántartásban, a halászati jog gyakorlására jogosult volt, a joga szerzett jog volt.
- [6] Az alperes védírataiban a felperesi kereset elutasítását kérte. Hivatkozva a Hhvtv. 5. § (1) bekezdésére leszögezte, hogy az I. rendű alperesi érdekelt mint az érintett vízterület tulajdonosa és egyben a halászati jog jogosultja, a felperesnek nem a halászati jogot adta át, mivel azt csak haszonbérleti szerződés keretében adhatta volna át, hanem együttműködési megállapodás keretében a felperest a halászati jogának gyakorlásával összefüggő feladatok elvégzésével bízta meg. A felperes nem rendelkezett halászati joggal, sem a Hhvtv. új szóhasználata szerint halgazdálkodási joggal, ezért e jog nem is hosszabbodhatott meg a törvény erejénél fogva.
- [7] Álláspontja szerint a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) által vezetett halgazdálkodási nyilvántartásba a .../4 helyrajzi számú ingatlanhoz tévesen került

- bejegyzésre a felperes halgazdálkodásra jogosultként. A halgazdálkodási jogosultságot nem a nyilvántartásba való bejegyzés keletkezteti, de a téves bejegyzés miatt kellett rendelkezni a nyilvántartásból való törlésről.
- [8] Az I. rendű alperesi érdekelt a kereset elutasítását kérte. Kifejtette, hogy a '90-es évek elején szerzett tulajdont a holtágakon, amely tény tulajdoni lappal igazolt, így teljesül a feltétel, hogy a Hhvtv. hatályba lépését megelőzően magántulajdonba került vízterületről van szó, ezért a Hhvtv. 74. § (6) bekezdése értelmében a Hhvtv. 74. § (4) bekezdése nem alkalmazható. Hangsúlyozta, hogy a halászati jogát nem engedte át a felperesnek.
- [9] A II. rendű alperesi érdekelt szintén a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a Hhvtv. 23. §-a alapján az önkormányzatot illeti meg a halgazdálkodási jog. A halgazdálkodási jog jogosultja csak haszonbérő, illetve vagyongazdálkodó lehet a Hhvtv. 22. § (2) és (3) bekezdése alapján. Mivel a felperes se haszonbérője, se vagyongazdálkodója nem volt az érintett területnek, így a halászati jog jogosultja sem lehetett, vagyis az alperes jogszerűen törölte a felperest a halgazdálkodásra jogosultak nyilvántartásából.
- Az elsőfokú ítélet**
- [10] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét ítéletével elutasította. Indokolása szerint az együttműködési megállapodásban az I. rendű alperesi érdekelt csak a halászati jogának gyakorlásával összefüggő feladatok elvégzésével bízta meg a felperest, ezért ez nem jelenti azt, hogy a halászati (későbbi, a Hhvtv. szerinti szóhasználattal halgazdálkodási) jogát adta volna át a felperes részére. Az együttműködési megállapodás 4. pontja szerinti „halászati jogának gyakorlásával összefüggő feladatok elvégzésére” szerződéses meghatározás ugyanis nem egyenlő a halászati jog (halgazdálkodási jog) átengedésével. A felperes minderre tekintettel – a halgazdálkodási nyilvántartásba történő bejegyzése ellenére sem – nem rendelkezett halászati/halgazdálkodási jogosultsággal, ezért az nem is hosszabodhatott meg az a törvény erejénél fogva 2028. augusztus 31. napjáig, emiatt a felperesnek a Hhvtv. 74. § (4) bekezdésére történő hivatkozása alaptalan volt.
- [11] Az együttműködési megállapodás 17. pontja szerint a szerződés a felek között 2020. december 31. napjával megszűnt, ezért a halgazdálkodási nyilvántartásba bejegyzett felperes nyilvántartásból való törlésére jogszerűen került sor. Mivel a perrel érintett ingatlan tulajdonosa nem a felperes volt, továbbá haszonbérőnek sem minősült haszonbérleti szerződés hiányában, illetve az I. rendű alperes a halászati (halgazdálkodási) jogát nem adta át a felperes részére, ezért a halászati jog jogosultja a 01174 hrsz.-ú ingatlan esetében az I. rendű alperesi érdekelt volt, a felperest nem lehetett a halászati jog jogosultjának tekinteni.
- [12] Kiemelte azt is, hogy az alperes jogszerűen hivatkozott a 39/2004. iktatószámú, 2004. október 6. napján kelt együttműködési javaslat tárgyú levélre, valamint annak 1. számú mellékletére, amelyek alapján megállapítható, hogy a felek eredeti szerződéses akarata a halászati jog felperesnek történő átengedésére nem terjedt ki. A Hhvtv. 74. §-ához fűzött törvényi indokolásra is figyelemmel a felperesre a halászati jog nem került átruházásra az együttműködési megállapodás 4. pontja alapján, így jogszerzés hiányában nem alkalmazható a Hhvtv. 74. § (4) bekezdése.
- [13] Az I. rendű alperesi érdekelt érvére a felperes helytállóan utalt arra, hogy a Hhvtv. 74. § (6) bekezdése alkalmazásának nem állnak fenn a jogszabályi feltételei, mivel azzal, hogy a perbeli ingatlan önkormányzati tulajdonban van, köztulajdonnak minősül az Alaptörvény 32. cikk (6) bekezdése alapján. Leszögezte, hogy a halgazdálkodási jogot nem az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés keletkezteti, illetve nem a halgazdálkodási nyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre. Mindkét nyilvántartás deklaratív, amely nem változtat a jogi helyzeten.
- [14] Rámutatott arra is, hogy annak sincs jelentősége, hogy a felperes az együttműködési megállapodással érintett ... hektár területen ugyanazokat a feladatokat végezte, mint a haszonbérbe kapott ingatlanok esetében, mivel a felperesnek halászati joga nem volt, csak a halászati jog gyakorlásával összefüggő feladatok elvégzésével bízták meg. Utalt a bíróság arra is, hogy a Hhvtv. 22. § (2) bekezdése, 24–32. §-ai alapján halgazdálkodási jog átengedésére kizárólag haszonbérbe adás vagy vagyongazdálkodás útján kerülhet sor, így együttműködési megállapodás keretében a halgazdálkodási jog nem engedhető át.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [16] A felperes a jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének elsődlegesen a hatályon kívül helyezését, másodlagosan a megsemmisítését kérte – a felülvizsgálati kérelem tartalma szerint – az alperesi határozat megsemmisítése mellett. Kifejtette, hogy egyetért azzal az ítéleti megállapítással, hogy az együttműködési megállapodásban nem történt rendelkezés a halászati jog átadásáról, azonban a peres eljárás során végig azt állította, hogy a halászati jog gyakorlásával bízták meg, ezért is kerülhetett be a halgazdálkodási nyilvántartásba. A halgazdálkodási jog megszerzését a Hhvtv. 74. § (4) bekezdése azzal határozta meg, hogy úgy fogalmazott az a halászatra jogosultat megillető jogok gyakorlására vonatkozik. A halgazdálkodási jog ezért a Hhvtv. 74. § (4) bekezdése alapján a törvény erejénél fogva szállt át a felperesre, a jogot 2013. augusztus 31-től számított 15 évig gyakorolhatja.
- [17] Vítatta azt az ítéleti megállapítást, hogy a halászati jog gyakorlásával összefüggő feladatok elvégzése nem egyenlő a halászati jog/halgazdálkodási jog átengedésével. Előadta, hogy a halgazdálkodási jog megszerzésére két módon kerülhetett sor a Hhvtv. 74. § (4) bekezdése alapján: egyrészt 2013. augusztus 31-én halászati jogot szerzett az együttműködési megállapodás aláírásának napjára visszamenőlegesen, mivel a Hhvtv. legalizálta a korábban hatályos Hhvtv. általi atipikus szerződés jogi megoldását, amelyet követett a halgazdálkodási jog megszerzése 2013. augusztus 31-től. A másik lehetőség, hogy a felperes közvetlenül és azonnal halgazdálkodási jogot szerzett 2013. augusztus 31-től. Állította, hogy mindkét módon jogot szerezhetett. Erre bizonyíték az együttműködési megállapodás, a nyilvántartásban jogának rögzítése.

- [19] Az elsőfokú bíróság azt rögzítette, hogy a halgazdálkodási jogot nem a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzés keletkezteti. Ugyanakkor az együttműködési megállapodás volt a jogalap a halgazdálkodási jog törlésére, ezzel az alperes elismerte, hogy a jog bejegyzése is az okirat alapján történt. De ha tévedésből történt volna meg a halgazdálkodási jog bejegyzése, akkor annak törlésére nem szolgálhat az az együttműködési megállapodás, amely nem adott jogalapot a jog bejegyzésére sem. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 97. § (2) bekezdése alapján az ellenkező bizonyításáig a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adatról vélelmezni kell, hogy az fennáll, ennek ellenkezőjének a bizonyítása pedig nem történt meg.
- [20] Az elsőfokú ítélet indokolása alkalmazandónak tekintette a Hhvtv. 22. § (2) bekezdését, amely alapján a halgazdálkodási jog átengedésére csak haszonbérbeadás vagy vagyonkezelés útján van lehetőség. E jogszabályhely azonban a *ius generalis*, ezzel szemben az átmeneti rendelkezések között szabályozott Hhvtv. 74. § (4) bekezdése a *ius specialis*.
- [23] Az I–II. rendű alperesi érdekelték a felülvizsgálati tárgyaláson előterjesztett ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályban tartását kérték.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [24] A felperes felülvizsgálati kérelme – az alábbiak szerint – alapos.
- [27] Az ügy érdemét tekintve, annak a kérdésnek a megválaszolásakor, hogy a felperesnek a halgazdálkodásra jogosultak nyilvántartásából való törlésére jogszerűen került-e sor, nem mellőzhető a felperes és az I. rendű alperesi érdekelt között 2009. december 10. napján módosított, 2004. december 9. napján megkötött együttműködési megállapodás vizsgálata, amely rendezte az abban szereplő felek jogviszonyát, megszerzett jogaikat és az őket terhelő kötelezettségeket. Az együttműködési megállapodás ... ha, ... m² nagyságú holtág rendszerre vonatkozott, melynek egy részét (66,8440 ha területet) az I. rendű alperesi érdekelt a felperesnek haszonbérbe adta. Haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérlet hasznát hajtó dolog időleges használatára vagy hasznát hajtó jog gyakorlására és hasznainak szedésére jogosult, és köteles ennek fejében haszonbért fizetni [Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:349. § (1) bekezdése, a megállapodás kötésekor hatályban volt 1959. évi IV. törvény 425. § (1) bekezdése].
- [28] A holtágrendszer egyéb, összesen ... ha nagyságú vízterület használati jogát nem haszonbérbe adta az I. rendű alperesi érdekelt a felperes részére, amit külön kihangsúlyoztak a felek a megállapodásban, hanem a vízterületre együttműködési megállapodást kötöttek, mely szerint az I. rendű alperesi érdekelt a megállapodás 4. pontjában részletezett, a halászati jogának gyakorlásával összefüggő feladatok elvégzésére jogosította fel a felperest, aki e feladatok elvégzésére úgy vállalt kötelezettséget, hogy a bevételt negyedévenként köteles volt átutalni az I. rendű alperesi érdekelt számlájára, díjazásra, költségtérítésre, természetbeni juttatásra nem volt jogosult.
- [29] A Kúria hangsúlyozza, hogy a megállapodás 4. pontjában szereplő feladatok a megállapodásban is rögzítetten a Hhvtv. szerinti halászati jog gyakorlásával összefüggő egyes tevékenységekre terjedt ki. A felperes a megállapodás szerint e feladatok elvégzését a vonatkozó ágazati szabályok betartása mellett [Hhvtv., az annak végrehajtásáról szóló 78/1997. (XI. 4.) FM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) szabályai, továbbá a település környezetvédelméről szóló 2/2003. (II. 7.) számú önkormányzati rendelet] vállalta. Hangsúlyozza a Kúria, hogy a megállapodás 4. pontjában a halászati jognak a vonatkozó ágazati jogszabályban a szerződés megkötésének időpontjában szabályozott egyes részfeladatait sorolták fel, a 9. pontban további feladatokat róva a felperesre. A megállapodásban felsorolt részfeladatok felölelték a halászati jogba tartozó lényegi feladatokat, így az I. rendű alperesi érdekelt ténylegesen a halászati jog gyakorlását engedte át ezzel a felperesnek.
- [30] A szerződés értelmezése alapján tehát a halászati jog gyakorlására a felek között létrejött atipikus szerződés alapján volt jogosult a felperes. Az elsőfokú ítélet indokolásának az a megállapítása, hogy a halászati jog gyakorlásával összefüggő feladatok elvégzése nem egyenlő a halászati jog/halgazdálkodási jog átengedésével, a hivatkozott és a felek között létrejött együttműködési megállapodás tartalmi értelmezéséből nem vezethető le.
- [31] Nem vitás, hogy az együttműködési megállapodás létrejötté időpontjában hatályos Hhvtv. 5. § (1) bekezdése értelmében a halászati jog jogosultjának a tulajdonost, a halászati jog haszonbérbe adása esetén pedig a haszonbérletet kellett tekinteni. Tény, hogy az érintett vízterület tulajdonosa az I. rendű alperesi érdekelt volt, azonban a Hhvtv. nem zárta ki azt a lehetőséget, hogy a halászati jog gyakorlására jogosult önkormányzat e jogának gyakorlását a szükséges szakértelemmel és kapacitással rendelkező egyéb szervezet részére atipikus szerződéssel átengedje. Az ily módon kialakult helyzet jogi rendezését a jogalkotó a Hhvtv. 74. § (4) bekezdése mint átmeneti rendelkezés útján akként szabályozta, hogy azt a személyt/szervezetet, aki 2013. augusztus 31-én az adott halgazdálkodási vízterületen nem haszonbérleti jogviszony alapján volt jogosult a halászatra jogosultat megillető jogok gyakorlására, az új törvény [a Hhvtv.] hatályba lépését követő 15 évig a halgazdálkodási jog megilleti.
- [32] A hivatkozott átmeneti rendelkezés indokolása szerint a Hhvtv. szerinti szerzett halászati jog, valamint társult halászati jog jogosultja a törvény szerint a halgazdálkodási jog jogosultjává válik. A Hhvtv. szerinti bármely jogcímen megszerzett halászati jog a törvény hatályba lépése után – írásbeli megállapodás hiányában, legkésőbb 15 év után – a Magyar Államot illeti meg. Ebből következően a Hhvtv. 74. § (4) bekezdése pontosan azokat a helyzeteket, kialakított jogi megoldásokat kívánta rendezni, mint amilyen a jelen ügyben rögzített tényállás szerinti is, amikor az adott halgazdálkodási vízterületen nem haszonbérleti jogviszony alapján volt jogosult a halászatra jogosultat megillető jogok gyakorlására az adott személy/szervezet, ahogyan erre a felperes a jelen ügyben az I. rendű alperesi érdekelttel kötött

- megállapodás alapján jogosult volt. Ezen esetekre az új törvény fogalmi meghatározása szerinti halgazdálkodási jog a törvény hatályba lépését követő 15 évig e személyt/szervezetet megilleti, azaz a kialakult jogi helyzet fenntartása mellett a Magyar Állam lehetőséget biztosított az új jogszabály szerinti jogi helyzet adott határidőn belüli kialakítására, majd amennyiben a felek ilyen megállapodást egymással kötni nem tudnak a jövőre nézve, 15 év után a Magyar Államot illeti meg a Hhtv. szerint bármely jogcímen megszerzett halászati jog.
- [35] Az, hogy a perbeli vízterület önkormányzati tulajdonban van, azaz köztulajdon, ezért a Hhvtv. 74. § (6) bekezdése nem alkalmazható, a felülvizsgálati eljárásban már nem volt vitás. A Hhvtv. 22. § (2) bekezdésének az a rendelkezése, hogy e jogszabály hatályba lépésétől kezdődően a halgazdálkodási jog haszonbérbe vagy vagyonkezelésbe adható, a Hhvtv. 74. § (4) bekezdésének alkalmazását nem zárja ki, mivel e jogszabályhely a halászati jogok gyakorlása tekintetében a korábbi szabályozás által nem tiltott atipikus megállapodás alapján előállt helyzetet rendezi, kifejezetten annak érdekében, hogy a Hhvtv. követelményeinek megfelelő jogi helyzet állhasson elő. Ezért a Hhvtv. 22. § (2) bekezdésére történő téves hivatkozás nem alapozhatja meg az elsőfokú ítéletben elfoglalt jogi álláspontot. A Hhvtv.-nek ez a szabálya a hatályba lépését követő új jogviszonyokra irányadó.
- [36] Mindezek alapján a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásával hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [37] Az új eljárás során az elsőfokú bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül a Kúria által a fentiekben kifejtett jogértelmezést, a Hhvtv. 74. § (4) bekezdésének alkalmazhatóságát.
- (Kúria Kfv.V.37.405/2022/13.)*
- 22** A földforgalmi törvény szerinti volt haszonbérleti minőségre és az ebből eredő előhaszonbérleti jogra akkor is alappal lehet hivatkozni, ha a bérleti jogviszony a jogosult önhibáján kívüli okból szakadt meg [2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi tv.) 46. § (1) bek., 47. § (1) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A perben nem álló $\frac{1}{4}$ -ed tulajdoni hányadban tulajdonos mint haszonbérbe adó, a haszonélvezeti jogosult és a szintén perben nem álló haszonbérlet között 2021. március 31. napján haszonbérleti szerződés jött létre a .../32 helyrajzi számú, szántó művelési ágú földterületből ... ha ... nagyságú, ... AK értékű terület használatára.
- [2] A per tárgyát képező haszonbérleti szerződést megelőzően, 2021. január 11. napján a tulajdonos és a haszonbérlet már kötöttek egy haszonbérleti szerződést, amelyre akkor a felperes, 2021. február 1-jén, elfogadó nyilatkozatot is tett, azonban az alperes a 2021. március 22. napján kelt, 570452/2/2021. számú határozatával megtagadta a szerződés jóváhagyását annak érvénytelenségére tekintettel, mert nem a haszonélvezeti jog jogosultjával került megkötésre a szerződés.
- [3] A haszonbérlet nyilatkozata szerint a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján olyan földműves, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van; valamint 46. § (4) bekezdés a) pontja szerint östermelők családi gazdaságának tagja. A szerződés 2021. február 19. napján kifüggesztésre került az illetékes települési önkormányzat hirdetőtábláján, amelyre a felperes 2021. április 16. napján elfogadó nyilatkozatot tett. A felperes az előhaszonbérleti jogát a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontjára alapította mint volt haszonbérlet földműves, akinek a lakóhelye, mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van.
- [5] Az alperes mint mezőgazdasági igazgatási szerv a 2021. június 3. napján kelt, 570815/2/2021. ügyiratszámú határozatával a haszonbérleti szerződést szerződő felekkel hagyta jóvá. Előadta, hogy a felperes előhaszonbérleti jogosultságának igazolására csatolta a .../32 helyrajzi számú ingatlan vonatkozásában a földhasználati lapok másolatát. A földhasználati lap másolata alapján a szerződés tárgyát képező ingatlanon a haszonbérlet kezdete 2020. 01. 02., lejárat napja 2020. 12. 31. A közhiteles földhasználati nyilvántartás adatai alapján 2021. 01. 01. óta .../32 hrsz.-ú ingatlanon nincs érvényes bejegyzett földhasználó. A felperes előhaszonbérletre jogosult elfogadó nyilatkozatában feltüntetett előhaszonbérleti jogosultság, amely a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontján alapul, nem helytálló.
- [6] A határozat indokolása szerint továbbá az elfogadó nyilatkozat nem tartalmazza a felperes születési nevét. A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény 4. § (4) bekezdés a) pontja értelmében természetes személyazonosító adat a polgár családi és utóneve, születési családi és utóneve. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 55. §-a szerint az előhaszonbérletre jogosulttól származó elfogadó jognyilatkozatnak a jogosult adatai tekintetében a 13. § (1) bekezdésében foglaltakat kell tartalmaznia. A Fétv. 13. § (1) bekezdése szerint a föld tulajdonjogának a megszerzésére irányuló szerződésnek – a Földforgalmi tv. 13–15. §-ában meghatározottakon túl – tartalmaznia kell a szerződő felek, illetve a szerző fél (a továbbiakban együtt: szerződő fél) következő adatait: a természetes személynek mint szerződő félnek a természetes személyazonosító adatait.

A kereseti kérelem és a védírat

- [7] A felperes keresetében az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Álláspontja szerint az adott esetben az a helyes jogi megoldás, hogy a ő jogosult a korábbi haszonbérleti jogviszonya alapján – a törvény által biztosított – előhaszonbérleti jogosultsága gyakorlására. A haszonbérbeadók az új haszonbérleti szerződést a lejáratot követő 11 nappal kötötték meg, illetve a per tárgyát képező újabb haszonbérleti szerződés megkötésére pedig azért került még később sor, mert a korábbi szerződést az alperes érvénytelennek minősítette. Ezen értelmezés alapján a haszonbérbeadók egyszerűen egy későbbi bérbeadással az előhaszonbérleti jogot kiküszöbölhetik, ami biztosan nem lehetett a jogalkotó célja. A jóhiszeműség és tisztesség követelményével összeegyeztethető helyes jogi megoldás az, ha az előhaszonbérleti jogosultság csak akkor hagyható figyelmen kívül, amennyiben a tulajdonos és a haszonélvezeti jogosult a földet a továbbiakban valóban maguk művelik, ami jelen esetben nem történt meg.
- [8] A születési név vonatkozásában kifejtette, hogy sem a hatósági nyilvántartás (BM), sem a személyazonosító igazolvány, sem a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolvány nem tartalmaz külön születési nevet azon személyek esetében, akiknek nincsen a nevükhöz képest utóbb felvett más neve, házassági neve. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) 5. § (13) bekezdése a polgár aláírása vonatkozásában csak a születési vagy házassági családi és utónév között tesz különbséget, továbbá az Nytv. 9. § (2) bekezdés *m*) pontja csak abban az esetben rendeli el a polgár új okmánnyal történő ellátását, amennyiben a születési vagy a házasságkötés előtt közvetlenül viselt nevétől eltérő házassági nevet vesz fel.
- [9] A felperes hivatkozott a 3353/2021. számú AB határozatra (a továbbiakban: AB határozat), amely álláspontja szerint jelen ügyben is irányadó. [61]–[67] pontja alapján a bíróságnak vizsgálnia kell, hogy valódi kiesés történt-e, vagy a felek szándékosan csúszttatták el a haszonbérleti szerződés megkötését.

A jogerős ítélet

- [11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [12] Ítéletének indokolásában a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés *a*) pontjának és 47. § (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban felhívta a Kúria Kfv.III.37.328/2016/7. (BH 2017.37.) számú és Kfv.III.37.301/2017/4. (KGD 2019.24.) számú határozatait, kiemelve, hogy a „közvetlenül megelőző” kifejezés időben a szerződéses időszak, valamint az ajánlat időpontjának megszakítatlanságára utal. Nem volt vitatott, hogy a felperes korábbi haszonbérleti szerződése 2020. december 31-én megszűnt, az újabb szerződést pedig 2021. február 19-én tették közzé. Az AB határozat [62]–[64] és [67] bekezdéseiben írtakra utalva kiemelte: a perbeli tényállásból nem lehet arra következtetni, hogy a felperest „kijátszották” volna. Nem volt arról szó, hogy a felperes a haszonbérleti szerződésének lejártá előtt igazoltan kezdeményezte

volna az újabb szerződés megkötését, de azt a haszonbérbeadó elutasította volna azért, hogy néhány nap múlva mással köthesse meg. Ilyen nem történt, ilyenre a felperes sem hivatkozott. A haszonbérbeadó nem kívánta diszkrecionális, saját belátása szerinti döntésével „*lecserélni*” a volt haszonbérlet, már csak azért sem, mert a haszonbérleti szerződés hatósági jóváhagyáshoz kötött, a hatóságnak vizsgálnia kell, hogy jogszabály megkerülésére alkalmas-e a szerződés. Nem volt a felperesen kívülálló ok. Nem volt olyan felróható körülmény, amelyet a haszonbérbeadó vagy harmadik személy mulasztása, visszaélészerű magatartása okozott volna. Megállapította, hogy a felperes a 2021. február 19-ét közvetlenül megelőző időszakban nem volt haszonbérelője a perbeli földnek, ezért nem hivatkozhatott a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés *a*) pontjára.

- [13] A bíróság vizsgálta a születési névvel kapcsolatos alperesi megállapítást a felperes kereseti kifogásának tükrében, és ennyiben osztotta a felperes álláspontját. A Kúria földforgalmi tárgyú ügyben hozott, Pfv.VI.21.371/2016/9. számú ítéleti indokolása [15] pontjára hivatkozással megállapította, hogy a születési név külön feltüntetése nem szükséges, ha a felperes jelenlegi neve azzal megegyezik. Az ügy érdemét azonban az alperes ezen téves álláspontja nem befolyásolta.

A felülvizsgálati kérelem

- [14] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet megváltoztatásával a közigazgatási cselekmény megsemmisítését, és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését kérte
- [15] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés *a*) pontját és a 47. § (1) bekezdését, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 39. § (1) bekezdését és a 46. § (3) bekezdését. Az AB határozat mindenkire kötelező, és miután alkotmányos követelményt határozott meg, a joggyakorlatot annak megfelelően kell egységesíteni. Az elsőfokú bíróság az AB határozatot vizsgálta ugyan az eljárása során, de nem alkalmazta a jogerős ítéletében. Az elsőfokú bíróság tévesen helyezte a hangsúlyt a haszonbérbeadó által történő „kijátszásra”. Az AB határozat [60]–[64] bekezdései egyértelművé teszik, hogy a haszonbérbeadó sem a haszonbérleti szerződés időtartama alatt, sem annak lejártát követően nem jogosult egyoldalú, diszkrecionális döntésével „*lecserélni*” a volt haszonbérlet. Jelen esetben viszont pontosan ez történt, a haszonbérbeadó egyéni döntése alapján nem vele, a volt haszonbérlettel, hanem mással kötött újabb haszonbérleti szerződést. Az AB határozat [67] bekezdéséből következően ki kell zárni annak a lehetőségét, hogy a volt haszonbérlet tőle független körülmények folytán elessen az előhaszonbérleti joga gyakorlásától. Ilyen az, ha a haszonbérbeadó az újabb szerződést nem vele, hanem mással köti meg. Nincs jelentősége annak, hogy a haszonbérbeadó a volt haszonbérlet a magatartásával kifejezetten ki akarta játszani, vagy egyszerűen elmulasztotta az új haszonbérleti szerződést idejében megkötni. Az alperes és az elsőfokú bíróság jogértelmezése alapján a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdésében szereplő előhaszonbérleti rangsorból a haszonbérleti

- szerződés későbbi megkötése esetén csak az első helyen szereplő volt haszonbérlet esne ki, ami az előhaszonbérletre jogosultak sorrendjének a megváltoztatását is jelentené, ami pedig nyilvánvalóan nem lehetett a jogalkotó célja.
- [16] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [17] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [20] A Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdése szerint az erdőnek nem minősülő föld haszonbérbe adása esetén az alábbi sorrendben előhaszonbérleti jog illeti meg:
- a) a volt haszonbérlet olyan földművest, illetve mezőgazdasági termelőszervezetet, aki helyben lakónak minősül, illetve amely helybeli illetőségűnek minősül, vagy akinek a lakóhelye, illetve akinek vagy amelynek a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa a haszonbérlet tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van.
- [21] A Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdése szerint a 45. § (1) bekezdés a) pontja, a 46. § (1) bekezdés a) pontja, valamint a 46. § (4) bekezdése szerinti volt haszonbérletnek az a természetes személy, illetve mezőgazdasági termelőszervezet minősül, aki, illetve amely a haszonbérleti ajánlat tárgyát képező földet a haszonbérleti ajánlat közlését közvetlenül megelőző legalább 3 éven keresztül haszonbérli vagy haszonbérletre szerződés kötött. Feltéve, hogy a haszonbérleti szerződés nem a felek egyoldali felmondása vagy kölcsönös megállapodása miatt szűnt meg, illetve a föld kényszerhasznosításba adására sem került sor a haszonbérlet szerződés fennállásának időtartama alatt.
- [22] A Kúriának jelen ügyre vonatkozóan abban kellett döntenie, hogy a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdése szerinti megelőző haszonbérleti minősége a felperesnek fennállt-e.
- [23] A perbeli esetben az nem volt vitatott, hogy az újabb haszonbérleti szerződés közlésének időpontját alapul véve a felperes bérleti jogviszonyának folyamatossága időben megszakadt. A Kúria más ítélkező tanácsai közzétett határozataikban (Kfv.III.38.178/2021/8., Kfv.VI.38.179/2021/8., Kfv.I.38.181/2021/10., Kfv.III.38.183/2021/8.) a volt haszonbérlet Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdésében meghatározott fogalma, a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti előhaszonbérleti jog fennállása, a bérleti jogviszony folyamatosságának megítélése körében – az AB határozatban foglaltakat szem előtt tartva – elvi értelemben rámutattak, hogy az időbeli megszakadást nem önmagában, hanem a volt haszonbérlet fogalmának az AB határozat szerinti meghatározásával összhangban kell értékelni. A Kúria gyakorlatában megjelenő, irányadónak tekintett nyelvtani értelmezést az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelményben újabb, korábban a bíróságok által nem vizsgált szempontokkal részletezte.
- [24] A Kúria (az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalát követően hozott) Kfv.VII.37.482/2022/2. számú határozatában rámutatott, hogy az AB határozat nyomán a korábbi kúriai döntéseket továbbra is követhetőnek tartja. A „közvetlenül megelőző” időbeli kapcsolat megszakadása esetén azonban, ha a volt haszonbérlet rajta kívül álló, neki fel nem róható okokra hivatkozik az előhaszonbérleti joga fennállása körében, akkor ezeket az okokat vizsgálni kell. Ilyenkor a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja és 47. § (1) bekezdése körében a nyelvtani értelmezés az AB határozatban megjelenő szempontokkal együtt vezet helyes következtetésre. A bérleti jogviszony folyamatosságát az időbeliség és a volt haszonbérlet védendő joga alapján egyaránt értékelni kell, ennek során pedig fennállhatnak olyan, a haszonbérletnek fel nem róható körülmények, amelyek az időbeliség szempontjából ugyan megszakítják a folyamatosságot, de alanyi oldalról a volt haszonbérleti minőséget, azaz a bérleti jogviszony tartalmi folyamatosságát nem érintik. Ugyanakkor a „közvetlenül megelőző” időbeli kapcsolat megszakadása esetén az AB határozat értelmében sem automatikusan áll fenn a volt haszonbérlet előhaszonbérleti joga.
- [25] Az elsőfokú bíróság álláspontja kialakításakor figyelemmel volt a Kúria KGD 2019.24. számú döntésében, valamint a Kfv.III.37.328/2016/7. számú eseti döntésében és az AB határozatban foglaltakra. Jelen eljárásban a Kúria további eseti döntéseket is vizsgálata körébe vont. Külön is értékelte az azonos felek között folyt, jogkérdésben hasonló ügyben hozott Kfv.VII.37.477/2022/4. számú ítéletét. Figyelembe kellett venni továbbá az Alkotmánybíróságnak az időközben meghozott, 2022. október 4. napján kelt, IV/1386/2022. ügyszámú határozatát (a továbbiakban: AB határozat2), amely jogkérdésben azonos, tényállásban hasonló ügy kapcsán született.
- [26] A Kúria vizsgálat tárgyává tette azt a kérdést, hogy a jogerős ítéletet követően alakuló joggyakorlat mennyiben szolgálhat hivatkozási alapul felülvizsgálati eljárásában.
- [27] Az AB határozat2 figyelembe vételét illetően abból kell kiindulni, hogy az Abtv. 39. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság döntése mindenkire kötelező.
- [28] Az Abtv. 46. § (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek „a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie”.
- [29] Mivel az Alkotmánybíróság nem jogalkotó, a határozatában foglalt jogértelmezés kötelező erejénél fogva alkalmazandó, megállapításai eszerint nem lehetnek mások, mint az értelmezett jogszabály tartalmai, ezért az AB határozat2 tekintetében a „visszamenőleges hatály” kérdése nem merülhetett fel.
- [30] Eszerint a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdésében szereplő „közvetlenül” meghatározás tekintetében az alkotmányos követelmények a követhetők. Az AB határozaton túlmenően az AB határozat2 akár a folyamatosságtól függetlenül, a „közvetlenül megelőző” időbeli kapcsolat egyértelmű megszakadása esetére is, a volt haszonbérlet rajta kívül álló, neki fel nem róható okainak létét,

- valóságosságát az előhaszonbérleti joga fennállása körében, vizsgálati követelményként tartalmazza a jogalkalmazás számára.
- [31] A Kfv.VII.37.477/2022/4. számú ítélet figyelembe vehetőségét illetően a Kúria megállapította, hogy a két ügyben a jogkérdés azonos, de a tényállás a jogi megítélésre is kihatóan eltérő. Abban az ügyben az új szerződést az előző megállapodás 2021. december 31-i lejártá után a jelen tényállásban szereplő időponthoz képest később, csak 2022. február 8. napján kötötték meg. A haszonbérleti szerződés meghosszabbítása iránt való kezdeményezés késlekedése miatt az önhibán kivülségre a felperes ott kevesebb alappal hivatkozhatott. Jelen ügy és a Kfv.VII.37.477/2022/4. sorszámú ügy tényállása tekintetében az a lényegi különbség, hogy ebben az ügyben az érintettek már 2021. január 11. napján haszonbérleti szerződést kötöttek, melyre felperes 2021. február 1-jén elfogadó nyilatkozatot is tett, azonban alperes külön határozatában a szerződés jóváhagyását megtagadta.
- [32] A haszonbérleti jogviszony folytatásával kapcsolatos ezen jognyilatkozatokat külön is értékelni kell, ami azt jelenti, hogy olyan fontos, a felek magatartását érintő különbség állapítható meg az ügyek között, amely az ügyszakosság fennállását, illetve a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja szerinti kötöttséget és kötelezettséget kizárja.
- [33] A joggyakorlat releváns körére és módjára tekintettel továbbá figyelembe kell venni azt is, hogy az AB határozat2 egyebek között azt a döntést [Kfv.38.193/2021/6.] semmisítette meg, amelyre a Kfv.37.477/2022/4. számú ítélet hivatkozik [15] bekezdésében. Ezzel összefüggésben a Kúriának az Abtv. hivatkozott 39. § (1) bekezdése alapján abból kell kiindulnia, hogy az Alkotmánybíróság az AB határozattal a jogértelmezés egységét, az AB határozat2-vel a joggyakorlat azonosságát célozta biztosítani.
- [34] A jelen ügyben releváns módon ennek jelentése az, hogy a korábbi és az új haszonbérleti szerződés között az időbeli folyamatosságon kívül az előhaszonbérleti jogosult joggyakorlásának módját is értékelni kell.
- [35] Az AB határozat rendelkező részében értelmező módon megállapította, hogy „a volt haszonbérlet a haszonbérleti jogviszonya jogszerű megszűnését követően is megilleti az előhaszonbérleti jog akkor, ha azt már a megelőző haszonbérleti jogviszonya idején is jogszerűen gyakorolta, de a joggyakorlása rajta kívül álló, neki fel nem róható okból nem vezetett eredményre”. A [62] bekezdésében pedig rögzítette, hogy a hatályos törvényi szabályok alapján a haszonbérbeadó sem a haszonbérleti szerződés időtartama alatt, sem annak lejártát követően nem jogosult egyoldalú diszkrecionális döntésével „lecserelni” az aktuális, illetve az előhaszonbérleti joggal rendelkező volt haszonbérlet. A [63] bekezdés szerint „(m)indezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, a Földforgalmi tv. a 47. §-beli »volt haszonbérlet« fogalmának az a kategorikus értelmezése, amely szerint volt haszonbérlet kizárólag akkor illeti meg előhaszonbérleti jog, ha a haszonbérbeadó még a szerződés tartama alatt az annak lejártát követően hatályba lépő újabb szerződést köt, ugyan a nyelvtani értelmezés módszere alapján elfogadható, de bizonyos körülmények között nyilvánvalóan ellentétbe kerül a jogintézmény céljával”.
- [36] A felperes részéről a haszonbérlet meghosszabbításának neki felróható késedelme a Kúria szerint jelen ügyben lefolytatott eljárásban, a feltárt tényállásnak megfelelően, alappal nem volt megállapítható.
- [37] Az alperes határozata ebben a tekintetben két elemre épült. Egyrészt a haszonbérleti jogviszony új szerződés kötését megelőzően megszűnt voltának, a nyilvántartásba bejegyzett haszonbérlet hiányának tényére hivatkozott, másrészt a felperesi elfogadó nyilatkozat hibájára. Az előbbi ilyen mechanikus kezelése a kifejtettek szerint az AB-határozattal ellentétes. A nyilatkozat hibáját (a születési név hiányát) pedig az elsőfokú bíróság ítélete sem tartotta megalapozottnak.
- [38] A felperes a részéről a jogviszony folytatása iránti igényének kinyilvánításaként az első (2022. január 11-én kötött) szerződésre határidőben (február 1-jén) tett elfogadó nyilatkozata önmagában még nem tekinthető késlekedésnek. A szerződés jóváhagyásának meghíúsulása pedig a haszonbérbeadói oldalon felmerült hibának tulajdonítható, mivel nem a jogosult kötött szerződést.
- [39] A felperes felülvizsgálati kérelmében továbbá helyesen mutatott rá, hogy a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdésében foglalt azon fordulat, miszerint volt haszonbérletnek az minősül, aki a haszonbérleti szerződés tárgyát képező földet a haszonbérleti szerződés közlését közvetlenül megelőző legalább 3 éven keresztül „haszonbérleti vagy haszonbérletet”, mindenképpen lehetővé teszi az előző haszonbérlet megszűnése után is az előhaszonbérleti jog gyakorlását.
- [40] Az AB határozat és az AB határozat2 tükrében, abban az esetben, amikor a korábbi és az új szerződés, illetve annak megkötésére irányuló kísérlet között nem telik el észszerűtlenül sok idő, a jogosult oldaláról a haszonbérlet folytatása iránti késlekedés tekintetében az okok neki való felróhatóságát, illetve annak hiányát vizsgálni kell.
- [41] Jelen esetben a január 11-i szerződéskötés a december 31-i előző haszonbérlet megszűnéséhez képest, figyelemmel a hasonló ügyekre és az AB határozatok alapját képező esetekre is, nem tekinthető túlzottan késői alkalomnak ahhoz, hogy a felperes akaratát kinyilvánítsa az előhaszonbérleti jogának gyakorlására.
- [42] Mindezek alapján, figyelemmel az AB határozatra és az AB határozat2-re, valamint a Kfv.VII.37.477/2022. ügy eltérésére, a Kúria azt állapítja meg, hogy a jogerős ítélet sérti a Földforgalmi tv. volt haszonbérlet előhaszonbérleti jogát megalapító 46. § (1) bekezdés a) pontját és a 47. § (1) bekezdését. Az alkotmányos követelmény ugyanis az AB határozatok szerint védi azt a volt haszonbérletet is, akinek a haszonbérlet meghosszabbításának elhúzódnása nem róható fel.
- [43] Figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság ítélete az alperes határozatát részben – a döntés érdemét nem érintően – alaptalannak minősítette, továbbá az Alkotmánybíróság vonatkozó határozataira is tekintettel, nem nyert tisztázást minden kétséget kizáróan, hogy a felperesnek a haszonbérleti

jogviszony folytatása iránti szándéka kinyilvánítása iránti késlekedése neki felróható-e, avagy rajta kívül álló okból valónak tekinthető. Egyértelműen kizárható-e továbbá, hogy a haszonbérbeadó egyoldalú, diszkrecionális döntésével „lecserélte” volna a felperest mint volt haszonbérletet. A felperes keresete [43] bekezdésében hivatkozott, aminek értékelésétől az elsőfokú bíróság indokolásának [36] bekezdése szerint eltekintett. Holott a bizonyítás e körben lényeges, mert amennyiben a felperes maga nem tett meg minden tőle telhetőt a bérleti jogviszonya folyamatosságának fenntartása érdekében, akkor nem hivatkozhat a joggyakorlás lehetőségének hiányára. Ellenkező esetben viszont a jogviszony tartalmi folyamatosságára való utalása az időbeli megszakadás ellenére is megalapozott lehet.

- [44] A Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét ezen az ügy érdemét illető kérdés tisztázása érdekében, a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján, hatályon kívül helyezte, az eljárás bíróságát új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Az új eljárásban, az adott ügyben az időbeliségtől függetlenül is bizonyítást igényel az előbbiekből részletezettek szerint az a kérdés, miszerint a felperes önhibájából vagy azon kívül került-e abba a helyzetbe, hogy haszonbérleti jogviszonya megszakadt.

(Kúria Kfv.VI.37.479/2022/4.)

23I. Az Mmtv.-nek – az Alkotmánybíróság 21/2018. (XI. 14.) AB határozata alapján – 2021. július 1-jétől hatályos, 33/B. §-ával bevezetett rendelkezései nem korlátozzák azon személyek rokkantsági ellátás iránti igényérvényesítését, akik az őket az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja alapján megillető ellátás összegét a folyamatban lévő hatósági és peres eljárásokban a tényleges egészségi állapotuk alapján kérik meghatározni.

II. A hatóság az eljárása során köteles az Alkotmánybíróság határozatában foglalt követelményeket érvényre juttatni. Ehhez nincs szükség az Alkotmánybíróság külön rendelkezésére [2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) 33/A. § (1) bek.; 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 32. § (1) bek., 46. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2011. szeptember 15-től III. csoportos rokkantsági nyugdíjban részesült, amely ellátást a rehabilitációs hatóság 2012. január 1-jétől – a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Mmtv.) 33. § (1) bekezdése alapján – rehabilitációs ellátásként folyósított tovább.
- [2] A rehabilitációs ellátást az elsőfokú szerv a felperes felülvizsgálatát követően, a 2013. február 11-én kelt határozatával 2013. március 1. napjától megszüntette, mert az elsőfokú komplex minősítés eredményéről szóló összefoglaló vélemény szerint a felperes egészségi állapota 77%-os, amelynek alapján nem minősül megváltozott munkaképességű személynek. A másodfokú szerv az elsőfokú határozatot helybenhagyta, mert a felperes egészségi állapota a másodfokú eljárásban beszerzett komplex minősítési bizottsági vélemény szerint 66%-os, annak alapján nem minősül megváltozott

munkaképességű személynek. Az első- és másodfokú határozatot a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az 1.M.29/2014/14. számú ítéletével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú szervet új eljárás lefolytatására kötelezte. A közigazgatási eljárásban beszerzett és a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő által elkészített szakvélemények alapján megállapította, hogy a felperes egészségi állapota 2013. januárjától 57%-os, annak alapján megváltozott munkaképességű személynek minősül.

- [3] Az elsőfokú szerv az ítélettel elrendelt eljárásban 2015. február 10-én hozott határozatával a felperes részére – 57%-os egészségi állapotára és a komplex minősítési összefoglaló vélemény szerinti B2 minősítési csoportba tartozására tekintettel – 2015. május 1. napjától rokkantsági ellátást állapított meg. Az elsőfokú határozatot a másodfokú szerv helybenhagyta azzal, hogy a B2 minősítési csoportba tartozás a korábbi, III. csoportú rokkantsági nyugdíjba soroláshoz képest állapotjavulást jelent. A fenti határozatokat a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az 1.M.206/2015/17. számú ítéletével hatályon kívül helyezte azzal, hogy a felperes ellátását a korábbi ítéletben foglaltak szerint kell megállapítani.
- [4] Ezt követően az elsőfokú szerv a felperes részére a 2017. február 24-én kelt határozatával – 57%-os egészségi állapota és B2 minősítési csoportba tartozása alapján – 2013. május 1. napjától rokkantsági ellátást állapított meg. A másodfokú szerv az elsőfokú határozatot – az ellátás alapjául szolgáló átlagkereset összegének téves meghatározása miatt – megváltoztatta, fenntartva, hogy a III. csoportos rokkantsági nyugdíjra való jogosultság feltételeihez képest a B2 csoportba sorolás állapotjavulást jelent. Az első és másodfokú határozatot a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 9.M.196/2018/6. számú ítéletével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú szervet új eljárásra kötelezte. Megállapította, hogy a perben a felperes egészségi állapotának mértéke és B2 minősítési kategóriába tartozása nem képezte vita tárgyát, a perben a felek között az volt vitás, hogy a B2 csoportba történő besorolás a III. csoportba tartozáshoz képest önmagában jelenti-e a felperes állapotjavulását. A bíróság az új eljárásban – az Alkotmánybíróság 21/2018. (XI. 14.) AB határozatára is figyelemmel – a felperes egészségi állapota tényleges változásának vizsgálatát írta elő az öt megillető rokkantsági ellátás összegének meghatározása érdekében.
- [5] Az elsőfokú szerv ezt követően, 2019. október 18-án hozta meg a 81-2-00098/2013/27. számú határozatát, amelyben a felperes részére 2012. január 1-jétől rehabilitációs ellátásként folyósított ellátás 2013. április 30. napjával történő megszüntetéséről, valamint – a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.M.196/2018/6. számú ítélete és a 2019. szeptember 26-án kelt elsőfokú komplex minősítés eredményéről szóló összefoglaló vélemény alapján – 2013. május 1. napjától havi 37 085 forint rokkantsági ellátás megállapításáról rendelkezett. A határozat indokolása szerint a felperes egészségi állapotában, összehasonlítva a 2011. szeptember 15. és 2013. januári állapotot, javulás állt be, ezért az Mmtv. 12. § (1) bekezdés a)

- pontja és 33/A. § (1) bekezdése alapján számított összegű ellátásra jogosult.
- [6] A másodfokú szerv az elsőfokú határozatot a 2020. január 13-án kelt komplex minősítési bizottsági vélemény alapján a 93-2-00433/2019/4. számú, FE/0105/00107-4/2020. iktatószámú határozatával helybenhagyta. A másodfokú komplex minősítési bizottsági vélemény alapján megállapította, hogy a felperes egészségi állapota 2013. január 1-jétől 57%-os, B2 csoportba tartozó megváltozott munkaképességű személynek minősül, egészségi állapotában és szociális élethelyzetében a 2011. szeptember 15-i és a 2013. januári állapotot összehasonlítva javulás állt be, ezért az ellátásra az elsőfokú határozat szerinti összegben jogosult.
- A kereset és védírat**
- [7] A felperes keresetében a határozatok megváltoztatását, a rokkantsági ellátása összegének 2013. május 1-jétől – a korábbi rokkantsági nyugdíja összegéből kiindulva és az időközbeni nyugdíjemelések mértékével növelten – történő megállapítását, másodlagosan a számítás módjának meghatározását, harmadlagosan a határozatok hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte arra hivatkozva, hogy az állapotában ténylegesen nem következett be javulás, ezért az ellátás összegét nem lehetett volna a korábbi ellátásánál alacsonyabb összegben meghatározni.
- [8] Az alperes védíratában – határozata ténybeli és jogi indokai fenntartása mellett – a kereset elutasítását kérte, kiemelve, hogy a felperes 2011. szeptember 15-i és 2013. januári egészségi állapotát összehasonlítva megállapítható az állapotjavulás.
- Az elsőfokú bíróság ítélete**
- [9] Az elsőfokú bíróság az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [10] A bíróság a felperes indítványára elrendelt orvosszakértői bizonyítás eredményeként megállapította, hogy a felperes egészségi állapota és a minősítési kategóriája – a közigazgatási szervek eljárásában beszerzett szakértői bizottsági véleményekkel egyezően – 57%, illetve B2. A bíróság a kiegészített igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján megállapította továbbá, hogy a felperes egészségi állapotában, a szakvéleményekben értékelt egyik megbetegedésére tekintettel 2011. és 2013. évek között orvosszakmai szempontból igazolható állapotjavulás nem következett be, a „különbséget” a jogszabályváltozás, a 2012. január 1-jétől bevezetett új minősítési rendszer eltérése okozta.
- [11] A bíróság kiemelte, hogy az alperes az eljárása során nem vette figyelembe a 2019. április 2-án kelt 9.M.196/2018/6. számú ítéletben foglalt megállapítást, miszerint a B2 csoportba sorolás a III. csoportos rokkantsági nyugdíjhoz képest önmagában nem jelenti, hogy a felperes állapotában javulás következett volna be. A hatóságok nem vették figyelembe azt sem, hogy a munkaügyi bíróság – a 21/2018. (XI. 14.) AB határozat felhívásával – előírta annak vizsgálatát, hogy a felperes korábbi egészségi állapotához képest 2013. januárjában kimutatható-e „valódi” állapotjavulás.
- [12] A jelen perben támadott határozatok meghozatala során az alperes a fenti tényeket nem vizsgálta. Miután a perben lefolytatott szakértői bizonyítás alátámasztotta, hogy a felperes egészségi állapotában ténylegesen nem történt javulás, az ellátás összegét az alperesnek erre tekintettel kell megállapítani. A bíróság az alperesnek az elrendelt új eljárásra azt az iránymutatást adta, hogy a felperes egészségi állapota meghatározásakor elsődlegesen a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény és különösen a kiegészítő vélemény alapján tegyen megállapítást a felperes állapotára nézve, az őt megillető ellátás összegét pedig az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontját és a 12. § (1) bekezdésében szereplő tilalmat figyelembe véve határozza meg.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [13] A jogerős ítélet ellen az alperes élt felülvizsgálati kérelemmel, melyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte arra hivatkozva, hogy az új eljárás lefolytatására való kötelezése és az ellátás egyszerűségének meghatározására adott iránymutatás jogszabálysértő, emiatt az ítélet nem hajtható végre.
- [14] Az alperes felülvizsgálati kérelme III. „Jogi érvelés” cím alatt mindenekelőtt előadta, hogy a felperes ügyében a jelen perben felülvizsgált elsőfokú határozatot a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Tatabányai Járási Hivatala hozta, másodfokon az alperes járt el, a perképviselőt ellátására – élve a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 26. § (4) bekezdésében biztosított lehetőséggel – az elsőfokú rehabilitációs hatóságnak adott meghatalmazást. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 116. § (2) bekezdése és 143. § (2a) bekezdése alapján a 2020. március 1. napját követően indult és megismételt hatósági eljárásokban alkalmazandó jogszabályok alapján kialakításra került az egyfokú hatósági eljárás, az ügyfelek jogorvoslati jogukat az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) eredményeképpen a járási (fővárosi, kerületi) hivatalok döntéseivel szemben is közvetlenül közigazgatási perben érvényesíthetik. A jogalkotó 2020. március 1-jétől a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítése érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi CX. törvényben hatályon kívül helyezte az Mmtv. 16/C. §-át, a megváltozott munkaképességű személyek eljárásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Mmtv.vhr.) 1. § (1) bekezdésének a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 360/2019. (XII. 30.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Mód. rendelet) történt módosításával a Kormány rehabilitációs hatóságként, rehabilitációs szakértői szervként és orvosszakértői szervként a fővárosi és megyei kormányhivatalt jelölte ki. A Mód. rendeletben a Kormány hatályon kívül helyezte az Mmtv.vhr.-nek a másodfokú rehabilitációs hatósági

- rehabilitációs szakértői szervi és orvosszakértői feladatokat ellátó fővárosi és megyei kormányhivatalokat és az illetékességi területüket meghatározó 5. számú mellékletét. A fentiek alapján a rehabilitációs hatósági ügyekben 2020. március 1-jétől nincs helye fellebbezésnek.
- [15] 2020. március 1-jétől az Mmtv. vhr. 2. § (1) bekezdés első mondatába foglalt illetékességi szabály értelmében egyfokú hatósági eljárásban, figyelemmel az 1. § (1) bekezdésére is, rehabilitációs hatóságként, rehabilitációs szakértői szervként és orvosszakértői szervként a kérelmező lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal jár el. A felperes 2020. február 14-én nyújtotta be keresetét a közigazgatási és munkaügyi bírósághoz, 2020. április 1-jétől – a Módtv. és a Kp. módosult rendelkezései alapján – a felperes ügye a törvényszéken folytatódott. A per alperese 2020. március 1-jétől a Kp. 18. § (2) bekezdése alapján továbbra is a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Tatabányai Járási Hivatala, majd jogutódlás folytán a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal által képviselt Fejér Megyei Kormányhivatal maradt.
- [16] Az elsőfokú bíróság által elrendelt új eljárást az alperes nem tudja lefolytatni, mivel a Fejér Megyei Kormányhivatal másodfokú rehabilitációs hatásköre 2020. március 1-jétől megszűnt és az Ákr. 143. § (2a) bekezdésére figyelemmel lefolytatandó egyfokú hatósági eljárásban a felperes „tekintetében” illetékességgel nem rendelkezik.
- [17] Az alperes szerint a jogerős ítélet az új eljárásra kötelezett személy téves megjelölésén túl az összecszerúségre vonatkozó téves iránymutatása miatt is végrehajthatatlan. Az alperes idézte a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény módosításáról szóló 2011. évi XXXV. törvény (a továbbiakban: Mmtv. módtv.) végső előterjesztői indokolását, amely szerint az Alkotmánybíróság a 21/2018. (XI. 14.) AB határozatban megállapította, hogy az Országgyűlés nemzetközi szerződésből származó jogalkotói feladat elmulasztását valósította meg azáltal, hogy a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakítása során nem alkotott olyan szabályokat, amelyek lehetővé tennék az ellátás összegének meghatározásakor a tényleges fizikai állapotjavulás mértékének, illetőleg a 2012. január 1. előtt megállapított rokkantsági nyugdíj összegének figyelembevételét is. Az Alkotmánybíróság a határozatban megállapította azt is, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdéséből következő alkotmányos követelmény, hogy az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjának „az állapotjavulás kivételével” szövegrésze kizárólag azon ellátásra jogosultak esetén alkalmazható, akiknek nem csak a jogszabályok szerinti jogi kategóriák és értékek alapján meghatározott jogi értelemben vett állapota, hanem az élethelyzetét érdemben meghatározó tényleges fizikai állapota is kedvezően változott. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a 2011. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesült és az Mmtv. hatálybalépését követően rokkantsági vagy rehabilitációs ellátásra jogosult személyek felülvizsgálatát követően a korábbi ellátási összeg biztosítására vonatkozó garanciális szabály az állapotjavulás esetére nem terjedt ki.
- [18] Az Országgyűlés az Alkotmánybíróság által meghatározott jogalkotói feladatának a 2021. április 28-án elfogadott, május 6-án kihirdetett Mmtv. módtv. megalkotásával tett eleget, ezen időpontig az első- és másodfokú rehabilitációs hatóságok – megfelelő előírások hiányában – nem tudtak eleget tenni az Alkotmánybíróság határozatából következő előírásoknak, mivel nem voltak az ellátás összegének meghatározásakor a tényleges fizikai állapotjavulás mértékének, illetőleg a 2012. január 1. előtt megállapított rokkantsági nyugdíj összegének figyelembevételével kapcsolatos előírások. A jogalkotó az Alkotmánybíróság határozatának az Mmtv. 2021. július 1-jén hatályba lépett 33/B. § (1)–(6) bekezdéseinek megalkotásával tett eleget, továbbá felhatalmazta a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős minisztert, hogy az Mmtv. 33/B. §-a szerinti fizikai állapotjavulás visszamenőleges vizsgálatára vonatkozó részletes szakmai szabályokat rendeletben állapítsa meg. A miniszter a visszamenőleges állapotvizsgálat 2021. december 22-től hatályos szabályait a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendeletbe (a továbbiakban: NEFMIr.) iktatta be.
- [19] Az Mmtv. 2021. július 1-jétől hatályos 33/B. §-a a rokkantsági nyugdíjrendszer 2012. évi átalakításával érintett megváltozott munkaképességű személyek számára – választásuk szerint – 2022. február 28-i, illetve 2022. június 30-i határidővel – pénzbeli kompenzációt vagy visszamenőleges állapotvizsgálat lehetőségét biztosítja. Az egyösszegű pénzbeli kompenzáció lehetőségével élni nem kívánó személyek kérelmére a rehabilitációs hatóság visszamenőleges állapotvizsgálatot végez annak meghatározására, hogy a rokkantsági ellátást megalapozó első komplex felülvizsgálat időpontjában a 2012. január 1-jét megelőző fizikai állapothoz képest tényleges javulás következett-e be. Tényleges állapotjavulás hiányában a rehabilitációs hatóság a rokkantsági ellátás összegét, amennyiben az az ellátott számára kedvezőbb, újra megállapítja úgy, hogy az nem lehet kevesebb a 2011. decemberben járó ellátás időközi emelésekkel növelt összegénél. Ilyen esetben a rehabilitációs hatóság intézkedik a 2011. decemberre járó ellátás időközi emelésekkel növelt összege és a ténylegesen folyósított rokkantsági ellátás különbözetének megfizetéséről is.
- [20] A felperes az egyösszegű kompenzáció, illetőleg a visszamenőleges állapotjavulás szabályairól és határidőiről a per során az alperestől tájékoztatást kapott. Az Mmtv. 33/B. §-a az Alkotmánybíróság határozatában említett, a tényleges fizikai állapotjavulás mértékének és a 2012. január 1. előtt megállapított rokkantsági nyugdíj összegének figyelembevételét, valamint a kompenzáció szabályait külön eljárásban, jogvesztő határidővel érvényesíthetően határozta meg. A felperes ez irányú igényét az ott meghatározottak szerint, nem pedig a jogerős ítélet rendelkező része szerint lefolytatandó új eljárás keretében és az ítélet indokolásában az összecszerúségre vonatkozóan adott iránymutatás alapján érvényesítheti.

- [21] Végül az alperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az ítélet rendelkező részében a másodfokú határozat iktatószámának feltüntetésével tévesen jelölte meg az elsőfokú döntés számát, a bíróság által hatályon kívül helyezett 81-2-00098/2013/27. számú határozat számát az ítélet indokolása tartalmazza helyesen.
- [22] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását és az alperes költségeiben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint az alperes ismételt eljárásának nincs törvényi akadálya; az alperes a perben illetékességének hiányára, arra, hogy egy őt kötelező ítéleti rendelkezésnek nem tudna eleget tenni, nem hivatkozott, ezen eljárása a Kp. 3. § (1) bekezdésében írt jóhiszemű pervitel követelményével ellentétes. A felperesnek a pert a perindításkor hatályos jogszabályok alapján az alperessel szemben kellett megindítani; a bíróság olyan hatósággal szemben, aki az eljárásban nem vett részt, kötelező rendelkezést nem hozhatott. Az alperes illetékességével kapcsolatos látszólagos ellentmondás az Ákr. 17. §-a alapján feloldható: a hatóság az illetékessége fennállását az eljárás minden szakaszában hivatalból vizsgálja, annak hiányában az ügyet az illetékes hatósághoz átteszi. A jogszabály azokról az esetekről, amikor az eljárásra közigazgatási per eredményeként kerül sor, külön nem rendelkezik, ezért az Ákr. általános szabályát kell alkalmazni; mindez azonban – szemben az alperes érvelésével – az ítélet jogszerűségét és végrehajthatóságát sem érinti.
- [23] Az ítéletről az érintett közigazgatási határozatok egyértelműen beazonosíthatók, az ítélet végrehajtásának ezzel összefüggő akadálya sem lehet.
- [24] A felperes szerint az alperes érdemi kifogásai is megalapozatlanok. Az Mmtv. már az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala előtt is tartalmazott olyan rendelkezést, amelynek alapján a felperes ellátásának összege meghatározható: a 33/A. § (1) bekezdés *a*) pontja akként rendelkezett, hogy a korábbi rokkantsági nyugdíj helyébe lépő ellátás – az állapotjavulás kivételével – nem lehet alacsonyabb a rokkantsági nyugdíj összegénél. Az Alkotmánybíróság határozatában értelmezte az állapotjavulás fogalmát, a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő pedig egyértelműen megállapította, hogy a felperes állapotában az Alkotmánybíróság határozata szerinti értelmezés szerint javulás nem történt. A fentiek alapján a felperest megillető rokkantsági ellátása összege egyértelműen megállapítható.
- [25] A felperes rokkantsági nyugdíja 2011. december 31-én ipso iure rehabilitációs ellátássá „fordult át”, ezért az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés *a*) pontja alkalmazásának van helye. A felperes egészségi állapotában – az alperes által sem vitatott szakvélemény szerint – javulás nem történt, ezért a 2012. január 1-jétől megállapított rehabilitációs, majd rokkantsági ellátása nem lehetett volna alacsonyabb összegű a korábbi rokkantsági nyugdíja összegénél. Az ellátás összegét az alperes a jogerős ítélet iránymutatása alapján meg tudja határozni, ahhoz minden adat a rendelkezésére áll. Aggályos az lenne, ha a felperes ügyében a perindítást követően elfogadott 2021. július 1-jétől hatályos Mmtv. 33/B. §-t kellene visszamenőleges hatállyal alkalmazni. A jogerős ítélet rögzíti, hogy a felperes állapotában a releváns időszakban nem történt javulás, ez a kérdés tehát ítélt dolognak minősül, ezt a kérdést az illetékes hatóság ismételt nem teheti vizsgálat tárgyává. Az alperesi érvelés elfogadása esetén a bíróságnak olyan jogszabály alapján kellene a közigazgatási határozat jogszerűségét vizsgálnia, amelynek a meghozatalakor a jogszabály még nem is volt hatályban, illetve olyan tényt (a felperes állapotjavulását) kellene vizsgálni, amelyről a bíróság jogerős ítéletben már döntött.
- A Kúria döntése és jogi indokolása**
- [26] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [27] A perben felülvizsgálni kért határozatot az elsőfokon eljáró rehabilitációs hatóság (a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Tatabányai Járási Hivatala) 2019. október 18-án, a másodfokon eljáró rehabilitációs hatóság alperes 2020. január 13-án hozta meg, a felperes keresetét 2020. február 14-én terjesztette elő. Az alperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélettel elrendelt eljárási cselekmények végrehajtása a közigazgatási fórumrendszerben 2020. március 1-jétől bevezetett változások, az Mmtv. és Mmtv.vhr. rendelkezései módosítása folytán nem lehetséges. Az Mmtv. 16/C. §-a a keresetlevelet 2020. február 29-ig a másodfokon eljáró rehabilitációs hatósághoz rendelte benyújtani, a rendelkezés 2020. március 1-jétől történt hatályon kívül helyezése, tekintettel arra, hogy ekkor a per már folyamatban volt, a felperes igényérvényesítését nem érintette. Az elsőfokú bíróság az alperest nem másodfokon eljáró szervként kötelezte új eljárásra, az ítéletben nem szerepel olyan megállapítás, amelyből az a következtetés lenne levonható, hogy a bíróság az alperest az Mmtv.vhr. 2020. február 29-ig hatályban volt 1. § (1) bekezdés *b*) pontja és 5. számú melléklete szerinti másodfokú rehabilitációs hatósági hatáskörben történő eljárásra, illetve ilyen minőségben lefolytatott eljárási cselekményekre kötelezte volna. A bíróság az alperest az Mmtv.vhr. 2020. március 1-jétől hatályos 1. § (1) bekezdése alapján (amely szerint a Kormány rehabilitációs hatóságként, rehabilitációs szakértői szervként és orvosszakértői szervként a fővárosi és megyei kormányhivatalt jelöli ki) kötelezte a hatáskörébe tartozó, a felperest 2013. március 1-jétől megillető ellátás összegének meghatározásához szükséges eljárási cselekményekre, az ítéleti rendelkezések végrehajtását – a fent irtak szerint – sem az Mmtv., sem az Mmtv.vhr. módosításai nem befolyásolták.
- [28] Az Mmtv.vhr. 1. §-a módosítása folytán, a másodfokú rehabilitációs hatósági hatáskör megszüntetésével a megváltozott munkaképességű személyek ellátására való jogosultság elbírálásával kapcsolatos eljárás egyfokúvá vált, a fellebbezési jog kivezetése az alperes hatáskörét nem érintette. A fentiek alapján az alperes a jogerős ítélet végrehajthatatlanságának alátámasztásaként helytelenül hivatkozott felülvizsgálati kérelmében a fellebbezési jog 2020. március 1-jétől történt megszüntetésére is.
- [29] Téves az alperes azon érvelése is, hogy a felperes ügyében az Ákr. 143. § (2a) bekezdése értelmében nem illetékes eljárni. Az Ákr. 2020. január 1-jétől

- hatályos rendelkezése szerint e törvény 116. § (2) bekezdésének az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvénnyel módosított *a)* pontját a 2020. március 1. napját követően indult és megismételt eljárásokban kell alkalmazni; az Ákr. 116. § (2) bekezdése szerint fellebbezésnek van helye, ha a határozatot *a)* – képviselő testület kivételével – helyi önkormányzat szerve vagy *b)* rendvédelmi szerv helyi szerve hozta. Az Ákr. alperes által megjelölt fenti szabályai az alperes illetékességét, a felperes ügyében való eljárást szabályozó, így azt korlátozó rendelkezést sem tartalmaznak.
- [30] Az alperes felülvizsgálati kérelmében nem állította, hogy a felperest megillető ellátás megállapítására nem rendelkezik hatáskörrel; az illetékességi szabályoknak a közigazgatási per során történő megváltozása az alperes személyében – a Kp. ez irányú vagy más jogszabály kifejezett rendelkezése hiányában – nem eredményez változást. Az alperes nem jelölt meg olyan jogszabályi rendelkezést, amelynek alapján a bíróság az illetékessége hiányára tekintettel nem hozhatott az őt felperes ügyében eljárásra kötelező rendelkezést. A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében ezzel összefüggésben helytállóan utalt az Ákr. 17. §-ára, annak alapján a hatóság a hatáskörét és illetékességét az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni, és azok hiányában a rendelkezésben foglalt intézkedésekre (áttételre, a kérelem visszautasítására vagy az eljárás megszüntetésére) köteles, amely rendelkezés bíróság ítéletével elrendelt megismételt eljárásra is irányadó. A Kúria itt emlékeztet a Kfv.VII.37.702/2021/7. számú határozatában foglaltakra is, amelyben kimondta: a közigazgatási perben hozott ítélet alapján új eljárásra kötelezés esetén az Ákr. szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező közigazgatási szervnek kell eljárnia függetlenül attól, hogy a korábban eljárt kormányhivatal az új jogszabályi környezetben már nem illetékes az új eljárás lefolytatására és az új határozat meghozatalára.
- [31] A fentiek folytán az alperes alaptalanul állította felülvizsgálati kérelmében azt is, hogy őt a bíróság az ítéletben tévesen jelölte meg új eljárásra kötelezett személyként.
- [32] Az alperes megalapozatlanul, saját határozatában foglaltakkal is ellentétesen hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság határozatában megállapított mulasztás törvényhozó általi pótlása, az Mmtv. 2021. július 1-jei módosítása, a 33/B. § (1)–(6) bekezdéseknek a törvénybe való beiktatása és a NEFMIr. 2021. december 22-től hatályos módosítása, a visszamenőleges állapotvizsgálatra vonatkozó szabályokkal való kiegészítése hiányában nem állt módjában a felperes tényleges állapotjavulását vizsgálni, továbbá, hogy a felperes az igényét kizárólag az új szabályok alapján érvényesíthette.
- [33] Az Alkotmánybíróság a 21/2018. (XI. 14.) AB határozat 2. pontjában – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 46. § (3) bekezdése alapján – az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés *a)* pontja alkalmazása során érvényre juttatandó alkotmányos követelményként írta elő, hogy „– az állapotjavulás kivételével –” szövegrész kizárólag azon ellátásra jogosultak esetén alkalmazható, akiknek nem csak a jogszabályok szerinti kategóriák és értékek alapján meghatározott jogi értelemben vett állapota, hanem az élethelyzetét érdemben meghatározó tényleges fizikai állapota is kedvezően változott. Az Alkotmánybíróság határozatainak erga omnes hatályából és az alkotmányos követelmények érvényesülését kimondó rendelkezésből [Abtv. 39. § (1) bekezdés, 46. § (3) bekezdés] következően az alperesnek az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés *a)* pontját az Alkotmánybíróság határozata közzétételétől az abban foglaltak szerint kellett alkalmaznia. Ezt írta elő egyebekben a Kúria is a felek között a jelen pert megelőzően – a felperest 2013. május 1-jétől megillető ellátás összege tárgyában – folyamatban volt, a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.M.196/2018/6. számú ítélete felülvizsgálata folytán folyamatban volt Mfv.III.10.222/2019/4. számú ítéletében, amelyben a rehabilitációs hatóságot új eljárásra kötelező jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [34] A Kúria ebben a határozatában az Alkotmánybíróság fenti határozatának – alperes által megkérdőjelezett – alkalmazhatósága kapcsán kimondta, hogy az alperesnek a felperes ügyében alkalmazandó norma alkotmánykonform, az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésének megfelelő értelmezése érdekében nem csak lehetősége volt, hanem kötelezettsége is fennáll arra, hogy az Alkotmánybíróság határozatában foglalt követelményeket érvényre juttassa, ahhoz nincs szükség az Alkotmánybíróság külön rendelkezésére (a folyamatban lévő ügyekben való alkalmazás kimondására). Az alperesnek az elsőfokú bíróság által elrendelt eljárásban a Kp. 97. § (4) bekezdésére is figyelemmel – amely szerint az eljáró közigazgatási szervet a megismételt eljárásban és a cselekménynek a bíróság határozatával elrendelt megvalósítása során köti a bírósági határozat rendelkező része és indokolása –, e megelőző perben hozott határozatok iránymutatásának megfelelően kellett meghoznia határozatát.
- [35] A fenti ítéletek alapján lefolytatott eljárások eredményeként meghozott, a jelen perben felülvizsgálni kért határozatok indokolásából megállapítható, hogy a rehabilitációs hatóságok a felperes állapotjavulásáról az Alkotmánybíróság határozatát is figyelembe véve foglaltak állást, a perben beszerzett kiegészítő orvosszakértői vélemény megállapításait pedig, azt, hogy a felperes állapotában a vizsgálandó időszakban tényleges javulás nem következett be, az alperes nem vonta kétségbe.
- [36] A felperes rokkantsági ellátásra való jogosultsága és annak kezdő időpontja a jelen perben – azonosan a jelen pert megelőző, 2017-ben folyamatban volt hatósági és 2018-ban indult peres eljárásokkal – nem képezte vita tárgyát. A felek között az ellátás összegének meghatározásában, abban volt vita, hogy az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés *a)* pontjában szereplő, a korábbi ellátás összegének csökkentésére alapot adó feltétel a felperes esetében fennáll-e.
- [37] A felperes az őt 2013. március 1-jétől megillető, a korábbi ellátása csökkentése nélkül számított rokkantsági ellátás iránti igényét a korábban részletesen bemutatottak szerint, az ügyében hozott határozatok elleni jogorvoslatok igénybe vételével,

- nem pedig az Mmtv. alperes által felhívott, 2021. július 1-jétől hatályba lépett 33/B. §-a alapján érvényesítette. A felperes fentiek szerinti, közigazgatási és peres úton történt igényérvényesítését gátló, azt korlátozó szabályt az Mmtv. nem tartalmaz, ilyen jogszabályi rendelkezést az alperes sem jelölt meg, csupán állította – erről rendelkező jogszabály hiányában alaptalanul –, hogy a felperes az őt 2013. március 1-jétől megillető ellátást a 2017-ben hozott határozatok felülvizsgálata iránti perben nem, csupán az Mmtv. 33/B. §-a alapján igényelheti.
- [38] A jogerős ítélet rendelkező részében, az elsőfokú közigazgatási határozat számában szereplő nyilvánvaló elírásnak minősülő hiba nem tekinthető a felülvizsgálati eljárásban nem orvosolható lényeges eljárási szabálysértésnek, azt a Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése, a 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény: a továbbiakban: Pp.) 352. § (1) bekezdése és 353. §-a alapján orvosolta, egyidejűleg hivatalból rendelkezett a másodfokú határozat ügyszámának helyes megjelöléséről is.
- [39] A fentiek alapján a Kúria a jogerős ítéletet – a Kp. 121. § (2) bekezdése alkalmazásával – hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv. VII.45.149/2022/5.)

24Önmagában a telekadóztatásra vonatkozó joggyakorlat ismertetése nem felel meg az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközését állító indítvánnyal szemben támasztott törvényi követelményeknek. Az indítványban meg kell jelölni, hogy az alkalmazandó önkormányzati rendelet valamely rendelkezése mely más jogszabályba ütközik, mi ennek az indoka, és melyek az azt alátámasztó bizonyítékok [2017. évi I. törvény (Kp.) 37. § (1) bek. f), 140. § (1) bek., 130. § (2) c), d)].

Az indítvány alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Budapest Környéki Törvényszék (a továbbiakban: indítványozó) előtt folyó per felperese (a továbbiakban: felperes) egy zártkörűen működő részvénytársaság, 2017-ben összesen 46 örbottyáni ingatlan tulajdonosa volt. Örbottyán Nagyközség Jegyzője (a továbbiakban: elsőfokú adóhatóság) az 583-2/2017. számú határozatával a felperest a 2016. december 31. napján kelt adóbevallása alapján 2017. adóévre 1 012 800 forint telekadó megfizetésére kötelezte az Ö.-i ingatlan után.
- [2] A felperes fellebbezése alapján eljáró Pest Megyei Kormányhivatal (a továbbiakban: alperes) a 2017. április 25. napján kelt PE/040/01443-58/2017. számú másodfokú határozatával az elsőfokú határozatot akként változtatta meg, hogy a felperes perbeli ingatlan után fizetendő, 2017. adóévi telekadó kötelezettségét 10 128 000 forint éves összegben állapította meg. Az alperes a határozatát az akkor hatályban volt, Örbottyán Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testületének a helyi adókról és a helyi adózással összefüggő egyes kérdésekről szóló 24/2012. (XI. 30.) önkormányzati rendeletére (a továbbiakban: Ör.) alapította. Az Ör.-t Örbottyán Város Önkormányzat Képviselő-testületének a helyi adókról és a helyi adózással összefüggő egyes kérdésekről szóló 13/2017. (XII. 13.) önkormányzati rendeletének 9. § (2) bekezdése 2018. január 1. napjával hatályon kívül helyezte.
- [3] Az alapügy felperese keresetet terjesztett elő az alperes határozatával szemben, állítva, hogy a kiszabott adó mértéke konfiskáló, az nem igazodik sem az adóalany teherviselő képességéhez, sem a helyi sajátosságokhoz, továbbá az Ör. nem differenciál, s vele szemben diszkriminatív. Módosított keresetében elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság az alperes határozatát változtassa meg akként, hogy a 2017. évre kivetett telekadót törölje, adófizetési kötelezettségét 0 forintban állapítsa meg. Másodlagosan az alperes határozatának elsőfokú határozatra is kiterjedő megváltoztatását kérte úgy, hogy a fizetendő telekadó mértéke egyszer 100 Ft/m² legyen az évenkénti (100 Ft/m²/év) kötelezés helyett.
- A bíróság indítványa és az érintett önkormányzat védirata**
- [4] Az indítványozó az I.K.700.271/2021/48. számú végzésében kezdeményezte a Kúria Önkormányzati Tanácsának eljárását és egyidejűleg a per tárgyalását a Kúria Önkormányzati Tanácsa előtti eljárás jogerős befejezéséig felfüggesztette.
- [5] Az indítványozó arra hivatkozott, hogy az önkormányzat illetékességi területén lévő beépítetlen telek adókötelezettségét megállapító Ör. 4. § (1) bekezdése ellentétes a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 17. §-ával [Adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő telek], valamint a Htv. 52. § 16. pontjával, amely a telek fogalmát határozza meg [telek: az épülettel, épületrésszel be nem épített földterület, ide nem értve (...)]. Ezzel egyidejűleg azt is állította, hogy az Ör. vitatott rendelkezése megismétli a magasabb szintű jogszabály, így a Htv. fenti rendelkezését.
- [6] Az indítványozó előadta, hogy az Ör. 4. § (3) bekezdése sérti az Alaptörvény XXX. cikkében és a Htv. 6. § c) pontjában rögzített arányos közteherviselés elvét és a Htv. 7. § g) pontját azzal, hogy „különböző adómértéket állapított meg belterületi és a külterületi telkek vonatkozásában”. Ezzel összefüggésben részletesen, de a konkrét ügyre vonatkozó összefüggések bemutatása nélkül (leíró jelleggel) ismertette a Kúria Önkormányzati Tanácsa korábbi határozatait (Köf.5081/2012/4., Köf.5001/2013/6., Köf.5036/2015/4., Köf.5047/2015/3., Köf.5018/2016/4., Köf.5024/2016/5., Köf.5.042/2016/5., Köf.5021/2017/4., Köf.5001/2018/5., Köf.5018/2021/4.) és az Alkotmánybíróság telekadóztatási ügyekben hozott döntéseit [3233/2021. (VI. 4.) AB határozat, 20/2021. (V. 27.) AB határozat].
- [7] Az indítványozó szerint „a helyi jogalkotó nem volt tekintettel a perbeli ingatlan egyedi sajátosságaira sem”, „az önkormányzat nem alkalmazhatott volna különböző adómértéket a külterületi és a belterületi ingatlanok vonatkozásban”.
- [8] A Kúria Önkormányzati Tanácsa a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 140. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 42. § (1) bekezdése alapján az érintett önkormányzatot felhívta az indítványra vonatkozó nyilatkozata megtételére.
- [9] Az érintett önkormányzat a védiratában az indítvány elutasítását kérte. Kifejtette, hogy a telekadó

- mértékének meghatározása során a telkek földrajzi elhelyezkedését, a településre jellemző forgalmi értékeket általában és a településen belüli forgalmi értékben jelentkező eltéréseket is figyelembe vette, így a telekadó mértéket a belterületi és a külterületi telkek vonatkozásában egymástól eltérő összegben, a Kúria – indítványozó által is idézett – döntéseinek megfelelően, differenciáltan állapította meg. Utalt arra is, hogy az adómérték összege nem éri el a Htv. 6. § c) pontja szerinti adómaximumot.
- [10] Hivatkozása szerint a telekadó nem konfiskáló jellegű. A telekadó éves mértéke a bíróság által kirendelt igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő szakvéleménye értelmében az ingatlan értékének 34,6%-a, az öt éves elévülési időn belül nem éri el az adótárgy kétszeres értékét. Az adómérték konfiskáló jellegének megállapítására (az indítványban is hivatkozott kúriai joggyakorlat szerint) csak kivételesen és szélsőséges esetben kerülhet sor az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan.
- [11] Utalt arra is, hogy az indítvány nem tartalmazza a Kp. 143. § (2) bekezdés c) és d) pontjában foglaltakat.
- A Kúria Önkormányzati Tanácsa döntésének indokolása**
- [12] Az indítvány nem megalapozott.
- [13] A Kúria Önkormányzati Tanácsa az indítványt a Kp. 141. § (2) bekezdése alapján bírálta el. A Kp. 143. § (2) bekezdés c) és d) pontja értelmében, az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló indítvány tartalmazza azon jogszabályi rendelkezés megjelölését, amelyet az önkormányzati rendelet sért; és annak okát, hogy az indítványozó az adott rendelkezést miért tartja jogszabálysértőnek.
- [14] A Kp. 139. §-a értelmében, e törvény rendelkezéseit az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló, a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti, továbbá a helyi önkormányzat képviselő-testületének normatív határozata vagy a meghozatalára irányuló kötelezettség elmulasztása megállapítására irányuló eljárásokban az e fejezetben foglalt eltérésekkel, a normakontroll sajátosságaira figyelemmel kell alkalmazni. A Kp. 140. § (1) bekezdés első mondata szerint az e fejezetben szabályozott eljárást indítvánnyal kell megindítani, amelyre a keresetlevél szabályait kell alkalmazni. A Kp. 37. § (1) bekezdés f) pontja alapján az indítványnak tartalmaznia kell a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelmet, az annak alapjául szolgáló tények, illetve azok bizonyítékai előadásával.
- [15] A 2018. január 1. napjával hatályon kívül helyezett, de az indítványozó előtt folyó perben alkalmazandó és ennek folytán a jelen normakontroll eljárás alapján képező Ör. indítvánnyal érintett rendelkezései a következők.
4. § (1) Adóköteles az Önkormányzat illetékességi területén lévő beépítetlen telek.
4. § (3) A telekadó mértéke belterületi telek esetében 150 Ft/m²/év, külterületi telek esetében 100 Ft/m²/év.
- I.
- [16] Az indítványozó szerint az Ör. 4. § (1) bekezdése egyszerre ellentétes a Htv. felhívott rendelkezéseivel és megismétli azokat (Htv. 17. § és 52. § 16. pont).
- [17] A Htv. 17. §-ának – az ügyben alkalmazandó 2017. január 1. napján hatályos normaszövege – értelmében „[a]dóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő telek.” A Htv. 52. § 16. pontja szerint „telek: az épülettel, épületrésszel be nem épített földterület, ide nem értve
- a) a belterületen fekvő termőföldet, feltéve, ha az tényleges mezőgazdasági művelés alatt áll,
- b) a külterületen fekvő termőföldet,
- c) a tanyát,
- d) a közút területét,
- e) a vasúti pályát, a vasúti pálya tartozékai által lefedett földterületet,
- f) a temetőkről és a temetkezésről szóló törvény temető fogalma alá tartozó földterületet,
- g) a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló törvény szerinti víztározó, bányató területét,
- h) az erdőt,
- i) az ingatlan-nyilvántartásban mocsárként nyilvántartott földterületet;”
- [18] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az Ör. vitatott rendelkezése megjelöli (és meg is kell jelölnie) az adótárgyat: telekadó esetében ez értelemszerűen az önkormányzat illetékességi területén lévő (beépítetlen) telek, földterület, miként erről a Htv. is rendelkezik. Az indítványozó azt azonban nem fejtette ki, hogy az Ör. milyen ellentétet hordoz magában a Htv.-hez képest, ez az ellentét miként befolyásolja az előtte fekvő ügy elbírálását (hogyan befolyásolja a perbeli ingatlanra vonatkozó adókötelezettséget, illetve annak megítélését), és az Ör. hogyan lehet egyszerre ellentétes azzal a magasabb szintű jogszabállyal, amelyet egyúttal – az indítványozó állítása szerint – „megismétel”.
- [19] Az indítványozó e körben hivatkozott a Htv. 2011. november 29. napjáig hatályban volt 17. §-ára is, mely szerint adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő beépítetlen belterületi földrészlet (telek). A Htv. ebben az időpontban hatályban volt normaszövegének a jelen normakontroll eljárásban ugyanakkor nincs relevanciája, és azt az indítványozó szintén nem fejtette ki, hogy a kizárólag a beépítetlen belterületi földrészletek adóztatására vonatkozó – 2011. november 30. óta nem hatályos – szabályozás a perbeli, 2017-es adóév tekintetében milyen jelentőséggel bír.
- II.
- [20] Az indítványozó megítélése szerint az Ör. 4. § (3) bekezdése azzal, hogy különböző adómértéket állapított meg belterületi és a külterületi telkek vonatkozásában ellentétes az Alaptörvény XXX. cikkében és a Htv. 6. § c) pontjában rögzített arányos közteherviselés elvével, valamint a Htv. 7. § g) pontjával. E megállapításának „indokolásaként” ismerteti a Kúria Önkormányzati Tanácsa és az Alkotmánybíróság telekadóztatási ügyekben hozott döntéseit, de nem jelöli meg, hogy a konkrét esettel az idézett határozatok hogyan hozhatók összefüggésbe. Állítása alátámasztásához sem a perben kirendelt szakértő szakvéleményének egyes konkrét megállapításaira nem hivatkozik, sem nem jelöli meg, hogy miért jogszabálysértő a kül- és belterületi ingatlanok közötti különbségtétel, amely az idézett gyakorlat alapján éppen a differenciálás meglétét támasztja alá, továbbá a felperes külterületi

- ingatlana tekintetében kedvezőbb, mintha arra a belterületi adómértéket kellene alkalmazni.
- [21] Az indítványnak nem a Kúria Önkormányzati Tanácsának gyakorlatát kell ismertetnie, hanem azt kell megjelölnie, hogy az előtte fekvő ügyben alkalmazandó önkormányzati rendelet (annak rendelkezése) mely más jogszabályba ütközik és mi ennek az indoka, továbbá melyek az azt alátámasztó bizonyítékok. Ezen indokok alátámasztásául szolgálhat a kialakult gyakorlat ismertetése, de önmagában a határozatokban foglaltak idézése nem felel meg a Kp. fent idézett, az indítvánnyal szemben támasztott követelményeinek. Így pl. az indítványban – amennyiben az konfiskáló adómértéket állít(ana) – be kell mutatni, hogy a szabályozás tárgyát képező telek milyen értéket képvisel; melyek a sajátosságai; milyen a településen lévő telek értéke közötti, a helyi sajátosságokat is figyelembe vevő (pl. rendeltetés, földrajzi elhelyezkedése, a településre jellemző esetlegesen eltérő forgalmi értékek) különbségek vannak, mindezeket milyen bizonyítékok támasztják alá, és a hivatkozott szempontok miért nem érvényesülnek az Ör. szabályozásában. Mindezek kifejtése az indítványból teljességgel hiányzik.
- [22] A Kúria Önkormányzati Tanácsa az indítványozó szerepét nem veheti át, ugyanis a bírói indítványra indult, önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárás során az indítvány és a védirat keretei között vizsgálódhat. Az indítványban meg nem jelenő, az indítványozó belső meggyőződését nem tükröző tények és körülmények figyelembevételére nincs lehetőség, hiszen ez a normakontroll eljárástól elkülönülő alapügyben történő érdemi állásfoglalást jelentené. (Köf.5004/2021/3.)
- [23] A fent kifejtett indokok alapján a Kúria Önkormányzati Tanács a Kp. 142. § (2) bekezdése alapján a bírói indítványt – mint megalapozatlant – elutasította.

(Kúria Köf.5015/2022/9.)

25 A jegyző birtokvédelmi eljárásának elmulasztása esetén nem alkalmazhatók a Kp. mulasztási perre vonatkozó rendelkezései, az eljárás lefolytatása nem tartozik a közigazgatási hatóság hatáskörébe [2017. évi I. törvény (Kp.) 15. § (4) bek.]

A kijelölés iránti kérelem alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2022. március 29. napján keresetlevelet terjesztett elő a járásbíróságon, melyben azt sérelmezte, hogy a jegyző a birtokvédelmi ügyében nem intézkedett. Előadta, hogy a Kft. kávéházat működtet konyhai szolgáltatással a felperes lakása alatt, melynek következtében konyhai szagok (zsír, olaj, étel és néha füstszag) terjengenek, amely zavarja, mivel a szagok elvezetése nem megoldott. Lakásában sem szellőztetni, sem nyugodtan pihenni nem lehet. Problémája többszöri erőfeszítése ellenére nem oldódott meg, mivel a birtokvédelmi ügyében a jegyző a szükséges intézkedést nem tette meg.
- [2] A járásbíróság a 2022. április 22. napján jogerőre emelkedett 16.P.20.164/2022/2. számú végzésével megállapította hatáskörének és illetékességének hiányát és a keresetlevelet áttette a törvényszékhez

mint közigazgatási bírósághoz. A járásbíróság arra alapozta döntését, hogy a felperes a jegyző eljárásának hiányára, azaz mulasztására hivatkozott, amely a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) mulasztási perre vonatkozó külön szabályai szerint elbírálandó közigazgatási jogvitának minősül, és arra az alperes (mulasztó közigazgatási szerv) székhelye szerinti törvényszék rendelkezik illetékességgel.

A kijelölés iránti kérelem

- [3] A törvényszék 2022. július 14. napján kelt 7.K.700.599/2022/5. számú végzésével szintén hatásköre hiányát állapította meg és az ügy iratait az eljáró bíróság kijelölése végett felterjesztette a Kúriára.
- [4] A kijelölést kérő bíróság mindenekelőtt arra hivatkozott, hogy a Kp. 127. §-a szerinti feltételek nem állnak fenn, a felperes keresetében nem a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott közigazgatási cselekmény megvalósítására vonatkozó jogszabályban rögzített kötelezettségét mulasztotta el. A jegyző birtokvédelemmel kapcsolatos eljárása során nem a Kp. szabályai szerint jár el, cselekménye elmulasztása nem közigazgatási tevékenységnek minősül, a felperes kereseti kérelme birtokvédelem iránti polgári per megindítására irányul. A birtokvédelmi eljárás megindítására a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:5. §-a alapján van lehetőség, amely polgári bíróság hatáskörébe tartozik.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [5] A hatásköri összeütközés feloldásához a Kúriának mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy a Kp. 4. §-ára tekintettel a jegyző birtokvédelmi hatáskörének gyakorlásával, mulasztásával kapcsolatban indítható-e közigazgatási per, s ekként közigazgatási bíróság rendelkezik-e hatáskörrel a kereseti kérelem elbírálására.
- [6] A Kp. 4. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező (3) bekezdés szerinti cselekményének vagy a cselekmény elmulasztásának (a továbbiakban együtt: közigazgatási tevékenység) jogszerűsége. Ez alapján a Kúria következetes gyakorlata szerint a közigazgatási tevékenységnek három (konjunktív) fogalmi eleme azonosítható. Az első az, hogy a tevékenységet közigazgatási szerv végzi, a második fogalmi elem a tevékenység közigazgatási jog általi szabályozottsága, a harmadik fogalmi elem pedig, hogy a közigazgatási tevékenység joghatást vált ki, azaz a közigazgatási tevékenység az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányul vagy azt eredményezi (Kúria Kpkf.VI.39.649/2020/2. számú döntése).
- [7] A jogvita tárgyát tekintve a Kúria jelen eljáró tanácsa – figyelemmel a Kkk.41.203/2021/3. és Kkk.39.441/2022/3.számú döntéseire is – szükségesnek tartja rögzíteni, hogy a jegyző birtokvédelmi eljárása a magánjogi jogvédelem biztosítására szolgáló speciális eljárás. A birtokháborítást a Ptk. rendezi, az polgári jogi jogviszony. Ebből adódóan a birtokháborítási

- ügyben nem alkalmazhatóak a közigazgatási hatósági eljárásnak a jogorvoslatra vonatkozó szabályai sem, így tehát hiányzik a közigazgatási jogvita fogalmi elemei közül hiányzik a közigazgatási jog általi szabályozottság.
- [8] Jelen ügy tényállása annyiban eltérő az idézett esetektől, hogy a felperes a jegyző határozathozatalának mulasztását állítja. Bár a Kp. 4. § (1) bekezdése a közigazgatási jogvita tárgya körében szabályozza a közigazgatási szerv cselekménye elmulasztásának jogszerűségét is, a fentieknek megfelelően nem csak a jegyző magánjogi jogvédelem biztosítására szolgáló speciális eljárásban hozott döntése, hanem annak elmaradása is polgári perben vitatható, azaz a Kp. szabályai nem alkalmazandók rá. Tehát mivel a jegyző a birtokvédelem tárgyában nem közigazgatási hatósági eljárásban jár el, így az nem a Kp. 4. § (3) bekezdése szerinti közigazgatási cselekmény (illetve annak mulasztása) és nem támadható közigazgatási perben.
- [9] A jegyző előtti possessorius birtokvédelmi eljárás szabályozása polgári jogi alapokon nyugszik. A jegyző hatáskörébe tartozó birtokvédelmi eljárásról szóló 17/2015. (II. 16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 11. §-a szerint ha a jegyző a birtokvédelmi eljárást az eljárási határidőn belül nem folytatja le, az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal – az arról történő tudomásszerzést követő nyolc napon belül – határozatával másik jegyzőt jelöl ki a birtokvédelmi eljárás lefolytatására, és ezzel egyidejűleg fegyelmi eljárást kezdeményez a mulasztó jegyző ellen a polgármesternél. A Korm. rendelet 12. §-a pedig úgy rendelkezik, hogy a fővárosi és megyei kormányhivatal határozata a jegyző birtokvédelmi határozata elleni jogorvoslatban támadható meg, azaz a polgári per keretei között. Így tehát a jegyző birtokvédelmi eljárásának elmulasztása esetén speciális jogorvoslati rend érvényesül a polgári peres eljárás előtt, mely igénybevétele a felperes előtt is nyitott.
- [10] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályai is egyértelműek: 562. §-a szerint „E törvény rendelkezéseit a jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított perben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.” Az 565. § pedig kimondja, hogy „[a] perre a birtokvédelmi határozatot hozó jegyző székhelye szerinti bíróság kizárólagosan illetékes.”
- [11] Erre tekintettel a Kúria a Pp. 31. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 15. § (3) bekezdése alapján eljáró bíróságnak a járásbíróságot jelölte ki és utasította az eljárás lefolytatására.

(Kúria Kpk.39.506/2022/3.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-163/21. sz. AD és társai kontra PACCAR Inc., DAF TRUCKS NV, DAF Trucks Deutschland GmbH ügyben 2022. november 10-én hozott ítélet

A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az ezen albekezdésben említett, az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékokra való hivatkozás azokra a bizonyítékokra is kiterjed, amelyeket a bizonyítékfeltárás iránti kérelem címzettjének ex novo kell létrehozni a birtokában lévő információk, ismeretek és adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján, azzal a feltétellel, hogy az irányelv 5. cikke (2) és (3) bekezdésében foglaltakat szigorúan tiszteletben tartják, amely bekezdések az eljáró nemzeti bíróságot arra kötelezik, hogy a bizonyítékok feltárását a releváns, arányos és szükséges bizonyítékokra korlátozzák, figyelembe véve az érintett fél jogos érdekeit és alapvető jogait.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 349., 1. o.) 5. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az AD és az alapeljárás további 44 felperese, valamint a PACCAR Inc, a DAF Trucks NV és a DAF Trucks Deutschland GmbH között e társaságoknak az EUMSZ 101. cikk – Európai Bizottság által megállapított és szankcionált – megsértésében való részvétele által okozott állítólagos kár megtérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

17 Az Európai Bizottság 2016. július 19-én elfogadta az [EUMSZ] 101. cikk és az Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39824 – Tehergépjárművek ügy) a C(2016) 4673 final határozatot, amelyről 2017. április 6-án összefoglalást tettek közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában (HL 2017. C 108., 6. o.). Az alapeljárás alperesei e határozat címzettjei között szerepelnek.

18 E határozatban a Bizottság megállapította, hogy tizenöt tehergépjármű-gyártó, köztük az alapeljárás alperesei, az EGT-n belül részt vettek az EUMSZ 101. cikk és az Európai Gazdasági Térségről szóló, 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 52. kötet, 3. o.) 53. cikkének egységes és folyamatos megsértése formájában megvalósuló, a közepes tehergépjárművek és nehéz tehergépjárművek EGT-n belüli árazására és bruttó áremelésére vonatkozó összehangolt megállapodásokra irányuló kartellben.

19 Az alapeljárás alpereseit illetően e jogsértést az 1997. január 17. és 2011. január 18. közötti időszak vonatkozásában állapították meg.

20 2019. március 25-én az alapeljárás felperesei, akik olyan tehergépjárműveket vásároltak, amelyek a C(2016) 4673 final határozat tárgyát képező jogsértés hatálya alá tartozhatnak, a Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelonától (barcelonai 7. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) a polgári perrendtartás 283 bis a) cikke alapján hozzáférést kértek az alapeljárás alperesei birtokában lévő bizonyítékokhoz. E tekintetben úgy érveltek, hogy bizonyos bizonyítékok beszerzése szükséges az árak mesterséges emelésének számszerűsítéséhez, különösen pedig a kartell időszaka előtt, alatt és után ajánlott árak összehasonlításához.

21 A kérdést előterjesztő bíróság előtt 2019. október 7-én tartott tárgyaláson, valamint az EUMSZ 267. cikk alapján a Bírósághoz való esetleges fordulással kapcsolatos észrevételeik keretében az alapeljárás alperesei többek között arra hivatkoztak, hogy a kért dokumentumok egy része ad hoc előkészítést igényel, és hogy az ilyen kötelezettség túlzott terhet jelentene számukra, amely meghaladná a bizonyítékok pusztán „feltárására kötelezést”, ami ellentétes lenne többek között az arányosság elvével.

22 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a 2014/104 irányelvben és a 9/2017. sz. királyi törvényrendelettel módosított polgári perrendtartásban előírt, a releváns bizonyítékok feltárására vonatkozó szabályozásból az következik, hogy a bíróság valamely fél kérelmére az alperest, a felperest vagy harmadik felet kötelezheti „az ellenőrzésük alatt álló releváns bizonyítékok feltárására”.

23 A jelen ügyben a bizonyítékok feltárása iránti kérelem olyan dokumentumokra vonatkozik, amelyek a kérelemben foglalt módon valószínűleg nem léteztek a kérelem benyújtását megelőzően, ami ezért az alapeljárás alperesei részéről az alapeljárás felperesei által meghatározott paramétereknek megfelelő adatok kigyűjtéséből és csoportosításából álló előkészítő munkát tesz szükségessé. A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint ez a feladat túlmutat a már létező dokumentumok egyszerű felkutatásán és kiválasztásán vagy az összes releváns, bizalmas kezelés alá eső adatnak az alapeljárás felperesei részére történő pusztán rendelkezésre bocsátásán, mivel egy új dokumentumban, digitális vagy más adathordozón kellene összegyűjteni

azokat az információkat, ismereteket vagy adatokat, amelyek a bizonyítékok feltárása iránti kérelemben címzettként megjelölt fél birtokában vannak.

24 Márpedig úgy tűnik, hogy az, hogy a feltárni kért dokumentumnak már a kérelmet megelőzően léteznie kell, a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének, illetve (14) preambulumbekzdésének szövegéből következik, amelyek „az ellenőrzésük alatt álló releváns bizonyítékok[ra]”, illetve a „kizárólag az ellenérdekű fél [...] birtokában [lévő bizonyítékokra]” utalnak, ami a kérdést előterjesztő bíróság szerint megerősíti azt az elgondolást, hogy a kért dokumentumnak már a kérelmet megelőzően léteznie kell, és nem a kérelem nyomán kell azt létrehozni. A már létező dokumentumok elgondolása abból a követelményből is következik, hogy az érintett kérelem „a megalapozott indokolásban észszerűen rendelkezésre álló tények alapján a lehető legpontosabban és legszűkebben meghatározott [...] releváns kategóriájába tartozó bizonyítékok[ra]” vonatkozik ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének és (16) preambulumbekzdésének megfelelően. Az ex novo készített dokumentumoknak az említett irányelv 5. cikke alapján kérhető dokumentumok közül való kizárása abból a tényből is levezethető, hogy az irányelv a bizonyítékok – a jelen esetben okirati bizonyítékok – feltárását vagy az azokhoz való hozzáférést említi, de nem utal az információk, ismeretek vagy adatok feltárására, illetve az azokhoz való hozzáférésre.

25 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezi ki, mivel a tágabb értelmezés mellett felhozott érvek némelyike megalapozott lehet. Ily módon úgy tekinthető, hogy a kért bizonyítékok feltárására vonatkozó megszorító értelmezés veszélyezteti az elszenvedett kár teljes megtérítéséhez való jogot. Ezenfelül a 2014/104 irányelv a bizonyítékfeltárás költségeit az arányosság elvének egyik, a feltárás elfogadhatósága szempontjából vett elemeként említi, ami azt jelentheti, hogy a kért bizonyítékokkal rendelkező fél olyan feladatot köteles elvégezni, amely költségekkel járhat, és ennél fogva túlmutathat a már létező dokumentumok pusztá felkutatásán és átadásán.

26 E körülmények között a Juzgado de lo Mercantil no 7 de Barcelona (barcelonai 7. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„A [2014/104 irányelv] 5. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a releváns bizonyítékok feltárása kizárólag az alperes vagy valamely harmadik személy ellenőrzése alatt álló, olyan dokumentumokra vonatkozik, amelyek már léteznek, vagy ellenkezőleg, az 5. cikk (1) bekezdése kiterjed olyan dokumentumok feltárásának a lehetőségére is, amelyeket annak a félnek, akivel szemben az információra vonatkozó kérelmet előterjesztik, ex novo kell elkészítenie a birtokában lévő információk, ismeretek vagy adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

A 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének időbeli alkalmazhatóságáról

27 Először is a 2014/104 irányelv időbeli hatályát illetően emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv tartalmaz egy konkrét rendelkezést, amely kifejezetten meghatározza az irányelv eljárásjogi és anyagi jogi rendelkezéseinek időbeli alkalmazási feltételeit (2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Egyrészt ugyanis a 2014/104 irányelv 22. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kellett, hogy az irányelv 21. cikke értelmében az ezen irányelv anyagi jogi rendelkezéseinek való megfelelés céljából elfogadott nemzeti intézkedések ne legyenek visszamenőleges hatállyal alkalmazhatók.

29 Másrészt a 2014/104 irányelv 22. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kellett, hogy az ezen irányelv 22. cikkének (1) bekezdésében említettekől eltérő nemzeti rendelkezés ne legyen alkalmazandó azokra a kártérítési keresetekre, amelyeket a nemzeti bírósághoz 2014. december 26. – az említett irányelv elfogadásának időpontja – előtt indítottak.

30 Ennélfogva a 2014/104 irányelv rendelkezései időbeli hatályának meghatározása érdekében elsősorban azt kell megállapítani, hogy az érintett rendelkezés anyagi jogi rendelkezésnek minősül-e vagy sem, azzal a pontosítással, hogy e kérdést a 2014/104 irányelv 22. cikkében szereplő, a nemzeti jogra történő utalás hiányában az uniós jog, nem pedig az alkalmazandó nemzeti jog alapján kell értékelni (lásd ebben az értelemben: 2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 38. és 39. pont).

31 E tekintetben először is meg kell jegyezni, hogy az említett irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének célja, hogy lehetőséget biztosítson a nemzeti bíróságoknak arra, hogy az alperest vagy harmadik feleket bizonyos feltételek mellett a birtokukban lévő releváns bizonyítékok feltárására kötelezzék.

32 Mivel e rendelkezés arra kötelezi a tagállamokat, hogy a versenyzési jogsértések miatt elszenvedett kár megtérítése iránti kártérítési keresetekre vonatkozó jogviták vizsgálata keretében különleges hatáskörökkel ruházzák fel ezeket a bíróságokat, e rendelkezés az ezen jogvitákra főszabály szerint jellemző, a károsult hátrányára fennálló azon információk aszimmetria orvoslására irányul, amint arra a 2014/104 irányelv (47) preambulumbekzdése emlékeztet, amely megnehezíti a károsult számára, hogy a kártérítési kereset megindításához elengedhetetlen információkhoz jusson (lásd ebben az értelemben: 2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 55. és 83. pont).

33 Másodszor, mivel a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének éppen az a célja, hogy lehetővé tegye az ilyen jogviták felperese számára az információk hiány kompenzálását, vitathatatlanul azt eredményezi, hogy e fél számára – amennyiben e célból a nemzeti bírósághoz fordul – olyan előnyöket biztosít, amelyekkel nem rendelkezett. Ugyanakkor, amint arra a főtanácsnok az indítványának 57. pontjában lényegében rámutatott, ezen 5. cikk (1) bekezdése első

albekezdésének tárgya csak a nemzeti bíróságok előtt alkalmazandó eljárási intézkedésekre vonatkozik, amelyek e bíróságokra különös hatáskört ruháznak azon tények megállapítása érdekében, amelyekre a felek az ilyen jogsértések miatt indított kártérítési igényekkel kapcsolatos jogviták keretében hivatkoznak, tehát nem érinti közvetlenül az említett felek jogi helyzetét, mivel e rendelkezés nem a szerződésen kívüli polgári jogi felelősség alkotóelemeire vonatkozik.

34 Különösen nem tűnik úgy, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdése új anyagi jogi kötelezettségeket állapítana meg az ilyen jogvitákban érintett felek bármelyike számára, ami lehetővé tenné, hogy e rendelkezés az említett irányelv 22. cikkének (1) bekezdése értelmében vett anyagi jogi rendelkezésnek minősüljön (lásd analógia útján: 2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 83. pont).

35 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdése nem tartozik az ezen irányelv 22. cikkének (1) bekezdése értelmében vett anyagi jogi rendelkezések közé, éppen ezért az említett irányelv 22. cikkének (2) bekezdésében említett egyéb – konkrétan eljárásjogi – rendelkezések közé tartozik.

36 Másodsorban, mivel az alapeljárásban a keresetet 2019. március 25-én, azaz 2014. december 26-át követően és a 2014/104 irányelv spanyol jogrendbe való átültetésének időpontját követően nyújtották be, ezen irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdése időbeli hatályánál fogva alkalmazandó az ilyen keresetre az említett irányelv 22. cikkének (2) bekezdése alapján, így indokolt a kérdést előterjesztő bíróságnak érdemben válaszolni.

Az ügy érdeméről

37 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az ezen albekezdésben említett, az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok feltárása kizárólag a birtokukban lévő, már létező dokumentumokra vonatkozik, vagy azokra is, amelyeket a bizonyítékfeltárás iránti kérelemben címzettként szereplő félnek ex novo kell elkészítenie a birtokában lévő információk, ismeretek vagy adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján.

38 Ami a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdésében szereplő „ellenőrzésük alatt álló” kifejezés terjedelmét illeti, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően nemcsak az értelmezendő uniós jogi rendelkezés kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2022. április 28-i Nikopolis AD Istrum 2010 és Agro – eko 2013 ítélet, C-160/21 és C-217/21, EU:C:2022:315, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Elsősorban e rendelkezés szövege arra enged következtetni, hogy – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, és amint arra a jelen ítélet 24. pontja rámutat – a felperes által az érintett nemzeti bírósághoz benyújtott bizonyítékfeltárás iránti kérelem csak a már létező bizonyítékokra vonatkozik.

40 Másodsorban, ami a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének szövegkörnyezetét

illeti, először is figyelembe kell venni a „bizonyítékok” ezen irányelv 2. cikkének 13. pontjában szereplő meghatározását. E kifejezés terjedelme határozza meg ugyanis azt, hogy mi áll az alperes vagy valamely harmadik fél „ellenőrzése alatt” az 5. cikk (1) bekezdésének első albekezdése értelmében véve.

41 Márpedig a 2014/104 irányelv 2. cikkének 13. pontja szerint az említett kifejezés felőleli „az eljárási nemzeti bíróság által elfogadható valamennyi bizonyítéktípus[t], különösen dokumentumok[at] és információkat tartalmazó egyéb tárgyak[at], függetlenül az információkat tároló adathordozó típusától”. Azon túlmenően, hogy a „bizonyíték” szó önmagában egy általános értelmű szó, e fogalom meghatározás megerősíti – azon bizonyítékok jellegét illetően, amelyek feltárását a nemzeti bíróság elrendelheti – a „bizonyíték” kifejezésnek az ezen irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdéséből eredő tág értelmét. E tekintetben az említett fogalom meghatározás semmilyen különbséget nem tesz aszerint, hogy a feltárni kért bizonyítékok léteznek-e vagy sem. Ebből következik, hogy az ezen utóbbi rendelkezésben említett bizonyítékok nem feltétlenül felelnek meg a már létező „dokumentumoknak”, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésében sugallja.

42 E következtetést megerősíti a 2014/104 irányelv (28) és (39) preambulumbekzdése, amelyek megemlítik „az olyan bizonyítékok[at] [...], amelyek a versenyhatóság által folytatott eljárástól függetlenül is léteznek”, illetve „a jogsértő [...] birtokában lévő bizonyítékoktól eltérő bizonyítékokat”, „így például az eljárás során már megszerzett vagy a másik fél, illetve harmadik fél birtokában lévő bizonyítékokat”, ezáltal emlékeztetve az érintett bizonyítékok sokféleségére, különösen az azokat birtokló személyek tekintetében.

43 Másodszor meg kell jegyezni, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdése két mondatból áll. Az első azt írja elő, hogy az a felperes, aki a kárigény elfogadhatóságának alátámasztásához elegendő, „észszerűen rendelkezésre álló tényeket és bizonyítékokat” nyújtott be, kérheti az eljáró nemzeti bíróságtól, hogy az ezen irányelvnek „A bizonyítékok feltárása” című II. fejezetében foglalt feltételek mellett kötelezze az alperest vagy harmadik feleket „az ellenőrzésük alatt álló releváns bizonyítékok” feltárására. A második mondat szerint az alperesnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy e bíróságtól kérje, hogy a felperest vagy harmadik felet kötelezzék a „releváns bizonyítékok” feltárására. Így a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első és második mondata közötti megfogalmazásbeli különbség kiemelendő, mivel csak az első mondat említi „az ellenőrzésük alatt álló” kitételt.

44 A 2014/104 irányelv (14) preambulumbekzdése különösen informatív e két mondat szabályozási célját illetően, mivel kimondja, hogy „[a] kártérítési igény megalapozottságának igazolásához szükséges bizonyítékok gyakran kizárólag az ellenérdekű fél vagy harmadik felek birtokában vannak; e bizonyítékokat a felperes kellő mértékben nem ismeri vagy nem fér hozzájuk”, ezért a felperessel szemben nem lehet olyan „szigorú jogi követelmények[et] támasztani], amelyek szerint a kereset indításakor részletesen ismertetnie kell az ügyre vonatkozó valamennyi tény, valamint pontosan meghatározott bizonyítékokat kell szolgáltatnia”, mivel ez

szükségtelenül hátrányosan befolyásolná az EUMSZ-ben biztosított kártérítéshez való jog hatékony gyakorlását.

45 Következésképpen az alperes vagy valamely harmadik fél „ellenőrzése alatt álló” bizonyítékokra való hivatkozás révén az uniós jogalkotó mindenekelőtt ténybeli megállapítást tesz, amely – amint azt a főtanácsnok az indítványának 72. pontjában hangsúlyozta – az általa orvosolni szándékozott információs aszimmetriát szemlélteti, és ez a megállapítás magyarázza azt is, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatában nem szerepel az „ellenőrzésük alatt álló” kitétel. Mivel ugyanis ez a második mondat az alperes által benyújtott, bizonyítékfeltárás iránti kérelemre vonatkozik, és mivel „[a] szükséges bizonyítékok[at gyakran] [...] a felperes kellő mértékben nem ismeri”, ellentmondásos lett volna azt feltételezni, hogy e bizonyítékok a kérelmező „ellenőrzése alatt” állnak. Egyébiránt ez az oka annak, hogy e rendelkezés csupán az „észszerűen rendelkezésre álló [...] bizonyítékok” benyújtását követeli meg a kérelmezőtől, tekintettel arra, hogy a kártérítési kereset benyújtásakor általában kevés bizonyíték áll rendelkezésére.

46 Ez utóbbi tekintetben a 2014/104 irányelv (15) preambulumbekkezdése – ismét emlékeztetve arra, hogy ezen irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének létjogosultságát az adja, hogy a versenyjogi jogvitákat az érintett felek közötti információs aszimmetria jellemzi – kifejti egyrészt, hogy e nehézség feloldása érdekében „biztosítani kell, hogy a felperesek anélkül gyakorolhassák az igényük alátámasztásához szükséges bizonyítékok feltárásához való jogukat, hogy konkrét bizonyítékokat kellene megjelölniük”, másrészt pedig, hogy „ennek lehetőségét a kártérítési keresetek alperesei számára is biztosítani kell annak érdekében, hogy kérhessék a bizonyítékok e felperesek általi feltárását”.

47 E preambulumbekkezdésből tehát kitűnik, hogy az uniós jogalkotó – amint azt a főtanácsnok az indítványának 76. pontjában és 27. lábjegyzetében hangsúlyozta – „a kért bizonyíték és a kártérítési igény közötti kapcsolatra” helyezte a hangsúlyt, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy az érintett nemzeti bíróság az elé terjesztett bizonyítékfeltárás iránti kérelemről az előtte folyó jogvitában részt vevő felek közötti fegyveregyenlőség elvének megfelelően érdemben dönteni tudjon.

48 Ugyanebben az értelemben, de még egyértelműbben fejezi ki a 2014/104 irányelv (16) preambulumbekkezdése annak szükségességét, hogy az eljáró nemzeti bíróság „meghatározott bizonyítékok” vagy „meghatározott kategóriákba tartozó bizonyítékok” feltárását rendelje el, amelyeket az alkotóelemek olyan közös jellemzőire tekintettel kell azonosítani, mint például a dokumentumok esetében „azon időszak, amelyen belül összeállították őket”.

49 Ily módon e preambulumbekkezdések olvasata megvilágítja a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének szövegét, és egyértelművé teszi, hogy az e rendelkezésben az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékokra történő utalás – amint arra a jelen ítélet 44. pontja emlékeztet – csupán azt a megállapítást tükrözi, hogy e bizonyítékok „gyakran” valóban e felek birtokában állnak, amely bizonyítékok – gyűjtőfogalomként értve – a jelen ítélet előző pontjában említettek szerint „meghatározott kategóriákba tartozó bizonyítékokként” foglalhatók össze, vagy egyszerűen

„egyes bizonyítékokra” vonatkozhatnak. Másként fogalmazva, az „ellenőrzésük alatt álló” kifejezés használata olyan ténybeli helyzetet hivatott tükrözni, amelyet az uniós jogalkotó orvosolni kíván.

50 Harmadszor, ezt az elemzést alátámasztja a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének e cikk (2) és (3) bekezdése fényében történő olvasata is, mivel az említett (2) bekezdés a bizonyítékfeltárás iránti kérelem konkrétségének követelményét mondja ki, míg az említett cikk (3) bekezdése az arányosság elvének e tekintetben történő alkalmazására emlékeztet.

51 Így a 2014/104 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése azt követeli meg a nemzeti bíróságoktól, hogy a bizonyítékfeltárást „a megalapozott indokolásban észszerűen rendelkezésre álló tények alapján a lehető legpontosabban és legszűkebben meghatározott bizonyítékok[ra], illetve a bizonyítékok egy ilyen módon meghatározott releváns kategóriájába tartozó bizonyítékok[ra]” korlátozzák.

52 Ezen irányelv 5. cikke (3) bekezdésének *b*) pontja pedig kimondja, hogy az eljáró nemzeti bíróságoknak annak érdekében, hogy „az arányos mértékre korlátozzák a bizonyítékok feltárását”, figyelembe kell venniük többek között „a bizonyítékfeltárás terjedelmét és költségeit, különösen az érintett harmadik felek vonatkozásában, többek között az olyan általános információkeresés megelőzésére, amely feltételezhetően semmilyen relevanciával nem bír az eljárásban érintett felek számára”.

53 Márpedig egy ilyen rendelkezés hallgatólagosan, de szükségszerűen feltételezi, hogy a bizonyítékfeltárás költsége adott esetben jelentősen meghaladhatja az alperes vagy harmadik fél birtokában lévő fizikai adathordozók, különösen dokumentumok pusztá továbbításának költségét.

54 Harmadszorban meg kell vizsgálni, hogy ez az elemzés összeegyeztethető-e a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének céljával.

55 Emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jogalkotó a 2014/104 irányelv elfogadásakor abból a megállapításból indult ki, hogy a közszféra, vagyis a Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok kezdeményezésén alapuló, a versenyellenes magatartások elleni küzdelem nem volt elegendő az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk teljes tiszteletben tartásának biztosításához, és hogy fontos volt elősegíteni annak lehetőségét, hogy a magánszféra hozzájáruljon e célkitűzés megvalósításához, amint azt az irányelv (6) preambulumbekkezdése is szemlélteti.

56 A magánszféra és a versenyellenes magatartások pénzügyi szankcionálásában, és ennél fogva megelőzésében való részvétele annál is inkább kívánatos, mivel az nemcsak az érintett személy által állítólággal elszenvedett közvetlen kár, hanem a piac szerkezetére és működésére gyakorolt közvetett károk orvoslására is szolgál, amely piac többek között az érintett fogyasztók javára nem fejthette ki teljes gazdasági hatékonyságát (lásd ebben az értelemben: 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 36. pont).

57 Ennek lehetővé tétele, és egyúttal az ilyen eljárásokkal való visszaélések elkerülése érdekében a 2014/104 irányelv az 5. cikkének (3) bekezdése szerint egyensúlyt teremt „valamennyi fél és az érintett harmadik felek jogok érdekei” között.

58 E tekintetben az uniós jogalkotó többek között az említett irányelv 6. cikkének (5) bekezdésében gondoskodott arról, hogy megőrizze a Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok előjogait, biztosítva, hogy a részükről, illetve a vizsgálatokkal érintett vállalkozások részéről történő bizonyítékfeltárással kapcsolatos kötelezettség ne sértse azokat.

59 A jelen ítélet 55. pontjában említett cél eléréséhez olyan eszközök alkalmazására volt szükség, amelyek orvosolhatják a jogvitában részt vevő felek közötti információs aszimmetriát, mivel a jogsértés elkövetője per definitionem tudja, hogy adott esetben mivel vádolják, és tudja, hogy ilyen esetben a Bizottság vagy az érintett nemzeti versenyhatóság az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikkbe ütköző versenyellenes magatartásban való részvételének bizonyítására mely bizonyítékokra támaszkodhatott, míg az e magatartás által okozott kár károsultja nem rendelkezik ilyen bizonyítékokkal.

60 A 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének céljára vonatkozó ezen megfontolások fényében kell értelmezni ezt a rendelkezést.

61 Először is, gyakorlati szempontból meg kell jegyezni, hogy ha a felperesnek csak a már létező, alkalmasint igen nagy mennyiségű nyers dokumentumot bocsátanának rendelkezésre, az nem felelne meg teljes mértékben a kérelmének, noha – éppen ellenkezőleg – e rendelkezést hatékonyan kell alkalmazni ahhoz, hogy a károsult felek számára eszközöket biztosítsanak a jogvitában részt vevő felek közötti információs aszimmetria ellensúlyozására.

62 Másodszor, ha eleve kizárnánk annak lehetőségét, hogy olyan dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok feltárását kérjék, amelyeket a címzett félnek ex novo kellene létrehoznia, az bizonyos esetekben olyan akadályok létrejöttéhez vezetne, amelyek megnehezítenék az uniós versenyszabályok magánszféra általi végrehajtását, holott – amint az a jelen ítélet 55. pontjából kitűnik – e végrehajtás megkönnyítése a 2014/104 irányelv elsődleges célja, amint azt az irányelv (6) preambulumbekkezdése is szemlélteti.

63 Ez az értelmezés nem kérdőjelezhető meg azon az alapon, hogy felborítaná a kérelmezőnek az ügy szempontjából releváns információk megszerzéséhez fűződő érdeke és az információk feltárással kapcsolatos kötelezett személynek – ezen irányelv (23) preambulumbekkezdésében ismertetett – „információhalászattal” és a feltárással kapcsolatos túlzott terhekkel szembeni védelemhez fűződő érdeke közötti egyensúlyt.

64 Ugyanis többek között a 2014/104 irányelv 5. cikkének (2) és (3) bekezdéséből az következik, hogy az uniós jogalkotó a fennálló érdekek – az eljáró nemzeti bíróságok szigorú felülvizsgálata mellett történő – egymással szembeni mérlegelésére irányuló mechanizmust hozott létre, és e bíróságoknak – amint az a jelen ítélet 51. és 52. pontjából kitűnik – el kell végezniük az eléjük terjesztett kérelem vizsgálatát, a kért bizonyítékok relevanciája, az e bizonyítékok és a benyújtott kártérítési kérelem közötti kapcsolat, valamint az említett bizonyítékok elegendő konkrétága és arányossága tekintetében. Ennélfogva e bíróságok feladata annak értékelése, hogy az alperes vagy valamely harmadik fél birtokában lévő, már létező bizonyítékok alapján ex novo létrehozott bizonyítékok feltárással kapcsolatos kártérítési kérelem – például annak túlzott vagy túl

általános jellegére tekintettel – aránytalan terhet ró-e az alperesre vagy az érintett harmadik félre, akár a kérelemmel összefüggésben felmerülő költség, akár a munkateher vonatkozásában.

65 E tekintetben, a Bizottságot és a nemzeti versenyhatóságokat a vizsgálatok és a dokumentumok közzé tétele terén megillető előjogokra tekintettel szóba sem jöhet a közzététel kezdeményezésén alapuló, a versenyellenes magatartások elleni küzdelemre alkalmazandó elveknek a magánszféra által kezdeményezett küzdelemre való átültetése.

66 Mindazonáltal, tekintettel a jelen ítélet 51. és 52. pontjában felidézett kritériumokra, amelyek tiszteletben tartásáról az eljáró nemzeti bíróságoknak kell gondoskodniuk, a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének értelmezése nem vezethet ahhoz, hogy az alapeljárás alperesei az alapeljárás felperesei helyébe lépjenek az elszenvedett kár fennállásának és mértékének bizonyítása kapcsán rájuk háruló feladat tekintetében. Ez az érvelés még inkább érvényes azokra az eljárásokra, amelyekben a Bizottság vagy valamely nemzeti versenyhatóság korábban semmiféle jogsértő magatartást nem szankcionált.

67 Ezenkívül, amint arra ezen irányelv (53) preambulumbekkezdése emlékeztet, az irányelv rendelkezéseit az Európai Unió Alapjogi Chartájában elismert alapvető jogok és elvek tiszteletben tartásával kell végrehajtani.

68 Ennek keretében tehát a bíróságoknak az arányosság elve alapján figyelembe kell venniük, hogy az adathordozók, különösen a dokumentumok ex novo létrehozásával járó munkateher és költségek megfelelőek-e, vagy sem, és figyelembe kell venniük az érintett ügy összes körülményét, különösen az említett irányelv 5. cikke (3) bekezdésének a)–c) pontjában felsorolt kritériumok fényében, így például azt az időszakot, amelyre vonatkozóan a bizonyítékok feltárását kéri.

69 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdését úgy kell értelmezni, hogy az ezen albekezdésben említett, az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékokra való hivatkozás azokra a bizonyítékokra is kiterjed, amelyeket a bizonyítékfeltárással kapcsolatos kérelem címzettjének ex novo kell létrehoznia a birtokában lévő információk, ismeretek és adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján, azzal a feltétellel, hogy az irányelv 5. cikke (2) és (3) bekezdésében foglaltakat szigorúan tiszteletben tartják, amely bekezdések az eljáró nemzeti bíróságot arra kötelezik, hogy a bizonyítékok feltárással kapcsolatos kártérítési kérelem – például annak túlzott vagy túl

II.

C-304/21. sz. VT kontra Ministero dell'Interno, Ministero dell'Interno – Dipartimento della Pubblica Sicurezza – Direzione centrale per le risorse umane ügyben 2022. november 17-én hozott ítélet

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK

tanácsi irányelvnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 21. cikkével összefüggésben értelmezett 2. cikkének (2) bekezdését, 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a rendőrfelügyelők felvételére irányuló versenyvizsgán való részvétel tekintetében 30 éves felső korhatárt ír elő, amennyiben a rendőrfelügyelők által ténylegesen ellátott feladatok nem igényelnek különleges fizikai képességeket, vagy még ha igényelnek is ilyen fizikai képességeket, az ilyen szabályozás – amellett, hogy jogszerű célt követ – aránytalan követelményt támasztónak bizonyul, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.), az EUSZ 3. cikk, az EUMSZ 10. cikk, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 21. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a VT és a Ministero dell'Interno (belügyminisztérium, Olaszország) és a Ministero dell'Interno – Dipartimento della Pubblica Sicurezza – Direzione centrale per le risorse umane (Direzione centrale per le risorse umane (belügyminisztérium – közbiztonsági főosztály – emberi erőforrások központi igazgatósága, Olaszország) között, a VT-t a Polizia di Stato (állami rendőrség, Olaszország) rendőrfelügyelői álláshelyeinek betöltésére szervezett versenyvizsgára való felvételének azzal az indokkal történő elutasításáról szóló határozatával kapcsolatban folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy VT elérte az erre a célra előírt felső korhatárt.

Az alapeljárás

17 2019. december 2-án a belügyminisztérium képesítéseken és vizsgákon alapuló versenyvizsgát szervezett az állami rendőrség 120 felügyelői álláshelyének betöltése céljából. Az e versenyvizsgára bocsátás általános feltételei között a pályázati felhívás a 103/2018. sz. miniszteri rendelet alapján azt tartalmazta, hogy – bizonyos különleges esetek kivételével – az a személy pályázhat, aki betöltötte a 18. életévét, de még nem töltötte be a 30. életévét.

18 VT megpróbált az e célt szolgáló elektronikus eljárás keretében jelentkezni az említett versenyvizsgára. Az e célból létrehozott informatikai alkalmazás azonban nem tette lehetővé számára e pályázat benyújtását, mivel nem felelt meg az előző pontban említett, életkorra vonatkozó feltételnek. Ugyanis, mivel 1988-ban született, már betöltötte a 30. életévét, és egyik olyan különös eset sem vonatkozott rá, amelyben e korhatár nem alkalmazandó.

19 VT ezért keresetet nyújtott be a Tribunale amministrativo regionale per il Laziohoz (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) a pályázati felhívás, a 103/2018. sz. miniszteri rendelet és az ugyanezen versenyvizsgára bocsátását hallgatólagosan elutasító határozat ellen.

20 Az e bíróság által hozott ideiglenes intézkedés értelmében VT-t e versenyvizsga tekintetében

fenntartással vizsgára bocsátották, és sikeresen teljesítette az előválogató vizsgáit.

21 2020. március 2-i ítéletével azonban az említett bíróság elutasította VT keresetét azzal az indokkal, hogy a jelen ítélet 17. pontjában említett korhatár „észszerű korlátozásnak” minősül, és hogy ebben az értelemben nem ellentétes sem a Costituzione della Repubblica Italianával (az Olasz Köztársaság alkotmánya), sem pedig az uniós jog azon rendelkezéseivel, amelyek tiltják többek között az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetést, sem pedig különösen a 2000/78 irányelvvel.

22 VT ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Consiglio di Statohoz (államtanács, Olaszország), arra hivatkozva, hogy az érintett korhatárt meghatározó szabályok ellentétesek mind az uniós joggal, mind az Olasz Köztársaság alkotmányával és az olasz jog egyéb rendelkezéseivel.

23 Az uniós jogot illetően VT a 2000/78 irányelv, a Charta 21. cikke, valamint az EUMSZ 10. cikk alkalmazására hivatkozott. Azt állította, hogy az alapügyben szereplő versenyvizsgán való részvétel felső korhatárának 30 évben történő meghatározása észszerűtlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül. Az a tény, hogy a pályázati felhívás egyes érintett rendelkezései a pályázók bizonyos kategóriáira magasabb korhatárt írnak elő, még észszerűtlenebb. E pályázati felhívás ugyanis azt írja elő, hogy a felső korhatár „legfeljebb három évvel emelkedik a pályázók által teljesített tényleges sorkatonai szolgálattal összefüggésben”, hogy „[a] korhatár az állami rendőrség személyi állományának tagjaira nem vonatkozik”, valamint hogy „[a] belügyminisztérium személyi állományának polgári igazgatási feladatokat ellátó tagjai esetében a versenyvizsgán való részvétel korhatára 35 év”.

24 A belügyminisztérium a VT által benyújtott fellebbezés elutasítását kérte.

25 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a jelen ügyben a 2000/78 irányelv 2. cikke értelmében vett, az ezen irányelv 4. és 6. cikkére tekintettel nem igazolt, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetésről van szó.

26 E tekintetben e bíróság azt állítja, hogy a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 2. cikke (2) bekezdésének olvasatából egyértelműen kitűnik, hogy a rendőrfelügyelői munkakör alapvetően vezetői és hatósági jellegű feladatokat tartalmaz. Az alkalmazandó nemzeti rendelkezések ugyanis nem írják elő alapvető fontosságúként a végrehajtási jellegű operatív feladatokat, amelyek önmagukban különösen jelentős fizikai képességeket igényelnek, amelyek hasonlóak a 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet (C-258/15, EU:C:2016:873) értelmében valamely nemzeti rendőrség egyszerű rendőrétől megkövetelt képességekhez.

27 Egyébiránt az említett bíróság úgy véli, hogy a jelen ügyet a 2014. november 13-i Vítal Pérez ítélet (C-416/13, EU:C:2014:2371) alapjául szolgáló ügygel is össze kell hasonlítani, amelyben a Bíróság aránytalannak nyilvánította az egyszerű rendőri kinevezéshez való hozzáférésre vonatkozó 30 éves korhatárt olyan esetben, amelyben a vonatkozó feladatok alapvetően hatósági jellegűek voltak, miközben nem volt kizárt a fizikai erő alkalmazásával járó beavatkozások foganatosítása sem. Ez a korhatár ezért még kevésbé tekintendő

megfelelőnek a jelen ügyben, mivel az ilyen típusú beavatkozások távol állnak a rendőrfelügyelők feladataitól.

28 Más érvek is megerősítik az említett korhatár aránytalan jellegét.

29 Először is a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az érintett versenyvizsga a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. cikkének (3) bekezdésében előírt fizikai alkalmassági vizsgára vonatkozik, és az e vizsgán való sikertelenség következménye a pályázó versenyvizsgából való kizárása. Mivel a rendőrfelügyelők esetében nem írtak elő olyan különösen jelentős fizikai képességekre vonatkozó követelményeket, mint amilyenekre a 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet (C-258/15, EU:C:2016:873) alapjául szolgáló ügy vonatkozott, a fizikai alkalmasságra vonatkozó felvételi vizsga fennállását mindenképpen elegendőnek kell tekinteni annak biztosításához, hogy a vonatkozó feladatokat az általuk megkövetelt módon tudják ellátni.

30 Másodszor, e felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. cikkének (4) bekezdése, amely a már szolgálatban álló azon rendőrök számára fenntartott kvótát ír elő, akik nem töltötték be 40. életévüket, azt tanúsítja, hogy az, hogy ezen életkort az érintett versenyvizsgára való jelentkezés időpontjában betöltötték, nem összeegyeztethetetlen a rendőrfelügyelői munkakörrel.

31 Harmadszor, a 61 évben meghatározott nyugdíjkorhatár még annak számára is mindenképpen megfelelő szolgálati idő biztosítását teszi lehetővé, aki pályafutását a 30. életév betöltése után kezdi meg.

32 E körülmények között a Consiglio di Stato (Államtanács) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni a [2000/78] irányelvet, az EUSZ 3. cikket, az EUMSZ 10. cikket és a [Charta] 21. cikkét, hogy azokkal ellentétes a módosított és kiegészített 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletben és a Ministero dell'Interno (belügyminisztérium) által elfogadott másodlagos jogforrásokban foglalt nemzeti szabályozás, amely a Polizia di Statónál (állami rendőrség) a tisztviselők szakmai előmeneteli rendszerében a felügyelői állások betöltése céljából történő kiválasztáson való részvételt 30 éves korhatárhoz köti?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

33 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében a kérdést előterjesztő bíróság a 2000/78 irányelv, az EUSZ 3. cikk, az EUMSZ 10. cikk és a Charta 21. cikkének értelmezését kéri a Bíróságtól.

34 Az EUSZ 3. cikket és az EUMSZ 10. cikket illetően elegendő megállapítani egyrészt, hogy az EUSZ 3. cikk az Uniónak a Szerződések más rendelkezéseiben kifejtett céljainak meghatározására szorítkozik, másrészt pedig, hogy az EUMSZ 10. cikk nem a tagállamokat, hanem az Uniót terhelő kötelezettségeket állapít meg. Következésképpen e két cikk nem releváns a jelen ügyben előterjesztett kérdés vizsgálatára szempontjából.

35 Így meg kell állapítani, hogy kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2000/78 irányelvnek a Charta 21. cikkével összefüggésben értelmezett 2. cikkének (2) bekezdését, 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a rendőrfelügyelők felvételére irányuló versenyvizsgán való részvétel tekintetében 30 éves felső korhatárt ír elő.

36 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a többek között az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmát a Charta 21. cikke rögzíti, valamint hogy ezt a tilalmat a foglalkoztatás és munkavégzés területén a 2000/78 irányelv pontosította (2021. június 3-i Ministero della Giustizia [Közjegyzők] ítélet, C-914/19, EU:C:2021:430, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Legelőször is tehát azt kell megvizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik-e.

38 E tekintetben annak előírásával, hogy a 30 éves kort betöltött személyek nem vehetnek részt az állami rendőrség felügyelőinek felvételére irányuló versenyvizsgán, a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. cikkének (1) bekezdése érinti e munkavállalók felvételének feltételeit. Ennélfogva az ilyen jellegű szabályozást a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja értelmében a közzsférában a munkavállaláshoz való hozzáférés területén szabályokat megállapító szabályozásnak kell tekinteni (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 30. pont; 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 25. pont).

39 E körülmények között az alapeljárásban szóban forgó szabályozás a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik.

40 Ami ezt követően azt a kérdést illeti, hogy e szabályozás megvalósít-e a 2000/78 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének értelmében vett, életkoron alapuló eltérő bánásmódot, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés alkalmazásában az „egyenlő bánásmód elve” azt jelenti, hogy az ezen irányelv 1. cikkében említett okok alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni. Az említett irányelv 2. cikke (2) bekezdésének *a*) pontja pontosítja, hogy a 2. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában akkor áll fenn közvetlen hátrányos megkülönböztetés, ha az ugyanezen irányelv 1. cikkében felsorolt okok valamelyike miatt valaki hasonló helyzetben lévő másik személynél kedvezőtlenebb bánásmódban részesül, részesült vagy fog részesülni (2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 28. pont).

41 A jelen esetben a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében előírt életkoron alapuló feltétel azt a hatást váltja ki, hogy bizonyos személyek hasonló helyzetben lévő más személyeknél kedvezőtlenebb bánásmódban részesülnek pusztán azon az alapon, hogy elmúltak 30 évesek.

42 Tehát, amint abban az összes írásbeli észrevételt benyújtó érdekelt egyetért, az alapügyben szóban forgó szabályozás ezért a 2000/78 irányelv 1. cikkének és 2. cikke (2) bekezdése *a*) pontjának együttesen értelmezett rendelkezései értelmében vett, közvetlenül az életkoron alapuló eltérő bánásmódot vezet be (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 33. pont; 2016. november

15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 30. pont).

43 E körülmények között végül azt kell megvizsgálni, hogy az ilyen eltérő bánásmód igazolható-e a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése vagy 6. cikkének (1) bekezdése alapján.

A 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdéséről

44 Először is, a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése konkrétan azt írja elő, hogy a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az ezen irányelv 1. cikkében említett okokkal kapcsolatos jellemző alapján történő eltérő bánásmód nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha az érintett szakmai tevékenység jellege vagy gyakorlásának feltételrendszere miatt az ilyen jellemző lényeges és meghatározó szakmai követelményt képez, feltéve hogy a cél jogszerű, és a követelmény arányos.

45 E rendelkezésből következik, hogy nem az eltérő bánásmód alapját képező oknak, hanem az ehhez az okhoz kapcsolódó jellemzőnek kell lényeges és meghatározó szakmai követelménynek minősülnie (2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy a különleges fizikai képességekkel rendelkező életkorhoz kötött jellemző, és a személy- és vagyonvédelemmel, a bűncselekményt elkövető személyek elfogásával és őrzésével, illetve a megelőző járőrözéssel kapcsolatos feladatok fizikai erő alkalmazását igényelhetik. E feladatok jellege sajátos fizikai alkalmasságot kíván meg, mivel az említett feladatok gyakorlása során a fizikai hiányosságoknak – nemcsak magukra a rendőrökre és harmadik személyekre, hanem a közrend fenntartására nézve is – súlyos következményei lehetnek (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 37., 39. és 40. pont; 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 34. és 35. pont).

47 Ebből következik, hogy a rendőri tevékenység gyakorlásához a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, lényeges és meghatározó szakmai követelménynek tekinthető az a tény, hogy különleges fizikai képességekkel rendelkeznek ahhoz, hogy olyan rendőrségi feladatokat lássanak el, mint például a személy- és vagyonvédelem biztosítása, a személyek jogai és szabadságai szabad gyakorlásának garantálása, valamint a polgárok biztonságáról való gondoskodás (2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 36. pont).

48 Márpedig a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság azt állítja, hogy a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 2. cikkének (2) bekezdéséből az következik, hogy a rendőrfelügyelői feladatok alapvetően vezetői és igazgatási jellegű feladatok. A különösen jelentős fizikai képességeket igénylő operatív és végrehajtói feladatok nem elengedhetetlenek a rendőrfelügyelői szakma gyakorlásához, és a fizikai erő igénybevételét szükségessé tevő intézkedések nem tartoznak a rendőrfelügyelők jellemző feladatai közé.

49 Ezt a megállapítást azonban az olasz kormány írásbeli észrevételeiben vitatja.

50 E kormány szerint a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 2.

cikkének (2) bekezdése előírja, hogy az olyan rendőrök, mint a rendőrfelügyelők az igazságügyi rendőrség rendőrei, akik az állami rendőrség valamennyi szolgálatának szerves részét képező feladatokat látnak el, beleértve a személyek és vagyontárgyak védelmére vonatkozó feladatokat is, amelyek magukban foglalhatják a fizikai kényszer alkalmazását. Egyébiránt a közbiztonsági tisztek képzése magában foglalja a közrendi szolgálat ellátását, különösen olyan külső szolgálatét, amelynek célja a rendezvények megfelelő lebonyolítása, és amelyek maximális fizikai hatékonyságot igényelhetnek. Annak pusztán lehetősége, hogy valamely rendőrfelügyelő kockázatos helyzetbe kerüljön, elegendő az életkorhoz kapcsolódó fizikai erő megkövetelésének igazolásához.

51 Az alkalmazandó nemzeti jogszabályok értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy melyek az állami rendőrség rendőrfelügyelői által ténylegesen ellátott feladatok, és e feladatokra tekintettel kell megállapítania, hogy a különleges fizikai képességekkel való rendelkezés a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett lényeges és meghatározó szakmai követelménynek tekinthető-e.

52 E tekintetben e bíróságnak figyelembe kell vennie a rendőrfelügyelők által rendes feladataik ellátása során ténylegesen rendszeresen ellátott feladatokat. Az a tény, hogy a versenyvizsga sikeres teljesítését követően megkövetelhető, hogy bizonyos rendőrfelügyelők különleges fizikai képességekkel rendelkezzenek azon munkakör sajátos jellemzői alapján, amelybe konkrétan beosztják őket, kétségek nélkül figyelembe vehető az ezen állás betöltésére szánt személy kiválasztása során. Ez azonban nem igazolhatja az olyan általános versenyvizsgán való részvétel korhatárának meghatározását, mint amelyről az alapügyben szó van.

53 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az állami rendőrség felügyelői által ténylegesen rendszeresen ellátott feladatok tekintettel a különleges fizikai képességekkel való rendelkezés nem minősül a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett lényeges és meghatározó szakmai követelménynek, azt a következtetést kell levonnia, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás ellentétes ezzel az ezen irányelv 2. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett rendelkezéssel.

54 Ezzel szemben, ha a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy e feladatokra tekintettel a különleges fizikai képességekkel való rendelkezés az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett lényeges és meghatározó szakmai követelmény, azt is meg kell vizsgálnia, hogy az érintett korhatár törvényes célt követ-e, és arányos-e ezen rendelkezés értelmében.

55 Ami egyrészt az alapügy tárgyát képező szabályozás által követett célt illeti, az olasz kormány azt állítja, hogy e szabályozás azzal, hogy a rendőrfelügyelők felvételére irányuló versenyvizsgán való részvétel tekintetében 30 éves korhatárt állapít meg, a rendőrség működőképességének és megfelelő működésének biztosítására irányul.

56 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a rendőrség működőképességének és megfelelő működésének biztosítása a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében vett jogszerű célnak minősül (2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 44. pont; 2016. november 15-i

Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 38. pont).

57 Másfelől e szabályozás arányos jellegét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 2000/78 irányelv (23) preambulumbekzdése értelmében csak „nagyon korlátozott körülmények között” igazolható az eltérő bánásmód, ha többek között az életkorhoz kapcsolódó jellemző valódi és meghatározó foglalkozási követelményt képez. Egyébiránt ezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdését – mivel lehetővé teszi a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvétől való eltérést – szigorúan kell értelmezni (2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 46. és 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 E tekintetben a Bíróság a 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítéletben (C-258/15, EU:C:2016:873, 41., 48. és 50. pont) lényegében kimondta, hogy főszabály szerint úgy tekinthető, hogy az olyan szabályozást, amely a rendőri állomány alapkategóriájú rendőri álláshelyeinek betöltésére vonatkozó olyan álláshelyekre jelentkezők esetében 35 éves felső korhatárt ír elő, amelyek a rendőrség valamennyi operatív vagy végrehajtói feladatát ellátják, főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint ami nem lépi túl a jelen ítélet 56. pontjában említett célkitűzés eléréséhez szükséges mértéket. A Bíróság különösen arra mutatott rá, hogy e feladatok magukban foglalhatják a fizikai erő alkalmazását, valamint a feladatok nehéz, akár szélsőséges beavatkozási körülmények közötti ellátását is.

59 Ehhez hasonló módon a 2010. január 12-i Wolf ítéletben (C-229/08, EU:C:2010:3, 41–44. pont) a Bíróság megállapította, hogy arányos az olyan intézkedés, amely a középszintű tűzoltás-technikai szolgálatra történő felvételhez 30 éves legfelső korhatárt ír elő, miután a rendelkezésre álló tudományos adatok alapján megállapította, hogy az e szolgálat egyes területei, mint például a tűz elleni küzdelem, kiemelkedően magas szintű fizikai képességeket igényelnek, és nagyon kevés 45 év feletti tisztviselő rendelkezik az ilyen tevékenység végzéséhez szükséges fizikai képességgel.

60 Ezzel szemben a 2014. november 13-i Vital Pérez ítéletben (C-416/13, EU:C:2014:2371, 54. és 57. pont) a Bíróság kimondta, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely 30 évben határozza meg a helyi rendőrség rendőreinek felvételi felső korhatárát, aránytalan követelményt ír elő többek között azt követően, hogy az e rendőrök által ellátott feladatokra tekintettel, amelyek magukban foglalják többek között a polgároknak nyújtott segítséget, a személy- és vagyonvédelmet, a bűncselekményt elkövető személyek letartóztatását és fogvatartását, a megelőző járőrzést, a forgalomirányítást, nem hasonlíthatók minden esetben a tűzoltóktól módszeresen megkövetelt, kiemelkedően magas szintű fizikai képességekhez.

61 Ebből következik, hogy annak meghatározása érdekében, hogy a rendőrfelügyelők felvételére irányuló versenyvizsgán való részvétel felső korhatárának 30 évben történő meghatározásával az alapügyben szóban forgó szabályozás arányos követelményt írt-e elő, a kérdést előterjesztő bíróságnak először is meg kell vizsgálnia, hogy az e rendőrfelügyelők által ténylegesen ellátott munkakör lényegében olyan operatív vagy végrehajtói feladatokra terjed ki, amelyek kiemelkedően magas szintű fizikai képességeket igényelnek. Kizárólag ez utóbbi esetben lehetne ugyanis arányosnak tekinteni

ezt a felső korhatárt. Márpedig úgy tűnik, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből az következik, hogy az állami rendőrség rendőrfelügyelői nem látnak el ilyen feladatokat.

62 Egyébiránt az alapügyben szóban forgó szabályozás arányosságának elemzése szempontjából a kérdést előterjesztő bíróság által felvetett azon körülmény is releváns, hogy az érintett versenyvizsga keretében előírt fizikai alkalmassági szűrővizsga megfelelő és kevésbé korlátozó intézkedést jelenthet, mint a 30 éves felső korhatár meghatározása.

63 Az olasz kormány arra hivatkozik, hogy a rendőrségen belül az átlagos életkort távlatosan csökkenteni kell az állam rendőrségéhez való csatlakozás rendszerének átfogó általános átalakítása érdekében.

64 E tekintetben a 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítéletben (C-258/15, EU:C:2016:873, 44. és 47. pont) a rendelkezésre álló pontos adatokra tekintettel, amelyek a szóban forgó rendőrségi állomány masszív előregedését vetíthették előre, a Bíróság kimondta, hogy a kiegyensúlyozott életkorpiramis megteremtése érdekében a különleges fizikai képességek birtoklását ne statikus módon, a felvételi eljárás vizsgái során követeljék meg, hanem dinamikus módon, figyelembe véve a rendőr által a felvételét követően szolgálatban töltendő éveket.

65 Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy – amint az a jelen ítélet 58. pontjából kitűnik – az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben olyan versenyvizsgáról volt szó, amelynek célja olyan alapkategóriájú rendőrök felvétele volt, akik nem hatósági feladatokat, hanem lényegében operatív vagy végrehajtói feladatokat látnak el.

66 Így másodsor, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata a rendelkezésre álló iratok vagy a nemzeti hatóságoktól megszerezhető esetleges információk alapján, hogy az állami rendőrségen belül a kiegyensúlyozott életkorpiramis esetleges helyreállítása igazolhatja-e az alapügyben szereplő korhatárt. Ennek megfelelően egyfelől az érintett versenyvizsga által megcélzott személyi állomány, azaz az állami rendőrség felügyelőinek átlagéletkorát, és nem az állami rendőrség teljes személyi állományának átlagéletkorát kell figyelembe vennie. Másfelől az ilyen vizsgálat csak akkor releváns, ha az említett bíróság megállapítja, hogy az e rendőrfelügyelők által ténylegesen szokásosan ellátott feladatokhoz olyan különleges fizikai képességek szükségesek, amelyek igazolják az életkorpiramis ilyen átalakításának szükségességét.

67 Ilyen szükségesség hiányában az érintett versenyvizsga keretében a fizikai alkalmassági szűrővizsga ténylegesen megfelelő és kevésbé korlátozó intézkedés, mint az alapügyben szóban forgó szabályozásban előírt 30 éves felső korhatár meghatározása.

68 Ezenkívül ugyanezen bíróság szerint az a tény, hogy a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. cikkének (4) bekezdése a már szolgálatban álló azon rendőrök számára fenntartott kvótát ír elő, akik nem töltötték be 40. életévüket, lehetővé teszi annak megállapítását, hogy az, hogy ezen életkort a versenyvizsgára való jelentkezés időpontjában betöltötték, nem összeegyeztethetetlen rendőrfelügyelői feladatok gyakorlásával, következésképpen az alapügyben szóban forgó korhatár aránytalan. Ugyanezen gondolatmenet mentén VT hangsúlyozza, hogy e korhatár akár három évvel is emelhető azon pályázók esetében, akik sorkatonai szolgálatot

teljesítettek, megszűnt az állami rendőrség állománya esetében, és 35 évben állapították meg a belügyminisztérium polgári közigazgatási állománya esetében.

69 Az olasz kormány azt állítja, hogy az előző pontban említett kvóta célja, hogy megőrizze a rendőrségi szolgálatra vagy a rendőrfelügyelői munkakör betöltése szempontjából hasznos szolgálatra már kiképzett személyek által megszerzett készségeket.

70 Mindemellett ezen kivétel, valamint a VT által hivatkozott kivételek léte megerősíti az alapügyben szóban forgó korhatár aránytalan jellegét. Valamely szabályozás csak akkor alkalmas az említett cél megvalósítására, ha azt valóban koherens és rendszeres módon kívánja elérni (2021. július 15-i Tartu Vangla ítélet, C-795/19, EU:C:2021:606, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

71 Következésképpen – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatra is figyelemmel – úgy tűnik, hogy még ha az állami rendőrség rendőrfelügyelői által ténylegesen ellátott feladatok különleges fizikai képességeket igényelnek is, a 334/2000 törvényerejű rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében előírt 30 éves felső korhatár meghatározása a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésére tekintettel aránytalan követelménynek minősül.

A 2000/78 irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséről

72 Másodsorban azon kérdést illetően, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás által bevezetett eltérő bánásmód igazolható-e a 2000/78 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel, meg kell állapítani, hogy ezt a kérdést csak akkor kell megvizsgálni, ha ez az eltérő bánásmód nem igazolható az irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 49. pont).

73 A 2000/78 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első albekezdése kimondja, hogy az életkoron alapuló eltérő bánásmód nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha azt – a nemzeti jog keretein belül – egy, különösen a foglalkoztatáspolitikához, a munkaerő-piachoz és a szakképzéshez kapcsolódó törvényes célkitűzés objektív és észszerű módon igazolja, és ha e cél elérésének eszközei megfelelők és szükségesek. Ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdése második albekezdésének c) pontja előírja, hogy ezen eltérő bánásmód magában foglalhatja többek között „a felvétel maximális korhatárhoz kötését, amely a kérdéses állás képzési követelményein vagy a nyugdíjazás előtt munkaviszonyban töltött, észszerű időszakon alapul [helyesen: a felvétel felső korhatárhoz kötését az érintett álláshoz szükséges képzési követelmények, vagy a nyugdíjba vonulást megelőző észszerű szolgálati idő szükségessége alapján]”.

74 Ennélfogva azt kell megvizsgálni, hogy a rendőrfelügyelők felvételére irányuló versenyvizsgán való részvétel tekintetében a 30 éves felső korhatárral kapcsolatos, a 334/2000. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. cikkének (1) bekezdéséből következő feltételt igazolja-e a 2000/78 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett jogszerű cél, valamint hogy az annak elérése céljából alkalmazott eszközök megfelelőek és szükségesek-e.

75 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből nem tűnik ki, hogy az alapügyben szóban forgó

szabályozás megjelöli-e az általa követett célt. Mindazonáltal a Bíróság már megállapította, hogy a 2000/78 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy az érintett szabályozásnak az elérni kívánt céllal kapcsolatos nem egyértelmű jellege automatikusan kizárja a szabályozásnak az e rendelkezés alapján való igazolhatóságát. Ezen egyértelmű jelleg hiányában fontos, hogy az érintett intézkedés általános háttéréből adódó egyéb körülmények lehetővé tegyék az intézkedés alapját képező célnak az intézkedés jogszerűségére, valamint e cél megvalósítási eszközeinek megfelelő és szükségszerű jellegére vonatkozó bírósági felülvizsgálat érdekében történő meghatározását (2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

76 Ezenkívül a 2000/78 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében „jogszerűnek” tekinthető, és ennek következtében az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvétől való eltérés igazolására alkalmas célok a szociálpolitika területére tartozó célok (2011. szeptember 13-i Prigge és társai ítélet, C-447/09, EU:C:2011:573, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

77 Amennyiben az alapügyben szóban forgó szabályozás által bevezetett korhatárt úgy lehet tekinteni, mint amely a kérdéses álláshely képzési követelményein vagy az ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdése második albekezdésének c) pontja értelmében vett, a nyugdíjazás előtt munkaviszonyban töltött, észszerű időszakon alapul, akkor igazolja az alapügyben szereplő eltérő bánásmódot, ha e rendelkezés értelmében „a nemzeti jog keretein belül [...] objektíven és észszerűen” igazolt (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 64. és 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

78 Márpedig még ilyen esetben is meg kellene vizsgálni, hogy az e célok elérése érdekében alkalmazott eszközök megfelelők és szükségesek-e.

79 E tekintetben egyrészt a Bíróság nem rendelkezik olyan adatokkal, amelyek lehetővé tennék annak megállapítását, hogy az alapügyben szóban forgó korhatár megfelelő és szükséges-e a rendőrfelügyelők képzésének biztosítására irányuló célra tekintettel.

80 Másrészt, ami a nyugdíjazás előtt munkaviszonyban töltött idő biztosítására irányuló célt illeti, a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy az állami rendőrség állományába tartozók nyugdíjkorhatára 61 év.

81 Következésképpen a rendőrfelügyelők felvételére irányuló versenyvizsgán való részvétel tekintetében 30 éves felső korhatárt előíró nemzeti szabályozás nem tekinthető az említett rendőrfelügyelők számára – a 2000/78 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerinti – a nyugdíjazás előtt munkaviszonyban töltött, észszerű időszak biztosítása céljából szükségesnek (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 72. pont), különösen, ha a kérdést előterjesztő bíróság valamennyi releváns tényezőt megvizsgálva megerősíti, hogy a rendőrfelügyelők munkaköre alapvetően nem foglal magában olyan fizikailag megterhelő feladatokat, amelyeket az idősebb korban felvett rendőrfelügyelők nem lennének képesek kellően hosszú ideig ellátni (lásd ebben az értelemben: 2010. január 12-i Wolf ítélet, C-229/08, EU:C:2010:3,

43. pont; 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 46. pont).

82 E körülmények között, és feltéve, hogy a kérdést előterjesztő bíróság megerősíti, a rendelkezésből eredő eltérő bánásmód, mint a 334/2000. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. cikkének (1) bekezdése, nem igazolható a 2000/78 irányelv 6. cikke (1) bekezdése második albekezdésének c) pontja alapján.

83 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelvnek a Charta 21. cikkével összefüggésben értelmezett 2. cikkének (2) bekezdését, 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a rendőrfelügyelők felvételére irányuló versenyvizsgán való részvétel tekintetében 30 éves felső korhatárt ír elő, amennyiben a rendőrfelügyelők által ténylegesen ellátott feladatok nem igényelnek különleges fizikai képességeket, vagy még ha igényelnek is ilyen fizikai képességeket, az ilyen szabályozás – amellet, hogy jogszerű célt követ – aránytalan követelményt támasztónak bizonyul, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

III.

C-358/21. sz. Tilman SA kontra Unilever Supply Chain Company AG ügyben 2022. november 24-én hozott ítélet

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2007. október 30-án aláírt, az Európai Közösség nevében a 2008. november 27-i 2009/430/EK tanácsi határozattal jóváhagyott egyezmény 23. cikkének (1) és (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a joghatósági kikötés érvényesen jön létre, ha az olyan általános szerződési feltételekben szerepel, amelyekre az írásban megkötött szerződés egy olyan honlap hiperlinkjének feltüntetésével utal, amelyhez a hozzáférés az említett szerződés aláírását megelőzően lehetővé teszi az említett általános szerződési feltételekről való tudomásszerzést, azok letöltését és kinyomtatását anélkül, hogy azt a felet, amellyel szemben e kikötést alkalmazzák, formálisan felhívták volna arra, hogy az említett honlapon található rubrika bejelölésével fogadja el ezeket az általános szerződési feltételeket.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2007. október 30-án aláírt, az Európai Közösség nevében a 2008. november 27-i 2009/430/EK tanácsi határozattal (HL 2009. L 147., 1. o.) jóváhagyott egyezmény (a továbbiakban: második Luganói Egyezmény) 23. cikke (1) bekezdése a) pontjának és 23. cikke (2) bekezdésének az értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a belgiumi székhelyű Tilman SA és a svájci székhelyű Unilever Supply Chain Company AG (a továbbiakban: Unilever) között annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy az Unilever nem fizette meg a Tilman által kiszámlázott összegeket.

Az alapeljárás

15 2010. november 22-én a Tilman és az Unilever megkötötte az első szerződést, amelynek értelmében az előbbi kötelezettséget vállalt filteres teát tartalmazó dobozok elkészítésére és csomagolására.

16 Egy második, 2011. január 6-án kötött szerződés módosította a megállapodás szerinti árat. E szerződés pontosította, hogy egyéb kikötés hiányában azt az Unilever általános vásárlási feltételei szabályozzák. Ezen általános szerződési feltételek, amelyeket egy internetes oldalon az említett szerződésben szereplő hiperlink útján lehetett megtekinteni és letölteni, előírták, hogy valamennyi szerződő fél „visszavonhatatlanul az angol bíróságok kizárólagos joghatósága alá tartozik minden olyan jogvita rendezése tekintetében, amely közvetlenül vagy közvetve a szerződésből következhet”.

17 A számlázási módszerekben bekövetkezett változást követően nézeteltérés alakult ki a felek között a kiszámlázott ár emelésével kapcsolatban, és az Unilever csak részben fizette meg a Tilman által kiállított számlákat.

18 A Tilman a belga bíróságok előtt keresetet indított az Unilever ellen a ki nem fizetett összegek megfizetése érdekében. Az Unilever ekkor arra hivatkozott, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés általános feltételei alapján kizárólag az angol bíróságok rendelkeznek joghatósággal a jogvita eldöntésére.

19 2015. augusztus 12-i ítéletével a belga elsőfokú bíróság megállapította a jogvita elbírálására vonatkozó joghatóságát, és úgy határozott, hogy a szerződésre az angol jog az irányadó, és azt az angol jog szerint kell értelmezni.

20 A Tilman fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben arra hivatkozva, hogy a szerződésre a belga jog az irányadó, és azt a belga jog szerint kell értelmezni. Az Unilever csatlakozó fellebbezést nyújtott be arra hivatkozva, hogy nem a belga, hanem az angol bíróságok rendelkeznek joghatósággal.

21 2020. február 12-i ítéletével a cour d'appel de Liège (liège-i fellebbviteli bíróság, Belgium) helyt adott az Unilever által hivatkozott joghatósági kifogásnak, megállapítva, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés általános feltételeiben foglalt joghatósági kikötésnek megfelelően a belga bíróságok nem rendelkeznek joghatósággal az említett szerződés végrehajtásából eredő jogvita elbírálására.

22 A Tilman ezen ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Cour de cassation (semmitőszék, Belgium) előtt a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) és (2) bekezdésének megsértésére hivatkozva. A Tilman szerint ugyanis a cour d'appel de Liège (liège-i fellebbviteli bíróság) tévesen kezelte azonosan az alaphelyzetet azzal a helyzettel, amikor a szerződést interneten kötötték, ám a vásárlónak meg kellett jelölnie egy rubrikát arra vonatkozóan, hogy elfogadja az eladó általános szerződési feltételeit.

23 A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az alapügyben teljesülnek-e a Tilman joghatósági kikötést illető egyetértése valódiságának bizonyítására vonatkozó feltételek, mivel e kikötést az Unilever általános vásárlási feltételeiben, nem pedig az alapügy tárgyát képező szerződésben fogalmazták meg, és e feltételeket nem csatolták közvetlenül az említett szerződéshez.

24 Egyrészt e bíróság emlékeztet arra, hogy a cour d'appel de Liège (liège-i fellebbviteli bíróság) 2020.

február 12-i ítéletében kimondta, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatában, különösen az 1976. december 14-i Estasis Salotti di Colzani ítéletben (24/76, EU:C:1976:177) és a 2015. május 21-i El Majdoub ítéletben (C-322/14, EU:C:2015:334) kialakított feltételek teljesülnek.

25 Azon feltételt illetően ugyanis, amely szerint a szerződésnek kifejezett utalást kell tartalmaznia az általános szerződési feltételekre, az Unilever által a Tilmannak aláírás céljából megküldött és a Tilman által 2011. január 6-án ténylegesen aláírt szerződés kifejezetten előírja, hogy arra, a szerződésben vagy a felek között létrejött más megállapodások hiányában, az Unilever termékeire vonatkozó általános vásárlási feltételek vonatkoznak. Ami azt a feltételt illeti, hogy az általános szerződési feltételekre való utalást egy szokásos gondossággal eljáró személynek „ellenőriznie kell tudnia”, az említett szerződés egy internetes oldal hiperlinkjét említi, amely lehetővé teszi az Unilever általános szerződési feltételeihez való hozzáférést. Ami azt a feltételt illeti, hogy az általános feltételeknek „tartós adathordozón rögzíthetőknek” kell lenniük, a Tilmannak lehetősége volt arra, hogy azokat letöltse és kinyomtassa azon internetes oldalról, amelyen az Unilever általános szerződési feltételei szerepeltek.

26 Másrészt azonban a Tilmant nem hívták fel olyan rubrika bejelölésére, amelynek értelmében elfogadja az Unilever általános feltételeit, így felmerül a kérdés, hogy tiszteletben tartották-e a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) és (2) bekezdésének rendelkezéseit.

27 E körülmények között határozott úgy a Cour de cassation (semmitőszék), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Összeegyeztethető-e a [második Luganói Egyezmény] 23. cikke (1) bekezdésének *a*) pontjával és (2) bekezdésével, ha a joghatósági kikötés olyan általános szerződési feltételekben szerepel, amelyekre az írásban megkötött szerződés egy olyan honlap hiperlinkjének feltüntetésével utal, amelyhez a hozzáférés lehetővé teszi az említett általános szerződési feltételekről való tudomásszerzést, azok letöltését és kinyomtatását anélkül, hogy azt a felet, amellyel szemben e kikötést alkalmazzák, kifejezetten felhívták volna arra, hogy az említett honlapon található rubrika bejelölésével fogadja el ezeket az általános szerződési feltételeket?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

28 Előzetesen meg kell állapítani, hogy a kilépési megállapodás 67. cikke (1) bekezdése *a*) pontjának megfelelően a „Brüsszel Ia” rendeletben szereplő, joghatóságra vonatkozó rendelkezéseket az Egyesült Királyságban és a tagállamokban az Egyesült Királyságot érintő helyzetekben az e megállapodás 126. cikkében előírt átmeneti időszak lejártá előtt indított jogi eljárások tekintetében kell alkalmazni.

29 Ezenkívül ugyanezen megállapodás 127. cikke értelmében ezen átmeneti időszak alatt az uniós jogot kell alkalmazni az Egyesült Királyságban, ideértve azokat a nemzetközi megállapodásokat is, amelyek sorában a második Luganói Egyezmény is szerepel.

30 A joghatósági kikötésekkel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy jellegénél fogva olyan joghatósági választásról van szó, amelynek nincs joghatása, amíg bírósági eljárás nem indul, és amelyből csak a bírósági eljárás megindításának napján származik következmény (1979. november 13-i Sanicentral ítélet, 25/79, EU:C:1979:255, 6. pont). Ezen időpontra kell tehát támaszkodni az ilyen kikötés hatályának az alkalmazandó jogi szabályra tekintettel történő értékelése során.

31 Márpedig a jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó bírósági eljárást 2020. december 31. – a kilépési megállapodás 126. cikkében előírt átmeneti időszak lejártának időpontja – előtt indították, így az alapjogvita eldöntéséhez továbbra is szükség van a második Luganói Egyezmény értelmezésére.

32 Ami az ügy érdemét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) bekezdésének *a*) pontját és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a joghatósági kikötés érvényesen jön létre, ha az olyan általános szerződési feltételekben szerepel, amelyekre az írásban megkötött szerződés egy olyan honlap hiperlinkjének feltüntetésével utal, amelyhez a hozzáférés lehetővé teszi az említett általános szerződési feltételekről való tudomásszerzést, azok letöltését és kinyomtatását anélkül, hogy azt a felet, amellyel szemben e kikötést alkalmazzák, kifejezetten felhívták volna arra, hogy az említett honlapon található rubrika bejelölésével fogadja el ezeket az általános szerződési feltételeket.

33 E kérdés megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a második Luganói Egyezmény értelmezéséről szóló 2. sz. jegyzőkönyv 1. cikkének (1) bekezdéséből következik – az Egyezményt a Bíróság által a szóban forgó rendelkezésekkel, illetve más jogi aktusokban – így többek között a Brüsszeli Egyezményben és a „Brüsszel I” rendeletben – szereplő bármely hasonló rendelkezést illetően meghatározott elveket figyelembe véve kell alkalmazni és értelmezni.

34 Így, mivel a második Luganói Egyezmény 23. cikkének (1) és (2) bekezdése megegyezik a „Brüsszel I” rendelet 23. cikkének (1) és (2) bekezdésével, és e rendelet 23. cikke (1) bekezdésének szövege majdnem azonos a Brüsszeli Egyezmény 17. cikkének első bekezdésével, a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) és (2) bekezdésének értelmezéséhez figyelembe kell venni a Bíróság által a Brüsszeli Egyezmény és a „Brüsszel I. rendelet” vonatkozó rendelkezéseinek tulajdonított értelmezést (lásd analógia útján: 2013. február 7-i Refcomp ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62, 18. és 19. pont; 2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 27. és 28. pont). Hasonlóképpen, mivel a „Brüsszel Ia” rendelet 25. cikkének (1) és (2) bekezdése lényegében azonos szöveggel váltotta fel a „Brüsszel I” rendelet 23. cikkének (1) és (2) bekezdését, figyelembe kell venni a Bíróság e rendelkezések közül az elsőre vonatkozó ítélkezési gyakorlatát is.

35 A második Luganói Egyezmény 23. cikkének (1) bekezdése értelmében a felek, akik közül legalább egy az említett egyezmény által kötelezett állam területén rendelkezik lakóhellyel, egy bizonyos jogviszonnyal kapcsolatban felmerült vagy a jövőben felmerülő

jogviták eldöntésére ezen egyezmény által kötelezett valamely állam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát köthetik ki, „írásban vagy szóban írásbeli megerősítéssel”.

36 Ami a „Brüsszel I” rendelet 23. cikkének rendelkezéseit illeti, a Bíróság kimondta, hogy azokat, mivel mind az e rendelet 2. cikkében előírt, az alperes lakóhelyének általános szabálya szerint meghatározott joghatóságot, mind pedig az e rendelet 5-7. cikkében előírt különleges joghatóságokat kizárják, a 23. cikkben meghatározott feltételek tekintetében megszorítóan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Márpedig a „Brüsszel I” rendelet 23. cikkének (1) bekezdése világosan meghatározza, hogy hatálya azokra az esetekre korlátozódik, amikor a felek „megállapodtak” egy bíróság tekintetében. Pontosan a felek közötti ezen egybehangzó akaratnyilatkozat indokolja – a jogválasztás szabadsága nevében – a rendelet értelmében adott esetben joghatósággal rendelkező bíróságtól eltérő bíróság kikötésének elsőbbségét (lásd ebben az értelemben: 2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet, C-366/13, EU:C:2016:282, 24. pont).

38 A „Brüsszel I” rendelet 23. cikkének (1) bekezdése azzal, hogy az ilyen joghatósági kikötés érvényességét a felek „egyetértéséhez” köti, az eljáró bíróságot annak vizsgálatára kötelezi, hogy a kérdéses kikötés ténylegesen a felek közötti egyetértés alapján jött-e létre, aminek egyértelműen és pontosan ki kell tűnnie (lásd analógia útján: 1976. december 14-i Estasis Saloti di Colzani ítélet, 24/76, EU:C:1976:177, 7. pont; 2013. február 7-i Refcomp ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62, 27. pont; 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet, C-366/13, EU:C:2016:282, 27. pont).

39 A „Brüsszel I” rendelet 23. cikkének (1) bekezdése szerinti formai követelmények funkciója ugyanis annak biztosítása, hogy a felek között ténylegesen létrejött az egyetértés (lásd analógia útján: a Brüsszeli Egyezményt illetően: 1976. december 14-i Estasis Saloti di Colzani ítélet, 24/76, EU:C:1976:177, 7. pont), mivel az érintettek tényleges egyetértése e rendelkezés egyik célja (lásd ebben az értelemben: 2013. február 7-i Refcomp ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Profit Investment SIM ítélet, C-366/13, EU:C:2016:282, 27. pont).

40 E tekintetben a Bíróság a Brüsszeli Egyezményt illetően úgy ítélte meg, hogy főszabály szerint megfelel az ezen egyezmény 17. cikkének első bekezdésében előírt írásbeli forma követelményének az egyik fél általános szerződési feltételeiben szereplő joghatósági kikötés abban az esetben, ha ezeket az általános feltételeket a szerződés hátoldalán kinyomtatják, és ha a szerződés kifejezett utalást tartalmaz az általános szerződési feltételekre, vagy ha a szerződés szövegében a felek egy olyan ajánlatra hivatkoznak, amely pedig kifejezetten utal az általános szerződési feltételekre, amennyiben e kifejezett utalást ellenőrizheti az általános gondossággal eljáró fél, és ha bizonyított, hogy a joghatósági kikötést tartalmazó feltételeket ténylegesen közölték a másik szerződő féllel (lásd ebben az

értelemben: 1976. december 14-i Estasis Saloti di Colzani ítélet, 24/76, EU:C:1976:177, 10. és 12. pont).

41 A Bíróság ugyanakkor pontosította, hogy a Brüsszeli Egyezmény 17. cikkének első bekezdésében előírt írásbeli formára vonatkozó követelmény nem teljesül korábbi levelezésre történő közvetett vagy hallgatólagos utalás esetén, mivel semmilyen bizonyosság nem áll fenn a tekintetben, hogy a joghatósági kikötés ténylegesen a szerződés tárgyát képezte (lásd ebben az értelemben: 1976. december 14-i Estasis Saloti di Colzani ítélet, 24/76, EU:C:1976:177, 12. pont).

42 Ehhez hasonlóan a Bíróság kimondta, hogy a joghatósági kikötés nem felel meg a „Brüsszel Ia” rendelet 25. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt követelményeknek, amelynek szövege hasonló a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövegéhez, amennyiben a szerződést szóban kötötték, anélkül hogy azt később írásban megerősítették volna, és az e kikötést tartalmazó általános szerződési feltételeket csak az egyik fél által kiállított számlákon tüntették fel (lásd ebben az értelemben: 2018. március 8-i Saey Home & Garden ítélet, C-64/17, EU:C:2018:173, 28. és 29. pont).

43 Márpedig a „Brüsszel I” rendelet 23. cikkének (2) bekezdése értelmében, amely a Brüsszeli Egyezmény 17. cikkéhez képest új rendelkezésnek minősül, amelyet az új kommunikációs technikák kifejlesztésének a figyelembevételére érdekében vezettek be, az olyan joghatóságot kikötő megállapodás érvényessége, mint amely az alapügy tárgyát képezi, többek között a tartós rögzítés lehetőségétől függ (2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 32. pont).

44 Amint az e rendelkezés szó szerinti értelmezéséből kitűnik, az megköveteli, hogy a joghatóságot kikötő megállapodás tartós rögzítésének „lehetősége” legyen, függetlenül attól a kérdéstől, hogy az általános feltételek szövegét a vevő ténylegesen tartósan rögzítette-e azt követően vagy azt megelőzően, hogy megjelölte az említett feltételek elfogadására utaló rubrikát (2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 33. pont).

45 E rendelkezés célja ugyanis az, hogy bizonyos elektronikus továbbítási formákat egyenértékűvé tegyen az írásbeli formával annak érdekében, hogy a szerződések elektronikus úton történő megkötése egyszerűsödjön, mivel az érintett információk közlése akkor is megvalósul, ha ezek az információk egy képernyőn hozzáférhetőek. Ahhoz, hogy az elektronikus továbbítás – különösen a bizonyítást illetően – ugyanazokat a garanciákat biztosítsa, elegendő, ha a szerződés megkötése előtt „lehetséges” az információk megőrzése és kinyomtatása (2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 36. pont).

46 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó joghatósági kikötést az Unilever általános szerződési feltételei rögzítik, amelyekre a felek által kötött írásbeli szerződés kifejezetten utal.

47 Az olyan helyzetet illetően, amelyben – mint a jelen esetben is – az általános szerződési feltételeket, amelyek sorában a joghatósági kikötés szerepel, nem csatolták közvetlenül a szerződéshez, meg kell állapítani, hogy a jelen ítélet 37–45. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatra tekintettel az ilyen kikötés jogszerű, ha a két fél által aláírt szerződés szövegében kifejezett utalás

történik ezen, az említett kikötést tartalmazó általános szerződési feltételekre.

48 Ez azonban csak az olyan kifejezett utalás esetére érvényes, amelyet ellenőrizhet az általános gondossággal eljáró fél, és ha bizonyított, hogy a joghatósági kikötést tartalmazó feltételeket ténylegesen közölték a másik szerződő féllel (2016. július 7-i Hőszig ítélet, C-222/15, EU:C:2016:525, 40. pont).

49 A jelen ügyben nem tűnik vitatottnak, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés szövege tartalmaz ilyen kifejezett utalást, amelyet az alapügy felperese ellenőrizhet, aminek értékelése mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

50 Meg kell tehát vizsgálni, hogy az általános szerződési feltételeket ténylegesen közölték-e ezzel a szerződő féllel.

51 Mivel a Bíróság által értelmezett „Brüsszel I”-rendelet 23. cikke (2) bekezdésének megfelelően az érintett információk közzétevése megvalósul, ha ezek az információk egy képernyőn hozzáférhetőek, az írásbeli szerződésben az általános feltételekre egy olyan weboldal hiperlinkjének feltüntetésével történő utalás, amelynek a hozzáférése főszabály szerint lehetővé teszi ezen általános feltételek megismerését, amennyiben ez a hiperlink működik, és egy szokásos gondossággal eljáró személy azt működtetni tudja, még inkább egyenértékű ezen információk közzététele bizonyításával.

52 Ilyen esetben az a körülmény, hogy a szóban forgó internetes oldalon nincs olyan rubrika, amelyet meg lehetne jelölni az általános szerződési feltételek elfogadásának kifejezése céljából, vagy hogy az említett internetes oldal elérése során nem nyílik meg automatikusan az e feltételeket tartalmazó oldal, nem vonhatja kétségbe e megállapítást (lásd e tekintetben: 2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 39. pont), amennyiben az ezen általános szerződési feltételekhez való hozzáférésre lehetőség van a szerződés aláírását megelőzően, és a feltételek elfogadására az érintett szerződéses fél aláírása által kerül sor.

53 Ezenkívül, mivel az általános szerződési feltételek szerződés megkötését megelőző elmentésére és kinyomtatására vonatkozó pusztán lehetőség elegendő a formai követelmények teljesítéséhez, nincs jelentősége annak, hogy az átadott információkat az érintett vállalkozás „közölte” vagy a szerződő fél „kapta meg”.

54 Ugyanis a „Brüsszel I”-rendelet 23. cikkének (1) bekezdése által előírt formai követelmények annak a törekvésnek felelnek meg, hogy ne akadályozzák a kereskedelmi felhasználásokat, ugyanakkor semlegesítsék azon kikötések hatásait, amelyek esetében fennáll a kockázata annak, hogy észrevétlenül maradnak a szerződésekben, mint amilyenek a levelezéshez vagy a számla kiállításához használt nyomtatványokon szereplő kikötések, amelyeket nem fogadott volna el azon fél, amellyel szemben alkalmazni kívánják azokat (lásd ebben az értelemben: 1981. június 24-i Elefanten Schuh ítélet, 150/80, EU:C:1981:148, 24. pont; 2016. július 7-i Hőszig ítélet, C-222/15, EU:C:2016:525, 36. pont).

55 Márpedig a jelen ügyben az alapügy kereskedelmi vállalkozások közötti folyamatos szerződéses viszonyokra vonatkozik, így a vevők-fogyasztók védelmére vonatkozó követelmények nem vehetők figyelembe.

56 Mindenesetre, és még ha a kérdést előterjesztő bíróság nem is kérdezte a Bíróságot arról, hogy esetlegesen létezik-e egy, a felek által ismert nemzetközi

gyakorlat, hozzá kell tenni, hogy a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) bekezdésében előírt két választási lehetőségen, azaz az írásbeli megállapodáson vagy a szóbeli megállapodás írásbeli megerősítésén felül e 23. cikk (1) bekezdésének b) és c) pontja előírja, hogy a joghatósági kikötést a felek között vagy a korábban kialakított gyakorlatnak megfelelő formában vagy nemzetközi kereskedelemben annak a szokásos gyakorlatnak megfelelő formában, amelyet a felek ismernek vagy ismerniük kell, és amelyet az érintett kereskedelmi ágazatban tevékenykedő, ugyanilyen típusú szerződéseket kötő szerződő felek az ilyen típusú kereskedelemben széles körben ismernek, és rendszeresen betartanak (lásd analógia útján: 2018. március 8-i Saey Home & Garden ítélet, C-64/17, EU:C:2018:173, 31. pont).

57 Ilyen esetben ugyanis a joghatósági kikötés megkötését érvényesnek kell tekinteni, ha arra az e területen elfogadott, olyan formában kerül sor, amelyet a felek ismernek vagy ismerniük kellene. Noha ez az enyhítés azért nem jelenti azt, hogy a felek között nem kell szükségképpen fennállnia egybehangzó akaratnyilatkozatnak, hiszen e rendelkezés egyik célja mindig az érdekeltek tényleges egyetértése, a feleknek a joghatósági kikötést illető egybehangzó akaratnyilatkozata mindazonáltal vélelmezhető, ha e tekintetben léteznek az érintett nemzetközi kereskedelmi ágazatban olyan kereskedelmi gyakorlatok, amelyeket e felek ismernek vagy ismerniük kell (lásd ebben az értelemben: 1997. február 20-i MSG-ítélet, C-106/95, EU:C:1997:70, 16., 17. és 19. pont; 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet, C-366/13, EU:C:2016:282, 39. és 40. pont).

58 A jelen ügyben adott esetben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapeljárásban részt vevő felek a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontjában szereplő egyik formában kötöttek-e joghatósági kikötést.

59 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a második Luganói Egyezmény 23. cikke (1) és (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a joghatósági kikötés érvényesen jön létre, ha az olyan általános szerződési feltételekben szerepel, amelyekre az írásban megkötött szerződés egy olyan honlap hiperlinkjének feltüntetésével utal, amelyhez a hozzáférés az említett szerződés aláírását megelőzően lehetővé teszi az említett általános szerződési feltételekről való tudomásszerzést, azok letöltését és kinyomtatását anélkül, hogy azt a felet, amellyel szemben e kikötést alkalmazzák, formálisan felhívták volna arra, hogy az említett honlapon található rubrika bejelölésével fogadja el ezeket az általános szerződési feltételeket.

IV.

C-458/21. sz. CIG Pannónia Életbiztosító Nyrt. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága ügyben 2022. november 24-én hozott ítélet

A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

nem tartoznak az e rendelkezésben előírt mentesség hatálya alá azok a szolgáltatások, amelyek abból állnak, hogy ellenőrizték a biztosított súlyos betegsége diagnózisának helyességét abból a célból, hogy a biztosított gyógyulása érdekében meghatározzák a legjobb egészségügyi ellátásokat, és amennyiben e kockázatra a biztosítási szerződés fedezetet nyújt, és a biztosított kéri, gondoskodjanak a külföldi gyógykezelés nyújtásáról.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: héairányelv) 132. cikke (1) bekezdése c) pontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a CIG Pannónia Életbiztosító Nyrt. – a magyar jog hatálya alá tartozó biztosítótársaság – és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága (Magyarország) között folyamatban lévő azon jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgyát az képezi, hogy a hozzáadottérték-adó hatálya alá tartoznak-e az egészségbiztosítási szerződésekkel összefüggésben nyújtott egyes szolgáltatások.

Az alapeljárás

6 Az alapeljárás felperese 2012 szeptembere óta értékesít olyan egészségbiztosítási terméket, amelynek keretében bizonyos feltételek mellett vállalja, hogy ötféle súlyos betegség esetén külföldi gyógykezelést nyújt a biztosított magánszemély részére. E szerződés értelmében a biztosított nem jogosult a biztosítási szolgáltatásra akut betegségek, valamint olyan megbetegedések esetén, amelyeket helyi egészségügyi szakember még nem vizsgált meg.

7 A biztosítási szolgáltatások teljesítése érdekében az alapeljárás felperese 2012. szeptember 13-án együttműködési szerződést kötött a spanyol jog hatálya alá tartozó Best Doctors España SAU társasággal (a továbbiakban: Best Doctors).

8 Ezen együttműködési szerződés értelmében a Best Doctors egyrészt arra vállalt kötelezettséget, hogy az orvosai a részükre megküldött dokumentáció alapján felülértékelik a biztosított magánszemély orvosi információit annak felülvizsgálata érdekében, hogy e személy ténylegesen jogosult-e a biztosítási szolgáltatásokra (InterConsultation szolgáltatás, a továbbiakban: IC szolgáltatás).

9 Másrészt, amennyiben a biztosított személy ténylegesen jogosult a biztosítási szolgáltatásokra, a Best Doctors gondoskodik a külföldi ellátással kapcsolatos valamennyi adminisztratív teendő elvégzéséről (FindBestCare szolgáltatás, a továbbiakban: FBC szolgáltatás). E szolgáltatás magában foglalja többek között az egészségügyi szolgáltatókkal való időpont-egyeztetést, az orvosi ellátás megszervezését, a szállodai elhelyezést, az utazás megszervezését, ügyfélszolgálat működtetését, valamint az orvosi kezelés megfelelőségének ellenőrzését. Ezenkívül a Best Doctors gondoskodik az orvosi követelések kifizetéséről és kezeléséről is. A Best Doctors ezzel szemben nem felelős az utazási és szállásköltségeikért, valamint az igénybe vett betegellátás költségeiért.

10 Az együttműködési szerződés végül akként rendelkezik, hogy az alapeljárás felperese minden egyes biztosított után éves díjat fizet a Best Doctors részére

ugyanolyan gyakorisággal, mint ahogyan e biztosított személyek a biztosítási díjat fizetik. A díj fizetése akkor is esedékes, ha az alapeljárás felperese nem vette igénybe a Best Doctors szolgáltatásait.

11 A 2012 októbere és decembere közötti időszakban a Best Doctors három számlát állított ki, amelyek vonatkozásában az alapeljárás felperese nem vallott be héafizetési kötelezettséget.

12 A 2012. május 1. és december 31. közötti héabevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést követően a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó- és Vámigazgatósága (Magyarország) a 2016. május 5-i határozatával 1 059 000 forint (HUF) (hozzávetőleg 3350 euró) adókülönbözet, 529 000 HUF (hozzávetőleg 1700 euró) adóbírság, 178 000 HUF (hozzávetőleg 550 euró) késedelmi pótlék és 20 000 HUF (hozzávetőleg 60 euró) mulasztási bírság megfizetésére kötelezte az alapeljárás felperesét.

13 Mivel az alapeljárás felperese e határozattal szemben fellebbezéssel élt, az alapeljárás alperese 2016. november 14-i határozatával 376 000 HUF (hozzávetőleg 1200 euró) összeget törölt az adóbírságból, ezt meghaladóan azonban helybenhagyta a 2016. május 5-i határozatot.

14 Az alapeljárás felperese a 2016. november 14-i határozattal szemben keresetet indított az elsőfokú bíróság előtt. E bíróság részben helyt adott a keresetnek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt pedig új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára kötelezte.

15 Ezen ítélettel szemben az alapeljárásnak mind a felperese, mind pedig az alperese felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Kúria (Magyarország), a kérdést előterjesztő bíróság elé.

16 Felülvizsgálati kérelmében az alapeljárás felperese a 2010. június 10-i CopyGene ítéletre (C-262/08, EU:C:2010:328) és a 2010. november 18-i Verigen Transplantation Service International ítéletre (C-156/09, EU:C:2010:695) hivatkozva azt állítja, hogy a Best Doctors által nyújtott alapvető szolgáltatásnak, vagyis az IC szolgáltatásnak terápiás rendeltetése van, amennyiben közvetlenül és egyértelműen diagnosztikai célt szolgál. Ami a diagnosztizálást követően nyújtott FBC szolgáltatást illeti, az járulékos jellegű e diagnosztikai tevékenységhez képest. Következésképpen a Best Doctors által kínált szolgáltatások összességükben megfelelnek a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontjában előírt adómentességi feltételeknek.

17 Ezzel szemben az alapeljárás alperese a 2003. november 20-i Unterpertinger ítéletre (C-212/01, EU:C:2003:625) hivatkozva azt állítja, hogy a Best Doctors által nyújtott szolgáltatások csak közvetetten kapcsolódnak a terápiás célhoz, így azok a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján nem mentesülhetnek a héa alól.

18 E körülmények között a Kúria úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„[A héairányelv] 132. [cikke] (1) bekezdés[ének] c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy héamentes az a szolgáltatás, amelyet a biztosítótársaság vesz igénybe annak érdekében, hogy

– a biztosított magánszemélynél diagnosztizált súlyos betegség diagnózisa helyességét ellenőriztesse[,] és

– a biztosított magánszemély gyógyulása érdekében a lehető legjobb egészségügyi szolgáltatást felkutatassa[.] és
 – amennyiben arra a biztosítási szerződés fedezetet nyújt[.] és a biztosított kéri, a külföldi gyógykezelést biztosítsa[?]”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

19 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontját akként kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezésben előírt mentesség hatálya alá tartoznak azok a szolgáltatások, amelyek abból állnak, hogy ellenőrizzék a biztosított súlyos betegségének diagnosztizálásának helyességét abból a célból, hogy a biztosított gyógyulása érdekében felkutatassák a legjobb egészségügyi ellátásokat, és amennyiben arra a biztosítási szerződés fedezetet nyújt, és a biztosított kéri, gondoskodjanak a külföldi gyógykezelés nyújtásáról.

20 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a héairányelv 132. cikkében említett mentességek leírására használt kifejezéseket szigorúan kell értelmezni, mivel azok kivételt jelentenek a 2006/112 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének a) és c) pontjából következő azon főszabály alól, amely szerint az adóalany által ellenszolgáltatás fejében teljesített minden termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás után héat kell fizetni. Mindazonáltal e kifejezések értelmezésének összhangban kell állnia az említett mentességek által elérni kívánt célokkal, és tiszteletben kell tartania a közös héarendszer lényegéből következő adósemlegesség elvének követelményeit. Így a szigorú értelmezés e szabálya nem jelenti azt, hogy az e 132. cikkben említett mentességek meghatározására használt kifejezéseket oly módon kellene értelmezni, hogy azok ne tudják kifejteni hatásaikat (2010. június 10-i Future Health Technologies ítélet, C-86/09, EU:C:2010:334, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. április 7-i I [Kórházi gyógykezelés héamentessége] ítélet, C-228/20, EU:C:2022:275, 34. pont).

21 Ami közelebről a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerinti mentességet illeti, e rendelkezés azt írja elő, hogy azokat a szolgáltatásokat kell mentességben részesíteni, amelyek eleget tesznek két feltételnek, vagyis egyrészt „egészségügyi ellátásoknak” minősülnek, másrészt pedig azokat „az érintett tagállam által meghatározott orvosi és paramedicinális hivatások gyakorlóit nyújtják” (lásd ebben az értelemben: 2020. március 5-i X [Telefonos konzultációk héamentessége] ítélet, C-48/19, EU:C:2020:169, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

22 Ami az első feltételt illeti, amelyre a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem is vonatkozik, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett „egészségügyi ellátások” fogalma az uniós jog önálló fogalma (lásd ebben az értelemben: 2003. november 20-i Unterpertinger ítélet, C-212/01, EU:C:2003:625, 35. pont).

23 Ezenkívül a Bíróság megállapította, hogy e fogalom olyan szolgáltatásokra vonatkozik, amelyek célja betegségek vagy egészségügyi zavarok diagnosztizálása, kezelése és lehetőség szerint

gyógyítása (2020. március 5-i X [Telefonos konzultációk héamentessége] ítélet, C-48/19, EU:C:2020:169, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

24 Valamely orvosi szolgáltatásnak ugyanis a célja határozza meg, hogy e szolgáltatást a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján mentesíteni kell-e a héa alól (lásd ebben az értelemben: 2003. november 20-i Unterpertinger ítélet, C-212/01, EU:C:2003:625, 42. pont; 2020. március 5-i X [Telefonos konzultációk héamentessége] ítélet, C-48/19, EU:C:2020:169, 27. pont).

25 Mindazonáltal, bár az egészségügyi ellátásoknak terápiás célokat kell szolgálniuk, ebből nem következik szükségszerűen az, hogy valamely szolgáltatás terápiás céljának különösen szűk értelmet kellene tulajdonítani. Ily módon az egyének egészségének védelme, és e körben annak megőrzése vagy helyreállítása céljából nyújtott orvosi szolgáltatások a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontjában előírt mentesség hatálya alá tartoznak (2020. március 5-i X [Telefonos konzultációk héamentessége] ítélet, C-48/19, EU:C:2020:169, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 E megfontolások fényében kell meghatározni, hogy a Best Doctors által nyújtott, az alapeljárás tárgyát képező szolgáltatásokhoz hasonló szolgáltatások a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontjában előírt mentesség hatálya alá tartoznak-e.

27 Először is, ami az IC szolgáltatást illeti, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a Best Doctors orvosai vonatkozásában e szolgáltatás abból áll, hogy a részükre megküldött dokumentáció alapján felülvizsgálják a biztosított magánszemély orvosi információit annak ellenőrzése érdekében, hogy e személy igénybe veheti-e a biztosítási szolgáltatásokat. Különösen, ezen orvosok a biztosított orvosa által eredetileg felállított diagnózist megerősítve vagy cáfolva felülvizsgálják e diagnózist annak ellenőrzése érdekében, hogy a biztosított esetében ténylegesen a biztosítási szerződés hatálya alá tartozó ötféle súlyos betegség valamelyike áll-e fenn.

28 Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy amennyiben a szolgáltatás orvosi szakértői vélemény készítéséből áll, jöllehet e szolgáltatás teljesítése a szolgáltató orvosi készségeit igényli, és az orvosi szakmára jellemző tevékenységeket is magában foglalhat, mint például a beteg fizikális vizsgálata vagy kórtörténetének elemzése, az ilyen szolgáltatás elsődleges célja nem az, hogy védje a véleménnyel érintett személy egészségét, beleértve annak fenntartását és helyreállítását is. Az ilyen szolgáltatást, amely a szakértői vélemény iránti kérelem keretében meghatározott kérdések megválaszolására irányul, azzal a céllal nyújtják, hogy lehetővé tegye valamely harmadik fél számára, hogy az érintett személlyel vagy más személyekkel szemben joghatásokat kiváltó határozatot hozzon (2003. november 20-i Unterpertinger ítélet, C-212/01, EU:C:2003:625, 43. pont; 2003. november 20-i D'Ambrumenil és Dispute Resolution Services ítélet, C-307/01, EU:C:2003:627, 61. pont).

29 E tekintetben a Bíróság azt is kimondta, hogy jöllehet igaz, hogy maga az érintett személy is kérhet orvosi szakértői véleményt, e szakértői vélemény pedig közvetve hozzájárulhat az érintett személy egészségének védelméhez azáltal, hogy új problémát tár fel vagy kiigazít egy korábbi diagnózist, minden ilyen típusú

szolgáltatás fő célja továbbra is az, hogy eleget tegyen a mások döntéshozatali folyamatában előírt törvényi vagy szerződéses feltételnek (2003. november 20-i Unterpertinger ítélet, C-212/01, EU:C:2003:625, 43. pont; 2003. november 20-i D'Ambrumenil és Dispute Resolution Services ítélet, C-307/01, EU:C:2003:627, 61. pont).

30 Így még akkor is, ha ezen IC szolgáltatás keretében a Best Doctors orvosai elvégezhetnek olyan kiegészítő vizsgálatokat is, mint például a szövettani elemzések, vagy külföldi szakorvosokhoz fordulhatnak, e szolgáltatások elsődleges célja továbbra is a szakértői véleményadás, a terápiás hatásuk pedig csak közvetett, vagyis az említett szolgáltatásokat nem lehet terápiás célúnak tekinteni.

31 Az eddigiekből következik, hogy az IC szolgáltatáshoz hasonló szolgáltatás nem tartozik a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett „egészségügyi ellátások” fogalma körébe, ezáltal pedig nem részesülhet az e rendelkezésben előírt mentességben.

32 Másodszor, ami az FBC szolgáltatást illeti, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy e szolgáltatás több elemből tevődik össze, mint például az egészségügyi szolgáltatókkal való időpont-egyeztetés, az orvosi ellátás megszervezése, a szállodai elhelyezés, az utazás megszervezése, ügyfélszolgálat működtetése, valamint a javasolt ellátás megfelelőségének ellenőrzése.

33 Így az ilyen szolgáltatás célja nem az, hogy a Bíróságnak a jelen ítélet 23. és 25. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlata értelmében védje az emberi egészséget, beleértve annak fenntartását és helyreállítását is, hanem az, hogy gondoskodjon a külföldi egészségügyi ellátással összefüggő logisztikai szervezésről. Mint azt a magyar kormány és az Európai Bizottság is megjegyzi, az említett szolgáltatás lényegében adminisztratív jellegű.

34 Ebből következik, hogy az FBC szolgáltatáshoz hasonló szolgáltatás nem tartozik a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett „egészségügyi ellátások” fogalma körébe, vagyis nem felel meg az e rendelkezésben foglalt mentességi feltételeknek.

35 Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a héairányelv 132. cikke (1) bekezdésének c) pontját akként kell értelmezni, hogy nem tartoznak az e rendelkezésben előírt mentesség hatálya alá azok a szolgáltatások, amelyek abból állnak, hogy ellenőrizték a biztosított súlyos betegsége diagnózisának helyességét abból a célból, hogy a biztosított gyógyulása érdekében meghatározzák a legjobb egészségügyi ellátásokat, és amennyiben e kockázatra a biztosítási szerződés fedezetet nyújt, és a biztosított kéri, gondoskodjanak a külföldi gyógykezelés nyújtásáról.

V.

C-512/21. sz. Aquila Part Prod Com kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága ügyben 2022. december 1-jén hozott ítélet

1) A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelvet

a következőképpen kell értelmezni:

– azzal ellentétes, hogy ha az adóhatóság arra hivatkozással kívánja megtagadni valamely adóalanytól az előzetesen felszámított hozzáadottérték-adó (héta) levonásához való jog által biztosított előnyt, hogy ezen adóalany körhinta jellegű héacsalásban vett részt, akkor ezen adóhatóság annak megállapítására szorítkozik, hogy ezen ügylet körbeszámolásos láncolat részét képezi;

– az említett adóhatóság feladata egyrészt az adócsalás tényállási elemeinek pontos meghatározása és a csalárd cselekmények bizonyítása, másrészt pedig annak megállapítása, hogy az adóalany aktívan részt vett ezen adócsalásban, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott ügylettel az említett adócsalásban vesz részt, ami nem foglalja szükségszerűen magában az adócsalásban részt vevő valamennyi szereplő, valamint az e szereplők által elkövetett valamennyi cselekmény azonosítását.

2) A 2006/112 irányelvet

a következőképpen kell értelmezni:

– azzal nem ellentétes, hogy ha az adóhatóság a levonási jog megtagadása érdekében az adóalany hozzáadottértékadó-csalásban való aktív részvételére hivatkozik, akkor ezen adóhatóság e megtagadást kiegészítő jelleggel vagy másodlagosan olyan bizonyítékokra alapozza, amelyek nem az ilyen részvételt, hanem azt támasztják alá, hogy ezen adóalany kellő körültekintés tanúsítása mellett tudhatta volna, hogy az érintett ügylet az értékesítő által elkövetett csalás részét képezi;

– önmagában az a körülmény, hogy az ezen ügyletet magában foglaló értékesítési lánc tagjai ismerték egymást, nem elegendő az adóalany adócsalásban való részvételének megállapításához.

3) A 2006/112 irányelvet az arányosság elvével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

– azzal nem ellentétes, hogy szabálytalanságra vagy csalásra utaló körülmények fennállása esetén megkövetelik az adóalanytól, hogy fokozottabb körültekintést tanúsítson az arról való meggyőződés érdekében, hogy az általa teljesített ügylettel nem vesz részt adócsalásban;

– ugyanakkor nem várható el tőle, hogy olyan összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, mint amelyeket az adóhatóság folytathat le;

– a nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy a jelen ügy körülményeire tekintettel az adóalany kellő körültekintéssel járt-e el, és megtette-e az ilyen körülmények között tőle észszerűen elvárható intézkedéseket.

4) A 2006/112 irányelvet

a következőképpen kell értelmezni:

– azzal ellentétes, ha az adóhatóság kizárólag azzal az indokkal tagadja meg valamely adóalanytól a hozzáadottérték-adó (héta) levonásához való jog gyakorlását, hogy az nem tartotta tiszteletben az

élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó nemzeti rendelkezésekből és uniós szabályokból eredő kötelezettségeket;

– e kötelezettségek megsértése ugyanakkor más tényezőkkel együtt olyan tényezőnek minősülhet, amelyet az adóhatóság mind valamely héacsalás fennállásának, mind pedig az említett adóalany e csalásban való részvételének megállapítása érdekében még akkor is figyelembe vehet, ha az ilyen jogsértés megállapítására illetékes nemzeti közigazgatási szerv e tekintetben előzetesen nem hozott határozatot.

5) Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkében biztosított tisztességes eljárásból való jogot

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes, ha az adóhatóság határozatával szemben benyújtott kereset tárgyában eljáró bíróság valamely hozzáadottérték-adóra vonatkozó csalás fennállásának vagy az adóalany e csalásban való részvételének bizonyítékként veszi figyelembe az említett kötelezettségek megsértését, ha e bizonyíték ezen bíróság előtt kontradiktórius eljárásban kétségbe vonható és vita tárgyát képezheti.

6) A 2006/112 irányelvet és az adósemlegesség elvét

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal nem ellentétes az olyan adójogi gyakorlat, amely annak érdekében, hogy valamely adóalanytól azzal az indokkal tagadják meg a levonási jogot, hogy az hozzáadottérték-adóra vonatkozó csalásban vett részt, a megbízásra alkalmazandó nemzeti szabályoktól és a jelen ügyben megkötött megbízási szerződés kikötéseitől függetlenül figyelembe veszi azt a körülményt, hogy az adóalany megbízottjának törvényes képviselője tudott az e csalást megvalósító tényállásról.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.) 9. cikke (1) bekezdésének, 10. cikkének, 167. cikkének, 168. cikke a) pontjának és 178. cikke a) pontjának az adósemlegesség, a tényleges érvényesülés és az arányosság elvével, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben való értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az Aquila Part Prod Com SA és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatóság (Magyarország) (a továbbiakban: fellebbviteli igazgatóság) között az e társaság által a 2012. augusztus és november közötti időszak után fizetendő hozzáadottérték-adó (héa) összege tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

16 Az Aquila Part Prod Com jogutódja az Agrirom SRL román társaságnak, amely 2010. június 2. óta rendelkezik magyar áfaregisztrációval. Az Aquila Part Prod Com fő tevékenysége élelmiszer, ital és dohányáru

ügynöki nagykereskedelme. 2011. április 1-jén e társaság megbízási szerződést kötött egy másik társasággal, amelyben ez utóbbit azzal bízta meg, hogy a nevében áruk adásvételére irányuló tevékenységet folytasson.

17 2012 és 2017 között az adóhatóság ellenőrzést folytatott le a 2012. augusztus–november hónapok vonatkozásában áfa adónemben, amelynek során számos vizsgálatra került sor. Ezen ellenőrzés eredményeként e hatóság négy határozatot hozott, amelyekben 2012 augusztusára vonatkozóan 86 815 000 forint (HUF) (hozzávetőleg 206 000 euró), 2012 szeptemberére vonatkozóan 66 012 000 HUF (hozzávetőleg 157 000 euró), 2012 októberére vonatkozóan 109 400 000 HUF (hozzávetőleg 260 000 euró), 2012 novemberére pedig 24 607 000 HUF (hozzávetőleg 58 500 euró) összegű adókülönbötetet állapított meg, melynek döntő része jogosulatlan héa-visszaigénylésnek, kisebb része adóhiánynak minősült. Az elsőfokú adóhatóság ezenkívül adóbírságot szabott ki és késedelmi pótlékot számított fel.

18 E határozatokban az adóhatóság megállapította, hogy a vizsgált időszakban az adóalany körhinta jellegű csalásban vett részt. E megállapítás többek között a nemzeti jog élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó rendelkezéseinek és az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 2002. január 28-i 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2002. L 31., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 463. o.; helyesbítések: HL 2014. L 327., 9. o.; HL 2016. L 11., 19. o.) rendelkezéseinek a megsértésén alapul, ami bizonyítja, hogy az ügylet célja az érintett termék Magyarország és Szlovákia között történő utaztatása volt. A szóban forgó megállapítás emellett az értékesítési láncban részt vevő különböző társaságok pénzügyi teljesítéseiről, az egyes társaságok által alkalmazott alacsony kereskedelmi árrésen és a láncolat több szereplőjének irracionális üzleti magatartásán alapul, amelyek azt bizonyítják, hogy olyan számlázási láncolatról volt szó, amely jogosulatlan adóelőny megszerzésére és tudatos adókijátszásra irányult.

19 Az említett határozatokban az adóhatóság számos olyan körülményt vett figyelembe, amelyek az adóalany csalásban való aktív részvételét bizonyítják, többek között azt, hogy a szerződések megkötésére az adóalany közreműködésével került sor, hogy a fuvarozási szerződésekben nem szokványos kikötés szerepelt, azt, hogy a felperes szlovák vevője a Magyarországról beszerzett árut ugyanazon a napon Magyarországra értékesítette vissza, valamint hogy a számlázási láncolatban részt vevő személyek között összefonódás állt fenn. Az elsőfokú adóhatóság olyan körülményekre is hivatkozott, amelyek az adóalany kellő körültekintésének hiányát támasztják alá, többek között arra, hogy azon társaság ügyvezetője, amellyel az adóalany megbízási szerződést kötött, korábban már részt vett héacsalásban, arra, hogy e társaság csalárd számlázási láncolatban működött közre, valamint egyéb olyan körülményekre, amelyek ezen ügyvezető adócsalásban való részvételét bizonyítják.

20 Mivel a fellebbviteli igazgatóság a 2017. december 8-i határozatával helybenhagyta az adóhatóság négy határozatát, az Aquila Part Prod Com keresetet nyújtott be a Fővárosi Törvényszékhez (Magyarország), a kérdést előterjesztő bírósághoz, amelynek

alátámasztása érdekében arra hivatkozik, hogy az adóügyi eljárást előre kialakított koncepció szerint folytatták le, és lényegében azt állítja, hogy nincsenek olyan bizonyítékok, amelyek alátámasztanák, hogy tudomással lehetett valamely korábban elkövetett csalásról. Azt állítja, hogy kellő körültekintéssel járt el annak érdekében, hogy elkerülje a csalásban való részvételt, mivel olyan beszerzési szabályokat határozott meg, amelyek előírják, hogy a beszállítóknak a szerződés megkötése előtt ellenőrzésen kell átesniük, és amelyek tiltják a készpénzben történő fizetést. Ebben az összefüggésben az Aquila Part Prod Com többek között azt kifogásolja, hogy az adóhatóság figyelmen kívül hagyta az általa egy másik társasággal kötött megbízási szerződést, és hogy e másik társaság törvényes képviselőjének a csalást megvalósító tényállással összefüggő tudattartalmát az e tényállással kapcsolatos saját tudattartalmával azonosította.

21 A fellebbviteli igazgatóság különösen arra hivatkozva vitatja ezeket az érveket a kérdést előterjesztő bíróság előtt, hogy az élelmiszerlánc-biztonsági szabályok megsértése más szempontokkal együtt olyan szempontnak minősülhet, amely arra utal, hogy a jogalany tudomása volt vagy tudomással kellett volna lennie arról, hogy héacsalást megvalósító ügyletben vesz részt.

22 A kérdést előterjesztő bíróság szükségesnek ítéli a Bíróság iránymutatását arra vonatkozóan, hogy a fellebbviteli igazgatóság által hivatkozott körülmények a 2012. június 21-i Mahagében és Dávid ítélet (C-80/11 és C-142/11, EU:C:2012:373) értelmében vett olyan objektív tényezőknél tekinthetők-e, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy az adóalany csalást követett el, és hogy az értékesítési láncolat alapügyben megállapított jellegére tekintettel a kellő körültekintésnek az adóhatóság által az alapügyben megkövetelt terjedelme megfelel-e a bizonyítás Bíróság által értelmezett szabályainak, a 2006/112 irányelv rendelkezéseinek és a héalevonási jog gyakorlását szabályozó elveknek.

23 Közelebbről, a kérdést előterjesztő bíróság először is arra keresi a választ, hogy azonosítható-e az adóhatóság az azon társaság törvényes képviselőjeként eljáró természetes személynek a csalást megvalósító tényállással összefüggő tudattartalmát, amellyel az adóalany a tevékenységének gyakorlása érdekében megbízási szerződést kötött, ezen adóalany e tényállással kapcsolatos saját tudattartalmával, anélkül hogy megvizsgálta volna a megbízási szerződés tartalmát. Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság az alapügy tényállására tekintettel arra keresi a választ, hogy milyen szintű körültekintés várható el az adóalanytól a csalásban való részvétel elkerülése érdekében, valamint a körhinta jellegű csalások keretében melyek azok a körülmények, amelyek figyelembe vehetők annak megállapítására, hogy az adóalany tudomása lehetett-e a csalásról. Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az adóhatóság a héalevonási jog megtagadása indokaként hivatkozhat-e az adójogszabályoktól eltérő szabályok – például az élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó szabályok – megsértésére.

24 E körülmények között határozott úgy a Fővárosi Törvényszék, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Összeegyeztethető-e az uniós joggal, különösen a [2006/112] irányelv 9. cikk[ének] (1) bekezdésével és a 10. cikkével, valamint az adósemlegesség elvével az olyan adóhatósági gyakorlat, amely az adózótól mint megbízótól elkülönült, önálló jogi személyiséggel rendelkező jogi személy megbízottal jogviszonyban álló természetes személy tudattartalmát – anélkül, hogy e személy az adózóval jogviszonyban állna – minden vizsgálat nélkül automatikusan az adózó tudattartalmával azonosítja, tekintet nélkül a megbízó és a megbízott között létrejött szerződés, illetve a megbízási jogviszonyra irányadó külföldi jog rendelkezéseire?

2) Ugy kell értelmezni a [2006/112] irányelv 167. cikkét, a 168. cikkének a) pontját és a 178. cikkének a) pontját, hogy amennyiben az adóhatóság megállapítja a körbeszámlázásos láncolatot, e tény önmagában elegendő objektív körülményként az adócsalás bizonyítására, avagy az adóhatóságnak ez esetben is meg kell neveznie, hogy láncolat mely tagja vagy tagjai követtek el adócsalást és az[t] milyen magatartással valósították meg?

3) Ugy kell értelmezni a [2006/112] irányelv hivatkozott cikkeit az arányosság és az észszerűség követelményével összhangban, hogy amennyiben az adóhatóság az ügy egyedi körülményei alapján azt állapítja meg, hogy az adózó fokozottabb körültekintésre köteles, az esetben sem várható el az adózótól olyan körülmények ellenőrzése, melyeket az adóhatóság közel öt éves, számos kapcsolódó vizsgálatot tartalmazó ellenőrzése során is csak hatósági eszközökkel tudott feltárni, úgy, hogy vizsgálatának nem képezte korlátját az adózókat megillető titkok védelme[?] Elegendő-e a kellő körültekintés tanúsításának megállapításához fokozott körültekintés esetén az, hogy az adózó ellenőrzését a lehetséges üzleti partnerek tekintetében a [2012. június 21-i Mahagében és Dávid ítéletben (C-80/11 és C-142/11, EU:C:2012:373)] nevesített körülményeket meghaladó körülményekre is kiterjesztette, így a partnerek ellenőrzésére beszerzési szabályzattal rendelkezik, készpénzfizetést nem fogad el, a megkötött szerződésekben a lehetséges kockázatokra vonatkozó kikötéseket tesz és az ügyletek során további körülményeket is ellenőriz?

4) Ugy kell értelmezni a [2006/112] irányelv fentebb hivatkozott cikkeit, hogy amennyiben az adóhatóság az adózó aktív részvételét állapítja meg az adócsalásban, az esetben elegendő, ha az általa feltárt bizonyítékok arra irányulnak, hogy az adózó kellő körültekintéssel tudhatta volna, hogy adócsalásban vesz részt, és nem arra, hogy tudta azt, hogy adócsalás részese, mert abban aktív magatartásával részt vett[?] Adócsalásban való aktív részvétel, illetőleg az arról való tudomás bizonyítása esetén az adóhatóságnak bizonyítania kell-e az adózónak a láncolat korábbi tagjaival való összejátszásában megtestesülő csalárd magatartását, avagy elegendő annak objektív bizonyítékokkal való alátámasztása, hogy a láncolat tagjai ismerik egymást?

5) Összeegyeztethető-e a [2006/112] irányelv fentebb hivatkozott cikkeivel, továbbá megfelel-e [a Charta] 47. cikke szerinti általános jogelveként elismert tisztességes eljáráshoz való jognak, valamint a jogbiztonság alapelveként az olyan adóhatósági gyakorlat, amely során az adóhatóság határozatát olyan vélt, az adózó adózási fegyelmére vagy

számlaforgalmára nézve semmilyen kihatással nem járó élelmiszerlánc-biztonsággal kapcsolatos rendelkezések megsértésére alapítja, amely előírásokat az adójogi normák az adózóra nézve semmilyen formában nem tartalmazzák és amelyek az adóhatóság által vizsgált ügyletek valódiságára, illetve az adózónak az adóeljárásban vizsgált tudattartalmára semmilyen hatással nem voltak?

6) Amennyiben az előző kérdésre adott válasz igen:

Összeegyeztethető-e a [2006/112] irányelv fentebb hivatkozott cikkeivel, továbbá megfelel-e a Charta 47. cikke szerinti általános jogelveként elismert tisztességes eljáráshoz való jognak, valamint a jogbiztonság alapelveinek az olyan adóhatósági gyakorlat, amely során az adóhatóság határozatában a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező élelmiszerlánc-biztonsági szakigazgatási szerv bevonása nélkül tesz az adózó vonatkozásában az adott élelmiszerlánc-biztonsági szakigazgatási szerv hatáskörébe tartozó megállapításokat oly módon, hogy a hatáskörébe nem tartozó élelmiszerlánc-biztonsági kérdésben megállapított jogsértések alapján az adózó terhére állapít meg adójogi jogkövetkezményeket, anélkül, hogy az élelmiszerlánc-biztonsági szabályok megsértésének megállapítását az adózó az alapvető garanciális alapelvek megtartásával lefolytatott és az ügyféli jogokat biztosító eljárásban az adóhatósági eljárástól függetlenül vitathatta volna?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A második kérdéstről

25 Második kérdésével, amelyet elsőként célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2006/112 irányelvet, hogy azzal ellentétes, hogy ha az adóhatóság arra hivatkozással kívánja megtagadni valamely adóalanytól az előzetesen felszámított hea levonásához való jog által biztosított előnyt, hogy ezen adóalany körhinta jellegű héacsalásban vett részt, akkor ezen adóhatóság, anélkül, hogy az e csalásban részt vevő valamennyi szereplőt és az azok által megvalósított cselekményeket azonosítaná, annak megállapítására szorítkozik, hogy ezen ügylet körbeszámlázásos láncolat részét képezi.

26 Amint arra a Bíróság több alkalommal emlékeztetett, az adócsalás, az adóelkerülés és az esetleges visszaélések elleni küzdelem olyan célkitűzés, amelyet a 2006/112 irányelv elismer és támogat. A Bíróság e tekintetben kimondta, hogy a jogalanyok nem hivatkozhatnak csalárd módon vagy visszaélésszerűen az uniós jogi normákra, és hogy ennél fogva a nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak meg kell tagadniuk az adólevonási jog által biztosított előnyt, ha objektív körülmények alapján megállapítható, hogy e jogra csalárd módon vagy visszaélésszerűen hivatkoztak (lásd ebben az értelemben: 2006. július 6-i Kittel és Recolta Recycling ítélet, C-439/04 és C-440/04, EU:C:2006:446, 54. és 55. pont; 2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 Ami az adócsalást illeti, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az adólevonáshoz való jog által biztosított előnyt nemcsak akkor kell megtagadni, ha maga az adóalany követ el adócsalást, hanem akkor is, ha

bizonyításra került, hogy ezen adóalany, aki számára a levonási jogot megalapozó termékeket értékesítették, illetve szolgáltatásokat nyújtották, tudomása volt vagy tudomással kellett volna lennie arról, hogy ezen termékek megszerzése vagy ezen szolgáltatások igénybevétele által adócsalásra irányuló ügyletben vesz részt (lásd ebben az értelemben: 2006. július 6-i Kittel és Recolta Recycling ítélet, C-439/04 és C-440/04, EU:C:2006:446, 59. pont; 2012. június 21-i Mahagében és Dávid ítélet, C-80/11 és C-142/11, EU:C:2012:373, 45. pont; 2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 46. pont).

28 Azokkal az esetekkel összefüggésben, amikor az adólevonáshoz való jog anyagi jogi feltételei teljesültek, a Bíróság több alkalommal azt is megállapította, hogy az adólevonási jog által biztosított előny csak akkor tagadható meg az adóalanytól, ha objektív körülmények alapján bizonyításra kerül, hogy ezen adóalany, aki számára a levonási jogot megalapozó termékeket értékesítették vagy szolgáltatásokat nyújtották, tudomása volt vagy tudomással kellett volna lennie arról, hogy ezen termékek megszerzése vagy ezen szolgáltatások igénybevétele révén az értékesítő vagy az értékesítési láncban korábban vagy később közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásra irányuló ügyletben vesz részt (2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 A Bíróság ugyanis e tekintetben kimondta, hogy nem egyeztethető össze a levonási jognak a 2006/112 irányelvben előírt rendszerével, ha ezen jog megtagadásával szankcionálják azt az adóalanyt, aki nem tudta, és nem is tudhatta, hogy az érintett ügylet az értékesítő által elkövetett csalás részét képezi, vagy hogy az értékesítési láncban az ezen adóalany által teljesített ügyletet megelőző vagy követő másik ügylet héacsalást valósít meg, ugyanis az objektív felelősségi rendszer bevezetése meghaladná az államkincstár érdekei megóvásához szükséges mértéket (2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 Egyébiránt a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint, mivel a levonási jog megtagadása e jog általános elvének alkalmazása alóli kivételt képez, az adóhatóság feladata, hogy a jogilag megkövetelt módon bizonyítsa azon objektív körülmények fennállását, amelyek alapján az a következtetés vonható le, hogy az adóalany adócsalást követett el, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott ügylettel ilyen adócsalásban vesz részt. Ezt követően a nemzeti bíróság feladata annak ellenőrzése, hogy az érintett adóhatóságok megállapították-e az ilyen objektív tényezők fennállását (2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A héacsalás területén való bizonyításfelvétellel vonatkozó uniós szabályozás hiányában az adóhatóságnak ezen objektív tényezőket a nemzeti jog bizonyításra vonatkozó szabályainak megfelelően kell megállapítania. E szabályok azonban nem sérthetik az uniós jog hatékony érvényesülését (2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 A jelen ítélet 27–31. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy az adólevonáshoz való jog által biztosított előny csak akkor

tagadható meg ezen adóalanytól, ha az ügy valamennyi ténybeli elemének és körülményének a nemzeti jog bizonyításra vonatkozó szabályai alapján elvégzett átfogó értékelését követően megállapítást nyer, hogy ezen adóalany adócsalást követett el, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott ügylettel ilyen adócsalásban vesz részt. Az adólevonáshoz való jog által biztosított előny csak akkor tagadható meg, ha e tényeket a jogilag megkövetelt módon – nem feltételezések alapulvételével – bizonyították (lásd ebben az értelemben: 2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy az adóhatóságoknak, amely meg kívánja tagadni a levonási jog által biztosított előnyt, a nemzeti jogban előírt bizonyításra vonatkozó szabályoknak megfelelően és az uniós jog hatékony érvényesülésének sérelme nélkül, a jogilag megkövetelt módon bizonyítania kell mind magának a héacsalásnak a fennállását alátámasztó objektív tényezőket, mind pedig azokat az objektív tényezőket, amelyek bizonyítják, hogy az adóalany elkövette ezen adócsalást, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott ügylettel az említett adócsalásban vesz részt.

34 E bizonyítási követelmény – a család típusától vagy a vizsgált cselekményektől függetlenül – tiltja az olyan feltételezések vagy vélelmek alkalmazását, amelyek a bizonyítási teher megfordításával sérthetik a közös héarendszer alapelveinek minősülő levonási jogot, és ebből következően az uniós jog hatékony érvényesülését.

35 Következésképpen, ha a körbeszámlázásos láncolat fennállása adócsalás komoly gyanúját veti fel, amelyet az ügy valamennyi ténybeli elemének és körülményének átfogó értékelése keretében figyelembe kell venni, nem fogadható el, hogy az adóhatóság valamely körhinta jellegű adócsalás fennállásának bizonyítása érdekében annak megállapítására szorítkozik, hogy a szóban forgó ügylet körbeszámlázásos láncolat részét képezi.

36 Az adóhatóság feladata egyrészt az adócsalás tényállási elemeinek pontos meghatározása és a csalárd cselekmények bizonyítása, másrészt pedig annak megállapítása, hogy az adóalany aktívan részt vett ezen adócsalásban, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott ügylettel az említett adócsalásban vesz részt. Az adócsalás fennállásának és az adóalany ezen adócsalásban való részvételének bizonyítása ugyanakkor nem foglalja szükségszerűen magában az ezen adócsalásban részt vevő valamennyi szereplő, valamint az e szereplők által elkövetett valamennyi cselekmény azonosítását. Amint arra a Bíróság a jelen ítélet 30. pontjában emlékeztetett, a nemzeti bíróságok feladata annak vizsgálata, hogy az adóhatóságok e bizonyítást a jogilag megkövetelt módon folytatták-e le.

37 A fenti megfontolásokból következően a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2006/112 irányelvet a következőképpen kell értelmezni:

– azzal ellentétes, hogy ha az adóhatóság arra hivatkozással kívánja megtagadni valamely adóalanytól az előzetesen felszámított héa levonásához való jog által biztosított előnyt, hogy ezen adóalany körhinta jellegű héacsalásban vett részt, akkor ezen adóhatóság annak megállapítására szorítkozik, hogy ezen ügylet körbeszámlázásos láncolat részét képezi;

– az említett adóhatóság feladata egyrészt az adócsalás tényállási elemeinek pontos meghatározása és a csalárd cselekmények bizonyítása, másrészt pedig annak megállapítása, hogy az adóalany aktívan részt vett ezen adócsalásban, illetve tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának alátámasztására hivatkozott ügylettel az említett adócsalásban vesz részt, ami nem foglalja szükségszerűen magában az adócsalásban részt vevő valamennyi szereplő, valamint az e szereplők által elkövetett valamennyi cselekmény azonosítását.

A negyedik kérdésről

38 Negyedik kérdésével, amelyet másodikként célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2006/112 irányelvet, hogy azzal ellentétes, hogy ha az adóhatóság a levonási jog megtagadása érdekében az adóalany héacsalásban való aktív részvételére hivatkozik, akkor ezen adóhatóság e megtagadást olyan bizonyítékokra alapozza, amelyek nem az ilyen részvételt, hanem azt támasztják alá, hogy ezen adóalany kellő körültekintés tanúsítása mellett tudhatta volna, hogy az érintett ügylet az értékesítő által elkövetett csalás részét képezi. E bíróság ezenkívül arra vár választ, hogy az, hogy az ezen ügyletet magában foglaló értékesítési lánc tagjai ismerték egymást, olyan körülménynek minősül-e, amely elegendő az adóalany adócsalásban való részvételének megállapításához.

39 A Bíróságnak a jelen ítélet 27. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy héacsalás esetén a levonási jogot három esetben kell megtagadni, így, először is, ha megállapításra kerül, hogy maga az adóalany követett el héacsalást, másodsor, ha megállapítást nyer, hogy az adóalanynak tudomása volt arról, hogy ezen termékek megszerzése által adócsalásra irányuló ügyletben vesz részt, harmadszor pedig, ha megállapításra kerül, hogy az adóalanynak tudomással kellett volna lennie arról, hogy ezen termékek megszerzése által adócsalásra irányuló ügyletben vesz részt.

40 A második és harmadik esetet illetően, amelyek a csalásban való passzív részvétel körébe tartoznak, megállapítást nyert, hogy azt az adóalanyt, aki tudta vagy akinek tudnia kellett volna, hogy beszerzésével héacsalást megvalósító ügyletben vesz részt, a 2006/112 irányelv alkalmazása szempontjából az adócsalás résztvevőjének kell tekinteni függetlenül attól, hogy az általa utóbb teljesített adóköteles ügyletei keretében a termék továbbértékesítéséből, illetve a szolgáltatás felhasználásából nyeresége származik-e vagy sem, ilyen helyzetben ugyanis ezen adóalany segítséget nyújt ezen adócsalás elkövetőinek, és az adócsalás részesévé válik (2021. november 11-i Ferimet ítélet, C-281/20, EU:C:2021:910, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Amennyiben megállapítást nyer, hogy az adóalany valamilyen módon tudott arról, hogy beszerzése révén az értékesítési vagy szolgáltatói láncolatban korábban elkövetett, héacsalást megvalósító ügyletben vesz részt, az érintett termékek beszerzése, illetve szolgáltatások igénybevétele az egyedüli olyan megerősítő aktus, amely ilyen helyzetben az adólevonási jog megtagadásának megalapozása szempontjából meghatározó jelentőséggel bír. Ennélfogva az ilyen megtagadás megalapozásához egyáltalán nem szükséges annak bizonyítása, hogy ezen adóalany valamilyen

módon – még ha csak annak aktív támogatása vagy elősegítése formájában is – aktívan részt vett ezen csalásban (lásd ebben az értelemben: 2021. április 14-i Finanzamt Wilmersdorf végzés, C-108/20, EU:C:2021:266, 26. pont).

42 Abban az esetben, ha megállapításra kerül, hogy az adóalanynak tudnia kellett volna, hogy beszerzésével az értékesítési vagy szolgáltatói láncban korábban elkövetett, héacsalást megvalósító ügyletben vesz részt, a kellő gondosság tanúsításának hiánya vezet a levonáshoz való jog megtagadásához (lásd ebben az értelemben: 2021. április 14-i Finanzamt Wilmersdorf végzés, C-108/20, EU:C:2021:266, 27. pont).

43 Amennyiben az adóhatóság a levonási jog megtagadása érdekében az adóalany héacsalásban való aktív részvételére hivatkozik, a jelen ítélet 30. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében e hatóság feladata annak bizonyítása. Ugyanakkor semmi nem akadályozza meg abban, hogy ilyen esetben e megtagadást kiegészítő jelleggel vagy másodlagosan olyan bizonyítékokra alapítsa, amelyek alátámasztják, hogy amennyiben az adóalany a tőle elvárható kellő körültekintést tanúsította volna, mindenesetre tudnia kellett volna, hogy a beszerzésével adócsalást megvalósító ügyletben vesz részt. E körülmény bizonyítása ugyanis – amennyiben teljesül – elegendő az adóalany adócsalásban való részvételének megállapításához, és következésképpen e megtagadás igazolásához.

44 Mindenesetre, önmagában az a körülmény, hogy az értékesítési lánc tagjai ismerték egymást, jóllehet azt az ügy valamennyi ténybeli elemének és körülményének átfogó értékelése keretében figyelembe kell venni, nem elegendő az adóalany adócsalásban való részvételének megállapításához.

45 A fenti megfontolásokra tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2006/112 irányelvet a következőképpen kell értelmezni:

– azzal nem ellentétes, hogy ha az adóhatóság a levonási jog megtagadása érdekében az adóalany héacsalásban való aktív részvételére hivatkozik, akkor ezen adóhatóság e megtagadást kiegészítő jelleggel vagy másodlagosan olyan bizonyítékokra alapozza, amelyek nem az ilyen részvételt, hanem azt támasztják alá, hogy ezen adóalany kellő körültekintés tanúsítása mellett tudhatta volna, hogy az érintett ügylet az értékesítő által elkövetett csalás részét képezi;

– önmagában az a körülmény, hogy az ezen ügyletet magában foglaló értékesítési lánc tagjai ismerték egymást, nem elegendő az adóalany adócsalásban való részvételének megállapításához.

A harmadik kérdésről

46 Harmadik kérdésével, amelyet harmadikként célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2006/112 irányelvet az arányosság elvével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy szabálytalanságra vagy csalásra utaló körülmények fennállása esetén megkövetelik az adóalanytól, hogy fokozottabb körültekintést tanúsítson az arról való meggyőződés érdekében, hogy az általa teljesített ügylet nem vesz részt adócsalásban, és hogy olyan összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, mint amelyeket az adóhatóság folytathat le.

47 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben arra keresi a választ, hogy megállapítható-e, hogy az adóalany kellő körültekintéssel járt el, ha igazolja többek között, hogy beszerzési szabályokat határozott meg a partnerek helyzetének ellenőrzésére irányulóan, és hogy a készpénzfizetést nem fogadja el.

48 A Bíróság több alkalommal kimondta, hogy nem ellentétes az uniós joggal, ha azt követelik meg a gazdasági szereplőtől, hogy hozzon meg minden tőle észszerűen elvárható intézkedést annak biztosítása érdekében, hogy az általa végrehajtott ügylet ne vegyen részt adócsalásban, mivel azok az intézkedések, amelyek adott esetben a héalevonási jogát gyakorolni kívánó adóalanytól észszerűen elvárhatók az arról való meggyőződés érdekében, hogy az általa teljesített ügyletekkel nem vesz részt az értékesítési láncban korábban eljáró gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban, alapvetően az adott ügy körülményeitől függenek (lásd ebben az értelemben: 2012. június 21-i Mahagében és Dávid ítélet, C-80/11 és C-142/11, EU:C:2012:373, 54. és 59. pont; 2017. október 19-i Paper Consult ítélet, C-101/16, EU:C:2017:775 52. pont; 2021. április 14-i Finanzamt Wilmersdorf végzés, C-108/20, EU:C:2021:266, 28. pont).

49 A Bíróság pontosította, hogy amennyiben szabálytalanságra vagy csalásra utaló körülmények állnak fenn, a körültekintő gazdasági szereplőt az ügy körülményeitől függően arra kötelezhetik, hogy a megbízhatóságáról való meggyőződés érdekében tájékozódjon azon másik gazdasági szereplő felől, amelytől termékeket vagy szolgáltatásokat kíván beszerezni (2012. június 21-i Mahagében és Dávid ítélet, C-80/11 és C-142/11, EU:C:2012:373, 60. pont; 2020. szeptember 3-i Vikingo Fővállalkozó végzés, C-610/19, EU:C:2020:673, 55. pont; 2021. április 14-i Finanzamt Wilmersdorf végzés, C-108/20, EU:C:2021:266, 29. pont).

50 Mindazonáltal az adóhatóság nem kötelezheti az adóalanyt arra, hogy a szállítójára vonatkozó összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, amelynek révén az e hatóságot terhelő ellenőrzési feladatokat ténylegesen az adóalanyra hárítanák át (2017. október 19-i Paper Consult ítélet, C-101/16, EU:C:2017:775, 51. pont).

51 A Bíróság különösen úgy ítélte meg, hogy az adóhatóság általános jelleggel nem követelheti meg a héalevonási jogát gyakorolni kívánó adóalanytól egyfelől, hogy az arról való meggyőződés érdekében, hogy a korábban teljesített ügyletekkel kapcsolatban nem történt szabálytalanság vagy csalás, ellenőrizze, hogy az e jog gyakorlásának alapjául szolgáló termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó számla kibocsátója adóalanynak minősül-e, hogy rendelkezik-e a szóban forgó termékekkel, és képes-e azok szállítására, illetőleg hogy héabevallási és -fizetési kötelezettségének eleget tesz-e, vagy másfelől, hogy e vonatkozásban rendelkezzen iratokkal (2012. június 21-i Mahagében és Dávid ítélet, C-80/11 és C-142/11, EU:C:2012:373, 61. pont; 2020. június 4-i C. F. [Adóellenőrzés] ítélet, C-430/19, EU:C:2020:429, 47. pont).

52 Ebből az következik, hogy az adóalany részéről megkövetelt körültekintés és a tőle észszerűen elvárható intézkedések, amelyek az arról való meggyőződést szolgálják, hogy az adóalany a beszerzésével nem vesz részt az értékesítési láncban korábban közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásra irányuló ügyletben, az adott ügy körülményeitől, és különösen attól függenek, hogy vannak-e olyan jelek, amelyek az

adóalany számára az általa végzett beszerzés időpontjában szabálytalanságra vagy csalásra utalhatnak vagy sem. Így csalásra utaló jelek fennállása esetén fokozott körültekintés várható el az adóalanytól. Ugyanakkor nem várható el tőle, hogy olyan összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, mint amelyek lefolytatására az adóhatóságnak lehetősége van.

53 Annak megállapítása, hogy az adóalany kellő körültekintéssel járt-e el, ha igazolja többek között, hogy beszerzési szabályokat határozott meg a partnerek helyzetének ellenőrzésére irányulóan, és hogy a készpénzfizetést nem fogadja el, az alapügy tényállásának értékelése körébe, következésképpen a nemzeti bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozik (lásd ebben az értelemben: 2022. június 16-i DuoDecad ítélet, C-596/20, EU:C:2022:474, 37. pont). E bíróságok feladata annak értékelése, hogy a jelen ügy körülményeire tekintettel az adóalany kellő körültekintéssel járt-e el, és megtette-e az ilyen körülmények között tőle észszerűen elvárható intézkedéseket.

54 A fenti megfontolásokra tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2006/112 irányelvet az arányosság elvével összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

– azzal nem ellentétes, hogy szabálytalanságra vagy csalásra utaló körülmények fennállása esetén megkövetelik az adóalanytól, hogy fokozottabb körültekintést tanúsítson az arról való meggyőződés érdekében, hogy az általa teljesített ügylettel nem vesz részt adócsalásban;

– ugyanakkor nem várható el tőle, hogy olyan összetett és alapos ellenőrzéseket végezzen, mint amelyeket az adóhatóság folytathat le;

– a nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy a jelen ügy körülményeire tekintettel az adóalany kellő körültekintéssel járt-e el, és megtette-e az ilyen körülmények között tőle észszerűen elvárható intézkedéseket.

Az ötödik és hatodik kérdésről

55 Ötödik és hatodik kérdésével, amelyeket negyedikként együttesen célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2006/112 irányelvet, a Charta 47. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot és a jogbiztonság elvét, hogy azokkal ellentétes, ha az adóhatóság azzal az indokkal, hogy az adóalany nem tartotta tiszteletben az élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó nemzeti rendelkezésekből és uniós szabályokból eredő kötelezettségeket, anélkül tagadja meg tőle a héalevonási jog által biztosított előnyt, hogy az ilyen jogsértés megállapítására illetékes közigazgatási szerv e tekintetben előzetesen határozatot hozott volna.

56 Mivel a kérdést előterjesztő bíróság nem fejtette ki azokat az okokat, amelyek miatt a jogbiztonság elvének értelmezését kéri a Bíróságtól, e két kérdés e tekintetben nem felel meg a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkében foglalt követelményeknek, így azok az ezen elvre vonatkozó részükben nyilvánvalóan elfogadhatatlanok.

57 A 2006/112 irányelvet illetően a Bíróság a 2019. október 3-i Altic ítélet (C-329/18, EU:C:2019:831) 41. pontjában kimondta, hogy annak 168. cikke a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha az élelmiszerláncban részt vevő adóalanytól kizárólag azzal

az indokkal – még ha az megfelelően bizonyítottnak tekinthető is – tagadják meg az előzetesen felszámított héa levonásához való jogot, hogy ezen adóalany nem tartotta tiszteletben az élelmiszerek nyomkövethetősége érdekében a beszállítói azonosítására vonatkozóan a 178/2002 rendelet 18. cikkének (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeket. Hozzátehető, hogy e kötelezettségek betartása ugyanakkor azon szempontok egyikének minősülhet, amelyek együttesen és egybehangzóan utalhatnak arra, hogy a jogalany tudomása volt vagy tudomással kellett volna lennie arról, hogy héacsalást megvalósító ügyletben vesz részt.

58 Kiterjesztően értelmezve ugyanez vonatkozik mind a nemzeti rendelkezésekből, mind pedig bármely uniós szabályból eredő, az élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó kötelezettségek megsértésére, továbbá mind a héacsalás fennállásának bizonyítására, mind pedig az e csalásban való, akár aktív, akár passzív részvétel megállapítására. Az ilyen jogsértés ugyanis önmagában nem teszi lehetővé e körülmények megállapítását, hanem más jelekkel együtt az ilyen csalás fennállására utaló jelnek, valamint az ügy valamennyi ténybeli elemének és körülményének átfogó értékelése keretében az adóalany e csalásban való részvételének megállapítása érdekében figyelembe vehető tényezőnek minősülhet, tekintet nélkül arra, hogy az ilyen jogsértés elbírálására illetékes közigazgatási szerv előzetesen nem állapította meg az említett jogsértést.

59 Mivel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az adóhatóság azon gyakorlata, hogy figyelembe veszi az ilyen jogsértést, jóllehet annak az illetékes közigazgatási szerv részéről való előzetes megállapítására nem került sor, összeegyeztethető-e a Charta 47. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való joggal, emlékeztetni kell arra, hogy e cikk alapján mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz. Ennélfogva ez utóbbi cikk közigazgatási gyakorlat szabályszerűségének vizsgálatával összefüggésben nem alkalmazható.

60 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a Charta 47. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha az adóhatóság határozatával szemben benyújtott kereset tárgyában eljáró bíróság még akkor is a héacsalás fennállásának vagy az adóalany e csalásban való részvételének bizonyítékeként veszi figyelembe az adóhatóság által hivatkozott, az élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó nemzeti rendelkezésekből és uniós szabályokból eredő kötelezettségek megsértését, ha az ilyen jogsértés megállapítására illetékes nemzeti közigazgatási szerv e tekintetben előzetesen nem hozott határozatot, emlékeztetni kell arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelmények tiszteletben tartásának érdekében fontos, hogy a felek kontradiktórius eljárásban tudomást szerezhessenek mind az olyan tényállási elemekről, mind pedig az olyan jogi kérdésekről, amelyek az eljárás kimenete szempontjából meghatározók, és megvitathassák azokat (2019. október 16-i Glencore Agriculture Hungary ítélet, C-189/18, EU:C:2019:861, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Következésképpen az adóhatóság határozatával szemben benyújtott kereset tárgyában eljáró bíróság arra

vonatkozó lehetősége, hogy az élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó nemzeti rendelkezésekből és uniós szabályokból eredő kötelezettségek megsértését a héacsalás fennállásának vagy az adóalany e csalásban való részvételének bizonyítékaként vegye figyelembe, nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, ha e bizonyíték ezen bíróság előtt kontradiktórius eljárásban kétségbe vonható és vita tárgyát képezheti.

62 Ezzel szemben, ha az említett bíróság nem jogosult arra, hogy az élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó nemzeti rendelkezésekből és uniós szabályokból eredő kötelezettségek megsértésének fennállását vizsgálja, amelyre valamely héacsalás fennállásának vagy az adóalany e csalásban való részvételének bizonyítékaként hivatkoztak, e bizonyíték nem fogadható el a hatékony bírósági jogorvoslathoz való jog sérelme nélkül, és azt következésképpen el kell utasítani (lásd analógia útján: 2015. december 17-i WebMindLicenses ítélet, C-419/14, EU:C:2015:832, 87–89. pont; 2019. október 16-i Glencore Agriculture Hungary ítélet, C-189/18, EU:C:2019:861, 66–68. pont).

63 A fenti megfontolásokra tekintettel az ötödik és hatodik kérdésre a következő választ kell adni:

– a 2006/112 irányelvet úgy kell értelmezni egyrészt, hogy azzal ellentétes, ha az adóhatóság kizárólag azzal az indokkal tagadja meg valamely adóalanytól a héalevonáshoz való jog gyakorlását, hogy az nem tartotta tiszteletben az élelmiszerlánc-biztonságra vonatkozó nemzeti rendelkezésekből és uniós szabályokból eredő kötelezettségeket, másrészt pedig, hogy e kötelezettségek megsértése ugyanakkor más tényezőkkel együtt olyan tényezőnek minősülhet, amelyet az adóhatóság mind valamely héacsalás fennállásának, mind pedig az említett adóalany e csalásban való részvételének megállapítása érdekében még akkor is figyelembe vehet, ha az ilyen jogsértés megállapítására illetékes nemzeti közigazgatási szerv e tekintetben előzetesen nem hozott határozatot;

– a Charta 47. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha az adóhatóság határozatával szemben benyújtott kereset tárgyában eljáró bíróság valamely héacsalás fennállásának vagy az adóalany e csalásban való részvételének bizonyítékaként veszi figyelembe az említett kötelezettségek megsértését, ha e bizonyíték ezen bíróság előtt kontradiktórius eljárásban kétségbe vonható és vita tárgyát képezheti.

Az első kérdésről

64 Első kérdésével, amelyet ötödikként és utoljára célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2006/112 irányelvet és az adósemlegesség elvét, hogy azokkal ellentétes az olyan adójogi gyakorlat, amely annak érdekében, hogy azzal az indokkal tagadják meg valamely adóalanytól a héalevonási jog által biztosított előnyt, hogy az adócsalásban vett részt, a megbízásra alkalmazandó nemzeti szabályoktól és a jelen ügyben megkötött megbízási szerződés kikötéseitől függetlenül figyelembe veszi azt a körülményt, hogy az adóalany megbízottjának törvényes képviselője tudott az e csalást megvalósító tényállásról.

65 Amint arra a jelen ítélet 26. pontja emlékeztet, az adócsalás elleni küzdelem olyan célkitűzés, amelyet a 2006/112 irányelv elismer és támogat.

66 Ezenkívül a jelen ítélet 29. és 40. pontjából – amelyek szerint egyrészt az objektív felelősségi rendszer bevezetése meghaladná az államkincstár érdekei megóvásához szükséges mértéket, másrészt pedig azon adóalany, akinek tudomása volt vagy tudomással kellett volna lennie arról, hogy beszerzésével valamely héacsalást megvalósító ügyletben vesz részt, segítséget nyújt az adócsalás elkövetőinek, és az adócsalás részesévé válik – az következik, hogy az ilyen részvétel olyan vétkes magatartásnak minősül, amelyért ezen adóalany felelősséggel tartozik (lásd ebben az értelemben: 2021. április 14-i Finanzamt Wilmersdorf végzés, C-108/20, EU:C:2021:266, 36. pont).

67 Függetlenül attól, hogy milyen nemzeti szabályok vonatkoznak a megbízásra, és azon megbízási szerződés kikötéseire, amellyel az adóalany valamely harmadik személyt adóköteles ügyletek teljesítésével bízott meg, az adóalany valamely megbízási szerződés fennállására, az e szerződésre vagy az abban foglalt kikötésekre irányadó nemzeti szabályokra hivatkozva, illetve azt állítva, hogy a megbízottja által ismert, héacsalást megvalósító tényállásról nem volt tudomása, nem mentesülhet az államkincstárral szemben e felelősség alól. Ugyanis annak elismerése, hogy az adóalanyok esetében erre lehetőség van, elősegítené az adócsalást, és így ellentétes lenne a héacsalás elleni küzdelem céljával.

68 A fenti megfontolásokból az következik, hogy az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2006/112 irányelvet és az adósemlegesség elvét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan adójogi gyakorlat, amely annak érdekében, hogy valamely adóalanytól azzal az indokkal tagadják meg a levonási jog által biztosított előnyt, hogy az adócsalásban vett részt, a megbízásra alkalmazandó nemzeti szabályoktól és a jelen ügyben megkötött megbízási szerződés kikötéseitől függetlenül figyelembe veszi azt a körülményt, hogy az adóalany megbízottjának törvényes képviselője tudott az e csalást megvalósító tényállásról.

FÓRUM

Bérces Viktor*

A terhelt vallomásának értékelése és a beismerő vallomás jelentősége, különös tekintettel a hazai joggyakorlatra

Absztrakt

A terhelt beismerő vallomása kiemelt szerephez jutott az új magyar büntetőeljárás törvényben. A jogalkotó elsődleges céljává vált az eljárások egyszerűsítése, valamint – ezzel párhuzamosan – a terhelt együttműködésre való ösztönzése. A terhelt beismerő vallomása természetesen továbbra is enyhítő körülményként jön számításba a büntetés kiszabása során, azonban olyan eljárásjogi konstrukciók is bevezetésre kerültek, amelyek esetében e perbeli nyilatkozatok eltérő eljárási szabályok alkalmazásához és lényegesen enyhébb szankció alkalmazásához vezetnek. A jogirodalomban természetesen vitatott a terhelt beismerés relevanciájának értékelése, mindazonáltal kétségtelen tény, hogy a bíróságok tehermentesítése e jogintézmények igénybevételeivel nagyobb mértékben megvalósult az új törvényi szabályok hatályba lépése óta.

Assessment of the testimony given by the defendant and the importance of the guilty plea, with special regard to the Hungarian case-law

Abstract

The testimony of the accused confessed to a prominent role in the new Hungarian Criminal Procedure Act. The simplification of procedures and, at the same time, encouraging the accused to cooperate has become a primary objective of the legislator. The testimony of the accused confessor is, of course, still an attenuating circumstance in the imposition of the sentence, but procedural constructions have also been introduced in which these pleadings lead to the application of different procedural rules and the application of a significantly lesser sanction. The assessment of the relevance of the testimony of the defendant is, of course, controversial in the legal literature, however, it is an undoubted fact that the relief of the courts by using these legal institutions has been more pronounced since the entry into force of the new legal rules.

Bevezetés

A hazai jogrendben évszázadokon át meghatározó volt azon elvi tétel, miszerint a terhelt vallomása a „bizonyítékok királynője” („*Confessio est regina probationum*”). Tudvalevő ugyanakkor, hogy e perbeli nyilatkozatok bírósági értékelésével kapcsolatban – azóta is – komoly eltérések mutatkoznak az egyes jogrendszerek között. A terhelti vallomás, illetőleg a beismerő vallomás elemzése tehát nem mellőzheti a téma jogtörténeti alapú, nemzetközi összehasonlító jellegű, dogmatikai szempontú, illetőleg joggyakorlat-orientált elemzését.

Alapvető kérdés: lehet-e egyáltalán a terhelt vallomásának tartalmára bizonyítékként tekinteni? A kérdésre adott válaszok egyben arra is rávilágítanak, hogy az adott bizonyítási rendszer mennyire tekinti vizsgálati szempontból fajsúlyos kérdésnek a terhelt egyes nyilatkozatait.

Azok az államok, amelyekben a terhelt vallomásához a jogszabályok vagy a bírósági gyakorlat jelentős – pozitív vagy negatív – jogkövetkezményeket fűz, abból az elvi tételből indulnak ki, hogy a terhelt rendelkezik a legközvetlenebb információkkal a bűncselekmény elkövetésének körülményeiről, tehát valamennyi nyilatkozatának kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani, és azokat bizonyítási eszközként kell figyelembe venni. Ezt az álláspontot erősíti Somogyi Gábor is, aki szerint „a saját magatartására vonatkozó anyagi igazságot senki nem ismerheti jobban, mint az adott személy önmaga; aligha feltételezhető, hogy az állam bármilyen bíróság vagy más hatóság útján, múltbéli eseményre vonatkozóan közelebbi anyagi valóságot tud felderíteni, mint ami ép beszámítási képességű személy önként tett beismerésén alapszik.”¹ A bírósági ítéletek indokolásában ugyanakkor gyakorinak tekinthető a tanúvallomások előtérbe helyezése a terhelti vallomásokhoz képest arra hivatkozással, hogy a tanút – a terhelthez képest – igazmondási kötelezettség terheli. Szalai András szerint „a terhelti vallomás és a tanúvallomás ütközése esetén nem sok esélye van a terheltnak.”²

A magyar joggyakorlatban a terhelt vallomása körében a beismerő vallomások gyakorlati jelentősége megkérdőjelezhetetlen. A bírói gyakorlatban az elkövető önfejlentése eleve minden esetben enyhítő körülmény, ráadásul különös a nyomatéka, ha ennek folytán vált lehetővé a bűncselekmény felderítése, vagy azt jelentős mértékben elősegítette. Enyhítő hatású az is, ha az elkövető közreműködött a bűncselekmény

* A szerző PhD egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Allamtudományi Kar Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszék; főtanácsadó, Kúria. Az írás a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmények állásfoglalásaként.

¹ SOMOGYI Gábor: *A büntető per konstrukciók sajátosságai, valamint a bizonyítás szükséges mértékével összefüggő intézményei*, In: Az ítéleti bizonyosság

elméleti és gyakorlati kérdései, Kúria Joggyakorlat-elemző csoport, Összefoglaló vélemény, Budapest, 2017. október, 78.

² SZALAI András: *A terhelt nyilatkozatának bizonyító ereje a hatékony védekezés szempontjából*, Eljárásjogi Szemle, 2016/2. <https://eljarasjog.hu/2016-efolyam/a-terhelt-nyilatkozatanak-bizonyito-ereje-a-hatekony-vedekzes-szempontjabol/> (2022. december 30-i letöltés).

felderítésében, és ennek szerepe volt a felderítés eredményességében. Mindemellett, a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás minden esetben enyhítő körülmény, és a részbeni beismerés is az lehet. Nagyobb a nyomatéka ugyanakkor, ha felderítő jellegű; ilyen esetben a cselekmény egészére kiterjedő beismerésnek a bűnösség részbeni tagadása mellett is enyhítő hatása van. Tettenérés esetén azonban csak a bűnösség elismerésének és a megbánásnak van jelentősége (56. BKv).

I. A terhelt vallomásának értékelése az angolszász jogrendszerben

Angliában 1899-ig egyáltalán nem volt lehetőség arra, hogy a terheltet a saját ügyeikben vallomást tegyenek. E szabályozás azon a logikán alapult, miszerint „helytelen valakit megesketni az igazmondásra, ha minden oka megvan az esküszegésre.”³ A terhelt vallomástételével kapcsolatban egyébiránt alapvető dilemmaként merül fel napjaink angol jogirodalmában, hogy mire lehet következtetni a „terhelti hallgatásból”. Glainville szerint „az ártatlan nem áll némán, hanem érvekkel védekezik, s türelmetlenül várja, hogy válaszolhasson a kétkedők kérdéseire. Ha ezt mégsem teszi, nem lehet tiltott dolog felhívni az esküdtek figyelmét arra, hogy értékeljék belátásuk szerint a hallgatást.”⁴ Az „Averill vs. Egyesült Királyság” ügyben (2000) az Emberi Jogok Európai Bírósága ugyancsak kimondta, hogy nem sérül az Egyezmény 6. cikkének 1. és 2. pontja (ártatlanság védelme) a terhelt hallgatásának terhelt bizonyítékként történő bírói értékelésekor, ha ez a körülmény csak egyike a vád megalapozottságát alátámasztó tényezőknél.⁵

Tudvalevő, hogy az angolszász típusú büntetőperek a közvetlenség és a szóbeliség elvén alapulnak, a közvetlen bizonyítékok (pl. a szemtanú vallomása vagy a vádlott beismerő vallomása) tehát minden esetben előnyt élveznek a közvetett bizonyítékokkal (pl. ujjlenyomat vagy DNS minta) szemben. A terhelt szóbeli eljárási cselekményei külön vannak nevesítve, ennek alapján mást jelent nyilatkozni (*say*), beismeri (*admit*) vagy vallomást tenni (*statement*).

Az esküdtszék kifejezetten fel van jogosítva arra, hogy a terhelt hallgatását terhelt körülményként értékelje.⁶ Az ártatlanság védelme mellett tehát a vádlottnak elemi érdeke, hogy a védekezés szempontjából megfelelő bizonyítékokat szolgáltatasson.

Az USA-ban, amennyiben a terheltet „tanúként” kihallgatják, vallomását eskütétel előzi meg,⁷ az általános felfogás szerint ugyanis ennek hiányában a nyilatkozat nem megbízható. Mielőtt azonban azt gondolnánk, hogy

az amerikai igazságszolgáltatásban az esküdtszéki tárgyalások dominálnak, el kell oszlatnunk e „tévhitet.” A statisztikai adatok alapján az USA-ban (és Kanadában) a büntető ügyek mindössze 2–4%-át tárgyalja e testület. A fennmaradó 96–98%-ban az eljárások egyesbíró előtt zajlanak, mivel rendszeresnek mondható

- a terhelt beismerő vallomása (*guilty plea*);
- a vádalku (*charge bargaining*), illetőleg
- az ítéleti alku (*sentence bargaining*).

Utóbbi esetben – az elmaradó bizonyítási eljárások következtében az ügyész a vádbeli cselekményt enyhébbnek minősíti, vagy a bíróság a minősítés változatlanlaga mellett – jelentősen enyhébb büntetést szab ki.⁸

Mindemellett, a terhelt vallomása nem minősül önálló bizonyítási eszköznek. E nyilatkozatok tartalmi szempontból három csoportba sorolhatók:

- bűnösséget tagadó
- beismerő és
- vádiratot vitatni nem kívánó (*nolo contendere*) vallomások.⁹

A beismerő vallomások értékeléséhez négy alapvető kritériumnak kell teljesülnie:

- *A tudatosság és a jogkövetkezmények ismerete:* ez akkor állapítható meg, ha a terhelt megértette a vádat, illetőleg annak jogi természetét; a kiszabható büntetés minimumát és maximumát; a feltételes szabadlábra bocsátás feltételeit; a bűnösséget tagadó vallomás megtételének jogát, illetőleg azt, hogy a beismeréssel lemond arról a lehetőségről, hogy büntetőjogi felelősségét rendes tárgyalási keretek között vitassa.
- *A kényszermentesség:* ez akkor állapítható meg, ha a beismerés nem párosul fizikai vagy lelki kényszerrel; fenyegetéssel; jogtalan zaklatás abbahagyásának ígéretével; téves értelmezéssel (*misinterpretation*) vagy egyéb olyan ígérettel, amellyel az ügyészség a jogrend alapján nem élhetne (pl. vesztegetés elfogadásának felajánlása).¹⁰
- *A beismerés ténybeli alapjainak fennállása;*
- *A fentiek ügyiratokból történő megállapíthatósága:* erre azért van szükség, hogy a nyilatkozat alapján lefolytatott eljárás és az annak alapján meghozott bírósági döntés a későbbiek során – esetlegesen – megtámadható, felülvizsgálható legyen.¹¹

³ TÓTH Mihály: *A „Magyar Miranda” első néhány éve*, In: Tények és kilátások. Tanulmányok Király Tibor tiszteletére (szerk.: Erdei Árpád), KJK, Budapest, 1995, 66.

⁴ Uo.

⁵ 2000. június 6., EJT 2001/2. 23. In: CZINE Ágnes–SZABÓ Sándor–VILLÁNYI József: *Strasbourgi ítéletek a magyar büntetőeljáráshoz*, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008, 257.

⁶ FANTOLY Zsanett: *A büntető tárgyalási rendszerek sajátosságai és a büntető eljárás hatékonysága*, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2013, 116.

⁷ Ez csak 1898 óta van így, korábban ugyanis vélték, hogy felesleges a potenciális esküszegőt megesketni. TÓTH i.m. 66.

⁸ FARKAS Ákos: *Mentőöv a büntető igazságszolgáltatásnak: vádalku az USA-ban*, In: Ad futuram memoriam. Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére (szerk.: Nagy Ferenc), Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2007, 23.

⁹ FARKAS i.m. 26.

¹⁰ A beismerő vallomások az ítélethozatal után fellebbezéssel vagy alkotmányjogi panasszal támadhatók meg. FARKAS i.m. 26–27.

¹¹ FARKAS i.m. 27.

II. A terhelti vallomások értékelése a magyar eljárási rendszerben

A magyar büntetőeljárás jog a vegyes bizonyítási rendszer elvén alapul, ennek alapján „kötött” és „szabad” bizonyításra jellemző ismérvek egyaránt jellemzők:¹²

A terhelti vallomások esetében fontos rámutatni arra, hogy 1. az ellentmondásmentes és következetes érdemi vallomás rendszerint előnyösebb a hallgatásnál; 2. több vádlottas ügyekben az önmagát is vádoló terhelt vallomását fogadja el a bíróság a tettestársak tagadásával szemben; 3. az először tagadó, majd beismerő terhelti vallomás súlya is erősebb, mintha azonnal beismerő vallomás született volna; 4. a védő jelenlétében tett beismerő vallomás bizonyító ereje nagyobb.¹³

II.1. A gyanúsított kihallgatások jellemzői

A gyanúsított pozíció olyan eljárásjogi helyzetet eredményez, amelyre a gyanúsítástól kezdve a terheltre vonatkozó jogok és kötelezettségek irányadók, annak minden garanciális elemével együtt.¹⁴ A terhelti minőség a gyanúsított kihallgatás során jön létre, lefolytatására pedig akkor kerül sor, ha az eljáró hatóság a felderítés során alkalmazható bizonyítási eszközök, illetőleg bizonyítási cselekmények alapján ismertté vált bizonyítékokat elégségesnek tartja a terheltté nyilvánításhoz. A gyanúsított kihallgatás „presztízse” kiemelkedő, a bíróságok a nyomozás során tett vallomásoknak kiemelt jelentőséget tulajdonítanak. Nem véletlen, hogy a *Kúria következetes álláspontja alapján* a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelt kihallgatásának helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben kell értesíteni, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelt kihallgatásán részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető.¹⁵

Ha a gyanúsított nem kíván vallomást tenni, akkor a jegyzőkönyvbe – a személyi adatain kívül – pusztán ennek tényét szükséges rögzíteni. Ha azonban a gyanúsított vallomást tesz, akkor annak kategóriái – tartalmi szempontból – az alábbiak szerint különíthetők el:

- *Beismerő vallomás*: ebben az esetben a gyanúsított rendszerint rövid, igenlő választ ad a hatóságok által a bűncselekmény elkövetésének elismerésére irányuló kérdésre, egyéb kérdésekre pedig nem ad választ (enyhítő körülmény);
- *Részleges beismerő vallomás*: ebben az esetben a gyanúsított csak a tényállás bizonyos részei tekintetében tesz beismerést, a többi rész tekintetében azonban tagadó nyilatkozatot tesz vagy egyáltalán nem tesz vallomást (enyhítő körülmény);
- *Teljes feltáró jellegű beismerő vallomás*: ebben az esetben a gyanúsított a tényállás minden fontosabb

részlete, illetőleg valamennyi bizonyítandó tény tekintetében összefoglaló jellegű, részletes nyilatkozatot tesz, ezt követően pedig – rendszerint – a hatóságok által feltett kérdésekre is megadja a szükséges válaszokat (nyomatékos enyhítő körülmény);

- *Tagadás*: ebben az esetben a gyanúsított arról nyilatkozik, hogy nem ismeri el a bűncselekmény elkövetését és 1. ennek alátámasztása érdekében további információkat hoz a hatóság tudomására, vagy 2. ezt követően további nyilatkozatot nem tesz.

Megjegyezném, hogy *a gyanúsítottakat elsősorban a kilátásba helyezett szankciótól való félelem tartja vissza attól, hogy beismerő vallomást tegyenek*. A terhelti tagadást támogathatja az is, ha az eljáró hatóság által megalapozottnak vélt gyanút a terhelt – a védő esetleges észrevételei folytán – megalapozatlannak „érzékeli”. Ha ennek ellenére mégis beismerő vallomást tesz, akkor azt feltehetően lelkiismereti okokból vagy az eljárás rövidítése céljából teszi.

Mindemellett, bármelyik vallomás-típusról legyen szó, minden esetben felmerülhet kérdésként, hogy a gyanúsított nyilatkozata mennyiben valós. E kétely leginkább a tagadó vallomások esetében igazolható, mindazonáltal – a gyakorlati tapasztalatok alapján – vannak hamis beismerések is. E valótlan tartalmú nyilatkozatokkal szemben az alábbi megjegyzéseket kell rögzíteni: 1. a terhelt az eljárás egyetlen olyan részvevője, akinek nincs igazmondási kötelezettsége, tehát szándékosan, akaratlagosan is valótlan állíthat; 2. a terhelt e „védekezési szabadsága” csak addig terjedhet, amíg azzal nem valósít meg valamilyen más bűncselekményt (pl. hamis vád, bűnpártolás). Fontos megjegyezni, hogy ezen cselekmények is csak eljáráson kívüli „harmadik személyek” sérelmére, illetve érdekében követhetők el, a terhelttársak vonatkozásában nem.¹⁶

III. A beismerő vallomás relevanciája közvetítő eljárás esetén

A *közvetítő eljárás* a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás.¹⁷ A bírói gyakorlat alapján a tevékeny megbánás két együttes eleme egyrészt a még közvetítő eljárást megelőzően gyanúsítottként tett beismerő vallomás és a jóvátétel vállalása; másrészt a közvetítő eljáráson belüli megállapodás és a jóvátétel megtörténte.¹⁸

A beismerő vallomást legkésőbb a vádemelésig kell megtenni és a bűnösség elismerésére is ki kell terjednie. Nem fogadható el tehát a jóvátételi tevékenységgel párosuló, de csak ténybeli beismerő vallomás, mivel az a

¹² Lásd 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.) 167. § (1), (3) és (4) bekezdések.

¹³ SZALAI i.m. 37.

¹⁴ BH 2022.6.147. (Kúria Bhar.III.1002/2021/9. [153]). <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/147-i-szemelyi-szabadsag-jogszeru-elvonasanak-jogszabaly-rendelkezesen-kell> (2022. november 23-i letöltés).

¹⁵ Kúria Bhar.I.1.848/2015/7.

¹⁶ „A terhelt sem mentes [...] a büntetőjogi korlátoktól, s nem menlevél a gyanúsított vagy vádlotti pozíció újabb büntetett elkövetése esetén. Így védekezési körében nincs joga újabb büntetett elkövetni, s e téren leggyakoribb a hamis vád látszatát vagy gyanúját keltő védekezés.” BÓCZ Endre: *Védekezési hazugság és vádolás*, Jogtudományi Közöny, 1971/3–4, 156.

¹⁷ Be. 412. § (1) bekezdés.

¹⁸ 67. BKv.

tartalmát tekintve nem megbánó jellegű. A megbánást tehát – büntetőjogi értelemben – csak a bűnösség elismerésére is kiterjedő beismerő vallomás jelenti ebben az esetben.¹⁹

Amennyiben a közvetítői eljárás eredményes, a terheltnek a vádemelést megelőzően tett beismerő vallomása szükségképpen azt eredményezi, hogy az ügyész eljárást megszüntető határozata vagy a bíróság megszüntető végzése a bűncselekmény terhelt általi elkövetését megállapítja, azonban – anyagi jogi jogintézmény, a tevékeny megbánás következtében – büntethetőséget megszüntető ok folytán három évi, fiatalok esetében öt évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény miatt ahhoz bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása vagy intézkedés alkalmazása nem társul.²⁰

IV. A beismerő vallomás jelentősége az egyezségi eljárásban

Az *egyezségi eljárás* keretében történő vádemelés specialitása abban rejlik, hogy a vád(irat) részét képező, szankcióra irányuló indítvány tartalma tekintetében az ügyész és a terhelt előzetesen megállapodhat. *E konszenzus lehetőségét az ügyész annak fejében biztosítja, hogy a terhelt – a bűnösségére kiterjedő – beismerő vallomást tesz a gyanúsítás tárgyát képező bűncselekmény vagy az abban foglalt egyes bűncselekmények vonatkozásában.* Fontos megjegyezni, hogy a megállapodás nem terjedhet ki a tényállás és a minősítés kérdésére, tehát e konstrukció nem azonos az angolszász jogrendszerekben ismert „vádalku” intézményével, annál jóval szűkebb körben ad lehetőséget az egyeztetésre.²¹

Megjegyzem, hogy az eljárás alkalmazása nincs büntetési tételhez kötve, ennél fogva a jogalkotó nyilvánvalóan nagyobb teret kívánt engedni e megállapodásoknak. Az egyeztetési eljárások keretében ugyanakkor általános ügyészégi gyakorlatról még nem beszélhetünk, a vádhatóság részéről történő kezdeményezések száma pedig meglehetősen csekély.

Ezt jól jelzi, hogy 2020. évben mindössze 122 vádlott,²² 2021-ben pedig összesen 141 vádlott²³ esetében került sor egyezség megkötésére. Álláspontom szerint e tendencia oka egyrészt az, hogy az ügyészség és a terhelt közötti egyeztetésnek, mint folyamatnak a jogtörténeti előzményei hiányoznak a hazai jogalkalmazásból, másrészt a mértékes ügyészi indítvány előterjesztésének lehetősége ugyanúgy alkalmas arra, hogy a terheltet beismerésre ösztönözze, ráadásul – előzetes egyeztetési eljárás hiányában – sokkal egyszerűbben kivitelezhető eljárásjogi szempontból.²⁴ Mindemellett meg kell jegyezni, hogy az egyezségi eljárások idővel a hamis beismerések elszaporodásához vezethetnek, mivel enyhébb büntetési indítvány kilátásba helyezése esetén a terhelt számára előnyösebb lehet egy valótlán tartalmú beismerő vallomás megtétele, mint az, ha a valójában, ténylegesen elkövetett bűncselekmény miatt kerülne sor a büntetőjogi felelősségre vonására.²⁵

V. Az előkészítő ülés funkciója és a beismerő vallomás összefüggései

A bíróság e perceselexmény során *mindenekelőtt annak lehetőségére figyelmezteti a vádlottat, hogy beismerő vallomást tehet és lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról.*²⁶ Ha e bűnösségre is kiterjedő beismerést a bíróság – annak törvényességi feltételei megállapítását követően – elfogadja, már nem vizsgálja sem a vádirati tényállás megalapozottságát, sem a bűnösség kérdését. Beismerő vallomás hiányában az előkészítő ülések másodlagos (hagyományos) funkciója már valóban a tárgyalás (tárgyalási napok) előkészítése, de erre csak akkor kerül sor, ha a vádlott nem tesz vallomást, a vádlott részleges beismerő vallomást tesz,²⁷ vagy a vádlott tagadásban van.

Az előkészítő üléseken megvalósuló *vádolti beismerések legfőbb motivációs tényezője az ún. „mértékes ügyészi indítvány”,* amelyben a vádhatóság enyhébb szankció indítványozását helyezi kilátásba beismerés esetére.²⁸ Ahogy utaltam rá, ezen indítvány meghatározását – az egyezségi eljáráshoz képest –

¹⁹ 3. BKv.

²⁰ SOMOGYI *i. m.* 77.

²¹ Be. 408. § (1) bekezdés.

²² Ezek közül a bíróság hét terhelt esetében az ügyet tárgyalásra utalta, a többi esetben az egyezséget jóváhagyta. POLT Péter: *A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2020. évi tevékenységéről.* Legfőbb Ügyészség. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2020.pdf (2022. október 16-i letöltés).

²³ POLT Péter: *A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről.* Legfőbb Ügyészség. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2021.pdf (2022. október 16-i letöltés).

²⁴ BÉRCES Viktor: *Az ügyészség szerepe a büntetőeljárások egyszerűsítésében.* Elhangzott „Az ügyészség helye az igazságszolgáltatás rendszerében – 150 év elméleti és gyakorlati tapasztalatai” c. konferencián. PPKE JAK, Budapest, 2022. szeptember 30.

²⁵ SZAKTOR Roland György–TURI András–BUDAHAZI Árpád: *Gondolatok a büntetőügyekben alkalmazható egyezségről,* Belügyi Szemle, 2022/6, 1159.

²⁶ A bíróság már az idézésben is elsődlegesen arra figyelmezteti a vádlottat, hogy 1. az előkészítő ülésen beismerheti a bűnösségét abban a bűncselekményben, amely miatt ellene vádat emeltek, és a beismeréssel érintett körben lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról; 2. ha a bíróság a bűnösség beismerésére vonatkozó nyilatkozatot elfogadja, akkor a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem vizsgálja (Be. 500. §).

²⁷ Részleges (bűnösségre is kiterjedő) beismerő vallomás esetén a bíróság a vádról egységesen, tárgyalás alapján határoz. Ha az elkülönítés egyéb feltételei fennállnak, a bíróság az ítélet kihirdetése érdekében azon ügyet elkülönítheti, amelyben a vádlott a bűnösségét beismerte (503. §). Több vádlott esetén: 1. a beismerő és bizonyításról lemondó vádlottal szemben az eljárás befejezhető; 2. a be nem ismerő vádlottakkal szemben az eljárás az általános szabályok szerint folytatódik tovább.

²⁸ A bíróság felhívására az ügyész ismerteti a vád lényegét, megjelöli a vádat alátámasztó bizonyítási eszközeit és indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés mértékére, illetve tartamára is arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri. (Be. 502. §)

semmilyen előzetes egyeztetés nem előzi meg, tehát annak tartalmát a vádlott csak jóval később (pl. a vádirat kézbesítését követően) vagy csak közvetlenül az előkészítő ülésen ismeri meg.²⁹ Ami bizonyos, hogy a terhelt beismerési hajlandósága nagyban függ ezen indítvány tartalmától, amelyet az ügyészség rendszerint a vádiratban már megjelöl, de nem kizárt annak az előkészítő ülés elején történő előterjesztése sem. Más kérdés, hogy utóbbi gyakorlat nem célszerű a terhelti együttműködés előmozdítása szempontjából.

A „mértékes indítvány” előterjesztése természetesen nem kötelező, ugyanakkor ebben az esetben a vád lényegében „elesik” a büntetékiszabás konkrét befolyásolásának lehetőségétől. Sőt, az is előfordulhat, hogy az indítványban a terhelt gyakorlatilag semmilyen kedvezményt nem kap, emiatt egyszerűen „nem éri meg” számára a beismerés. Ilyenkor elsősorban a védőnek kell mérlegelnie a várható perbeli esélyeket és ennek keretében szükséges tanácsot adnia védencének a beismerés vagy tagadás tekintetében.

Ha a vádlott a bűnösségét beismeri, és a beismeréssel érintett körben a tárgyaláshoz való jogáról lemond, a bíróság e tény, az eljárás ügyiratai, valamint a vádlott kihallgatása alapján vizsgálja meg, hogy a vádlott bűnösségét beismerő nyilatkozatát elfogadja-e. A bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának konjunktív feltételei a következők:

- a) *A vádlott e nyilatkozatának természetét és jóváhagyásának következményeit megértette*: e feltétel rendszerint megállapítható, mivel a bíróság – kioktatási kötelezettsége okán – a várható pozitív jogkövetkezményeket részletesen ismerteti, meghatalmazott védővel rendelkező vádlottak esetében pedig nyilvánvalóan részletes pertaktikai konzultáció előzi meg a kihallgatást.
- b) *A vádlott beszámítási képessége és beismerésének önkéntessége iránt észszerű kétely nem mutatkozik*: az önkéntesség megítélése tekintetében kizárólag a bíróság szubjektív véleménye az irányadó, ha pedig a beszámítási képesség kétséges, akkor elmeorvosi szakértő kirendelése szükséges, amelyre sor kerülhet a bíróság által hivatalból, illetőleg ügyészi vagy védői indítványra.
- c) *A vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozata egyértelmű és azt az eljárás ügyiratai alátámasztják*: a beismerés egyértelműsége viszonylag könnyedén megállapítható egyszerű eldöntendő kérdések feltevésével, ugyanakkor az ügyiratok vizsgálata során a bíróság számos olyan következtetést vonhat, amely az egyértelmű beismerést nem teszi elfogadhatóvá. Ezek közül is ki kell emelni azt az esetet, amikor a beismerés a vádiratban tévesen minősített bűncselekményre vonatkozik: így például ha jármű önkényes elvétele helyett lopás látszik megállapíthatónak, akkor a bíróság nyilvánvalóan

nem elégedhet meg a jármű önkényes elvételére kiterjedő beismeréssel.

Ha az a), b) és c) pontban foglalt feltételek fennállnak, a bíróság a vádlott bűnösségét beismerő nyilatkozatát végzésével elfogadja, amely ellen nincs helye fellebbezésnek.

A fenti szabályozás alapján megállapítható, hogy „mértékes ügyészi indítvány” alkalmazásának lehetőségét nem érheti kritika a beismerő vallomások törvényességi szempontú ellenőrzésének hiánya miatt.³⁰ Ennek ellenére a Kúria foglalkozott e vallomások bíróság általi értékelésének kérdéskörével, valamint azzal, hogy a beismerő vallomások bírói kontrolljának esetleges hibái képezhetik-e felülvizsgálati eljárás tárgyát, illetőleg eredményezhetik-e az alapügyben hozott határozat eljárási szabálysértés miatti hatályon kívül helyezését. Ebben a tekintetben a Kúria mindenekelőtt megállapította, hogy a felülvizsgálat alapjául szolgáló eljárási szabálysértések vonatkozásában a beismerő nyilatkozat elfogadásáról döntő végzés szabályszerűsége kizárólag az annak meghozatala időpontjában fennálló tények és körülmények alapján vizsgálható. Olyan tényre, körülményre vagy nyilatkozatra, amelynek figyelembevételére a beismerő nyilatkozat elfogadásakor a bíróságnak nem volt lehetősége, illetve nem lett volna kötelessége figyelembe venni, a későbbiekben sem lehet eredményesen hivatkozni. Ennek alapján nem eredményezheti a Be. 608. § (1) bekezdés h) pont I. fordulatában írt eljárási szabálysértés megállapítását, ha a beismerést elfogadó végzés meghozatalát követően a terhelt a beismerésre és/vagy a tárgyalásról lemondásra irányuló nyilatkozatát megváltoztatja. Mindemellett, a terheltnek a beismerő nyilatkozat megtételkor és a tárgyalásról lemondásakor fennálló rejtett vagy kifejezett olyan indoka, amely nem érinti a Be. 504. § (2) bekezdés a) és b) pontjában foglaltakat, a beismerés elfogadása szempontjából közömbös.³¹

VI. A vádlott kihallgatásának specialitásai az elsőfokú bírósági tárgyaláson. A beismerő vallomások típusai

A bizonyítási eljárás a vádlott kihallgatásával kezdődik.³² Ha a vádlott vallomást kíván tenni, az egyesbíró vagy a tanács elnöke kérdést intéz a vádlotthoz, hogy a bűnösségét beismeri-e. Ebből a szempontból a terhelti nyilatkozatokat az alábbiak szerint lehet kategorizálni:

- a) teljes, feltáró jellegű, ténybeli beismerő vallomás;
- b) teljes, feltáró jellegű, ténybeli és a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás;
- c) részleges, de a beismert tényállások tekintetében ténybeli, feltáró jellegű beismerő vallomás;
- d) részleges, de a beismert tényállások tekintetében ténybeli és a bűnösségre is kiterjedő, feltáró jellegű beismerő vallomás;
- e) teljes, de nem feltáró jellegű, ténybeli beismerő vallomás;

²⁹ A beismerés tehát ebben az esetben nem megállapodáson alapul, hanem arról van szó, a vádlott „beletörődik” az ügyész által előterjesztett indítvány tartalmába. A jogalkotó tehát esélyt sem ad arra, hogy a terhelt vagy a védő előzetesen konzultáljon, egyeztessen a vádhatóság képviselőjével az indítvány tartalma tekintetében.

³⁰ BÉRCES Viktor: *Az ügyészség szerepe a büntetőeljárások egyszerűsítésében* (előadás).

³¹ BH 2022.5.121. (Kúria Bfv.I.639/2021/10). <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/121-i-felulvizsgalati-inditvanyt-benyujtasakor-hatalyos-buntetoeljarasi-torvenyben> (2022. november 13-i letöltés).

³² Ha a vádlott az előkészítő ülésen vallomást tett, a kihallgatása mellőzhető [Be. 522. § (1) bekezdés].

- f) teljes, de nem feltáró jellegű, ténybeli és a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás;
- g) részleges, de nem feltáró jellegű, ténybeli beismerő vallomás;
- h) részleges, de nem feltáró jellegű, ténybeli és a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás;
- i) tagadás.

Az a)–h) pontok körébe tartozó nyilatkozatok rendszerint enyhítő körülményként jönnek számításba. Emiatt fontosnak tartom, hogy a védőnek nem szabad megakadályoznia a terhelti beismerést, különösen akkor, ha a vádlottnak határozott szándékában áll a vád tárgyát képező tényállás valóságú feltárása. Tagadás esetében ugyanakkor a védőnek mindössze az a feladata, hogy felhívja védenca figyelmét a beismerés enyhítő hatására, ugyanakkor arra már nem készítheti, hogy azt meg is tegye. Azaz: a „beismerés–tagadás” vonatkozásában a megfelelő attitűd az, ha a védő teljes egészében a terhelt akarathatározásához igazodik.

A beismerő vallomás ebben a perszakaszban már csak enyhítő körülményként jöhet számításba, „eljárást egyszerűsítő” funkciója azonban nincs. Megjegyezném, adott esetben teljes, feltáró jellegű beismerő vallomás esetén sem értelmetlen a bizonyítás teljes körű lefolytatása, a bíróságnak ugyanis azt is vizsgálnia kell, hogy a beismerés valós vagy valótlan kijelentéseken alapul-e.

*A kihallgatás során a bíróság tagjai után az ügyész, a védő, a sértett, valamint az őt érintő körben a vagyoni érdekelt és a szakértő – ebben a sorrendben – a vádlotthoz kérdéseket intézhetnek.*³³ ezzel kapcsolatban megjegyezném, hogy a bíróság köteles megtiltani a feleletet, ha a kérdés feltételét a Be. tiltja, illetve megtilthatja azt, ha az ismételten ugyanarra a tényre irányul. Mindemellett, a bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a kérdezés módja még közvetett módon se sértse a vádlott emberi méltóságát.³⁴

Amennyiben a vádlott a törvényes figyelmeztetések után megtagadja a vallomástételt, a bíróság nem tehet fel neki sem a személyi körülményeire, sem az ügy érdemi részére vonatkozó kérdéseket.

Természetesen az is előfordulhat, hogy a vádlott csak a személyi körülményeire kíván nyilatkozni, azonban az ügy érdemében nem. Ennek tényét is célszerű a jegyzőkönyvben külön feltüntetni, a vallomástételi szándék megtagadásának általános feltüntetése azonban ilyen esetekben hibás gyakorlat.

Érdekes kérdéseket vetnek fel azon szituációk, amikor a vádlott vallomásában – a gyanúsítottai vallomáshoz képest – változás áll be a tárgyaláson. Ez alapvetően két okra vezethető vissza: 1. a vádlott szándékosan eltérő vallomást kíván tenni (pl. a korábbi tagadáshoz képest beismer, vagy a korábbi beismeréshez képest tagad), vagy 2. a vádlott „óvatlanságból” kerül ellentmondásba korábbi vallomásával. Bármelyik esetkörülről is legyen szó, egyik sem előnyös, a következtetlen védekezés általában a vád pozícióját erősíti. Jóllehet, a vallomás megváltoztatásának joga korlátlan terjedelemben megilleti a terheltet, e jog azonban inkább csak „szimbolikusnak” tekinthető, a megváltozott vallomások pedig inkább csak a védekezés kudarcához, nem pedig a védekezés eredményességéhez vezetnek.

Ebben a körben utalnék a védői jelenléttel kapcsolatos eljárási szabálysértésekre, amelyek átfogó értelmezését a Kúria az alábbiak szerint adta meg 2017-ben, az 1998. évi XIX. törvény alapján: „A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja, illetőleg a Be. 373. § (1) bekezdés II. d) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező. Az önmagában nem vitás, hogy több terhelt érdekében ugyanaz a védő akkor járhat el, ha a terheltnek érdekei nem ellentétesek [Be. 44. § (4) bekezdés]. Amennyiben ez a rendelkezés sérül, a védőt ki kell zárni (BH 2004.456.), mert nem lehet védő, akinek az érdeke a terheltével ellentétes [Be. 45. § (1) bekezdés c) pont második fordulat]. A terheltnek érdekei nem feltétlenül esnek egybe, s a legkülönbözőbb okokból ellentétesek lehetnek. Az ellentét fakadhat például a védekezés módjából (hallgatás, tagadás, beismerés vagy ezek egyvelege), a felrótt bűncselekmény elkövetésében betöltött szerepből, a részvétel formájából (tettes, felbujtó, bűnsegéd), az egyes terheltnek ellen folytatott eljárással kapcsolatos más okból, de származhat az adott eljárásról kívüli okokból is. (EBH 2004.1114., BH 2009.200., Bfv.III.264/2010/6., BJD 1689., BJD 3494.) Az adott eljárásból fakadó ellentéteket a terheltnek védekezése, illetőleg vallomása juttatja kifejezésre. Amennyiben a terheltnek vallomásaiban megjelent ellentét gyengíti az egyik vagy éppen valamennyi érintett terhelt védekezésének a hatékonyságát, az már olyan súlyú (ellentét), amely kizárja, hogy védelmüket ugyanaz a védő láthassa el.”³⁵

Továbbra is főszabály, hogy ha a terhelt vallomása a korábbi vallomásától eltér, akkor ennek okát tisztázni kell. A törvény azonban az ellentét feloldásának módja tekintetében nem ad eligazítást, ennél fogva a bíróság „próbálkozásai” megrekedhetnek az általános, sablonszerű kérdés szintjén, amely végül nem vezet eredményre. Megjegyezném, hogy az ítéleti indokolásokban gyakran azért nem fogadja el a bíróság a tárgyaláson tett (módosított) vallomást, mert a vádlott nem tárta fel az eltérés okait.

Ugyancsak értelmetlennek és céltalannak tűnnek a tárgyaláson „visszavont” vallomások, különösen akkor, ha a vádlott még a visszavonás okainak magyarázatát sem adja meg a bíróság részére. Ilyen esetekben az ítélkező fórum rendszerint a korábbi vallomást veszi figyelembe.

Ha pedig a vádlott az eljárás korábbi szakaszaiban vallomást tett, a tárgyaláson pedig megtagadja a vallomástételt, akkor minden esetben a korábban megtett vallomást indokolt figyelembe venni.

³³ Be. 523. § (4) bekezdés.

³⁴ Be. 523. § (5) és (6) bekezdés.

³⁵ <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-kuria-bfvii13982016-szamu-ugyben-hozott-hatarozatarol-mennyiben-terheltek> (2022. november 22-i letöltés).

VII. A beismerő vallomás jelentősége bíróság elé állítás, valamint büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás esetén

*Az ügyészség a terheltet a bűncselekmény elkövetésétől számított két hónapon belül bíróság elé állíthatja, ha 1. a bűncselekményre a törvény tízévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendel, 2. az ügy megítélése egyszerű, 3. a bizonyítékok rendelkezésre állnak és 4. a terheltet a bűncselekmény elkövetésén tetten érték vagy a terhelt a bűncselekmény elkövetését beismerte.*³⁶

Ebben az esetben a beismerő vallomás, mint opcionális alkalmazási feltétel tekintetében *elégleges a ténybeli beismerés*, tehát annak nem szükséges a bűnösségre is kiterjednie. Gyakorlati példaként említhető, amikor egyedi azonosító jellel visszaélés büntette miatt az ügyész a terheltet bíróság elé akarja állítani, mivel (ténybelileg) beismeri, hogy kicserélte az elkövetési tárgyat képező személygépkocsikon található rendszámtáblákat. Ezzel együtt a terheltet ilyen ügyekben gyakran arra hivatkoznak, hogy tévedésben voltak a cselekmény büntetendősége tekintetében. A tévedésre, mint bűnösséget kizáró okra történő hivatkozás azonban ilyen esetben nem zárja ki a bíróság elé állítás alkalmazását.³⁷

Megjegyezném, hogy a Kúria 2015-ben (az 1998. évi XIX. törvény szabályait vizsgálva) kimondta, hogy a terhelti beismerés valamint az ügy megítélése egyszerűségének a hiányára hivatkozással még az elsőfokú bíróság sem küldheti vissza az iratokat az ügyésznek, a bíróság elé állítás törvényi feltételei tehát nem egyenlő súlyúak.³⁸

*A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárások esetében a terhelti beismeréshez fűződő pozitív jogkövetkezmény mindössze az, hogy a processzus ötévi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények esetében is alkalmazható.*³⁹ Az eljárás célja és módszere a bíróság elé állításhoz hasonlatos, hiszen az egyszerű megítélésű ügyek gyorsított elintézésére kínál lehetőséget.⁴⁰ Alapvető ismérve, hogy a bíróság a vádlott büntetőjogi felelősségéről tárgyalás mellőzésével, kizárólag az ügyiratok alapján⁴¹, egyszerűsített határozati formában hoz döntést (büntetővégzés).

Az eljárás pozitív joghatásai:

- a bíróság a büntetővégzésben végrehajtandó szabadságvesztést nem szabhat ki, illetőleg
- tárgyalás tartására irányuló indítvány előterjesztése esetén a bíróság a vádlott terhére szóló kérelem hiányában csak akkor szabhat ki súlyosabb büntetést, illetve alkalmazhat súlyosabb intézkedést, ha a tárgyaláson új bizonyíték merül fel, és ennek alapján a bíróság olyan új tényt állapít meg, amelynek folytán súlyosabb minősítést kell alkalmazni, vagy lényegesen súlyosabb büntetést, intézkedés helyett büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett

alkalmazott intézkedésnél lényegesen súlyosabb intézkedést kell alkalmazni.⁴²

Záró gondolatok

A 2017. évi XC. törvény legnagyobb újításai a bizonyítási eljárásra vonatkozó szabályanyagot, azon belül pedig a terhelti beismeréshez fűződő jogkövetkezmények rendszerét érintik. A „terhelti együttműködés” különböző lehetőségeinek megteremtésével a jogalkotó célja egyfelől az elkövető „beismerésre sarkallása”, másfelől az eljárások lerövidítése, illetőleg költségeinek minimalizálása. Megjegyezném, hogy e részletszabályok meglehetősen „elszórtnak” találhatók meg a törvényben (pl. előkészítő ülés, egyezségi eljárás), emiatt indokolt lenne olyan különálló fejezet beiktatása, amelyben e normák egységesen kerülnek elhelyezésre – például a „terhelti együttműködés lehetőségei” címszó alatt.

A terhelt együttműködésére való törekvés valamennyi eljárási szakaszban tetten érhető: a nyomozásban a vizsgálat, mint önálló perszakasz bevezetése lényegében már az „egyszerűsítő” eljárások alkalmazásának előkészítő fázisa, amelynek során az ügyész olyan – tipikusan angolszász típusú – konszenzuális processzusok lehetőségét keresi, mint a közvetítői eljárás vagy az egyezség. Mindez alapjaiban redukálja a nyomozás eddig megszokott „klasszikus” szerepét, hiszen amennyiben ezen eljárások feltételei fennállnak, akkor a további nyomozati cselekmények „okafogyottá” válhatnak.

Az ügyési (közbenső) szakasz az „egyszerűsítő”, illetőleg gyorsított eljárások lefolytatásának fő színterévé vált. *A vádemelést tehát már csak elvi okokból tekinthetjük főszabálynak*, a vádirat benyújtása, mint klasszikus ügyési funkció alternatív jellegűvé vált abban az esetben, ha a törvényi szabályok más eljárási lehetőség igénybevételét is lehetővé teszik. E szemléletet a Be. szerkesztési módszere is alátámasztja, hiszen a jogszabály a vádemeléssel, illetőleg a vádirattal kapcsolatos szabályokat megelőzően tárgyalja az összes egyéb – diverziós, illetőleg egyszerűsítő – eljárási lehetőséget.

Megjegyezném, hogy az EU egyes tagállamaiban napjainkra egyértelműen a kontinentális és az angolszász rendszer elemeinek keveredése tapasztalható. Ezen belül sokkal inkább jellemző, hogy az eddig kontinentális jogi hagyományokon alapuló országok büntető-igazságszolgáltatási rendszerei fokozatosan átveszik az USA, illetőleg Nagy-Britannia eljárási konstrukcióit, elsősorban a terhelti együttműködéssel kapcsolatos gyakorlat kibővítése céljából. Kétségtelen tény, hogy ezzel a bizonyítás szerepe is csökken, *az anyagi (materális) igazság megállapításának igénye másodlagossá kezd válni.*⁴³

³⁶ Be. 723. §

³⁷ Más kérdés, hogy az ügyész előzetesen mérlegelheti, hogy a tévedés a bírósági eljárás során szóba jöhet-e büntethetőséget kizáró okként. BÉRCES VIKTOR–FEDOR Zsuzsanna: *A bíróság elé állítás alkalmazási feltételeiről*, *Ügyészségi Szemle*, 2018/4, 11.

³⁸ BH 2015.220. (Kúria Bfv.II.324/2015.).

³⁹ Be. 740. § (3) bekezdés.

⁴⁰ Az alapvető sajátosságok az eljárás kezdeményezésére való jogosultság, illetőleg az alkalmazási feltételek tekintetében vannak.

⁴¹ Be. 740. § (1) bekezdés.

⁴² Be. 746. § (1)–(5) bekezdés.

⁴³ Bárd Petra megközelítése alapján tehát e két szisztéma egymással szembeni „gyanakvása”, egymástól való félelme egyre csökken. Mindez nagy előrelépésnek tekinthető annak tudatában, hogy az USA Legfelsőbb Bírósága a '60-as években – az önvádra kötelezés

A legfőbb kérdés az, hogy a magyar bírói kar mennyi idő alatt és milyen mértékben lesz képes alkalmazkodni ezen szemléletbeli változáshoz. Továbbra is igényt tartanak-e a bírák a hivatalbóli bizonyításra? Amennyiben abból indulunk ki, hogy a jogalkotó a tényállás valóságghú feltárását a bíróságok általános kötelezettségének tekinti, akkor ezen elvárással nehezen egyeztethető össze a terhelti beismerés, mint quasi „eljárást megszüntető vagy egyszerűsítő körülmény” lehetősége.

Összességében úgy gondolom, hogy a büntetőperbeli bizonyítás minőségének megőrzése, illetőleg annak javulása a nyomozó hatóságok, az ügyészségek és a bíróságok közös felelőssége, ennél fogva a bizonyítás kontextusának tudományos vizsgálata a nyomozás, az ügyészi szakasz, illetőleg a bírósági eljárások esetében is indokolt a közeljövőben.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] BÁRD Petra: *Az angolszász és kontinentális büntetőeljárás eltérő igazságfelfogása*, In: Pusztai László emlékére (szerk.: Bárd Petra–Hack Péter–Holé Katalin), OKRI–ELTE ÁJK, Budapest, 2014, 33–43.
- [2] BÉRCES Viktor–FEDOR Zsuzsanna: *A bíróság elé állítás alkalmazási feltételeiről*, *Ügyészségi Szemle*, 2018/4, 6–17.
- [3] BÓCZ Endre: *Védekezési hazugság és vádolás*, *Jogtudományi Közlöny*, 1971/3–4, 156–164.
- [4] CZINE Ágnes–SZABÓ Sándor–VILLÁNYI József: *Strasbourg-i ítéletek a magyar büntetőeljárásban*, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008.
- [5] FANTOLY Zsanett: *A büntető tárgyalási rendszerek sajátosságai és a büntetőeljárás hatékonysága*, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2013.
- [6] FARKAS Ákos: *Mentőöv a büntető igazságszolgáltatásnak: vádalku az USA-ban*, In: Ad futuram memoriam. Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére (szerk.: Nagy Ferenc), Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2007, 23–31.
- [7] POLT Péter: *A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2020. évi tevékenységéről*. Legfőbb Ügyészség. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2020.pdf.
- [8] POLT Péter: *A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*. Legfőbb Ügyészség. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2021.pdf.
- [9] SOMOGYI Gábor: *A büntető per konstrukciós sajátosságai, valamint a bizonyítás szükséges mértékével összefüggő intézményei*, In: *Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései*, Kúria Joggyakorlat-elemző csoport, Összefoglaló vélemény, 2017, 56–79.
- [10] SZAKTOR Roland György–TURI András–BUDAHÁZI Árpád: *Gondolatok a büntetőügyekben alkalmazható egyezségről*, *Belügyi Szemle*, 2022/6, 1157–1175.
- [11] SZALAI András: *A terhelt nyilatkozatának bizonyító ereje a hatékony védekezés szempontjából*, *Eljárásjogi Szemle*, 2016/2. <https://eljarasjog.hu/2016-evfolyam/a-terhelt-nyilatkozatanak-bizonyito-ereje-a-hatekony-vedekezés-szempontjaból/>.
- [12] TÓTH Mihály: *A „Magyar Miranda” első néhány éve*, In: *Tények és kilátások* (szerk.: Erdei Árpád), KJK, Budapest, 1995, 62–78.

Kúriai határozatok

- [1] BH 2022.6.147. (Kúria Bhar.III.1002/2021/9.)
- [2] BH 2022.5.121. (Kúria Bfv.I.639/2021/10.)
- [3] Kúria Bhar.I.1.848/2015/7.
- [4] BH 2015.220. (Kúria Bfv.II.324/2015.)

Egyéb források

- [1] 67. BKv.
- [2] 3. BKv.
- [3] <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-kuria-bfvii13982016-szamu-ugyben-hozott-hatarozatarol-mennyiben-terheltek>.
- [4] BÉRCES Viktor: *Az ügyészség szerepe a büntetőeljárások egyszerűsítésében*. Elhangzott „Az ügyészség helye az igazságszolgáltatás rendszerében – 150 év elméleti és gyakorlati tapasztalatai” c. konferencián. PPKÉ JÁK, Budapest, 2022. szeptember 30.

tilalmával, illetőleg a hallgatás jogával kapcsolatos döntéseiben – a kontinentális hagyományokra egyértelmű negatív példaként tekintett. BÁRD Petra: *Az angolszász és kontinentális büntetőeljárás eltérő*

igazságfelfogása, In: Pusztai László emlékére (szerk.: Bárd Petra–Hack Péter–Holé Katalin), OKRI–ELTE ÁJK, Budapest, 2014, 42.

Czebe András*
Audiatur et altera pars

Absztrakt

Az *audiatur et altera pars* elve elengedhetetlen kelléke a büntetőeljárás vezérelvéről zajló tudományos diskurzusnak. Elvégre az nem csak az eljárási cselekmények alapossága tekintetében nyújt biztosítékot, de helyes mederbe tereli a bizonyítás felvételét és ezáltal előmozdítja az igazság érvényesülését. Magas szakképzettségű büntetőbíróságaink komoly szellemi harcot vívnak a tényigazság megállapításának folyamatában, és elvértve ugyan, de még napjainkban is megfélekednek a peres eljárás ősidők óta követett módszerének az alkalmazásáról. Ezt végső soron a legfőbb bírósági szerv hivatott orvosolni a törvényesség és a jogállamiság garanciális eszközeinek az érvényre juttatásával.

Audiatur et altera pars**Abstract**

The principle of *audiatur et altera pars* is an essential part of the scientific discourse on the guiding principle of criminal procedure. After all, it not only provides assurance regarding the depth of procedural steps, but also guides the taking of evidence in the right direction and thus promotes the protection of justice. Our highly qualified criminal courts fight a serious intellectual battle in the process of establishing the factual truth, and occasionally, even today, they forget to apply the method of proceedings that has been followed since ancient times. Ultimately, the highest authority of the organization of courts is called upon to remedy this by enforcing the guarantees of legality and the rule of law.

Bevezetés

Audiatur et altera pars! – Hallgattassék meg a másik fél is! – figyelmeztet időszámításunk kezdete óta a római filozófusnak, Lucius Annaeus Senecának tulajdonított latin közmondás¹. Mindennapi életünk során, sajnos, elég gyakran hajlamosak vagyunk megfélekedni ennek az elvnek az alkalmazásáról. Holott az *audiatur et altera pars* figyelmen kívül hagyása nemkívánatos következményekkel járhat, elsősorban a meg nem hallgatott másik fél számára. Gondoljunk csupán a házastársak közötti vitába beavatkozó anyós

elfogultságára vagy a megértő barátok bólogató támogatására.² Az egyoldalú ítélkezésnek ily módon keserves folyamánai lehetnek a szűk családi vagy baráti körben egyaránt, de amikor a büntetőbíróóság ítélkezik az értekezésünk tárgyát képező elv mellőzésével, annak rendkívül súlyos következményei lehetnek.

I. Az igazság keresésének bölcs középútja

Az igazság megállapításának vezérelve³ nélkül a büntetőeljárás ma már el sem képzelhető. A hazai szakirodalomban mégis reneszánszát éli e követelmény, köszönhetően elsősorban a büntetőeljárás hatékonyságát és észszerű határidőn belüli lefolytatását elősegíteni kívánó jogalkotói törekvéseknek. Ez a folyamat növelni látszik az ellentmondást a büntetőeljárásban hirdett vezérelv és a mindennapi jogalkalmazás között. Nem szabad azonban megfélekednünk arról, hogy a modern vegyes büntetőeljárási rendszerek kivételeket teremtő igénye nem a hagyományos dogmatikai alapok megkerülésére, hanem sokkal inkább azok tovább gondolására jogosít fel bennünket.⁴ Elvégre a kivétel itt is erősíti a szabályt, és a gyakorlat csakis az elméleten keresztül lehet tudományosan megalapozott. Az *audiatur et altera pars* elve elengedhetetlen kelléke ennek a tudományos diskurzusnak.

Amióta büntető igazságszolgáltatásról lehet szólni, minden kor és nemzet büntetőeljárási jogában felismerhetők azok az alapelvek, amelyek végső soron az igazság érvényesítését hivatottak garantálni. Az évszázadokra visszanyúló jogtörténeti fejlődés eredményeként az alapelveknek két lényegileg ellentétes rendszerét állíthatjuk szembe egymással, amelyek a jelenlegi büntetőeljárási kódexünkben ugyan már nem érhetőek utol a maguk teljességében, de amelyeknek a részleges áttekintését a belőlük meríthető tanulságok következtében mégsem mellőzhetjük.⁵

Az igazság vezérelve köré csoportosuló alapelveket időrendben előbb a vádrendszer strukturálta, amelynek nyomai már a görög városállamokban, a római köztársaságban és a középkori germán államok idejében fellelhetők voltak. Az újkorban ezt az állami központi hatalom kifejlődésével párhuzamosan jelentkező nyomozó rendszer szorította háttérbe, amelynek a megjelenése a jogrend kiépítésének azon korszakára esik, amikor a büntetőjogi felelőségre vonás kikerül a

* A szerző LL.M. PhD főtanácsadó, Kúria. Az írás a szerző álláspontját tartalmazza és nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmény állásfoglalásaként.

¹ Ítéletalkotás előtt mindkét felet meg kell hallgatni, hogy a döntés tárgyilagos legyen. Lásd *A Pallas nagy Lexikona II. kötet*, Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1893, 322.; *Révai Nagy Lexikona II. kötet*, Révai Testvérek Irodalmi Intézet Rt., Budapest, 1911, 287.; *Uj Idők Lexikona III–IV. kötet*, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., Budapest, 1936, 585.

² MATEKOVICS János: *Scinteia tineretului*, Megyei Tükör, 1975/1333, 6.

³ A büntetőeljárás vezérelve köré csoportosul a többi alapelv. Az alapelvek és a garanciák ugyan szorosan összefüggenek egymással, mégis eltérő fogalmak. Az

alapelvek meghatározzák a büntetőeljárás működésének lényegét, és kijelölik azokat a kereteket, amelyek között az eljárás alanyainak jogai és kötelezettségei érvényre juthatnak. A garanciák pedig elősegítik a büntetőeljárás feladatainak teljesítését, de azok nemcsak a jogban, hanem az igazságszolgáltatás szervezetrendszerében és a jogon túli társadalmi-politikai folyamatokban is megnyilvánulnak. Lásd CZINE Agnes: *A tisztességes bírósági eljárás: Audiatur et altera pars*, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2020, 196., 200.

⁴ TÓTH Mihály: *Az egyezés és a „mértékes ügyési indítvány” kezdeti tapasztalatai*, Magyar Jog, 2022/3, 36.

⁵ BALOGH Jenő: *Magyar bűnvádi eljárási jog. Első rész: Általános Tanok*, Grill Károly Cs. és Kir. Udvari Könyvkereskedése, 1901, 104.

magánügyének kezéből.⁶ A francia eljárási jognak a 18. század végi reformja óta pedig a legtöbb kontinentális állam eljárási jogában az alapelvek különböző bírálatán, azok egyikének vagy másikának a kihangsúlyozásán nyugvó egyes rendszer uralkodik.⁷

Ez alapvetően arra vezethető vissza, hogy sem a vádrendszer, sem a nyomozó rendszer alapelvei⁸ nem voltak képesek megfelelni a maguk tiszta formájukban annak a célnak, amelyet a büntető eljárási jog maga elé állított. A vádrendszer alapja a vádelv: a büntetőeljárás csak a vádemelésre jogosult által emelt vád alapján indulhat meg, amelynek képviselője, valamint a terhelt és védője között lefolyt vita alapján a pártatlan bíróság dönt. Ezzel szemben a nyomozó rendszer kiindulópontja a hivatalbóljárás elve: az eljárást a bíróság bármely távoli gyanúra megindítja hivatalból, amelynek során nem csak az ítélezést, de a vád és a védelem feladatait is ellátja. Jóllehet a vádrendszer első ránézésre az egyéni szabadságjogok védőbástyájaként funkcionál, a bíróság passzivitására tekintettel a vádló igazsága érvényesül, akivel szemben a terheltnek mindig hátrányos a helyzete. Az ellenbizonyítást nem tűrő nyomozó rendszer pedig azokban az államokban vezette a jogalkotást szörnyű tévútra, amelyek a terheltet nem tekintették többnek, mint az eljárás tárgyának.⁹

A 18. század során Montesquieu, Voltaire, Beccaria és társadalomfilozófus társaik a nyilvánosság elvében vélték felismerni az igazság keresésének bölcs középútját.¹⁰ A kérdés behatóbb vizsgálata ugyanis rámutatott arra, hogy a büntetőeljárásban nyilvánosság alatt nem csupán a népnyilvánosság követelménye, azaz a nép részvétele, hanem az ügyfélnyilvánosság garanciája is értendő, nevezetesen az, hogy az eljárási cselekmények a felek jelenlétében foganatosítandók. Az ügyfélnyilvánosság egyenes következménye annak a felismerésnek, hogy a terhelt a büntetőeljárásnak az alanya, mintsem a tárgya. A terheltet ugyanis nem elhallgattatni, hanem meghallgatni szükséges: *audiatur et altera pars*. A tágabb és szűkebb értelemben vett nyilvánosság közül kétségtelen, hogy az utóbbi tereli jobban a bizonyítás felvételét a helyes mederbe.¹¹ S amíg az ügyfélnyilvánosság kizárásához vagy korlátozásához a nyomozási cselekmények keretében végső soron társadalmi érdek fűződhet, addig a tárgyaláson a népnyilvánosság mellett az ügyfélnyilvánosságnak is garanciaként kell érvényesülnie többek között azért, hogy a vádló és a terhelt (védő) jelenléte nélkül a bizonyítási eljárás nem teljesíthető.¹²

Amióta egyes rendszerben állapotodott meg a magyar büntető eljárási jog tudománya és kodifikációja, azóta az igazság keresésében is a bölcs középúttal követi.¹³

A múltszázad közepén a hazai jogalkotás szakított a „bűnvádi perrendtartás” kifejezéssel, szem előtt tartva, hogy nem a vádló sikere a büntetőeljárás célja, hanem az igazság érvényesítése. Ennek a célnak az elérése érdekében pedig a nyomozó elv legalább olyan fontos, mint a vádelv. Jól kidomborodik mindez a büntetőeljárás fordulópontját jelentő bizonyítás kérdésében. A modern büntetőeljárási törvények szakítottak a kötött bizonyítás rendszerével és a bizonyítás alapelveül a bizonyítékok szabad mérlegelését fogadták el. A bizonyítékoknak ily módon nincs törvényben előre meghatározott bizonyító erejük, azokat a bíróságnak egyenként és összességükben szabadon kell értékelnie. A bíró tehát a vádelv merev formalizmusával¹⁴ szemben nem viselkedhet passzívan a bizonyítás kérdésében, hanem a vád tárgyává tett tényekkel kapcsolatosan köteles bizonyítási eljárást lefolytatni és a döntését valóságghú tényállásra alapítani. Utóbbi követelmény persze a hivatalból való eljárás vádelvi alapokra helyezése következtében világos vezérelvként van előírva az ügyészségre, illetve a nyomozó hatóságra is.¹⁵

Noha a tudományos tételek alkalmazásának beható hatása van az igazság megállapítására, a büntetőeljárás ettől még nem válhat a *regressus ad infinitum*, azaz a végtelen igazságkutatás fórumává. Egyrészt nem mehet el minden alkalmazott tétel igazságának a legvégső alapjaihoz, mert ez még a legidősebb szaktudományoknak sem sikerült mind a mai napig; másrészt nem válhat tudományos vitafórummá, ahol minden teória a tudomány szabadságának szellemében vitatható. A jognak erre tekintettel pontosan megvan arról a mondanivalója, hogy mit és mikor fogad el a büntetőeljárásban igaznak, elvégre az végső soron a társadalmi viszonyok védelmére hivatott.¹⁶

Ha a bíróság ebben a folyamatban igazságot állapít meg, az tényigazságot jelent abban az értelemben, ahogyan az empirikusan megállapított tények is igazak. A büntető eljárási jog tudománya ennek ellenére különbséget tesz materiális (objektív, anyagi) és formális (szubjektív, alaki) igazság között, mert vizsgálja a bírói meggyőződés kétségtelenül meghatározó viszonyát ehhez a tényigazsághoz. S ahol a bíróságnak a felek tevékenységétől függetlenül is meg kell állapítania a valóságot, ott materiális, míg ahol ezzel szemben a terhelt rendelkezési jogosultságának dominanciája köti a bíróságot, ott formális igazságról diskurál. A materiális igazság ily módon a valósággal való egyezőséget, míg a

⁶ IRK Albert: *A magyar büntető perjog vezérfonala*, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda R.-T., Pécs, 1931, 25.

⁷ ANGYAL Pál: *A magyar büntetőeljárás jog tankönyve. I. kötet*, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-T., 1915, 253–256.

⁸ A vádrendszer alapelvei: a nyilvánosság, a szóbeliség, a közvetlenség, a védelem szabadsága, szabad bizonyítás és az egyéni szabadság oltalmazása. A nyomozó rendszer alapelvei: az anyagi igazság, az igazság hivatalból kutatása, az írásbeliség, az eljárás titkossága, a kötött bizonyítás, az egyéni szabadság feláldozásával a vádlottnak bizonyító tárgyként való alkalmazása. Lásd IRK i.m. 25.

⁹ ANGYAL i.m. 256.

¹⁰ BALOGH i.m. 105.

¹¹ ANGYAL i.m. 254., 282.

¹² BALOGH i.m. 350.

¹³ FINKEY Ferenc: *Anyagi igazság és téves jelszavak a büntető eljárásban*, Magyar Jogi Szemle, Budapest, 1927, 49.

¹⁴ A kötött bizonyítási rendszerben a bíró köteles volt marasztaló ítéletet hozni a törvényben előírt bizonyíték-minimum fennforgása esetén. Lásd FINKEY i.m. 33.

¹⁵ FINKEY i.m. 33–34.

¹⁶ KIRÁLY Tibor: *Büntetőítélet a jog határán: Tanulmány a perbeli igazságról és valószínűségről*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1972, 181–183.

formális igazság a törvény formai követelményeinek megfelelően tett megállapítást jelöli.¹⁷

II. Az *audiatur et altera pars* elvének érvényesülését szavatoló eljárási és szervezeti garanciák

A mai modern büntetőeljárás törvényünk mellett – amely garanciák sokaságát állítja fel az *audiatur et altera pars* elvének érvényesítése érdekében –, napjainkban is előfordulhat, hogy a független és magas minőségű büntetőbíróóságainak megbotlanak az igazság keresése közben. Ha pedig a Be. jogorvoslati rendszere mentén megvizsgáljuk ugyanabban a büntetőügyben hozott két vagy három ítélet eltéréseit, valós képet kapunk arról, milyen eltérő álláspontja volt egyazon ügyben a különböző szinteken eljáró bíróságoknak. Bár ilyen eltérések esetén mindig csak az utolsó határozat tekinthető ügydöntőnek, az alsóbb fokú bíróságok ítélete is az igazságot volt hivatott szolgáltatni, és jogorvoslat hiányában az lépett volna jogerőre.¹⁸

Az alábbi példa¹⁹ jól fogja érzékeltetni milyen szellemi harcot vívnak a bíróságok gyakran egymás között is az igazság keresése közben, és ennek során milyen szervezeti és eljárási garanciák szavatolják az *audiatur et altera pars* elvének érvényesülését.

A Fővárosi Főügyészség az V. rendű vádlottat mint különös visszaesőt társtettesként jelentős mennyiségű kábítószerre elkövetett kábítószer-kereskedelem büntetvével vádolta.²⁰ A Fővárosi Törvényszék az V. rendű vádlottat az ellene emelt vád alól felmentette.²¹ Az ügyészség az ítélettel szemben fellebbezést jelentett be az V. rendű vádlott terhére. A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét az V. rendű vádlott tekintetében megváltoztatta: bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett kábítószer-kereskedelem büntette kísérletében, ezért mint különös visszaesőt 5 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre, mellékbüntetésül 5 év közügyektől eltiltásra ítélte.²²

A másodfokú bíróság ítélete ellen az V. rendű vádlott védője felmentés érdekében jelentett be fellebbezést. A védő álláspontja szerint a bűnösséget megállapító ítélet megalapozatlan, mert a másodfokon eljáró bíróság törvényi tilalom ellenére, a bizonyítékok önkényes felülmérlegelése alapján állapította meg az V. rendű vádlott bűnösségét. A Legfőbb Ügyészség átiratában nem tartotta alaposnak a védő fellebbezését és indítványozta, hogy a Kúria hagyja helyben a másodfokú ítéletet.²³

A Kúria harmadfokú bíróságként eljárva az V. rendű vádlott védőjének másodfellebbezését az elsőfokú és másodfokú ítélet közötti bűnösség kérdésében való eltérés okán tartotta alaposnak, ezért felülbírálta a megtámadott másodfokú ítéletet és az azt megelőző eljárást.

Jóllehet a Kúria az elsőfokú és a másodfokú bíróság eljárásában több hiányosságot, illetve eljárási

szabálysértést is azonosított, ezeknek a teljes körű ismertetésétől kutatásunk tárgyára és a tanulmány terjedelmére tekintettel eltekintünk. A továbbiakban a Kúria által a másodfokú eljárásban feltárt azon eljárási szabálysértésekre fókuszálunk, amelyek a ténymegállapítás kérdéséhez tapadnak.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) a bírósági eljárás formáit²⁴ garanciális okokból határozza meg, amelyeket elsősorban a nyilvánosságra és a döntéshozatalra tekintettel rangsorol. Az eljárási forma megválasztását a törvény a tanácselnök feladatává teszi.²⁵ Jóllehet a másodfokú eljárás általános eljárási formája a nyilvános ülés,²⁶ de amennyiben a fellebbezés elbírálásához bizonyítás felvétele szükségeltetik, az már a tárgyalási formát feltételezi.²⁷ Az igazság érvényesülését ugyanis a tárgyalás azon szigorú formalizmusával hivatott előmozdítani, amely lehetővé teszi az ügy eldöntéséhez szükséges ténykérdéseknek az eljárás résztvevői jelenlétében és hatékony közreműködésével történő megállapítását. A szigorúbb eljárási formából ezért nem lehet áttérni az enyhébb eljárási formára.

A Kúria az V. rendű vádlott tekintetében különös jelentőséget tulajdonított az alábbi, másodfokú eljárásban tartott nyilvános ülésen készült jegyzőkönyvi soroknak: „A tanács elnöke ismételtén tájékoztatja a vádlottakat, hogy a Fővárosi Ítéltábla nyilvános tárgyalást tart, ami azt jelenti, hogy ún. részbizonyítást vesz fel a bíróság. Ez tehát nem a teljes bizonyítás megismétlését jelenti, hanem csupán a védői indítvány részbeni helyt adásából, illetve teljesítéséből fakadó bizonyítás. Az ítéltábla lényegében iratismertetést tart.”²⁸ Az idézetek és az ügyiratok alapján ugyanis nem lehetett rekonstruálni, hogy az ítéltábla milyen eljárási formában végezte el ténylegesen a büntetőjogi főkérdést érintő felülbírálatot. A kitűző végzés²⁹ és a jegyzőkönyv³⁰ bevezető része a nyilvános ülést tüntette fel eljárási formaként, ugyanakkor sem a jegyzőkönyv, sem egyéb ügyirat nem rendelkezett másik eljárási formára való áttéréssel.

A másodfellebbezés felülbírálata körében a Kúria mégis az elsőfokú bíróság ítéletének megalapozottsága tárgyában észlelte a másodfokú bíróság legsúlyosabb mulasztását. Az ítéltábla ugyanis az V. rendű vádlottat érintően nem mutatott rá az elsőfokú bíróság által megállapított történeti tényállás felderítetlenségére, így nem végezte el annak megfelelő reparációját sem.

A Be. az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megalapozatlansága esetén reformatórius jogkört biztosít a másodfokú bíróság számára a tényállás kiegészítésének, helyesbítésének vagy az eltérő tényállás megállapításának eszközeivel. A részben hiányos vagy részben felderítetlen tényállás kiegészíthető, míg az iratellenes vagy a helytelen ténymegállapítás helyesbíthető. Minderre azonban csak az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyításhoz kötődő ügyiratok alapján van lehetősége.³¹

¹⁷ Uo. 183–186.

¹⁸ FINKEY *i.m.* 4–5.

¹⁹ Kúria Bhar.II.866/2021/7.

²⁰ NF.15.208/2014/351-I.

²¹ Fővárosi Törvényszék I.B.634/2017/295-I.

²² Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.203/2020/55.

²³ BF.807/2021/2.

²⁴ Be. 425. § (1) bekezdés.

²⁵ Be. 596. § (2) bekezdés.

²⁶ Be. 599. § (1) bekezdés.

²⁷ Be. 600. § (1) bekezdés.

²⁸ 2.Bf.203/2020/55.

²⁹ 2.Bf.203/2020/2.

³⁰ 2.Bf.203/2020/55.

³¹ Be. 593. § (1) bekezdés.

Az ítélet tábla az ítélete indokolásában a történeti tényállást lényegében azzal egészítette ki, hogy az V. rendű vádlottnak tudomása volt a jelenlétében zajló kábítószer adásvételéről, mely folyamatban aktívan vett részt azáltal, hogy az üres bőröndöt a lakásba vitte, majd közreműködött az 5 kg marihuána bőröndben történő elszállításában. A tényállás megváltoztatását és végső soron az V. rendű vádlott bűnösségének megállapítását az ítélet tábla a tanú 1 vallomására, valamint a rendőri figyelés eredményeire és a kamerafelvételek adataira alapozta. Az utóbbi két rendőri jelentés értékelése és mérlegelése során viszont a másodfokú bíróság nem észlelte, hogy azokat a törvényszék ismertetés vagy felolvasás révén nem tette a bizonyítás tárgyává. E hiányosságok az elsőfokú ítélet részbeni megalapozatlanságához vezettek,³² amelyek kiküszöbölésére bizonyítás felvételével az ítélet táblának lett volna törvényi kötelezettsége,³³ még akkor is, ha azok tulajdonképpen a több tízezer oldalnyi terjedelmű nyomozati irat kevesebb mint 1%-át képezték.³⁴

A Be. alapján a harmadfokú bíróság csak akkor alapítja határozatát a másodfokú bíróság ítéletének alapjául szolgáló tényállásra, ha az a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés vonatkozásában nem megalapozatlan.³⁵ A másodfokú eljárással szemben ugyanakkor a törvény korlátozza a megalapozatlanság kiküszöbölésének eszközeit³⁶ és kizárja a bizonyítás felvételének a lehetőségét.³⁷ Így amennyiben a harmadfokú bíróság a másodfokú ítélet megalapozatlanságát nem tudja kiküszöbölni, a másodfokú bíróság és szükség szerint az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és a másod- vagy az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja.³⁸ A harmadfokú bíróság viszont a másodfokú bíróság törvényi kötelezettségétől eltérően, akkor is dönthet hatályon kívül helyezés felől, ha a megalapozatlanság részbeni és az csak bizonyítás útján küszöbölhető ki.³⁹ Mivel az ítélet tábla ítélete olyan megalapozatlansági hibában szenvedett, amely a harmadfokú eljárásban javíthatatlannak bizonyult, a Kúria azt hatályon kívül helyezte, a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította, és a törvénynek megfelelően megadta a megismételt másodfokú eljárásra vonatkozó iránymutatását is.⁴⁰ Eszerint a másodfokú bíróság csak a bizonyítás felvételét követően vonhat le tényeken alapuló következtetéseket az V. rendű vádlott büntetőjogi felelősségére.

Fenti példánkban a Kúria első ránézésre azért helyezte hatályon kívül az ítélet tábla határozatát, mert az a törvényszékhez hasonlóan két olyan rendőri jelentést is értékelt az egyébként nagy terjedelmű nyomozati iratból, amelyet a törvényszékkel együtt maga sem tett szabályszerűen a tárgyalás anyagává. Sőt, tovább folytatva a gondolatmenetet: mi értelme a másodfokú eljárás megismétlésének, ha ott ugyanazon bizonyítékoknak az értékelése várható, mint az alapeljárásban. Az ilyen felületes és köznapi megközelítés figyelmen kívül hagyja az igazság keresésének bölcs középútját. Figyelmen kívül hagyja, hogy az eljárási szabályok szigorú megtartása képezi a

büntetőeljárás alanyainak elsődleges kötelességét és erényét. Hiszen a törvényes eljárás az igazság érvényesítésének elsődleges feltétele és követelménye. Persze az alakiságok feletti vitatkozások közelebb vihetnek bennünket az igazság érvényesítéséhez,⁴¹ ahogyan erről a történeti visszatekintésünkben is megbizonyosodhattunk, viszont jelen esetre nézve ez korántsem vonatkoztatható.

A fenti jogeset kapcsán nem hunyhatunk szemet azon tény előtt, hogy az elsőfokú bíróság felmentette, a másodfokú bíróság pedig eltérő tényállást megállapítva elítélte a terheltet. Ezt pedig oly módon tette, hogy sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság által tárgyalás anyagává nem tett bizonyíték alapján emelt be a tényállásba olyan tényeket a nyilvános ülésen, ami alapján az eltérő tényállást és a terhelt bűnösségét megállapította. Nem az történt tehát, hogy a Kúria csupán egy kisebb súlyú eljárási szabálysértés miatt élt a hatályon kívül helyezés eszközével, hanem éppen azokat a bizonyítékokat nem tette a tárgyalás anyagává a törvényszék és nem pótolta azt az ítélet tábla sem, ami alapján a bűnösség kérdésében való döntését a vádlott terhére az ellenkezőjére fordította. E bizonyítékok tehát a szó szoros értelmében perdöntőnek bizonyultak, amelyek nélkül a vádlott bűnös tudattartalmára nem lehetett volna következtetést levonni. Az elítélést megalapozó másodfokú ítéleti tényállás márpedig a két rendőri jelentésen alapult.

Nagyon fontos leszögezni, hogy az ítélet alapjául szolgáló bizonyítékok tárgyalás anyagává tétele nem pusztán egy formális felolvasás, hanem arra a felek észrevételeket tehetnek, nyilatkozhatnak rá, ami akár további bizonyítás szükségességét is eredményezheti. Jelen esetben nem más történt, mint az, hogy a terheltet az elsőfokon történt felmentésével szemben egy tárgyalás vagy nyilvános ülés keretében szóba sem került bizonyítékok alapján ítélték 5 évi szabadságvesztésre. A Kúria ekként az igazságot helyes mederbe terelő, az *audiatur et altera pars* elvéből fakadó garanciális jogokat⁴² oltalmazta, amikor a törvénysértő és alapjogot is sértő ítélet táblai határozatot hatályon kívül helyezte.

Ezért tarthatatlannak bizonyulna egy olyan álláspont, miszerint tartalmi oka sem volt a határozat hatályon kívül helyezésének, mert a megismételt eljárásban is ugyanazon bizonyítékoknak a változatlan kimenetelű értékelésére fog sor kerülni. Attól ugyanis, hogy a bizonyítékok eltérő értékelése statisztikailag nem valószínűsíthető, még nem zárható ki előre, hogy az V. rendű vádlott és védője eredményesen védekezik a tárgyalás anyagává tett bizonyíték tartalmával szemben. E lehetőség kizárásával ugyanis a másik félnek sokkal inkább az elhallgatására, mintsem a meghallgatására kerülne sor.

Az *audiatur et altera pars* elvének érvényesítését jelen esetben azok a szervezeti garanciák is biztosították, amelyek a Be. hatályon kívül helyezésre vonatkozó rendelkezéseinek törvénytelen alkalmazását hivatottak

³² Be. 592. § (2) bekezdés b) pont.

³³ Be. 593. § (1) bekezdése.

³⁴ A szóban forgó rendőri jelentések a nyomozati iratok 10. kötetének 6635. lapszáma, továbbá ugyanezen kötet 6683–6757. lapszáma alatt találhatóak.

³⁵ Be. 619. § (1) bekezdés.

³⁶ Be. 619. § (4) bekezdés.

³⁷ Be. 619. § (2) bekezdés.

³⁸ Be. 625. § (4) bekezdés.

³⁹ BH 2021.131., BH 2020.265.

⁴⁰ Be. 611. § (1) bekezdés.

⁴¹ FINKEY *i.m.* 39–42.

⁴² Szóbeliség, közvetlenség, kontradiktórius eljárás, szabad bizonyítás.

kiküszöbölni. Ezzel összefüggésben a következőkre szükséges rámutatni.

Az Alaptörvény Magyarország legfőbb bírósági szerveként nevesíti a Kúriát, amelyre az általános igazságszolgáltatási tevékenységén túl különleges bírói feladatokat ró: a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét,⁴³ mely feladatmeghatározás egyben alaptörvényi kötelezettséget is jelent.

Az Alaptörvénynek megfelelően⁴⁴ a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) kimondja, hogy a bíróság egyesbíróként vagy tanácsban jár el.⁴⁵ A kúriai tanácsok a Bszi. rendelkezéseinek megfelelően a Kúria ügyelostási rendje szerint kijelöltek,⁴⁶ amelyre figyelemmel elbírálják a Be.-ben meghatározottak szerint az ítéletábra határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot, valamint a felülvizsgálati indítványt.⁴⁷

A bírák jogállásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) alapján ugyanakkor a bíró a bírósági szervezet tagjaként teljesít szolgálatot.⁴⁸ E törvény alapelveként rögzíti, hogy a bíró a bírósági szervezet tagja, és a bíró függetlenségét kiegyensúlyozó elv, hogy a bíró ítélkező tevékenységét egy szervezet tagjaként folytatja. Ez elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a bíró a törvények által meghatározott esetekben a társasbíráskodás keretei között jár el. A Bszi. értelmében a tanácselnök vezeti a tanácsot és szervezi annak munkáját.⁴⁹ Ehhez kapcsolódóan a Be. kimondja, hogy a bíróság tanácsa a határozatát tanácskozás után szavazással hozza meg, és amennyiben a szavazás nem egyhangú, a határozatot a többségi szavazat dönti el.⁵⁰

A Kúria elnökének 14/2021. számú elnöki utasítása a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzatáról (a továbbiakban: SZMSZ) a Bszi. keretein belül konkrétan meghatározza a Kúria tanácselnökeinek feladatait. Az SZMSZ az ítélkezés egységességének biztosítás érdekében kimondja, hogy a tanács elnöke tájékoztatja a kollégium vezetőjét, ha a kollégiumon belül eltérő ítélkezési gyakorlatot észlel.⁵¹

A társasbíráskodás törvényi szabályai ily módon kizárják annak lehetőségét, hogy a Kúria tanácselnökei a saját jogszemléletük szerint egyszemélyben alkalmazzák a Be. hatályon kívül helyezésre vonatkozó rendelkezéseit.

Összegzés

Az időszerség és a hatékonyság követelményeinek való megfelelés a büntetőeljárás tereumában is megköveteli a hagyományos dogmatikai alapoknak a tovább gondolását. E sajátos szellemi folyamatnak nélkülözhetetlen elemét képezi az *audiatur et altera pars* elve, melyben a vegyes büntetőeljárás rendszer halhatatlan atyái az igazság keresésének a bölcs középútját vélték felismerni. Magas szakképzettségű büntetőbírósgaink meghatározó szellemi harcot vívnak a tényigazság megállapításának folyamatában, amelynek során, elvértve ugyan, de még napjainkban is előfordulhat,

hogy ezen elv alkalmazása háttérbe szorul. Ezt végső soron a legfőbb bírósági szerv hivatott orvosolni a törvényesség és a jogállamiság garanciális eszközeinek az érvényre juttatásával. Különösen jól érzékelteti e folyamatot a Kúria Bhar.II.866/2021/7. számú határozata, amely azért helyezte hatályon kívül a Fővárosi Ítéletábra 2.Bf.203/2020/55. számú ítéletét és utasította új eljárásra a másodfokú bíróságot, mert az az elsőfokú bírósággént eljáró Fővárosi Törvényszékkel együtt nem tette a bizonyítási eljárás tárgyává azokat a perdöntő bizonyítékokat, amelyek alapján az eltérő tényállást és a terhelt bűnösségét megállapította. A Kúria ezáltal az *audiatur et altera pars* elvéből fakadó azon garanciális jogokat oltalmazta, amelyek megteremtik a felek számára a további bizonyítás szükségességét eredményező észrevételeiknek és nyilatkozataiknak a megtételét. E lehetőség kizárásával ugyanis a másik félnek az elhallgattatására, mintsem a meghallgatására kerülne sor, ellentmondva a peres eljárás ősidők óta követett módszerének.⁵²

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] *A Pallas nagy Lexikona II. kötet*, Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1893.
- [2] ANGYAL Pál: *A magyar büntetőeljárás jog tankönyve. I. kötet*, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-T., 1915.
- [3] BALOGH Jenő: *Magyar bűnvádi eljárási jog. Első rész: Általános Tanok*, Grill Károly Cs. és Kir. Udvari Könyvkereskedése, 1901.
- [4] CZINE Ágnes: *A tisztességes bírósági eljárás: Audiaur et altera pars*, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2020.
- [5] FARKAS József: *Az eljárás jog néhány alapvető elve és a polgári eljárás jog átfogó újraszabályozása*, Jogtudományi Közlöny, 1985/10, 558–565.
- [6] FINKEY Ferenc: *Anyagi igazság és téves jelszavak a büntető eljárásban*, Magyar Jogi Szemle, Budapest
- [7] IRK Albert: *A magyar büntető per jog vezérfonala*, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda R.-T., Pécs, 1931.
- [8] KIRÁLY Tibor: *Büntetőítélet a jog határán: Tanulmány a perbeli igazságról és valószínűségről*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1972.
- [9] MATEKOVICS János: *Scintea tineretului*, Megyei Tükör, 1975/1333, 6.
- [10] Révai Nagy Lexikona II. kötet, Révai Testvérek Irodalmi Intézet Rt., Budapest, 1911.
- [11] TÓTH Mihály: *Az egyezség és a „mértékes ügyési indítvány” kezdeti tapasztalatai*, Magyar Jog, 2022/3, 129–137.
- [12] *Uj Idők Lexikona III–IV. kötet*, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., Budapest, 1936.

⁴³ Magyarország Alaptörvénye, 25. cikk (3) bekezdés.

⁴⁴ Magyarország Alaptörvénye, 27. cikk (1) bekezdés.

⁴⁵ Bszi. 15. § (1) bekezdés.

⁴⁶ Bszi. 8. § (2) bekezdés.

⁴⁷ Bszi. 24. § (1) bekezdés a)–b) pont.

⁴⁸ Bjt. 1. § (2) bekezdés.

⁴⁹ Bszi. 126. §

⁵⁰ Be. 450. § (1) bekezdés.

⁵¹ SZMSZ 13. § (1) bekezdés b) pont.

⁵² FARKAS József: *Az eljárás jog néhány alapvető elve és a polgári eljárás jog átfogó újraszabályozása*, Jogtudományi Közlöny, 1985/10, 562.

Jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök

- [1] Magyarország Alaptörvénye.
- [2] 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.
- [3] 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról.
- [4] 2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról.
- [5] A Kúria elnökének 14/2021. számú elnöki utasítása a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

Bírósági határozatok, jegyzőkönyvek és vádiratok

- [1] Kúria Bhar.II.866/2021/7.
- [2] BH 2021.131.
- [3] BH 2020.265.
- [4] Fővárosi Törvényszék 1.B.634/2017/295-I.
- [5] Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.203/2020/2.
- [6] Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.203/2020/55.
- [7] BF.807/2021/2.
- [8] NF.15.208/2014/351-I.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Patyi András, elnökhelyettes

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró
Dr. Fekete Ildikó Katalin, kúriai tanácselnök

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbíró Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbíró Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
